Lxx.iij.

cat[illegible] libus insalutatur. non a pu
blico uirginitatis pudor; non a stu
dio asperitas inimicum. non ab of
ficio plenitas [illegible] retardat.
In montana uirgo cum festinatio
ne. uirgo officii memor. iniurie
[illegible] memor. officii urgente. non se
[illegible] reuerta peruenit domo. Discite
uirgines non circumcursare pa
lienas aedes. non demorari in pla
teis. non aliquos in publico miscere
sermones. Maria in domo sera. fes
tinat in publico. Mansit apud cogna
tam suam etiam tribus mensibus.
Et enim que propter officium uenerat
in hebat officio. mansit trib[us] mensi
bus. non quod domus eam delectaret
aliena. sed quod frequentius uatem [illegible]
[illegible] Lectio secunda.

babtismum iohis. dns uenit ad
babtismum. Cito quoque adueniente ma
rie [illegible] presentie dominice beneficia declara
tur. Simul enim ut audiuit salutat
ionem marie helisabeth. Et exulta
uit infans in utero eius. Et repleta
est spiritu sancto helisabeth. exclamauit
uoce magna, et dixit ad mariam.
Vide distinctionem singulorumque uerbo
rum proprietates. Vocem prior helisabeth
audiuit, sed prior iohes gratiam sensit.
Illa nature ordine audiuit: iste exul
tauit ratione misterii. Illa marie. iste
dni sensit aduentum. femina mulie
ris. et pignus pignoris. Iste gratiam
loquitur. illa [illegible] operatur. pietate
que misterium matris adiuuantur [illegible]
[illegible]

uc huc.

tur miraculis: s; etiam ...

Quis ē uentris Lectio. iiij.
iste fructus: nisi ille de
quo dictum ē. ecce he-
reditas dñi filij mercs fructus uen-
tris. hoc ē hereditas dñi. filij sunt:
qui merces sunt fructus illi9. qui de
marie uentre pcessit. Ipse fructus
uentris ē flos radicis; de quo bene
pphauit ẏsaias dicēs. Exiet uirga de
radice iesse. et flos de radice ei9 as
cendet. Radix enī ē familia iudeor;
uirga maria. flos marie xpc. Qui
ueluti bone arboris fructus p uir-
tutis pcessu. nūc floret; nunc fruc-
tificat in nob. nūc rediuiua corpo
ris resurrectione reparatur. Et inde
hoc in. ut ueniat mat dñi mei ad
me. non quasi ignorans dixit. sed
...

dio infans in utero meo. Et be
que credidisti. Uides nō dubi
se mariā s; credidisse; et ideo fr
cū fidei consecutā. beata inqu
que credidisti S. et uos beati.
audistis et credistis. Quecuq; en
crediderit anima. et concipit
gñat dei uerbum; et opa ei9 ag
cit. Sit in singulis sps marie
aīa; ut magnificet dñm. Sit
singlis sps marie. ut exultet
dño. Si scđm carnē una mat
x. scđm fidem tñ. omnium fruct
xps. Omnis enī aīa accipit dei
si tñ inmaclāta et in uitiis a
ctis. in temerato castitatē
ue custodiat. Lectio. s. euuglii. se...
Anno quinto ...
decimo ...

Lect.
scđm

X 5. A. Est. 3 - Caj. 4 -

Nº 215.
Sala Reservada
Incunables

Inc
215

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

Queſtiones methaphiſicales Clariſſimi Doctoris Egidij ordinis. S. Auguſtini.

T. 880135
C. 1000215373

¶ Optimo ſacraruꝫ litteraꝝ maximoqꝫ Theologo magiſtro Gratiano fulginati: necnon Totius alme religionis Auguſtiniane: vicario generali apoſtolico frater Joannes baptiſta Tholentinas Heremita bachalarius indignus ſalutem plurimam.

c Um dedita opera in agrum picenū: ad lares viſendos (Reuerendiſſime dn̄e vicarie) pedes afferrem: mihi quandam bibliothecaꝫ intranti: mox fundatiſſimi Egydij romani bituricēſis archiepi: opus e celo lapſum: quod prima philoſophia longe lateqꝫ nuncupatur: obuium extitit. Qua de re mira ꝛ incredibili allectus Jucunditate: Tum ipſius dicendi lepore: cum etiā ipſoꝝ aberrantiuꝫ Juuenū profectu: ac noſtre alme Heremitice religionis decore: quod diu rubignie tectum iacuit: in lucem redegi ac impreſſione dignum duxi: Et maxime omniū vtilitati accedit: correxi ꝛ nulla vix pretermiſſa particula emendaui: Et enim vt verum fatear: omiſſo omnium hereticoꝝ malleo ꝛ vafro Auguſtino: peritiorem parcat ſcotus: parcāt deniqꝫ totius mundi ſapientes: profundiorē ue inuenio neminē. Sꝫ dic q̄ſo pater optime: Quis ſophiſtarum apertior: Quis ceterorum dyalecticoꝝ planior: Quis in phyſico auditu profundior: Quis in methaphiſicis perſpicatior: Quis in diuina ſapientia intymior: Certe ſic audeo fari nullus Ab iſto deniqꝫ omnium humanarum diuinarumqꝫ ſcientiaꝝ fonte tanq̄ꝫ riuulo e celo miſſo: Paulo veneto in 2° poſterioꝝ libro atteſtāte: ferem omnia peripathetici ariſtotelis vſqꝫquaqꝫ dicta intellecta ꝛ illuſtrata ſunt. Nam cū reuerendiſſime pater mente reuoluerem Cui hoc diuinū methaphiſices opus dedicarē: Maxime viſum eſt veſtre Reuerendiſſime paternitati: omnium bonaꝝ artium: ac religionuꝫ: preſertim heremitane cultori: cuius canſa hoc onus tanq̄ꝫ enceladus ſub ethna preſſus libens ſuſcepi tradere. Aux ꝛ argentum non eſt mihi: munuſculum quod habeo hoc veſtre dominationi do. Valeat Reuerēdiſſima paternitas veſtra cui me plurimum cōmendo. ꝛc̄.

¶ frater Joannes baptiſta Tholentinas bachalarius heremita verſus ad lectorem.

Ecce tibi egydius: claro delapſus olympo:
Ecce heremitane: religionis honos.
Solus ariſtotelis ſoluat: qui enigmata textus:
Solus in offenſo: qui pede carpat iter.
Hunc eme nam tanto: potes eſſe interprete tutus
Auctor ab inuicta nam egyde nomen habet.

¶ Queſtiones methaphyſicales Auree fundatiſſimi Egidij romani bituricenſis archiepiſcopi ordinis diui Auguſtini ſuper libros methaphyſice Ariſto.

¶ Queſtio Prima.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

Omnes homines natura ſcire deſiderant ⁊cetera. Tex. i.

¶ Circa iſtam ſcientiam primo queritur vtrum methaphyſica ſit finis vel beatitudo ipſius hominis: ⁊ videtur ꝙ non: quoniã finis eſt melior his que ſunt ad finem: ſed methaphyſica non eſt melior ipſo homine: ꝓbatur Minor qꝛ methaphyſica eſt accidens ab extrinſeco: nullum accidens eſt melius ſubſtantia ergo. ¶ Preterea arguit̃ ſic Non eſt beatitudo hominis quod non confert ad virtutẽ: ſed methaphyſica non confert ad virtutem ergo. Maior patet per philoſophũ ſecundo moralium vbi dicit ꝙ ſcientia aut parum aut nihil cõfert ad virtutem. ¶ Preterea nõ eſt beatitudo ſeu finis ipſius hominis: quod poteſt auferri ab homine: ſed methaphyſica poteſt auferri ab hoĩe ergo. Maior videtur eẽ vera. minor pꝫ per dictum philoſophi tertio de anima vbi dicit ꝙ intellectus non reminiſcitur poſt mortem ergo.

In oppoſitũ eſt philoſophus in quarto methaphiſice. ¶ Quid ſit dicẽdum ad hoc: breuiter dico ꝙ duplex eſt felicitas ſeu btitudo. Eſt.n. quedaꝫ felicitas que ſumme ⁊ ſimplr̃ eſt felicitas ſicut illa quam expectamus in futuro poſt preſentem vitam: ⁊ de iſta non intendimus ad preſens: nec de iſta loquitur philoſophus: Alia eſt felicitas que ſumme ⁊ ſimpliciter non eſt felicitas: ⁊ eſt illa que ex puris naturalibus acquiri poteſt: ⁊ iſta eſt poſſibilis in preſenti vita ⁊ de hac loquitur philoſophus ⁊ nos loqui intendimus. ¶ Et tunc dico ꝙ iſta felicitas ſeu beatitudo hominis non conſiſtit niſi in vltimo ipſius hominis: ⁊ cum homo habeat in ſe duo. ſ. corpus ⁊ animã ⁊ in habentibus naturam rectam: anima dominatur corpori ſicut dicit phyloſophus in primo politicorum: in habentibus naturã perverſam: corpus dominatur anime: ſicut dicit ibidem. ¶ Dico ergo ꝙ felicitas hominis non conſiſtit in bonis corporis: ſed in bonis anime ſicut dicit̃ primo moralium ⁊ cum ipſi anime inſint virtutes ⁊ potentie: ⁊ ẽt ipſi habitus. Dico ſicut phũs ait ꝙ beatitudo hominis non conſiſtit in potentijs anime: quoniam ſicut vnus homo habet intellectum ⁊ potentias anime: ita ⁊ alius homo: ideo beatitudo non conſiſtit in potentijs anime: nec in habitibus anime: quoniam homo iuſtus ⁊ homo iniuſtus non differunt penes habitus: ſicut dicitur ĩ primo moraliũ in fine: ꝙ homo felix nõ differt ab homine miſero per dimidiũ ſue vite: vt pꝫ in dormientibus. vt dicitur ibidem: niſi pertranſierit quidam motus ſicut dicit phi. Unde fantaſmata hominis felicis meliora ſunt ꝙ̃ fantaſmata miſeri. ¶ Et iõ dico ꝙ conſiſtit in operatione aĩe ⁊ hoc dicit phũs ꝙ felicitas eſt opatio anime ⁊ cũ felicitas conſiſtit in vltimo ipſius hominis quod eſt finis ⁊ optimum eius: ⁊ virtus eſt vltimum potentie. Dico ergo ꝙ felicitas eſt operatio anime ſecundum virtutem: ⁊ cum virtus anime ſecundũ quam conſiſtit felicitas debeat eſſe regularis inquantum huiuſmodi. Omne auteꝫ regulans ſecundũ ꝙ huiuſmodi eſt perfectum: ⁊ omne regulatum eſt imperfectum. Dico ergo ꝙ felicitas non conſiſtit ſecundum vnam quamqꝫ virtutem anime: ſed ſecundum virtutẽ perfectam: Eſt igitur felicitas operatio anime ſecundum virtutem perfectam.: vt dicitur primo ethicorum ⁊ quarto: ⁊ cum ſint in nobis duo genera. ſ. agibilia ⁊ ſpeculabilia: ⁊ ſcdm hoc habeamus duplicem intellectum: practicum ⁊ ſpeculatiuum. Speculatiuũ: cuius ẽ conſiderare de ſpeciebus tantũ: ⁊ practicũ cuius eſt conſiderare de agibilibus tantũ. ⁊ ꝓpter hoc duplex eſt virtus intellectualis perfecta ⁊ regularis: alia. ſ. prudentia que regulat ⁊ perficit intellectum practicũ. ⁊ alia. ſ. ſapientia que regulat ⁊ perficit intellectum ſpeculatiuũ: ⁊ propter hoc phũs diſtinguit duplicem felicitatem. ſ. politicam ⁊ ſpeculatiuam. ⁊ felicitas politica ſiue ciuilis eſt operatio anime ſm virtutem perfectam. q̃ eſt prudentia. felicitas autem ſpeculatiua eſt operatio anime ſecundum virtutem perfectam que eſt ſapiẽtia. ⁊ ad iſtam felicitatem ſpeculatiuam ordinatur alia felicitas. ſ. ciuilis. ⁊ ideo methaphyſica ẽ finis ſiue beatitudo ipſius hoĩs. loquendo de felicitate quã põt hõ ſibi acqrere ĩ hac preſenti vita. ex puris naturalibꝰ.

Tunc ad rões Ad pm Uidetur mihi ꝙ ad ſolutionem prime rationis diſtinctio duplex habeat locum. ¶ Dicendo ꝙ duplex eſt finis quidam finis qui eſt per ſe exiſtens. ⁊ talis finis dicitur perfectus: non quia ſit ſolum ratio perfectionis aliorum. ſꝫ dicitur perfectus quia habet in ſeipſo perfectionem ſummam ⁊ perfectam. ⁊ talis finis per ſe exiſtens non eſt cõiunctus agenti. i. non inherens ei cuius eſt finis. ꝙ eſt deꝰ ipſe qui eſt finis aliorum. ¶ Eſt autem alius finis qui non eſt per ſe exiſtens. ſed eſt coniunctus agenti ⁊ talis finis dicitur perfectus non quia habeat in ſe perfectionem ſed quia eſt ratio perfectionis aliorum. ⁊ perfectio in iſto fine ⁊ in altero inuenitur quaſi equiuoce. ⁊ eſt ſimile de forma. ſicut forma dicitur eſſe ens. non quia habeat eſſe per ſe. quia tunc generaretur ꝙ eſt falſuꝫ. nam compoſituꝫ generatur: ſed dicitur eſſe ens. quia eſt ratio eſſendi eius cuius eſt forma. ¶ Eſt auteꝫ alia diſtinctio: quia licet bonum dicatur multipliciter: ſicut ⁊ ens: tamen bonum dicitur ſecũdum rationem contrariã ipſi enti aliquo modo. nam illud quod dat entitatem ſimpliciter. dat bonitatem ſecundum quid. ⁊ illud quod dat bonitatem ſimpliciter. dat entitatem ſecundum quid. ſicut patet de anima. nam anima dat entitatem ſimpliciter. dat tamen bonitatem ſecundum quid. nam ex hoc ꝙ homo eſt homo non habet ꝙ ſit bonus ſimpliciter. ſed ſecũdum quid. vnde non dicitur de homine virtuoſo ꝙ ſit bonus ſine additione. ſed ꝙ eſt bonus eo ꝙ eſt homo. ſed ipẽ virtutes ſicut prudentia ⁊ ſapientia dant bonitatem ſimpliciter ⁊ entitatem ſecundũ quid. Naꝫ ex hoc ꝙ homo eſt iuſtus vel prudens non habet homo entitatem ſimpliciter ſed ſecunduꝫ quid. ¶ Tunc ad propoſitum quando tu dicis finis eſt melior his que ſunt ad finem. Dico ꝙ ſi tu comparas finem qui eſt per ſe exiſtens vel habens perfectionem in ſeipſo ad ipſum hominem: bene concludit ratio: quoniam talis finis melior eſt ipſo homine: ⁊ omnibus alijs que ordinantur ad ipſum: ſi auteꝫ velis comparare finem ipſius hominis qui eſt perfectus: nõ quia habeat perfectionem in ſeipſo: ſed quia eſt ratio perfectionis ipſius hominis. Tunc cum homo habeat perfectionem in ſe ipſo: finis habeat perfectionem quaſi equiuoce. Dico ꝙ male comparas: quia non debet fieri cõparatio niſi inter vniuoca. ¶ Si autem non cõparas ipſuꝫ hominem ad ſuum finem: ſed comparas ipſam aĩam nõ vt eſt ſuba inſe ꝑfectionem hñs: ſꝫ vt eſt ratio ꝑfectionis ſolũ ad ipſum finem. Tunc ad hoc valet ſecunda diſtinctio: nam ipſa anima habet entitatem ſimpliciter ⁊ bonitatem ſecundum quid: ipſa methaphyſica ſiue beatitudo habet bonitatem ſimpliciter ⁊ entitatem ſecundum quid: ⁊ hoc mõ eſt inconueniens. ¶ Ad ſcdm pꝫ ſolutio cum tu dicis illud non eſt beatitudo hoĩs ſiue felicitas qḋ parꝫ ꝯfert ad virtutẽ. Dico ꝙ nõ quecunqꝫ ſcia ꝯfert ad virtuteꝫ: ſicut ſcire qḋ ſit iuſtitia quid caſtitas: vñ multi ſunt qui volunt ſcire quid eſt caſtitas: qḋ iuſtitia: nolunt tñ cõparare ſimul: ſed ſunt ſimiles infirmis volentibus audire conſilia medicorum: nolentibus tamen facere ſm cõſilia eoꝝ: ⁊ de iſtis dicit phũs: ꝙ ſicut iſti non hñt corpus bene diſpoſitũ ad audiendum ꝯſilia medicoꝝ: ſic nec alij hñt bonam diſpoſitionẽ: qꝛ volunt ſcire quid ſit vir-

Casa Professa de la Compañia de Jesus

tus.i. Juſtitia quid caſtitas: ⁊ tamē nolunt cōparare ſm
hec. Sed ipſa felicitas ſiue meth. eſt ipſa virtus: ideo nō
concludit ratio: niſi de virtutibus moralibus ⁊ nō intel
lectualib⁹ cuiuſmodi eſt meth. ¶ Ad aliud cū tu arguis
poteſt auferri ab homine ergo ⁊c. Tu bene arguis ꝙ nō
ſit ſumma ⁊ perfecta felicitas: ſed ꝙ non ſit felicitas quā
homo acquirere poſſet ex puris naturalib⁹ tū nō arguis:
⁊ iſta ſufficiant de queſtione.

¶ Queſtio Secunda.

q **Ueritur** Utrum vnūquodq; naturaliter feratur in ſuū finez:
⁊ videt̄ ꝙ nō: dicit enim Ariſtotiles in.3.mo
raliū ponēs differentiā inter voluntatē ⁊ ele/
ctionem ꝙ voluntas eſt finis: electio eſt eoꝝ que ſunt ad
finem. Eſt enim electio quaſi ꝯcluſio ⁊ finis cōſilij: poſt
ꝙ homo cōſiliatus eſt quid ſit eligendū de aliquo. Tūc
eligit alteram partē ⁊ eam proſequitur ex hoc arguit̄ ſic.
Si ergo voluntas differt a natura: tunc agere voluntatis
differt ab agere nature: ⁊ vlterius deſiderare ipſius vo/
luntatis: differt a deſiderare ipſius nature. Cum ergo na
tura naturaliter ſuū finem deſideret: voluntas igitur non
naturaliter deſiderat ſuū finē: ſed voluntarie: ergo. ¶ P̄.
phūs.9.metha. diſtinguit potētias naturales a potentijs
rationalibus ⁊ dicit ibidē ꝙ potentie naturales determi
nate ſe habēt ad vnum: potentie vero rationales ſe habēt
ad oppoſita. Si ergo potētie naturales differunt a poten
tijs rationalibus: ergo ⁊ agere potentiaꝝ naturaliū dif/
fert ab agere potentiaꝝ rationalium: q2 potentie natura/
les agunt naturaliter: potētie vero rationales agūt ratio/
nabiliter: cum ergo voluntas ſit potētia rationalis volun
tas deſiderabit rationabiliter.

In oppoſitum eſt Ariſtoteles in.3. moralium vbi dicit ꝙ vnū
quodq; naturaliter vult finē ſuum. Ad intelligētiā huius
queſtionis eſt primo intelligendū ꝙ duplex eſt finis nā
omnis finis mouet per cognitionē: aut per cognitionem
que eſt in ipſo fine: aut per cognitionē que eſt in eo quod
mouetur verbi gratia primū principiū: Siue prima cau
ſa: que indidit tales naturas ipſis rebus: vt tēdāt directe
in ſuū finem: eſt finis omniū mouens alias res per cogni
tionem que eſt in ipſo: Unde ſicut contingit arguere ꝙ
eſt aliquis ſagiptator cognoſcēs ipſum ſignū: ⁊ dirigens
ipſam ſagyptam in ipſum ſignū: cum ſagypta ſignū non
cognoſcat ex hoc ꝙ vadit directe in ſignū: ſic in rebus na
ture contingit ꝙ cū nature particulares non cognoſcāt ip
ſum finē vt directe tendant in ipſum. Cōtingit arguere ⁊
demonſtrare ꝙ eſt aliqđ vniuerſale dirigēs naturas par
ticulares in ſuos fines: ⁊ ipſos cognoſcens: ſicut archite/
nens ſignū cognoſcit: ⁊ talis finis eſt prima cauſa ⁊ eſt fi/
nis omniū ⁊ iſtum finē omnia appetunt: ⁊ deſiderant ⁊
de iſto fine nō eſt preſens intentio: ſȝ de alio fine qui mo
uet per cognitionē que eſt in mobili eſt preſens intentio.
Sicut patet in his que rationabilia ſunt: pomum mouet
hominem nō per cognitionem que eſt in ipſo. Sed per
cognitionē que in hoīe. Utrū.ſ. vnūqđq; rōnale ferat̄ in
ſuum finē. ¶ Ad intelligētiā hui⁹ eſt intelligendū ꝙ tres
propoſitiones ſolent dici de natura. ¶ Prima eſt ꝙ illđ
quod eſt naturale nō admittit ſuū contrariū: ſicut ait phs
in predicamentis ꝙ cui vnū contrarioꝝ ineſt naturaliter
ſibi oppoſitum cōtingere non pōt. ¶ Alia propoſitio eſt
ꝙ illud qđ eſt a natura eſt vno mō ⁊ non plurib⁹ modis
¶ Tertia ꝓpoſitio eſt ꝙ per illud qđ eſt naturale ſiue a
natura nō acquirimus illud qđ nō ineſt nobis a natura: ſi
cut ea que facimus per artem ſicut per manū que eſt or
ganum organorum vt patet tertio de anima: nos acqui
rimus nobis illa que inſunt per artem. ¶ Ulterius eſt
intelligendū ꝙ differentia eſt inter finē ⁊ ea que ſunt ad
finem: ſicut oñdit phūs in primo politicoꝝ: ⁊ eſt valde
notabile: dicit ibi ꝙ finis appetibilis eſt in infinitū nō enī
introducit medicus aliquā ſanitatem in infirmo: quin ad
huc meliorem vellet itroducere: ſȝ ea que ſunt ad finem
non ſunt appetibilia in infinitū. Sed appetūtur 2m pro/
portionē ⁊ ordinē quē habent ad finem: vt patet de me
dico: nam medicus nō dat infirmo quācunq; potionem:
ſiue flebotomiā quā poſſet ſibi dare: ſed 2m ꝙ eſt neceſſa
rium ad finem ꝯſequendū.ſ. ad ſanitatem: ideo finis eſt
appetibilis in infinitū. ea que ſunt ad finē: nō. ¶ Ex iſta
differentia poteſt patere triplex differentia inter finem ⁊
ea que ſunt ad finē: q̄ſi ex hoc ꝙ finis eſt appetibilis in
infinitum. ea que ſunt ad finē nō: ſequitur ꝙ finis non ad/
mittit cōtrariū: ea que ſunt ad finē cum nō ſint appetibi/
lia in infinitū per omnē modū appetibilitatis hīt admit
tunt contrariū. ¶ Ulterius ſeqt̄ur ꝙ ſi finis non admittit
contrariū ſemper vno mō ſe habeat. ¶ Ulterius eſt in/
telligendū ꝙ finis hȝ rationē principij: ea que ſunt ad fi/
nem: rationē habent cōcluſionū ⁊ ſicut ꝯcluſiones nō ha
bent omnē modum veritatis: ſed ꝯtingit dubitare in ip/
ſis: principia aūt habent oēm modum veritatis: ſic finis
ex eo ꝙ hȝ rationē principij: hēt per omnē modum ꝙ ſit
appetibilis in infinitū: ea que ſunt ad finē cum habeāt ra/
tionem concluſionis nō ſunt appetibilia in infinitum.
¶ Ex hoc ſeqt̄ur ꝙ per finē acquirimus ea que ſunt ad
finem: ſicut per aliqđ naturale acquirimus illud qđ ineſt
nobis per artē. ¶ Cū ergo finis ꝯueniat in illis Tribus
propoſitionibus cū natura. ¶ Dicēdū eſt ꝙ vnumqđq;
naturaliter fertur in ſuū finem: licet nō ſit ita per oēm mo
dum naturalitatis: ſicut in rebus nālibus propter hoc ad
ducta fuit prima diſtinctio de fine.

Tunc ad argumentū dicendū eſt: ꝙ voluntas poteſt dupliciter ꝯſiderari: vel 2m ꝙ
natura: vel ſm ꝙ ratio: ſi cōſideretur ſm ꝙ ratio cū non
contingat arguere nec ratiocinari: nec ſillogizare de ipſo fi
ne: ſȝ de his que ſunt ad finē. ¶ Dicendū ꝙ voluntas ſic
conſiderata non tendit in ipſum finem. Uoluntas tamen
conſiderata ſm ꝙ natura tendit in finez. ¶ Ad aliā ratio/
nem patet ſolutio per ea que dicta ſunt.

¶ Queſtio Tertia.

q **Ueritur** Utrum Omnes homines naturali appetitu ſcientiaꝝ
appetant: ⁊ videtur ꝙ non q2 oē illud qđ mo
uetur ad aliquid naturaliter: hȝ aliqđ de ipſo
ad qđ mouetur: ſed homo nō hȝ aliquid de ſcientia: er/
go: maior eſt euidens minor patet: qm̄ Intellectus eſt ſi
cut tabula raſa in qua nihil eſt depictum ſicut ait phs.3.
de anima. ¶ P̄. Uidemus ꝙ multi hoīes retrahuntur
a ſcientia ergo. ⁊c.

Ad intelligentiam huius queſtiōis eſt intelligenduz
ꝙ duplex pōt eſſe cauſa quare aliquis nō ꝯſequitur ſuū
finem: vel q2 ignorat ipſum ⁊ ipſū nō conſequitur. Alia
cauſa eſt q2 licet nō ignoret: propterea que ſunt ad finem
non cōſequitur: q2 ea que ſunt ad finē grauia ſunt: ⁊ licet
duplex poſſit eſſe cauſa quare aliquis nō conſeqtur ſuum
finem. Tamen vna poteſt eſſe cauſa quare aliquis nō de
ſiderat ſuum finē.ſ. quia ignorat: ſȝ cum ſtatim cognoſcit
ſtatim ipſum deſiderat: Ratio autē quare ea que ſunt ad
finem ſunt cauſa quare aliquis nō deſiderat ⁊ cōſequitur
ſuum finē: eſt. q2 finis eſt vltimum in opere ⁊ primū in
intentione: ⁊ deſiderio: ⁊ q2 ea que ſunt ad finē precedūt
in opere ⁊ proſequutione ipſius finis: ꝓpter hoc ea que
ſunt ad finem poſſunt eſſe cauſa quare aliquis nō proſeq
tur ſuū finem: ſed q2 ea que ſunt ad finem nō precedunt
in deſiderio ipſius finis ꝓpter hoc ea que ſunt ad finem
nō poſſunt eſſe cauſa quare aliquis nō deſiderat ſuū finez
ſed ipſa ignorantia finis eſt cauſa huius. Nunc autē nul
lus homo eſt ita ignarus: qn habeat in vniuerſali cogni
tionē primoꝝ principioꝝ ſaltim aliqualiter. Unde com
mentator dicit.2.metha. ꝙ homo ſe hȝ ad iſta principia:
ſicut locus ianue in domo: ita ꝙ ſicut locus ianue nemi
nem latet: ſic ⁊ principia cōmunia neminē latent. Si er
go omnes hoīes habent aliquā cognitionem de ſcientia:
q2 habent in vniuerſali aliquā cognitionem ipſoꝝ prin
cipioꝝ: quāuis neſciant educere cōcluſiones de ꝑncipijs
⁊ cum ipſa ſciētia ſit finis ipſius hominis. Tunc apparet.

manifeſte ꝙ oēs appetunt naturaliter ipſuʒ ſcire: licet tamen hoc ſcire in particulari ⁊ illud non appetant: tamen omnes appetunt ſcire in vniuerſali.

Tunc ad rationes dicendū eſt cum enim dicis: Omne illud qḋ mouetur ad aliquid. naturaliter hēt aliquid de ipſo ad qḋ mouetur. Dico ꝙ homo habet aliqd de ſcientia: quoniā aliquā cognitionem habet de principijs: quō aūt principia fiant cognita: ⁊ per quā viam: iſtud poſtea apparebit: nūc iſta ſufficiant. ⁊c̄.

¶ Queſtio Quarta.

q **Ueritur** conſequēter. Utrū omnes hoīes appetant metha. ⁊ videt̄ ꝙ ſic qm̄ vnūqḋqȝ fertur in ſuū finem nāliter. Sed methaphyſica eſt finis ſiue btūdo ipſius hoīs ergo. ¶ Pꝫ. oēs homines appetunt eſſe ſapientes. ſȝ metha. eſt maxime ſapiētia ſicut ꝓbat phūs in littera ergo oēs hoīes metha. appetunt. ¶ Pꝫ. ſi oēs homines appetunt ſcire ergo oēs hoīes appetunt maximas ſciētias. Cum ergo metha. ſit maxima ſcia ergo ⁊c̄.

Ad oppoſitū arguitur ſic id qḋ neſcitur eē non deſideratꝰ cum ergo ſint multi hoīes qui ignorent metha. imo ignorant ipſaȝ eſſe ergo. Ad intelligentiā huius qōnis eſt intelligendū: ꝙ ſicut eſt in cauſis agentibꝰ: ita eſt in finalibus: nā cāe agentes inferiores ſiue medie: agūt in virtute prime cāe: ſicut dicit phūs in libro de generatione. Ignis enim cū ſit maxime actiuus: inter oīa corporalia elemēta: nō agit niſi in virtute corporis celeſtis: ⁊ ſicut eſt in iſtis efficiētibus: ſic eſt in finalibus cauſis. ſ. ꝙ ſicut fines iferiores nō mouēt niſi in virtute vltimi finis: ſic ⁊ ſcīe alie ab iſta methaph. non mouēt niſi in virtute iſtius ſapiētie. cum ſit vltimus finis ſiue beatitudo ipſius hoīs: quam hō ex puris naturalibus acquirere pōt: ⁊ iō ſi tu queris. Utrū oēs hoīes appetunt metha. in ꝓpria forma. Dico ꝙ nō: qꝛ non oēs hoīes ſciūt metha. eſſe: ſed ſi tu queris. Utruȝ oēs hoīes appetunt meth. nō in ꝓpria forma: ſȝ in alijs ſciētijs que nō mouent appetitū hoīs: niſi in virtute illius ſumme ſapientie dicendū eſt ꝙ ſic ⁊ ſic patet quomodo oēs homines appetunt methaphyſicam.

Tunc ad rationes dicendū eſt ⁊ Ad primā cuȝ dicis. Unumqḋqȝ fertur nāliter ⁊c̄. Dico ꝙ verꝫ eſt: Sed ad minorē cuȝ tu dicis: metha. eſt finis: dico ꝙ verꝫ eſt. tamen non oēs hoīes: ponūt ſapiētiaȝ eſſe in metha. imo ſunt quidā hoīes: qui dicunt illos eſſe ſapiētes qui ſunt aſtuti in iſtis ſagacitatibus ſecularibus: ⁊ errāt in apprehēſione finis. Unde cōtingit errare in apprehēſione finis: ſicut in ꝓſequutione finis: nā diuerſi in diuerſis ponūt ſuū finē. ¶ Ad aliud qm̄ tu dicis: oēs hoīes appetunt eſſe ſapiētes: dico ꝙ verꝫ eſt. Tamē nō omnes hoīes appetunt ſapientiā in metha. ⁊ iō non oēs homines in propria forma appetunt metha. ¶ Ad aliud patet ſolutio per iam dicta.

¶ Queſtio Quinta.

q **Ueritur** ꝯſequenter de ſubo iſtius ſcīe ⁊ pmo: Utrū deus ſit ſubiectum metha. ⁊ videt̄ ꝙ nō: qm̄ ſicut dicit phūs in littera: iſta ſcia eſt diuina: qꝛ eſt de deo cū ergo illud ſit ſubiectū in ſcia: de quo determinat̄ in ſcia. Si ergo de deo determinat̄ in iſta ſcientia ergo. ¶ Pꝫ. dicit phūs ꝙ metha. determinat de ſubſtantijs ſeparatis a materia. Cū igitur deus ſit maxime ſeparatus a materia ergo ⁊c̄. Eſt. n. actꝰ purus cui nihil admiſcet̄ de potentia. Uidetur ꝙ deus ſit maxime ſbm iſtius ſciētie.

Ad oppoſitū arguit̄ ſic. Illud eſt ſubiectū in ſcientia. In cuius virtute: determinant̄ oīa illa que determinant̄ in illa ſciētia: cum ergo oīa illa que determinātur in metha. determinentur ſub ratione entis ergo ens eſt ſubm in meth. ⁊ nō deus.

Ad diſſoluendū hanc qōnem ꝓcedere poſſumꝰ duplici via: vno modo vt auicēna ꝓcedit. Auicēna ſic ꝓcedit: ad determinandū ꝙ deus nō ſit ſubiectuȝ. iſtius ſcīe: dicit Ariſtotiles. in libro poſterioꝝ ꝙ ſcia ſupponit de ſbo ſuo (qꝛ eſt) Cuius ratio eſt qm̄ ſi ſciētia nō ſupponeret de ſubiecto (qꝛ eſt) ſed ꝓbaret ſuū ſubiectum eſſe. Tūc ipſa ſcia iret vltra ſuū ſubiectū ⁊ tunc ſe ipſam trāſcenderet ꝙ eſt falſum: Cuius ratio eſt: qm̄ ſubiectū ſcīe eſt obiectuȝ ſcīe nūc aūt ita eſt: ꝙ ipſa ſcia cum ſit habitus ſortitur ſpēz ex ſuo ſubiecto ſiue obiecto qḋ idem eſt. Cū ergo nihil agat vltra ſuam ſpeciē ſcientia nō pōt tranſcēdere ſuum ſubiectum: iō ſcientia ſupponit de ſubiecto (qꝛ eſt). Tūc vlterius auicenna ꝓcedit ⁊ querit. Utrū deum eſſe ꝓbetur in iſta ſcia aut nō. Si dicatur ꝙ ſic. Tunc cuȝ nulla ꝓbet ſuū ſubiectū eſſe: ſequit̄ ꝙ deus nō ſit ſbȝ iſtius ſcīe: ſi dicat̄ ꝙ in iſta ſcia nō probatur deū eſſe. Tūc adhuc auicēna ꝓcedit ſic: diſtinguit. n. quinqȝ genera ſciaꝝ. ſ. politice que itēdit de ciuitate ⁊ de hiſ que ad ciuitatē ꝑtinēt. Alie aūt ſunt morales ⁊ iſte tractāt de virtutibus. Alie ſermocinales ſicut logicha: grāmaticha: ⁊ ſub ſciētijs ſermocinalibus cōprehendit̄ rectoricha: ſcḋm ꝙ docet ornatū ſermonis. ¶ Alie aūt ſunt ſcīe doctrinales ſicut ſunt ſcīe mathematice. Alie aūt ſunt nāles. Tunc cū quinqȝ ſint gnā ſciaꝝ querit auicenna. Utrū ꝓbet̄ deū eſſe in iſta ſcia aut nō: ſi in iſta ſcia ꝓbat̄ deū eſſe: tunc hētur ꝓpoſitū: ꝙ non eſt ſbm in iſta ſcia: ſi nō in iſta. tunc in aliqua aliaꝝ ſciaꝝ ꝓbat̄ deū eſſe: ſȝ hoc eſt falſuȝ qꝛ nō ꝓbat̄ in ſcia politica: qꝛ ipſa nō extēdit ſe ad entia ſepata: imo finis eius eſt pax ciuitatis vel aliqd aliud hmōi. nec ꝓbat̄ in moralibꝰ qm̄ ille tractāt de virtutibꝰ: nec ꝓbatur in ſciētijs ſmocinalibꝰ nec in ſciētijs doctrinalibꝰ: qm̄ mathema. aut ſunt de q̄titate ꝯtinua: aut diſcreta: cū ergo deus nō ſit aliqua iſtaꝝ quātitatū qꝛ eſt ſup oēm q̄titateȝ ſeqtur ꝙ in talibꝰ nō ꝓbatur. Nec in ſciētijs nālibus qꝛ ille tractant de his que ſubijciunt̄ motui ⁊ trāſmutationi. Uñ dicit auicēna ꝙ ſi nālis ꝓbat deuȝ eſſe: hoc nō eſt per ea que ſunt ſua. Uñ dicit auicēna ꝙ ſi ipſe ꝓbat deū eē in ſuo libro phyſ. hoc nō fecit niſi ad alliciendū aīum auditoris: ſi ergo nō probat̄ in iſta nec in alijs igit̄ deſpatiuū eſt deū eſſe. Nā illud eſt deſpatiuū ꝙ nō pōt ꝓbari nec probat̄ in aliqua ſcia. Cum tñ poſſit ꝓbari deū eſſe ſaltim per viā motꝰ ⁊ multos effectus. Si ergo incōueniēs eſt dicere deū eſſe deſpatiuū: dicendū eſt ꝙ in iſta dȝ ꝓbari deū eſſe. Cū in nulla alia ſcia ꝓbetur eſſe ⁊ per iſtā rōnē ꝯcludit auicēna deū non eē ſbm in iſta ſcia: ⁊ ſine dubio. Aliter ⁊ ſine dubio ⁊ magis ꝓprie: poſſumus oñdere ꝙ deꝰ nō ſit ſbm: ⁊ hoc tā ex ꝑte ſbi: q̄ȝ ex his que ꝓbant̄ de ſbo. Partes aūt ſubiecti iſtius ſcīe ſunt decē p̄dicamenta. ſ. ſba q̄titas: ⁊ ſic de alijs. Cū iſta nō ſint ꝑtes dei: deus non erit ſbm iſtius. ¶ Pꝫ. illa que demonſtrant̄ de ſbo iſtius ſcīe: ſunt actus: ⁊ poꝰ: idē ⁊ diuerſum: cā ⁊ cauſatū ⁊ ſic de alijs ⁊ iō cū iſta non ꝯueniāt ipſi deo: ſȝ enti ſcḋm ꝙ ens.

Dicendum ꝙ deus nō eſt ſbm ſȝ ens ſcḋm ꝙ ens: quō aūt hoc ſit ⁊ per quam viā poſtea appebit: ſȝ cū phs aliqñ videat̄ dicere ꝙ deꝰ eſt ſbȝ. Dicendū eſt ſicut aliqui antiq̄ dicūt: diſtinguēdo de ſbo: vnoꝰ accipit̄ ſbm pro eo de quo p̄ncipalr̄ intēdit̄ in iſta ſcia ⁊ ſic accipiēdo ſbm deꝰ eſt ſbȝ iſtius qm̄ in iſta principalr̄ intendit̄ de deo: ſicut dñt. Alioꝰ accipit pro eo qḋ ſub ſe ꝯtinet oīa que determinant̄ in ſcia ⁊ ſic accipit̄ ſbm ꝓprie ⁊ iſtoꝰ deus nō eſt ſbm iſtius: ſi ſic dicat̄ ſicut dicūt ſemꝑ incidet̄ in errorē. Male dicūt et in hoc ꝙ dicūt ꝙ illud nō eſt ſbm ꝓprie de quo p̄ncipalr̄ intēdit̄ in ſcia. Dico ſine dubio illud eē ſbm ꝓprie: qm̄ ex ipſo ſortit̄ ſcia ſpēm: ⁊ tale dȝ eſſe ꝓpriū ſbȝ illius ⁊ iō ſi nos volumus aliquoꝰ ꝓcedere deū eē ſbm iſtius: debemꝰ aliter diſtinguere de ſbo: dicēdo ꝙ duplex eſt ſbm p̄ricipale in ſcia. Eſt. n. quoddā ſbm p̄ncipale de quo poꝰ ⁊ per ſe itenditur in illa ſcia: ⁊ tale eſt ſbm p̄ncipale in illa ſcia. Aliud eſt ſbm principale: qḋ nō eſt p̄ncipale per ſe ⁊ pmo ſȝ ex ꝯſequēti. Uerbi gr̄a: ſi eēt aliqua ſcia que dterminaret de aīali ſcḋm ꝙ aīal. Tunc in illa ſcia: aīal eſſet ſbȝ principale ⁊ poꝰ illius ſcīe: ⁊ cuȝ nā aīalis magis ⁊ verius ſaluet̄ in hoīe: q̄ȝ in aliquo ꝯtēto ſub aīali ſi q̄ras a me qḋ eſt ſbm

illius ſcie: dicerem ꝙ hõ eſt principale ſbm illius ſcie: non tñ ꝑncipale per ſe ⁊ ꝑmo ſꝫ ipm al'; ſꝫ hõ eſt ſubiectũ pricipale ex ꝯſequẽti q2 in ipſo ſaluat' verius nã ſubiecti pricipaliter pᵒ ⁊ per ſe: ſilr dico ꝙ in metha. ens inq̃ʒtũ ens eſt ſꝫm ꝑncipaliter per ſe ⁊ ꝑmo: ⁊ q2 rõ entis melius ⁊ verius ſaluat' in deo quẽ in aliquo alio ente: ꝓp hoc dico ꝙ deus eſt ſbm principale illius ſcie: nõ per ſe ⁊ ꝑmo ſꝫ ex ꝯñti vt dictuꝫ eſt. ¶ Et per hoc pꝫ ſolutio ad rões.

¶ Queſtio Sexta.

q **Ueritur** ꝯſequenter: Utrum ſit idẽ eſſe de ꝯſideratiõe alicuiꝰ ſcie ⁊ eſſe ſbm illius: ⁊ hoc ad euidentiã eorũ que queruntꝰ prius ⁊ vĩ ꝙ ſic: quoniã illõ nõ dĩ ſbm ſcie in quo eſt ſcia ſꝫ illud dĩ ſbm ſcie de quo eſt ſcia: ſed ſcia eſt de his que ꝯſiderãtur in illa ſcia ergo vt vĩ idẽ eſt eſſe de ꝯſideratione alicuius ſcie ⁊ eſſe ſbm illius. ¶ P̃. ſbm aut eſt de ꝯſideratione illius ſcie aut non: nõ eſt dicere ꝙ nõ. Si tu dicis ꝙ ſit de ꝯſideratione ſcie tunc cuꝫ ſbm ſcie ſit illud de quo eſt ſcia ipſa: vĩ ꝙ ſit idẽ eſſe ſbm illius ſcie ⁊ de conſideratione eiuſdem.

Ad oppoſitũ arguit' ſic ſi idẽ eſſet ſubiectũ in ſcia ⁊ de ꝯſideratione ſcie tolleretur vnitas ſcie ⁊ eſſet ꝯfuſio in ſcia: quõ aũt hoc ſit poſtea apparebit.

Ad iſtam q̃õnẽ dicere poſſumus ꝙ eſt aliud eſſe de cõſideratione ſcie ⁊ eſſe ſbm ſcie eiuſdem ⁊ hoc appet ex tribus. pᵒ ex cõpatione ſciaꝝ ad inuicem. 2ᵒ ex cõparatione ſubiectoꝝ ad ſciaꝫ ⁊ ad ea que cõſiderant' in ſcia. 3ᵒ ex cõparatione ſubiectoꝝ ad ea que determinant' in ſcia. Et ad hoc videndum. Primo eſt intelligẽdum: ꝙ ſicut libri particulares hñtes ordineꝫ ad aliquã vnam ſciam: hñt diuerſitatẽ inter ſe: ita ſcie habentes ordinẽ ad aliquã vnam ſciaꝫ ad methaphy. ſ. que eſt finis ⁊ beatitudo ipſius hoĩs: hñt diuerſitateꝫ inter ſe ⁊ ſicut libri particulares hñt iſtã diuerſitatẽ ſicut libri particulares phĩe nãlis: ita ſimiliter ⁊ ſubiecta illoꝝ libꝛoꝛuꝫ hñt iſtam diuerſitatẽ. Nunc ãt intelligẽduꝫ eſt ꝙ ſcie dupliciter differunt: vnoᵒ quãtum ad maiorẽ ⁊ minorẽ abſtractionẽ: nã ſbm vnius ſcie eſt magis abſtractuꝫ q̃ꝫ ſbm alterius: ſicut Uidemus ꝙ ſubiectum libri phyſicoꝝ eſt corpus mobile: ſubiectũ autẽ alteriꝰ libri eſt corpus mobile ad formã. Differunt. n. aliter ſcie ad inuicem penes diſperatũ ⁊ nõ diſperatum: ſubiectuꝫ. n. vnius ſcie dicit' diſpatum reſpectu ſubiecti alterius ſcie: qñ non continet' ſub ſubiecto illius ſcie: nec reducit' ad ipm verbi grã ſubiectuꝫ libri de generatione eſt corpus mobile ad formã dĩ diſperatũ libri de celo ⁊ mũdo qõ ẽ corpus mobile ad ſitũ tñ quoniã ſubiectũ libri de generatione nõ ꝯtinet' ſub ſubiecto libri de celo ⁊ mũdo: ⁊ ſicut ſba dupliciter differunt: ſic ⁊ ſcie. Una. n. ſcia ẽ magis abſtracta q̃ꝫ alia: ſicut metha. eſt magis abſtracta q̃ꝫ mathematica quoniã metha. eſt de rebus abſtractis tam a mã ſenſibili q̃ꝫ itelligibili mathema. abſtrahit a mã ſenſibili: nõ ãt intelligibili: nãlis eſt minꝰ abſtracta: quoniã abſtrahit a mã hac ſenſibili ⁊ ab illa: nõ tñ a materia ſenſibili ſimplr. Similiter ſcie differunt q̃ʒtum ad eſſe diſperatuꝫ ⁊ nõ diſperatum: quoniã. Una ſcia non cõtinetur ab alia: ⁊ hoc eſt veꝝ in multis ſciẽtijs ſicut pꝫ. Nã phĩa moralis nõ ꝯtinet' ſub naturali appet ergo ꝙ ſcie hñt diuerſitatẽ a ſubiectis: Cũ ergo per illud idẽ per qõ aliqd eſt diuerſuꝫ ab alijs: per illud idẽ ſit ens ⁊ vnũ. Si ergo ſicut declaratũ eſt ſcia hꝫ diuerſitatẽ a ſubiecto: ⁊ tñ ab oĩbus illis que determinãtur in ſcia: nõ ſortitur ſcia ſpẽm: apparet manifeſte ꝙ nõ eſt idẽ eſſe de cõſideratione vnius ſcie ⁊ eſſe ſubiectũ illius. Bñ enim dictũ eſt ſicut dicit phũs in libro poſterioꝝ capitulo de ſubalternatione ſciaꝝ ꝙ vnum ⁊ idẽ bñ põt eſſe de cõſideratione diuerſaꝝ ſciaꝝ: ſꝫ hoc eſt diuerſimode: quoniã ſubdunt' diuerſis rõnibus ⁊ hoc idẽ dicit cõmentatoꝛ in. 11. metha. ꝙ vna ⁊ eadẽ res põt conſiderari a diuerſis ſciẽtijs: ſed ſcia q2 ſortitur ſpẽm ex ſbo ꝓp hoc nõ eſt poſſibile: ꝙ vna res conſideret' a diuerſis: ſub vna rõne: ⁊ ex hoc apparet ꝙ nõ eſt idẽ cõſideratum ⁊ ſubiectum: cum idẽ poſſit eſſe de cõſideratione diuerſaꝝ ſciaꝝ non tñ ſbm. Hoc etiã apparet ex cõparatione ſcie ad ſbm ⁊ ad ea que determinant' in ſcia. quoniã demõſtrans nõ eſt vlterius demõſtratũ. ſcia. n. ſortitur ſpeciẽ ex ſubiecto ⁊ iõ cum nihil agat vltra ſuã ſpeciem. ſcia non põt demõſtrare ſuũ ſubiectum. Si ergo ſcia non demonſtrat ſuum ſubiectũ ⁊ cum multa conſiderent' in ſcia que tñ ſcia demonſtrat igit' nõ eſt idẽ eſſe de cõſideratione ⁊ eſſe ſbm. Hoc etiaꝫ apparet ex cõparatione ſubiecti ad ea que determinant' in illa ſcia. ſcia enim nõ tantum cõſiderat ſbm ſed partes ſubiecti ⁊ paſſiones: vñ dicit phũs ꝙ ſcientia eſt vna que eſt vniꝰ generis ſubiecti ꝑtes ⁊ paſſiones conſiderans. Unde ſubiectum ſcie ⁊ ea que cõſiderantur in ſcia differunt ſicut magis cõmune ⁊ minus cõmune. q2 omne ſbm in ſciẽtia eſt de cõſideratione ſciẽtie. non tamẽ omne cõſideratum in ſciẽtia eſt ſubiectum ſciẽtie. Et ſi tu queras que eſt iſta cõmunitas. dico ꝙ eſt cõmunitas analogie. quoniã illa oĩa que determinãtur in ſciẽtia. non determinantur in ſciẽtia niſi per attributionẽ quã habẽt ad ipm ſubiectum. ex his tribus que dicta ſunt pꝫ ꝙ nõ eſt idem eſſe ſubiectum ſcie ⁊ de conſideratione illius.

Tũc ad rõnes Ad primã dicẽdum eſt. cum tu dicis ſbm ſciẽtie nõ eſt illud in quo eſt ſcia ſed de quo eſt ſciẽtia. veꝝ eſt: ⁊ cũ tu dicis illud ergo eſt ſubiectum ſciẽtie de quo cõſiderat' in ſcia verum eſt hoc totum. Tamẽ tu nõ probas ꝙ omne illud de quo cõſideratur in ſcia ſit ſubiectũ. Si tñ hoc poſſes probare: aliquid eſſet: tu tamẽ non probas hoc per iſtam rationem. ¶ Ad aliud patet ſolutio per ea que dicta ſunt. ⁊c̃.

¶ Queſtio Septima.

q **Ueritur** cum viſum ſit prius ꝙ deus non eſt ſubiectũ iſtius ſciẽtie. Utruꝫ deus ſit ſubiectuꝫ alicuius ſcientie ſpecialis: ⁊ videt' ꝙ ſic quoniam ſicut ſcia cõmunis eſt de aliquo cõi: ſic ſcientia ſpecialis eſt de aliquo ſpeciali: ſꝫ deus eſt aliqd ſpeciale inter oĩa ergo: probatio aſſumpti: ratio enim cõmunitatis ſumit' ex hoc ꝙ eſt aliquid cõe huic ⁊ illi cum aũt ipſi deo nõ ſit aliquid cõe vniuocũ ⁊ iſtis que ſunt citra ꝑmũ: ergo. ¶ P̃. hoc idem arguit' ſic qñ enim ſcia recipit aliquid ab aliqua ſciẽtia illa aqua alia recipit: cõſiderat illud ꝑncipaliter: ſicut pꝫ de metha. ⁊ phĩa naturali: cum ergo methaphy. recipiat multa a phõ naturali de deo. ſ. ꝙ ſit infinite virtutis ⁊ multa alia: ergo vt videt' phyloſophus principaliter conſiderat ipſum deum: ergo.

Ad hec breuiter intelligẽdũ eſt: ꝙ ſcia ⁊ habet ꝙ ſit ſciẽtia ⁊ ꝙ ſit vna ⁊ ab alio hẽt ꝙ ſit ſcientia: ⁊ ab alio hꝫ ꝙ ſit vna: ſaltim ſꝫm rõnem: ſꝫ bñ verum eſt ꝙ aliqd per vnum ⁊ idẽ habet ꝙ ſit ens ⁊ ꝙ ſit vnum: loquẽdo dico realiter. Tamẽ illud per qõ aliquid eſt ens ⁊ vnũ differt ſꝫm rõnem: ſꝫm ꝙ per ipſum aliquid eſt ens ⁊ vnuꝫ. Similiter dico licet ſcia per vnuꝫ ⁊ idem hẽat ꝙ ſit ſciẽtia ⁊ ꝙ ſit vna loquendo realiter: illud tñ differt ſꝫm rõnem. ¶ Ulterius eſt intelligẽdum: ꝙ illud per qõ ſciẽtia habet ꝙ ſit ſcia ⁊ ꝙ ſit vna eſt ipm ſubiectũ: ipſum tñ ſbm differt ſꝫm rationem: ſꝫm ꝙ per ipſum hẽt ſcia ꝙ ſit ſcientia: qm̃ per ſubiectum cõſideratuꝫ ſub abſtractione hẽt ſcia ꝙ ſit ſcientia vñ nulla ſciẽtia eſt quin abſtrahat. Nam ipſoꝝ ſingularium nõ eſt ſciẽtia ſed bene veꝝ eſt: ꝙ ſciẽtie abſtrahũt ſꝫ magis ⁊ minus: per ſubiectũ autẽ ꝯſideratum ſub aliqua vna rõe ſpeciali habet ꝙ ſit vna. Uñ ſicut viſum eſt: per vnũ ⁊ idem ſub alia rõne cõſideratum hꝫ ſciẽtia ꝙ ſit ſcientia ⁊ ꝙ ſit vna. Unde intelligendũ eſt ꝙ talis eſt modus cõſiderationis in ſcia: qualis eſt modus ꝯſiderationis in numeris ⁊ formis ⁊ iſte modus cõſiderationis optimus eſt. Uñ ſicut in numeris cauſat' noua ſpecies numeri ex additione vnitatis: nã quecunqꝫ vnitas ſemꝑ addatur: ſemꝑ cauſatur noua ſpecies numeri ⁊ nõ remanet illa ſpecies prioꝛ ſic eſt in formis ſicut ait phũs. 8ᵒ. methaphyſice: ſic etiã cõſiderandum eſt in ſciẽtijs: ꝙ ſciẽtie differunt ſꝫm diuerſos gradus abſtractionis: nã quicũqꝫ gradus abſtractio-

nis: ſuper additur alicui ſcientie: ſemꝑ cauſatur noua ſpecies ſcientie. Nam ſi nos accipiamus aliquē artificē: qui cōſideret res abſtrahēdo eas ab hac mā ſenſibili ⁊ ab illa nō tñ phyſicus abſtrahit a materia ſenſibili ſimpliciter ſi tñ vlterius intelligamus artificē cōſiderantē res abſtrahendo eas a mā ſenſibili ſimpliciter: nō tñ a materia intelligibili: iam eſt alius artifex ſicut mathematicus: ⁊ nō remanet amplius phyſicus. Si aūt cōſideramus artificē conſiderantē res abſtractas ab oī materia tam ſenſibili q̄ꝫ etiā intelligibili: iaꝫ eſt methaphiſicus ⁊ ſic ſm diuerſos gradus abſtractionis diuerſificant̄ ſcie: ſicut ſcdm diuerſas additiones vnitatis cauſant̄ diuerſe ſpēs numeri.

Tunc dico ꝙ qui dicit deū: poſſe eſſe ſubiectuꝫ alicuius ſcie ſpālis dicit illā ſciam non eſſe ſpālem: qm̄ omnis ſcia ſpecialis debet cōſiderare res abſtractas ſm aliquem modū abſtractionis cum ergo deus ſit ſumme abſtractus: qꝛ eſt actus purus cui nihil admiſcetur de potētia: appet ꝙ deus nō eſt ſubiectum alicuius ſcie ſpecialis: quō autē ſequat̄ ꝙ illa ſcia non eſſet vna hoc patebit in alia queſtione. ⁊c̄.

¶ Queſtio Octaua.

q **Queritur** vtrum deus poſſit eſſe de cōſideratione alicuius ſcie ſpecialis: dato ꝙ non poſſit eſſe ſbm in aliqua ſcia ſpeciali: ſicut prius declaratuꝫ eſt: ⁊ videt̄ ꝙ deus poſſit eſſe de conſideratione alicuius ſcie ſpālis: qm̄ dicit cōmentator ꝙ non pōt cognoſci hec ſuba demōſtrata niſi ignorata prima cā ergo cum deus ſit prima cā oīum ſciaꝝ ⁊ omniū entium: vꝫ ꝙ cuius erit cōſiderare de aliqua ſba demōſtrata ꝙ ipſius erit cōſiderare de prima cauſa illius ſcie ergo ⁊c̄. ¶ P̄. hoc idē vꝫ. dicit enim phūs. 2°. metha. ꝙ ſicut res ſe hꝫ ad eſſe: ita ſe habet ad cognitionē: ergo vt vꝫ dr̄e ꝙ deus eſt cauſa alicui⁹ rei eſt dicere ꝙ illius ſcie eſt ꝯſiderare de prima cā ꝙ eſt deus cuius erit cōſiderare de illa ſba cui⁹ deus eſt cā: ergo ⁊c̄. ¶ P̄. videm⁹ ꝙ phūs in libro phyſi. multa deteīat de deo ſicut ꝙ eſt primus motor: ⁊ ꝙ eſt infinite virtutis: cum ergo libri phyſicoꝝ ſit ſcia ſpālis ⁊ in illa determinetur de deo: ſicut in. 8. apparet ꝙ deus poterit eſſe de cōſideratione alicuius ſcīētie ſpecialis: ergo ⁊c̄.

Ad diſſolutionem huius qōnis breuiter volo determinare ꝙ nulla ſcia directe ſm moduꝫ humanū inuenta pōt conſiderare de deo niſi ſub rōne entis. Et ad hoc ſic procedo per modū cognoſcēdi ex parte nr̄a: oīs enim cognitio humana depēdet ex ſenſibili ⁊ per ſenſum hꝫ fieri qꝛ quicqd intelligimus. itelligimus cuꝫ fantaſmate. ſicut dicit phūs. 3°. de aīa. Si ergo oīs nr̄a cognitio per ſenſum hꝫ fieri: tunc oīs ſcia que inuenitur ſm modū humanum inuenit̄ per ſenſuꝫ ⁊ ex hoc appet manifeſte ꝙ oīs ſcientia directe inuenta ſꝫ modū humanū aut eſt de ſenſibilibus aut eſt de hijs que ſunt in ſenſibilibus: aut ſi nō ſit de hijs que ſunt in ſenſibilib⁹ ſꝫ de abſtractis a ſenſibilibus: tūc opꝫ de neceſſitate ꝙ in aliqua pte ſui determinet de ſenſibilibus: qꝛ ſicut nō ꝯuenit intelligere aliquid ſine fantaſmate. ⁊ ſenſu. ſic nō cōuenit eſſe aliquā ſcientiaꝫ inuentā ſm modū humanū quin aut ſit ipſa de ſenſibilibus aut de hijs que ſunt in ſenſibilib⁹: aut ſi ſit de abſtractis a ſenſibilibus de neceſſitate opꝫ ꝙ hēant partē ſui de ſenſibilib⁹ ꝙ ſi hoc nō eſt veꝝ da oppoſituꝫ: ſi tu das opm ⁊ dicas ꝙ cōuenit eſſe aliquā ſciam inuentā ſm moduꝫ humanū ⁊ non determinet de ſenſibilib⁹ in aliqua parte ſui: hoc eſt dr̄e ꝙ ꝯuenit ſcire ⁊ itelligere ſine fantaſmate ⁊ ſenſu: ⁊ hoc eſt ipoſſibile opoꝛtet manifeſte ꝙ oīs ſcia inuenta ſm modū humanum aut ſit de ſenſibilib⁹ aut habeat pteꝫ ſui de ſenſibilib⁹. Si ergo eſſet aliqua ſcia que cōſideraret de deo oꝫ ꝙ illa ſcia ſit̄ cōſideraret de ſenſibilibus: cum ergo oīs ſcia ſit vna ⁊ per idē eſt ſcientia ⁊ vna: tunc cū determinaret illa ſcia de deo ⁊ de ſenſibilibus opoꝛteret ꝙ de illis determinaret ſub aliqua rōne cōi cum ergo deus ⁊ ſenſibilia ſint maxime remota ad inuicē: tunc ſi eſſet aliqua ſcia que determinaret de deo ⁊ de ſenſibilibus nō determinaret de illis niſi ſm ꝙ conueniunt in maxime cōi: ꝙ eſt ens: ⁊ ſic non determinaret de ipſis niſi ſub rōne entis ⁊ tunc iā non eēt ſcia ſpecialis qꝛ conſideraret aliqd ſub rōne entis ⁊ iō cum non poſſit eſſe aliqua ſcia directe inuēta ſm modum humanū que conſideret de deo niſi ſub rōne entis appet manifeſte ꝙ deus non pōt eē de ꝯſideratione alicuius ſcie ſpālis ⁊ ita appet ꝙ quecūqꝫ ſcia humana ꝯſiderat de deo per ſe cōſiderat de deo ſub rōne entis: ⁊ qꝛ ꝯſideratio ſub rōe ſpeciali dat veritateꝫ ſcie ſpāli tolletur tñ vnitas ſcie ſpālis ſi ꝯſideratio eius directe ad deū ſe extendit qđ ſupius dicebatur pbandū: ſꝫ qꝛ phūs vꝫ in libro phyſi. ſicut in 8°. determinare de deo. pp hoc vt euitemus argª que pñt fieri. Eſt intelligendū ꝙ quattuoꝛ modis pōt eſſe aliqd de ꝯſideratione alicuius ſcie. Uno mō per accn̄s ⁊ idirecte ⁊ alio mō per ſe ⁊ directe ⁊ p° per oēm moduꝫ. 3°. mō per ſe ⁊ directe ⁊ p°. ſꝫ non per oēm modū ſed ex ꝯñti. 4°. modo per ſe ⁊ directe ⁊ nō p° nec per oēm modum ſꝫ ex ꝯñti. verbi grā de oībus iſtis ⁊ p° de primo: qm̄. n. aliqd cōſiderat̄ in ſcia ⁊ ſine ipſo tñ poſſet hēri ſcia: verū tñ ꝯſideratur in ſcia ad maiorē declarationē eoꝝ que dn̄r in ſcia: tunc illud ꝯſiderat̄ in ſcia per accn̄s ⁊ indirecte ſicut ſunt extra. ſicut pꝫ in libro prioꝝ ⁊ illud ꝙ ſic ꝯſideratur in ſcia nō eſt ſbm aliquo mō in ſcia. Scdm ſic pꝫ qm̄ enim aliqd ꝯſiderat̄ in ſcia ita ꝙ ſub eius rōe ꝯſiderant̄ in ſcia: quecūqꝫ ꝯſiderant̄ illud dꝫ ꝯſiderari directe per ſe ⁊ p° ⁊ per oēm modum ſicut eſt ens in methaphyſica Quicqd. n. ꝯſideratur in iſto libro cōſiderat̄ de ipſo ſub rōne ipſius entis ⁊ illud ꝙ ſic ꝯſiderat̄ in ſcia eſt ſbm p° ⁊ per ſe ⁊ per oēm modū 3m aūt pꝫ ſic qñcunqꝫ aliquid ꝯſiderat̄ in ſcia non ꝙ ſub rōne eius determinent̄ in illa quecūqꝫ determinant̄ ſꝫ: qꝛ in ipſa maxime ⁊ uerius determinat̄ illud ſub cuius ratione determinant̄ in ſcīētia quecūqꝫ ibi determinant̄ ⁊ illud qđ ſic ꝯſideratur in ſcia dꝫ ꝯſiderari ibi per ſe ⁊ directe ⁊ p° ſꝫ nō per oēm modum ſꝫ ex ꝯñti: ſicut dictū fuit prius de hoīe: ⁊ aīali: ⁊ ſic accipiendo dˢ eſt ſbm in iſto libro: nā deus nō ē ſbm per ſe ⁊ primo ⁊ per oēm modū ſed ex ꝯñti: qꝛ in ipſo veri⁹ ſaluatur: natura entis q̄ꝫ in alijs. 4m aūt ſic pꝫ nam nos videmus ꝙ metha. ꝯſiderat non ſolū de ſubā ſꝫ etiaꝫ de accn̄te ēt directe ⁊ per ſe ſꝫ non p° nā non p° principaliter cum ꝯſideret de ente in eo ꝙ ens principalr̄ nec p°io ex ꝯñti cū ratio entis. nō magis reſeruet̄ in accn̄te q̄ꝫ in aliſ primo° ꝯſideratū in ſcia nec eſt ſbm nec ps ſbi. Sꝫ ſcdo° ꝯſideratum eſt ſbm per ſe ⁊ primo: 3°. aūt modo ꝯſideratum eſt ſbm ex ꝯñti. 4°. aūt modo ꝯſideratū ꝓprie loquēdo nullo° eſt ſbm: ſꝫ pars ſbi eſſe pōt. Si ergo tu queras vtrū deus poſſit eē de ꝯſideratione alicui⁹ ſpālis ſcie: dico ꝙ ſic per accn̄s ⁊ indirecte: ⁊ ſic de ipō determinauit phūs in. 8°. phyſi. ſ. vt melius poſſet habere intentuꝫ ſuum ⁊ hoc dicit auicēna in prin°. ſue methaphyſice.

Et tunc ad rōnes dōꝫ eſt ꝙ veꝝ eſt qđ dicit cōmētatoꝛ ꝙ non pōt ſciri iſta ſba demōſtrata ignorata ꝑma cā. veꝝ eſt ꝙ ꝯſideratione pfecta nō pt̄ ſciri aliqđ ens niſi ſciatur prima cā eius: ⁊ cum tu dicis ꝙ illi⁹ ſcie eſt cōſiderare de deo dico ꝙ tu bn̄ arguis ꝙ indirecte ⁊ hoc ꝯcedo. ¶ Ad aliud eodē mō dōꝫ eſt: ſicut ad iſtud. ¶ Ad tertiū pꝫ per iam dicta. ſolō. ⁊c̄.

¶ Queſtio Nona.

q **Queritur** vtrū deus poſſit eſſe de cōſideratione ipſius meth. ⁊ videt̄ ꝙ non: qꝛ methaphyſicus illđ qđ ꝯſiderat: ꝯſiderat ſm ꝙ ens: ⁊ quicqd ꝯſiderat: ꝯſiderat ſub rōne entis: illud ergo ꝙ effugit rōnē entis non ꝯſiderat metha. ꝙ aūt deus effugiat rationē entis. pbat̄ ens diuidit̄ in ens per ſe ⁊ in ens per accn̄s. Deus autē non eſt ens per accn̄s: qm̄ non eſt ens ꝑ aliud. pbo autē ꝙ non ſit ens ꝑ ſe qm̄ ens per ſe diuidit̄ in. 10. ꝑdicamēta ſ. ſbam q̄titatē: qualitatē. ⁊ ſic de aliis. Cuꝫ ergo de⁹ non ſit in aliquo iſtoꝝ: vꝫ ꝙ non ſit ens per ſe: ſi non ꝑ ſe: nec per accn̄s ſequit̄ ꝙ effugiat rationē entis. ergo ⁊c̄. ¶ P̄. ꝙ deus effugiat rationē entis pbo qm̄. ſi de⁹ eſt ens: aut

ergo ens predicaẗ de deo ꝯuertibiliter aut nõ ſi ꝯuertibi liter: tũc oē ens eēt ds: qđ tñ est falsū ergo ⁊c̃. Si āt non ꝑdiceẗ ꝯuertibilr: ſ3 ꝑdicaẗ ſicut aliqđ ꝯᶜ tũc ens eēt ſicut priᵘ ⁊ ds ſicut posteriᵘ: ⁊ ſpāle: ſ3 cũ oē posterius ⁊ ſpāle ſe h3 ꝑ additionē ad priᵘ: ſi ds ſe hēret ꝑ additionē ad ens tũc ds eēt cōpositus ⁊ nõ ſimpliciſſimᵘ ſ3 hoc est falsū gᵒ ds effugit rõnē entis gᵒ ⁊c̃. ¶ P̃. ꝙ ds nõ ſit de ꝯſidera tione meth. ꝓbo: ſi deᵘ eēt de ꝯſideratione meth. tũc cū quicqđ ꝯſideret meth. ꝯſideret ſub rõe ētis. tũc nihil plᵘ occurreret vł eēt cure ipſi meth. de deo q̃ȝ de lapide ꝙ ē incõueniēs: ſicut ſi eēt aliq̃ ſcia que ꝯſideraret hoīeȝ ꝫ ꝙ alᵉ tũc artifici illiᵘ ſcie nõ plus eēt cure de hoīe q̃ȝ de aſino ex quo ꝯſideraret hoīeȝ ſm ꝙ alᵉ. ¶ P̃. ſi meth. conſide raret de deo hoc eēt per accñs q2 ꝑ effectus ſ3 hoc non ꝑt facere artifex ſpālis. Naȝ nālis ꝯſiderat de deo ratione motᵘ ergo nõ est deᵘ plus de ꝯſideratiõe meth. q̃ȝ nālis.

Ad istã qõnē poſſumᵘ dīc ꝙ ad meth. ꝑtinet ꝯſi derare de deo ⁊ hoc poſſumᵘ pᵒ decla rare ꝑ tres rõnes: q̃s phūs ponit 6. meth. pᵃ rõ est iᵃ. cū n. iſta ſcia ſit de abstractis a mã ⁊ iſta sciᵃ ſit maxie abstra cta cũ ergo ds ſit maxie abstractus: q2 ē actᵘ purus cui ni hil est ãmixtũ de poᵃ ds d3 eē de ꝯſideratione ſcie maxie abstracte ⁊ hec ē meth. ⁊c̃. ¶ Aliã rõnē ponit phs ibidē alie. n. ſcie ſpeculatiue nobiles ſunt: ſ3 iſta nobilior oībus alijs ſic dicit phs ⁊ aliq̃ hñ ſunt notiores iſta: dignior vo nulla: cũ ergo ad nobiliſſimã ſciaȝ ꝑtinet deteriare de no biliſſimo ente ds est ens nobiliſſimũ oīum entiũ ergo ad meth. cũ ſit nobiliſſima oīuȝ ſciaꝝ q2 directia ē oīuȝ ſciaꝝ ſicut dicit phs ꝑtinebit ꝯſiderare de deo. ¶ P̃. alia rõ ē quã ponit phūs ibi. ſi meth. est pᵃ ſcia ⁊ ds ipſe ē pᵐ ens qñ est cã oīum entiũ cũ ad primã ſciaȝ ꝑtineat de pᵒ ēte ꝯſiderare. ergo ipſiᵘ meth. erit cõſiderare de deo. ¶ P̃. illđ idē poſſumᵘ declarare ꝑ ꝯditiones dbitas ipſi ſapiēti Sapiens. n. d3 oīa cognoſcere ꝫ ꝙ op3 ergo cũ meth. ſit maxie ſapiēs ad meth. ꝑtinebit ꝯſideraꝝ de illo ꝑ qđ ma xie ſciet oīa ⁊ hoc est pᵐ prinᵐ. Scđa ꝯditio ſapiētis est difficillima cognoſcē. ds āt cũ ſit maxime abstractᵘ a ſen ſibilibᵘ difficillime cognitionis est ergo ⁊c̃. Et hoc appet ex tertia cõditōe q̃ est ꝙ certiſſime cognoſcat. cũ ergo co gnitio certior ē ex h̃ ꝙ est de paucioribᵘ. ds āt est maxie ſimplex q2 ē actᵘ purus ergo ⁊c̃. ¶ P̃. hoc p3 ex alia ꝯdi tione. alia. n. cõditio ſapientis est ꝙ cognoſcat cãs. ds est maxie cã oīum ergo ⁊c̃. ¶ Hoc ēt appet ex alia cõditio ne: meth. n. ſiue ſapiēs d3 eē ſuiipſius grã ⁊ querere ſciaȝ ꝑꝑ ſe. cũ igiẗ ds ſit ꝑꝑ ſui ipſius grã: q2 oīa ſunt ꝑꝑ ipm ⁊ ad ipm ordinanẗ ſeqẗur qđ ꝑus dictũ. ſ. ꝙ de ꝯſiderati one meth. ſit ds. ¶ Hoc ēt appet. ꝑ. 6. cõditionē ſiue pro prietatē: ds. n. maxie ordinat aliq̃s ⁊ regulat cũ ergo ipſi us ſapiētis ſit ordinare ⁊ nõ ordinari ab alijs ſeqẗur ideȝ qđ priᵘ p3 ergo ꝙ ds ſit de conſideratōe ipſiᵘ meth. tã ex ꝑte abstractionis eiᵘ: tã ex ꝑte nobilitatis eiᵘ. tã ex ꝑte ēt primitatis eiᵘ ⁊ p3 ēt hoc ex ꝑte cõditionũ q̃ debenẗ ſapi enti. ¶ S3 ꝑꝑ diſſolutionē rationũ est ītelligendũ ꝙ ali qđ cõſiderari in ſciã ꝑt eē duplr aut per ſe ⁊ nõ ꝑ accñs: aut per ſe ⁊ ēt per accñs ⁊ accipimus per accñs large ad oē ꝙ est ꝑ aliud ⁊ ꝑꝑ aliud ⁊ iſtud ꝑ accñs ꝑt eē vel rõne ſcie vel rõne rei ſcite vel ex ꝑte nr̃a. exᵐ de pᵒ. ſ. ꝙ aliqđ poſſit cõſiderari in ſcia ꝑ ſe ⁊ non ꝑ accñs: ita ꝙ ipm per accñs ſit ipſius rei ſcite. ponamus ꝙ ego vellē dare vnã ſciaȝ de accñte cũ accñs nõ poſſit ītelligi ſine ſbã o3 ſiẗ cer tificare de ſbã: tũc q̃ro ꝙ eēt ꝑ ſe conſideratũ in ſciētia illa plaᵐ est ꝙ accñs ⁊ ēt accñs ipm ꝑ accñs eēt conſideratū in illa ſcia: ſ3 rõne rei ſcite tñ q2 cognitio ⁊ ſcia de accñte ꝓſupponit cognitionē ⁊ ſciam de ſbã ⁊ ideo rõe rei ſcite eēt ibi accñs cõſideratũ per accñs: Aliq̃ñ āt illud ꝑ accñs ꝑõt eē ex ꝑte ſcie vt qñ ſcia nõ conſiderat de aliq̃ niſi per aliud ita ꝙ ſi plene ſine illo qđ inducit ꝑꝑ aliđ poſſ3 hēre cognitionē eius cuiᵘ per ſe cognitionē ītēdit. de illo alio nõ cõſideraret ſicut appet de ꝯſideratione pᶜãe in ſcia nã li q2 cõſiderat ꝑꝑ motũ ita ꝙ ſi de motu poſſet hēre plenã cognitionē abſq3 eo ꝙ reducēt ad motorē īmobilē non fa ceret mētionē de motore īmobili ⁊ iõ motor īmobilis i 3. phyᶜ dᶜ nõ phyce ꝯſiderationis 2ᵒ mõ ꝑt eſſe ꝑ accñs ex ꝑte nr̃a vt ſi nos nõ poſſemᵘ cognoſcere ſbãȝ abſq3 co gnitione accñtiũ ſi eēt aliq̃ ſcia q̃ ītenderet conſiderationē de ſbã ꝑ ſe oporteret ipſaȝ ꝑ accñs deteriare de accñte ſ3 illud ꝑ accñs eēt ex ꝑte nr̃a q2 non poſſemᵘ cognoſcē ſbãȝ ſine accñte. igiẗ in meth. cõſideraẗ de deo q2 conſideraẗ de effectibᵘ ⁊ non alr ⁊ ita conſideraẗ de deo aliquoᵒ per accñs: ſ3 illđ ꝑ accñs non ex ꝑte ſcie est: q2 ſi meth. poſſet hēre cognitionē oīuȝ entiũ alioꝝ a pᵒ abſq3 pᵒ nihilominᵘ adhuc ꝓcedēt ad cognitionē ꝑmi tãq̃ȝ ad cognitionē illiᵘ in quo potiſſime reſuaẗ rõ entis nec est iſtud ꝑ accñs rõe rei: ds. n. nõ depēdet ab alijs īmo alia ab eo. S3 tertioᵒ conſideraẗ ibi ꝑ accñs ⁊ iſtud ꝑ accñs ꝓuenit ex ꝑte nr̃a qñ cũ oīs nr̃a cognitio īcipit a ſenſu: ꝑꝑ hoc hūanus In tellectus ſe h3 ad manifeſtiſſima nᶜ ꝑꝑ eoꝝ remotionē a ſenſu ſicut ocłs noctue ad lucē diei vt dᶜ in 2ᵒ. hᵒ ⁊ iõ non poſſumᵘ deuenire in cognitionē dei niſi ꝑ alias creaturas que nobis notiores ſunt ⁊ iõ ꝑ effectᵘ ⁊ alias ſbãs ⁊ per multa alia accñtia deuenimus in cognitionē eius.

Tunc ad rõnes ⁊ pᵒ. ad ꝑmã. cũ tu dicis deus effugit rõnē entis dico ꝙ falſū ē īmo veriſſime ens est: ⁊ dico ꝙ tu bñ dicis ꝙ non ē ens per accñs ⁊ tu ꝓbas ꝙ non ē ens ꝑ ſe: q2 ens ꝑ ſe diuidiẗ in 10. ꝑdicamēta. dico ꝙ ad h̃ ꝙ ens qđ diuidiẗ in. 10. ꝑdica mēta non dᶜ ens vł ſ3 ibi dᶜ ens cui admixtũ ē aliqđ de poᵃ ⁊ aliqđ de actu ꝙ est mediũ iter potentiã ⁊ actũ ſicut dicit cõmētator. ꝙ h3 aliqđ de poᵃ ⁊ actu. Uel alr ꝑt dici ad rationē ꝙ ad hoc ꝙ aliqđ ſit in gnē ꝑõt eē duplr vel directe vel indirecte ⁊ adhuc indirecte duplr. ꝑnᵃ. n. que ſunt ꝑnᵃ alicuiᵘ ita ꝙ non ſunt ꝑnᵃ alteriᵘ talia ſunt in gnē ⁊ hoc īdirecte q2 per reductionē. Alio doẗ aliqđ eſſe in ge nere īdirecte q2 non tñ est ꝑnᵐ alicuiᵘ qđ est in aliquo ge nere ſ3 est ꝑnᵐ alioꝝ ⁊ ſic accipiēdo eē aliqđ in gnē indire cte dictũ poſſumᵘ dīc ꝙ deᵘ est aliquoᵒ in gnē. ſ. in gnē ſbē. ¶ Ad aliud do3 ꝙ duplr ꝑt fieri deſcenſus vel ſub vniuoco vel ſub anologo: tũc dico ꝙ illđ qđ deſcēdit ſub vniuoco ⁊ est posteriᵘ ſicut alᵉ reſpectu ſbē tale ſe h3 ꝑ ad ditionē ſicut ſe h3 alᵉ per additionē ad ſbãm ſ3 non op3 ꝙ illud ꝙ deſcēdit ſub multiplici ⁊ anologo ꝙ illud addat aliqđ ſ3 tantũ arguit aliũ modũ eſſendi ⁊ bñ verũ est ꝙ deᵘ aliter est ⁊ aᵃ entia. ¶ Ad 3ᵐ dico ꝙ ratio in ſcia ꝑt ſũmi duplr vnoᵒ formaliter ſicut ratio aq̃ h3 ſcia vnitatē ſicut appet in ꝓprijs. Nã l3 viſus ſub vna rõne formali cõꝑhēdit albũ ⁊ nigrũ q2 ſub rõne coloris nihilominᵘ tñ cognoſcit albũ eſſe diſtinctũ a nigro: ita l3 meth. conſi derat deũ ⁊ aᵃ ſub ratione ētis cognoſcit tñ ea diſtincta ⁊ ita vna ratio formalis in ſciᵃ facit in diſtinctionē iter conſi derata in ſcia inquãtũ oīa illa conſiderata in ſcia nõ ꝑtinēt ad ſcias diſtinctas ſ3 ad eandē ſicut ratio formalis ex ꝑte viſus faciebat ꝙ albũ ⁊ nigrũ ꝑtinent ad vnã eandē potē tiaȝ: ſ3 iſta vna ratio non facit ꝙ oba non diſtincte cogno ſcunẗ. Nã viſus diſticte cognoſcit albũ anigro ⁊ meth. deuȝ a lapide aliq̃ñ ratio est materialis ex ꝑte ſcie: est tñ formalis ex ꝑte obiecti ſicut albũ ⁊ nigrũ iter ſe differũt formaliter cõparata tñ ad viſum differũt mãliter ſolum ⁊ ita diſtinctio mãlis ex parte ſcie: formalis tñ ex ꝑte ob iecti facit ꝙ illa obiecta diſtincte cognoſcũtur ab illa ſcia ſicut viſus diſtincte cognoſcit albũ a nigro. igiẗ meth. po terit diſtincte cognoſcere oba ſua ꝑꝑ formalē diſtinctio nē obiecoꝝ in ſe mãlem: tum ex parte ſcie vel poᶜ. ¶ Ad 4ᵐ. p3 ſolutio q2 ds conſideraẗ a meth. per accñs ratiōe noſtri: vel ex parte nr̃a non. n. illud per accñs est ex ꝑte illius ſcie. Nã ipſa methaphyſica per ſe manifeſtat conſi derationē ipſius ꝑmi entis ſ3 nālis conſiderat de pᵒ ente ratione effectᵘ et ita per accñs vt dictū est ita tñ ꝙ illud per accñs non est ex ꝑte illiᵘ ſcie: et ita non est ſimile. ⁊c̃.

¶ Queſtio decima.

Ueritur vtrum h̃ ſcia ſit nobilior ex hoc ꝙ nõ ꝯſiderat deũ pro principali ſbõ ſ3 conſiderat deũ in eo ꝙ est ens vel vtrũ eēt nobilior ſi conſideraret deũ pro ſubiecto ꝑncipali ⁊ vᵒ qđ ſit nobilior ex hoc ꝙ non conſi

derat deum pro ſubiecto principali. Sapiens eſt ille qui
oīa cognoſcit ergo illa ſapīa eſt maxime ſapīa que maxīe
oīa cognoſcit. cū ergo ſciret oīa alia ētia ⁊ deū ipꝫ ſit ma-
gis ſcire q̄ꝫ ſcire deū tātū igit̄ illa ſapīa eſt maxime ſapīa
que cognoſcit deū ⁊ alia ētia ergo erit nobilior qm̄ ſapīa
que maxime ſapīa eſt: eſt nobilior. cū ergo meth. cognoſ-
cat oīa alia entia ⁊ ipm̄ deū videt̄ qd̄ ſit nobilior ex hoc
ꝙ nō ꝯſiderat deū pro ſbo p̄ncipali: ſed deūꝫ ⁊ alia ētia.
¶ P̄. illa ſcīa eſt nobilior que magis accedit ad rationeꝫ
ſcīe: ſcīa aūt magis ad cedit ad ratonē ex hoc qd̄ cognoſ-
cit per cāſ cū ergo deꝰ non hēat cām quoniā totaliter ef-
fugit rōnē cāe vī ꝙ ſcīa alioꝝ entiuꝫ magis accedat ad ra-
tioneꝫ ſcīe q̄ꝫ ſcīa dei: ergo vt vī iſta ſcīa eſt nobilior ex h̄
ꝙ deū non conſiderat pro ſbo p̄ncipali. ¶ P̄. creature ip-
ſe ſīt aliqd̄ bonuꝫ. deꝰ ēt eſt bonū ꝙ ita ꝙ vī ꝙ creature
ſup ipm̄ deū addāt aliqd̄ bonū ex quo creature ipē ſunt
aliqd̄ bonū ⁊ ideo vī ꝙ dſ ⁊ alia entia ſint maius bonū
q̄ꝫ ipſe deꝰ ſolum. cū ergo ſcīa ſit nobilior que de maiori
bono conſiderat ⁊ meth. conſiderat de deo ⁊ alijs entibꝰ
vī ꝙ meth. ſit nobilior ex hoc ꝙ nō ꝯſiderat deūꝫ p ſbo
p̄ncipali ſꝫ deūꝫ ⁊ alia entia. ⁊ hoc eſt ens ſm̄ ꝙ ens.

Ad oppoſitū eſt phūs. q̄rit. n. quō primū
ſe cognoſcit in. xi. huiꝰ ⁊ ipē
dicit qd̄ deus ſe tātū cognoſcit ⁊ ſi tu dicas opꝫ ergo vt
vī ꝙ ſcīa dei ſit nobilior. ex hoc qd̄ dſ tantū ſe cognoſcit
⁊ non alia entia ⁊ ipſe dicit ꝙ ex nobilitate eſt ꝙ ſeipꝫ tā-
tū cognoſcit ⁊ non alia. qm̄ ſi cognoſceret alia ⁊ ſe: ⁊ ad h̄
ſm̄ ꝙ ipſe dicit non eſt magis nobilis ex eo ꝙ cognoſcit
ſe ⁊ alia entia q̄ꝫ qꝛ cognoſcit ſe tātum dicit enim ipſe ꝙ
melius eſt non videre quedam q̄ꝫ videre ergo vī ꝙ ſcīa
que conſiderat deū pro ſubiecto principali ſit nobilior.

Ad iſtam q̄ſtionē poſſumꝰ dr̄e ꝙ iſta ſcīa non
eſt nobilior ex hoc ꝙ non cōſiderat
deū pro ſbo p̄ncipali imo ſi conſideraret deū pro ſbo p̄n-
cipali nobilior eēt ſcīa. n. ex duobꝰ eſt nobilior ſicut dicit
phūs in pº de aīa. bonoꝝ honorabiliū. ⁊c̄. ⁊ ex hoc ꝙ ē
de nobiliori ſbo ⁊ ex hoc qd̄ eſt certior: tunc dico ꝙ illa
ſcīa q̄ conſiderat deū eēt nobilior qꝛ eēt de nobiliori ſbo
⁊ ēt eēt nobilior qꝛ certior eēt: ſicut iam patebit qꝛ aūt vī
ꝓbabile ꝙ dſ ⁊ alia entia ſint maiꝰ bonū q̄ꝫ ipē dſ ſolus
ꝑꝑ hoc volo deteriare ꝙ dſ ⁊ alia entia non ſint maius
bonuꝫ q̄ꝫ ipſe dſ ſolus ⁊ hoc pꝫ ex tribꝰ. pm̄. n. eſt. ꝙ dſ
eſt ipm̄ ſuū eē puꝝ quoniā ſi deꝰ non eſſet ſuū eē purum
iā eēt compoſitus ſicut ego non ſum meū eē purū qꝛ hēo
naturā in me in qua eſt meū eē ſꝫ deꝰ non eſt aliud q̄ꝫ ipꝫ
ſuū eē purū. quoniā ſi eēt aliud q̄ꝫ ſuū eſſe purū iam eſſet
compoſitus ⁊ cū componētia ſunt p̄us q̄ꝫ ipꝫ compoſitū
⁊ tūc ſequeret̄ ꝙ deꝰ non eēt pm̄. hēmus ergo ꝙ deꝰ eſt
ipm̄ ſuū eſſe puꝝ. cū ergo oīs ratio ꝑfectionis ſumat̄ ex
puro eē deꝰ eſt ipm̄ eē purū ⁊ deꝰ eſt oīs ratio ꝑfectionis
⁊ h̄ dicit phūs. in. 5. meth. ꝙ eſt vnū ꝑfectuꝫ ſimplr̄ qd̄
hēt in ſe oēꝫ rationē ꝑfectionis ⁊ Cōmētator addit ⁊ hoc
eſt diſpō primi p̄ncipij. Si ergo deꝰ hꝫ in ſe oēm rationē
ꝑfectionis tūc pꝫ manifeſte ꝙ deus ⁊ alia entia non ſint
maius bonū q̄ꝫ ipſe deus ſolus. ergo ſcīa que conſiderat
alia entia ⁊ deū ipm̄ non eſt nobilior q̄ꝫ ſcīa que conſide-
rat deū tātū p̄ncipalr̄ loº. ¶ Hoc ēt apparet ex alio qm̄
ſicut eſt in efficientibꝰ ita eſt ⁊ in finibꝰ ⁊ eodēº debemus
ītelligere in finibꝰ. Nūc āt ī efficientibꝰ ita eſt ꝙ agēs p̄n-
cipale ⁊ inſtrumētale multa p̄nt que tū non p̄t principale
agens ſolū: quoniā multa pōt facere fab. ⁊ martellus que
que non pōt facere faber ſolus: ⁊ hoc ē qꝛ martellus nō
accipit a fabro qcq̄d pōt ⁊ hēt martellus. vn̄ ſi martellus
accipet a fabro quicq̄d hꝫ nihil poſſet martellus ⁊ faber
qd̄ non poſſꝫ facere ſolus faber. cū ergo oēs creature qc-
quid hn̄t bōitatis accipiāt ab ipſo deo quoniā illd̄ ꝙ ma-
xime eſt tale eſt cā omniū poſterioꝝ ⁊ alioꝝuꝫ. cuꝫ ergo
deus maxīe ⁊ ſumme ſit bonus deꝰ erit cā maxime boni-
tatis oīum creaturarū: ergo oēs creature quicq̄d hn̄t bo-
nitatis accipiūt a p̄ma bonitate. ſ. adeo. ergo deꝰ hēt in ſe
oēꝫ rationē bonitatis ⁊ ī ipſo congregant̄ oēs ꝑfectiones
ſicut faber dicit̄ nō poſſe facere oē illd̄ qd̄ poteſt faber ⁊
martellus qm̄ martellus nō hēt aliquā potētiā quā nō ac-
cipiat a fabro ⁊ dicit̄ poſſe oīa que pōt cum martello qm̄
martellus quicq̄d hēt accipit a fabro ⁊ ſic dicit̄ deus ha-
bere oēm perfectionē in ſe cū alie creature accipiāt a deo
ipſo quicq̄d hn̄t bonitatis ⁊ ꝑfectionis ꝓpter hoc deꝰ ⁊
alia entia nō ſunt maius bonum. q̄ꝫ ipē deꝰ ſolus. ¶ P̄.
alie creature habēt bonitateꝫ finitā ⁊ dſ excedit oēs alias
creaturas in bonitate in infinitū qꝛ ſicut dictū eſt deus eſt
cauſa efficiēs omniū ⁊ ideo nō eſt maior virtus in deo ⁊
creatura q̄ꝫ in ipſo ſolo deo ⁊ ita nō plus hꝫ deus ⁊ crea-
ture q̄ꝫ deꝰ ſolū ⁊ hoc eſt ex ꝑte finis. ¶ Preterea alie crea-
ture hn̄t bonitatē finitā deꝰ excedit creaturas bonitate īfi-
nita: ⁊ iō non eſt cōꝑatio bonitatis creaturaꝝ ad bonitatē
p̄mi p̄ncipij: ⁊ ex h̄ apꝑet māifeſte ꝙ bonitas creaturaꝝ
non cōparat̄ ad bonitatē dei ſicut linea ad lineā. quoniaꝫ
linea aliquotiēs ſūpta reddit pluſq̄ꝫ alia linea ſꝫ ſic cōpa-
ratur bonitas creaturarū ad bonitatē dei ſicut punctus ad
lineam ⁊ ſicut pūctus ⁊ linea non ſunt maius q̄ꝫ linea ſo-
lum ſic ⁊ bonitas aliarū creaturarum ⁊ bonitas dei non
ſunt maior bonitas q̄ꝫ dei ſolū: ꝙ auteꝫ punctus ⁊ linea
non ſunt maius q̄ꝫ linea tantū. apꝑet ex hoc ꝙ ſi linea ⁊
punctus eēnt maius q̄ꝫ linea tūc ſequeret̄ qd̄ omnes par-
tes totius alicuius eēnt aliq̄d maius q̄ꝫ ſuū totū licet pun-
ctus nō ſit pars linee ſꝫ pro tāto poſſet dici pars linee qꝛ
pūctus neceſſario ineſt et linee ⁊ ſuis partibꝰ ⁊ hoc patet
conſiderāti. patet ergo qd̄ deꝰ ⁊ alia entia nō ſunt maius
bonum q̄ꝫ ipſe deꝰ tantū. igitur pꝫ ꝙ ſciētia que conſide-
rat alia entia ⁊ ipſuꝫ deuꝫ nō eſt maior nec de maiori bo-
no nec nobilior vel de nobiliori bono q̄ꝫ ſcīa que conſide-
rat deum tantuꝫ et nō alia entia. ¶ Quod aūt alia entia
et deꝰ ſint minus bonum q̄ꝫ ipſe deus tm̄ ꝓbatur ſalteꝫ
in ꝓpoſito per cōperationē ad ſcientiā et hoc apparet pri-
mo ex hoc: quoniā creature alie accipiūt bonitatē ab ipſo
deo et non habēt bonitatē niſi inquantū bonitas dei reful-
get in eis. ſi ergo ſit aliqua ſciētia que cōſideret alias crea-
turas et ipſum deū tūc oportet ꝙ ſciētia illa ſit vna et cū
per idē realiter ſit vna per qd̄ eſt ſciētia ergo ſi illa ſciētia
que cōſiderat alias creaturas et ipſuꝫ deū ſit vna oportet
ꝙ conſideret ea ſub ratione aliqua cōi. cuꝫ ergo alie crea-
ture non hēant rationē bonitatis niſi ſm̄ qd̄ bonitas pri-
mi refulget in eis et bonitas p̄mi. ſ. dei non refulget in e-
is niſi ſm̄ modū finitū. ſciētia que conſiderabit alias crea-
turas et ipſuꝫ deuꝫ non conſiderabit bonitatē dei niſi ſm̄
modum finitū. ſcientia autē que conſiderabit deum tan-
tum et non alia. conſiderabit bonitatē dei completā ſm̄
moduꝫ infinitū ergo deus et alia entia ſaltē in propoſito
per comparationē. ſcilicet ad ipſam ſcientiā que conſide-
rat de vtriſq̄ꝫ ſunt minꝰ bonū q̄ꝫ deꝰ ſolus ⁊ ſi eſt aliqua
ſciētia que habeat deū pro obiecto p̄ncipali et tamē co-
gnoſcat deuꝫ finite. tūc oportet ꝙ illa ſciētia de deo plus
cognoſcat q̄ꝫ aliqua alia ſciētia inuenta ſm̄ modū huma-
num ſiue per rationes humanas: cū deū in ſe conſideret
et illud plus eſt maius bonū q̄ꝫ ſit cognitio omniū crea-
turarū que ab homine nālīter haberi poſſit. cū ergo ſcire
deum ſit maius bonuꝫ q̄ꝫ ſit cognitio eius ſcilicet dei vt
poteſt haberi per ſcientiā que conſideret ens in eo ꝙ ens
ſuper addita cognitione alteriꝰ totius entis. patet ergo ꝙ
ſcientia que cōſiderat deum pro obiecto p̄ncipali, eſt no-
bilior et melior cū ſit de meliori et nobiliori obiecto: pꝫ
etiā ex hoc ꝙ ſcientia que deū cōſiderat et alia entia ſimi-
liter ſit minus bonū q̄ꝫ ſcīa que conſiderat deū ſoluꝫ cuꝫ
deus et alia entia ſint minus bonū reſpectu ſciētie q̄ꝫ ſit
ipſe deus ſolus. patet etiā ex hijs que dicta ſunt ꝙ iſta
ſciētia non eſt dignior ex h̄ ꝙ nō ꝯſideret deū pro princi-
pali obo imo eēt dignior ſi ꝯſideret deum tm̄ principalr̄
⁊ non alia entia. ¶ Qd̄ aūt illa ſcīa que ꝯſiderat deū tm̄
ſit certior ⁊ nobilior hoc apꝑet. Scīa. n. ſortitur ſpēm ex
obo principali. vn̄ ſi obiectū fuerit ſimplr̄ in actu tūc ſcīa
ſimplr̄ eſt in actu vel ī mediate hētur aliquid ad ſcīas in
actu ⁊ ſi obꝫ fuerit tale ꝙ ipꝫ nō ſit ſimplr̄ in actu. tūc ſcīa
ſimplr̄ nō eſt ī actu. Nūc āt ita eſt ꝙ ens ſꝫ ꝙ ens nō eſt
ſimplr̄ in actu qm̄ aliq̄d hꝫ de potētialitate. Naꝫ dr̄e en

ris ſm ens ſunt actꝰ ⁊ poª: ⁊ ideo ens ſz ens non ē ſim/pliciter in actu. d̄s āt ſimplr̄ eſt in actu ⁊ nō hz aliqd de potētialitate. Nūc āt ita eſt ſm ꝙ dicit phūs. in 9. meth. ꝙ malū ⁊ error ꝯtingit in ſcia ꝓp potētialitatē admixtā. cū ergo ſcia dicat̄ eē certior ⁊ īcertior ex hoc ꝙ non ꝯtingit ei malū ⁊ error vel ex hoc ꝙ ꝯtingit ei malū ⁊ error tunc ſcia que ꝯſiderat ens ſz ꝙ ens cui admixtū eſt aliquid de potētialitate ē minꝰ certa q̄z illa que ꝯſiderat deum tm̄ cui nihil eſt admixtū de potētialitate. pz ergo clare ꝙ ſcia q̄ ꝯſiderat deū tm̄ cui nihil eſt admixtū de potētialitate eſt nobilior ⁊ dignior ⁊ certior q̄z illa q̄ ꝯſiderat deū ⁊ alia ētia tā ex ꝑte rei q̄z ex ꝑte modi ſic d̄claratū ē.

Et tunc ad rōes dico ꝙ primū argᵐ magis arguit opᵐ q̄z ꝓpoᵐ dicit Ariſto. ꝙ ꝯſideratio viliū arguit vilitatē ſcie. ꝯſideratio nobiliū arguit nobilitatē ſcie ⁊ tūc ꝑ hoc ꝙ iſta ſcia ꝯſiderat ens ſz ꝙ ēs ⁊ ſub ente ꝯtinēt̄ vilia magis dz arguere ꝙ non ſit nobil' q̄z ꝙ ſit nobilis ex hoc ꝙ ꝯſiderat ēs ſz ꝙ ens. Sz adhuc poſſumus ſoluere ratione. ad minorē cuz tu dicis ille eſt magis ſciēs q ſcit alia entia ⁊ deū ipz q̄z ille q ſcit deū tm̄ dico ꝙ falſuz eſt ſicut patuit ſupra. Et tūc ad aliā rōnē cuz tu dicis illa magis accedit ad ratione ſcie que eſt ꝑ cās q̄z illa ſcia q̄ non eſt ꝑ cās. dico ꝙ verꝫ eſt in illis q̄ nata ſunt ſciri ꝑ cām. In illis q̄ non ſunt nata ſciri ꝑ cāz nō eſt verꝫ q2 non hn̄t cām ⁊ iō non oz. ⁊ dico ꝙ ēt ꝙ meth. aliq̄ ſcit per cām ſicut illa q̄ cāz hn̄t ⁊ aliq̄ non ꝑ cāz ſicut pᵐ ꝑnᵐ ꝙ ꝑ cām ſciri non ꝑt cū cāz non hēat ſz penitꝰ effugit rōez cāti ⁊ ſicut ſcia nō eſt nobilior itellectu imo eꝯ̄ ita cognitio q̄ hr̄ per cās non ē nobilior q̄z cognitio ꝑncipiorꝫ. ⁊c̄.

Queſtio Undecima.

t **Tunc** querit̄ vtrū cā ſit ſbm huius ſcie ⁊ iſtā queſtionē mouet auic̄. ⁊ vr̄ pᵒ ꝙ cā poſſit eē ſbz huius ſcie ⁊ hoc ſic. ſapia eſt per cās. vn̄ cā eſt de rōne ſapie. Nunc āt ita ē ꝙ illd ꝙ eſt de rōe ſapie facit ad eē ſapie. ſz illud ꝙ facit ad eē ſapie illud vr̄ eē ſbm ſapie. cū ergo cā faciat ad eſſe ſapie cuz deꝰ ſit de rōne eius vr̄ ꝙ cā ſit ſbz eiꝰ. ergo ⁊c̄. ¶ P̄. illud ꝑ qd̄ vna ſcia diſtinguit̄ ab alijs illd̄ vr̄ eē ſbz eiꝰ cū ḡ iſta ſcia diſtiguat̄ ab alijs ꝑ h̄ ꝙ 1ª ſpectat̄ cās ſimplr̄ ⁊ ē d̄ cāiſ ſimplr̄ vr̄ ḡ ꝙ cā ſit ſbz hꝰ ſcie ſaltē cā ſimplr̄ ¶ Hoc idē vr̄ ꝑ h̄ ꝙ phs pᵒ icipit d̄teriare de cāis gᵒ ⁊c̄.

Ad iſtam qōnē ꝓcedit auicēna dd̄o ꝙ cā non ē ſbm hꝰ ſcie ⁊ ad hoc oñdenduz ꝓcedit ſic: ꝙ ſi cā eēt ſbm huius ſcie hoc eēt vel ſm ꝙ cā vel ſz ꝙ talis cā vel ſm ꝙ cadit ſub rōne entis. ꝙ āt cā ſm ꝙ cā non ſit pᵒ ſz eē ſbz hꝰ ſcie hoc apꝑet ex hoc qm̄ ſi cā eſſet ſbm hꝰ ſcie ſm ꝙ cā tunc oporteret ꝙ oīe ille que ꝯſiderant̄ in iſta ſcia eēnt oīe cāe ſm ꝙ cā. hoc āt falſum eſt qm̄ q̄ oſ̄e deteriant̄ in iſta ſcia ſunt vnū ⁊ multa idē ⁊ diuerſum actꝰ ⁊ poª ⁊ multe alie q̄ nō ſunt oīe cāe ſz ꝙ cā ſz entis ſz ꝙ ens igit̄ cā ſm ꝙ cā non eſt ſbm hꝰ ſcie ſz ens ſz ꝙ ens. ¶ P̄. non ꝑt eſſe ꝙ ꝑs ⁊ totū ſint ſbm eiuſdē ſcie: cā aūt eſt ꝑs ſbm hꝰ ſcie: qm̄ cā ⁊ cātum ſunt ꝑtes entis ſz ꝙ ens ergo ⁊c̄. ¶ Aliā rōnē ponit Auicēna ⁊ eſt talis cognitio cāe ſz ꝙ cā non ꝑt hr̄i niſi ꝑ cognitionē rerꝫ hn̄tiū cās ⁊ h̄ declaro ſic. cā. n. ſz ꝙ cā non ꝑt cognoſci niſi ꝑ dependētiā qm̄ cā eſt illud ad cꝰ eſſe ſeqt̄ aliud ſiue ad qd̄ depēdet aliud cātū āt eſt illd̄ ꝙ ſcie ad eē alteriꝰ ⁊ depēdet ad ipm ergo pz ꝙ nō cognoſcit̄ cā ſm ꝙ cā niſi per depēdentiā cū ergo cognoſcit̄ res hn̄s depēdentiā ⁊ cognoſcit̄ res talis ꝙ hz talē depēdentiā ad talē rē q2 tūc cognoſcit̄ cā ſm ꝙ cā q2 tunc cognoſcit̄ cā ꝑ depēdentiā quā hz ipz cātū ad cām cuz ergo cognoſcit̄ cāe ſm ꝙ cā non hēat niſi ꝑ cognitionē rerꝫ hn̄tiū cās ⁊ cognitio ſbi hꝰ ſcie pᵒ iprimit̄ in aīa qm̄ ſicut ipſe dicit ⁊ ē valde nōbile verbū res ⁊ ens pᵒ iprimunt̄ in aīa ⁊ ipreſſionē eorꝫ nō ꝑcedit ipreſſio alicuius. pz igit̄ manifeſte. ꝙ cā ſm ꝙ cā nō eſt ſbm hꝰ ſcie he ſt̄ rōnes ꝑ q̄s ipe dicit ꝙ cā ſz ꝙ cā nō ꝑt eē ſbz hꝰ ſcie. ¶ P̄. ꝙ cā ſz ꝙ talis cā nō poſſit eſſe ſbm hꝰ ſcie h̄ pz. qm̄ ſi ſic iaz cā ꝯſideraret̄ ſub rōe ſpāli. ſi tā ꝯſideraret̄: ⁊ ſm ꝙ talis cā. Nunc āt iſtud repugnat ſcie cōi. ſ. ꝙ ꝯſideret aliquid ſub rōne ſpāli ergo non pōt eē ſbm ſcie hꝰ cā ſm qd̄ cā. ¶ P̄. dicit auic̄. ſi cā ſz ꝯſiderationē abſolutā nō ꝑt eē ſbm huiꝰ ſcie nec cā ſm qd̄ talis cā. tūc. n. ſi cā eēt ſbm hꝰ ſcie hoc eēt ſub rōne entis ⁊ tūc cā non eēt ſbm hꝰ ſcie ſz ens qm̄ illud eſt ſbz in ſcia ſub cuius rōne ꝯſiderant̄ oīa illa que ꝯſiderāt̄ in ſcia ⁊ iō ꝯcludit ꝙ cā nō eſt ſbm hꝰ ſcie. ¶ Poſſumus tn̄ nos duabꝰ rōnibus breuibꝰ declarare ꝙ cā ſm ꝙ cā nō ꝑt eē ſbm in aliqua ſcia ſpāli ⁊ ad hoc acciᵒ duas rōes vel duas ꝓpōnes quarꝫ pª eſt qd̄ illud eſt ſbm in ſcia ꝙ ꝑncipalr̄ ꝯſiderat̄ in ſcia ⁊ 1ª ꝓpō vera eſt qm̄ ſcia ſortit̄ ſpēz ex obo ꝑncipali ⁊ iō cū ſcia accipiat ſpēz ⁊ formā ex eo ꝙ ꝑncipalr̄ ꝯſiderat alid̄ erit ſbz illiꝰ ſcie ꝙ ꝑncipalr̄ ꝯſiderat. ¶ Alia ꝓpō eſt ꝙ cā ⁊ cātū correlatiua ſunt ⁊ ſunt ſil' nā ſicut eſt nā correlatiuorꝫ eſt ꝙ vnū nō ꝑt itelligi ſine altero ⁊ iō ſi ſit aliqua ſcia que ꝯſiderat cāz ſz qd̄ cā etiā illa ſcia eque ꝑncipalr̄ ꝯſiderabit cātū ⁊ hoc eſt ipoſſibile. ſ. ꝙ aliqua ſcia que ꝑncipaliter conſideret aliqua duo quoniā tūc ſequeret̄ ꝙ aliqua ſcia ſortiret̄ ſibi ſpēm ⁊ formā a duobꝰ eq̄ principalr̄ ꝙ eſt ipoſſibile ergo ⁊c̄. ¶ P̄. ſbm in ſcia eſt illd̄ de quo ꝓbat̄ aliqd in ſcia cā āt ſm qd̄ cā eſt illud per qd̄ ꝓbat̄ aliqd in ſcia de ſbo. cū ergo eē illud de quo aliqd ꝓbari in ſcia ⁊ eē illud ꝑ qd̄ aliqd ꝓbat̄ in ſcia ſint rōnes penitus diuerſe pz qd̄ lz illud qd̄ eſt cā poſſit eſſe ſbm alicuiꝰ ſcie tn̄ cā ſz qd̄ cā nō eſt ſubiectū alicuiꝰ ſcie.

Et tunc ad rōnes. Ad primā cū tu dicis cā facit ad eē ſapie ergo eſt ſbm. dico qd̄ ſapia nō ꝯſiderat cās pᵒ ⁊ ꝑncipaliter. ſz ens ſz ꝙ ens ꝑncipalr̄ ꝯſiderat ſz cā ⁊ cātū vnū ⁊ multa ⁊ talia ſunt q̄dā que cōſequūt̄ ens ſz ꝙ ēs. ⁊ iō de talibꝰ ꝑn̄t eē q̄dā eſtimatiōes ſapie. ¶ Et aliter poſſumꝰ dr̄e qd̄ nō oz qd̄ illud ſit ſbm ſapie qd̄ facit ad eē ſapie quocūqz mō ſz ꝙ facit ad eē ꝑncipaliter cuiuſmōi nō eſt ꝯſideratio cāe ſm qd̄ cā. ¶ Ad aliā rōnē cū tu dicis illd̄ vr̄ eē ſbz ſcie ꝑ qd̄ ſcia diſtinguit̄ ab alijs ſciētijs dico ꝙ verꝫ ē. ſi pᵒ ⁊ ꝑncipalit̄ diſtinguat̄ ꝑ illd̄ ſi āt non pᵒ ⁊ ꝑncipaliter ꝑ illd̄ diſtinguat̄ nō oz qd̄ ſit ſbz eiꝰ ſicut pz de hoīe ⁊ riſibili hō. n. diſtinguit̄ ab aſinis ꝑ riſibile nec tn̄ oz qd̄ riſibile ſit forma hoīs. ⁊c̄.

Signū aūt eſt ſenſuū dilectio: preter. n. vtilitatē ꝓp ſeipſos diligunt̄: ⁊ maxie aliorꝫ: qui ē per oculos. Nō enim ſolū vt agamus: ſz ⁊ nihil agere debentes: ipſum videre pre omnibꝰ vt dicam aliis eligimus. Tex. i.

Queſtio Duodecima.

q **Queritur** de ſcd̄a ꝓpōe q̄z ponit phs in ꝑnᵒ libri ⁊ circa. illā ꝓpōnē q̄rit̄ pᵒ vtrū ſenſus ꝑter vtilitatē vite d̄beāt diligi ⁊ vr̄ qd̄ nō. qm̄ ſenſus diligūt̄ ſicut dic̄ phs qm̄ ꝑ illos deuenimꝰ i felicitatē nr̄az. cū ḡ duplex ſit btitudo loquēdo nālr̄ vna q̄ ē ſm prudētiā alia q̄ ē ſm ſapientiā ſi poſſumus ꝓbare ꝙ ſenſus ipediant vtrāqz felicitatē ꝓbatū erit ꝙ ſenſus non ſunt diligēdi ꝙ aūt ſenſus impediāt felicitatē q̄ eſt ſm prudētiā pz ꝑ hoc quoniam paſſiones que ſunt ſm ſenſus ipediūt ne homo poſſit regulari ſm prudētiā ergo ⁊c̄. ¶ P̄. ꝙ ipediant aliā felicitatē pz ex hoc qm̄ felicitas que eſt ſapia ꝯſiſtit in cognitione abſtractorꝫ ꝑ ſenſus āt cognoſcimꝰ ſenſibilia ꝑ q̄ retrahimur a cognitione abſtractorꝫ ergo ⁊c̄. ¶ Ad vidēdū veritatē hꝰ qōnis pᵒ oz nos vidē qūo cōparāt̄ ſenſus ad aīaz ⁊ ad nos. Inuenimꝰ āt duos ſmones de aīa ꝑmꝰ ē ꝙ aīa comparatur ad corpus ⁊ ad virtutes aliter organa ſentiēdi. organicas ſicut ars ad iſtrumēta cuiꝰ ꝓbatio eſt dat. n. cōmenta. in. 3. de anima iſtā ꝙ qn̄cunqz aliqua duo agētia cōcurrunt ad aliquē effectum. vnū illorꝫ eſt ſicut principale agens ⁊ alterꝫ ſicut inſtrumentū. Nunc autē ita eſt ꝙ ad actionē iſtam que eſt ſentire cōcurrit aīa ⁊ virtutes ſenſitiue ⁊ ideo cū aīa ſicut dicit phūs in. 2ᵒ. de aīa ſit illd̄ quo ꝑmo viuimus ſentimus ⁊ itelligimus. aīa eſt principale agēs virtutes aūt ſiue poᵉerunt ſicut inſtrumēta. comparatur etiā aīa ad ipſas virtutes ſenſitiuas. ſicut totum ad partes ſuas. qm̄ oēs iſte virtutes comprehen/

duntur in aĩa in quadã veritate ⁊ oĩs actiones iſtarũ
virtutum agit aĩa in vniuerſali ita ꝙ per iſtã virtutem ta
lem operationẽ puta per viſum actũ viuendi. ⁊ ideo aĩa
cõparatur ad iſtas virtutes ſenſitiuas ſicut totũ ad partes
ſuas potẽtiales: ⁊ cũ partes potẽtiales quodãmodo ſint
perfectio totius iſte virtutes ſenſitiue erũt ꝑfectiones aĩe
⁊ cum vnumqđqz diligat ſuam perfectionem. ⁊ ſenſus
ſint ꝑfectiones aĩe. ſequitur ꝙ aĩa diligat ipſos ſenſus. ſi
cut ꝑfectibile ſuam ꝑfectionem. Cum ergo ſenſus ſint in
ſtrumẽta aĩe ſicut declaratum eſt ⁊ vnumqđqz agens di
ligat illud per qđ iuuatur in actione ſua ⁊ aĩa iuuatur in
actionibus ſuis per ipſos ſenſus ſicut per ſua inſtrumẽta
patet manifeſte ꝙ aĩa diligit ipſos ſenſus. Sed qꝛ nõ vꝫ
phũs loqui de iſta dilectione qua ipſi ſenſus diligunť qꝛ
ſunt ꝑfectiones ſꝫ videť loqui de illa qua diligunť qꝛ iu
uant aĩam in ſua operatione ⁊ due ſunt opationes quibꝰ
anima cõparatur ad ſenſus. ſ. opera vite ⁊ alie operatio
nes. qbꝰ aĩa deuenit in cognitionẽ: ⁊ de illa dilectiõe qua
diligunť ſenſus ꝓpter opera vite nõ loquitur phũs ſed
de illa dilectione qua diligunť ꝓpter cognitionẽ: ⁊ ideo
declarãduꝫ eſt qualiter ꝑter vtilitatẽ vite nos diligamus
ipſos ſenſus ꝓpter cognitionẽ. Anima. n. creatur ſicut ta
bula nuda in qua nihil depictũ eſt. vñ ſicut materia pͥma
eſt potẽtia tm̃ in ordine reſpectu naturaliũ ſic intellectus
eſt potẽtia tm̃ in ordine intelligibiliũ ⁊ ideo ſi aĩa debeat
cognoſcere aliqđ oportet ꝙ aliqđ iprimať ſibi. Illud ãt
qđ iprimitur ſibi nõ eſt abſtractuꝫ ⁊ oppoſitũ abſtracto
qm̃ ab eo ꝙ eſt penitus abſtractũ non ſit abſtractio. Si
militer qđ imprimiť ſibi nõ debet eẽ penitus corporale
quoniã corporalia ⁊ intrĩſece inter ſe maximaꝫ diuerſita
tem habẽt ⁊ ideo illud a quo ſit talis abſtractio eſt medi
um inter penitus abſtracta ⁊ penitus mãlia ⁊ illud me
diuꝫ eſt fantaˢᵐᵃ qđ nec penitus eſt corporale nec penitus
abſtractũ ⁊ cũ fantaſmata qbꝰ fantaſmatibꝰ aĩa deuenit in
cognitionem accipiãtur ꝓpter ſenſus patet ꝙ aĩa diligit
ſenſus per ipſam cognitionẽ.

Et tunc ad rõnes. ¶ Ad primam cum tu di
cis paſſiões ſenſus ipediũt hoĩes
dico ꝙ verꝫ eſt homines nõ habentes naturã bene ordi
natã ſꝫ peruerſam. ¶ Ad aliã rationẽ cum tu dicis cogni
tio ſenſibiliũ hẽtur ꝑ ſenſus ⁊ ipſa retrahit nos a cogniti
one abſtractoꝝ ⁊ dico ꝙ nõ debemus ſiſtere in cognitio
ne ſenſibilium ſed per cognitionẽ ſenſibiliuꝫ debemꝰ ire
in cognitionem abſtractorum. ⁊c̃.

¶ Queſtio Tertiadecima.

q **Queritur** vtrum ꝓbare dilectionez
ſcientie per dilectionẽ ſen
ſus ſit ꝓbare dilectionez ſcĩe per ſigᵐ ſicut di
cit phũs in littera ⁊ arguitur ꝙ nõ. ſicut enim
ſe hꝫ ſenſus ad ſciam ita ſe habet dilectio ſenſus ad dile
ctionem ſcĩe. ſꝫ ſenſus eſt cã ſcientie. ergo dilectio ſenſus
eſt cauſa dilectionis ſcĩe. vt videť. erit igr̃ ꝓbatio per cau
ſam ⁊ nõ per ſignum. ¶ Pͦ. ſignum p̃ſupponit ſignatuꝫ
ſed ſignatũ nõ p̃ſupponit: ergo per ſignatũ magis vꝫ pro
bari ſignuꝫ quẽ ſignũ per ſignatuꝫ. ergo ꝑ dilectionẽ ſcĩe
magis vꝫ probari dilectio ſenſus q̃ꝫ econuerſo ergo ⁊c̃.
¶ Pͦ. ſillogiſmi deſtruunť per ſignum ergo ad phm̃ nõ
pertinet ꝓbare per ſignum cum ergo metha. ſit phs ad
methaphyſicũ nõ pertinebit ꝓbare per ſignum.

Ad videndum veritateꝫ huiꝰ queſtionis
primo opꝫ videre ꝙd eſt
ſignum. dico ergo ſignũ eſt id ꝙ dat rem ipaꝫ intellige
re ⁊ effugit rõnem cauſe illius rei cuius eſt ſignum tunc
vlterius in ſcĩa eſt tria cõſiderare. ſ. habitum ſcientie ſm̃
quem dicimur eſſe ſapiẽtes ſiue ſciẽtes in actu primo: ⁊
alia eſt cõſideratio ſcĩe ſm̃ quam dicimur eſſe ſciẽtes in
actu puro ſiue. 2ͦ. ⁊ aliud eſt conſiderare in ſcĩa. ſ. ipſum
ſcibile a quo ſortiť ſcĩa ſpeciem ⁊ formã: mõ dico ꝙ 3ᵃ.
via poſſumus deuenire in cognitionẽ huius. ſ. ꝙ ꝓbare
dilectionẽ ſcĩe per ſenſum eſt ꝓbare dilectionez ſcĩe per
ſignum ⁊ hoc poſſumus videre tã ex ꝑte habitus ſcĩe tã
ex ꝑte ꝯſideratõis ſcĩe q̃ꝫ ex parte ſcibil. pͦ ex ꝑte habitꝰ
ſcĩe ſenſus. n. ordinať ad ĩtellectũ ⁊ cognitio ſenſus ad co
gnitionẽ ĩtellectus ordinať ⁊ cognitio intellecta eſt finis
cognitõis ſenſitiue ita ꝙ ſenſus eſt ſicut illud qđ eſt ad fi
nem. Nunc ãt ita eſt ꝙ inter ea que ſunt ad finẽ ⁊ ipſum
finẽ eſt talis dña: quoniã ea que ſunt ad finem ſunt cauſa
eſſendi effectiue ipm̃ finem: ea aũt que ſunt ad finẽ non
ſunt cã diligendi ipm̃ finem. ſꝫ eꝯͦ. ꝙ ãt ea que ſunt ad fi
nem ſunt cã eſſendi ipꝫ finẽ pꝫ ex hoc: quoniã finis hꝫ eẽ
per actionẽ ſiue opationẽ: ⁊ iõ illa que ſunt priora in ope
ratione illa ſunt prinᵃ cauſandi ipm̃ finẽ. ea ãt q̃ ſunt pᵃ in
opatione ſunt ea que ſunt ad finẽ. ⁊ iõ ea que ſunt ad finẽ
ſunt cã eſſendi ipm̃ finẽ ſꝫ ea que ſunt ad finẽ non ſunt cã
qr̃ finis diligatur. cuius rõ eſt qꝛ ſicut phs ⁊ cõmẽ. in 2ͦ.
huiꝰ dicũt finis ⁊ bonũ ideꝫ. vnde finis eſt bonũ ꝑ ſe. ea
autẽ que ſunt ad finẽ non hñt rõnem boni niſi inq̃tũ vnũ
quodqꝫ ordinať ad finẽ ⁊ q̃tum vnũquodqꝫ eoꝝ attin
git ad finẽ tantũ bonũ eſt. Nunc ãt ita eſt ꝙ illud qđ hꝫ
rõnẽ diligibilis hꝫ rõnez boni: qñ ex eo ex quo hꝫ aliqđ
ad rõnem boni ex hoc hꝫ ꝙ diligatur. cũ ergo ſicut iam
declaratũ eſt finis hꝫ per ſe rõnez boni. ea ãt que ſunt ad
finem nõ hñt rõnem boni niſi ex eo ꝙ ordinanť ad finez
pꝫ ꝙ ea que ſunt ad finẽ non diligunť niſi ꝓpter ipꝫ finẽ
⁊ iõ cũ finis ſit pͦor in ĩtẽtione manifeſte appꝫ ꝙ ea que
ſunt ad finẽ nõ ſunt cã qꝛ finis diligatur. imo eꝯͦ ea que
ſunt ad finẽ diligunť ꝑꝑ ipm̃ finem. ¶ Ex hijs ergo ar
guitur ſic ſenſus ſicut dictum eſt comparanť ad intelᵐ hu
manum ſicut ea que ſunt ad finẽ ipm̃ finẽ ⁊ ideo ex dile
ctione ſcĩe hẽtur dilectio ipſiꝰ ſenſus ſicut ex dilectiõe fi
nis hẽtur dilectio eoꝝ que ſunt ad finẽ: cum ergo ſicut di
ctum eſt pͦus ſigᵐ eſt illud qđ dat ĩtelligere rẽ ⁊ nõ eſt cã
illius rei cꝰ eſt ſigᵐ ⁊ dilectio ſenſus dat ĩtelligere dile
ctionẽ ſcĩe. ſicut dilectio eoꝝ que ſunt ad finẽ dat intellige
re dilectionẽ ipſius finis ⁊ dilectio ſenſus nõ eſt cã dile
ctionis ſcĩe ſꝫ potius eꝯͦ ſicut iam declaratum eſt. appꝫ
manifeſte ꝙ ꝓbare dilectionẽ ſcĩe per ſenſus eſt ꝓbare
dilectionẽ ſcĩe per ſignum ſicut ꝓbareť dilectio pueri a
matre ꝑ dilectionẽ nutricis. Et videť ſine dubio iſta pro
batio per ſenſum maxime cõpetit intẽtioni phi. qꝛ phi in
tẽtio eſt ꝓbare ꝙ ſcĩa ſit maxĩe diligẽda ⁊ hoc fecit mul
tũ cõpetenter ꝑ ſenſuꝫ: qñ. n. ex dilectione vniꝰ arguiť di
lectio alterius illud ꝑꝑ eius dilectionẽ arguiť dilectio al
terius maxime diligiť quoniã ꝑꝑ vnũqđqꝫ tale ⁊ illud
magis: quoniã ſi ꝑꝑ dilectionẽ pueri dilectio ẽ nutricis
ſit potes cõpetenť arguere ꝙ puer maxime diligať: ⁊ iõ
cuꝫ ex dilectione ſcĩe ſit dilectio ſenſus potes arguere ꝙ
ſcĩa maxime diligať ⁊ lꝫ ita ſit ꝙ dilectio ſcĩe cãet dilecti
onẽ ſenſus ⁊ nõ eꝯͦ in Inferẽdo tñ ðbemus ⁊ poſſumꝰ
ſꝑ inferre ex dilectiõe eius ꝙ eſt ad finẽ dilectiones finis
nõ tñ eꝯͦ. cãm antẽ qꝛ hoc eſt quilꝫ inſpicere põt conſide
rando naturã finis ⁊ eius qđ eſt ad finẽ ⁊ qꝛ p̃miſſe ðbẽt
eſſe tales ꝙ ſꝑ inferãt cõclõnẽ ⁊ iõ probando per dilecti
onem ſenſus dilectionẽ ſcĩe optime fecit phs. pꝫ autem
ꝙ ꝓbare dilectionem ſcĩe per ſenſum eſt ꝓbare per ſigᵐ
et hoc pꝫ ex cõſideratione ſcĩe. ſenſus. n. iuuat vł inducit
ipm̃ intellectũ ⁊ cõſideratio ſenſus iuuat cõſiderationez
intellectus. ſi nõ nimis in moreť cõſideratio ſenſus. ſi tñ
nimis in moreť cõſideratio ſenſus: impediť cõſideratio
intellectus ⁊ etiã ecõuerſo. cõſideratio intellectus ĩpedit
cõſiderationẽ ſenſus alteriꝰ ſicut videmus ꝙ qñ vnꝰ hõ
cogitat ⁊ ĩtelligit vnus alius hõ bñ tranſibit iuxta ipꝫ tñ
ipm̃ nõ videbit. Si ergo cõſideratio ſcĩe ⁊ ĩtellectꝰ iuua
tur per ſenſum ⁊ aliqñ ĩpeditur per ſenſuꝫ ⁊ ſignuꝫ ſicut
dictuꝫ eſt pͦus: eſt illud ꝙ dat rẽ ĩtelligere ⁊ nõ eſt cã rei
appꝫ ꝙ dilectio ſenſus eſt ſigᵐ dilectõis ſcĩe ⁊ iõ ꝓbare
ipaꝫ ꝑ dilectionẽ ſenſus ẽ ꝓbare ipaꝫ ꝑ ſignuꝫ tñ inq̃tuꝫ
ĩpedit deficit a rõe ſcĩe vel a ꝓbatõe dilectõis ſcĩe. ¶ Il
lud etiã patet per ipm̃ ſcibile. quoniam meth. inueſtigat
naturas rerum: ſicut naturaꝫ ſbe ⁊ alioꝝ: nunc ãt ita eſt
ꝙ accñtia illa que per ſenſum cognoſcunť ſunt ſigᵐ nãꝝ
ipſaꝝ reꝝ ſicut multuꝫ ponderare ⁊ non diminui in igne
⁊ eſſe bñ ſonoꝝ illa accñtia auri nãꝫ declarãt cuꝫ ergo 1ᵃ
accñtia q̃ cognoſcunť ꝑ ſenſus ſint ſignificatiua nãꝝ ipaꝝ

rerum cognitio illoꝝ accidentiuʒ per ſenſus eſt cognitio
naturaꝝ ipſaꝝ per ſignū ⁊ illa ꝓbatio eſt multū bōa que
accipiť ex ꝑte ſcibilis.pʒ ergo ꝙ ꝓbatio phi per ſignū fuit
⁊ hoc pʒ tā ex parte hītus ſcie.tā ex ꝑte ꝯſideratiōis ſcie
q̄ʒ etiam ex parte ſcibilis.

Tunc ad rōes rn̄dēdū eſt.Et pº ad primā dico
ꝙ argᵐ primū peccat ꝑ fſaʒ accn̄tiſ aut
peccat in materia:pº poſſumus dīe ꝙ peccat in mā cū tu
dicis ſicut ſe hʒ ſenſus ad ſciaʒ ſic ſe hʒ dilectio ſenſus ad
dilectionē ſcie ergo ſicut ſenſus ē cā:ita dilectio ſenſus eſt
cauſa dilectionis ſcie dico ꝙ falſuʒ eſt qm̄ nō ſicut ſe hʒ
ſenſus ad ſciam ita ſe hʒ dilectio ſenſus ad dilectionē ſcie
ſicut iaʒ declaratū eſt:pʒ ēt eſſe fallatiā accn̄tis cū tu dicis
ſicut ſe habʒ ſenſus ad ſciaʒ.ita ⁊c̄.dico: veꝝ eſt ꝙ ſicut ſe
hʒ ſenſus ad ſciaʒ in rōne efficiētis ita ſeſe hʒ dilectio ſen
ſus ad dilectionē ſcie in cā finali qm̄ dilectio ſcie eſt finis
dilectionis ſenſus ſicut ſenſus eſt cā eſſendi ſciam:ſʒ cū di
cis in minori ſʒ ſenſus eſt cā ſcie ergo dilectio ſenſus ē cā
dilectionis ſcie. non valet imo eſt ibi fallatia accn̄tis qm̄
extraneū eſt ipſi ſenſui ⁊ accidit ſibi ꝙ diligať inquantuʒ
eſt cā eſſendi ſciaʒ qꝛ nō diligiť dilectōe que ſit cā ſʒ que
ſit cāta.¶ Ad aliā rōnē cū tu dicis ſignum ꝓſupponit ſi-
gnatuʒ dico ꝙ falſuʒ eſt vel poſſumꝰ dīe ꝙ ſicut eſt ſignū
ita ꝓſupponit ⁊ qꝛ ſenſus eſt ſignuʒ in diligēdo nō in effi
ciēdo ⁊ iō non opʒ ꝙ prius ſit ſciā q̄ʒ ſenſus: ſʒ ꝙ pº dili
gať veꝝ eſt.¶ Ad ſcdam rōnē cuʒ tu arguis. ſyllogiſmi
deſtruunť per ſigna dico ad hoc ꝙ duplex eſt ſignuʒ.eſt
quoddā neceſſariuʒ ⁊ īfallibile ⁊ eſt aliud ſignū ꝙ nō eſt
neceſſariū nec īfallibile ſʒ ꝓbabile ſignuʒ tūc dico ꝙ ſilľi
deſtruunť per ſigna qm̄ nō ſunt neceſſaria ⁊ infallibilia ſʒ
ꝓbabilia ⁊ per talia ſigna nō dʒ arguere auctor ſʒ ſilľi nō
deſtruunť per ſigna neceſſaria imo per talia bn̄ arguit au
ctor.Nunc āt ita eſt ꝙ dilectio ſenſus eſt ſignuʒ nccīuʒ ⁊
infallibile ipſiꝰ dilectionis ſcie ⁊ iō per tale ſignuʒ.bn̄ p̄t
arguere phūs.¶ Vel pōt dici aliter ꝙ phs non tantuʒ
intēdit facere iſtā ſciam ſʒ ēt intēdit vt legētes ⁊ etiaʒ au
dientes intelligāt iſtam ſciam ⁊ hoc facit multotiens per
ſigna ⁊ per ſigna acquieſcunt ipſi ſcie ⁊ iō bn̄ poteſt phs
per ſigna declarare ipſam ſcientiam.⁊c̄.

¶ Queſtio Quartadecima.

q **Veritur** vtrū viſus ſit magis diligē
dus īter oēs ſenſus ⁊ vī ꝙ
nō qm̄ inter oēs ſenſus ille ē magis diligēdus
qui facit ad eſſe q̄ʒ ille qui nō facit ad eē cū aūt
tactus faciat ſolus ad eſſe vř ꝙ tactus inter oēs ſenſus ſit
magis diligēdus.¶ P̄.ħ vř ſic ille ſenſus eſt magis dili
gendus in cuiꝰ ſenſibilibꝰ magis delectāur:nūc āt magis
delectamur in ſenſibilibꝰ tactꝰ q̄ʒ in ſenſibilibꝰ aliorū ſen
ſuū ergo ⁊c̄.¶ P̄.probať ꝙ viſus nō ſit magis diligen
dus.q̄ʒtū ēt ad cognitionē. ſed tactꝰ: dictū.n.eſt ꝙ cogni-
tio ſit per ꝯiunctionē cognoſcētis ad cognoſcibile:ſʒ cum
tactꝰ maxime iungať maxime ſuo cognoſcibili qꝛ ſit per
mediūītrinſecū ſicut dicit phūs in.2º.de aīa caº de tactu
vř igiť ꝙ q̄ʒtū ad cognitionē:tactus ſit magis diligēdus.

Ad oppoſitū eſt phūs ⁊ hoc ſufficiat ad
iſtā partē. ¶ Ad iſtā qōneʒ
aliqui volūt rn̄dere per duplicē diſtinctionē.dn̄t.n. ſic ſi
tu queris qs ſenſus ſit magis diligendus ſimpľr dico ꝙ
tactus ſimpľr ⁊ maxime eſt diligēdus inter oēs ſenſus ⁊
per ꝯn̄s guſtus cū guſtus ſit quidā tactus ſicut dī in 2º de
aīa ⁊ rō huiꝰ eſt ſicut dn̄t ipſi qm̄ tactus eſt fundamētum
oīuʒ ſenſuū ⁊ iō ſimpľr eſt magis diligēdus. Si auteʒ tu
q̄ras qs ſenſus ſm̄ qd ſit magis diligēdus ⁊ q̄ʒtū ad co-
gnitionē.tūc vlteriꝰ diſtingūt: dn̄t.n.ipſi ꝙ q̄ʒtū ad cogni
tionē hoc p̄t eē dupľr cuʒ duplex ſit cognitio q̄dā.n.eſt co
gnitio que accipiť per īuētionē q̄dā āt que acq̄riť per diſ
ciplinā.ſi tu q̄ras qs ſenſus ſit magis diligēdus q̄ʒtuʒ ad
cognitionē que ſit ꝑ inuentionē tunc viſus eſt magis dili-
gendus. Si āt tu q̄ras q̄ʒtū ad cognitionē que acq̄riť per
diſciplinā tunc auditꝰ eſt maxime diligēdus cū auditꝰ ſit
maxime diſciplinabilis.ſic rn̄dent ipſi. vī āt ꝙ ꝓma di-
ſtinctio nō eſt vera ⁊ 2ª nō ē penitus ad ꝓpoſituʒ.Q̄d āt
pª diſtinctio ſit falſa ħ pʒ ex dcō phi in ſi.3. de aīa dicit
enim ibi ꝙ tactꝰ facit ad eē aīalis qm̄ aľ eſt ꝑꝑ tactū alij
āt ſenſus faciūt ad bn̄ eſſe.Ex hoc arguiť ſic bn̄ eē eſt ma
ius bonū q̄ʒ eſſe qm̄ eē īcludiť in ħ ꝙ dico bn̄ eē ergo bn̄
eē eſt maius bonuʒ q̄ʒ eē cum āt rō dilectionis ſumať ex
bonitate iō magis diligēduʒ qđ eſt magis bonū.cū ergo
ſicut dictum eſt bn̄ eſſe ſit magis bonum q̄ʒ eſſe . bn̄ eſſe
erit magis diligēdū: ergo ⁊ ſenſus alij a tactu cū faciāt ad
bn̄ eē erūt magis diligēdi q̄ʒ tactus qui facit ad eē.¶ P̄.
rō eoꝝ per quā ipſi ꝓbāt ꝙ tactꝰ eſt maxime diligēdus.ē
magis ad oppoſitū eoꝝ q̄ʒ ad ꝓpoſitum qm̄ ex hoc ꝙ ta
ctus eſt fundamētū.ſeq̄ť ꝙ ex hoc hʒ rōnē mālitatis qm̄
fundamentū hēt rōnem materie illud āt ꝙ ſuꝑaddiť hʒ
rationē forme ⁊ iō alij ſenſus habēt magis rōnē forma-
lem q̄ʒ tactus quoniā tactꝰ eſt fundamentū oīum aliorūʒ
ſenſuū: cū ergo ratio ꝑfectionis ⁊ dilectiōis ſumať ex for
ma magis q̄ʒ ex mā vī ꝙ iſta rō per quā ipſi arguebāt ta
ctum eſſe magis diligēdū arguat magis oppoſitū q̄ʒ pro
poſitū.¶ P̄.hoc idē appet ex hijs que dicta ſunt prius.
quoniā dictū eſt prius ꝙ quedā res ſunt que dn̄r ꝑfecte
qꝛ ſunt rō ꝑfectionis ſicut forma dī eē non qꝛ hʒ eſſe per
ſe.ſʒ qꝛ eſt rō eſſendi.Nūc āt dicebať ibi ꝙ lʒ ens ⁊ bo-
nū ꝯuertanť.dn̄r tn̄ ſm̄ rōnem ꝯriā quoniā illud ꝙ dat
entitatē ſimpľr dat bonitatē ſʒ qd ⁊ eꝯº cū ergo tactꝰ det
entitatē ſimpliciter reſpectu alioꝝ ſenſuū quoniā per ipm̄
aľ eſt aľ: tactus dabit bonitatē ſm̄ qd alii āt ſenſus cū non
dēt entitatē ſimpľr dabunt bonitatē ſimpľr cuʒ ergo rō di
lectionis ſumať ex bonitate: magis erūt diligēdi alii ſen
ſus q̄ʒ tactus.Scđa aūt diſtinctio non eſt ad ꝓpoſitū quo
niā phs intēdit ꝙ ſimpliciter viſus eſt maxīe diligendus
Et ꝑꝑ hoc dōʒ eſt ꝙ īter oēs ſenſus viſus eſt maxime di
ligendus ⁊ hoc pʒ ex tribꝰ.ſi eniʒ nos vellemus arguere
maiorē bonitatē vel dilectionē alicuius inſtrī q̄ʒ alterius
hoc faceremus ex tribꝰ: tū qꝛ illud inſtrm̄ magis facit ad
actionē illius agētis tū qꝛ minus impediť: tū qꝛ illud qđ
agit inſtrm̄ ipm̄ illud eſt nobiliꝰ.ſiľr ex tribus poſſumus
arguere ꝙ viſus eſt maxīe diligēdus: tū qꝛ facit nos ma
gis cognoſcere.tū qꝛ minꝰ īpediť: tū qꝛ illđ qđ cognoſci
mus per iſtū ſenſuʒ eſt nobiliꝰ: ꝙ āt viſus ſit maxime di
ligēdus qꝛ nos facit maxīe cognoſcere.hoc appet quoniā
viſus inter oēs eſt ſpūalior ēt in mālior ⁊ quia qđ magiſ
īmateriale eſt magis cognoſcit nā dicit cōmē.in.2º. huiꝰ
ꝙ mā eſt īpeditiua cognitiōis ⁊ ꝑꝑ hoc viſus magis co-
gnoſcitiuꝰ eſt cuʒ ſit imālis ⁊ ſpūalior q̄ʒ alii.¶ P̄. hoc
idē poſſumus ſic declarare.qꝛ viſus īter oēs ſenſus minꝰ
impediť ⁊ hoc pʒ in guſtu. videmus.n. ꝙ lingua īpediť
ꝑꝑ amaritudinē ita ꝙ nō p̄t bn̄ ſentire ipſam dulcedinē ſʒ
viſus cū ſtatim viderit ipam albedinē ſi remoueať palpe
bra hēt ꝑcipere nigredinē ⁊ ſic eſt in oībus aliis pʒ ergo
ꝙ cū viſus minꝰ īpediať q̄ʒ alii ſenſus ꝑꝑea ꝙ ē magis
diligēdus.¶ P̄.viſus eſt magis diligen. qꝛ etiā illđ qđ
cognoſcimus per viſuʒ eſt nobiliꝰ qꝛ illđ qđ cognoſcimꝰ
per viſum eſt lucidū corpus.corpus āt lucidum īter oīa
corpora tenet primatū cū cognoſcimus etiā per viſuʒ cor
pora celeſtia que ſunt ſempiterna ⁊ immortalia īter om
nia corpora: patet igiť ꝙ viſus eſt magis diligendus.tuʒ
ex hoc ꝙ per ipm̄ maxime cognoſcimus. tum ex hoc ꝙ
minus impeditur tuʒ ex hoc ꝙ illud qđ cognoſcitur per
viſum eſt nobilius.

Et tūc ad rationes rn̄dēdū.Ad primā cum tu di
cis.tactus facit ad eſſe viſus āt ad bn̄ eſſe
dico ꝙ rō magis fuit ad oppoſituʒ: q̄ʒ ad ꝓpᵐ vel arguit
oppoſituʒ q̄ʒ ꝓpoᵐ.quoniā ꝑ hoc ꝙ viſus facit ad bn̄ eē
tactus āt ad eſſe magis debēt arguere ꝙ viſus eſt magis
diligēdus cuʒ bn̄ eſſe ſit magis bonuʒ q̄ʒ eſſe.¶ Et tunc
ad aliā rōnē qn̄ tu dicis magis delectamur ſʒ ſenſum ta
ctus q̄ʒ ſʒ aliuʒ ſenſuʒ dico ꝙ lʒ magis delectamur ſʒ ta
ctuʒ non ꝑꝑ hoc ař ꝙ ꝑꝑ hoc magis diligēdus ſit ſimpľr
ſʒ magis diligendus ſit ꝑꝑ neceſſitateʒ quoniā rō dilectio
nis ſimpľr nō ſumiť ex ipſa delectatiōe neceſſarioꝝ itira.
¶ Ad 2ᵐ cuʒ tu dicis ille ſenſus ē magis diligēdus q ma
gis cognoſcit. veꝝ ē ⁊ tu dicis tactꝰ ē magis cognoſcitiuꝰ

eſt q̃z aliquis alius ſenſus: dico ꝙ falſuz eſt immo eſt mi
nus cognoſcitiuus cuz inter omnes ſenſus ſit mãlioꝛ ⁊ tu
pꝛobas inter omnes ſenſus magis vnit̃ ſuo ſenſibili qm̃
per modũ itrinſecũ. dõo ꝙ circa oẽs ſenſus mãles vnit̃
mãlioꝛ ſuo ſenſibili ⁊ immutatio eius a ſenſibili eſt im/
mutatio mãlioꝛ imutationibus oĩuz alioꝛum ſenſuum ⁊
pꝛopter iſtam maioꝛem ĩmutationez mãlez nõ arguitur
maioꝛ cognitio ĩmo minoꝛẽ arguit: cuz materia ſit ĩpedi
tiua cognitionis ſicut cõmẽtatoꝛ in. 2°. hui⁹ ait. ⁊c̃.

**Cauſa autem eſt: quia hic maxime ſenſu
um nos cognoſcere facit: ⁊ multas rerũ diffe
rentias demonſtrat. Tex. i.**

¶ Queſtio Decimaquinta

q **Ueritur vtrum** viſus pluri/
um rex̃ dif/
ferentias nobis oſtendat ſicut vult phũs in p°
huius libri ⁊ videtur ꝙ nõ: qm̃ ille ſenſus dif
ferentias nobis oſtẽdit vt videtur cuius ſunt plures. ſed
ipſius tactus ſunt plures differẽtie ergo ⁊c̃. ¶ P̃. Dicit
phyloſophus in ſcõo de anima ꝙ nos habemus melioꝛẽ
tactuz ergo vt videt̃: tactus plures differentias oſtendit
q̃z viſus cum habeamus ipſuz melioꝛẽ. ¶ P̃. ¶ Per aliũ
ſenſum q̃z per viſum poſſumus cognoſcere aliq̃d de ſub
ſtantijs ſeparatis ſicut per auditum ergo ⁊c̃.

Ad iſtam queſtionem poſſumus
ſic dicere
ꝙ differentia ſiue diuerſitas quãtum ad p̃ſens: ex tribus
attendit̃. pꝛimo ex parte materie. 2°. ex parte foꝛme ⁊
3°. ex parte circunſtantiaꝝ. pꝛimo enim ex parte materie
attenditur differentia quãdo illud inuenitur in pluribus
mãebus ſicut ſenſibile tactus in plurib⁹ mãebus iuenit̃
q̃z ipz ſenſibile guſtus: ſenſibile. n. tact⁹ ſunt quattuoꝛ qua
litates. ſ. calidũ humidũ. frigidum. ⁊ ſiccuz: ſenſibile aũt
guſtus eſt ſapoꝛ. Nunc aũt ita eſt ꝙ calidum ⁊ alie quali
tates inueniũtur tã ĩmiſtis q̃z in ſimplicibus coꝛpoꝛibus
ſapoꝛes aũt inueniũtur ĩmiſtis coꝛpoꝛibus ⁊ odoꝛes ſilr̃.
¶ Attendit̃ ẽt differentia ex parte foꝛme ⁊ hoc iam pate
bit. Attenditur etiã differentia q̃ztũ ad circũſtantias que
ſunt pꝛope. lõge ante ⁊ rectro. ſurſum ⁊ deoꝛſuz. dextrũ
ſiniſtroꝛſum ⁊ iᵃ non reducuntur ad naturã materie nec
ad naturam foꝛme ſ3 ſunt circũſtantie quedã tunc dico ꝙ
viſus pluriũ rex̃ differentias nobis oſtendit ⁊ q̃ztũ eſt ex
parte materie ⁊ q̃ztum eſt ex parte foꝛme ⁊ q̃ztuz eſt ex
parte circunſtantiarũ ꝙ tam viſus ex p̃te materie plures
differentias nobis oñdit pz q̃ztũ ꝓpꝛiũ ſiue ſenſibile ſiue
obiectũ ipſius viſus eſt lucidũ pꝛimo ⁊ per ſe: lucidũ ãt
inuenitur in pluribus mãebus numero q̃z aliq̃d ſenſibi/
le alioꝝ ſenſuũ qm̃ lucidũ inuenitur tã in ſimplicibus q̃z
ĩmiſtis ſaltem aliquibus ⁊ inuenitur lucidũ in coꝛpoꝛib⁹
ſꝑ celeſtibus ⁊ ꝓpter h̃ viſus plurium rex̃ differentias
nobis oſtendit q̃ztum ex parte materie: ꝙ autẽ plurium
rerũ differentias nobis oſtẽdit ex parte foꝛme h̃ apparet
qm̃ inter ceteros ſenſus viſus plures foꝛmas eiuſdem
generis cognoſcit: ꝙ ego ſic intelligo: piſces eniz ꝓpter
malaz diſpoſitionẽ: oꝛades viſus q2 habẽt duros oculos
nõ poſſunt cognoſcere niſi albũ aut nigrum medios aũt
coloꝛes nõ cognoſcunt ſicut pallidũ aut fuſcum. ſed ſi vi/
deant pallidũ indicãt ipſum nigrũ eſſe. Similiter eſt de
viſu reſpectu alioꝝ ſenſuũ viſus enĩ inter omnes ſenſus
hẽt oꝛganũ melioꝛis diſpoſitionis qm̃ viſus eſt ſpũalioꝛ
omnibus ſenſibus ⁊ ideo hẽt oꝛganũ melioꝛis diſpõnis
q̃z alij ſenſus ⁊ magis denudatũ a ſenſibilib⁹ q̃z oꝛganuz
alicuius alterius ſenſus. Oꝛganũ enim tactus compoſitũ
eſt ex ſenſibilib⁹ ſenſus tactus: ⁊ iõ q2 non eſt penitus de
nudatus a qualitatibus tangibilib⁹ ideo tactus nõ poteſt
cognoſcere oẽs differentias tãgibiliũ ſed excellentes tan
gibilium cognoſcit: hoc etiã pz in oꝛgano guſtus l3 eĩ oꝛ
ganum guſtus nõ ſit cõmixtum ex aliquo ſapoꝛe q2 tamẽ
lingua recipit infectionẽ ꝓpter h̃ guſtus male cognoſcit
oẽs differentias guſtabiliũ. Sicut patet in oꝛganis oĩum
alioꝛum ſenſuũ: ⁊ ideo cum viſus hẽat oꝛganum melius
diſpoſituz ⁊ magis ſpũale q̃z aliq̃s alius ſenſus ⁊ minus
recipiat impedimẽtũ patet ꝙ inter omnes alios: ſenſus
viſus plures foꝛmas in eodẽ genere cognoſcit ⁊ ideo ex
parte foꝛme plures differentias cognoſcit. Et ecce do vo
bis optimũ exemplum. canis enim plures differentias
odoꝛũ cognoſcit q̃z homo ſed h̃ non ex parte materie eſt
qm̃ nõ cognoſcit canis plures differẽtias odoꝛum q2 odo
rabilia canis ſunt in pluribus mãebus q̃z odoꝛabilia ho
minis: ſed quia canis habet oꝛganũ odoꝛatus melius diſ
poſitum q̃z homo: ſimiliter eſt in viſu hominis reſpectu
alioꝛum ſenſuũ. ¶ Uiſus etiã plures differentias nobis
oſtendit ex parte circũſtantiarũ qm̃ viſus cognoſcit pꝛo/
pe longe ⁊ ſurſum ⁊ deoꝛſum ⁊ deſtroꝛſum ⁊ ſiniſtroꝛ/
ſum. ⁊ per hoc ꝙ viſus cognoſcit a longe differt a tactu
⁊ guſtu: viſus etiaz illud ꝙ cognoſcit cognoſcit dyame/
traliter licet eniz ſpecies coloꝛis ſicut albedinis per quã
libet partẽ medij multiplicetur ⁊ l3 etiã per totum ocu
lum recipiatur: viſus tamẽ non cognoſcit ipſum viſibile
niſi dyametraliter ⁊ pꝛopter hoc viſus bene iudicat de
ſenſibili: ꝙ ipſuz eſt deſtrũ: ⁊ ſiniſtrum ſurſuz ⁊ deoꝛſuz
ante ⁊ nõ ante: ⁊ in hoc differt viſus ab auditu ⁊ odoꝛatu
auditus enim ⁊ ſi audit ipſam campanam neſcit tamẽ iu
dicare vtrum illa campana ſit ad deſtrũ vel ad ſiniſtrum
⁊ hoc eſt ꝓpter illas reſecationes aeris ⁊ ſimiliter eſt de
odoꝛatu canis: patet ergo ꝙ viſus magis oſtẽdit plures
differentias rerũ q̃z aliquis alius ſenſus. tũ ex parte ma/
terie tum ex parte foꝛme tum etiã ex p̃te circunſtantiaꝝ.

Et tunc ad rationes rñdẽduz ẽ tu
dicis: ille ſen
ſus plures differẽtias nobis oſtendit. ⁊c̃. Dico ꝙ ipſius
tactus nõ ſunt plures differentie q̃z ipſius viſus ⁊ ſi non
ſunt tot cõtrarietates. ¶ Poſſumus etiã aliter ſoluere.
dicẽdo ꝙ licet ipſius tactus ſint plures differentie q̃z ipſi
us viſus cum nõ omnes differẽtias tangibiliũ cognoſcit
ipſe tactus ſicut viſus cognoſcit omnes differẽtias viſibi
lium. ¶ Et tertio modo poſſumus ſoluere aliter dicẽdo
ꝙ ſenſus tactus nõ eſt ſenſus vni⁹. ¶ Ad argumentum
aliud dicendũ eſt ꝙ phũs nõ comparat tactum hominis
ad alios ſenſus hominis ſed cõparat tactum hominis ad
tactum alioꝛũ animaliũ ⁊ ideo nõ ſequitur ꝙ ſi homo ha
bet melioꝛem tactũ alioꝛum animaliuz ꝙ tactus pluriũ
rerum differẽtias oſtendat. ¶ Ad aliud cuz tu dicis: per
auditũ poteſt homo cognoſcere ſubſtãtias ſeparatas: di/
co ꝙ nec per viſum: nec per auditũ poteſt homo cogno/
ſcere ſubſtãtias ſeparatas: ſi tñ per aliquã vocez ponatur
ad cõſignificandũ deũ vel aliquã ſubſtantiam ſeparatam
ſimiliter põt fieri per aliquã ſcripturã ꝙ rep̃ſentabit ipz
dñi: vel per aliq̃d aliud ſignũ viſibile deũ intelligimus.

**Animalia quidez igitur natura ſenſum ha
bentia fiunt. Ex ſenſibus autem quibuſdam
quidem ipſoꝛum memoꝛia nõ fit: quibuſdam
vero fit. Et pꝛopter hoc alia quidẽ pꝛudentia
ſunt: alia vero diſciplinabilioꝛa non potenti
bus memoꝛari. Tex. i.**

¶ Queſtio Decimaſexta.

q **Ueritur** vtrum bꝛuta habeant pꝛu/
dentiam ⁊ videtur ꝙ nõ
qm̃ pꝛudentia ſicut dicit phũs eſt recta rõ agi
bilium: cũ ergo bꝛuta nõ habeant rationez vi
detur ꝙ bꝛuta nõ habeant pꝛudentiaz. ¶ Preterea pꝛu
dentia eſt melioꝛ arte: ſed bꝛuta nõ participant experimẽ
to: vel arte: ⁊ ſi participant p̃ticipãt paruz ſicut dr̃ in lr̃a:
ergo non hñt pꝛudentiã: ¶ Preterea ꝙ bꝛuta non habeãt
pꝛudẽtiam pꝛopter memoꝛiam hoc apparet. Memoꝛia
enim eſt ipſoꝛum pꝛeteritoꝛum. pꝛudẽtia autem eſt ipſo
rum agibilium cũ enim pꝛeterita nõ poſſunt nõ p̃teriſſe
⁊ facta non poſſunt nõ fieri immo deus nõ poſſet facere
de pꝛeterito nõ pꝛeteritũ: ſicut dicit phyloſophus in. 6.
ethy. cõmendãs ipſum agatõ dñtẽ ꝙ hoc ſolo priuatur
deus. ſcilicz ꝙ non poteſt facere ꝙ genita ſint ĩgenita p°.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

ergo ꝓpter memoriã non debemus ponere ꝙ bruta habeant prudentiã: qꝛ memoria reſpicit neceſſaria ⁊ imutabilia ſꝫ prudētia reſpicit contingentia ⁊ variabilia.

Ad iſtam queſtionem reſpondent breuiter aliqui ⁊ dicunt ꝙ prudentia inuenta in brutis nõ eſt prudentia ꝓprie dicta: ſed prudētia que inueniť in brutis nihil aliđ eſt ꝗ̃ ꝗdã ſagacitas naturalis ſiue quidã inſtinct⁹ naturalis per quē agunt bruta ea que agunt: ⁊ ħ declarãt per exemplum ſicut formica exñs in eſtate hñs memoriã famis p̄terite in hyeme ꝯgregat fructum ⁊ ea ex quibus poſſit viuere in hyeme: ⁊ ſilr yrundo facit nidũ ſuuꝫ quadã ſagacitate naturali. ¶ Sine dubio iſtud ꝙ iſti dñt nõ hꝫ veritatē qm̃ ſi prudentia in brutis eſſet ſagacitas nature cuꝫ ſagacitas ⁊ inſtinctus nãe inſint oibus anialibus brutis quecũqꝫ ſint illa: tũc oĩa bruta aĩalia eſſent prudētia ⁊ ħ non eſt verꝫ ꝙ.n. oibus brutis in ſit ſagacitas nãe patet: qm̃ non eſt aliqđ brutum alʼ imũdo qđ ſi pungať ꝙ nõ retrahat ſe: ⁊ ꝙ ipſi dñt ꝙ formica memor famis in hyeme ꝯgregat in eſtate falſuꝫ eſt Nam ſi mõ naſcereť formica ⁊ eſſet eſtas: mõ congregaret nõ ꝑꝑ famem preteritã ſꝫ ꝑꝑ naturalem inſtinctum. ¶ Et ꝑꝑ hoc eſt aliter breuiter dđ. dđ eni eſt ꝙ prudentia ꝓprie inuenitur in hoibus ⁊ per aliquã ſimilitudinē inueniť in brutis ⁊ ſi nos volumus videre qualiter prudentia ſimilitudinarie inueniť in brutis opꝫ nos videre qualiter prudētia inueniať in hoibus. Dicit.n. phũs.6. ethi. ꝙ prudētia eſt habitus cõſiliatiu⁹. Ille enꝫ hõ prudens eſt qui ſcit cõſiliare hoies de agendis. vñ prudētia nõ eſt ipſius finis. qm̃ nullus ꝯſiliaret de fine. quis.n. eſt ille medicus qui cõſilieť vtrũ đbeat itroducere infirmo ſanitatē: ſꝫ conſiliũ eſt de hijs que ſunt ad finē. conſilium etiã nõ eſt de ipoſſibilibus ſicut dꝛ.3°.etħ. ſꝫ de hiis que contingunt aliter ſe hēre: cõſilium ēt eſt de hijs que ſpectãt ad nos: de hijs ãt que nõ ſubiacēt humane ptãti nullus cõſiliari dꝫ. ſicut diċ phũs: ⁊ ꝑꝑ hoc prudētia in hoie eſt hĩtus ꝯſiliatiu⁹ ſiue aliqđ regulans hoieꝫ nõ de fine ſꝫ de hiis que ſunt ad finē nõ impoſſibilib⁹: ſꝫ de hiis que ſunt ⁊ pñt aliter ſe hēre: ⁊ ĩ hiis que ſpectant ad nos que ſubiacent ptãti humane. Nũc ãt ita eſt ꝙ in hoie quedã ſunt in quibus ferť hõ naturaliter ⁊ vniformiter ſꝑ ⁊ in talibus nõ eſt error: quedã ãt ſunt in hoie in que nõ ferť hõ naturaliter nec ſꝑ ⁊ vniformiter ⁊ in hiis cõuenit error ⁊ ſic difformitas ⁊ in talibus ĩdiget hõ regula quadã qua dirigať ipſe in talibus ⁊ hec regula eſt prudētia proprie dicta. Silr eſt in brutis ꝗdã.n. ſunt in eis in que bruta feruntur nãliter ⁊ ſꝑ vniformiter ſicut dicit phũs in 2° phy. ꝙ aranea facit telã nãliter ⁊ ſꝑ vniformiter ⁊ yrundo nidum: ⁊ in talibus nõ bruta indigent regula aliqua que dirigat ea in tales opationes qm̃ in talibus bruta errare non pñt ſed agunt ea quodam inſtinctu nãli: aliqua vero ſunt in brutis in que bruta nõ feruntʼ naturaliter nec ſꝑ vniformiter ſꝫ in talibus cõuenit error ⁊ difformitas ſicut pꝫ ꝙ vna formica ꝯgregat ĩ illo loco ⁊ alia formica in alio loco. nõ eni oēs formice congregant in eodē loco: ⁊ in talibus in ꝗbus bruta nõ agunt vniformiter egēt aliqua regula que dirigat ipſa bruta in tales opationes ⁊ 1ª regula eſt memoria: videmus.n. ꝙ vna formica congregat vnũ granũ frumenti in vno loco ⁊ alia granũ frumēti in eodē loco ⁊ nõ in alio ⁊ hoc ē qꝛ illa formica hꝫ memoriã de loco in quo poſuit primũ granuꝫ. videmus ēt ꝙ formica vadit iterꝫ ad aceruũ a quo accepit primũ granum: ⁊ ħ eſt qꝛ hꝫ memoriam ꝙ inde accepit primũ granuꝫ. vñ ipſa memoria eſt prudētia in brutis.

Et tunc ad rõnes primo reſpondenduꝫ eſt ad illud ꝙ tu dicis prudētia eſt recta ratio agibiliuꝫ verꝫ eſt accipiendo prudentiã ꝓprie ¶ Ad aliđ. cũ tu dicis prudētia eſt melior arte verꝫ ē prudentia ꝓprie dicta. ¶ Ad aliud cuꝫ tu dicis memoria eſt ipſorꝫ p̄teritorꝫ dico ꝙ verꝫ eſt ⁊ cũ dicis ꝙ prudentia eſt ipſorꝫ agendoruꝫ dico ꝑꝑ memoriã nõ poniť prudētia in brutis ꝑꝑ ħ ꝙ bruta faciant p̄terita non eſſe p̄terita ſꝫ ponitur prudentia in brutis ꝑꝑ memoriã qꝛ ipſa memoria eſt ipſa prudētia in brutis cum regulet ea in agibilibus.

Prudētia quidē ſunt ſine addiſcere: q̄cũqꝫ ſonos audire nõ potētia ſunt: vt apes. Et vtiqꝫ ſi aliqđ aliud hmõi eſt aĩaliũ genus. Addiſcũt aũt cũ memoria: ⁊ hũc hñt ſenſuꝫ. Tex.i.

¶ Queſtio.17.

q **Ueritur** Utrum ſolus auditus ſit ſenſus diſciplinabilis ita ꝙ habētia auditũ ſint ſolũ diſciplinabilia: ⁊ vꝛ ꝙ non qm̃ agens agit illud qđ eſt in potētia ꝑ illđ qđ eſt in actu cũ ergo doctor ſit ſciēs in actu per viſuꝫ doctor agit indiſcipulum ſcientē in potētia per viſum in potētia. Ille ergo ſenſus maxime diſciplinabilis eſt per quē homo magis cognoſcit. cũ ergo hõ magis cognoſcat per viſum ꝗ̃ per aliquē alium ſenſum vꝛ ꝙ viſus ſit magis diſciplinabilis ꝗ̃ auditus. ¶ P̄. videmus.n. ꝙ ꝗdã ſunt aĩalia ſicut apes: que ſonos audire non pñt qꝛ nõ hēt auditum ⁊ tñ diſciplinabilia ſunt: qm̃ per ſonũ bacini qñ percutiť ad ipm cõgregantur hmõi aĩalia ad locũ vnuꝫ ergo ⁊c̄. ¶ P̄. Dicit phũs in.7.phy. ꝙ ſedēdo ⁊ quieſcendo fit aĩa prudēs. Ille ergo ſenſus vt vꝛ nõ maxime diſciplinabilis eſt in quo cõſiſtit maxime motus iter oēs ſenſus. cũ ergo inauditu ſit maxĩe motus. qm̃ ſonus conſiſtit in motu aeris. ergo vt vꝛ auditus eſt minus diſciplinabilis ꝗ̃ aliquis alius ſenſus.

Ad oppoſitũ vꝛ eſſe phs in lr̃a. ¶ Ad iſtã qõneꝫ rñdetur ſic. dñt enim aliqui ꝙ alʼ eſt hñ diſciplinabile per alium ſenſum ꝗ̃ per auditũ ⁊ ħ manifeſtãt in multis: muti nõ hñtes audituꝫ hñ diſciplinabiles ſunt ꝑuiſum ſicut apparet ad ſenſuꝫ: ⁊ tunc dñt ꝙ auditus dꝛ eſſe ſolus diſciplinabilis ꝓpter ħ ꝙ magis diſciplinabilʼ ē inter oēs alios ſenſus. ꝑꝑ hoc dꝛ ſolus auditus diſciplinabilis qꝛ per quandã excellentiaꝫ: Sine dubio illud ꝙ dñt nõ eſt verum: eadem.n. rõne ſequeretur ꝙ cuꝫ per viſum ſimus maxime cognoſcentes ⁊ viſus ſicut prius dictũ eſt primus ſit maxĩe cognoſcēs iaꝫ ſequeretur ꝙ ſolus viſus eēt cognoſcitiuus ⁊ hoc eſt falſuꝫ. ¶ Et ideo per aliã viã poſſumus deuenire ad diſſolutionē hui⁹ qõis ⁊ hoc p° vidēdo duplicē ꝯpationē ipſius ſenſus. ſenſus enim cõparať ad aĩam ſicut inſtrm̃ ad agens principale ſicut prius declaratũ fuit. Nunc aũt ita eſt ꝙ inſtrm̃ principale eſt mediũ inter agens principale ⁊ ipm opus ⁊ ideo inſtrm̃ hꝫ duplicem opationē. cũ ſit mediũ iter agens ⁊ opus. hꝫ enim ipm inſtrm̃ vnã opationē ad ipm agens ⁊ aliã ad ipſum opus ⁊ ideo cũ ſenſus cõparetur ad aĩam ſicut inſtrm̃ ad artem ſenſus habebit duplicem cõpationem vnã ad aĩam ⁊ aliam ad ipſaꝫ operationē. vñ ſicut inſtr̃a cõparantur ad artem ſic ſenſus comparať ad aĩam ⁊ ſicut cum quelibet ars hēat ſua propria inſtr̃a ſic aĩa hꝫ ſuos proprios ſenſus ⁊ ſicut inſtr̃a artis virtualiter reſeruanť in arte ita ſenſus oēs virtualiter reſeruanť in aĩa. Tunc vlterius cum ſit natura quedam particularis ⁊ quedã vlis: natura particularis ſaluatur in vno: nã vlis ſaluatur in pluribus. Nunc ãt ita eſt ꝙ lꝫ nã particularis deficiat in aliquo ⁊ in paucioꝛib⁹ ꝑꝑ aliquas monſtruoſitates: nã nihilominus vlis: vt in pluribus deficere non põt: ⁊ ꝓpter hoc licet ſit aliqđ aĩal quod deficiat in aliquo ſenſu: natura tñ illi⁹ ſpeciei in oibus illo ſenſu deficere nõ põt. Eſt vlterius intelligendũ: ꝙ actio inſtrumēti eſt duplex: quedã eſt actio inſtr̃i per ſe ⁊ quedã per accidens. Actio inſtrumēti per ſe eſt qñ quis vtitur illo inſtrumēto in opus deputatum illi inſtrumēto in operationē ſibi debitam. Actio vero per accidēs eſt qñ quis vtitur inſtrumēto in opus nõ ſibi debitum ⁊ propriũ: ſicut cũ quis vtitur ſuttulari ad hauriendũ aquã. ¶ Tunc dico ꝙ quoddã eſt diſciplinabile per ſe ⁊ ꝓprie: quoddam nec per ſe nec ꝓprie: ſꝫ per accidens: ⁊ quoddã nullo modo. ¶ Tunc dico ꝙ auditus eſt ꝓprie diſciplinabilis: Unde illud anial qđ hꝫ auditum eſt ꝓprie ⁊ per ſe diſciplinabile: illud tñ alʼ quod nõ hꝫ auditum: natuꝫ eſt tñ habere auditũ eſt diſciplinabile per accidēs: qꝛ lꝫ aĩa

non habeaꝛ auditū: qꝛ tñ oēs ſenſus virtualiter reſeruanꝛ
in anima: ſicut inſtr̄a artis virtualiter reſeruātur in arte:
propter hoc aīa non hñs auditum: nata tñ habere auditū
poteſt vti aliquo inſtr̄o ad diſciplinā: ſicut homo pōt vti
ſutulari ad auriendū aquaꝫ: quamquā enim aliqs ſenſus
nō ſit ꝑꝑ diſciplinam: aīa tñ poteſt vti illo ſenſu quaſi per
accn̄s ad diſciplinam ⁊ ꝑꝑ hoc muti ſunt diſciplinabiles
nō per ſe: ſꝫ per accn̄s: quoniā ipſi vtunꝛ aliquo ſenſu ad
diſciplinā ſicut ipſo viſu qui tñ non eſt ꝓpter diſciplinā:
Eſt aūt aliud aīal qd̄ non eſt diſciplinabile: nec per ſe nec
per accn̄s: ſicut illud al' cuius aīa non hꝫ audituꝫ nec nata
eſt hēre auditū ⁊ ꝓpter hoc pꝫ ꝙ auditus eſt ſenſus pro
prie diſciplinabilis ⁊ ſi quid ſit diſciplinabile nō habens
auditum hoc viſum eſt quomodo ſit.

Tunc ad rōnes dicendum eſt cum tu dicis ꝙ
agens ⁊c̄. Dico ꝙ facis fallaciā cōſe
quētis: quoniā tu arguis ſic. Uiſus eſt maxime cognoſci-
tiuus ergo maxime cognoſcitiuus: iſta cognitiōe que eſt
per diſciplinā ⁊ hic eſt maxime ꝓceſſus fallacie ꝯñtis nō
enim ſequiꝛ. ꝙ ſi viſus eſt maxime cognoſcitiuus ſimplr̄
ꝙ ſit cognoſcitiuꝰ maxima cognitione que eſt per diſcipli
nā. ¶ Ad aliud qd̄ arguis de apibus. ſ. ꝙ apes nō habēt
⁊c̄. Dico ꝙ ſi apes congregenꝛ in vno loco qñ percutiꝛ
baccinum hoc nō eſt ꝙ audiāt ſonos: qꝛ ſicut dicit phūs
apes ſonos audire nō pñt: quoniā auditum nō hñt. Sed
congreganꝛ in aliquo loco ꝑꝑ motum aeris qui forte ali
quā paſſionem infert apibus: ſicut tonitrua ſcindūt ligna
propter motū aeris: ⁊ ex hoc nō ſequiꝛ ꝙ apes ſint diſci
plinabiles: ſed ſolū ꝙ cōtineant ⁊ congregenꝛ in vnū lo-
cum ꝓpter amorē. ¶ Ad aliud dicendū eſt cum tu dicis
ſedendo ⁊ quieſcēdo aīa fit prudēs: Dico ꝙ auditus nō
dicitur diſciplinabilis: qꝛ ſi aīa ſemꝑ audiret: ſemꝑ fieret
prudens: ⁊ nunq̄ꝫ cogitaret ⁊ cōſideraret de auditis: vñ
auditus diciꝛ diſciplinabilis: qꝛ eſt via in diſciplinā: ⁊ hic
hꝫ locū diſtinctio quā aſſignat cōmentator in libro de ſen
ſu ⁊ ſenſato dicēs: ꝙ diſciplinabile pōt dici dupl'r vel qꝛ
eſt ſbm diſcipline: vel qꝛ eſt via in diſciplinā. Primoᵒ di
citur itellectꝰ diſciplinabilis: qꝛ eſt ſbꝫ diſcipline: Scdo
mō dr̄ auditus diſciplinabilis qꝛ eſt via in diſciplinā ⁊c̄.

**Alia quidē igitur ymaginationibus ⁊ me
moriis viuunt: experimēti autem parū partici
pant hominū autē genus arte ⁊ rationibus fit
autē ex memoria hominibus exꝑimentū: eiuſ
dem nāqꝫ rei multe memorie vnius experien
tie potentiā faciunt: ⁊ fere videtur ſcientie ſimi
le experimentum eſſe: ⁊ arti. Tex. i.**

Queſtio Decimaoctaua.

q **Ueritur** de generatione experimēti
⁊ primo queriꝛ. Utrū ex-
perimētū fiat ex pluribus memorijs ⁊ vr̄ ꝙ
non: quoniā ſicut ſe hꝫ ſenſus ad memoriā: ita
experimentū ad memoriā: cum ergo ex vno ſenſu poſſit
fieri memoria vna: videꝛ ſil'r ex vna memoria poſſe fieri
experimētum vnū. ¶ P. experimentū eſt particulariꝫ
particulare vero eſt reſpectu: Unius ergo vt videꝛ expe
rimentū eſt ex vna memoria. ¶ P. experimentū ex reſ-
pectu actionis cū ergo actio ſit in vno: videꝛ ꝙ experimē
tum ex vna memoria fieri poſſit.

Ad oppoſitum eſt dictuꝫ phī in littera.
¶ Ad iſtam q̄ōnem rñ
dent aliqui dicētes ſic ꝙ ex vna memoria nō pōt fieri ex
perimētū ⁊ hoc declarāt ſic: quoniā ſi aliquis dederit ali
quā herbā alicui infirmo: ⁊ hoc ſolū vt ſanetur infirmus
neſcit hō vtrū natura ſanauerit vel herba: ⁊ forte ita bene
ſanaſſet natura infirmū ſi non dediſſet ſibi illā herbam ⁊
iō ſi ex illa vice vellet hō cōiecturare ꝙ talis herba ſana-
uit talem egritudinē: poſſet hō decipi ⁊ ideo cum ex vna
memoria nō poſſit hō diſcernere vtrū talis herba ſana-
uerit vel nō ꝑꝑ hoc dicunt ipſi: ꝙ īpoſſibile eſt ꝙ ex vna
memoria fiat experimentū. Sine dubio lꝫ iſti deueniant
in cognitionē veritatis: non tñ hñt bonum modū deueni
endi in cognitionē veritatis: quoniā ipſi deueniūt in veri
tatem per accidēs: nam rō cauſalitatis per accn̄s reſpicit
experimentū ⁊ per ſe artē. Nunc aūt ꝙ ſemꝑ obmitten
dum eſt illud qd̄ eſt per accn̄s in aliqua re: ⁊ accipiendū
eſt illud qd̄ eſt per ſe: ⁊ ꝑꝑ hoc ſi nos volumus bñ vide
re vtrū ex vna memoria poſſit fieri vnū experimentum
opꝫ nos ſcire qd eſt experimētū. Eſt intelligendū ꝙ ex-
perimentū eſt collatio particulariū. Uñ ipſi milites: qui
ſunt multuꝫ exꝑti: ⁊ fuerunt in multis bellis quādo ſunt
in aliquo bello cōferunt inter ſe ⁊ iudicāt vtrū ſit fugien-
dum an nō. Uñ cum impoſſibile: ſit vnū factuꝫ eſſe ſimi
le alteri totaliter: opꝫ eſſe multa in memoria: cū experi-
mentū ſit collatio particulariū. Unde cū vnius nō ſit col
latio ſed multoꝝ: ⁊ experimentū ſit collatio particulariū
opꝫ multa eſſe in memoria: ex qbus fiat vnum exꝑimen
tum: dato etiā ꝙ eſſet aliqd̄ factum ſimile: adhuc cū in il
lo facto ſint multa opꝫ experimētum fieri ex multis me-
morijs: ⁊ ne oporteat facere q̄ōneꝫ de hoc dicto. ſ. ꝙ ex-
perimētū fit ex multis memorijs: poſſet eſſe qd̄: ad quā
virtutem pertinet conferre particularia.

Ad hoc ſunt duo modi dicēdi: dicit eniꝫ cōmē
tator. 3ᵒ. de aīa ꝙ illa virtus cuius eſt
ꝯferre iſta particularia eſt ipſe itellectus. ¶ Alij ſunt qui
dicunt: ꝙ non ſolū intellectꝰ eſt ille qui cōfert: iſta parti-
cularia ſꝫ virtus cogitatiua. Uñ dicunt ipſi ꝙ cogitatiua
confert ipſa ꝑticularia ⁊ qꝛ ipſius rōnis eſt cōferre: ⁊ ꝑꝑ
hoc dicunt ꝙ cogitatiua eſt quedā ratio ꝑticularis ⁊ hec
eſt rō medicoꝝ qui dicūt: ꝙ imaginatiua eſt in anteriori
parte capitis: cogitatiua eſt in medio: memoria eſt in po
ſteriori ꝑte capitis. Iſti ſunt duo modi dicendi: qs iſtoꝝ
bene dixerit declaro. Credo. n. ꝙ ſi cogitatiua ꝯferat par
ticularia hoc nō eſt ſm ꝙ cogitatiua: qm̄ ſi cogitatiua ſꝫ
ꝙ hmōi cōferret iſta particularia cuꝫ cogitatiua iueniaꝛ
in brutis: bruta tunc hērent experimētum ꝙ eſt falſuꝫ di
cit phs in littera ꝙ paꝝ artis ⁊ experimēti participāt ip
ſa bruta ⁊ iō ſi hoc faciat ipſa cogitatiua: hoc nō eſt ſcd̄m
ꝙ hmōi: ſꝫ hoc eſt reſpectu intellectus ⁊ ꝑꝑ hoc cū actio
magis debeat attribui ꝑncipali agenti: meliꝰ dicendū eſt
ꝙ ad intellectū ꝑtinet collatio particulariū: quā ad virtu-
tem cogitatiuā: cum hoc nō faciat niſi in virtute itellectꝰ.

Tunc ad rōnes dicēdum eſt ⁊ pᵒ ad primam.
Sꝫ vt videamus qd eſt ibi per ſe: di
cēdū eſt: ꝙ qñ in memoria fit intētio plena ⁊ hoc ex vno
ſenſu. Tūc ex vno ſenſu: bñ fit vna memoria ⁊ hoc eſt qñ
ſenſibile bñ eſt nouū ita ꝙ bene figuraꝛ ibi ſenſus: ⁊ fiat
fortis ipreſſio in ſenſu: tunc ex tali ſenſu bñ fit vna memo
ria: ⁊ ꝑꝑ hoc pueri bñ rememoranꝛ ſicut nos de his que
videmus in iuuētute qm̄ que vidēt pueri ſunt eis noua:
ſed aliqñ cōtingit ꝙ ex vno ſenſu nō fit vna memoria: ⁊
hoc eſt qñ ex illo ſenſu fit intētio ſemiplena ⁊ nō ꝑfecta:
ſꝫ cum de rōne experimēti ſit collatio particulariū: ⁊ vni
us nō poſſit eſſe collatio: ꝑꝑ hoc licet memoria aliquādo
poſſit fieri ex vno ſenſu: exꝑimentuꝫ tñ ex vna memoria
fieri non poteſt. ¶ Ad aliā patet ſolutio ⁊c.

**Hominibus auteꝫ ſciā ⁊ ars: per experien
tiam euenit. experiētia quidē enim artem fecit
ſicut ait recte dicens: ſꝫ in experiētia caſuꝫ: fit
aūt ars cum ex multis exꝑimentalibus cōcep
tionibus vna fit vniuerſalis: velut de ſimilibꝰ
acceptio. Acceptionē quideꝫ. n. habere ꝙ cal
lie ⁊ ſocrati hac egritudine laborātibus contu
lit: ⁊ ita multis ſingulariū experimēti eſt. Qd̄
autē omnibus hmōi ſcd̄m vnam ſpecieꝫ deter
minatis hac egritudine laborātibus contulit:
vt flegmatices: aut colericis: aut eſtu febricitā
tibus artis eſt. Tex. i.**

¶ Queſtio decimanona.

q Veritur vtrum ars generet̃ ex experimento: ⁊ videt̃ ꝙ ſic: quoniã triplex cauſa inuenit̃: quedã eſt cauſa proprie ⁊ per ſe: ⁊ quedã eſt cauſa nõ ꝓprie ⁊ quedã eſt cauſa per accidens: mõ eſt talis differẽtia inter iſtas cauſas: quoniã cauſa ꝓprie eſt cuius ꝓpoſitum ĩfert ꝓpoſitum ⁊ oppoſitum infert oppoſitũ: cauſa autez non proprie: eſt que nõ infert oppoſitũ: vt ſi dicat̃ album colorat ergo nigrum nõ colorat: nõ ſequit̃ q2 album nõ colorat in eo ꝙ album: ſz in eo ꝙ coloratũ: cauſa ãt per accidens eſt: que lz ꝓpoſituz aliqñ inferat: nõ tamen infert oppoſitum: vt ſi ambulatio ſit cã coruſcationis per accidẽs: ita ꝙ nullo ambulãte coruſcauit: nõ opz ꝙ ſi nõ ambulauerit ꝙ nõ fiat coruſcatio: mõ ꝓbo ꝙ experimentũ ſit cauſa per ſe ⁊ ꝓpria artis: experimẽtum .n. infert artẽ: ⁊ oppoſitum infert oppoſitũ ſicut dicit pħs in littera: experiẽtia facit artẽ in experiẽtia caſum: vel non artẽ. ¶ P̃. magis ſe videt̃ hẽre ars ad experimentum: q̃z memoria ad ſenſuz: ſz ĩpoſſibile eſt ꝙ memoria fiat ſine ſenſu ergo impoſſibile ẽ ꝙ ars fiat ſine experimẽto. ¶ P̃. pp̄ admirari ceperunt hoĩes philoſophari vnde hoĩes admirãtur quãdo ignorãt cãm cum ergo expertus ignoret cãm videt̃ ꝙ admiratio ꝓprie cõueniat tantum experimẽto: cum ergo admiratio p̃cedat ſcientiã: videtur ꝙ experimentum precedat artem.

Ad iſtam queſtionẽ dicẽdũ eſt breuiter: ꝙ experimẽtum eſt reſpectu cognitiõis q2 ars eſt reſpectu cognitionis: pp̄ ꝙ tunc dico ꝙ ſi nos accipiamus cognitionẽ (q2) ⁊ cognitionẽ (pp̄ quid) cõiter ⁊ largo mõ: tunc dico ꝙ quedã eſt ars que ſupponit cognitionẽ (q2) ⁊ quedã ſunt artes que non ſupponunt: (q2) ſicut dicit pħs in libro poſterioꝝ ꝙ artes p̃ncipales bene ſciunt pp̄ quid ⁊ ignorãt cãm (q2) ſi autẽ nos accipiamus expimentum ꝓprie: cum experimẽtuz ꝓprie ſit cognitio (q2) ordinata ad opus. ¶ Dico ꝙ poſſumus accipere cognitionẽ (ꝓpter quid) dupliciter vel cognitionem (ꝓpter quid) acquiſitã per doctrinã vel per inuentionẽ: ſi autẽ queratur vtruz experimẽtum p̃cedat cognitionẽ pp̄ quid acquiſitã per doctrinã: dico ꝙ non: imo aliqui ſunt hoĩes qui bene hñt artẽ medicine: ⁊ male expti ſunt. Si autẽ querat̃ vtrum experimẽtum p̃cedat cognitionez (ꝓpter quid) acqſitum per inuentionẽ dico ꝙ ſic: cum .n. qs viderit ꝙ talis herba curauerit ĩfirmum talẽ: q2 eſt calida: ⁊ ĩfirmitas frigida: ſicut cũ aliqs viderit experimẽto: ꝙ reubarbaꝝ ꝙ eſt forte humidum ⁊ frigidũ ſanat talẽ colerã: cuz ſit calida ⁊ ſicca ⁊ ſic experimẽtatus fuerit de multis herbis acqrit tunc artẽ medicine ⁊ format p̃ncipia artis: ſicut ꝙ ꝯria ꝯrijs curãtur: ⁊ ſic de alijs

Tunc ad rõnes dicẽduz eſt. ¶ Ad primã cuz tu dicis: expimẽtuz infert artẽ ⁊ oppoſituz infert oppoſitũ. ¶ Dico ꝙ experimẽtum infert artẽ non acqſitam per doctrinã ſz hñ per inuentionẽ ⁊ oppoſitum expimẽtu nõ infert oppoſitum artis acqſite per doctrinã ſz per inuentionẽ. ¶ Ad aliud cum tu dicis magis ſe videtur habere ars ad experimentum: q̃z memoria ad ſenſum. ¶ Dico ꝙ verum eſt de arte acqſita per inuẽtionem nõ per doctrinam. ¶ Ad aliud dicẽdum eſt ꝙ admiratio precedit artem acquiſitam per inuẽtionem ⁊ non per doctrinam. ⁊c̃.

Ad agere quidẽ igitur experientia quidez nihil ab arte differre videt̃: ſed exptos magis proficere videmus ſine expientia rõnẽ habentibus. Cauſa aũt eſt: q2 expientia quidem ſingulariũ eſt cognitio: ars vo vniuerſaliũ. Act⁹ autẽ ⁊ generationes oẽs crica ſingularia ſunt: nõ enim medicus ſanat hominẽ niſi ſcðm accidẽs: ſz Calliã: aut ſocrateſ. aut aliquẽ ſic dictorum: cui eſſe hominẽ accidit. Si igit̃ ſine experimento quis rõnẽ habeat: ⁊ vniuerſale quidẽ cognoſcat in hoc autẽ ſingulare. Ignoret: multotiens quidem peccabit: ſingulare nãqz magis curabile eſt. Tex. i.

¶ Queſtio vigeſima.

q. Veritur vtrum artifex ſit melior experto ⁊ arguit̃. ꝙ non qñ illud eſt melius qđ magis appropinquat ad finẽ ſz exptus magis appropinquat ad finẽ q̃z artifex ergo ⁊ hoc pz ꝙ magis appropiquet exptus opefini: q̃z artifex exptus ad opari. ¶ P̃. arguit̃ ſic dicit pħs p° politicoꝝ ꝙ qñ aliqua duo ordinãtur ad aliqđ vnuz: illud ꝙ eſt ꝓpinquius illi ad qđ ordinat̃ illud eſt principalius in illa re: cum ergo ars ⁊ expimentũ ordinent̃ ad aliqđ vnum. ſ. ad actionẽ ergo expimẽtuz eſt ꝓpinquius actiõi q̃z ars: vꝫ ꝙ expt⁹ ſit melior artifice: ſicut aĩa eſt melior corpe cũ ſit p̃ncipalior ⁊ magis appropinq̃t fini hoĩs

Ad hec breuiter dicẽdum eſt: ꝙ aliqd ſit melius alio põt eſſe duplr̃ vel in ſe vel reſpectu alterius: ⁊ illud qđ eſt bonũ reſpectu alteri⁹: eſt bonum q2 eſt vtile: tunc dico ꝙ ſi tu q̃ris de bonitate maiori vel minori reſpectu alteri⁹ ⁊ hoc eſt q2 magis vtile tũc dico ꝙ exptus eſt melior q̃z artifex q2 eſt magis vtilis ad op⁹ q̃z artifex ⁊ hmõi rõnẽ bonaz aſſignat pħs in littera: dicit eniz ꝙ expimentũ eſt circa particularia ⁊ actiões ſunt circa pticularia: ars aũt eſt circa vniuerſalia vñ experimẽtũ per ſe reſpicit ea que ſunt circa actiões: ars autẽ quodam mõ reſpicit ea que ſunt circa opationes: ⁊ pp̄ hoc cuz experimentũ ſit pars ei⁹ circa ea circa que ſunt actiões: ideo magis vtilis eſt in ope expertus q̃z artifex. ¶ Aliã rõnez poſſumus aſſignare ⁊ videt̃ mihi ꝙ ſit bona: ſic eſt in regulis artis: ſicut in regulis legũ ⁊ p̃ncipijs: quoniaz ſicut regula legis hz veritatẽ in vniuerſali ⁊ falſitatẽ in particulari ⁊ per accñs: ſic regula artis hz veritatez in vniuerſali ⁊ falſitatez cõtrahit in particulari ⁊ per accñs verbi grã. ¶ Regula legis eſt: ꝙ reddat vnicuiqz qđ ſuũ eſt: tamẽ idem põt hẽre falſitatez per accñs: ſicut ſi ab aliquo hoĩe auferat̃ cultellus ex quo velit ſe occidere: nõ dz reddi ſibi cultellus. Vñ licet illa regula hẽat veritatẽ in vniuerſali tñ per accñs poteſt hẽre falſitatem: vt in ꝓpoſito exemplo. Silr̃ eſt in regula artis lz. n. ars medicine p̃cipiat ꝙ tali infirmitate laborãti dãda eſt flebotomia: tñ iſta regula per accñs põt hẽre falſitatem: vt ſi infirmus nimis debilitatus eſt: ⁊ ſi daret̃ flebotomia moreret̃ ⁊ ſic in multis alijs cum exptus cognoſcat illa per que ĩpediunt̃ illa per que ꝯhit regule falſitatez reſpectu artis per accñs: ⁊ talia accñtia cognoſcat melius q̃z artifex: appet manifeſte ꝙ reſpectu opis melior eſt exptus q̃z artifex: tum q2 per ſe eſt circa ea circa que ſunt actiões: tuz q2 exptus cognoſcit oĩa illa accñtia: que per accidẽs ĩpediunt regulam artis ſi autẽ nos accipiamus aliqd eſſe melius in ſe ⁊ nõ reſpectu alteri⁹. ¶ Tunc dicẽdũ eſt ꝙ artifex eſt melior experto: rõ huius eſt: quoniã ideſt melius in ſe qđ ad meliorem finẽ ordinat̃: ⁊ eſt ꝓpinquius fini p̃ncipali cum ergo artifex ſit ꝓpinquior fini principali hoĩs qui ex puris naturalibus acqri põt: qui quidẽ finis eſt ſcire ſiue ſapiã pz ꝙ artifex in ſe eſt melior expto: ꝙ autẽ artifex magis accedat ad finẽ principalẽ hoĩs q̃z expertus pz per dictuz phi: quoniã ſunt ſapiẽtes qui cognoſcũt cauſas experti autem cãs ignorant: artifices pñt etiã docere: expti vero nõ: ſignum autẽ ſcientie eſt poſſe docere: patet ergo quomõ eſt artifex melior expto in ſe nõ reſpectu operis. ¶ Ad rationes patet ſolutio per iam dicta. ⁊c̃.

Cuius autẽ gratia: nunc ſermonẽ facimus hoc eſt: q2 denominataz ſapiam circa primas cauſas ⁊ principia exiſtimant oẽs: quare ſicut dictum eſt prius: exptis quidẽ quemcũqz ſenſum habẽtibus: ſapientior videt̃ Artifex autẽ exptis: architector aũt manu artifice: ſpeculati

ni autez magis actiuis: Qđ quidem igit̃ ſapientia ⁊ circa quaſdam cauſas ⁊ principia ſit ſcientia manifeſtum eſt. Tex.i.

¶ Queſtio Uigeſimaprima.

q **Ueritur** vtrū artes mechanice ſint meliores ſpeculatiuis: ⁊ videt̃ ꝙ ſic q: illud eſt melius ꝙ magis facit ad viuere: artes mechāice ſunt huiuſmōi. ⁊c. ¶ P̄. illud qđ includit opus ⁊ ꝯſideratiōnē: illud eſt magis bonū: cum ergo artes ſpeculatiue tantū includāt conſideratiōnē: mechanica aūt includit opus ⁊ ꝯſideratiōnē ergo vt videt̃ mechanica eſt melioꝛ ꝙ̄ ſpeculatiua.

Ad oppoſitū eſt ph̄s. ¶ Ad iſtam q̄ōnez poſſumus dicere qđ aliqua res dicitur hēre bonitatem tripliciter (in ſe) in cōparatione ad aliud ad qđ ordinant̃ ⁊ etiā ex modo ſcđm quem acquirit̃. ¶ Aliqua enim res dicit̃ hēre bonitatem in ſe qn̄ illa res eſt ſui ipſius gr̄a ⁊ nō alterius: ſicut ſeru⁹ eſt gratia dn̄i ſui: dn̄s eſt gratia ſui: dicit̃ autē res aliqua habere bonitatē per cōparationē ad aliud ad qđ cōparatur: ſicut qn̄ aliqua res ordinat̃ ad aliqđ bonū totum: ex hoc illa res ſortitur totaz bonitatē: ⁊ iō qđ ordinat̃ ad maius ſortitur inde maiorē bonitatez. Dicit̃ etiā aliqua res habere bonitatē ex hoc: ꝙ modus acqrendi illius eſt maioꝛ ꝙ̄ modus acqrendi alterius: ⁊ hoc pʒ ex ſcđo celi ⁊ mūdi. Si enim due res ſint: hñtes eundez finē: ceteris paribus: ſi vna illaꝝ acqrit finē per plures motus ꝙ̄ alia: que acquirit talem finē per pauciores motus: illa eſt melioꝛ. ¶ Tūc dico ꝙ ſpeculatiue ſunt meliores mechanicis in ſe: quoniā ſunt ſui ipſius gr̄a: ⁊ ſpeculatiue ēt ſunt meliores in cōparatione ad id ad qđ ordinant̃: quoniā ſpeculatiue ordinant̃ ad ꝑfectiones aīe: mechanice ad bona coꝛpoꝛis: ſicut .n. aīa eſt melioꝛ coꝛpoꝛe: ſic artes ſpeculatiue ſunt meliores mechanicis: q: ſpeculatiue ordināt̃ ad bona aīe q: ad ꝑfectiones ipſius: mechanice ad bona coꝛpoꝛis. Sunt ēt meliores mechanicis ſpeculatiue: quātū ad ipm̄ moduz acqrendi: ſpeculatiue .n. per pauciora acquiruntur ꝙ̄ mechanice ſicut patet manifeſte.

Tunc ad rōnes cuz tu arguis p̄mo: ꝙ ille artes ſunt meliores: que magis faciunt ad viuere: dico ꝙ magis debem⁹ arguere oppoſituz. ¶ Ad aliud cum tu dicis: illđ qđ includit in ſe magis bonuz: illud eſt meli⁹. ¶ Dico ꝙ bñ veꝝ eſt: q: artes mechanice includunt ꝯſideratiōnē ⁊ opus: tñ cum vnumqđqʒ habeat bonitatē ex eo ꝙ principalr̄ includit: ⁊ artes mechanice prius includāt opus ⁊ ꝯſiderationē ꝓp opus: ſpeculatiue autē ꝯſiderantur ꝓp ſe: ⁊ non ꝓpter opus: magis āt denoīantur mechanice ex cōpatione ꝙ̄ ex ꝯſideratōe.

Quoniam autem ſciam hāc querimus: circa quales cās: ⁊ circa qualia principia ſapīa ⁊ ſcīa ſit: hoc vtriqʒ cōſideranduz erit. Si itaqʒ accipiat aliquis exiſtimātes: quas de ſapiente habemus foꝛtaſſis ex his manifeſtum erit: primum itaqʒ ſapientē ſcire omnia maxime ſicut decet accipimus non ſingularem ſcientiā eoꝛum habentem. Tex.ii.

¶ Queſtio Uigeſimaſecunda.

q **Ueritur** vtruz ſapiētis ſit oīa ſcire ⁊ arguit̃ ꝙ nō: quoniaʒ ſi ſapiens vel methaphiſicus oīa ſciret tunc alie ſcie ſupfluerent: vt videt̃: ꝙ eſt incōueniens. ¶ P̄. partes oēs adequant̃ ſuo toti: cum ergo ſcie particulares oēs ſint quaſi ꝑtes methaphiſice omnes ſcie ꝑticulares adequabunt̃ iſti ſcie ſicut ꝑtes ſuo toti: ergo ꝯſideratio ſciaꝝ particularium: adequat̃ ꝯſiderationi ſciaꝝ methaphiſicaꝝ cum ergo ꝯſideratio ſciaꝝ particularium non ſe extendat ad oīa: quoniā multa ſunt ſicut ꝓbat Auicenna in p° metha. ſue de q̄bus ſcie ꝑticulares ſcire non

ꝑñt ſicut de deo ergo nec vt v: cōſideratio huius ſcie ad oīa poterit ſe extendere g°ſapientis ſiue methaphiſici nō erit oīa ſcire. ¶ P̄. ſi ſapiens oīa cognoſcit aut cognoſcit oīa in vniuerſali: aut in ꝑticulari: in ꝑticulari nō: quoniaʒ tunc ſupfluerent alie ſcie ꝑticulares: nec in vl̄i quoniā cognitio aliquoꝝ in vl̄i eſt cognitio īpfecta ſi methaphiſic⁹ cognoſcit oīa in vl̄i tunc ei⁹ cognitio erit in poª ⁊ īpfecta.

In oppoſitū eſt ph̄s in l̄ra dicit ꝙ ſapiētis eſt cognoſcere oīa. ¶ Ad iſtā q̄ōnez rn̄dent aliqui duplici via: oñdendo quō ſapientis ſit oīa cognoſcere: ſcđo oñdendo qualiter iſta cognitio ſapientis non ď: in potentia. ¶ Ad p^m ꝓcedunt ſic dicunt enim: ꝙ methaphiſicus oīa cognoſcit q: methaphiſicus ꝯſiderat p̄ma principia ⁊ vl̄ia entis cum ergo oīa virtualiter in illis ꝑncipijs vl̄is nature entis: ⁊ illa ꝑncipia vniuerſalis nature entis cognoſcat: ⁊ ꝯſideret ꝓp hoc dicunt methaphiſicum ſiue ſapientē oīa cognoſcere. ¶ Ad ſcđʒ ꝓcedunt ſic dicunt enī ipſi ꝙ cognitio ſapientis reſpectu vl̄is: nature entis: eſt cognitio in actu ⁊ nō in poª: quoniā vl̄em naturā ꝯſiderat ſapiens per ꝓpria ꝑncipia vl̄is nature entis: ⁊ iō cognitio eſt reſpectu vl̄is nature entis: q̄ cognitio eſt in actu. Cognitio tñ que eſt reſpectu eoꝝ que ſubdunt̃ vl̄i nature entis eſt cognitio in poª: ecce ad hoc optimuʒ exemplū ſi eſſet aliqua ſcīa que ꝯſideraret al̄ ſʒ ꝙ aīal: cognitio aīalis ſʒ ꝙ aīal eſſet cognitio in actu. vñ ⁊ illa ſcīa cognoſcit aīal ſm̄ ꝙ aīal in actu: ea tñ que ſubdunt̃ nature aīalis illa ſcīa cognoſcit in poª. ⁊ q: vnumqđqʒ denoīatur ab eo qđ eſt per ſe. ⁊ nō ab extraneo. ⁊ methaphiſicus ꝯſiderat vl̄eʒ naturā entis per ſe ea autez que ſubdunt̃ vniuerſali nature entis ꝯſiderat per accn̄s: ⁊ ipſe methaphiſicus cognoſcit in actu ea q̄ per ſe ꝯſiderat: ſicut vniuerſalem naturā entis ꝓp hoc dicit̃ cognitio ſapientis in actu ſimplr̄ ⁊ nō in potentia. ¶ Uñ ſine dubio nulla iſtaꝝ viaꝝ bona eſt. quoniā ſi p̄ma via bona eſſet: ſequeret̃ ꝙ q̄libet hō eſſet methaphiſicus. quoniaʒ quilibet hō cognoſcit vniuerſalia ꝑncipia entis. Uñ dicit cōmentatoꝛ: pª ꝑncipia ſunt ſicut locus ianue in domo ita ꝙ ſicut in loco ianue in domo nullus errare pōt q: neminem latet: ſic in ipſis ꝑncipijs nemo errare p̄t ſʒ cuilibet nota ſunt. ſʒ ſicut p̄t errare homo ⁊ decipi in his que ſunt intus domuʒ. ſicut in angulis. ſic p̄t hō errare in his que ſunt intra p̄ma pⁱcipia ſicut in ꝯcluſionibus. Si ergo ſapiēs diceret̃ oīa cognoſcere q: cognoſcit oīa vniuerſalia principia entis cū quilibet hō vniuerſalia principia entis cognoſcat tūc quilʒ hō eēt methaphiſicus. Scđa via nō eſt bona. qm̄ ſcđm illam poſitionē ſequeret̃ ꝙ methaphiſico nō plus occurreret cōſiderare de deo ꝙ̄ de lapide. ¶ Scđm iſtam poſitionē etiā ſeq̄retur ꝙ methaphiſicus nō diſtingueret iter ſpecies entis: cuius declaratio eſt euidens: qm̄ ſi methaphiſicus cognoſceret in actu vl̄em naturā entis. ⁊ ea que ſubdunt̃ enti cognoſceret tantū in potentia: cū cognitio entis in actu ⁊ cognitio entis in potētia nō ſit diſtincta ſequeret̃ de neceſſitate ꝙ methaphiſicus nō diſtingueret inter materiā p̄mā ⁊ foꝛmā p̄maʒ inter ſubſtantiā mālem ⁊ imaterialem. inter ſb̄am ⁊ breuiter inter multas ſpēs entis: diſtingueret methaphiſicus ſʒ hoc eſt falſum: diſtinguit .n. methaphiſicus inter ſb̄am ⁊ accn̄s inter p̄mā materiā: ⁊ p̄mā foꝛmam. inter ſb̄am materialē ⁊ in materialē ⁊ inter multa talia ſicut patebit ⁊ ꝓpter hoc ſicut mihi v: poſſumus aliter dicere ⁊ melius ꝓcedere ad ſolutionē q̄ōnis ⁊ hoc ſic per cōparationem que eſt potentiaꝝ ad actus ⁊ ad obiecta ſua ⁊ eſt cōparatio habituū ad actus ⁊ ad obiecta: quoniā potētie diſtingunt̃ per actus ⁊ obiecta: ⁊ iō par eſt cōparatio potētiaꝝ ad actus ⁊ obiecta ⁊ habituū ad actus: ⁊ ideo eūdē ordinem quez inuenimus in potētijs debemus q̄rere in habitibus: in potētijs inuenimus talē ordinē: ꝙ quāto aliqua potētia ſupioꝛ eſt: tanto plura ꝯſiderat: exemplū: naʒ quicqđ cognoſcit virtus ꝑticularis inferioꝛ cognoſcit virtus ſupioꝛ: ſicut pʒ de ſenſu cōmuni: qui eſt altioꝛ virtus inter virtutes ſenſitiuas. Uñ quicqđ cognoſcūt virtutes ſenſitiue particulares ſub rōnib⁹ particularib⁹ ſicut viſus

ſub ratione coloris ⁊ guſtus ſub rõne guſtabilis ⁊ ſic de
alijs cognoſcit ſenſus cõis ſub rõne vniuerſaliori: qm̄ ſub
rõne ſenſibilis ⁊ plura adhuc cognoſcit ſenſus cõis q̄ꝫ co
gnoſcāt ſenſus ꝑticulares: quoniā ſenſus cõis actiones ſen
ſuuꝫ particulariū cognoſcit: qꝺ facere non pn̄t ſenſus par
ticulares: niſi ſcꝺm ꝙ inituntur ſenſui cõi. ¶ Silr̄ autem
talis eſt ordo in habitibus ꝙ quāto habitus ſupior eſt: tā
to plura ꝯſiderat: ⁊ habitus ſupior cõſiderat ⁊ cognoſcit
quicq̄d ꝯſiderat ⁊ cognoſcit habitus īferior ⁊ adhuc plu
ra ſicut eſt de virtute ſupiori: ⁊ iō cū methaphiſica ſit ha-
bitus ſuperior oībus alijs habitibꝰ: methaphiſica cogno
ſcit ⁊ ꝯſiderat oīa illa: que cognoſcit vel ꝯſiderat quecūqꝫ
alia ſcia particularis ⁊ adhuc plura: qm̄ deuꝫ ipm̄ ⁊ ſub-
ſtantias abſtractas: cognoſcit ⁊ ꝯſiderat: methaphiſica ipa
ad quā tn̄ ſcie particulares attingere nō pn̄t ⁊ oīa illa que
cognoſcūt alie ſcie particulares cognoſcit certiſſime ipſa
methaphiſica. iſtꝺ tn̄ magis patebit poſt ſicut ſenſus cõis
aliquid cognoſcit: ad qꝺ cognoſcendū alij ſenſus particu-
lares attingere nō pn̄t: ſicut dictuꝫ eſt ⁊ ſic pꝫ quomodo
methaphiſicus omnia cognoſcit.

Ad rõnes dicendū eſt. ¶ Ad primā cum tu
dicis cuꝫ oīa cognoſceret ſapiens
tunc alie ſcie ſupfluerent iſtud ad pn̄s pōt ſolui ſolutione
cõi: qꝺ magis patebit poſt. ¶ Soluit̄ aūt cõiter dicendo
ꝙ ſi ſcie particulares ꝯſiderarent ſub eiſdem rõnibꝰ ſub
quibus methaphiſica cõſiderat: ea que cognoſcit ⁊ ꝯſide
rat: tunc alie ſcie particulares ſuperfluerent. ſꝫ ſic non eſt
īmo ſub alijs ꝯſiderationibus cõſiderāt ſcie particulares
⁊ methaphiſica ⁊ ꝑꝑ hoc nō ſupfluunt. ¶ Ad aliud ar-
gumentū cū tu dicis partes adequātur toti ergo ſcientie
particulares adequant̄ ⁊ adeq̄ri debēt methaphiſice. Si
tu intelligis ꝙ ꝯſideratio ſciaꝝ particulariū adequat̄ con
ſiderationi ſapie: ſic intelligēdo iſtaꝫ adequationē ꝙ quic
quid ꝯſiderant ſcie particulares illud ꝯſiderat methaphi
ſica ſub rõne tn̄ vniuerſaliori ſic cõcedendū eſt argumētū
⁊ bn̄ ꝓcedit. Si aūt intelligatur iſta adequatio ſciaꝝ par
ticulariū. ita ꝙ nihil poſſit ꝯſiderari in methaphiſica: qn
ꝯſideretur in ſciētijs particularibꝰ. ¶ Tunc dicendū eſt
ꝙ falſum eſt: nō .n. debēt adequari ſcie particulares ſcie
vniuerſali ſicut ſapiētie ſic ꝙ ſapiētia nō ꝯſideret aliquid
quin conſideret̄ in particularibꝰ ſciētijs. imo ſicut viſum
eſt aliq̄d ꝯſiderat ſapientia qꝺ nō ꝯſiderat aliqua ſcia par
ticularis. Un̄ non dicūtur alie ſcie particulares ex eo ꝙ
ſicut oēs partes adequant̄ toti: ita alie ſcie adequantur ſa
pientie. Sed dicūtur particulares q2 ꝯſiderāt ſub parti-
culari rõne ea que ꝯſiderat methaphiſica ſub vniuerſali.
¶ Ad aliud cū tu dicis cognitio eiꝰ eſt cognitio in potētia
intelligendū ꝙ leo ⁊ hō ſunt idē corpus ſꝫ non ſunt idem
aīal ⁊ ratio huius eſt q2 oīs dr̄ia eſt per formā ⁊ q2 qn̄
diuidit̄ corpus per aīatū ⁊ in aīatum leo ⁊ hō cadunt ex
vna parte ꝑꝑ hoc leo ⁊ hō dicunt̄ vnum corpus: nec faci
unt dr̄iam in corpore ſꝫ cū diuiditur aīal per rõnale ⁊ in
rõale leo ⁊ hō non cadunt ſub vna parte. ⁊ ꝑꝑ hoc leo ⁊
hō non ſunt vnū aīal. Un̄ ſi eſſet aliqua ſcia que ꝯſidera-
ret aīal ſenſibile: cū in aīali ſenſibili non faceret diuerſita-
tem ⁊ dr̄iam leo ⁊ hō illa ſcia conſideraret leonē ⁊ hoīeꝫ
Sic eſt directe de methaphiſica: qm̄ non tm̄ methaphiſi
ca ꝯſiderat ens ſꝫ ꝙ ens. ſed ēt conſiderat illa que faciūt
diuerſitatē ⁊ dr̄iam in ente ſicut decē predicamēta que di
uerſificant̄ ſm̄ diuerſos modos eſſendi. Un̄ illa que ſunt
prime ſpecies entis cõſiderat methaphiſicus ſicut ſubſtā
tiam materialem ⁊ in materialē que faciunt differentiam
in ente ⁊ multa talia ſicut patebit ⁊c̄.

**Sed ſcire autem ⁊ difficillima ſunt ea hoī
bus ad cognoſcendū que maxime ſunt vniuer
ſalia: nā a ſenſibus ſunt remotiſſima. Tex. ii.**

¶ Queſtio Uigeſimatertia.

Queritur vtrū methaphiſica ſit diffi
cilis ⁊ vr̄ ꝙ non qm̄ dicit
pħs pº. phyſicoꝝ ꝙ confuſa ſunt nobis magis
nota: cū ergo methaphiſica ſit de maxime ꝯfu
ſis ⁊ de maxime cõibus: vr̄ ꝙ iſta ſcia non ſit de difficilli
mis. ¶ P̄. dicit pħus ꝙ ſm̄ numeꝝ orbium ſumit̄ nu-
merus intelligētiaꝝ qm̄ cuilibet orbi corrn̄det ſuus pro-
prius motor. qui eſt ītelligētia ⁊ ideo ſm̄ numeꝝ orbiuꝫ
ponit pħs numeꝝ ītelligētiaꝝ. cū ergo ſenſibilia ſunt mul
to plura q̄ꝫ orbes. erūt ēt multo plura intelligentijs ergo
maior pars huiꝰ ſcie erit de ſenſibilibus. cū ergo ſenſibi
lia ſint facilia ad cognoſcendū videt̄ ꝙ iſta ſcia non ſit dif
ficilis. ¶ P̄. iſta ſcia eſt de deo ⁊ de ſubſtātijs ſeparatis
que ſunt ꝑncipia. cū ergo ſicut dicit pħus nō credamus
ꝯōnibus niſi ꝑꝑ principia ergo ꝑncipia ſunt faciliora ad
cognoſcendū. cuꝫ ergo iſta ſcia ſit de principijs vr̄ ꝙ iſta
ſciētia nō ſit difficilis. ¶ Ad oppoſitum eſt philoſophus
in littera dicit enim ꝙ cum iſta ſcientia ſit de remotiſſi-
mis a ſenſu ⁊ remotiſſima a ſenſu ſint difficillime cogniti
onis ꝑꝑ hoc iſta ſcia eſt difficillima.

Ad iſtam qōnē. ¶ Aliqui ſic rn̄dūt Dicunt .n.
ipſi ꝙ aliq̄d ē difficile dupliciter vel
in ſe vel in cõparatione ad nos. difficillima in ſe ſunt ſicut
pria mā de qua ꝯſiderat methaphiſicus. difficillima quo
ad nos ſunt ſubſtātie ſeparate. ¶ Tūc dicūt ipſi ꝙ iſta ſci
entia eſt difficillima. tum q2 eſt de difficillimis in ſe tum
q2 eſt de difficillimis incõparatione quo ad nos. eſt eniꝫ
methaphiſica de difficillimis in ſe rõne ꝑme materie de
qua ꝯſiderat methaphiſicꝰ. eſt ēt de difficillimis quo ad
nos rõne dei ⁊ ſubſtantiaꝝ ſeparataꝝ de quibus cõſide-
rat ⁊ ſic dicunt ꝙ iſta ſcia eſt difficilis. ¶ Sine dubio ſi-
cut iſti arguūt ꝙ ſit difficilis. ita ꝯtingit arguere ꝙ ſit fa-
cilis. q2 eſt de facillimis in ſe ⁊ in cõparatiōe quo ad nos
q2 iſta ſcia eſt de deo ⁊ de ſubſtātijs ſepatis. que ſunt in-
telligibiles in actu ⁊ iō quantū in ſe eſt tales ſbē ſunt faci
les ad agnoſcendū. Eſt etiaꝫ iſta ſcia de ſenſibilibus que
ſunt nobis nota. ⁊ iō ſicut ꝯtingit arguere ꝙ ſit de difficil
limi quo ad illa duo. ſic ecõuerſo ꝯtingit arguer̄ ꝙ ſit de
facillimis in ſe q2 ē de deo ⁊ ſepatis ſubſtātijs ⁊ quo ad
nos q2 ſunt de ſenſibilibꝰ que ſunt nobis nota: iō talis via
non valet. ¶ Jō eſt aliter dicēdū ꝙ ſi nos volumus in-
ueſtigare difficultatē huius ſcie debemus inueſtigare in
cõparatione quo ad nos. Un̄ dicit pħs ꝙ iſta ſcia eſt dif-
ficilis per comparationē ad cognitionē hoīum: q2 ea que
ꝯſiderat non ſunt facilia hoībꝰ: q2 ꝯſiderat ea que ſunt dif
ficillime cognitionis per comparationē ad hoīes: ⁊ ꝑꝑ
hoc dicendū eſt ꝙ duplex eſt cognitio in hoīe. ſ. ſenſitiua
⁊ intellectiua. ¶ Cognitio ſenſitiua ordinat̄ ad intellecti-
uam. Nunc aūt ita eſt: ꝙ iſta ſcia eſt difficilis in cõparati
one ad nos q2 eſt de his que cognitionē ſenſitiuā ⁊ intel-
lectiuā excellunt. Cuius declaratio eſt: oīs ſenſus non co
gnoſcit niſi accn̄s ⁊ ſꝫ ꝙ ille ſenſus eſt magis vel minus
ordinatus ſcꝺm hoc cognoſcit magis vel minus accidēs
exempli gr̄a. ¶ Senſus exterior nō cognoſcit niſi quali-
tatem ſicut pꝫ de oībus. Un̄ quale eſt quaſi obiectū ſen-
ſus exterioris. ¶ Senſus iterior cognoſcit quātū: bene
enim hō poteſt imaginari aliqꝺ quantū ſicut circulū: non
imaginādo ipm̄ coloratū. Un̄ quantū eſt quaſi obiectuꝫ
ſenſus interioris: ita ꝙ cognitio ſenſitiua nō ſe extēdit vl-
tra quale ⁊ quantū ⁊ ſi eſt aliq̄s ſenſus qui cognoſcat oīa
indiuidua ꝑdicamētoꝝ hoc eſt quaſi quodāmodo per ac
cidēs: vel q2 cognoſcit ea incõparatione ad opus. vt exti
matiua brutoꝝ vel inquantū roborant̄ per intellectuꝫ vt
extimatiua hoīuꝫ. Cū ergo iſta ſcia ſit de naturis ⁊ quid
ditatibus ipſaꝝ rerū que quidē trāſcendūt cognitionē ſen
ſitiuaꝫ: iſta ſcia erit difficilis quo ad nos q2 eſt de his que
excellunt cognitionē ſenſitiuā in nobis: a qua cognitione
ſenſitiua ſortit̄ originem ⁊ principiū oīs noſtra cognitio
¶ Eſt ēt iſta ſcia difficilis in cõparatione quo ad nos q2
eſt de his que excellunt cognitionē noſtrā intellectiuā nā
ſicut dicit pħs in 2º. meth. ſic ſe hēt intellectus noſter ad
deū ⁊ ſubſtātias ſepatas: que ſunt manifeſtiſſima in nā ſi
cut oculus noctue ad lucē ſolis. ¶ Eſt etiā de his que ex-
cellunt cognitionē noſtrā intellectiuā qm̄ cognitio noſtra
intellectiua non habet̄ ſine fantaſmate: nec pt̄ intellectus
noſter aliq̄d intelligere poſitiue ſine fantaſmate: ⁊ iō cuꝫ

deus ⁊ ſbe ſeparate non habeāt fantaſmata. ⁊ iō non potuerūt intelligi poſitiue gd ſint ſed tantū priuatiue ⁊ pp cū iſta excellant per ſe cognitiones nr̄as intellectuā. ſ. ⁊ ſenſitiuam ſicut viſum eſt: patet manifeſte ꝙ iſta ſciētia erit difficilis in comparatione quo ad nos.

Tunc ad rōnem primā intelligendū eſt ꝙ duplex eſt vl'e: quoddā per influentiaꝫ ſicut deꝰ ⁊ ſubſtātie ſeparate: q̄ddā vō per predicationē vnde vl'e per influentiam eſt notū q̄ꝫ vniuerſale per p̄dicationē. Unde cum iſta ſciētia ſit de vl'i per influentiam ⁊ per predicationē: dicūt ꝙ iſta ſcientia eſt difficilis quātū ad vl'e per influentiam ⁊ facilis quantū ad vniuerſale per predicationē cum tale vl'e ſit magis notum. ¶ Sine dubio iſtud nō eſt bene dictum: imo vtrūqꝫ eſt nobis ignotum: nōne eſt illud contra philoſophū? Dico ꝙ non: qm̄ cognitio in vniuerſali p̄cedit cognitionē in particulari: ſicut cognitio in potentia cognitionē in actu: ⁊ cognitio in perfecta cognitionē perfectaꝫ. ¶ Tunc dico ꝙ cognitio vniuerſalis vno mō eſt ipotētia ⁊ imperfecta: cognitio particularis vno mō eſt p̄fecta ⁊ in actu ⁊ alij cōueniūt econuerſo ꝙ cognitio p̄ticularis eſt imperfecta ⁊ ipotentia cognitio aūt vl'is eſt perfecta ⁊ in actu ſicut pꝫ de cognitiōe hoīs ⁊ aīalis al' enīꝫ dupl'r pōt ↄſiderari vno mō poteſt al' conſiderari ſm ꝙ ↄfuſe continet hoīeꝫ ⁊ aſinū ⁊ ſic de alijs ⁊ ſic cognitio aīalis eſt ipotētia ⁊ iperfecta ⁊ ſic accipiendo al'. al' eſt notius q̄ꝫ hō. ¶ Pōt etiaꝫ aliter ↄſiderari ipm̄ al' ſm ꝙ al' eſt declaratiuū nature ⁊ q̄dditatis ipſius hoīs ⁊ h̄ ſm ꝙ eſt pars diffinitionis ipſius hoīs ⁊ ſic al' eſt ignotius q̄ꝫ hō. vn̄ dicit phūs. in pᵒ phi^c ꝙ diffinituꝫ eſt nobis notiꝰ q̄ꝫ pars diffinitionis ⁊ ſic accipiēdo al' ſm ꝙ eſt declaratiuū nature ⁊ q̄dditatis hoīs cognitio eius eſt cognitio in actu: ⁊ qꝛ meth. ↄſiderat vl'ia per p̄dicationē ſm ꝙ ſunt declaratiua nāe ⁊ quidditatis ipſaꝝ reruꝫ ⁊ ſunt difficilia ſm ꝙ ſic ↄſiderant̄ ꝓpter h̄ pꝫ ꝙ meth. non ſol' difficilis eſt rōne qua ↄſiderat nē per influentiaꝫ ſed ēt difficilis eſt rōe qua ↄſiderat vl'ia per predicationē ⁊ tu dicis ꝙ phs dicit ↄfuſa ſunt nobis magis nota verum eſt ↄſiderata primo mō ⁊ ſic ea nō ↄſiderat meth. ſicut dictū ē. ſꝫ hꝫ ꝙ ſunt declaratiua nē ⁊ q̄dditatis ipſarū rerum ⁊ ſub illa rōne difficilia ſunt. ¶ Ad aᵃ duo patet ſolutio per ea que dicta ſunt. ⁊c̄.

Scientiarum vero certiſſime ſunt his que ex auditione dicuntur. vt arithmetrica: ⁊ geometria. ⁊c̄. Tex. i.

¶ Queſtio Uigeſimaquarta

q **Ueritur** Utrū iſta ſcia ſit certiſſima ſicut dicit phs. ⁊ vi̇ ꝙ nō. dic̄. n. cōmenta. in 2ᵒ huius ꝙ ſcie mathe. ſunt in pᵒ gradu certitudinis vel demonſtrationis ergo ⁊c̄. ¶ P̄. maior certitudo eſt per cām ꝓpinquā q̄ꝫ per remotā ſꝫ iſta ↄſiderat cās primas maxime remotas ⁊ maxime vniuerſales. ergo ⁊c̄.

Ad oppoſitū eſt phūs in littera. ¶ Ad h̄ dō ꝙ certitudinē ſcie poſſumus accipe dupl'r ⁊ in ſe ⁊ in cōpoſitione ad nos. Nunc dico ꝙ tria oꝫ nos videre ſi volumus inueſtigare certitudinem ſcie in ſe. ¶ Primo videndū eſt quot ſunt que regrunt in ſcia. ¶ 2ᵒ q̄uo ex illis ſortit̄ certitudines illa ſcia ⁊ tūc applicādo ad propoſitū. In ſcia enim q̄ttuor inueniuntur. ſ. paſſio que ꝓbatur de ſbō ⁊ ſbm̄ de quo ꝓbat̄ paſſio. ⁊ cā per quā ꝓbatur paſſio de ſbō ⁊ partes ſibi de quibus ⁊ paſſiones ꝓbant̄. Nunc aūt ita eſt ꝙ ſcia nō hꝫ certitudinem ex paſſione. que in ſe nō vr̄ certa. imo paſſio hꝫ certitudinē ex ſbō ⁊ cauſa. Ex h̄ enī dr̄ paſſio certa qꝛ ineſt per cām certam ⁊ qꝛ eſt in ſbō certo ⁊ ideo ſcia ſortitur certitudinē nō ex paſſione nec per ↄn̄s ex omnibus illis quattuoꝛ. ſꝫ ex tribꝰ illoꝝ q̄ttuoꝛ. que ſunt neceſſaria in ſcia. ſ. ex ſbō ⁊ cauſa ⁊ partibus ſbī. Sꝫ quō ex illis tribus ſortitur ſciaꝫ certitudinē eſt intelligēdū. ꝙ certitudo ſcie non ↄuenit ex aliquo niſi ex hoc ꝙ nō ↄuenit aliter ſe hēre ꝙ aūt non ↄueniat aliter ſe hēre h̄ poſſumus inueſtigare tripl'r tum ex inſpectiōe cāe tū ex in materialitate ſbi tū ēt ex h̄ ꝙ ſcia illa minꝰ accedit ad particulares que certitudo ex partibus vꝛ̄ ↄſurgere. ſcia. n. ſortitur certitudinem ex in materialitate ſbi qm̄ materia ſicut dicit phūs. in 2ᵒ de generatione ⁊ in fine ⁊ in 7ᵒ. meth. eſt illud per ꝙ res pōt eſſe ⁊ non eē ⁊ ideo q̄ꝫto aliq̄d recedit aīa tāto minus pōt aliter ſe hēre qꝛ cum in materialitas ſit cā qꝛ non ↄuenit aliter ſe hēre ⁊ ex hoc ꝙ non cōuenit aliter ſe hēre ſcia ſortitur certitudinē. pꝫ ꝙ ex imaterialitate ſbi ſcientia ſortit̄ certitudinē. Scientia ēt ſortitur certitudinem ex inſpectiōe cāe ex hoc. n. ꝙ talis ſcia iſpicit tales cauſas quas non ↄuenit aliter: aliter ſe hēre ex ſcia certa dr̄ eſſe. Scientia ēt eſt certa magis ex hoc ꝙ minꝰ accedit ad particulares. ꝑticularia enī multa ſunt ⁊ ideo icerta ſunt ⁊ iō ſcia dr̄ minus certa ex hoc ꝙ ex pluribꝰ eſt ⁊ ex hoc ꝙ ex pluribus eſt. dr̄ illa ſcia magis accedere ad ꝑticularia ⁊ ex hoc magis incerta dr̄. Nā in paucioribus via certior ſicut dicit phūs in lr̄a ⁊ ſi nos bn̄ ↄſideremus apparebit ꝙ oīum iᵒꝝ eſt cauſa imaterialitas. Nam ipſa imaterialitas eſt cā qꝛ non ↄuenit aliter ſe hēre ipm̄ ſbm̄ ſicut dictū eſt. Jmmaterialitas aūt eſt cā qꝛ ſub aliquo pauciora ꝑtinent̄. Nā materia eſt cā plurificationis alicuius. Jmmaterialitas ēt eſt cā qꝛ non ↄuenit aliter ſe hēre ⁊ iō oīum iſtoꝝ triū cauſa eſt imaterialitas. ¶ Tūc applicemus ad propoᵐ meth. dr̄ certa ex inſpectione cāe ⁊ ex imālitate ſbi ⁊ ex hoc pꝫ ꝙ ex paucioribꝰ ꝓcedit ſiue ex hoc ꝙ ſbꝫ ipſius pauciores hꝫ ꝑtes ex inſpectione cāꝫ dr̄ iſta ſcia certa qm̄ iſta ſcia ſpeculatur cās imateriales quas nō ↄuenit aliter ſe hēre. Sꝫ imateriale dr̄ dupl'r. Eſt. n. quoddā materiale qꝛ magis accedit ad actū puꝝ ſicut ſbe ſepate. Et eſt aliud imateriale qꝛ magis recedit a ſenſibꝰ ſicut p̄nᵃ pᵃ ⁊ cōia. mō dico ꝙ iſta ſcia dr̄ eē certa ex inſpectione cāe. tum qꝛ deū ipm̄ ⁊ ſbas ſepatas ſpeculat̄ que imaterialia ſunt ⁊ ↄuenit minime aliter ſe hēre tū ēt qꝛ pᵃ p̄nᵃ ⁊ cōia q̄ ſunt imaterialia ſicut dictuꝫ eſt iſta ſcia ſpeculat̄ dr̄ ēt ſcia iſta certa ex imaterialitate ſbi qm̄ ens ſm ꝙ ens eſt ſbm̄ huius ſcie ⁊ ſub ipſo ↄtinēt̄ ⁊ ds ⁊ ſbe ſeparate ⁊ dr̄ ēt iᵃ ſcia certa ex hoc ꝙ ſbm̄ ipſius. ſ. ens. hꝫ ꝙ ens pauciores hꝫ partes ⁊ ex hoc pꝫ ꝙ iſta ſcia certitudinē hꝫ in ſe tū ex iſpectione cāe tū ex imaterialitate ſbi. tū ex hoc ꝙ pauciora ſpeculat̄. ¶ Jſta ēt ſcia dr̄ eē certa in cōpoſitiōe ad nos qm̄ iſta ſcia eſt de q̄dditatibus ⁊ veris ipſaꝝ reꝝ que q̄dē quidditates cōparant̄ ad nr̄m intellectū ſicut ꝓpriū obm̄ eius vn̄ ſicut viſus nō decipit̄ per ſe circa ꝓpriū obm̄ eiꝰ ſꝫ ſp verus eſt per ſe: ſic itellectus verus eſt ſp per ſe circa ꝓpriū obm̄ eius. ſ. circa quidditatē: ⁊ iō cū iſta ſcia ſit de his circa q̄ itellectꝰ nūq̄ꝫ decipit̄ p ſe nec errat. Debemus dīe ꝙ iſta ſcia eſt certa per cōparationē ad nos p ſe ſꝫ p accn̄s nō eſt certa in cōpatione ad nos: qm̄ oꝫ ſil' itelligere ⁊ fantaſmata ſpeculari ſicut dr̄ i 3ᵒ. de aīa ⁊ pp h̄ ꝙ oꝫ ita ſpeculari. ſiue ſil' cum ſpeculatione fantaſmatis ſpeculatione q̄dditatis vti ⁊ in iſto vſu fantaſmatis ↄuenit error ⁊ deceptio ⁊ pp h̄ in ſpeculatione p̄t per accn̄s ↄtingere erroꝛ ⁊ deceptio. vn̄ ſicut viſus p accn̄s decipit̄ circa ꝓpriū obm̄ ſic itellectus decipit̄ circa app̄henſionē q̄dditatis pp vſum fantaſmatis ⁊ iō iſta ſcia non dr̄ certa in cōpatione ad nr̄m intellectū niſi p accn̄s ſic̄ declaratū eſt.

Tunc ad rōnes pꝫ ſolō quoniā cōmēta. dicit ꝙ math. ſunt in pᵒ gradu certitudinis pꝫ quid ſit dō. ¶ Ad aliū tu dicis iſta ſcia demōſtrat p cām remotā dico ꝙ cāe quas ↄſiderat iſta ſcia ſunt cōes ētibꝰ ſpālibꝰ cum ſint ꝓprie ⁊ ꝓpinque enti ſm ꝙ ens iō ⁊c̄.

Maxime vero principalis ſcientiaꝝ: ⁊ magis principalis ſub ſeruiēte que cognoſcit cuius cauſa ſunt agenda ſingula. ⁊c̄. Tex. i.

¶ Queſtio Uigeſimaquinta.

q **Ueritur** Utrū iſta ſcia ſit libera aut ſua ⁊ vi̇ ꝙ nō ſit libera: felicitas ſicut dicit phūs eſt opatio aīe ſm virtutem: ſꝫ iſta ſcia ordinat̄ ad opationē aīe hꝫ quā ↄſiſtit felicitas. Et ex hoc arguit̄ ſic. Jllud ē ſuuꝫ ꝙ ordi

natur ad aliud vel ad alteꝝ ſꝫ iſta ſcia ordinatur ad aliud ergo ⁊c̃. ¶ ꝑ. ſicut dicit phũs p° politicoꝝ talis eſt dr̃ia inter ſeruũ ⁊ libeꝝ. quoniã ſeruꝰ eſt res poſſeſſa tunc q̃ro vtrũ ſit poſſibile acquirere veritatẽ aut non: ſi nõ eſt poſſibile tũc currere ad veritatẽ eſt currere poſt voluntatẽ cũ ergo poſſibile ſit acq̃rere veritatẽ ergo illã ſciam que maxime ꝯſiderat veritatẽ. cũ ergo iſta ſcia maxime ꝯſideret veritatẽ poſſibile eſt iſtã ſciam aliq̃liter acquirere. Et ex iſtis arguit̃. Si ergo talis eſt dr̃a inter ſuũ ⁊ liberum ꝙ ſuus eſt res poſſeſſa ⁊ iſta ſcia ſit a nobis poſſeſſa vr̃ ꝙ iſta ſcientia non eſt libera ſed ſerua. Ad opm dicit phũs.

Ad iſtã queſtionem breuiter eſt intelligendum ꝙ triplex eſt dr̃a inter ſuum ⁊ liberũ. eſt enĩ vna dr̃ia q̃tũ ad actiones ſui ⁊ liberi quoniã in actionibꝰ ſui ſunt multa per accñs: multa enĩ agꝫ ſuꝰ que ſunt extranea que q̃dẽ non ſunt ad vtilitatẽ dñi ſui ſicut ponit phũs in. xi. huius. Exm de hoĩe ⁊ de domo. dicit enĩ phũs ꝙ totũ vniuerſum eſt ſicut domꝰ vna ita ꝙ ſicut domui vni tantũ vnus eſt pr̃ familias ita in toto vniuerſo vnus dˢ ꝑnceps: ⁊ do. vñ dicit cõmentator ꝙ coꝛ. celeª ſunt ſicut liber quoniã in actionibꝰ eoꝝ non inueniunt̃ multa per accñs. ¶ Scd̃a cõditio ſui eſt ꝙ actio ſui nõ eſt ꝙ redũdet in ipꝫ ꝓꝑ bonũ ſꝫ ꝓꝑ bonũ alterius. vñ actio ſui nõ eſt bonum ipſius ſui per ſe ſꝫ eſt bonũ dñi ſui. ¶ Tertia ꝯditio ipſius ſui eſt ꝙ ordinat̃ ad aliũ. vñ ſicut dicit phũs in lr̃a ꝙ ſuus non eſt erga ſui ipĩus ſꝫ gratia alterius. qꝛ ordinat̃ ſeruus ad bonum domini ſui.

Ex his dico ad ꝓpoſituꝫ ꝙ oẽs meth. ſunt. q. ꝑ oẽm modũ ſue quoniã ille tres ꝯditiones ſuitutis inueniunt̃ in eis ⁊ hoc pꝫ ſic quoniã in actionibus iſtarũ artiuꝫ inueniunt̃ multa per accñs ⁊ hoc ꝓꝑ diuerſitatẽ mẽ cui annexe ſunt actiones iſtarũ artiũ. vnde cum actionibꝰ iſtarũ multotiẽs accidit erroꝛ ⁊ deceptio ⁊ hoc ꝓꝑ diuerſitatẽ materie. Iſte ẽt artes ꝑticipant. ſcd̃aꝫ ꝯditionẽ ſuitutis. quoniã actiones iſtaꝝ artiũ non ſunt in ipſis artibꝰ ſꝫ ſunt extra ipãs artes. vñ actiões iſtarũ artiũ non ſunt bonũ in ipſis artibꝰ ſꝫ ſunt bom aliaruꝫ. vñ dicit phũs p° eth. ꝙ in artibꝰ in q̃bꝰ fines ſunt oꝑata alia extra illas artes oꝑata ſunt melioꝛa ipſis artibus. Artes ẽt mechanice ꝯueniũt in tª ꝯditione ſuitutis quoniã artes mechanice ordinant̃ ad vtilitatẽ vite vel ſunt ꝓꝑ neceſſitateꝫ vite ⁊ ſic pꝫ ꝙ artes mechanice ſunt qĩ ꝓꝑ oẽꝫ modũ. q. ſue. tũ qꝛ in actionibꝰ earũ ſunt multa per accñs: tũ quia actio earũ cõia non eſt aliq̃d bonũ in eis ſꝫ extra eas: tũ etiã qꝛ iſte artes mechanice ordinant̃ ad aliud ⁊ bñ dico ꝙ ſunt. q. per oẽm modũ ſue. quoniã bñ poſſibile eſt in eis inuenire aliq̃ ꝯditionẽ libertatiſ. Artes ãt ſpeculatiue que ab iſtis mechanicis quodãmõ ſunt libere ⁊ quodãmodo ſue. artes ei ſpeculatiue alie ab iſta mechanica nõ participãt primã ꝯditioneꝫ ſuitutis. quoniã in actionibꝰ earũ non ſunt multa per accñs: nec in actionibꝰ earũ ꝯuenit erroꝛ ⁊ deceptio per ſe ⁊ rõ huiꝰ eſt. quoniã ipẽ artes ſpeculatiue ſunt de vl̃ibꝰ. Intellectꝰ ãt per ſe nõ decipit̃ in apprehẽſione vl̃ium. vñ dicit cõmentatoꝛ in 2° de anĩa ꝙ ſenſus non decipit̃ circa ꝓpꝛiũ ſenſibile. bñ tñ decipit̃ circa ſenſibile ꝯc. Intellectꝰ aũt totaliter eſt eꝯ°. quoniam intellectꝰ non decipit̃ circa ꝯc. ſꝫ circa ꝓpꝛiũ ⁊ iõ iſte ſpeculatiue hñt oppom ꝑme ꝯditionis ſuitutis artes ẽt ſpeculatiue alie ab iſta mechanica ꝑticipãt oppom ſcd̃e ꝯditionis ſuitutis quoniã actio iſtaruꝫ artiũ que quidẽ actio eſt ꝯſideratio non eſt in alio q̃ ipſe artesˡ imo in eadẽ potentia ⁊ in eadẽ virtute eſt ipã ꝯſideratio ⁊ ipã ſcia ſpeculatiua. cõſideratio. n. eſt in ipſo conſiderãte ⁊ nõ in ipõ cõſiderato ⁊ iõ pꝫ ꝙ ipſe artes ſpeculatiue deficiãt a ꝑmis conditionibꝰ duabus ſuitutis tũ qꝛ in actionibꝰ earũ non contingũt multa per accñs tũ qꝛ actio ⁊ bonũ eaꝝ non eſt bonũ extra eas imo actiones earũ ſunt in ipſis. ſuꝫ in eis in q̃bus ipẽ ſunt ſꝫ conueniũt in tª cõditione ſuitutis. q̃m iſte artes ſpeculatiue alie a meth. ordinant̃ ad iſtã meth. ⁊ ideo quodãmõ libere ſunt quodãmõ ſuitutis rõnem participãt. ¶ Iſta aũt meth. per oẽm modũ participant conditiones appoſitas iſtis qꝛ in actionibꝰ meth. non ꝯueniunt multa per accñs ⁊ actio meth. non eſt extra eã ſicut conſideratio imo actio meth. eſt in eadem virtute in qua eſt ipſa meth. ˡillã conſideratio eſt in cõſideratione. Ipſa etiã meth. deficit a tª conſideratione ſuitutis q̃ñ non ordinantur ad aliquid aliud imo eſt ſuiipſius gratia. ſicut philoſophus in littera dicit.

Et tunc ad rationes pꝫ ſolũ. cũ tu dicis metha. ordinat̃ ad operationẽ. dico ꝙ metha. ordinat̃ ad actionẽ. ſꝫ non ad actionẽ que ſit extra eã ſꝫ ad actionẽ que eſt in ipã meth. ⁊ ꝓꝑ hoc non oꝫ ꝙ ſi ordinet̃ ad operationẽ ꝙ ꝓꝑ hoc ſit ſua. Ad aliud tu dicis ꝙ eſt poſſeſſa ergo non eſt libera. dico ꝙ in rebꝰ per ſe exñtibꝰ ſumitur ratio ſuitutis ⁊ libertatis non ex hoc ꝙ eſt poſſeſſa vel non poſſeſſa. ſꝫ ex hoc ꝙ ordinat̃ ad aliũ vel non ordinat̃ ad aliud ⁊ qꝛ metha. non eſt res. per ſe exiſtens propter hec ratio ſuitutis vel libertatis in metha. non ſumitur ex hoc ꝙ poſſeſſa eſt vel non poſſeſſa ſꝫ ex hoc ſumitur ratio libertatis vel ſuitutis in metha. qꝛ non ordinatur ad aliud. ⁊c̃.

Nec tali aliã honoꝛabilioꝛem opoꝛtet exiſtimare: nam maxime diuina ⁊ maxime honoranda. ⁊c. Tex. xliiii.

¶ Queſtio Uigeſimaſexta

q **Ueritur** vtrũ ſcia. Iſta hẽat regulare alias et ordinare et vr̃ ꝙ nõ quoniã ex hoc dr̃ aliquid regulari qꝛ ꝑt errare ⁊ ex hoc dr̃ aliq̃d errare qꝛ eſt i poª. ergo ex hoc dr̃ aliq̃d regulari qꝛ eſt in poª. Nunc autẽ ita eſt ꝙ poſterius ſe hẽt per additionẽ ad ꝑus. oẽs ãt ſcie particulares poſterioꝛes ſunt reſpectu iſtiꝰ ſcie. ergo vt vr̃ ſe hñt per additionẽ ad iſtã. cũ ergo illud q̃d ſe hꝫ per additionẽ hẽat rationẽ foꝛmalẽ ⁊ per ꝯñs entis in actu vr̃ ꝙ iſta ſcia ſit in poª reſpectu aliaꝝ ſciarum particularium ⁊ ſic regulabit̃ ab illis iſta ⁊ non eꝯ° vt videtur. ¶ ꝑ. q̃ñ aliqua ſcia accipit aliq̃d ab alia ſcia vr̃ ꝙ illa ſcia ſit ꝙ rl̃a illius ſcie que accipit. Nũc ãt ita eſt ꝙ iſta ſcia accipit aliq̃d a phyca. ſ. ꝙ ſint q̃ttuoꝛ cãe ⁊ ꝙ deus magnitudinẽ non hꝫ ergo ⁊c̃.

Ad iſtam q̃õnem poſſumus dr̃e ſic ꝙ iſta ſcia eſt regulans alias ⁊ hoc oꝫ ex tribꝰ Primo rõne ꝑncipioꝝ. Scd̃o rõne eius ad q̃d ordinare. Tertio rõe obiecti q̃d ꝯſiderat iſta ſcia iſta. n. ſcia eſt regulans alias quoniã ꝯſiderat pꝛinª vl̃ia ſcie ãt particulares ꝯſiderant particularia pꝛinª que quidẽ virtualiter inducunt̃ in vl̃eꝫ. vñ ꝑnª particularia fundant̃ in vl̃ibus ⁊ reducunt̃ ad ipã. vñ ⁊ oĩa pꝛinª tam vl̃ia q̃ particularia reducunt̃ ad ipm pꝛinm de quolꝫ affir°. aut negõ ⁊c̃. ſicut dicit Auicẽ. ⁊ Ariſ. in 4° meth. vñ particularia ꝑnª non includunt̃ niſi in virtute ꝑncipioꝝ cõiuꝫ ⁊ ideo cuꝫ iſta ſcia ꝯſiderent ꝑnª cõia ſcie autẽ particulares ꝯſiderẽt pꝛinª particularia que vl̃r includunt̃ in cõibus. pꝫ ꝙ iª ſcientia dꝫ recte regulare alias ꝙ ẽt rõne eius ad ꝙ ordinatur iſta ſciẽtia debeat regulare alias pꝫ. quoniã inter ceteras ſcias magis ꝓpinqua eſt felicitati humane que in iſta vita poſſit acq̃ri ex puris naturalibꝰ ⁊ iõ cum ſit propinquioꝛ felicitati. aliqua alia ſciẽtia ⁊ magis ordinetur ad ipſaꝫ felicitatẽ ꝓpter hoc dꝫ regulare omnes al̃s ſciẽtias. patet etiaꝫ ꝙ iſta ſcia debet regulare alias rõne boni ꝙ cõſiderat q̃ñ enim aliqua ſciẽtia ꝯſiderat ſuppꝛemum bonũ in aliquo genere rõne cuius fiunt oĩa alia in omni genere illa ſcia debet regulare oẽs alias ſcientias ſiue artes que conſiderãt ea que fiunt rõne illius ſupioris ſicut pꝫ de viſuali. viſualis enim regulat nauifactiuã ⁊ dolatiuam ⁊ ſic de alijs cũ ergo iſta ſciẽtia conſideret bonũ ſuppꝛemuꝫ ⁊ optimũ ratione cuius fiunt oĩa alia entia pꝫ ꝙ iſta ſcia debet regulare q̃ alias.

Ad rationes rñdendum eſt ⁊ p°. ad primã cum tu dicis iſta ſciẽtia eſt in potẽtia dico ꝙ iſta ſciẽtia rõne eorum que dꝫ ſcire eſt magis in actu q̃ aliqua particularis. Nam tota ratio

ↄtraria eſt in potentijs ⁊ in habitibus ⁊ ipſis rebus. Nā in rebus q̄to aliqd eſt magis regula vl'e tāto magis eſt ſicut potētiale ⁊ māle ſicut pȝ de aliter al' enim eſt magis potētiale ⁊ māle q̄ ſit ipe hō ſed in virtutibus ⁊ in habitibus eſt totū ecōtrario. ſ. quoniā ſicut dictū eſt pri⁹. q̄to aliqua virtus vel habitus eſt altior ⁊ ſine tāto magis p̄ſa cognitio. ⁊ magis pfecte ⁊ ratio hac poſtea apparebit ⁊ ꝓpter hoc cuȝ inter oēs habitus iſte habit⁹ ſapientibilis ſit altior magis erit in actu reſpectu eorū que cognoſcere tenet̄ ⁊ magis cōplete ea ſciet q̄ aliqua alia ſcīa particularis. ¶ Ad aliud tu dicis accipit aliquid abilia ſcīa vt a phīca ergo erit rᵃ. dico ꝙ accipe aligd ab aliquo hoc pōt eſſe dupl'r vel in regulā vel in obſequiuȝ ⁊ dico ꝙ ſi iſta ſcientia accipiat aligd a phīca hoc non eſt in regula ſed in obſequium propter hoc ⁊c̄.

Amplius autem ſubſtantiā ſubiectaȝ ⁊ materiam magis mathematicā aliquis magis ſuſcipiet ⁊ magis predicari: ⁊c. Tex. i.

¶ Queſtio Uigeſimaſeptima.

q Ueritur vtrū ſubſtantijs competat aliquō ſuſcipere magis ⁊ minus ⁊ vī ꝙ non quoniā forme ſuſcipientes magis ⁊ minus intendunt̄ ⁊ remittunt̄ ſed in tenſione ⁊ remiſſione forme cōſiderātur vt quidā motus ex hoc eni forma intendit̄ ⁊ remittitur inq̄tum ſucceſſiue tendit ad eſſe completū ⁊ incōpletuȝ ⁊ q̄r ſucceſſio nō eſt ſine motu. vbicūq; ergo talia inueniūtur ⁊ reperiant̄ ibi eſt inuenire nām rōnē motus ſȝ cum in ſb̄a non ſit motus vt ꝓbatur 5ᵒ phi' intenſio ⁊ remiſſio in formis ſb̄alibus repiri non poterūt ergo ⁊c̄. ꝑ. ſm phm. in predicamentis ſubſtātijs non cōpetit ſuſcipere magis ⁊ min⁹ ergo ⁊c̄. ¶ Notandū igr̄ ꝙ magis ⁊ minus cōparationeȝ īportant. quotienſcūq; aūt aliqua comparant̄ ad inuicem reſpectu alicuius vnius cōparant̄: ſicut ergo in formis inuenit̄ veritas ſic meis compatio eſſe pt̄ ⁊ q̄r nā vnitas nō reperit̄ niſi in ſpē ſpecialiſſima quecūq; ſunt ꝓprie comparabilia ſūt talia ſm vnā formā ſpecificam. iō probatur 7ᵒ. phi'. nō eſſe cōparabilia niſi que ſunt eiuſdeȝ ſpēi. ſed lȝ ꝓprie vnitas ſit in ſpē ſpāliſſima. aliqua tñ vnitas eſt in forma generis ⁊ in his que per anologiā dr̄ ⁊ ſicut ē in eis aliqualis vnitas ita ⁊ in eis eſt aliq̄lis compatio: eſt ergo ꝓprie compatio ſm formam ſpecificā large tñ ⁊ ſȝ genus ⁊ ſm anologuȝ cōparatio ſum pōt hoc viſo querē vtrū in ſubſtātijs reperiat̄ magis ⁊ minus ꝓprie ⁊ vt reſpicit eandeȝ formā ſpecificam aut large ſm ꝙ hēt eſſe in genere ⁊ in anologo: ſic duo ſunt declarāda igr̄ pmo ꝙ in ſubſtātijs non repitur magis ⁊ minus ꝓprie. ſcd̄o ꝙ reperit̄ hoc in eis large. primuȝ ſic oñditur. Nam ſi ſm formā ſpecificam reperiret̄ in ſubſtātijs magis ⁊ minus vel h̄ eſſet ſm gradū eſſentia vel ſm gradum ipſius eſſe ſm gradum eſſentie nō. Nam cū eſſentia ptineat ad diffinitionē q̄r diffinitio eſt ſmo exp̄ſſiuus qdditatis ⁊ eſſentie per variationē cuiuſlȝ talis gradus variaret̄ diffinitio rei ⁊ per ꝯñs variaretur nā ⁊ ſpecies eius. iſti āt ſunt illi gradus de quibus loquit̄ phūs 8ᵒ. meth. ait ſic ꝙ forme ⁊ diffinitiones ſunt ſicut nūeri. Nam ſicut qualibȝ veritate addita vel re mota a nūero. variatur ſpecies numeri. ita quolȝ tali gradu addito vl' re moto a te variat̄ ſpecies rei. ergo ſm gradū eſſentie nō poterit eſſe cōparatio ſm magis ⁊ minus in eadem ſpecie cum variatio talium gradūū ſemp inducat variationē ſpecificam. Si vero dicatur taleȝ comparationē attendi ſm gradū ipſius eſſe ⁊ ſm gradum eſſentie. hoc etiā ſtare non pōt. Naȝ cū nos loquamur de formis ſubſtātialibus ſm quas dat̄ eſſe ſpecificā nō poterit eſſe variatio in tali eſſe niſi tollat̄ eſſe ſpecificam ⁊ ſpecies ſȝ variata ſpē non vlterius eſt cōparatio proprie loquēdo vt reſpicit eandē formam ⁊ ſpecificaȝ. ¶ Q̄ð aūt ſm formam generis ⁊ ſm anologiam quandam reperiat̄ magis ⁊ minus in ſubſtātijs hoc non ſolū eſt incōueniens imo neceſſariū. Nam cū oīa ſint eſſentialiter a pᵃ ente quecūq; eſſentialiter differūt ſm quandaȝ eſſentialem anologiam hn̄t ordinē ad primum ens ſicut enim vniri qui ab vnitate ꝓcedunt ordinate ab vnitate diſtant ita ꝙ nō ſūt numeri diuinaꝝ ſpecieruȝ equaliter ab vnitate diſtantes ⁊ in q̄bus equales vnitates reperiantur ita ꝙ oīa entia ſunt a pmo ente ꝓducta ⁊ ſunt. q. quidam numeri ⁊ quedā compoſitiones reſpectu primi imo reperitur oīs ſimplicitas opȝ h⁹ producta ſm quandā anologiam diſtare a pmo ente: ⁊ q̄r vt ab eo diſtant ⁊ vt ad ipm ordinantur ſic reperit̄ in eis ratio bonitatis ⁊ entitatis: entitas in rebus vniuoce repiri non pōt ſȝ anologice immo non erūt due ſpecies eſſentialiter differētes in quibus equaliter repiatur entitas cum vt dicit phūs 8ᵒ. methaphiſice. ſpecies ſunt ſicut numeri in q̄bus ſȝ diuerſas ſpecies que magis diſtabit a pmo ente erit magis iperfectior ⁊ minus hēbit de entitate. Eſt igit̄ ſubſtātia magis ſb̄a vna q̄ altera ſm ꝙ eſt perfectior ⁊ plus participat de entitate primi pncipijs ⁊ ſi in eodē genere reperit̄ hic ordo ⁊ h̄ compatio ſm magis ⁊ minus non eſt dubium ꝙ in anologo repitur. cum vnitas anologie ſit amplior veritate generis ⁊ aliqua vniant̄ in anologo que in genere vniri non pñt. hoc autē in ſpeciali ſic declarātur. ſb̄a enī eſt anologum ⁊ eſt genus ut aūt eſt anologum predicatur de pncipijs ſubſtātie vt de materia ⁊ forma. vt aūt eſt genus preter de ipſis compoſitis. Cū enim dn̄is materiam eſſe ſb̄am ⁊ formam eſſe ſb̄am. ſb̄a que dicitur de vtroq; non pōt eſſe ſb̄a que eſt genus quia ea de quibus preter gen⁹ eſſentialiter ſunt in genere directe. Materia autē ⁊ forma non ſunt in genere directe ⁊ per ſe ⁊ ſm rectam lineaȝ p̄dicamentalē ſed per reductionē ⁊ ſicut principia vtrum aūt ſint pncipia in toto genere ſb̄e vel nō ad propoſitum nō ſpectat: ſufficit autem ꝙ ſint principia ſb̄e ſenſibilis de qua intēdimus perſcrutari ⁊ propter q̄ qō eſt introducta: forma autē eſt magis ſb̄a q̄ materia cum materia maxime diſtet a pmo ente ⁊ ſic omnino. q. proprie nihil videt̄ enim eſſe meᵐ iter nihil ⁊ aliquid vt innuit cōmentator pᵒ phiſi' igitur in ſb̄a vt eſt anologum reperitur magis ⁊ minus ex quo forme plus habet uel participat de entitate q̄ materia ⁊ ſicut in ſb̄a reperitur magis ⁊ minus ſic mea reperiunt̄ talia vt eſt genus ꝙ triplici uia venari poſſumus. pmo ex intētione nāe ſcd̄o ex victoria forme ⁊ tūc ex perfectione ſpēi. Ex intentiōe nature accipit̄ magis ⁊ minus in ſubſtātijs ſȝ eſſe completum ⁊ incompletū in uia generationis ⁊ ſic al' eſt magis ens q̄ embrio q̄r intētio nature nō finitur in embrione ſed in al'i nec eſt perfecta generatio cum peruenit ad embrionē ſed cum peruenitur ad al'. 2ᵒ magis ⁊ minus reperitur ex victoria forme in eīs. Nam tūc forma hēt victoriam ſuper materiā cum eam extēdit ⁊ in re facit. Si ergo forma eſt magis ens q̄ materia formalia ⁊ mā ſunt: magis entia q̄ materialia ⁊ magis ſb̄a ⁊ iſta ita mō ignis eſt magis ſb̄a q̄ terra: magis autē ex perfecte ſpēi reperitur in rebus mixtis in quibus vltimo ⁊ nature terminaret generationis actus. Nam ⁊ cū peruentū eſt ad aſinū ceſſat generatio ⁊ etiā cum peruenitur ad leonem ceſſet: tū q̄r in leone perfectius reſeruat̄ ratio aīalis ⁊ dignitas ſpecifica q̄ in aſino ⁊ in ali perfecto. ſ. q̄ iperfecto ⁊ aīalia perfecta ſunt magis entia q̄ aīalia imperfecta ⁊ ēt magis ſubſtātia ⁊ q̄r omnis ſb̄a generalis ⁊ corruptibilis q̄r propter tali introducta eſt quo ſit elemētum vel elementatū ⁊ ſi eſt elementatū: vel ad ipſum terminetur vltimo itētio nature ⁊ generatio vt ad al' vel eī vt ad embrionem et q̄r in omnibus iſtis oſtēſum eſt quomō accipitur magis et magis et minus vt ſpectat ad propoſituȝ de qōne eſt ſufficienter dcm̄. Aduertendum tñ ꝙ ſicut in ſubſtātijs generabilibus et corruptibilibus reperit̄ magis et minus ſic in incorruptibilibus repiri hēt cum incorruptibiles ſubſtātie nō equaliter diſtent a pmo ente. ſed qualiter hoc ſit alibi hēbit locum appoſita auteȝ non ſunt difficilia. cuȝ circa dicit̄ ꝙ ſi in ſubſtātia eſſet magis et minus eſſet in ea motus. dōȝ ꝙ accipitur magis et minus proprie prout dicit intenſionē et remiſſionem ineſſe manente eadē forma ſpecifica in quibus oſtendimus nō

conuenire. ¶ Ad ſ aũt ſcdo addebatur pbm dĩe non cõpetere ſubijs ſuſcipe magis ꝛ minus intelligendũ ẽ ꝑpe ꝑut reſpiciunt formaz ſpecificã: ſed ſi accipiatur large ꝛ minus large vt reſpiciunt genus ꝛ anologum competere eis põt: vt oñſum eſt ꝛc̃. ¶ Ulterius dõm ẽ aliqs vtrũ ex ꝑte agentium per narietatẽ ꝓbari poſſit eãdẽ etiã vnũ eẽ. Videt̃ autez ꝙ ſic: commẽtator aũt adducit 8°. rõnes oſtendentes ꝙ auctoritate diuina eterna ꝛ antiqua nõ poteſt ꝓcedere immediate effectus nouus. ¶ Prima talis eſt: omne agens ſiue ꝓpter voluntatem ſiue aliter ſi nũc ꝛ prius non agebat aliqua ꝓportio fcã eſt inter ipſum ꝛ effectum. Sed hui⁹ ꝓportio non põt fieri niſi per motuz precedentem ergo ꝛc̃. ¶ Scdã talis agens ſi ſit per voluntatem ſi non agit aliqd ꝛ pri⁹ non agebat. opꝫ ipꝫ apprehendere diuerſa tꝑa vnum in quo agat ꝛ aliud ĩ quo non agat: ſed diuerſitas tẽporũ non eſt ſine motu q̃re oĩs talis actio fit immediate trãſmutatione ꝛ motu: nihil ergo nouum põt ꝓcedere a voluntate eterna niſi mediante motu ergo ꝛc̃. ¶ Tertia talis. ſicut ſe hẽt voluntas noua ad actionem antiquã. ſic ſe habet voluntas antiq̃ ad actionem nouam. Sed voluntas noua non ẽ ꝓpa cã actiõis antiq̃. ergo voluntas antiqua non ẽ ĩmediata cã actõis noue. nihil ergo nouum hẽt ĩmediate ꝓcedere a voluntate eterna ergo ꝛc̃. ¶ Quarta talis. u°. auctoritate antiqua nõ ꝓceditad nouum niſi mediante actione noua. Naz ſi voluntas antiqua nihil aliud requireret ad hoc ꝙ eẽt ſuum volitum: ſtatim ſuum eẽ ſequeretur ſuum volitum. ergo voluntati antique reſpondet volitum antiquũ. Si ergo ei debeat reſpondere effectus nouus ꝛ volitum nouum. opꝫ ꝙ ibi aliqd aliud ſuperueniat vl̃ tranſitus noua mediante qua producatur effectus nouus a voluntate. ergo eterna non niſi mediante motu aliquid nouum procedere poteſt. ¶ Quinta talis dicit ſe hẽre duo fundamenta quibus vt ait nullus poteſt contradicere per rationem ĩtrinſecam: ſed ſi contradicit h̃ eſt per rationem extraneaz vt in rõnabilem primũ fundamentũ tale. ꝙ ſi volũtas antiqua aliquid non producit prius ꝙ producit poſtea aliquid deficiebat ei prius propter ꝙ non producebat quia ſaltem deficiebat tꝑs id quo volebat producere. ſcdꝫ fundamentum eſt quia huius voluntas antiqua ſi produceret effectum nouũ vel ſimul cum eo producit tẽpus vel non ꝙ ſi ſic cuꝫ tempus non ſit ſine motu. ergo tale nouũ fit mediãte motu. Si vero non producit ſimul cũ eo tempus tunc reuertitur queſtio ſuꝑ nos loquentes quia nihil producitur de nouo niſi approbaretur ei aliquod tẽpus in quo producatur. Si igitur tempus ẽ nouum tũc illud tꝑs indigebit aliquo tempore: ꝛ quia tẽpus non eſt ſine motu quicquid dicatur auctoritate antiqua non poteſt procedere aliquod nouum niſi mediante motu. ¶ Sexta talis eſt in habentibus ordinem per accidens non eſt inconueniens infinita eſſe pertranſita: vt hunc hoĩem proceſſerũt infiniti patres ſꝫ h̃ eſt per accidens: quia accidit iſti ꝙ ſit ex infinitis patribus. In habentib⁹ vero ordinem per ſe inconueniens eſt infinita eſſe pertranſita anteq̃ꝫ aliquid nouuꝫ producatur quia inter eternũ ꝛ temporale eſt infinita diſtantia. Rurſus opꝫ talia ĩfinita eſſe tranſita per ſe quia effectus immediatus per ſe habet ordinem ad ſuaz cauſam. Si ergo a voluntate antiqua immediate producat̃ aliqd nouum. opꝫ infinita eſſe pertranſita ꝙ ẽ incõueniens. ¶ Septima talis volũtas eterna ſemꝑ ſe hꝫ eodẽ mõ: vel ergo ſemꝑ producit: vel nunq̃ꝫ producit nihil ſi aliqñ producit vel non producit aliqñ: ſed h̃ eſt mediãte tranſmutatione ꝛ motu. g°. ꝛc̃. ¶ Octaua talis: ſi ab aliq̃ voluntate plus non ꝓducebat̃ aliqd ꝛ poſtea ꝓducitur aliquid. ergo aliquid deficiebat in volito q̃re tunc nõ ꝓducebat̃ indiget. ergo h⁹ voluntas aliqua vlteriori cauſa ſupplente talem defectũ. ſi ergo a voluntate diuina non ꝓceſſiſſent entia eternalit̃ indigẽt vlteriori cã ꝙ ẽ icõueniens. ¶ Dicẽdũ ꝙ tota difficultas q̃õnis ꝑmiſſe ẽ quo a voluntate eterna non mutata põt ꝓgredi tꝑalis effect⁹. ¶ Sciendũ igit̃ ꝙ volũtas eſt quedã inclinatio ſequẽs formam apprehenſam ſicut grauitas vel pondus quedã eſt inclinatio conſequens formam nãlem ſic ergo de inclinatione ad locum legendum eſt ſm formam nãlez. vt aliqua habent plus vel minus de forma grauis vl̃ d̃ forma naturalis hẽat plus vel minus de h⁹i inclinatione ſic quia inclinatio per appetitum ſequitur formam apprehẽſam ſiue intellectu ſic loquendum ẽ de voluntate ſicut loquitur de intellectu. dubitare ergo vtrum voluntas antiqua poſſit aliquis velle rem temporalẽ. eſt dubitare vtꝝ intellectu antiquo poſſit quis ĩtelligere aliquid tꝑale. Videmus enim ꝙ artifex per ſuum intellectũ cognoſcit rez quã factur⁹ eſt ita ꝙ intellectus artificis precedit h⁹ artificiale. ſic etiam voluntas artificis poteſt velle rez q̃ꝫ facturus eſt loquendo ergo de ſcia vt eſt cauſa reruꝫ nõ eſt inconueniens hmõi ſcientia precedere ſua cauſata: immo quia nullus negaret quin deus intellectu eterno poſſit intelligere hmõi temporalia. Nullus negare dꝫ quin deus voluntate eterna vt conuenĩeter ponitur velle poſſit hui⁹ temporalia ꝛ quia vt aliquid eſt a deo volituꝫ ſic ineſſe producitur ſi voluntate eterna eſt a deo volitum aliquid temporale voluntate eterna a deo cauſatur ꝛ ꝓducitur aliquid temporale. Si enim nos ipi hodie vellemus facere aliquid ẽtas ſi ſemper perſiſteremus in tali voluntate actus faceremus illud voluntas hodierna non mutata fient cauſa effectus craſtini. ſic quia deus ab eterno voluntate ꝛ diſpoſuit facere res in tempore cum voluntas ſua non fuerit mutata. opꝫ ꝙ per voluntatem illã eternam non mutatam fiant res temporales. ¶ Ad ſ vo obijcit̃ ꝙ ſi non fuerit effectus ꝛ prius non fiebant eſt aliqua ꝓportio inter effectum ꝛ cauſam que prius nõ erat. ¶ Dicendum ꝙ inter deum ꝛ creaturam non põt eſſe ꝓportio cõmenſurationis: ſed proportio ordinis quãdo ergo fuit inſtans illud in quo ordinauerit deus ſe facturꝫ res tunc habuit eſſe illa ꝓportio ꝛ tunc res fecit cum illa ꝓportio noua ꝛ ordo ille nouus non habuit eẽ per motũ precedentem. quia ſicut naturas nouas deus poteſt facere abſqꝫ motu precedente ſic nouus ordo ꝛ noua relatio rerum ad dñm conſurgere poteſt abſqꝫ motu alic̃ precedente. ¶ Ad ſ vero addebat̃ ſo ꝙ ſi aliquis fecit aliquid in hoc tꝑe ꝛ non in priori oportuit ipſum apprehendere tempus in quo fecit ꝛ in quo non fecit: ꝛ quia temp⁹ nõ eſt ſine motu. oꝫ ꝙ factionem rerum nouam precedit aliquis motus. ¶ Dicendũ ꝙ cetera talia argumenta ſunt ſophiſtica. Nam tempore ꝙ precedit factionem rerum non fuit tempus verum. ſed imaginatum. Si ergo volumus ex hoc arguere ꝙ factionem mundi preceſſit mot⁹ non plus arguimus niſi ꝙ preceſſit motus vaginatus ꝛ ꝙ preceſſit vaginatum mobile ꝛ ꝙ fuit mundus imaginat⁹: nihil. n. reale ꝑceſſit factionẽ mũdi niſi de⁹. imo oẽs h⁹ rões eẽ ſophiſticas deleui pꝫ. Nã ſic de⁹ fecit mũduz in hoc tempore ꝛ non in alio: ita fec̃ ipꝫ ĩ hoc loco ꝛ nõ ĩ alio: ſicut ergo alius locus ab hoc loco in quo eſt mũdus non eſt niſi imaginatus: ſic aliud tempus ab h̃ tꝑe in quo factus eſt mundus non fuit niſi imaginatur. ¶ Ad ſ vero 3° addebatur ꝙ a voluntate non poteſt procedere effect⁹ antiquus. ergo a voluntate antiqua non poteſt procedere effectus nouus. ¶ Dicendum ꝙ non eſt ſimile. quia cauſa debet precedere ſuum effectum cum voluntas noua non precedat effectum antiquum ſed ſit poſterior eo. Voluntas antiqua autem precedat effectum nouum non valet ꝙ ſi voluntas noua non põt eẽ cauſa effectus antiq ꝙ voluntas antiqua non poſſit eſſe cauſa effectus noui ꝛ ſi dicatur ꝙ cum cauſa poſita voluntate eterna non ponitur effect⁹ niſi etern⁹ dici dꝫ ꝙ poſita cã nõ ponit̃ effect⁹ niſi vt ẽ effect⁹ res ãt ſũt effect⁹ ꝑmi vt ſũt ab eo volite ꝛ qñ ſunt ab eo volite. iõ tunc factus ẽ mũdus. ꝛ ſic factus eſt mundus quando deus voluit ꝛ vt voluit. ¶ Ad ſ vero 4° addebatur ꝙ a volũtate antiqua nõ precedit effect⁹ nouus niſi tranſmutãte tranſmutatione noua. ſolutum eſt per iam dicta. Naz vt patet deus nõ agit mediante trãſmutatõe ꝛ motu nec oportet ꝙ poſita volũtate eterna ſit effectus eternus qꝛ vt dicebat̃ effectus nõ procedit a ſua cauſa niſi vt eſt effect⁹ ꝛ a volũtate cã q̃ꝫ a ſua cã propria

non procedit effectus niſi vt eſt uolitus ⁊ qn̄do eſt uoli
tus ꝓpter ꝙ ſi de⁹ volūtate eterna voluit res fieri in tp̄e
a volūtate eterna abſq; tranſmutatōe alia precedēte facte
ſunt res temporales. ¶ Qð vero 5°. addebatur q2 dice
bat ſe accipere duo fundamēta quibus per rōnem rectaȝ
qua dici nō poterat. ¶ Dicendū ꝙ licet locutio ſit in pro
pria cum dicit̄ ꝙ cauſa nō faciens aliquid ⁊ poſtea faci/
ens deficit ei aliquid q2 reficit ei tempus in quo vult fa/
cere illud q2 dō nihil deficit. tn̄ q̄tum ad hoc verum eſt
ꝙ deus nō fecit mundū niſi in tempore in quo diſpoſuit
deus enim ſimul fecit mūdū ⁊ tempus. Sed ꝙ per ſcḋm
fundamentum addebatur q2 ſi tempus eſt ſimul factum
cum mūdo ergo tempus indiguit tempoꝝ in quo fieret.
¶ Dicendū ꝙ ſicut ſimul deus faciendo locatū fecit lo/
cum ⁊ locus factus nō indiguit loco niſi imaginatio ⁊ an̄
factionem corꝑm non preceſſit locus niſi imaginatus ſic an
te factionem temporis non preceſſit tēpus niſi imaginatū
⁊ tempus nō fuit factum niſi in tēpore imaginato. deus
enim fecit munduȝ in aliquo inſtāti in quo inſtanti ſimul
incepit mundus ⁊ tēpus quicquid vero fuit ante illis ali
qui inſtans totum fuit imaginatū. ¶ Qð vero 6°. adde/
batur ꝙ ſi deus fecit mundū in tp̄e an̄ factionem mundi
preceſſerūt infinita ſpacia ⁊ ꝙ deus imediate ⁊ per ſe po
nitur cā mundi ⁊ quicquid eſt inter cām imediatā ⁊ pro
pinquā totum eſt per ſe. per ſe ergo ſunt per trāſita infini
ta ſpacia quia infinitum ſpaciū fuit inter deū eternum ⁊
mundum temporalem. ¶ Dicendū ꝙ incōueniens eſt
eſſe per tranſita infinita per ſe lȝ forte non ſit incōueniens
eſſe per trāſita per accidens. ſi hoc veꝝ eſt ꝙ cōmentator
ait. non tn̄ verum eſt ꝙ ſi mundus ſit factus in tēpore ꝙ
preceſſit ſpaciū nec finitum nec infinitū. Nam factionem
mundi nō preceſſit niſi eternitas que eſt aliq̄d indiuiſibi/
le ⁊ nullum ſpaciū nominat ſi autem preceſſit aliqð ſpa/
cium vel aliquid tēpore hoc fuit imaginatū. Nam ſicut
extra celum eſt infinituȝ ſpaciū locale imaginatum ſic an
te mundum fuit imaginatum ſpacium tēporale imagina
tum. ¶ Qð vero 7°. addebatur ꝙ cum deus ſemper eo
dem mō ſe habeat ab eterno fecit quicquid fecit. ¶ Di/
cendum ꝙ ſi deus non poſſet abſq; trāſmutatione ⁊ mo
tu aliquid nouū facere valeret ratio ſed cum oſtenſuȝ ſit
ſupra ꝙ non precedēte tranſmutatione in deo faciēte. nec
in rebus factis deus produxit res ineſſe licet deus ſemꝑ
ſe eodem modo habeat poteſt res nouas tēporales pro/
ducere. ¶ Qð vero 8°. addebatur ꝙ ſi deus prius non
fecit mundū ⁊ poſtea fecit aliquid defecit ipſi rei facte ⁊
indigebat vlteriori cauſa defectū. ¶ Dicendum ꝙ ſi de/
us prius non fecit mundū ⁊ poſtea fecit hoc nō fuit pro/
pter aliquē defectum ſed q2 ſic voluit ⁊ ordinauit ſic per
ſapientiam ſuam. ⁊ hec contra eternitatem mundi ſuffi/
ciant. etcetera. ¶ Explicit liber p̄m⁹ meth.

De veritate quidem theorica ſic quidē dif ficilis eſt ſic vero facilis. Signum autem nec digne nullum adipiſci ipſaȝ poſſe: nec omnes fallere: etcetera. Tex. i.

¶ Secundus liber methaphiſice. Queſtio prima.

D E veritate autem theorica. Que/
ritur vtrum veritas ſit
poſſibilis ⁊ videt̄ ꝙ non dicit enim Boetius
ꝙ veritas eſt adequatio rerum ad intellectuȝ
ſed impoſſibile ē vt probabo intellectū noſtrum adequa
ri ipſis rebus. g° īpoſſibile eſt eſſe veritatē. probatio in/
tellectus nr̄ eſt in materialiter res auteȝ ſunt materiales
ſed in materiale non pōt adequari materialiter ergo ⁊c̄.
¶ P̄. dicit phūs in libro ce. ⁊ mū. ꝙ ſi vnum contrario
rum fuerit in natura ⁊ reliquū ergo a deſtructione cōſe/
quentis. ſi vnum contrariorū non fuerit in vna natura re
liquum. ſed falſum eſt cōtrarium vero. ⁊ falſum non eſt
quoniā dicit phūs in libro poſterioꝝ. ꝙ falſuȝ non ſcitur
quoniā falſum non eſt ergo nec uerum. ¶ P̄. ueritas eſt
de numero entiū apud animam ſed que ſunt a pª animā
magis ſunt non entia q̄ȝ entia ergo veritas non eſt. ¶ Ad
oppoſitum rn̄ſio ueritas eſt finis ſcientiarum ſpeculatiua
rum ſicut dicitur in 2° huius. ſȝ magis videtur eſſe illud
ꝙ eſt finis q̄ȝ ea quoꝝ illud finis ſed ſcīe ſpeculatiue ſunt
ea quoꝝ finis eſt ueritas ergo ⁊c̄.

Ad iſtam qōnem dico ꝙ ueritas eſt ⁊ hoc pōt
patere ex tribus p° ex manifeſtatiōe
2°. ex propoſitionib⁹. 3°. ex principijs. ꝙ auteȝ ueritas ſit
hoc pȝ p°. ex manifeſtatione. de rōne enī ueritatis eſt ꝙ
ſit manifeſtatione dicit phūs ꝙ uerum eſt manifeſtatiuū
ſuiipſius ⁊ ideo cum nihil manifeſtetur alteri niſi per ali
qð ueꝝ ⁊ multa ſunt ī manifeſtata que manifeſtari poſſȝ
ip̄m ꝙ eſt ueritas q2 niſi eſſet ueritas nō poſſet aliq̄d ma
nifeſtari alteri ⁊ hoc eſt falſum ⁊ ideo pȝ ꝙ ueritas eſt.
¶ Qð autem ueritas ſit hoc patet 2° ex propoſitionibus
quoniā ego nūero vtrū iª ſit uera aut nō nulla ueritas eſt
ſi eſt falſa ergo ꝯdictoria ſua eſt uera. ſ. ꝙ aliqua ueritas ē
ſi. nō ſit falſa ſȝ uera. tunc hēo propoſitum. ſ. ꝙ aliqua ue
ritas eſt. ſ. ueritas iſtius ꝓpoſitionis q̄ȝ tu ꝯcedis. ſȝ ſi eſt
aliqua ueritas ergo eſt ueritas nec eſt ibi falſa ſcḋm quid ⁊
ſimpl'r. ſȝ ſi tu dicis īmo q2 ꝯcludit ꝙ ſit ueritas ſcḋȝ quid.
¶ Tunc dōm ꝙ ſcḋm quid reducitis ad ſimpl'r ſicut per
accn̄s ad per ſe ⁊ iō ſi eſt dare ueritatē ſcḋm quid eſt dare
ueritatem ſimpl'r. ¶ Qð aūt ſit ueritas hoc pȝ 3. ex prin
cipijs qm̄ ſi nō eſſet ueritas ſequeret̄ ꝙ altera pars ꝯdi/
ctionis nō eſſet vera ⁊ tunc non eſſet de quolȝ affirº aut
negō uā. cum ergo illud prinᵐ ſit uerum ⁊ per illud pᵐ
habeant veritatem oīa aĺia prinª ſicut Ariſ. ⁊ Auicē. dn̄t
pȝ ꝙ ſit veritas. tū eniȝ ex manifeſtatione tū ex p̄te ꝓpō
num tū ēt ex parte principioꝝ ſicut viſuȝ eſt. Sed ad ītel
ligentiā h⁹ qōis ⁊ diſſolutionis rōneȝ eſt ītelligenduȝ ꝙ
de nūero eoꝝ que ſunt entia aīe. quedā ſunt que non hn̄t
aliq̄d in re extra corrn̄dens eis ⁊ talia entia aīe vel apud
aīaȝ non hn̄tia aliq̄d cōi rn̄dens extra dn̄r figmenta ſicut
ē tragelaſus ⁊ yrcoceru⁹ ⁊ chymera ⁊ ſic de alijs. alia ſūt
entia apud aīaȝ que quidē hn̄t aliq̄d corrn̄dens ſibi in re
extra ſiue que ſunt ſiītudines apud aīaȝ ipſaꝝ reꝝ exn̄tiū
extra aīam ⁊ talia entia nō dn̄r eſſe figmenta ⁊ talia hn̄t
eſſe intētionale ⁊ nō reale. Sunt āt quedā alia entia apð
aīam que nō hn̄t eſſe intētionale ſȝ reale hn̄t eſſe apð aīaȝ
⁊ entia que ſic hn̄t eſſe apð aīaȝ per ſe reale reducunt̄ ſcḋȝ
phm̄ ad tria gnā q2 an̄ ſunt paſſiones aut hītus. aut poᶜ.
veritas aūt nō hēt eſſe intētionale apud aīaȝ ſȝ reale ⁊ iō
oȝ ꝙ veritas ſit. aut hītus aut pa° aut poª. veritas auteȝ
nō eſt nec pa° nec poª. ꝙ veritas nō ſit pa°. pȝ qm̄ veri
tas eſt ſcḋm intellectū ⁊ eſt in ip̄o ītellectu. ſicut patebit. cū
ergo paſſiones nō ſint in intellectu. ſȝ ſcḋm ſenſuȝ pȝ ꝙ ve
ritas nō eſt poᶜ ꝙ ꝑ veritas nō ſit poª h̄ appꝫ qm̄ poᶜ in
ſunt nobis a nā ſicut dicit phs in moral'. potētes ſum⁹ nā
⁊c̄. ſȝ veritas nō ineſt nobis a nā. ſȝ eā acq̄rimus g° ⁊c̄.
veritas ergo reducit̄ ad g⁹ hītus ita ꝙ veritas eſt quidā
hītus qui cāt̄ in aīa ex hoc ꝙ ītellectus ſcḋȝ debitos mōs
intelligēdi ⁊ debitos mōs eſſendi ꝯfert intētionē ītētioni
aut intētionē rei aut rē rei. qual'r āt veritas eſt ſit hīt⁹ dif
ferat a ſcīa que eſt hītus cuȝ ēt ipſius ſcīe ſpeculatiue eſt
finis veritas illud poſtea apparebit.

Ad rationes reſpondendum eſt. ad pri/
mum cum tu dicis ītellect⁹
non poteſt adequari ipſis rebus cū ſint mālēs ītellect⁹ āt
in mālis. Immālis aūt ad māle nulla eſt adeq̄tio. dō ꝙ
intellectū adeq̄ri hoc p̄t eſſe dupl'r aut ſcḋȝ cōmēſurationē
aut ſcḋȝ ſiītudineȝ d° ꝙ ītellect⁹ nō p̄t adequari ipſis reb⁹
ſcḋm cōmenſurationē. cū intellect⁹ nō ſit q̄tus ⁊ res ſint q̄ȝ
te ⁊ adeq̄tio talis nō requirit̄ ad hoc ꝙ ītellectus hāc ve
ritatē ſȝ intellect⁹ p̄t adequari ipſis reb⁹ adequationē q̄ eſt
per ſiītudinē ⁊ talis adequatio ſufficit ad hoc ꝙ ītellect⁹
hanc veritatē. ¶ Ad aliud ſi unū ſuperioꝝ nō fuerit in nā
nec reliquū dico ꝙ falſuȝ v° nō ē ꝓprie ꝯtrīū ſȝ po⁹ oppō
enim priuatiue ⁊ ſicut priuatio eius. ¶ Ad aliud tu di/
cis veritas eſt ens apud animaȝ d°. ꝙ illa que ſunt entia
apud animā que non habet aliquā rem ſibi extra corres/

pondentē.talia dr̄r magis eſſe non entia ꝙ̃ entia veritas
autē non eſt de numero talium entium ſed hz eſſe reale
apud animam quia eſt habitus ipſius anime ſicut viſum
eſt per hoc.etcetera.

¶ Queſtio Secunda.

q Queritur dato ꝙ ſit veritas ſicut vi-
ſum eſt.vtrū veritas in ip
ſo intellectu hēat eſſe ⁊ videt̄ ꝙ non quoniam
propter vnumqōqz tale ⁊ illud magis. ſz res
ſunt cā veritatis ipſius ītellectus ergo res ſunt magis nē
ꝙ̃ ītellectus ergo ⁊c̄. ¶ P̄.ſicut dicit philoſophus in lit
tera res ſunt eiuſdē diſpoſitionis in ſua veritate et in ſua
entitate ſz res extra animā ſunt magis entes ꝙ̃ apud ani-
mam ergo.etc̄. ¶ Ad opm.eſt phūs 6°.huius.

Ad iſtam queſtionē dico ꝙ veritas ſicut acci-
pimus hic veritatē pro adequatio-
ne eſt in ipſo ītellectu et ratio huius eſt quoniā ſicut dicit
in ſcdo huius phūs finis ſcientiarum ſpeculatiuarum eſt
veritas finis autem praticarū eſt opus ſi ergo veritas eſt
finis ſcientiarū ſpeculatiuarum et ſcientie ſpeculatiue nō
habent ſuum finem extra eas.ſed finis ſcientiarū ſpecula
tiuarum eſt in eodem in quo ſunt ipſe ſciētie ſpeculatiue.
cum ſciētie ſpeculatiue ſint in ipſo intellectu veritas ente
in ipſo intellectu.cum ſit finis ſcientiaruz ſpeculatiuam.
Sed qualiter ueritas ſit in ipſo ītellectu hoc eſt ſatis dif
ficile.Sine dubio quidam dixerūt ꝙ veritas eſt in ipſo
intellectu et hoc propter iſtam viam.dicit enim phūs in
primo de anima ꝙ duo ſunt motus. Quidā eniz eſt mo
tus rei ad animam et iſte motus fit in cognoſcendo et in
telligendo quādo enim anima cognoſcit et intelligit tunc
res mouēt ſenſus et ſenſus mouent imaginationē et ima
ginatio mouet intellectū.Eſt autem alius motus qui eſt
anime ad res ipſas et iſte motus fit in appetendo et affi-
ciendo tunc dn̄t ipſi ꝙ veritas erit magis in ipſo intelle-
ctu q̄ vnumquodqz magis ſit in termio ad ꝙ ꝙ̃ in termio a
quo et veritas cāet̄ ex motu nō ad animam in cognoſcen
do et intelligēdo.et hoc voluit philoſophus in 6°.meth.
cum dicit ꝙ bonū et malum ſunt in rebus.verum et fal
ſuz ſunt in anima. ¶ Sine dubio iſti vero bene dn̄t quo
niam cum vnūquodqz ſit incomplete in ſuo termio a quo
ſm pōem earum ſequeretur ꝙ veritas eſſet incomplete
in ipſa re ꝙ̃ et in cōpletius haberet eſſe apud ipſum intel
lectū et hoc non eſt verū.Simile enim eſt de veritate et
ſanitate ſicut enim nō diceremus et bene eſſe ſanuz quia
incomplete eſſet ſubiectū ſanitatis et al̄ eſſet completius
ſbm ſanitatis ſed dn̄is et bene eſſe ſanum q̄ cibus efficit
ſanitatem. Sic non dn̄is res eſſe nās quia īcomplete ſint
ſbm ueritatis ſz q̄ efficiunt ueritatez. ¶ Et propter hoc
aliter eſt dōz ꝙ cum ueritas ſit adeq̄tio ſicut dicit Auicē.
duplex eſt autē iſta adequatio. vna eſt adequatio rei ad
ſua principia et talis adequatio ad ſua principia eſt in re-
bus ipſis et res ipſe ſūt ſbm talis adequatōis ideo quā-
to aliqua res magis adequatur ſuis ꝑncipijs tanto ma-
gis eſt illud ſicut illa caro vl̄ que magis ad hoc qua circa
principijs carnis.magis eſt caro et que magis participat
rationem carnis. ¶ Eſt autē alia adequatio que eſt intel-
lectus ad res ipſas et iſta adequatio eſt rl̄o quedā. Nūc
autem ita eſt ſicut dicit philoſophus in 5°. huius ꝙ rl̄o
quedam eſt que ponit aliquid reale in vtroqz extremo ſi
cut dupluz ꝙ ponit aliquid reale in utroqz extremo.Eſt
autem aª relatio que ponit aliquid reale in uno extremo
tm̄ et non ponit aliquid reale in altero niſi ſm rationem
ſicut ſciētia dicitur correlatiui ad ſcibile ſz hoc non eſt ꝙ
ponat relatio aliquid reale in ipſo ſcibili ſed ex hoc dicit̄
ſcibile relatiue ad ſcientiā q̄ non poteſt intellectus intel-
ligere ſcientiā niſi intelligat illud ad ꝙ dependet ſcientia
et hoc eſt ſcibile ipſuz. Nam ſciētia preſupponit ſcibile et
dependet ad ipſum.ſcibile autez nō preſupponit ſcientiā
nec dependet ad ipſam ſcientiā niſi ſz modū intelligendi
⁊ ſicut eſt de iſta ſic ex iſta pz qm̄ adequatio iſta rl̄o q̄daz
ē ⁊ non adequatio eſt ſicut ē relatio ꝙ ponat aliqd reale
in vtroqz extremo ſicut in ipō intellectu cū ipis reb⁹:ſed
ipſa adequatio ē relatio que ponit aliqd reale in vno ex-
tremo ſicut in ipſo intellectu cū rebus ipſis nō ponit aliq
niſi ſm rōnem.vnde ſicut ſcibile nō dicit̄ relatiue ad ſciē
tiam:q̄ ipſa relatio ponat aliquid reale in ipſo ſcibili.ſed
ꝓꝓ h̄ dicitur ſcibile relatiue ad ſciam:q̄ non pōt intell9s
intelligere ſciam niſi intelligat ſcibile ad qō dependet:⁊
q̄ ſcia ſm rem dependet a ſcibili:ſcibile vero dependet
a ſcia ſm moduz intelligēdi:⁊ ideo ſcibile refert̄ ad ſciaz
q̄ ſcia refertur ad ipm ſcibile. Sic iſta adequatio nō po
nit aliquid reale niſi in ipſo intellectu:vnde iſta adeq̄tio
ſm rem eſt in ipſo intellectu ⁊ non eſt in ipſis reb⁹ niſi ſe
cūdū rōnem.ſ.ꝓꝓ h̄ qō ipſa adequatio dependet ex ipſis
rebus,nec dicunt̄ res adequari intellectui quia adeq̄tio
ſit aliquid in rebus ipſis ſicut ſcibile non dicitur relatiue
ad ſciam:q̄ rl̄o ſit aliquid realis in ſcibili.ſed q̄ ſcia dpē
det a ſcibili de adequatiōe eſt ſilr̄:res dicūt̄ adequari q̄
adequatio que eſt realit̄ in intellectu dependet ex rebus
⁊ ꝓpter h̄ cum veritas ſit adequatio vt dicit Auicen.⁊ iª
adequatio eſt in ipō intellectu realit̄ ſicut declaratum ē et
nō ē in rebus ipſis niſi ſm rōnem:dōm eſt ꝙ veritas eſt
tm̄ in intellectu ſm rem ⁊ non ē in rebus niſi ſm rōnem
⁊ ita pz ꝙ ſicut ſcibile dī relatiē nō per relationez que ſit
in ipſo ſed per relationem que ē in ſcia ⁊ cibus dī ſanus
non per ſanitatem que ſit in ipſo ſed per ſanitatem que ē
in aīali. Sic res non dicit̄ adequata adequatione que ſit
in ipſa ſed adequatiōe que eſt in ipō intellectu:dicit̄ etiā
res vera nō ꝓpter veritatem que ſit in ipā:ſed ꝓꝓ verita
tē que ē in ipſo intellectu ſiue in aīa. ¶ Ad rōnes pz ſo-
lutio per ea que dicta ſunt ⁊c̄.

¶ Queſtio Tertia.

q Queritur vtrū aliqua veritas ſit incō
plexa ⁊ videt̄ ꝙ non:dicit
enim phūs in 3° de aīa vbi diſtiguit oppōnes
intell̄s ꝙ intell̄s in prima oppōne ver⁹ neqz
falſus ſed reſpectus componēs eſt ſꝑ verus vel falſus er
go vr̄ velle phs ꝙ oīs veritas ſit complexa. ¶ P̄.dicit
phs in p° per yarmenias.qui dicit per ſe hō vel ꝑ ſe cur
rit neqz vex neqz falſuz dicit ergo ⁊c̄. ¶ P̄.pōnes nō ſe
parant̄ a ſbis ſz enūciatio eſt que p° eſt vera vel falſa vt
dicit phūs in primo per yarmenias ꝙ enunciatio vera
non omnis ſz in qua eſt vex vel falſum ergo cum veruz
ſit circa ipſaz enunciationē ⁊ vbi eſt enunciatio ibi eſt cō
poſitio ⁊ quedaz cōplexio videt̄ ergo ꝙ omnis veritas
ſit complexa. ¶ Ad oppoſituz eſt phūs in 3°. de anima
vbi cōparat intellectū ad ſenſum dicit enim ibi phūs ꝙ
ſenſus nūq̄ decipitur circa propriū obm ſed eſt ſemper
verus circa propriū ſenſibile.ſit intellectus circa quiddi
tatem rei que eſt ꝓprium obm eius nunq̄ decipit̄ ſz ſꝑ
verus ⁊ ſic pz manifeſte ꝙ eſt quedā veritas incōplexa
que ꝯſiſtit circa ſimplicem opationem intellectus.

Ad iſtam qōnem poſſumus dr̄e ꝙ accipiendo
veritatē in ſe ⁊ abſ̄te non per cōpa-
rationez ad ea circa que hz eſſe oīs veritas eſt incōplexa
Nam ⁊ lz veritas cauſet̄ in intellectu ex cōpoſitione vel
diuiſione veritatis tn̄ non eſt cōpoſitio neqz diuiſio ſed
eſt qualitas quedā ſimpliciter generata in aīa ex compo
ſitione vel diuiſione ipſius ītellectus ⁊ eſt habitus quidā
exn̄s realiter apud intellectū ſz ſi ſic dn̄is ꝙ credo eē bn̄
dcm̄ tunc inſurgit dubio quoniā reale bene arguit inten
tio aᵉ ſicut ſpecies coloris exn̄s realiter in ipſo pariete bn̄
arguit in me° ſuam ſpēm intentionaliter. Sz vt vr̄ inten
tionaliter non pōt agere reale tunc enī ageret vltra ſuam
ſpeciem ⁊ hoc ꝯtingeret ſi veritas credētur ex compōne
intentionū apud aīam ⁊ hr̄et eſſe realiter apud aīaz ſicut
dictū eſt ⁊ ꝓꝓ hoc dō eſt ꝙ veritas non tm̄ cātur in aª ex
cōpoſitione ⁊ diuiſione intētionū vel ſimilitudinū apud
aīaz ſz ad hoc ꝯcurrit actio ītellect⁹ agētis ⁊ ītellect⁹ poſſi
bilis qui ſunt virtutes realr̄ exn̄tes in anīa ⁊ ꝓꝓ hoc eſt
ad cauſandū veritatem apud animā ex compoſitione vel
diuiſione intentionū cōcurrant actiones realium ſicut in-
tellectus agentis ⁊ poſſibilis non eſt incōueniēs veritatē
ſic cāri ſicut dictū eſt. Si aūt nos accipiamus veritatem

comparando eam ad ea circa que hꝫ eſſe tunc omnis ve
ritas eſt cõplexa quoniã veritas eſt circa cõpoſitionem
vel diuiſionẽ ⁊ ꝓpter hoc cõparando veritatẽ ad ea cir/
ca que hẽt eſſe.ſ.circa cõpoſitionẽ vel diuiſionẽ tunc oĩs
veritas eſt cõplexa loquẽdo de veritate ſicut loquimur
nec ſꝫ non dĩ veritas cõplexa qꝛ qdditas veritatis exñs
realiter apud aĩam ſit cõpoſita ĩmo ſicut dictuꝫ eſt prius
ipſa qdditas veritatis eſt ſimplex qualitas ⁊ ſimplex ha
bitus ſꝫ dicit̃ complexa pro tanto qꝛ ex cõpoſitione vel
diuiſione facta ab aĩa cãtur talis habitus qui dĩ veritas
in ipſa aĩa. ¶ Si autẽ nos accipiamus veritatẽ ſm pro/
prium modũ ſuum ad h̃ oĩs veritas eſt cõplexa quoniaꝫ
veritas eſt adequatio. Nunc ãt ita eſt ꝙ adequatio ⁊ in
adequatio ꝯueniũt proprie q̃ntitati ⁊ q̃ntũ aliquid appro
pinquat q̃ntitati tantũ appropinquat adeq̃tioni ⁊ in ade/
quationi ⁊ iõ cum veritas non ſit q̃nta nec recipiat̃ exñſe
quoniã intellect⁹: intellectus eſt ĩmaterialis ⁊ nõ q̃nt⁹ pꝫ
ꝙ ſi veritas dicat̃ adequatio hoc non eſt ad ſĩitudinem
q̃ntitatis ꝯtinue.ſꝫ hoc eſt ad ſĩitudinem q̃ntitatis diſcre
te quoniã veritas cãtur ex cõpoſitione vel diuiſione intẽ
tionũ apud aĩam ⁊ ſic accipiẽdo veritatem circa ea circa
que hẽt eſſe ⁊ accipiẽdo veritatẽ ſm moduꝫ ꝓprium pꝫ
ꝙ oĩs veritas eſt complexa. ¶ Si vero nos accipiam⁹
cõiter ꝓpoſitioni adequatione tũc cuꝫ ſit quedã adequa
tio rei ad ſua p̃nᵃ cum ẽt quedã adequatio ꝯformet nos
rebus ipſis ſicũt ſpẽs ĩtelligibiliter tunc non oẽs veritas
eſt cõplexa nec oĩs etiã veritas eſt incomplexa ĩmo que
dam erit cõplexa ⁊ quedã incõplexa ⁊ quedã erit in ĩpo
intellectu ⁊ quedã non veritas que ꝯſiſtit in adequatiõe
rei ad ſua p̃ncipia nihil aliud eſt q̃ꝫ entitas ipſius rei ⁊ ta
lis veritatis res ipſa ſb̃m eſt cũ vnumqδqꝫ ſit ſubiectuꝫ
ſue proprie entitatis.

Ad rõnes rñdendum eſt rõnes eniꝫ p̃cedunt
ſuis vijs nã ille rationes arguunt
de veritate que ꝯſiſtit circa cõpoſitioneꝫ vel diuiſionem
intentionum apud animam. ⁊c̃.

¶ Queſtio Quarta.

Queritur adhuc de veritate vtruꝫ.ſ.
veritas ⁊ ſcia differãt ⁊ vĩ
ꝙ non.quoniã dicit phũs in.10.meth.ꝙ nos
ſumus per ſciam mẽſura oĩum ſcibilium ſicut
per ſenſum mẽſura oĩum ſenſibilium.ſꝫ ſi per veritatem
quã hẽmus de ſcibilib⁹ ſumus mẽſura ſcibiliuꝫ vĩ ergo
veritas ꝙ ſit idẽ ſcia. ¶ P̃.dicit phũs in 3ᵒ de aĩa ꝙ ſcia
in actu ⁊ ſcitũ in actu ſunt idẽ ſꝫ ipſa veritas eſt ſcituꝫ in
actu quoniã vnuſqſqꝫ põt ſcire ſuam veritatẽ ergo veri/
tas ⁊ ſcia videtur eſſe idem.

Ad oppoſitũ arguit̃ dicit enim phũs 2ᵒ.
metha.ꝙ ſciarum ſpeculati
uaꝝ finis eſt veritas ſed nihil eſt idẽ ſuo fini quoniã finis
non eſt de natura ei⁹ cuius eſt finis gᵒ veritas ⁊ ſcia dĩnt.

ad aliam q̃onem rñdent aliqui. dδo ꝙ veritas ⁊ ſciẽ
tia ſunt idem ſm ſb̃m dĩnt tñ ſm rationẽ quoniaꝫ
ſcia dicit̃ ſm ꝙ per eam iudicamus veritas autẽ ſm ꝙ
per ipſam veritatẽ apprehẽdimus. ¶ Iſta ratio nõ valet
quoniã vtrũqꝫ ꝯuenit vtriqꝫ.quoniã ⁊ per veritatẽ iudi
camus ⁊ app̃hendimus cuius δclaratio eſt. De rõne.n.
veritatis eſt ꝙ ſit manifeſtã. vñ veꝝ eſt manifeſtatiuũ ſui
ipſius ſicut dicit phũs.cum ergo bñ iudicamus de his q̃
cognoſcimus ⁊ per veritatẽ cognoſcimus quoniã veruꝫ
eſt manifeſtatiuuꝫ ipſius pꝫ ꝙ per veritatẽ iudicamus ⁊
apprehẽdimus ⁊ per ſciaꝫ iudicamus ⁊ app̃hendimus
ẽt ideo nõ valet talis diſtinctio. ¶ Et ideo aliter eſt dδꝫ.
ſ.ꝙ ſcia differt a diſpoſitione ⁊ opiõe ⁊ intellectu ⁊ ſa/
pientia quoniã ſcia eſt habitus de difficili mobilis diſpõ
autẽ de facili mobilis ⁊ ꝓpter hoc differt ſciẽtia a diſpo/
ſitione differt ẽt ſcia ab opinione quoniã opinio eſt habi/
tus aliqñ verus aliqñ finis ſicut dicit̃ in 2ᵒ de aĩa ⁊ in fine
primi p̃ter.ſcia autẽ eſt habitus ſemꝑ verus.differt etiaꝫ
ſcia ab intellectu quoniã intellect⁹ eſt habitus principioꝝ
ſcia vero ꝯcluſionum. differt etiã a ſapia quoniã ſapiẽtia
eſt per altas cãs ſciẽtia per infimas cauſas. nunc ãt ita eſt
ꝙ ſi nos accipiamus ſciam ꝓprie ſm ꝙ eſt habitus con
cluſionũ ſemꝑ eſt verus et ſm ꝙ eſt etiã eoꝝ que ſunt ſꝑ
generata in aĩa per p̃ncipia tunc dico ꝙ veritas et ſcia nõ
ſunt idẽ quoniã veritas competit opinioni et ĩtellectui et
ſapiẽtie et cũ ſcia non eſt ꝓprie ĩtellect⁹ nec ſapientia nec
opinio.et iõ veritas et ſcia ſic accepta ꝓprie non ſunt idẽ.
¶ Si autẽ nos accipiamus ſciam ꝑ oĩ cognitione et que
ratur vtrũ veritas et ſciẽtia ſint idem aut differãt tunc di/
ſtinguo autẽ enim ſcia et veritas dĩnt ita ꝙ ſciẽtia ſit aliqd
aliud ꝙ non eſt veritas aut ſciẽtia et veritas differt ita ꝙ
ſcia ſit ad aliqd aliud qδ non eſt ipſa veritas. Si aũt q̃rat̃
vtruꝫ ſcia accepta pro oĩ cognitione differat a veritate ita
ꝙ ſcia eſt aliqd aliud ꝙ ipa eſt veritas dico ꝙ non dĩnt
ĩmo illud aliqd qδ eſt ẽt apud ĩtellectuꝫ illδ aliq̃d ẽ veri
tas apδ intellectuꝫ. ¶ Si ãt querat̃ vtruꝫ ſcia et veritas
dĩant ita qδ ſcia ſit ad aliq̃d qδ eẽ ad aliquid non cõpetat
ipſi veritati.tunc adhuc diſtinguo aut qꝛ ipa ſcia ſit ad ali
qd ad qδ non eſt ipſa veritas et ſic ſcia et veritas nõ dĩnt
quoniã ſicut ſcia dr̃ relatiue ad ſcibile ſic ꝑ veritatẽ ipſaꝫ
adequat̃ ipis reb⁹ et ipſis ſcibilib⁹ et iõ ſcia non dr̃ ad ali
qd ad qδ non dicat̃ ipſa veritas. ¶ Aut ſi tu q̃ras vtrum
ſcia et veritas dr̃ant ita ꝙ ſcia ſit ad aliqd ad ꝙ non ẽ ipſa
veritas eodemᵒ quo ẽ iſta ſcia tunc dico ꝙ ſcia et veritas
dr̃nt ſic.qm̃ et lꝫ ſcia dicat̃ ad aliqd ad ꝙ eſt ipſa veritas
tñ alioᵒ ad illud dr̃ ſcia et veritas.quoniã ſcia dicit̃ ſꝫ ꝙ
informat aĩaꝫ. veritas ãt ſm ꝙ per ipſaꝫ adequat̃ ſcibili
vñ non eſt eadẽ ratio formalis veritatis et ſciẽtie et ſic ap
paret quomodo ſciẽtia et ueritas ſunt idem et quõ non.

Et tũc ad rationes patet ſolutio.etcetera.

¶ Queſtio Quinta.

Queritur utrũ ueritas ĩcomplexa ſit
difficil̃ ad cognitionẽ et vr̃
ꝙ nõ.qm̃ illud ſine quo nõ poſſum⁹ aliqd co
gnoſcere illδ vr̃ eſſe facilis ad cognitiones.ſꝫ
ſine v̇o incõplexo non poſſum⁹ aliqd cognoſcere gᵒ ⁊c̃.
ꝓbatio ꝙ ſine v̇o incõplexo non poſſum⁹ aliqd cognoſcẽ
Si tu cognoſcis veꝝ aut illud veꝝ eſt complexuꝫ aut in
cõplexũ ſi ſit incomplexũ hõ ꝓpoſitũ.ſi complexuꝫ tunc
cũ veritas complexa non cognoſcat̃ niſi ꝑ veritates incõ
plexas.appꝫet ꝙ veritas ĩcõplexa eſt facilis ad cognoſcẽ
dũ. ¶ P̃.oĩs virt⁹ ꝑ ſe ⁊ directe fert̃ in ꝓpriuꝫ ob̃m gᵒ
intellect⁹ per ſe ⁊ directe fert̃ in ꝓpriũ ob̃m ꝙ eſt qddi
tas ſiue entitas rei ⁊ non decipit̃ circa ea ꝑ ſe. vñ ſi aliq̃
virtus decipiat̃ circa ꝓpriuꝫ obꝫ.hoc eſt ꝑ accñs inq̃ntũ
ſ.organũ eſt male diſpoſitũ ſic pꝫ de viſu.aliqñ ei iudicat
viſus albũ eẽ nigrũ ⁊ tunc organũ infirmat̃ ⁊ non eſt bñ
diſpoſitũ tũc ergo ĩtellect⁹ ſit in mãlis ⁊ non hẽat organũ
cõrale ſicut probat̃ 3ᵒ de aĩa appꝫet ꝙ ĩtellect⁹ nec per ſe
nec ꝑ accñs p̃t errare circa ꝓpriã quidditatẽ rei ſiue cir
ca ꝓpriã veritatẽ. Nã veritas incõplexa nihil aliud eſt
q̃ꝫ entitas rei. Si ergo aliqd eſt difficilis qꝛ in ipſo p̃t eẽ
error ⁊ deceptio ⁊ ĩtellect⁹ non p̃t nec per ſe nec ꝑ accñs
decipi circa virtutẽ incomplexã ſiue quidditatẽ vĩ ꝙ ve
ritas ĩcomplexa non difficilis ad cognoſcẽdũ. ¶ P̃.illδ
non eſt difficilis ꝙ facimus qñ uolum⁹ ſꝫ nos ĩtelligim⁹
qñ uolumus cui⁹ ꝓbõ eſt. dicit eĩ phs in 2ᵒ de aĩa ꝙ nos
imaginamur non tñ opinamur qñ uolumus gᵒ ſi imagi/
namur qñ uolumus pꝫ ꝙ ĩtelligim⁹ qñ uolum⁹. ¶ Ad
opᵐ eſt Ariſt.in pᵒ de aĩa ꝙ ĩtellectus aut eſt fantaſmata
aut nõ eſt ſine fantaſmate.ita ꝙ ĩtelligere veꝝ eſt ſine fan
taſia.cũ ergo multe veritates ſint incomplexe que fantaſ
mata non hñt pꝫ ꝙ veritas incomplexa eſt difficilis.

ad iſtam q̃onem poſſum⁹ dĩe ꝙ veritas ꝯſiſtit ĩ
quadam adeq̃tione ita ꝙ veritas ĩcõ/
pleta ẽ in q̃dã adeq̃tione rei.ad ſua p̃nᵃ. Nũc ãt duplex
eſt adeq̃tio rei ad ſua prinᵃ ⁊ in tali adeq̃tione ꝯſiſtit ve/
ritas incõplexa que nihil aliud eſt q̃ꝫ entitas rei ⁊ ex tali
entitate ſiue qdditate reſultat in ĩtellectu ſpẽs ſiue quedã
ſĩitudo ipſius rei que qdẽ ſpẽs vnoᵒ dĩ veritas ſm ꝙ ꝑ
ipſam ſpẽm ꝯformamur ipſis reb⁹ tũc dico ꝙ ĩ cognitõe
vtriuſqꝫ veritatis incõplexe ꝯſiſtit difficultas. Qδ auteꝫ
veritas que eſt entitas rei ſit difficilis ad cognoſcẽdũ hoc

poſſumus perpendere ex tribus primo ex parte ipſius
adequationis 2º ex pte poº cognoſcētis ipſam veritatē ⁊
tertio ex pte cāꝝ quibus deuenimus in cognitionē veri/
tatis. pº ſit ex parte adequatiōis. veritas. n. ꝯſiſtit in qua
dam adequatione rei ad ſua p̄nª ſ; non pōt res cognoſci
ſeu adeq̄ri ſuis p̄ncipijs niſi cognoſcātur ſua prinª. Sicut
n. non pōt aliquis cognoſcere diuerſitatē ſeu dr̄iam inter
aliqua duo niſi illa duo cognoſcat ſic nō p̄t aliqs cognoſ
cere adequationē inter rē ⁊ ſua prinª niſi prinª cognoſcat.
Nunc autē ita eſt ꝙ difficile eſt cognoſcere prinª rei q̄ꝫtū
prinª que ſunt diffinitiua ipſius rei ⁊ poſteriꝰ nota ſunt.
vñ dicit phūs in prinº libri phiſicoꝝ ꝙ nō h̄ ſubſtinuit pº
ad rōnem: diffinitionis ſ̄m id ꝙ ſignificatꝰ illo nomine
notius eſt prinª etiā difficilia ſunt ad cognoſcendū. Oīs
eniꝫ nr̄a cognitio incipit a ſenſu ſ; ſenſus nō cognoſcit niſi
accn̄a. vñ prinª auri nō cognoſcimus per ſenſum: ſed tn̄
aliqua accn̄a ſicut q: multū ponderat ⁊ ꝙ eſt rubeū. cuꝫ
ergo prinª rei trāſcendant cognitionē ſenſitiuaꝫ ⁊ a ſenſu
incipit nr̄a cognitio pꝫ ꝙ p̄nª rei ſunt difficilis cognitio/
nis tūc q: poſterius nota ſunt tū q: trāſcēdunt cognitionē
ſenſus a quo incipit nr̄a cognitio. ¶ Scd̄o ēt pꝫ illud idē
ex parte poº cognoſcētis veritatē. Intellectus enim ſb̄aꝝ
ſeparataꝝ per ſe ⁊ directe feruntꝰ in quidditates ipſas ⁊
nullo mō decipiuntꝰ. Intellectus aūt humanus per ſe ⁊
directe nō fertur in ſuū propriū obm̄ ſed depēdet ex fan
taſmata ex qua āmiſcetꝰ intellectui aliqua finitas ⁊ ꝓpter
h̄ cognitio veritatis difficilis eſt nobis. ¶ Q̄ď āt veritas
ſit difficilis ex cauſis q̄bus deuenimus in cognitionē ve/
ritatis h̄ pꝫ. In re eī ſunt multe cāe ⁊ multa ſunt in re de
quibus ignorantꝰ que illarū ſit cauſa illius rei ⁊ ēt q: illiꝰ
rei ſunt multe cauſe. ſicut d̄s ⁊ ſb̄e ſepate que totaliter ex
cellunt ſenſum nr̄m ⁊ nr̄m intellectū. ⁊ ex hijs tribus pꝫ
ꝙ veritas in cōplexa ſit difficilis.

Ad rōnes ad primā cuꝫ tu dicis illud ⁊c̄. di
co ꝙ veritas in cōplete cognoſcitꝰ
faciliter: ſ; tn̄ difficile eſt eam cognoſcere cōplete ⁊ h̄ bn̄
ꝯcludunt rōnes que dicte ſunt. ſ. ꝙ veritas difficilis eſt
vt cognoſcatꝰ cōplete ⁊ iō cum tu dicis illud ſine quo nō
poſſumus aliq̄d cognoſcere facilis cognitiōis eſt. veꝝ eſt
ſi debeat cognoſci in cōplete. Si aūt debeat cognoſci cō/
plete. nō eſt veꝝ. vñ per hoc ꝙ aliq̄d cognoſcatur in cō/
plete bn̄ pōt per ip̄m alia cognoſcere. ¶ Et tūc ad aliud
tu dicis ītellectus nec per ſe nec per accn̄s pōt errare dº
ꝙ per ſe nō pōt. per accn̄s tn̄ bene p̄t l; non h̄eat organuꝫ
q: ei ex veritate māli. ſ. ex fantaſmata depēdeat ītellectꝰ
ex ꝯª parte pōt ꝯtingere error intellectui ꝑꝑ h̄ ⁊c̄. ¶ Ad
aliud tu dicis ītelligimus qn̄ volumus veꝝ eſt ꝙ poſtq̄ꝫ
nos h̄ēmꝰ ſp̄ēs in memoria intelligimꝰ qn̄ volumus ſ; h̄
in cōplete eſt ⁊ ſi ſit cōplete hoc eſt per multū tempus ⁊
multā exercitationē. ⁊c̄.

¶ Queſtio Sexta.

q **Ueritur** vtrū veritas cōplexa ſit dif
ficilis ⁊ vī ꝙ nō qm̄ illud
eſt magis facilis ꝙ ineſt alicui per ſe q̄ꝫ ꝙ īeſt
alicui per accn̄s ſ; cogitare falſum ineſt ītelle
ctui per accn̄s ⁊ cogitare verū ineſt per ſe ſ; intellectus
intelligit faciliter falſum ergo faciliꝰ intelligit verū ergo
⁊c̄. ¶ P̄. dicit phūs ꝙ ītellectus ſp̄ verus eſt ergo ⁊c̄.

Ad iſtam q̄ōnem dico ꝙ veritas cōplexa dif/
ficilis eſt ⁊ hoc poſſumus cōprehē
dere ex tribꝰ. ¶ Primo ex ꝑtes t̄pis in quo acquiritꝰ co
gnitio veritatis. ¶ Scd̄o ex pte eoꝝ qui ſe dederunt co
gnitioni veritatis. ¶ Tertio ex pte generatiōis veritatis
in nobis. ¶ Prio. n. appet ſic qm̄ illud eſt facilis ꝙ pau
co t̄pe acq̄ritur illud aūt eſt difficilis ꝙ multo t̄pe acqui
ritur ſiue ꝙ multo t̄pe fit ⁊ iō cū cognitio veritatis ⁊ ſcīe
multo t̄pe acquiritꝰ pꝫ ꝙ difficilis eſt ipſa veritas. vñ dic̄
phūs in 2º de aīa ꝯ illos qui dicebāt terrā terra cognoſci
ꝙ aīa plus ī moratur ignorātie q̄ꝫ veritati. vñ per longū
t̄pus moratꝰ ignorantia añq̄ꝫ ꝑueniatur ad cognitionē ve
ritatis. ¶ Scd̄o appet iſtud ex parte eoꝝ qui ſe d̄derūt
ꝯſiderationi veritatis. quoniā non ſufficit vnus hō ad in
ueniendū ſcientias ſpeculatiuas ſ; multi fuerunt. vñ ſicut
dicit phūs quilꝫ parū inuenit ⁊ illud modicū ꝙ vnus in
uenit iunctū cū alio ꝙ alius inuenit facit aliq̄ꝫ q̄ꝫtitatē. vñ
licꝫ illud ꝙ hō ꝑ ſeip̄m pōt inuenire ſit ꝑue q̄ꝫtitatis tn̄ ſi
iungatꝰ cuꝫ alijs que alij īuenerunt erit alicuius q̄ꝫtitatis
⁊ iō ſicut nos diceremꝰ aliquā rē eſſe difficilē ad quā plu
res hoīes requiruntꝰ ſicut ad ꝯſiderationē ⁊ cognitionem
veritatis req̄runtꝰ plures hoīes ⁊ ſic videmus ꝙ ipſa ve
ritas eſt valde difficilis. ¶ Et ēt h̄ pꝫ ex pte generatiōis
⁊ h̄ cauſa ex ordine poªꝝ q̄ꝫ ex cōparatione prinºꝝ ad con
cluſiones ex ordine potentiarū hoc appet quoniā ex plu/
ribus ſenſibus fit vna memoria ex pluribꝰ memorijs fit
vnū experimentū ⁊ ex pluribus experimētis fit vnū vl̄e
ꝙ eſt p̄nm̄ artis ⁊ ſcīe ſicut ꝙ oē reubarbarū tollit colerā
vel ꝯria ꝯrijs curantꝰ ⁊ iō cuꝫ multa requirantꝰ pꝫ ꝙ dif
ficilis eſt. ¶ Q̄ď ēt ſi ſit difficilis pꝫ ex editione ꝯclōnuꝫ
de p̄ncipijs bene verū eſt ꝙ prinª ſunt facilis cognitionis
nā ſunt ſicut ianue in domo ⁊ ſicut locus ianue facil̄r co/
gnoſcitꝰ ſic prinª ſunt facilis cognitiōis ⁊ ſicut ea que ſunt
in domo ſicut difficilis cognitiōis ſic ⁊ cognitio ꝯclōnis.
vñ ⁊ cognoſcere cōcluſionis in principijs eſt cognoſcere
in quadam vniuerſalitate.

Et tunc ad rōnes ad primā cū dicis ꝙ illud eſt
magis facilis ꝙ in eſt alicui per ſe q̄ꝫ ꝙ
ineſt alicui per accn̄s verū eſt ſi illud directe feratꝰ in eo
ꝙ eſt per ſe ⁊ iō cum intellectꝰ non directe feratꝰ in verū
q: depēdet ex fantaſmata ex qua p̄t āmiſceri facilitas in/
tellectui. vñ ſicut faciliꝰ eſt deuiare a centro q̄ꝫ centrū ine
nire. ſic ēt difficiliꝰ eſt cognoſcere ⁊ intelligere veritatē q̄ꝫ
deuiare a veritate ⁊ ītelligē facilitatē. ¶ Ad aliď pꝫ ſolō
nā phūs intelligit ibidē habitū qui eſt habitꝰ p̄nºꝝ. ⁊c̄.

¶ Queſtio Septima.

q **Ueritur** cū viſum ſit ꝙ veritas nō
ſit facilis vtꝝ ſic veritas ſit
nō difficilis ⁊ hoc eſt q̄rere vtrū veritas ſit im
poſſibilis ad cognoſcēdū. Nā difficilis ē meᵐ
inter facilis ⁊ īpoſſibilis. ¶ Et arguitꝰ ꝙ veritas ſit īpoſ
ſibilis ad cognoſcendū ⁊ hoc ſic. ſb̄e enī ſeparate ſunt im
poſſibiles ad cognoſcēdū ⁊ rō huiꝰ eſt quoniā ſb̄e ſepate
fantaſmata non hn̄t ⁊ ēt cuꝫ forme ſb̄ales non h̄eant fan/
taſmata ⁊ ēt cū ſenſus a quibꝰ incipit nā cognitio non ꝑci/
piūt nec cognoſcāt ſb̄am rei ſ; tantū accn̄a ſb̄e rei vī gº ꝙ
cognitio veritatis ſit īpoſſibilis. ¶ P̄. dr̄ pº poſteꝝ ꝙ nō
credimꝰ ꝯcluſionibꝰ niſi per p̄ncipia que ſunt magis ma
nifeſta ſ; manifeſta ī natura ſunt nobis ignota ergo minꝰ
nota erūt nobis magis ignota hoc pꝫ ex dcō phi in 2º hꝰ.
dicit enī ip̄e ꝙ ſic ſe hꝫ intellectꝰ aīe noſtre ad ea que ſunt
manifeſta in nā ſic oculus noctue ad lucem ſol̄. Si ergo
manifeſtiſſima in nā ſint nobis ignota ⁊ ēt minꝰ nota ⁊ ſi
impoſſibile ſit cognoſcere mānifeſtiſſima nature. pꝫ ꝙ im
poſſibile eſt cognoſcere minꝰ manifeſta. ergo cognitio ve
ritatis eſt īpoſſibilis. ¶ P̄. ſenſibilia ſunt in ꝯtinuo mo/
tu ⁊ ꝯtinua trāſmutatione ſi ergo ſunt in ꝯtinua tranſmu
tatione vī ꝙ de ſenſibilibꝰ nō poſſumꝰ cognoſcē veritatē.
Ad oppoſitum eſt commētator ⁊ phs.

Ad iſtā q̄ōnē poſſumꝰ dr̄e ſicut dicit cōmē. qn̄ eſt
īpoſſibile ē cognoſcere veritatē ⁊ arguit
ſic cōmē. ſi impoſſibile eēt cognoſcere aliquā veritatē tūc
deſideriū naturale eēt fruſtra ⁊ ocioſuꝫ. cū gº incōueniēs
ſit dr̄e. ſ. ꝙ ſit aliq̄ď ocioſum in natura ⁊ hoc ſeq̄retꝰ ſi eēt
īpoſſibile cognoſcere veritatē aliq̄ꝫ pꝫ ꝙ nō eſt īpoſſibile
aliquā veritatē cognoſcē ⁊ ſine dubio iſta rō cōmētatoris
bona eſt ⁊ iō ad h̄ ꝙ bn̄ videamꝰ rōnē cōmēti declarādū
eſt iſtā ꝓpōnē. ſ. ꝙ ſi īpoſſibile eſſet cognoſcere aliq̄ꝫ veri
tatē ꝙ. ſ. d̄ſideriū naturale eēt ocioſuꝫ ⁊ hoc poſſumꝰ ꝑpē
dere ex tribꝰ. ¶ Primū ex hoc illud eſt ocioſuꝫ ſic̄ dicit
phūs ⁊ vanū ꝙ non ꝯſequitꝰ finē. nā ſic̄ ipſe dicit finis eſt
cuiꝰ grā oīa alia fiūt ⁊ iō ſi aliq̄d non ꝯſequitꝰ finē illud dr̄
eſſe ocioſum. ¶ Scd̄m. n. eſt ꝙ req̄ritur ad hoc ꝙ aliq̄d
ſit ocioſum. ſ. ꝙ nō ꝯſequatur finē debitū. vñ nō ꝯſecutio
cuiuſcūqꝫ finis eſt cauſa ocioſitatis ſ; non cōſecutio finis
debiti eſt cauſa ocioſitatis. vnde dicitur in ſecūdo phiſi.

ꝙ ſi alis balneauerit ſe vt ſol eucliſſaretur ſi ſol nõ eucliſſaretur nõ põt h dr̄ ſe fruſtra balneaſſe. Nã eucliſſatio ſol non fuit nata ꝑuenire ex tali balneatione. vnde ⁊ dicit̄ ibi dem ꝙ ſi dicat ſe fruſtra balneatū deriſionez dicit ⁊ ideo ꝙ aliqd ſit ocioſum duo requirunt̄. ſ. priuatio cõſecutio nis finis ⁊ nõ cuiuſcūqꝫ finis ſꝫ finis debiti. ℭ Tertium ꝙ requirit̄ ad h ꝙ aliqd ſit ocioſum eſt ꝙ priuatio finis debiti nõ ſit reſpectu alicuius nature ꝑticularis ſꝫ oportet ꝙ ſit reſpectu nē vniuerſalis totius ſpeciei. vnde licet hõ natus ſit hēre. 5. digitos. ſi tñ ille homo hēat. 6. digitos nõ ꝑpter h dicitur ocioſum in nã ſꝫ ſi tota ſpēs humana deficeret a. 5. digitis tūc dr̄ē ſpecies humana ſiue natura ocioſa. ℭ Tūc ad ꝓpoſituꝫ ſcīa eſt finis hoīs q̄ꝫ ex puris nãlibus acquirere põt hõ ⁊ ideo ſicut prius viſuꝫ eſt omnis hõ naturaliter deſiderat ſciam nõ. n. deſideratur naturaliter niſi finis debitus ⁊ ideo cū hõ naturaliter deſiderat ſciam tanq̄ꝫ ſuū debitū finē ſi īpoſſibile eſſet hoīez cognoſcere veritatē. tūc nullus hõ cognoſceret veritatez ⁊ tunc cū vnūquodqꝫ dicit̄ ocioſum eſſe ꝙ non ſequitur finem debitū. ſꝫ priuat̄ ſuo fine debito ⁊ h in tota natura illius ſpeciei ſeqtur ſi impoſſibile eēt cognoſcere veritatē aliq̄ deſideriū naturale eſſet ocioſuꝫ ⁊ ideo bñ arguit cõmentator ſicut viſuꝫ eſt. ℭ Sine dubio rõ cõmentatoris bona eſt tñ poſſumus dare aliam rõnem que vr̄ bona ⁊ eſt talis poſſibile enī dicit̄ aliqd ex hoc ꝙ aliqd habet potentiā paſſiuaꝫ ad hoc ꝙ fiat aliqd ſicut lignū dicitur eſſe īpotētia ad lectulum qr hēt potentiam paſſiuā ad recipiendam formaꝫ lectuli ergo multo magis dr̄ aliqd eſſe poſſibile ⁊ participare rõnē poſſibilitatis ꝙ nõ tñ habet potentiā paſſiuam ſed ēt potentiā actiuā ad h ꝙ fiat ſicut ſi lignū haberet in ſe potētiā ſeminā lectuli magis drētur omne īpotentia ad formā lectuli q̄ꝫ ſi tñ haberet potētiā paſſiuam ⁊ ideo cū in aīa mã non tñ ſit potentia paſſiua. ſed etiā actiua ſicut dicit phūs in 3°. de aīa in anima eſt intellectus poſſibilis cuius ēſt oīa fieri ⁊ ītellectus agēs cuius eſt oīa facere ⁊ ītellectus agēs cuius oīa facere ergo ſi aīa nõ tñ hꝫ potentiā paſſiuam ad ſciam ſed ēt actiuam vt intellectū agentē apparet ꝙ magis dr̄ aīa eſſe in potentia ad ſciam ergo ſcīa nõ eſt non poſſibilis.

Ad rõnes rñdendū eſt. Ad primā dico ꝙ rõ in tribus deficit. deficit in h. ſ. qm̄ dato ꝙ nõ poſſemus cognoſcere ſciam adh non ſequitur quin poſſemus cognoſcere aliquā veritatē. Nã bñ poſſemus cognoſcere accñā. ſ. dato. ſ. ꝙ nõ cognoſcerem⁹ ſbaꝫ bene. n. vex eſt ꝙ ſi nõ poſſemus cognoſcere ſbaꝫ aliquo modo nec cõplete nec incõplete non poſſem⁹ cognoſcere accñā ſed in cognoſcendo accñā aliquo mõ cognoſcimus ipſam ſbam in vniuerſali qr non põt intelligere accñs ipſe ītellectus niſi intelligat ſbam. ℭ Deficit ēt ratio in alio ſ. in hoc ꝙ dicit ꝙ per vlēm ſenſuꝫ poſſimus cognoſcere ſbam rei iſtud. n. eſt ſbm ſenſus enī cõis vel cogitatiua põt ſbaꝫ rei cognoſcere vñ indiuidua ipſoꝝ p̄dicamētoꝝ dupliciter pñt ꝯſiderari aut in ſe ⁊ abſente ⁊ ſic ipa indiuidua ſic ꝯſiderata cõprehendere per ſe non p̄t alias ſenſus nec cõis. nec cogitatiua niſi iuuet̄ ipſo ītellectu. Sed ſi ꝯſideremus ipſa non in ſe ſꝫ ſm ꝙ prin^a^ vel ei aliquaꝝ actionum tūc ſenſus ēt brutorū pñt hui⁹ cognoſcere ſicut ouis cognoſcit agnū ſub iſta intētione qua eſt filius ei⁹ ⁊ lupuꝫ cognoſcit inq̄tū inimicabilē ⁊ iõ ſenſus qui iuuat̄ per intellectuꝫ ſiue ſit ſenſus cõis ſiue cogitatiua pñt hoc indiuidua per ſe cõprehendere pꝫ ꝙ ſba nõ bñ cognoſcit per ſenſum deficit ēt rõ in hoc ꝙ dicit ꝙ ſbe ſeparate nõ pñt intelligi qr non hñt fantaſmata dico ꝙ hoc non valet qr ad hoc vt aliqd dicat̄ non poſſe ītelligi non ſufficit ꝙ non hēat fantaſmata. Sed ad hoc oꝫ ꝙ non hēat aliquid proportionale alicui habēti fantaſmata ſiue fantaſma per ꝙ poſſit ītelligi ſicut ſbe ſeparate dñr nõ poſſe ītelligi qr non hñt fantaſmata ⁊ ēt qr non hñt aliqd proportionale eis per ꝙ poſſit ītelligi. Iſte eniꝫ ſbe materiales que hñt fantaſmata non hñt ꝓportionem cū ſubſtantijs ſepatis. ⁊ ideo per fantaſma ſbaꝝ materialiuꝫ non pñt ſbe ſeparate ītelligi. Vñ ſi aliqd non hēat fantaſma non potes arguere ergo non põt ītelligere illud ītellectus qr ēt dato ꝙ non hēat fantaſma ſi tñ hꝫ aliquid ꝓportionale ei ꝙ hēt fantaſma bñ poterit per ipm̄ intelligi ſicut pꝫ de actu intelligēdi. Nã ⁊ licet actus intelligendi non hēat fantaſma qr tñ obm̄ ipſius ītellect⁹ ꝙ hꝫ fantaſma ꝓportionale eſt ei ꝑꝑ h intellectus per obm̄ eius p̄t intelligere actū ītelligendi lꝫ fantaſma non hēat ⁊ ideo ſi ꝓcederet̄ ꝙ ſbe materiales non hērent fantaſmata qr tñ proprietates ⁊ accñā ipſaruꝫ ſubſtantiarū mãlium hñt fantaſmata ꝓportionatiua ſunt ipſis ſubſtãtijs mãlib⁹ ⁊ ꝑꝑ hoc ſbe materiales poterūt intelligi per ipa accñā ⁊ per ipſas ꝓprietates. nã non tñ excellunt ſbe mãles ſuas ꝓprietates ⁊ accñā ſua q̄tum excellunt ſbe ſeparate ſbas materiales ⁊ ideo pꝫ quomõ peccat rõ tribus modis. ℭ Ad aliud dõꝫ ꝙ ſi nos ꝓcederemus a priori verū eſt ꝙ non poſſem⁹ cognoſcere poſteriora cum poſteriora ſint nobis in manifeſta ſꝫ qr nos incipimus a poſteriori ⁊ poſteriora bñ cognoſcimus ſaltim incõplete abſqꝫ h ꝙ cognoſcamus manifeſtiſſima in nã ꝑpter h ⁊c̄. Vñ ſi cognoſcēdo poſteriora non poſſem⁹ aliquo mõ cognoſcere priorē nullo modo poſſemus cognoſcere poſteriora. ℭ Ad aliud tu arguis ſenſibilia ſunt trãſmutabilia dico ꝙ iſtorū ſenſibiliū non eſt ſcīa ſm ꝙ particularia ſunt. nec ſm ꝙ ſunt in ꝑti° motu. ſed ipſorū vliū eſt ſcientia. ⁊c̄.

Forſan autem ⁊ difficultate duobus modis exiſtente non in rebus ſed in nobis eſt eius cauſa. ⁊c. Tex. i.

ℭ Queſtio Octaua.

q Ueritur vtrū difficultas in cognitione veritatis ſit ex parte nã vel ex parte rex ⁊ vr̄ ꝙ non ſit ex parte nã ſꝫ ex parte rerū qm̄ ſi ex pte nr̄a eſſet difficultas tunc illa que magis eſſet ſepata a mã eſſet magis cognoſcibilia. ſed h eſt falſuꝫ qm̄ deus maxime ſepatus eſt ⁊ tñ in nullo p̄t intelligi quoniã deus eſt infinitus infinitū āt eſt ꝙ per ſe eſt ignotū ſicut dicit̄ primo phi^r^. ergo ⁊c̄. ℭ Ad ideꝫ arguit̄ ſic illud ꝙ in ē alicui per ſe in eſt ei vlr ⁊ ideo cū materia de ſe ſit īpeditiua cognitionis ſicut dic̄ cõmentator 2°. huius apparet ꝙ res mãles non erūt faciles ad cognoſcēdū ⁊ ſic cū res mãles hēant in ſe prin^m^ impeditiuū cognitionis vr̄ ꝙ res materiales q̄tuꝫ de ſe eſt erunt difficiles ⁊ ſic difficultas ſumit̄ ex parte rerū ⁊ non ex pte nã tñ. ℭ P̄. ſi difficultas ſumit̄ ex parte nr̄a tunc trãſmutabilia eēt nobis magis nota ⁊ h falſum quia methaphiſica ſunt nobis magis nota q̄ꝫ naturalia cuꝫ ſint abſtracta amotu ⁊ a meth. ergo ⁊c̄.

In oppoſitum eſt phūs qui dicit ꝙ difficultas non eſt in rebus ſed in nobis vnde ſicut ſe hꝫ intellect⁹ nr̄ ad ea que ſunt mãifeſtiſſima i nã. ſicut oculus noctue ad lucē ſolis g° ⁊c̄.

Ad iſtam queſtionē eſt intelligēdū ꝙ obmittēdū eſt illud ꝙ eſt per accñs ⁊ accipiendum eſt illud ꝙ eſt per ſe. Nūc autem ita eſt ꝙ ſi nos videmus quomõ ſumitur facilitas ⁊ difficultas ex parte rerum ⁊ ex parte ītellectus ſatis patebit vtrum difficultas ſumatur ex parte noſtra. difficultas enim ſumitur ex parte materie que eſt in rebus quoniã materia eſt impeditiua cognitiõis ⁊ qr materia eſt impeditiua cognitiõis ꝓpter hoc in rebus habētibus materiā difficultas ſumitur ex parte materialitatis. Ex alio etiã ſumit̄ difficultas ex h. ſ. ꝙ res ipſe habentes materiam non intelligūtur ſicut ſunt res enī materiales ſunt intelligibiles in potentiaꝫ in actu ſꝫ ſunt ītelligibiles in actu per actionem intellectus agentis. vnde nõ intelligunt̄ res materiales ſm eſſe actuale ꝙ habent ſed fiūt intelligibiles in actu per actionem intellectus agentis. vnde dicit cõmentator in ſecūdo huius ꝙ quedam ſunt forme que ſunt intelligibiles in actu ſicut forme ſeparate ⁊ nõ fiunt intelligibiles in actu per actiones intellect⁹ agentis patet ergo ꝙ difficultas ſumitur ex parte rerum tū ex ratione materialitatis tū ex hoc ꝙ non intelligūtur ſicut ſunt ⁊ ꝙ ex parte materie pꝫ ꝙ

ſumitur difficultas q̃tuƺ materia eſt illud per ꝙ res pōt eſſe ⁊ nō eſſe ⁊ ideo per mām res minus ſunt ⁊ per ꝯñs res per mām minꝰ vere ſunt. ⁊ ſi minꝰ vere ſunt per materiā ſunt minus cognoſcibiles ergo. ⁊c̃. ¶ Nunc videndum eſt quō ſe hēat intellectus nr̃. Intellectus.n. videt̃ ⁊ eſt ītellectus. ⁊ eſt vr̃. Vñ intellectus inq̃tū intellectꝰ hƺ ꝓportionē cum ſubſtātijs ſeꝑatis qꝛ in mālis eſt ſicut ipſe ſbe ſeparate. Intellectus aūt inq̃tum vr̃ ꝓportioneƺ hƺ cū ſubſtātijs mālibus. qꝛ ītellectus vr̃ vñ videtur dependet ex fantaſmata que eſt virtꝰ mālis ⁊ depēdet etiā ex fantaſmate. Vñ dicit phūs in 3° de aīa ꝙ ſimul oƺ fantaſmata ſpeculari ⁊ ſic pƺ quō ītellectus hƺ ꝓportionem cū ſubſtātijs ſeꝑatis ⁊ cum ſubſtātijs mālibus. Nunc āt ita eſt ꝙ ſi nos volumꝰ arguere magnitudinē opis ⁊ difficultatē nō debemus arguere difficultatē opis ex magnitudine opis ſƺ ex ꝓportione virtutis ad opus qm̃ bñ poſſet eē virtus ita fortis ꝙ non eēt tale opus difficile ⁊ tñ illud opus eſſet valde magnū. Silr̃ licet opus eſſet valde paruū poſſet eē virtus ita parua ꝙ illud opus eēt difficile valde ⁊ iō debemus arguere difficultatē rei ſumopis ex ꝓportione virtutis ad opꝰ ⁊ nō ex magnitudine opis ⁊ ideo cū intellectus vr̃ magis ꝓportionet̃ rebus mālibus q̃ʒ in mālibus. magis cognoſcet intellectus vr̃ ⁊ facilius res māles q̃ʒ īmateriales ⁊ ſic res māles ſunt minꝰ cognoſcibiles q̃ʒ res īmāles ſequit̃ ꝙ intellectus vr̃ magis cognoſcet minus ītelligibilia q̃ʒ magis. intelligibilia ⁊ ideo pƺ ꝙ difficultas nō eſt in rebus ſicut bñ dicit phs ſƺ in nobis. quoniā ſi difficultas ſumat̃ ex parte reꝝ tunc magis intelligibilia eēnt a nobis faciliõis cognitionis q̃ʒ alia minus ītelligibilia ⁊ hoc non eſt veꝝ ſicut dictū eſt.

Ad rationes ad primā dō eſt. tu enī dicis infinitū eſt ignotū. veruƺ eſt infinitū ſm̃ magnitudinē ſƺ illud ꝙ eſt infinitū ſm̃ virtutem ⁊ potentiā tale infinitū non eſt ignotū ſm̃ ſe īmo manifeſtū. ¶ Ad aliud tu dicis. ſi difficultas ſumeret̃ ex pte ūa ſequeret̃ ꝙ trāſmutatiua eēnt nobis magis manifeſta ſine nota d° ꝙ veꝝ eſt: ſi trāſmutatas eēt per ſe cauſa q̃r aliquid ſit nobis magis notū nunc aūt non eſt ita īmo trāſmutatas ipſa eſt cā per accñs q̃r ſit nobis aliqd notū: ſed hēre fantaſma eſt cā per ſe q̃r aliqd ſit nobis notuƺ ergo. ⁊c̃. ¶ Ad aliud tu dicis mā eſt īpeditiua cognitionis ſine dubio nō debemus ītelligere ꝙ mā quelƺ ſit cā ſiue impeditiua cognitionis īmo eſt aliqua mā que eſt prinᵐ cognitionis ſicut appet nam indiffinitione rei hñtis mām ponit̃ ipſa mā cum tñ ipſa diffinitio rei hñtis materiam detur vt cā cognitionis ſƺ pro tāto dicitur mā impeditiua cognitionis qꝛ res habētes materiā ſunt de ſe minus intelligibiles ratione materie ⁊c̃.

Sicut enim nocticoracum oculi ad lucem diei ſe ſe hñt: ſic ⁊ aīe noſtre intellectus ad ea que ſunt oīuƺ nature manifeſtiſſima. Tex. i.

¶ Queſtio Nona.

c **Tam viſum** ſit de veritate nūc vidēduƺ eſt de alio ꝙ dicit phūs in littera ꝙ ita ſe hƺ intellectus aīe nē ad deū ⁊ ad ſbas ſeparatas ſicut ſe hƺ oculus noctue ad lucē ſolis. ⁊ iō queritur h̄ vtrū intellectus humanus cōiunctus corpori poſſit deū ⁊ ſbas ſeparatas intelligere ⁊ qꝛ fuerūt diuerſi modi dicēdi. de hoc.n. fuit vnus modus dōi Alexādri ⁊ ſequentiū eū. Alius aūt fuit Alpharabij ⁊ alius fuit ꝯñs. ꝑꝑ h̄ querenduƺ eſt p° de mō per q̃ʒ vnuſqſqƺ iſtaꝝ deuenit in diſſolutionē hꝰ qōnis ⁊ primo querendū eſt de mō alexandri. dicit enim alexāder ꝙ ītellectus vr̃ eſt generalis ⁊ corruptibilis ⁊ ꝙ eſt virtus mālis ⁊ tñ pt̃ intelligere ſubſtātias ſeparatas. nec eſt mirabile ſicut dicit alexāder ꝙ ſic mālis ⁊ ꝙ poſſit intelligere ſbas ſeparatas: qm̃ forme eꝛoꝝ ſunt māles ⁊ tñ ex cōplexione eꝛoꝝ mutabiles forme pñt reſultare ⁊ educi. Silr̃ nō eſt inconueniēs ꝙ ex cōplexione eꝛoꝝ reſultat talis forma ſicut ītellectus qui poſſit ſbas ſeꝑatas intelligere ⁊ qꝛ Alexander vidit ꝙ nō poterat bñ ſubſtinē poſitionē ſuā ꝑꝑ hoc ad inuenit aliū modum q̃ʒ poſuit in tractatu ſuo de ītellectu q̃ʒ ipē fecit ⁊ eſt ſua pō talis. ſ. ꝙ intellectꝰ nec eſt virtus nec eſt corpus ſƺ eſt p̄paratio quedaƺ in hoīe que ineſt hoī ex neceſſitate ⁊ tūc dicit Alexāder. ꝙ illa p̄paratio naſcit̃ impfecta ⁊ pficit̃ magis ⁊ magis ⁊ corroborat̃ in tm̃ ⁊ ēt perficitur illa preparatio ꝙ pōt intelligere ſbas ſeparatas ⁊ ponit exemplū alexāder in tractatu ſuo. Sicut hō naſcitur hñs imperfectā potentiā gradiēdi tñ illa potētia magis ⁊ magis pficitur in homine ⁊ tantū pficitur illa poᵃ gradiendi in hoīe ꝙ homo pōt pficere gradi. Sic dicebat dictꝰ alexāder de ītellectu.

Et ideo querendū eſt de ītellectu. ſ. dato ꝙ ītellectus eēt mālis vtrū poſſet ſbas ſeparatas ītelligere ⁊ vr̃ ꝙ ſic qm̃ dicit phūs in 2° de aīa ꝙ ſenſus eſt ſuſceptiuus ſpecieꝝ ſine mā ſi g° ſenſus qui eſt potentia mālis pōt apphendere ſpeciē in materialē. tunc videt̃ ꝙ dato ꝙ intellectus eſſet mālis adhuc bñ poſſet intelligere ſbas īmateriales. ¶ P̃. magis vr̃ māle pati ab in māli. q̃ʒ materiale agere in māle. vñ maius eſt agere māle in īmateriale q̃ʒ materiale pati ab in māli cum ergo māle poſſit agere in īmateriale vt ꝓbabo videt̃ ꝙ materiale potēit pati ab īmāli. ¶ Probatio ꝙ māle poſſit agere in īmateriale. q̃ʒ fantaſia ē māle ⁊ tñ fantaſia bñ agere in ītellectu qui eſt īmaterialis. ſƺ aliam naturā poſitionē: igit̃ vt videt̃ magis poterit māle pati ab in materiali. ergo cū intelligere ſit qōdam pati videt̃ ꝙ intellectus poſſit pati a ſubſtantijs ſeꝑatis ⁊ ſic per ꝯñs poterit eas intelligere. ¶ P̃. methaphiſica abſtrahit a mā ſenſibili non a mā itelligibili ⁊ tñ imaginatio pōt mathematica comphendere. cuƺ ergo ſicut videt̃ dr̃e cōmentator in oībus alijs a p° ſit aliquid loco mᶜ ⁊ hoc dr̃ in cōmento de cāis ꝙ oēs ſubſtātie iᵉ ſeparate a p° hñt ſuum yliachi. ergo videt̃ ꝙ dato ꝙ ītellectus ſit materialis videt̃ ꝙ poſſit ſbas ſeꝑatas ītelligē. ¶ Sine d° veꝝ ē ꝙ Alexāder. poſuit ꝙ intellectus mālis poſſet ſbas ſeꝑatas ītelligere ⁊ ꝯtra hoc arguit commētator duabus rationibus ⁊ ſi declaremus eas ſatis erit. ¶ Prima rō Auer. eſt ꝙ fundamēta oīuƺ ſapientū ſunt ꝙ intelligibile in actu ⁊ intellectus in actu ſint idē. ſiue vnū. Si ergo ītellectus materialis ītelligit ſbas ſeparatas ſicut tu pōis tunc ſbe ſeparate eſſent vnū ⁊ in ītellectu ⁊ eſſet eadē ei ⁊ tunc ſeq̄ret̃ ꝙ māle eſſet in mālis: ⁊ cū materiale ſit corruptibile ⁊ īmateriale ſit īcorruptibile ſequeret̃ ꝙ corruptibile fieret incorruptibile ⁊ hoc eſt falſuƺ ergo ⁊c̃. nec potes dr̃e ꝙ cōmentator dicit ꝙ ītellectus mālis intelligat ſbas ſeparatas ſine īnouatione virtutis qm̃ aut fiet inouatio in recipiente aut in recepto aut in vtroqƺ hō in recipiēte ⁊ in receptato: aut in neutro illoꝝ fiet īnouatio. Si tu dicas ꝙ in neutro illoꝝ fiat innouatio nec in recipiēte nec in recepto tūc non plus intelliget ītellectus nūc q̃ʒ prius nec pt̃ fieri īnouatio in recepto ſicut in ſba ſeparata q̃ʒtū ſba ſeparata in trāſmutabilis eſt ⁊ nō pt̃ in ea fieri īnouato nec poteſt fieri īnouatio in vtroqƺ qm̃ iam fieret īnouatio in ſba ſeparata ⁊ ideo oƺ ꝙ in ītellectu fiat īnouatio non pt̃ aūt fieri in ipſo ītellectu alia īnouatio q̃ʒ ꝙ intellectus mālis fiat in mālis ⁊ corporale fiat in corporale nō.n. iſta innouatio eſt aliqd aliud. niſi qꝛ de nouo virtus mālis ſit vnū actu cū ſba intellectuali. ¶ Sine dubio in rōne cōmentatoris eſt vnū dubiū. ſ. ꝙ ītellectuale in actu ⁊ intellectus in actu ſunt vnū. quoniā ſi vna ſba ſeparata ītelligat aliaƺ ſbam ſeparatā non opƺ ꝙ vna ſit alia ⁊ ꝑꝑ hoc videt̃ eſſe dubiū de verbo ꝯñtis. ⁊ ſine dubio cū dr̃ ꝙ intellectuale in actu ⁊ ītellectus ſunt vñ intelligit̃ ita ꝙ ipſe intellectꝰ ⁊ ītelligibile in actu ſint vnū ſicut mā ⁊ forma ⁊ hoc ſufficiat ad intentionē Auerroys. ¶ Et adhuc dclarādū eſt cipiendo dictū cōmen. dicit enim cōmentator ꝙ qñ aliq̄ duo ſunt in aliquo 3°. illud ꝙ eſt formalıꝰ eſt forma alterius ſicut ſi lux ⁊ color ſicut in dyafano ſicut in 3° cuƺ lux ſit formalioꝛ q̃ʒ color tūc lux erit q̃ʒ forma coloris nūc āt ita eſt ꝙ ſi ītellectus intelligeret ſbas ſeꝑatas tūc ītellectꝰ eſſet in aīa ⁊ in ipſa ſba ſeparata ⁊ ideo cū ipſa ſba ſeparata ſit formalioꝛ q̃ʒ ipſe ītellectus ipſa ſba ſeparata eēt idē ꝙ

forma ipſius ītellectus. tūc ex ipſo ītellectu ⁊ ex ipſa ſba ſeparata fieret vnū ſicut ex materia ⁊ forma ⁊ cū₃ forma debeat hēre ꝓportionem mē oporteret ꝙ ſi intellectus mālis intelligeret ſubas ſeꝑatas ꝙ fieret in mālis: ⁊ tūc māle fieret in māle ⁊ incorruptibile fieret incorruptibile: ⁊ ideo optima ē rō ꝯmenta. ¶ Sed non valet illd ꝙ ſi intellectus intelligeret ſubas ſeꝑatas ꝙ ſuba ſeꝑata eēt in ipſo ītellectu ſine dubio ſi ītelligere intelligit ſuba₃ ſeparatā intellectu eē per ſpēm ſuā ⁊ ſiliū ⁊ circa ipſas ſpecies eēt in pīo intellectu ⁊ ſequeret̄ idem ꝙ prius cum abſente ꝯmen. ꝯcederet modum primū: ⁊ quia Alex. vt ꝯmenta. narrat vacillauit in oppōne ſua ⁊ dixit ꝙ intell's qui eſt in nobis intellectus ſubas ſeꝑatas non ē intellect⁹ in mālis quia talis intellectus corrumpit̄ per corruptionem anime. ſed talis intell's eſt intellectus abſtract⁹ quē phus vocat adeptum ⁊ ꝓpter h̄ ſm h̄ arguit ꝯmentator .ſ. ꝙ ſi intelligit per iſtum intellectum adeptū: intellectū agentē vel ēt alium intellectum abſtractum: tunc erit dubium de continuatione iſtius intell's nobiſcū q̄₃^{m}: ſi cōtinuationem aſſignare non poterit: ⁊ iō non ponit̄ ī nobis niſi vtutem materialem.

Et tunc ad rōnes rn̄dendū ē: tu dicis ſenſus eſt ſuſceptiuus ſpecie ⁊c̄. Dico ꝙ non dicitur ſenſus eſſe ſuſceptiuus ſpēi ſine mā: qꝛ non recipiat mā. immo ſpēs ipas recipit ſenſus in organo ⁊ cum conditionibus mālibus. Et pro tanto dꝛ ſenſus eſſe ſuſceptiuus ſpeciei ſine mā: quia non recipit ſpēm ſub illo eſſe ꝙ hab₃ in mā extra. Et tūc ad rōnem ſcdam eſt dōm ꝙ in tribus deficit. deficit enī illa rō primo in hoc ꝙ dic̄ māle agere in māle ſicut fanta^{ma} agere in ipſo intellectu. na₃ ipm fanta^{ma} non agit in ipſo intellectu in vtute ꝓpe: ſ₃ in vtute intell's agentis ⁊ ideo intell's agens dicit̄ magis agere q̄₃ ipſum fanta^{ma}. ¶ Deficit ēt iſta rō in alio ꝙ dic̄ ꝙ intelligere eſt pati tm̄ ſine dubio l₃ intelligere ſit paſſio quedā tn̄ admiſcetur ei iſte actus qui eſt iudicare qui reducit̄ ad actum. ¶ Deficit ēt rō in eo ꝙ dicit ꝙ intelligere eſt paſſio mālis. Intelligere ē non ē paſſio mālis et ſi ſit paſſio non ē paſſio mālis: ſed ī mālis: ſed ſi vtus mālis pateret̄ ab in māli talis paſſio mālis eēt qꝛ ꝙ recipet̄ ab aliquo recipere per modū recipientis cū igit̄ intelligere non ſit paſſio mālis ēt ſi pateret̄ māle ab in materiali talis paſſio nō eēt intelligere. ¶ Ad aliud tu dicis methaphiſica ⁊c̄. dico quod qn̄ dꝛ ꝙ ma^{ca} non abſtrahit a mā intelligibili melius eſſet ꝙ diceret̄ ꝙ ma^{a} non abſtrahit a mā imaginabili. ma^{a} eſt ⁊ ſi abſtrahat a mā quali .ſ. a calido ⁊ frigido non tn̄ abſtrahit a continuo nec a quāto ⁊ ideo cum ꝯtinuo ſit imaginabile ⁊ ipſum q̄₃tum ⁊ non abſtrahit a mā imaginabili qꝛ non abſtrahit a q̄₃to ⁊ continuo que ſūt imaginabilia pp h̄ melius eēt dicer̄ ꝙ ma^{a} abſtrahunt a mā quali ſiue ſenſibili ⁊ non abſtrahūt a mā imaginabili: ⁊ iō eſt ſube ſeꝑate niſi hēant mām imaginabilem. non o₃ ꝙ intell's dato ꝙ eēt mālis ꝙ poſſet ſubas ſeparatas intelligere l₃ vtus mālis que eſt imagiatio mathematica poſſit apprehendere pp rōnem que dicta eſt. Nam ſicut ſenſus apprehendit mālia ſicut imagiatio apprehendit mathe^{a} q̄re cum viſum ſit ꝙ ſi intellectus non eēt generalis ⁊ mālis ſicut poſuit Alex. ꝙ non poſſit ſubſtantias ſeparatas intelligere. Nunc querendum eſt de alia via.

¶ Queſtio decima.

q **Ueritur** ergo dato ꝙ intell's vꝛ eē preparatio quedā ſicut ipſe Alex. poſuit. Utrum per talem preꝑationē poſſemus intelligere ſubas ſeꝑatas ⁊ vꝛ ꝙ ſic qm̄ videmus ꝙ aliqua vtus corꝑalis ſicut vtus patris q̄ eſt in ſemine pōt diſponere ipſum meſtruū: ⁊ diſpoſitio māe ſiue vtus ſeminis videt̄ ſufficere ad hoc vt ipſum meſtruū ſic diſponere ad h̄ vt ipſum recipiat ab extrinſeco aīam intellectiuam que excellentie vꝛ totā nām māe corꝑalis. Si igit̄ vtus corꝑalis. dig^{o} vtus corporalis ſpt eſſe diſpō ad receptionem forme excellentis nām materie ſicut ipſius aīe intellectiue videtur ꝙ dato ꝙ intell'us eēt preparatio mālis ꝙ per talem preꝑatione₃ poſſum⁹ intelligere ſubas ſeꝑatas. ¶ P̄. h̄ ide₃ vꝛ ſic. infimorum ſuppꝛema attingunt infima ſupp̄mor: ſed int̄ oēs vtutes māles imaginatio eſt ſupior. ergo attingit infimā intelligentiam. ergo vt vr̄ ꝙ dato ꝙ intellectus eēt quedā preparatio mālis ſic̄ poſuit Alex. ꝙ per ipm poſſemus intelligere ſubas ſeparatas.

Ad oppoſitum arguit̄ illa preparatio ē quedam priuatio. nam illud dicit̄ eē preꝑatum ad aliqd ꝙ non h₃ illud aptū natum tn̄ eſt hēre. ergo cum per priuationē non poſſemus tangere ſubas ſeparatas videt̄ ꝙ per illam p̄paratione₃ nō poſſemus ſubas ſeparatas intelligere.

Ad iſtam qōnem eſt intelligendū. ꝙ ſic̄ viſu₃ fuit prius Alex. credidit ꝙ cum hō ſit generalis ꝙ in hoīe non eēt aliqua vtus in mālis ⁊ pp hoc poſuit Alex. ſicut viſum eſt prius ꝙ intell's eē vtus mālis ⁊ generalis: ⁊ dicebat ꝙ intell's ī natiuitate hoīs erat impfcūs ⁊ perficiebat̄ ſm ꝙ magis ⁊ magis perficiebat̄ homo. ⁊ pōebat ex^{m} de vtute greſſina in homīe ⁊ quia Alex. vidit ꝙ non poterat bene ſubſtinere potentiam iſtam pp h̄ dicit ꝙ intell's erat preparatio quedam in nobis ⁊ dicebat ꝙ iſta preparatio impfcā ē ⁊ perficiebat̄ ſm ꝙ abſtrahit res ipſas ⁊ ſ₃ ꝙ magis ⁊ magis abſtrahit. ſm hoc perficitur magis i^{a} preꝑatio ⁊ tunc dicebat Alexā. qn̄ i^{a} preꝑatio totum abſtrahit tunc pōt intelligere ſubas ſeparatas. ¶ Contra iſtum modū ponendi arguit ꝯmentator. d. ꝙ dato ꝙ ītell's eēt preparatio ⁊ dato ꝙ i^{a} preparatio eſſ₃ perfcā in hoc qō totum abſtrahit non tamen ſequit̄ ꝙ intelligat tunc ſubas ſeparatas quia ⁊ l₃ res ipſas intelligeret quando i^{a} preꝑatio totum abſtrahit non ſeqt̄ tn̄. ergo res in māles intelliger₃. ſed res māles que ſunt ſibi ꝓportionabiles. Sicut non ſequit̄ ſi homo habens vtutem greſſinā perfectam ꝙ poſſit gradi ſicut auis: ſed modo gradiendi ſibi competenti: ſic nō ſeqt̄ dicit ꝯmen. ꝙ ſi i^{a} preꝑatio totū abſtrahit ⁊ poſſit intelligere res māles. ergo in māles pōt intelligere: ſi bene ſequit̄ ꝙ poſſit intelligere res ſibi ꝓportionales ſicut māles. ¶ Poſſum⁹ tn̄ ſi volumus adducere nouam rōnem ad oñdum ꝙ ſi intell's eēt preꝑatio ꝙ non poſſemus ꝑ ipſum ſubas ſeparatas intelligere qꝛ cū illa preꝑatio ſit priuatio quedā ſuꝑ iſtam preꝑationē intelligemus ſubas ſeꝑatas oporteret ꝙ i^{a} preꝑatio mitteret̄ vtuti ī māli aut vtuti in māli. ſed neutro iſtoꝝ modoꝝ eſt poſe non. n. poſſum⁹ per iſtam preꝑationē intelligere ſubas ſeparatas ſm qō mittit̄ vtuti māli cui⁹ ꝓbatio eſt qm̄ virtus mālis tria h₃: habet enim ꝙ cognoſcat per receptionem h₃ ēt ꝙ cognoſcat vt hic ⁊ nunc. 3° ꝙ h₃ vtus mālis eſt ꝙ nulla vtus mālis ē ſupra ſe conuerſiua. nunc autem igit̄ ē ꝙ vtus mālis non pōt cognoſcere ſubas ſeparatas ſm qō cognoſcit per receptionē: qm̄ ſi cognoſcer₃ ſubas ſeparatas ipſa vtus mālis hoc eēt per receptionem ſpēꝝ ſubaꝝ ſeparataꝝ: ſed ſic non: quia quicqd recipit̄ in aliq^{o} recipit̄ in eo per modum rei recipientis ⁊ non ꝑ modū rei recepte. Ille ſpēs ſubaꝝ ſeparataꝝ ſi reciperent̄ ī virtute māli ⁊ eēnt ⁊ haberent eē mālit: ſed ꝑ tales ſpecies māles non pōt vtus mālis cognoſcere ſubas ſeparatas ⁊ vl'es. ¶ Ipſa ēt vtus mālis inq̄₃tū cognoſcit h̄ ⁊ nunc non pōt cognoſcē ſubas ſeꝑatas cum ſube ſeꝑate nō ſi ſit hērent vtus vo mālis vero cognoſcit ⁊ hērent ⁊ non poteſt alr cognoſcē. p₃ g^{o} ꝙ vtus mālis nō pōt cognoſcere ſubas ſeꝑatas. ¶ Q. ō ēt vtus mālis non poſſit cognoſcē ſubas ſeꝑatas: h̄ appet qm̄ tunc ipſa eēt ſupra ſe vſiua. ꝙ ē ꝯtra phm qui dicit ꝙ nulla vtus mālis ſupra ſe cōuerſiua eſt: ꝙ aūt h̄ ſequeret̄ vꝛ. Nā ſi vtus mālis cognoſceret ſubas ſeꝑatas oporteret ꝙ eēt aliqua vnio illius vtutis mālis ad ipas ſubas ſeꝑatas. h̄ aūt vnio triplr poteſt intelligi. Uno mō pōt intelligi in vnio ꝙ ſic per ſpēs impſſas: alio mō ꝙ ſit per ſpēs abſtractas. ⁊ 3° mō per vnionem ſube. p̄mus modus iꝓbat̄ per ea que dicta ſunt. Nā vt hitū eſt ille ſpēs mālit̄ reciperent̄ ⁊ ideo non ducerent incognitiōem ſube in mālis. ſcōs modus ē impoſſibile qꝛ ab abſtracto non ſit abſtractio. terti⁹ modus vꝛ

ſuperſletenus probabilitatem ꝯtinere ꝙ ſumeretur per ſuā ſubam illa ſba ſepata illi virtuti mālī non ē ꝯiuncta. ⁊ tūc ſi illa virtꝰ mālis eā cognoſceret eēt ſupra ſe ꝯuerſiua tñ ſm iſtū modū dicendi in ſuba virtutis mālis eſſet ſba intelligibile ⁊ hoc ē ꝙ ꝓponebat̃ declarandū.

Ad ratiões dōm eſt. ad primā de aīa itellectiua dico ꝙ non eſt ſilē ꝙ inducebat̃ ꝑ ſili. nō enī ē ꝯtra rōnem rei mālis ꝙ perficiebatur ꝑ ſbam ſepatam ꝙ ad eē ita ꝙ in eēndo tenet̃ inclinatio rei mālis ad ſubam ſpūalem ſed eſt ꝯtra rōnē rei mālis ꝙ incognoſcendo timet̃ inclinatio eiꝰ ad ſubā ſpiritualem ⁊ rō ē qꝛ ſuba ſpūalis in eēndo hꝫ eē diſtinctum ab alijs ⁊ ita magis limitat̃ ſed in cognoſcēdo hꝫ eē quodāmō indiſtinctum quia ex hoc ꝙ cognoſcit aª aſſilia ſe alijs. ⁊ ideo ſm iſtā viā incognoſcendo in materiat̃ vꝫ eē minꝰ limitata q̃ꝫ q̃ꝫᵐ ad eē. ⁊ iō cū res corꝑales maxime hēant eē limitatū ē ꝯtra rōnem eiꝰ. ſ. rei corꝑalis ⁊ ꝑ ꝯſequens cuiuſlꝫ virtutis organice ꝙ aliqd vniat̃ ad cognitionem ſpūalium vt cognoſcat ea. nō eſt tñ ꝯtra rōnē eiꝰ vt vniat̃ ad eē ſpūalium vt fiat vnū. ſ. vnū ſm ſubā ex re ſpūali ⁊ corꝑali que ſit idē eē vnus que. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ illud contingere nō ē ſm cognitiōem: ſed ē ſm maiorem approximationē in ordīe vniuerſi: ⁊ ita erat ibi fallā equocatiōis ⁊c.

¶ Queſtio Undecima.

q **Ueritur** vtꝝ pō empedocli. habeat veritatem: poſuit enī emp̃. ꝙ intellꝰ nr̃ per intellectū iſtaꝝ qdditatū pōt intelligere ſubas ſepatas: ⁊ vꝫ ꝙ ſic: qm̃ magis ꝯtingit ſuba corꝑalis cū ſuba ſeparata q̃ꝫ accñs cū ſba ſed ꝑ ipm̃ accñs poſſumꝰ itelligere ⁊ cognoſcē ſbā ⁊ qd quid eſt ſicut dicit phs in prohemio libri de aīa ꝙ accidentia magnā ꝑtē conferunt ad cognoſcēdū quidqd ē. ergo vt vꝫ magis poſſumꝰ cognoſcere ⁊ intelligere ſubas ſeparatas ꝑ ipſas ſbas materiales cū magis ꝯueniant int̃ ſe q̃ꝫ accñs cū ſuba. ¶ P̃. celū ſe hꝫ vt materia motorꝫ āt vt forma. ſed celū cognoſcimꝰ in virtutibꝰ materialibus ⁊ materia nō cognoſcit̃ niſi ꝑ anologiā ad formā gᵒ ⁊c.

Ad iſtam qōnē ē intelligēdū ꝙ emp̃. accipiebat tres ꝓpōnes ⁊ ex iſtis tribus ꝓpoſitionibꝰ concludebat tres ꝯclōnes: ⁊ ex illis tribus concluſionibᵒ ꝯcludebat intentū ſuū: accipiebat enī emp̃. vnā ꝓpōnem q̃ talis ē. ſ. ꝙ oē ſcm̃ hꝫ qdditatē intellꝰ hꝰ ꝓpōnis ē: qm̃ oēs res materiales hñt qdditatē. Nam ſcm̃ appellat emp̃. rē materialē. res. n. material̃ ꝑꝑ ſuā ꝯpoꝫ nō ē ſua qdditas ſꝫ hñs qdditatē: ⁊ ꝑꝑ h̃ dicit emp̃. ꝙ omne ſcm̃ hꝫ qdditatē. ¶ 2ª ꝓpō q̃ꝫ accipiebat eſt iſta ꝙ intellꝰ ſpeculatiuꝰ hꝫ qdditatē: ⁊ intellectꝰ hꝰ ꝓpōnis ē. ſ. ꝙ ea que intellectu ſpeculatiuo intelligūt̃ hanc qdditatē. ¶ 3ᵒ. p. q̃ꝫ accipiebat eſt iª. ſ. ꝙ itellꝰ pōt ab oī hñte qdditatē abſtrahere qdditatē: vt ſi hō diffiniat̃ ꝑ al̃. ⁊ al̃ ſit habēs qdditatē adhuc pōt intellectꝰ abſtrahē qdditatē al̃is. ⁊ ſꝑ quouſqꝫ deueniat ad qdditatē nō habētē qdditatē. ¶ Et his tribꝰ arguebat ſic aut intellectꝰ deueniet ad quidditatē non hñtē qdditatē aut nō abſtrahit ab oī hñte qdditatē ipam qdditatem ꝙ ē ꝯtra ſuppōnē. ſ. ꝙ ab oī habēte qdditatē intellectꝰ pōt abſtrahē qdditatē. aut erit ꝓcedere in ifinitū. In ifinitū aūt ꝓcedere nō ē poſſibile cū enī intellectꝰ natꝰ ſit abſtrahere qdditatē ab oī qdditate ſi eēt ꝓcedere in ifinitū nunq̃ꝫ terminaret̃ appetitꝰ naturalis: nec ē dicē ꝙ reſolutio itellectꝰ ſtet ad nihil vel ad aliqd ꝙ nō ſit qdditas nec hēat qdditatē. ⁊ ſic ꝯcludebat intētū ſuū: dicebat enī ꝙ intellectꝰ intelligēdo deueniret ad aliquā qdditatē nō hñtē qdditatem ⁊ tūc cū qdditas ſube ſeparate nō ſit hñs qdditatem tūc intellectꝰ nr̃ poterit intelligere ſubas ſepatas. ¶ Cōtra iſtud arguit ꝯmentator. d. emp̃. potuit intelligere. d. aūt enī intelligebat ꝙ ꝑ hᵒ nō nr̃ intellectꝰ intelligebat qdditatē non habentē quidditatē ꝙ poſſit ꝑ hoc intelligere qdditatē ſube ſepate non hñtem qdditatē ⁊ tūc ſine dubio dicit ꝯmen. ꝙ ſi quidditas nō hēant qdditatē diceret̃ vniuoce de hac quidditate non habēte qdditatē ⁊ de qdditate ſube ſeparate nō habēte qdditatē ⁊ tunc dicit ꝯmen. qd̃ bñ ꝓcederet rō emp̃. ſed qꝛ nō eſt ita ideo ⁊c. ¶ Si āt itelligat emp̃. ꝙ ſicut intellectus nr̃ natus eſt intelligere qdditatem nō habentē ꝙ ita natus eſſet intelligere quidditatem ſube ſeparate nō hñtem qdditatē: dicit ꝯmen. ꝙ ſi ita intelligeret tūc nō poſſet reddere cām q̃re qñqꝫ intelligēt: ⁊ qñꝫ nō.

Et tunc ad rōnē dōm eſt: qd̃ talis modus arguēdi non valet qñ enim dꝛ h̃ magis cōuenit cū iſto q̃ꝫ illud cū illo. ergo magis intelligēt̃ ꝑ illō non valet: non enim valet ꝙ ſit reale magis ꝯuenit cū reali q̃ꝫ intētionale cū reali qd̃ ꝑꝑ hoc intelligat̃ quodcūqꝫ reale per qd̃lꝫ reale ſicut homo per lapidē niſi illud reale natum ſit intelligi per illud reale ⁊ ſimiliter eſt ex ꝑte iſta directe. ¶ Ad aliō pꝫ ſclō ⁊c.

¶ Qō Duodecia.

q **Ueritur** adhuc de pōne alfarabij. poſuit enim alfarabius ꝙ intellectus noſter per h̃ ꝙ per ſeipm̃ intelligit pōt intelligere ſubas ſepatas: ⁊ vꝫ qd̃ ſic. tu enī nō potes dicere ꝙ intellectꝰ noſter nō poſſit intelligere ſubas ſepatas itelligēdo ſeipſum niſi quia differt in ſpē a ſbijs ſepatis: ſed ꝑꝑ hoc nō potes ſic dicere quia ſi ſic diceres tūc cū vna ſuba ſepata differat i ſpē ab alia ſequitur ꝙ vna ſuba ſeparata non poſſit aliā ſubam ſeparatam intelligere. ergo per hoc qd̃ intellectꝰ noſter differat in ſpecie a ſubijs ſepatis non potes dicere ꝙ intelligendo ſe ipſum non poſſit ipas ſupas ſepatas intelligere nec potes h̃ dicere ꝑꝑ h̃ ꝙ differat in gñe ab illis qm̃ oēs ſube itellectuales ſunt eiuſdem gñis. ergo vt vꝫ intellectꝰ noſter i itelligēdo ſeipꝫ poterit ſubas ſepatas itelligē. ¶ P̃. tu nō dicis ꝙ intellectus nr̃ non poſſit itelligere ſubas ſepatas niſi quia fantaſª non hñt ſic intellectus nr̃ fantaª non habꝫ ⁊ non pōt ſeipm̃ intelligere. ergo vꝫ qd̃ intelligendo ſe ipſum poſſit dictas ſubas intelligere. ¶ Ad oppoᵐ ar̃ ſic. Actꝰ nō cognoſcit̃ per potentiā ſed ecōuerſo. vñ materia cognoſcit̃ per anologiā ad formā: forma aūt nō cognoſcit̃ per materiā: cū gᵒ intellectꝰ nr̃ i genere intellectiuum ſic: quaſi materia ſube non ſepate qī forme: vꝫ ꝙ intellectus nr̃ intelligendo ſeipm̃ non poſſit intelligere ſubſtātias ſeparatas: ſed potiꝰ econuerſo. ſ. intelligendo eas poſſit itelligere ſeipſū.

Ad iſtam qōnem eſt intelligendū ꝙ alfarabiꝰ poſuit ꝙ intelligendo ſeipm̃ intellectus nr̃ poterit ſubas ſepatas intelligere ⁊ hoc poſuit ſic diſtingūt enī ſex mōs intellectū. Uno enim mō intellꝰ accipit̃ ꝓ quadā diſcretione ſiue prudentia ſicut dñis ꝙ iſte hō eſt intelligens qñ eſt diſcretꝰ ⁊ prudens. Alio mō accipitur intellectꝰ pro quadā ꝓbabilitate ſicut qñ dñis ꝙ hic accipitur intellectꝰ ⁊ h̃ refutat intellectꝰ qꝛ eſt ꝓbabile vel iprobabile: ⁊ ſic iſtis duobꝰ modis accipit̃ intellectus vulgariter reliquis. q̃ttuor modis accipit̃ intellꝰ a pho ſicut accipit̃ in libro poſterioꝝ. alio mō i libro moral̃. alio mō i methaª alio mō in libro de aīa. A pho enim accipit̃ in libro poſte. ꝓ hitu pñoꝝ per quē intellectꝰ contingit ea que ſequunt̃ pñª rei intelligibilis: ⁊ de tali intellectu qui eſt hitus pncipioꝝ ſpeculatiuoꝝ loqt̃ phus i libro poſterioꝝ. ¶ Alioᵒ accipit̃ intellectꝰ i moralibus et intellectꝰ acceptꝰ i moralibꝰ vt ipſe alfarabius dicit nihil aliud ē q̃ꝫ hitus pncipioꝝ moraliū. vñ ſicut oꝫ hr̃e hitū pncipioꝝ ſpeculatiuoꝝ ad hoc vt ſpeculetur ea q̃ ſūt pria pñª ſpeculatia ſic oꝫ hr̃e hitū agibilium ad hoc vt bñ agat ¶ Alio mō accipit̃ in meª ⁊ dicit̃ ſuba ſeparata. ¶ Alio mō accipit̃ itellectꝰ a pho i libro de aīa ⁊ itellectꝰ acceptꝰ i libro de aīa accipit̃ quattuor modis. vno mō dꝛ intellectus: itellꝰ i potētia ſiue poſſibilis. alio mō intellectus in actu. alio mō intellectꝰ agens. alio mō adeptꝰ. Intellectꝰ enim poſſibilis ſiue i potētia eſt ille per quā aīa hꝫ ſpēs itelligibiles recipit̃. vñ dic̃ phs ꝙ itellectꝰ poſſibil̃ ē cꝰ ē oīa fieri ⁊ iſte ſpēs exñtes in ipſo intellectu informāt ipꝫ intellectum ꝑꝑ h̃ ſortitur nomē intellꝰ ⁊ dꝛ illa ſpēs intellectus in actu cuiꝰ rō eſt: qm̃ ipſa ſpecies compat̃ ad intellectū ſicut forma: ⁊ quia forma ⁊ actꝰ idem ꝑꝑ h̃ dicit̃ illa ſpecies intellectus in actu. ¶ Intellꝰ aūt agens dicit̃ ille intellectus qui abſtrahit quidditates itellectꝰ: ⁊ ſe hꝫ

ad fanta^a ſicut lux ad colores. ¶ 4° mō accipit intellect^9 pro intellectu adepto. materia enim non pōt eſſe adepta qñ qñ materia accipit aliquā formā: ſtatim ſpoliat aliq̄ forma qm̄ due forme ſubales nō pn̄t ſimul eſſe in eadez materia: ꝛ iō materia nō pōt eſſe adepta intell's tamē bñ fit adept^9: qm̄ cū intellect^9 accipit aliq̄ ſpēm non pp hoc opꝫ ſpoliari alia ſpē: lꝫ p̄mo recipiat vnā deinde aliam ꝛ poſtea aliā ꝛ ſic qñ intell's oēs ſpēs ꝛ ſimilitudines oium rez accipit: tunc dr̄ intellectus nr̄ adept^9 vnde eodez modo quo cōparāt corpa celeſtia ad iſtas res materiales: illo modo compant ſube ſepate ad intellectū noſtruz: corpora eni celeſtia nō pn̄t recipe vlteriorē formā ſic ē d̄ ſubſtantijs ſepatis qñ ſube ſepate nō recipiunt aliquā ſimilitudinē q̄z nō hēant imo ſbe ſepate hn̄t in ſe oēs ſpecies ſiue ſimilitudines oium rez cognoſcibiliū ab ipſis. vnde dr̄ in libro de cāis in ii^a ppōne qd intelligibilia eſt plena formis: ꝛ ſic intellectūz ſubaz ſepataz ꝛ ē adeptus ꝛ hēt in ſe oēs ſpēs: ſiue ſimilitudies oium rez. ¶ Intellect^9 āt nr̄ nō hꝫ in ſe ſpēs oium rerū: ſed eas acqrit vn̄ intell's nr̄ p̄io recipit vnā ꝛ poſtea aliā: nec pp h̄ ſpoliatur illa ſpē ꝛ ſic quouſq; recepit ſpēs oium rez: ꝛ tūc dr̄ intellectus nr̄ eē adeptus qñ plen^9 ē formis, ſicut intellect^9 ſbaz ſepataz: ꝛ tunc nr̄ intellectus qñ ē ſic adept^9 intelligendo ſeipſum pōt intelligē ſbas ſepatas ꝛ rō eſt q: tunc ſimpliciter aſſimilat cū ſit plenus ſic ille ſunt ꝛ in intelligendo ſe plenū ꝛ adeptū pōt intelligere ſbas ſepatas ꝛ hec fuit opinio Alfarabij. ſ. qd intellect^9 intelligendo ſeip̄m pōt intelligere ſbās ſepatas. ¶ Sine dubio iſte ſatis ſubtilit̄ pceſſit tñ iſte modus non ē poſſibilis ꝛ poſſem^9 per hoc iſtū modū improbare. ſ. ꝙ intell's nunq̄ deueniet ad h̄ ꝙ fiat adept^9. Sꝫ dato ꝙ intell's poſſet fieri adeptus adhuc nō poterim^9 ſubas ſepatas intelligē cui^9 declaratio ē: qm̄ ſic arguebat ɔmē. ɔtra emp. qm̄ ꝛ dato ꝙ intell'us nr̄ intelligeret qdditatem nō habētez qdditatē. q: ītamen qdditas nō hn̄s qdditatē dr̄ nō vniuoce de qdditate non habēte qdditatē. puta de quidditate nō habēte qdditatez ſbaz mālīū ꝛ ſubaz ſepataz pp h̄ nō ſeqt̄ ꝙ ſi intellect^9 nr̄ intelligit qdditatē nō habētē qdditatē ſubaz mālīuz ꝙ pp h̄ intelligat qdditatē nō hn̄tē qdditatez ſube in mālis. Siit lꝫ intell's nr̄ poſſet fieri adept^9 ꝛ plen^9 formis quia tñ iſta plenitudo nr̄i intell's deficiēs eſt a plenitudine intell's ſubaz ſepataz pp h̄ nō opꝫ ꝙ dato ꝙ intell's poſſet fieri adept^9 ſicut intell's ſubaz ſepataz ꝙ intelligendo ſeip̄m poſſit intelligere ſbas ſepatas. vn̄ argueret ille ſi illa plenitudo nō hēret difformitatē ꝛ plenitudine ſbaz ſepataz ꝛ illa difformitas in trib^9 attendit qm̄ plenitudo i ſbijs ſepatis innata ē nāliter. plenitudo āt in nr̄o intellcū eſt acqſita difformitas ē ēt in h̄ qm̄ ille ſpēs que ſunt in ſubijs ſepatis ſūt alteri^9 rōnis a ſpēb^9. g^o ſunt in intellectu n°. 3° ēt difformitas ē q̄tū ad actum: debem^9 eni imaginari ſubas ſepatas intelligere ſicut oculus directe fert̄ in colorem ſꝫ intell's nr̄ nō directe fert̄ in qdditatē: ſed dependet ex vtutib^9 mālib^9 pp h̄ ꝛc̄. ꝛ ſic pꝫ ꝙ ēt ſi intellectus nr̄ poſſet fieri adept^9 ꝛ plen^9 formis nō tñ ſequeret̄ ꝙ intelligēdo ſeip̄m ꝛ ſubas ſepatas poſſit intelligere ſicut declaratum eſt.

Ad rōnem cū tu dicis ꝛc̄. poſſum rn̄dere ꝙ intell's nr̄ non intelligit ſe vniformiter cū ſubiis ſepatis: imo intell's nr̄ directe non intelligit ſeip̄m ſube aūt ſepate directe ſe intelligunt. vnde intellect^9 noſter p̄io intelligit quidditatem rei ꝛ poſtea intelligit ſe intelligere ꝛ in hoc ꝙ intelligit ſe intelligere intelligit ſeip̄m ſicut non eſt de illis ꝛc̄.

¶ Queſtio Decimatertia

q **Ueritur** de pōne themiſtij. Poſuit enim the^9. ꝙ ſi intell'us nr̄ intelligit res māles ꝙ dignius eſt ip̄m intelligere res in māles. ꝛ iō q̄re vtrūlibꝫ hēat veritatem. ſ. ꝙ dignius ſit ip̄m intellectū intelligere res imāles q̄z ſi intelligat res māles. ꝛ vr̄ ꝙ ſic: qm̄ intellect^9 nr̄ aſſilat̄ ſubiis ſepatis. ergo magis q̄z rebus mālib^9. g^o ſi res in māles intelligat dignius erit q̄z ſi res māles itel

ligat. ¶ P̄. intellectus nr̄ eſt vtus ſupra ſe conuerſiua. ſꝫ vtus ſupra ſe ɔuerſiua q̄to aliquid ē vnuz ei tāto magis illud contingit. cū ergo ſba ſepata cognoſcit ab intellectu ē vnū cū ipſo. cū ergo ſint ſbe ſepate digniores reb^9 mālibus vr̄ ꝙ digni^9 ſit ip̄m intelligere ſubas ſepatas q̄z alias māles ſicut intelligendo nr̄ intellectus predcās ſubas vniatur ipſis. ¶ Ad oppo^m arguit ſic. dic̄ enīz phs in 2°. h^9 ꝙ ſicut ſe hꝫ oculus noctue ad lucē ſolis: ſic ſe hēt itellectus nr̄ ad ea que ſūt mālfeſtiſſima in nā vtpote ad dn̄i ꝛ ad ſubas ſepatas. ſed nō valet oculus noctue pōt cognoſcere p̄uationē lumīs ſolis. ergo pōt cognoſcere lumē ſol' ſic nō ſeqt̄ intellectus noſter pōt cognoſcere ſubas materiales. ergo poteſt cognoſcere ſubas imāles.

Ad iſtaz qōnem intelligendū ē ꝙ the^9 ponit ꝙ ſi intell's nr̄ intelligeret res māles ꝙ dignius eēt vt res in māles intelligeret. Sine dubio ſic dicit ɔmē. ſi intell's nr̄ eēt poſit^9 in mālis ita ꝙ nullo mō in mālis nec depēderet ex vtute māli. vn̄ argueret the^9. ſ. ꝙ ſi intell's nr̄ intelligat res māles ꝙ digni^9 eēt vt ipſe intelligeret res in māles ſed q: nr̄ intellect^9 non eſt penitus in mālis. ſed ē aliquo mō mālis. q: dependet ex virtutib^9 mālibus ſicut ex fantaſia ꝛ ex alijs vtutibus pp h̄ non valet ꝙ ſi intelligat res māles ꝙ ſit dignius intelligere res i māles ꝛ ſicut nō valet ſi oculus noſter pōt videre ꝛ cognoſcere colorē. ergo digni^9 ē vt lumē ſolis videat cū lumen ſolis ſit magis viſibile de ſe. Sic nō valet ſi intell's nr̄ pōt cognoſcere res māles ꝙ digni^9 ſit ipſum intelligere res in māles q: intell's noſter ē quedā mālis.

Et tunc ad rōnem tu dicis intell's nr̄ aſſimilat̄ ſubijs ſepatis. dico ꝙ vez eſt ꝙ intellectus vn̄ intell's: ſed intell's nr̄ non aſſilat̄ ſubiis ſeparatis ſed poti^9 ſubiis mālib^9 quia inq̄tū nihil itelligit ſemp cū fantaſmate. ¶ Ad aliud pꝫ ſolutio: ſupponebat eni falſuꝫ ꝙ ſi intelligeremus ſubas ſeparatas ꝙ ipſe ſube eſſent in intellectu noſtro per ſuā ſubſtantiam ſed ſi veritatem hꝫ: habet veritatem de ſolo primo ꝛc̄.

¶ Queſtio Decimaquarta

q **Ueritur** vtz poſitio Auerroys habeat veritatē. ſed vt poſſimus arguere ad poſitionē eius ē intelligendū ꝙ Auer. poſuit ꝙ intellect^9 noſter poterat intelligere ſubas ſeparatas p̄ h̄ ꝙ vniebat intellectui agēti Jō querit̄ vtz ex tali vnione ad intellectum agentē itellectus nr̄ poſſit intelligere ſubas ſepatas. ꝛ vr̄ ꝙ ſic: dicit enim ph̄s in 3° de aīa ꝙ intell's poſſibilis ē cui^9 ē oīa fieri. intellect^9 agens cui^9 ē oīa facere. cum ergo ſic ſe hēat intellect^9 poſſibilis ad intellectū agentē ſicut mā p̄ia ad motorem p̄^m ꝛ ſicut mā p̄ia non diceret̄ recipere oēs formas niſi haberet in ſe oēs formas q̄ ſunt in p̄io motore: ſic intellectus noſter poſſibilis non diceret oīa recipere niſi oēs ſubas intelligeret. Un̄ ſi deficeret ab aliquibus formis nō diceret̄ oīa fieri. ergo cū dicat̄ oīa fieri intell's poſſibilis vr̄ ꝙ per hoc ꝙ vnitur intellectui agenti cui^9 ē oīa facere. vr̄ intell's poſſit ſubas ſepatas intelligere ſicut poſuit ɔmen. ¶ P̄. tu nō dicis ꝙ itell's nr̄ non poſſit ſubſtātias ſepatas intelligere niſi q: non vnit̄ perfecte lumini. ſꝫ intell's nr̄ poſſibilis per hoc ꝙ vnit̄ perfecte intellectui agenti vnitur perfecte lumini. ergo vr̄ ꝙ intellectus nr̄ p vnionē q̄z hꝫ ad intellectū agentē poſſit ſbas ſeparatas intelligere. ¶ P̄. dicit Auer. in 3° de anima ꝙ intellectus nr̄ poſſibilis aliqñ ē in actu aliqñ non intelligit autez agens ſemp ē in actu cū ergo ſube ſepate ſemp ſint i actu ſicut intell's agens vr̄ ꝙ per vnionem ad ipſam vr̄ intellectus poſſit ſubſtantias ſepatas intelligere q: ipſe intellectus agens maxime vr̄ aſſilari ſubſtātijs ſepatis. ¶ Ad oppo^m arguit̄ ſic intellect^9 nr̄ poſſibilis non vnit̄ intellectui agenti al' ſbaz niſi per cognitionē rez materialium. ergo per talem vnionem non poterit intellect^9 noſter intelligere ſubſtantias ſeparatas.

Ad iſtam qōnem eſt intelligendū Auer. poſuit ꝙ vr̄ intellectus per hoc ꝙ vniebatur intellectui agēti poterat intelligere ſubſtātias ſepa

ratas ⁊ vt melius videamus ĩtentionem Auerroys: eſt
ſciendũ ꝙ ipſe diſtinguebat. 6. modos de intellectu. dice
bat enim ꝙ quidã ẽ intellectus qui dr̃ paſſiuꝰ. quidam ẽ
intellectꝰ qui dr̃ mãlis ſiue poſſibilis. 3° mõ dr̃ intellectꝰ
in actu. a 4° mõ dr̃ intellectꝰ ſpeculatiuus. ⁊ alio° itꝰ ade
ptꝰ ⁊ alio° intelłs agens. dicit̃ enim intꝰ paſſiuꝰ ipſa imagi
natio. vnde dr̃ in 3° de aĩa ꝙ intellectꝰ paſſiuus ẽ corpus ⁊
ꝯmen. dicit ꝙ phs intelligit de imaginatiõe que dr̃ intel-
lectꝰ paſſiuus. ℂ Intellectꝰ aũt poſſibilis dr̃ ille intelłs
qui oẽs formas recipit vlr. ℂ Intellectꝰ vero in actu dr̃
illa ſpẽs que ẽ apud intellectũ. Nã illa ſpẽs intelligibilis
exñs apud intellectꝰ non ſm eẽ qd̃ hʒ extra eſt intelligibi
lis in actu. ſed ſm eẽ ꝙ hʒ apud intellectũ: ⁊ qr illa ſpẽs
intelligibilis eſt in actu ꝑꝑ h̃ dr̃ illa ſpẽs intellectus. Illa
et̃ ſpẽs intelligibilis exñs apud intellectũ informat ipſuʒ
intellectũ ⁊ ꝓpter h̃ dr̃ illa ſpẽs intellectꝰ in actu tum qr
eſt illa ſpẽs intelligibilis in actu tum qr informat ipſuʒ in
telleetum. ℂ Intelłs aũt ſpecłs dr̃ ille qui eſt cõpoſitus
ex intellectu mãli ⁊ intellectu in actu. ſed diuerſitas eſt d̃
ĩtellectu adepto int alfarabiũ ⁊ ipm̃ ꝯmentatorẽ qm̃ ſicut
viſum fuit alfarabiꝰ poſuit intellectum eẽ adeptũ qm̃ re-
cipit oẽs ſpecies ⁊ oẽs ſimilitudines oĩum rex. Sed cõ
mentator alia via poſuit int^m eſſe adeptũ ⁊ iõ vt nos vi-
deamꝰ q̃lr ipſi ponũt int^m eẽ adeptum. Intelligendũ eſt
aũt ꝙ intellectꝰ agẽs ſe hʒ ſicut lumen. vñ ⁊ in t° de aĩa
dicit phũs int^m agentẽ eẽ lumen quoddã ĩtellectus vero
poſſibilis eſt ſicut dyafanũ ſpecies aũt intelligibilis ſiue
intelłs ĩter in actu ſe hʒ ſicut color vel ſpẽs coloris. vnde
ſicut aer ſiue dyafanũ non recipit ſpẽs coloris niſi illumi-
net̃ a lumine. Nã lumen eſt actus luminãdi ſm ꝙ lumi
nandũ ſic ⁊ ĩtellectus poſſibilis non recipit ſpẽʒ intelligi
bilem niſi illuminet̃ lumine ĩtellectus agẽtis. vñ ſicut re
cipit dyafanũ ſimul ſpẽm coloris ⁊ lumen ⁊ q̃to magis
ſpẽʒ coloris recipit tãto magis lumẽ participat ⁊ magis
illuminat̃ ſic vr̃ intellectꝰ ſimul recipit ſpẽm intelligibilẽ
⁊ lumẽ intellectꝰ agentis ⁊ q̃to magis recipit intellectꝰ
poſſibilis ſpẽs ĩtelligibiles tãto magis lumẽ ĩtellectꝰ agẽ
tis participat. vñ ſicut alfarabius ponebat intellectũ fieri
adeptũ ex plenitudine formax oĩuʒ ſic poſuit cõmẽtator
intellectũ fieri adeptũ ex hoc ꝙ totũ lumen ĩtellectꝰ agen
tis recipit in recipiẽdo oẽs formas ⁊ ſimilitudines oĩuʒ
rex ⁊ ſic poſuit auer. intellectũ fieri adeptũ. ℂ Intellec-
tus aũt agens dr̃ ille intellectꝰ qui facit int^m poſſibilẽ eſſe
in actu oĩa ad que eſt in po^a. vñ ſicut ars dr̃ eſſe ꝙ põt fa
cere lignũ eẽ in actu ſub oibus illis formis ad quas erat ĩ
po^a. ſic intellectꝰ agens eſt ille qui facit int^m poſſibilẽ eſſe
in actu oĩa illa adqʒ erat eſt po^a vñ dr̃ in 3° de aĩa ꝙ ĩtel-
lectus agẽs eſt cuius eſt oĩa facere. ℂ Et debemus ĩtelli
gere ꝙ ordo eſt in ipſis ĩtellectibus quoniã intellectꝰ paſ
ſiuus dr̃ materialior oibus alijs intellectibꝰ ⁊ poſtea ĩtel
lectus poſſibilis ⁊ poſtea ĩtellectus ſpeculatiuꝰ ⁊ poſtea
intellectꝰ in actu ⁊ poſtea ĩtellectus adeptus ⁊ poſtea in-
tellectus agẽs qui eſt formalior oibꝰ alijs. ℂ Declaratio
huius eſt. ℂ Intellectus ei paſſiuus dr̃ oibus alijs mate
rialior qm̃ intellectꝰ paſſiuus ad litterã dr̃ materialior ⁊
materialis qr hʒ organũ corporale ⁊ eſt in pte corpis de
terminata vt eſt deteriata ipſa imaginatio lʒ forte vt ꝯfu
ſa non hẽret deteriatam ptem ⁊ talis ĩtellectus dr̃ imagi
natio. ℂ Intellectus aũt poſſibilis dr̃ materialis poſt ip-
ſum nõ qr ĩtellectus poſſibilis dicat̃ organum corporale
hẽre ſʒ dicit̃ materialis metha. quoniã talis ĩtellectꝰ ma-
terialis recipit oẽs formas abſtractas ſicut materia recipit
oẽs formas particulares ⁊ qr recipe reducit̃ ad naturaʒ
m^e ꝑꝑ hoc ĩtellectus poſſibilis cuiꝰ eſt ⁊ iõ fieri ſiue reci
pere dr̃ materialis. ℂ Intellectꝰ aũt ſpecuꝰ poſt iſtos dr̃
materialis magis q̃ʒ ĩtellectus in actu ⁊ minus q̃ʒ intelle
ctus poſſibilis cuius rõ eſt qm̃ intellectꝰ ſpecuꝰ eſt cõpo-
ſitus ex intellectu in actu ⁊ ĩtellectu poſſibili ⁊ qr cõpo^m
eſt: eſt minus materialis q̃ʒ ſua ꝑs materialis qr hʒ in ſe
compoſitũ ſuam formã ⁊ in ĩtellectu ſpecuꝰ intellectꝰ poſ
ſibilis eſt ſicut materia iõ intellectus ſpecuꝰ eſt minꝰ ma
teriale q̃ʒ itꝰ poſſibilis eſt ⁊ magis materialis ꝙ intellectꝰ
in actu qm̃ intellectus in actu eſt ſicut forma in intellectu
ſpecu° ⁊ qr cõpoſitũ eſt magis materiale q̃ʒ ſua pars for
malis iõ intellectus ſpeꝰ eſt magis materialis ꝙ ĩtellectꝰ
in actu. ℂ Poſt iſtũ materialis eſt magis ĩtellectꝰ ĩ actu
q̃ʒ intellectꝰ adeptus quoniã ĩtellectus in actu eſt ipa ſpẽs
intelligibilis. Intellectꝰ adeptus qui totũ lumẽ intellectꝰ
agentis recipit cũ ergo lumẽ ſit formalius ipſa ſpẽ intelli
gibili que dr̃ intelłs in actu appet ꝙ ĩtellectus in actu eſt
magis materialis q̃ʒ ĩtelłs adeptus. poſt iſtũ ãt intellectꝰ
adeptus minus materialis q̃ʒ aliqs alius ĩtellectus ꝙ ãt
intelłs adeptus ſit minꝰ materialis q̃ʒ intꝰ in actu hec po-
tuit ⁊ etiã apparet ex hoc. dicit enim cõmẽtator ꝙ qñ ali
qua duo ſunt in aliquo t° illõ ꝙ eſt formalius eſt forma
alterius ſicut ſi color ⁊ lux ſunt in dyafano cũ lumẽ ſit for
malius colore ſequit̃ ꝙ lumẽ ſit forma coloris. Nunc ãt
ita eſt ꝙ intꝰ agens eſt ſicut lumẽ intꝰ in actu ſiue ſpẽs in-
telligibilis eſt ſicut color ⁊ 1ª duo ꝯtinet ĩ ſe intꝰ adeptus
ſ. lumen intꝰ agentis ⁊ int^m in actu ⁊ iõ cum 1ª ſpẽs intelli
gibilis ſiue intꝰ in actu ſit ſicut materia reſpectu luĩs intꝰ
agentis. quoniã lumen intꝰ agentis eſt formalius q̃ʒ intꝰ ĩ
actu ⁊ ꝓpter h̃ cum intꝰ adeptus ꝯtineat in ſe int^m in actu
⁊ lumen intꝰ agentis appet ꝙ intꝰ adeptus eſt minus ma
terialis q̃ʒ intꝰ in actu. h̃ appet ex alio quoniã oẽ comple-
tius formalius eſt ⁊ ꝙ eſt formalius eſt minꝰ materiale
ꝙ autẽ intꝰ adeptus ſit cõpletius hoc appet quoniã intꝰ
adeptus eſt qui totũ lumẽ intꝰ agẽtis recipit in recipiẽdo
formas rex oĩum. Intellectus aũt in actu dr̃ vna ſpẽs in-
telligibilis in actu. vñ ſi intelłs non habeat oẽs ſpẽs ⁊ ſi-
militudines oĩuʒ rex non ꝑꝑ hoc ſequit̃ ꝙ non ſit intꝰ in
actu imo pt̃ eſſe intꝰ in actu ſi ſit vna ſpẽs intelligibilis in
actu. Intellectus vero adeptus nõ põt eſſe niſi totum lu-
men intꝰ agentis recepit ⁊ iõ completiꝰ eſt q̃ʒ intꝰ in actu
⁊ ideo formalius eſt. ℂ Et ſic pʒ ꝙ intꝰ adeptus eſt mi-
nus materialis q̃ʒ intꝰ in actu. tũ qr completius tum qr
ꝯtinet in ſe lumen intꝰ agentis ꝙ eſt formalis ipſo ĩtelle-
ctu in actu. ℂ Intellectus autẽ agens inter oẽs iſtos intꝰ
eſt formalior ⁊ minus mãlis quoniã intꝰ agens eſt ſp in
actu ſicut ſbe ſeparate. Nũc aũt ita eſt ꝙ ſi nos volumus
intelligere ſbas ſeparatas debemꝰ ĩtelligere formas quaſ
dam per ſe exñtes iõ hic intelłs põt melius intelligere
q̃ʒ aliqs alius. vñ inter oĩa entia ſbe ſeparate ſunt magis
formales. Et tũc dicebat cõmentator ꝙ qñ intꝰ nr̃ adep-
tus eſt totũ lumen intꝰ agẽtis tũc vnitus eſt intellectui agẽ
ti ⁊ tunc põt ſbas ſeparatas ĩtelligere. ℂ Quis iſtox me
lius dixerit. an alphaꝰ. an commẽtator. Sine du° nullus
iſtox bñ dixit tñ põ Auer. probabilior eſt q̃ʒ põ alicuiꝰ al
terius cuiꝰ rõ eſt quoniã alphaꝰ poſuit ꝙ intꝰ noſter pote
rat intelligere ſbas ſeparatas per receptionez oĩum ſpẽx
qr tũc fiebat adeptus Auer. aũt poſuit ꝙ intꝰ nr̃ per hoc
ꝙ vniebat̃ intellectui agenti poterat ſbas ſepatas ĩtellige
re ⁊ q̃to magis aliqs ponit nr̃m int^m intelligere ſbas ſe-
paratas per vnionẽ ad magis formale tãto magis ſubtili
us ponit ⁊ ꝓbabilius ⁊ qr Auerroys poſuit nr̃m intel^m
intelligere ſbas ſeparatas per vnionẽ ad magis formale
quoniã per vnionẽ ad int^m agentẽ qui eſt formalior ſicut
ſunt ſbe ſepate ꝑꝑ hoc poſuit meliꝰ ⁊ ꝓbabiliꝰ quã aliqs
alius ⁊ dicebat Auer. ꝙ ſi intꝰ nr̃ per hoc ꝙ recipit totuʒ
lumen intꝰ agẽtis põt ĩtelligere ſbas ſepatas h̃ non eſt in
p^a ſui creatione ſʒ poſt diuturnitatẽ tp̃is qñ in p^a ſui crea
tione parum habet de lumine intellectus agentis.

Sine dubio aũt potuit moueri tribꝰ rõni-
bus. Dicit phũs in 2° hꝰ ſicut
ſe hʒ oculus noctue ad lumẽ ſolis ſic ſe hʒ intꝰ aĩe nr̃e ad
ea que ſunt manifeſtiſſima in nã. Sʒ tñ qr oculus noctue
nõ pt̃ videre lumẽ ſolis eſt qr pax hʒ de luĩe interiꝰ ⁊ hʒ
humores nõ lucidos ſʒ debiles ⁊ fetidos. ſi tñ magis ha
beret de luĩe interius poſſet magis ꝑcipere lumen ſolis.
ſimiliter de eſt n° ĩtellectu lʒ in p^a ſui creatione non poſſit
intelligere ſbas ſepatas qr nõ hʒ ſatis de luĩe ſʒ pax poſt
q̃ʒ aũt lumen acqſiuit pt̃ ſbas ſeparatas ĩtelligere ſicut eſt
de oculo noctue ad lucẽ ſolis qui ſimul tñ hẽret de lumine
poſſet lumẽ ſolis videre ergo ⁊c. ℂ Alia ratio q̃ʒ poſuit

mouere commentatorem etiam illa q̃ꝫ faciebat alphaꝰ in
ſuo tractatu dicebat: eni alphaꝰ ꝙ cã q̃ non videmus lu
men eſt q: ſumꝰ in tenebris. vñ q̃ꝫdiu ſumus in tenebris
nõ poſſumus videre lumẽ ſꝫ ſi nos volumus videre lu/
men oꝫ ꝙ nos eamus ad lumẽ. Nunc aũt dicebat ille q̃ꝫ
diu nr̃ intellꝰ intelligit res corporales tãdiu intꝰ nr̃ eſt po
ſitus in tenebris. poſtq̃ꝫ ãt in res corporales in luĩe ⁊ cuꝫ
intellꝰ nr̃ ſit in luĩe poſtq̃ꝫ recepit ſpẽs oĩum reꝝ tunc po
terit intꝰ nr̃ lumen ſbaꝝ ſeparataꝝ intelligere. ¶ Alia rõ
eſt qm̃ intꝰ agẽs eſt ſp in actu ſicut dr̃ in 3º de aĩa ſicut ſũt
ſbe ſeparate ergo vr̃ ꝙ per vnionẽ intellꝰ poſſibilis ad in
tellectũ agentẽ intellectu ſiue poſſibilis ſbas ſepatas intel
ligere poſſit cũ ſint ſp in actu ſicut intellectus agens.

Sine dubio iſte rõnes nõ valent ⁊ eſt in/
telligendũ ꝙ qñ aliqua duo
luminaria in ꝓportionata ſunt adinuicẽ illa que ſunt ſic in
ꝓportionata nũq̃ꝫ pñt tm̃ multiplicari ꝙ poſſint ꝓportio
nari adinuicẽ ſicut q̃ꝫtũcunqꝫ accenderent̃ in iſta cã mara
luminaria ſiue mille ſiue duo milia ſiue quocũqꝫ nunq̃ꝫ
proportionari poſſent lumen diei qn aliq̃s hõ videret ali
quid de die ꝙ nõ poſſet videre per lumen illoꝝ cẽoꝝ q:
lumen ſolis eſt altius rõnis a luĩe candele ſiue alicuꝰ al/
terius luminaris. ⁊ iõ cũ lumen intꝰ agentis ꝓut recipit̃
in itellectu poſſibili q: recipit̃ ſolũ per receptionẽ ſpẽruꝫ
materialiũ ſic in ꝓportionale lumẽ ſbaꝝ ſeparataꝝ eſt alte
rius rõnis a luĩe intꝰ agentis nunq̃ꝫ ꝓportionari intellec/
tui ſbe ſepate poterit ⁊ iõ per hoc ꝙ intꝰ nr̃ adeptꝰ eſt to
tum lumẽ intꝰ agentis cũ lumen intꝰ agentis nõ ſit ꝓpor
tionale intellectui ſbaꝝ ſeparataꝝ nõ poterit nr̃ intꝰ intel/
ligere ſbas ſepatas ſꝫ res mãles tm̃ ⁊ ſic pꝫ ſolꝰ ad illam
rõnem. ¶ Ad aliã cum tu dicis nõ poſſumus videre lu/
men q̃ꝫdiu ſumꝰ in tenebris ſine dubio veꝝ eſt tñ ille eẽt
bñ fatuus qui vellet videre lumẽ ſolis per hoc ꝙ iret ad
lumẽ candele: q: lumẽ candele nõ ꝓportionat̃ lumini ſolꝭ
ſꝫ ſi aliq̃s vellet videre lumẽ ſolis oporteret ꝙ ip̃e iret in
luĩe ſolis. ſic eſt directe in ꝓpoſito cũ lumen intꝰ agentis
ſit in ꝓportionale lumẽ intꝰ ſbe ſeparate ſaltim ſꝫ modũ
quo ip̃m lumẽ intꝰ agentis cõicat̃ intellectui poſſibili. Si
ergo nos volumus videre vel ꝑcipere lumẽ ſbe ſeparate
nõ debemus ire in luĩe intellꝰ agentis cũ ſit ei in ꝓporti/
onale ſꝫ debemus ire in lumĩe ſbaꝝ ſeparataꝝ ſꝫ illud lu
men volumus ꝑcipere ſic ẽt ire debemus in luĩe ſolis. ſi
lumen ſolis volumus videre ⁊ nõ in luĩe candele. ¶ Ad
aliud tu dicis intꝰ agens ſp eſt in actu dõ eſt ꝙ actualitas
intꝰ agentis nõ eſt vniformis cũ actualitate ſbaꝝ ſeparata
rum ⁊ iõ q: nõ eſt eiuſdẽ rõnis: ħ ⁊ ibi ꝑꝑ hoc per talem
vnionẽ ad intellectũ agentẽ itellectus noſter nõ poterit in
telligere ſubſtantias ſepatas.

Ad rationes in opm rñdendũ eſt tu dicis
intꝰ poſſibilis eſt cuiꝰ eſt oĩa
fieri ⁊ oĩa recipere dico ꝙ veꝝ eſt intelligẽdo ſic cuiꝰ eſt
oĩa recipere. ſ. ea que ſunt itelligibilia in actu per actionẽ
intꝰ agentis ⁊ q: ſbe ſepate nõ ſunt intelligibiles in actu ꝑ
intellectũ agentẽ ſꝫ ſunt de ſe itelligibiles in actu. Sꝫ tm̃
res mãles que ſunt itelligibiles in poª fiunt itelligibiles
in actu per actionẽ intꝰ agentis ⁊ oĩa talia recipit iteꝰ poſ
ſibilis ⁊ oĩa talia facit intꝰ agẽs. ¶ Ad aliud tu dicis intꝰ
noſter nõ dr̃ non poſſe intelligere ſbas ſepatas niſi q: pri
uatur luĩe ego dico ꝙ veꝝ eſt ſꝫ non quocũqꝫ luĩe ſꝫ luĩe
ſbe ſeparate ⁊ non luĩe intª agentis ⁊ per lumẽ intꝰ agen
tis non poſſumus acq̃rere lumẽ ſbe ſepate cum non ſit ei
proportionale ſicut dictuꝫ eſt. ¶ Ad aliud pꝫ ſolutio per
ea que dicta ſunt ⁊c̃.

¶ Queſtio Decimaquinta.

Queritur vtruꝫ hõ in hac vita poſſit
ſbas ſeparatas itelligere ⁊
vr̃ ꝙ ſic dicit ei phũs 9º. metħ. ꝙ intꝰ noſter
non ſe hꝫ ſicut cecitas ad intm ſbas ſeparatas ⁊
tñ littera cõmentatoris hꝫ ꝙ ſe hꝫ ſicut cecitas ⁊ hoc eſt
veꝝ in ſuo initio ⁊ alia littera que hꝫ ꝙ nõ ſe habet ſicut
cecitas eſt vera cũ intꝰ eſt in ſua roboratione. Si ergo itꝰ
noſter nõ ſe hꝫ ſicut cecitas ad intelligẽdũ ſbas ſeparatas
videt̃ ꝙ eas poſſit intelligere in uita pñti. ¶ P̃. ex ãmi/
rari ceperũt hoĩes phari. ſicut dicitur in pº ph̃. ſed ãmira
tio nõ ꝯuenit niſi ex ignorãtia cãe vnde viſu effectu ſtatiꝫ
appetimus ſcire cãm quoniã vnuſquiſqꝫ naturalr̃ appe/
tit fugere ignorantiã ſꝫ ignorantia fugit̃ per cognitionem
cãs ergo vnuſq̃ſqꝫ naturalr̃ inclinatur ad cognitionẽ cãe
cum ergo ſbe ſepate que ſt̃ cãe iſtarum reꝝ materialium
⁊ intꝰ cognoſcat iſtas res mãles videt̃ ꝙ naturalr̃ appe/
tat cognitionẽ ſubſtantiaꝝ ſeparataꝝ. ſi ergo appetitus na
turalis non põt eſſe fruſtra ⁊ incõueniens eſt dicere natu
rale deſideriũ eſſe inanũ ⁊ vanũ incõueniẽs eſt dicere ꝙ
intꝰ in hac vita nõ poſſit ſbas ſeparatas intelligere. ¶ P̃.
eas in metħ. docet phũs ergo ⁊c̃. ¶ Ad opm arguitur ſic
quicquid intꝰ noſter intelligit: intelligit cũ fantaſmate. vñ
dicitur in 3º de aĩa ꝙ ſimul itelligẽdo oꝫ ⁊ fantaſmata ſpe
culari. ſi ergo ſbe ſeparate nõ hñt fantaſmata videt̃ ꝙ intꝰ
noſter nõ poſſit in hac vita eas intelligere.

Ad iſtam q̃õnem aliqui dñt ꝙ quicquid intꝰ
noſter cognoſcit fantaſmate aliquo
luĩe, ⁊ eſt diſtingũt de luĩe ſolis dñt enim ꝙ lumen ſolis
põt tripłr conſiderare. vno modo põt ꝯſiderari in ꝓpria
ſpa ſiue in ꝓprio fonte alio mõ põt cõſiderari ſm ꝙ eſt
in aere ſereno ⁊ claro ⁊ tº mõ põt ꝯſiderari ſm ꝙ eſt in
aere obſcuro ſicut in diluculo tũc dñt ipſi ꝙ lumẽ diuinũ
poteſt tripłr cõſiderari. vno mõ ſm ꝙ eſt in ꝓprio fonte
ſicut in ipſo dõ alio modo ſm ꝙ refulget in ſubſtãtijs ſe
paratis ⁊ tº mõ ſm ꝙ refulget in ſubſtantijs mãlibus ⁊
tunc dñt ꝙ lumẽ diuinũ in proprio fonte aſſiĺatur lumen
ſolis in ꝓpria ſpa 2º modo ꝓut eſt in ſubſtãtijs ſeparatis
aſſiĺatur lumen ſolis in aere claro ⁊ 3º mõ ꝓut eſt in ſbijs
materialibus aſſiĺatur lumẽ ſolis in diluculo ⁊ ſic dñt ꝙ
hẽmus triplex lumen diuinũ: lumẽ diñũ per eſſentiã lu/
men diuinũ per participationẽ: ⁊ lumẽ diuinũ per obſcu
ritatem tunc dñt ipſi ꝙ intꝰ intelligẽdo res mãles lumen
diuinũ intelligit per obſcuritatem ſm ꝙ refulget in ſbijs
materialibus ſꝫ poſtq̃ꝫ itelligit res materiales eſſe ⁊ eſt
in ſuo eſſe cõpleto ⁊ tũc põt intelligere lumen diuinũ ſed
ꝙ refulget in ſubſtãtijs ſeparatis. ¶ Sine dubio ego cre
do ꝙ intꝰ humanus in hac vita non p̃t intelligere ſbas ſe/
paratas vel quidditates ſbaruꝫ imaterialiũ qñ quedam
ſunt res que habẽt fantaſmata ⁊ tales res ꝓprie ⁊ ſine i
poſſibilitate intelligit vł cognoſcit intꝰ ſicut ſunt res ma/
teriales. Sũt aũt alie res que non hñt fantaſmata ꝓpria
cognoſcuntur tñ per alꝰs res habentes fantaſmata. ⁊ tunc
diſtinguo. ſi ille res hñtes fantaſmata ꝓpria ſunt propor
tionales rebus illis que per ipſa cognoſcunt̃ tũc de illis
rebus per huiꝰ res habẽtes fantaſmata poſſumus cognoſ
cere quid eſt ſicut pꝫ de actu intelligendi actu eni itelligẽ
di nõ hꝫ fantaſmata intꝰ enim ipſe nõ habet fantaſmata ſꝫ
q: obm ipſius intꝰ hñs fantaſmata ꝓportionale eſt actui
intelligẽdi propter hoc ꝙ obm poſſumus intelligere de
actu intelligẽdi quid eſt ⁊ q: actus intelligẽdi ꝓportiona
le eſt ipſi intellectui ꝓpter hoc ꝙ per ip̃m actum intelli/
gendi poſſumus cognoſcẽ qui eſt ipſe intꝰ q̃ꝫq̃ꝫ nec actus
intelligendi nec ipſe intꝰ hẽant fantaſmata. Si aũt res ille
que non habẽt fantaſmata que cognoſcit̃ per res habẽtes
fantaſmata nõ ſint ꝓportionales rebꝰ habentibꝰ fantaſma
ta per quos deberent cognoſci tũc per huiꝰ res habentes
fantaſmata cognoſcere nõ poſſumus de illis rebꝰ qd ſunt
ſed tm̃ q: ſunt ⁊ quid non ſunt.

Et tunc ad rõnes dõm tu dicis ꝙ intꝰ noſter nõ
ſe hꝫ ſicut cecitas. dico ꝙ veꝝ eſt in itel
ligendo de ipſis q: ſint. ¶ Ad aliud tu dicis ſi nõ poſſe/
mus in uita iſta cognoſcere ſubſtãtias ſeparatas noſtrum
deſiderium nãle erit fruſtra ⁊ inanuꝫ. dico ꝙ cognoſcere
cãm ſub rõne cauſe ⁊ ſm ꝙ cã eſt non eſt cognoſcere ſub
ſtantiã cauſe. vñ dicit phũs in tº phıc̃. ꝙ que nõ amp̃ mo
ta mouent nõ ſunt amp̃ phice ꝯſiderationis cũ phũs con
ſideret de primo motore ⁊ de motoribꝰ talium. ſed non
ꝯſiderat de primo motore ſm ſbam ſuam ſed conſiderat
de ipſo ſm ꝙ eſt mouẽs ⁊ efficiens motũ ⁊ ideo cognoſ
cere cãm ſm ꝙ cã non eſt cognoſcere ſbam cãe. ⁊ iõ cuꝫ

q

deſiderium naturale non in ſit nobis ꝙ in vita iſta cogno
ſcamus ſbas ſeparatas ſm ꝙ ſunt. ſed ſm ꝙ cauſe ſunt ⁊
hoc poſſumus cognoſcere in hac vita. ſ. ſbas ſeparatas ſʒ
ꝙ cauſe ſunt ⁊ ꝓpter hoc nõ opʒ deſideriuʒ naturale fru
ſtrari. ſi nõ poſſumus ſbas ſeparatas cognoſcere ſʒ id ꝙ
ſunt. ¶ Ad aliud tu dicis ſi ĩpoſſibile eſſet cognoſcere ſub
ſtantias ſeparatas tũc meth. doceret aliqd ꝙ impoſſibile
eſſet adiſcere vel ĩtelligere. dico ꝙ meth. nõ docet de ſub
ſtantijs ſepatis niſi illud ꝙ poſſumus ſcire de eis. nõ enĩ
docet de eis qd ſunt ſʒ docet de eis qꝛ ſunt. ⁊ multa alia
que poſſumꝰ ſcire de eis ⁊ ſic illa ſcia nõ eſt inutilis. ⁊c.

¶ Queſtio Decimaſexta.

q **Veritur** vtrũ ſit aliqua veritas ſim
plex cũ hoc videat̃ ſuppo
nere phũs ⁊ videt̃ ꝙ non ſit vna veritas ſim
plex qm̃ qñ aliquid inuenit̃ in pluribus gene
ribus. vñ poſſibile eſt eẽ plura talia ſimpl̃r ſicut apparet
de cauſa cũ eniʒ inueniatur in pluribꝰ generibus caꝝ ⁊ iõ
pñt eſſe plures cãe ſimpl̃r ſicut vnũ efficiens ſimpliciter
⁊ vnus finis ſimpl̃r ⁊ vna forma ſimpl̃r ⁊ vna cauſa ma
terialis ſimpl̃r. cũ ergo veꝝ ⁊ ens cõuertantur ⁊ ens in
ueniãtur in pluribꝰ generibus pʒ ꝙ verum ſimpl̃r pote
rit eſſe multiplex. ¶ Ad idem arguit̃ ſic. veꝝ ſimpliciter
eſt illud quo nihil eſt verius. cũ ergo ſicut dicit Boetiꝰ
nihil ſit verius q̃ʒ id in quo idẽ preter de ſe ipſo ⁊ multa
ſunt talia apparet ꝙ non tm̃ eſt vnum veꝝ ſimpl̃r. ⁊ iſte
due rõnes cõcludunt ꝙ non ſit vnum veꝝ ſimpliciter ſʒ
plura. ¶ P̃. arguit̃ ſic ꝙ non ſit veꝝ ſimpl̃r. veruʒ ⁊ fal
ſum ſunt in aĩa bonum ⁊ malũ ſunt in rebus. ergo lʒ bo
nitas ⁊ malitia ſint in rebus verum tñ non erit in rebꝰ ſʒ
in aĩa ergo ſʒ veꝝ eſt in anima ⁊ ea que ſunt in aĩa ſint en
tia ſm quid videt̃ ꝙ non ſit dare verum ſimpl̃r. ¶ Ad
oppoſitũ videt̃ eſſe phũs. dicit enim ipſe ꝙ primum ve
rum veriſſimum eſt cauſa oĩum veroꝝ ſicut primum ca
lidum eſt cauſa omnium calidorum.

Ad iſtam q̃õnem eſt intelligẽdũ ꝙ iſta queſtio
videt̃ duo querere. primũ enim ꝙ
vr̃ querere eſt vtruʒ aliquid ſit ſimpliciter veꝝ. ſm dato
ꝙ ſit aliqd veꝝ ſimpliciter. vtrũ illud veꝝ ſit ſimpliciter
vnum. ¶ Et ego dico ꝙ vtrũqʒ hʒ veritateʒ ⁊ ꝙ eſt ali
qd veꝝ ſimpliciter ⁊ ꝙ illud verũ ſimpliciter eſt vnum
primũ enim pʒ ſic. ſ. ꝙ ſit aliqd verũ ſimpliciter dicit eĩ
phũs in 4º. huiꝰ ꝙ in qbus eſt maius ⁊ minus ibi eſt ali
quid ſimpliciter. ſicut ſi eſt aliqd bonũ minus ⁊ aliquod
bonũ maius tunc oʒ ꝙ ſit aliqd bonum ſimpliciter ergo
⁊c. ſit aliqd verũ minus ⁊ aliquod veꝝ maius ſicut ipſe
phũs dicit. ꝙ non oĩa vera ſunt vera ſm eundẽ gradum
veritatis ergo de neceſſitate erit ponere aliqd verũ ſim
pliciter. ¶ P̃. hoc poſſumꝰ declarare alia via. qꝛ ſi ſit ali
quod veꝝ quero de illo vero vtrũ ſit creatũ an nõ: ſi nõ
ſit creatum ita ꝙ ad ſui eſſe aliqd non requirit̃ tũc homo
propoſitũ qꝛ veꝝ non creatum eſt veꝝ ſimpliciter. Si tu
dicas ꝙ illud veꝝ eſt creatũ tunc aut erit ꝓcedere in infi
nitum aut erit ſtatꝰ aut erit ꝓcedere ſm circulum. ita ꝙ
ſi. a. ſit veꝝ ⁊ ſit creatum a. b. ⁊. b. ſit creatũ ab. a. duo 1°ꝝ
modoꝝ ſunt ĩpoſſibiles. ⁊ ideo opʒ ponere 3^{m}. ſ. ꝙ ſit ſta
tus in aliquo uº nõ creato. In infinitũ uº non eſt poſſibile
vr̃ proceſſus in infinitũ negandꝰ eſt ſed ꝙ demr̃at phũs
Non etiã ꝓcedere ſm circuluʒ qm̃ ſi ita dicatur vel pro
cedat̃. ſ. ꝙ a eſſet veꝝ creatum a. b. ⁊ b eſſet veꝝ creatuʒ
ab a. nihil aliud eſſet diẽ q̃ʒ ꝙ a. eſſet verũ creatum ab a.
⁊ talis ꝓceſſus nõ eſt poſſibilis ⁊ ideo pʒ ꝙ nec̃m eſt po
nere aliqd verũ ſimpliciter. ¶ Sʒ de alio eſt ne illud ve
rum ſimpliciter tm̃ vnum dico ꝙ ſic ⁊ rõ huius eſt. dicit
enim procul̃ in pª ſui ꝓpõne. ꝙ omni multitudo fundat̃
vel radicat̃ ſupra aliq̃ʒ vnitatẽ ⁊ ideo ſi eſſent multe vni
tates ſimpliciter aut ille vnitates ꝯuenirent in vna ſpẽ aut
in vno genere aut in vno anologo cum oĩs multitudo ſʒ
proculum fundet̃ ſuper aliq̃ʒ vnitatẽ ſunt enim verba eiꝰ
ꝙ oĩs multitudo participat aliq̃liter vno. Si eſſent ille
multe vnitates ꝯuenientes in vna ſpẽ. eſſent mãles. ⁊ tñ
nullum mãle eſt verũ ſimpliciter. ſicut nullum ens mãle
eſt ens ſimpl̃r probo ꝙ ſi ꝯuenirent in vna ſpẽ eſſent ma
teriales. diõ eniʒ alicuiꝰ ſpeciei in multa numero eſt dio
per materiã ergo ⁊c. ¶ Ille etiaʒ veritates ſi eſſent non
poſſent ꝯuenire in aliquo vno genere qm̃ illa que ſunt in
aliquo genere ſe habẽt ad illud genus per additionẽ ⁊ iõ
ſi veritates multe ꝯuenirent in aliquo vno genere tunc ſe
haberent per additionẽ ad illud genus. ſʒ illa que ſe hñt
per additionẽ compoſita ſunt ⁊ iõ ille multe vnitates ſim
pliciter eſſent compoſite ſʒ nulluʒ verũ ſimpliciter eſt cõ
poſitũ ⁊ ideo non pñt eſſe multe vnitates ſimpliciter cõ
uenĩẽtes in vno genere. ¶ P̃. ille multe vnitates ſimpli
citer ſi eſſent nõ poſſent conuenire in aliquo vno anologo
nam rõ anologi inuenit̃ in oĩbus illis que ſub illo anolo
go ꝯtinent̃ ⁊ h̃ non vniformiter ſʒ ſicut in vno per naturã
alterius ⁊ ideo ſi ille veritates cõuenirent in aliquo ano
logo nõ eſſent vnitates vniformiter ⁊ tũc non eſſent vni
tates ſimpliciter. pʒ ergo ꝙ eſt ponere aliqd verũ ſimpli
citer ⁊ ꝙ illud verũ ſimpliciter eſt vnum ⁊ eſt intelligen
dũ qd non intelligo de quacũqʒ vnitate nõ eniʒ intelligo
de vnitate que ꝯſiſtit in adequatione rei ad ſbm. ſʒ de ve
ritate que eſt entitas ſiue quidditas rei.

Ad rõnes tu dicis qñ aliquid inuenit̃ in plu
ribus generibus bñ pñt eẽ plura
talia ſimpliciter ſiue duo verũ eſt ꝙ qñ aliquid inuenit̃
in pluribus generibꝰ bene pñt inueniri plura talia pª in
genere ſʒ plura talia pª ſimpliciter non ⁊ ideo ⁊c. ¶ Ad
aliud tu dicis nihil eſt verius q̃ʒ qñ idem preter de ſeipſo
tu arguis de veritate que ꝯſiſtit in adequatione p̃ti ad ſbʒ
⁊ de tali veritate nõ loquimur. ¶ Ad aliud tu dicis ve
rum eſt in aĩa verum eſt loquẽdo de veritate que ꝯſiſtit
in adequatione p̃ti ad ſbm. ⁊c.

¶ Queſtio Decimaſeptima.

q **Veritur** vtruʒ ab vna veritate oĩa
uã poſſint dici uã ⁊ videt̃
ꝙ ſic qm̃ quãdo aliquid eſt tale per aliqd ex
trinſecum multa pñt eſſe talia per aliqd vnuʒ
ſicut pʒ de tp̃e oĩum tp̃alium ꝙ eſt idem tp̃s ſicut dĩ 4º.
phiſi^{x} qꝛ oĩa tp̃alia ſunt in tp̃e per aliqd extrinſecuʒ. ſicut
per celum vel inq̃ʒtũ reducunt̃ in motũ celi. Si ergo oĩa
dicunt̃ eſſe uã per aliqd vnum tale extrinſecum vĩ ꝙ ab
vno vero oĩa poſſint dici uã. ¶ Ad opp^{m} ar̃ ſic vnius rei
vnica eſt veritas ſʒ multe ſunt res ergo multe ſunt veri
tates. ergo ⁊c.

Ad iſtam q̃õnẽ eſt intelli^{m} ꝙ ſicut res ſe hʒ ad
eſſe ſic ſe hʒ ad veritatẽ. vñ dic̃ ꝯmẽ.
in 9º. huiꝰ ꝙ oĩs forme que actualiter ſunt in pº motore
ſunt in poª. in pª mã. vñ res ipſe tertij cõparari pñt: pñt
enĩ cõparari ad ſuũ genus 2º. pñt cõparari res ad int^{m} hu
manũ ⁊ 3º pñt cõparari ad intellectũ diuinũ. res. n. cõpa
ratur ad intellectũ diuinũ adequant̃ ei inq̃ʒtũ vnaqueqʒ
res eſt aliqd veſtigiũ bonitatis diuine. vñ res ipſe cõpa
rant̃ ad int^{m} diuinũ ſicut menſuratũ ad ſuã menſurã res
ẽt cõparat̃ ad int^{m} nr̃m ſicut mẽſura ad ſuũ menſuratuʒ.
vñ intꝰ nr̃ menſurat̃ ab ipſis rebus ⁊ iõ ſcia nr̃a cãt̃ ab ip
ſis ⁊ ſcia ipſaꝝ reꝝ cauſat̃ a ſcia dei ⁊ ideo ſcia nr̃a a ſcia
dei. vñ res ipſe adequant̃ nr̃o intellectui nr̃ intꝰ adequat̃
eis ſicut menſuratũ adequat̃ ſue mẽſure res. n. adequant̃
ſuis principijs. ¶ Tũc vlterius cũ veritas ſicut dictũ eſt
ꝯſiſtat in adequatione quedã tũc ex adeq̃tione rei ad ſua
prinª. cauſat̃ vna veritas ⁊ ex adeq̃tione rei ad noſtrũ in
tellectũ cauſat̃ alia veritas ⁊ cum res adequant̃ ĩtellectui
diuino ex tali adeq̃tione cauſat̃ alia veritas vel 3ª veritas
tunc dico ꝙ ſi tu q̃ris vtrum oĩa vera poſſint dici vã vna
veritate. dico ꝙ ſi tu loq̃ris de veritate que cãtur ex ade
quatione reꝝ ad int^{m} diuinũ dico ꝙ ſic. Si aũt loq̃ris de
veritate que ꝯſiſtit in adeq̃tione reꝝ ad nr̃m int^{m} tũc illa
duplex eſt. Nã quedã. n. veritas ipſius intꝰ incõplexa. ſi
cut ipſa ſpẽs intel^{c} ⁊ cuʒ diuerſaꝝ rerũ diuerſe ſint ⁊ plu
res ſpẽs ĩtelligibiles ab vna veritate tali nõ pñt oẽs res
dici uẽ. Si aũt loqueris de veritate intꝰ cõplexa: tũc cuʒ
ſicut diuerſe cõpõnes ⁊ diuiſiones nõ erit talis vnica ve
ritas ſʒ plures tales veritates. Si vero loq̃ris de verita

te que ↄſiſtit in adequatione rei ad ſua prin^a adhuc nō pt eſſe vnica talis veritas cū ſint diuerſe res ⁊ diuerſe adeq̄tiones non pñt eſſe niſi plures veritates tales que ↄſiſtūt in hui⁹ adeq̄tione rei ad ſua pncipia ⁊ ſic pȝ q̄uo ab vna veritate dñr omnia uā ⁊ quomodo non.

Ad rationem rñdenduȝ eſt. Tu dicis qm̄ aliqd eſt tale per aliqd̄ extrinſecū tunc multa pñt eſſe talia per aliqd vnum tale: dico ꝙ veruȝ eſt ſi tu loqueris de veritate effectiue que ↄſiſtit in adequatione rerum ad intellectum diuinum ⁊c̄.

Mediorum enim que eſt aliquid vltimuȝ: ⁊ primum: neceſſe eſt qd̄ primus eſt cām ipſorum eſſe que ſunt poſt ſe. ⁊c. Tex. vi.

¶ Queſtio decimaoctaua.

Queritur vtrū ſit ſtatus in cauſis efficientibus. ⁊ vi̅ ꝙ non qm̄ hō hō eſt cā efficiēs iſtius genera ⁊ iſtū hoiem p̄ceſſit alius hō ⁊ iſtum ali⁹ hō ⁊ ſic in infinitū.

¶ P̄. hoc idem ar̄ ſic reuolutionē iſtam p̄ceſſit alia reuolutio ⁊ ſic in infinituȝ qm̄ reuolutiones īfinite p̄ceſſerunt cum ergo iſtā reuolutionē p̄cedit alia reuolutio ⁊ ſic in infinitum ⁊ tñ 1ª reuolutio eſt cā efficiens aliaꝝ q2 alia nūq̄ ſequeret̄ niſi 1ª finiret̄. vr̄ ergo ꝙ in cāis efficientibus ſic ꝓcedere in infinitū. ¶ Ad op^m eſt phūs in littera probat enim ꝙ ſit ſtatus in cauſis.

Ad iſtam q̄onem rñdunt aliqui ⁊ dñt ſic qd̄ cāe pñt dupl̄r conſiderari vel ſm qd̄ ſunt ſimul vel ſm ꝙ non ſunt ſimul. tunc dñt ꝙ in cāis ſimul exñtibus ⁊ in actu nō eſt ꝓcedere in infinituȝ ſȝ in cāis ſimul non exñtibus nō eſt incōueniens ꝓcedere in infinitū ⁊ tunc dñt ipſi ꝙ ar̄ iſtum hoieȝ p̄ceſſit alius hō ⁊ ſic in infinitum dñt ipſi ꝙ tunc ar̄ de cāis que non ſunt ſimul. Nam ipſe reuolutiones nō ſunt ſimul ſȝ vna poſt aliam.

¶ Sine dubio iſtud nō eſt ad intētionē phi qm̄ dicit phs ꝙ nec in cāis ſm rectitudinē. nec in cāis ſm ſpēm eſt procedere in infinitū. ⁊ cōmētator exponēs illud. dñs. ꝙ phs per hoc ꝙ ponit ꝙ in cāis nō eſt ꝓcedere in infinituȝ ſm rectitudinē intelligit de cāis que ſunt ſimul ⁊ per hoc ꝙ dicit ꝙ in cāis ſm ſpēm non eſt ꝓcedere in infinitū ipſe intelligit de cāis que ſimul nō ſunt ⁊ iō ſm cōmentatorē intentio Ariſ. eſt ꝙ nec in cāis ſimul exñtibus nec in cāis ſimul non exñtibus eſt ꝓcedere in īfinitū ⁊ ideo aliter eſt dō. ſm cōmentatorē. cōmen. eniȝ dicit ꝙ in cauſis ſimul exñtibus ſiue ſit cāe per ſe ſiue per accñs nō eſt ꝓcedere in infinitū. In cāis aūt per accñs que ſimul non ſunt poſſibile eſt ꝓcedere in īfinituȝ. ſiue ire in infinitū. Sȝ in cāis per ſe ſiue ſimul ſint. ſiue nō ſint ſimul nō eſt poſſibile ire in infinitū. ⁊ ſic ſoluit iſtā q̄onem cōmentator. poſſumus tñ declarare pōm ⁊ ſolutionē cōmenti. qua declarata ſtatim apparebit ſolutio q̄onis. p^m eni̅. ſ. ꝙ in cāis ſimul exiſtentibus ſiue per ſe ſiue per accñs non eſt ꝓcedere in īfinitum apparet ſic qm̄ actualitas ē cōtraria rōnem infiniti ⁊ repugnat rōni infiniti ſicut loquit̄ hoc de infinito. vnde infinitum ſicut hic loquit̄ de ipſo non hēt rōnem actualitatis ſed hȝ rōnem potētialitatis. quoniaȝ infinitum ſicut hic accipit̄ eſt illud cuius quātitate accepta ſemꝑ eſt aliquid accipere extra ſue cuius quātitatē accipientibus ſp̄ reſtat aliquid accipiēdum in potētia ⁊ ſic ratio infiniti cōſiſtit in quadā potentialitate vt aūt ſit aliqd̄ alium infinitū aliter vt infinitū vigore vel virtute illud patebit in ii^o. ſȝ rōni infiniti ſicut hic loquit̄ de infinito cōuenit rō potentialitatis ⁊ repugnat ratio actualitatis ⁊ ideo cuȝ infinito repugnet actualitas qui dicit ꝙ ſunt infinite cāe in actu ſiue per ſe ſiue per accñs infinitas cauſas dicit non eſſe infinitas. Si ergo incōueniens eſt dicere aliqd eſſe ꝙ nō eſt incōueniens eſt dicere ꝙ nō ſit ſtatus in cāis ſimul exiſtētibus ſiue per ſe ſiue per accñs. ¶ Secundū eſt declarādum. ſ. ꝙ in cauſis per accidēs ſimul non exiſtētibus poſſibile eſt ꝓcedere in infinitū ⁊ circa iſtud duo ſunt declaranda. ſ. quid eſt cauſa per accñs. ſcōm quid eſt cauſa per ſe. Cauſa per accñs vno modo pōt accipi incōparatione ad agens. ⁊ alio^o incōparatione ad effectum. In cōparatione ad agens accipit̄ cā per accñs ⁊ hoc ſic. duplex eſt nā. ſ. particularis ⁊ vlis ⁊ dñt iſte due nature. qm̄ nā particularis hȝ intentionē particulatā ⁊ limitataȝ. ſicut pȝ de virtute que eſt in ſemine. virtus eni̅ exñs in ſemine hois que eſt natura ꝑticularis nō intendit niſi hūc hoieȝ determinatum ⁊ nō intendit oīa illa que pñt procedere ex iſto hoie particulari. ſȝ oīa iſta que pñt procedere ex iſta ſunt per accñs reſpectu illi⁹ virtutis informatiue quoniā ſunt p̄ter intentionē eius. ⁊ ſm hoc pōt dici ꝙ feīa eſt p̄ter intentionē eius nature particularis ⁊ nō p̄ter intentionem nature vlis quoniā natura particularis intendit hoc particulare ⁊ intēdit nobilius ꝙ poſſit ⁊ q2 maſculus eſt nobilius particulare q̄ꝫ femina. pp hoc nā particularis ſp̄ intendit hoiem maſculum ⁊ nō feminā ⁊ ideo ſi fetus ille ſit femina hoc ē p̄ter intentionē nature particularis ſȝ non eſt p̄ter intentionē nature vlis quoniā natura vlis non hȝ intentionē limitatā. vñ non tm̄ intendit hoc ſȝ etiā intendit cōſeruationē ſpeciei ⁊ q2 tā in femina q̄ꝫ in maſculo cōſeruari habet natura ſpē humane. ꝑpter hoc ſi fetus ille ſit femina nō eſt p̄ter intentionē nature vlis. ſed eſt p̄ter intentionē nature particularis. vnde ſicut dictū eſt natura particularis nō intendit niſi hoc ⁊ ideo nō intēdit ea que pñt procedere ex illo particulari ꝙ intēdit ſed omnia que ꝓcedunt ex ipſo per accñs ſunt ⁊ p̄ter intentionē eius. vñ licet ego non ſim per accñs reſpectu virtutis informatiue exñtis in ſemine ex quo ſum generat⁹: q2 illa virtus me intendebat tñ tñ ego ⁊ mille alij ſi procederet ex me ſumus per accidēs reſpectu virtutis īformatiue exiſtētis in ſemine ex quo generatus eſt pater meus. q2 non intēdebat niſi patrem meum tñ ideo in talibus cauſis per accidēs poſſibile eſt ire in infinitū. vnde bñ poſſunt eſſe virtutes informatiue infinite hominū ſed cuȝ natura vniuerſalis nō intendat tantū hoc ſed intendat omnia illa que procedere poſſunt ex ipſa vnde non tantū intendebat natura vniuerſalis patreȝ meū ſed me ⁊ omnia illa que ex patre modo ꝓcedere poſſunt ⁊ ideo talis fieri eſt cauſa per ſe oīum eorum que poſſunt procedere ex ſuo effectu ⁊ ideo nō potes arguere ꝙ ſint infiniti celi ſiue infinite intelligentie licet poſſint eſſe infinite cauſe per accidens ſicut infinite virtutes informatiue particulariuȝ hominum. ¶ Per accidens etiā pōt accipi ex parte effectus quoniā qm̄ aliquis effectus prouenit ex aliqbus cauſis puta ex 5. cauſis ⁊ ponatur ita ꝙ illi effectui non ineſt maior virtus. ſe cauſaretur ex 10. cauſis q̄ꝫ ſi cauſaretur ex 5. tunc poſſet arguere ꝙ ille alie 5. ſunt per accidens reſpectu illius effectus ſed maior virtus vel minor in eſſent illi effectui ex hoc ꝙ procedere ex illis cauſis vel nō procederet tunc poſſes arguere ꝙ ille cauſe eſſent per ſe ſicut ſi maior virtus ineſſet mihi in h ꝙ plures hoies precedunt me q̄ꝫ ſi vnus tunc poſſem arguere ꝙ ille vnus qui me preceſſit non tantū eſt cauſa per ſe ſed illi plures etiā qui me preceſſerūt ⁊ ideo cum maior virtus vel minor non in ſit mihi tñ per ſe licet per accidens forte poſſit ineſſe ex hoc ꝙ plures homines me preceſſerunt q̄ꝫ ꝙ vnus poſſum arguere ꝙ ſi pater mecum preceſſerūt plures homines ꝙ illi ſunt cauſa per accidēs cum ex eis nō in ſit mihi maior virtus vel minor ⁊ ſic patet q̄ꝫ ſunt cauſe per accidens ⁊ ꝙ in cauſis per accidens non exiſtentibus ſimul poſſibile ē procedere in infinituȝ. ¶ Cauſa aūt quare in cauſis per accidēs eſt poſſibile procedere in infinitum eſt q2 poteſt aſſignari ſufficiens cauſa hui⁹ effectus abſq3 eo ꝙ ponatur in talibus cauſa prima. cū precedentia hanc cauſam nihil per ſe faciant adhuc effectū ⁊ quia non negatur proceſſus in infinitum in his que ſimul non ſunt niſi in illis in quibus oportet dare primū ⁊ quia in talibus non oportet dare primū ideo non incōueniens talia ire in infinitū. ¶ Declarandū eſt 3^m. ſcilicet ꝙ in cauſis per ſe non exñtibus ſimul nō eſt procedere in infinitū cauſa eni̅ per ſe eſt illa cauſa que requirit̄ ad eſſe effectus vñ ſi non ſit cā p^a non pōt eſſe alia cauſa ſicut dicitur in 2° huius ⁊ ideo ſi nō ſit cauſa p̄ma. nullus erit effectus qm̄

nulla erit cauſa. Si ergo incõueniens eſt dicere ꝙ nõ ſit aliqs effectus incõueniens eſt dicere ꝙ nõ ſit prima cã ⁊ cuz in cãis infinitis per ſe ſiue ſint ſimul ſiue nõ ſint ſimul non poſſit dari pa cauſa qñ in infinito nõ eſt pm. apꝑet ꝙ incõueniens eſt dicere ꝙ in cãis per ſe ſiue ſint ſil' ſiue nõ ſint ſimul ſit ꝓcedere in infinitũ ſicut ſi infinite gutte aque eſſent cauſa ꝑ ſe cauationis lapidis ⁊ nõ eſſent ſil' immo vna poſt aliã ⁊ alia poſt aliã cuz nunq̃z eſſet dare primã guttam aque nunq̃z eſſet cauatio lapidis cũ nõ poſſit eſſe effectꝰ ſine pa cauſa per ſe. ⁊ ideo pz ꝙ nec in cauſis ſimul exiſtentibꝰ ſiue ſint cãe per ſe ſiue per accñs nõ eſt ꝓcedere in infinitũ. In cauſis vero per accñs non ſimul exiſtẽtibꝰ bñ poſſibile eſt ire in infinitũ ſz in cãis per ſe ſiue ſint ſimul ſiue nõ: nõ eſt poſſibile ire in infinitũ ⁊ declaratuz eſt quid ſit cã per accñs ⁊ per ſe ⁊ quõ accipiat' cauſa per accñs tũ ex parte agentis tuz ex parte effectꝰ ⁊ qr non eſt poſſibile ire in infinitum ⁊ qr ſic.

Ad primam rõnem tu arguis hũc hominez preceſſit aliꝰ hõ ⁊ alius: ⁊ aliꝰ ⁊ ſic in infinitũ. dico ꝙ tu arguis in cauſis per accñs ⁊ in talibꝰ poſſibile eſt ire in infinitũ. ¶ Ad aliud tu dicis ſiue arguis hãc reuolutionẽ preceſſit alia reuolutio ⁊c̃. dico ꝙ iſta reuolutio non eſt cauſa per ſe iſtius reuolutionis. vnde accidit huic reuolutioni ꝙ plures reuolutiones eã preceſſerunt. ⁊c̃.

At vero ꝙ quoddam ⁊ non infinite cauſe exiſtentium: nec indirectum: nec ſcõm ſpeciez palam. ⁊c. Tex. v.

¶ Queſtio Decimanona.

q Ueritur vtruz ſit statꝰ in cauſis materialibꝰ ⁊ vr ꝙ non. qñ enim in aliquo genere cãe non eſt accipe pⁱmã cãm in tali genere ꝓcedere in infinitũ eſt poſſibile ⁊ nõ eſt ibi statꝰ ſed in cauſis materialibꝰ non eſt accipe primã cãm materialem ergo ⁊c̃. ꝓbo aſſumpte. In corporibꝰ celeſtibꝰ inuenit' materia ſz ſicut dicit cõmẽta. hoc eſt equoce. Si ergo materia in his in quibꝰ equoce inuenitur vr ꝙ non ſit dare primã materiã. qñ ſi eſſet dare primã materiã in celo ⁊ in iſtis inferioribꝰ nõ diceret' equiuoce ſz diceret' tm̃ per comparationẽ ad illud mãle primũ. ergo ⁊c̃. ¶ P̃. dicit cõmentator. in po. phiſi mã eſt mediuz inter ens ⁊ nihil ſz inter ens ⁊ nihil eſt ĩfinitũ ſpaciũ ſiue infinita diſtãtia ergo vr ꝙ ſꝑ ſit accipe aliquid inter ens ⁊ nihil tñ inter ens ⁊ nihil ſit infinita diſtãtia ergo vr ꝙ in cauſis materialibꝰ ſit ꝓcedere in infinitũ cum nõ ſit deuenire ad primã materiã. ſicut ꝓbatur. ¶ P̃. cõmentator. in 2o huius dicit. ꝙ eſt vnũ ens per ſe ens ⁊ ꝑ ſe verꝝ ⁊ oĩa ſunt entia ⁊ nã per eſſentie ⁊ vnitatẽ eiꝰ. oĩa ergo ſunt cãta. ſi a po. ergo ma facta eſt ⁊ cãta. ſi ergo mã facta eſt ⁊ omẽ ꝙ fit: fit ex mã qm̃ ex nihilo nihil fit tunc quero de illa alia materia ⁊ ſic in infinituz. videtur ergo ꝙ in cauſis materialibꝰ ſit procedere in infinitum. ¶ Ad oppoſitũ eſt phũs ⁊ arguit ſic ex aliquo aliqd fieri poteſt eſſe dupl'r aut ſicut ex ĩperfecto fit perfectũ aut ſic ex corrupto fit generatm. ſz neutro iſtoruz modoꝝ eſt poſſibile ire in infinitum. quoniã quãdo ex aliqua fit aliquid ſicut ex ĩperfecto fit perfectum. vt ex puro fit vir tũc eniz ſtãt extrema ſed ſtantibꝰ extremis non eſt poſſibile maa eſſe infinita. nunc autem quãdo ex puro: fit vir extrema ſtant ⁊ ſunt finita qñqz puer eſt mem ire nullo modo hominẽ ⁊ hominẽ perfectum ⁊ ideo in tali modo factio' non eſt poſſibile ire in infinitũ. ſimiliter etiã in alio modo factionis non eſt poſſibile ire in infinitũ quoniaz extrema ſtant ⁊ ſunt finita quoniã materia eſt illõ in ꝙ omnia corrumpuntur ⁊ ex quo omnia generant' ⁊ ideo cum extrema ſint finita nõ eſt poſſibile in iſto modo factionis ire in infinitum. ſi ſic ergo eſt ſtatꝰ in cauſis materialibꝰ.

Ad iſtam queſtionem dico ꝙ eſt ſtatꝰ in cauſis materialibꝰ ſicut dicit phũs ⁊ ad videndum veritatem huiꝰ queſtionis tria ſunt declaranda primum eſt illud ꝙ accipit phũs in 2o huius. ⁊ 2o. poſte. ſcilicet ꝙ ſi extrema ſunt finita neceſſe eſt mea eſſe finita. ¶ Secundũ eſt declarandum ꝙ nec̃e eſt ponere materiam primã. ¶ Et tertium ꝙ eſt declaranduz eſt ꝙ illa materia prima quam neceſſe eſt ponere eſt vna. ¶ Declaratio primi. ſ. ꝙ ſi extrema ſunt finita neceſſe eſt mea eſſe finita quoniã ſicut dicit phũs 3o. phiſicoꝝ omne terminatum finitum eſt ⁊ oẽ illud ꝙ habet extrema finita terminatum eſt ⁊ per cõſequens finitum cũ omne terminatuz ſit finitum. vnde cõtra rõnez infinitiue habere terminos ⁊ limites ⁊ ideo cum extrema ſint finita neceſſe eſt mea eſſe finita cõi eñi ponit aliquid habere extrema finita ponit ip̃m habere terminos ⁊ limites. hoc etiaz pz ex alio. dicit phũs in 2o huius ꝙ infinita omnia currunt eodem modo ⁊ oĩa ſunt ſimilia. vnde in ĩfinito non eſt prius nec poſterius ⁊ hoc apparet ſic. quoniã priꝰ ⁊ poſterius non inueniunt' in aliquo niſi per comparationẽ ad extrema. vnde priꝰ dicit' in aliquo illud ꝙ eſt propinquiꝰ extremo ⁊ poſteriꝰ illud ꝙ eſt longius ab extremo ⁊ ideo priꝰ ⁊ poſteriꝰ repugnant infinito ſed qui ponit aliquid habere extrema finita ponit in eo priꝰ ⁊ poſteriꝰ ⁊ ideo ponit illud eſſe finitum ⁊ ſic patet ꝙ ſtantibꝰ extremis finitis alicuius nec̃e eſt mea illiꝰ eſſe finita tũ qr repugnat infinito habere terminos ⁊ limites tũ qr repugnat ĩfinito habere prius ⁊ poſteriꝰ. ¶ Secundũ ꝙ eſt declarandum eſt ꝙ nec̃e eſt ponere primã materiã ⁊ hoc poſſumus cognoſcere ex tribꝰ. primũ eſt ꝙ ſint in cauſis efficientibꝰ eſt ſic eſt in cauſis materialibꝰ. vñ ſicut eſt in cauſis efficientibꝰ ꝙ cauſe efficiẽtes non agunt niſi in virtute prime cãe efficientis. ſ. inq̃ztum imitunt' ei. vnde nulla cauſa efficiens 2a eſt cauſa ſufficiens alicuiꝰ effectꝰ ſz oportet ponere primã cauſam efficientem. vnde dicit phũs quid eſt cauſa totiꝰ trinitatis. nõ. ſ. qr vltimum eſt ⁊ illud ꝙ eſt finale nulliꝰ eſt cauſa. nõ b. ſed vl'. ſ. medium eſt qr vniꝰ ergo. a. dicit ipſe quia totiꝰ. Unde ex quolibet effectu potes arguere competenter eſſentia primã cauſaz. ſimiliter eſt in cauſis materialibꝰ ꝙ ſecũde cauſe materiales nõ ſunt principia tranſmutationũ in rebꝰ materialibꝰ ⁊ tranſmutabilibus niſi inquãtum vniuntur vel iniũtur prime me. vnde dicit philoſophus in primo de generatione ꝙ eſt vnum pm ſecundum ꝙ eſt yle. ⁊ quicquid eſt ſubiectũ trãſmutationis eſt ſecundum per naturam illiꝰ primi ſbi vnde nulla materia ſcda eſt ſufficiens prinm tranſmutationis ſiue alicuiꝰ effectus: ſed ſicut oz ponere primam cãm efficientẽ in cuius virtute omnes cauſe ſcde agunt ⁊ efficiũt ſic oz ponere de nec̃e primam materiã in cuius virtute omnes cãe materiales ſcde ſunt ſubſtãtia tranſmutationũ. vnde ex qualibet trãſmutatione naturali quecũqz ſit illa. põt argui eſſe primã cauſam vel materiã ſicut primũ efficiens ex quolibet effectu ⁊ ideo pz ꝙ nec̃e eſt deuenire ad materiã primam ⁊ ipſam ponere. ¶ Hoc etiã pz ex alio quoniã ineſt pura potẽtialitas. vñ in rebꝰ tranſmutationibꝰ inuenitur maior ⁊ minor potentialitas. Nam ela ſunt magis in poa quam compoſita. Nunc aũt ita eſt quoniã dicit phũs in 4. hꝰ in quibus eſt magis ⁊ minꝰ in illis eſt aliquid tale ſimpl'r. ſicut cum ſit magis ⁊ minus bonũ nec̃e eſt ponere bonũ ſimpliciter. Si ergo in rebꝰ trãſmutabilibꝰ inuenitur maior ⁊ minor potentialitas. tunc nec̃e eſt ponere puraz potentialitatem ⁊ hoc eſt prima materia. ¶ Hoc etiam pz ex alio quoniã multiplicatio eorum que ſunt ſecundum eſſentiã eſt ſecundum ordinem ad primũ principium. Nam illud ens ꝙ eſt propinquius primo prino eſt magis ens quam ꝙ eſt remotum ⁊ ideo cuz intelligẽtie ſint propinquiores pmo principio quam corpora celeſtia ip̃e ſunt magis entes quam corpora celeſtia ⁊ ſimiliter corpora celeſtia magis ſunt entia quam ita inferiora cum ſint propinquiora primo prino quam ia inferiora ꝓpter ꝙ phũs in 2o de generatione dicit h inferiora longe diſtare a primo principio ⁊ ideo accidit corrupo ⁊ generatio. Si ergo eſt dare aliquid ꝙ maxime accedit ad primuz principiũ ⁊ eſt propinquiſſimũ ei patet ꝙ eſt dare aliquid ꝙ maxime eſt remotũ a primo principio ⁊ hoc eſt materia prima que ẽ pura potentialitas. vnde ĩter omnia que ſunt quecũqz ſit illa prima materia

magis accedit ad nihil. vñ ſi nos volumus ītelligere pri
mam materiā ꝙ̃ melius poſſumus debemus intelligere
aliqd medius iter ens ⁊ nihil ꝙ ſe hʒ ad oẽs formas mã
les. ſicut lignū ſe hʒ indifferenter ad oẽs formas artificia
les ⁊ nullam iſtaꝝ hʒ actu. vnde que eſt habitudo ſbi ad
oīa entia eadē eſt comparatio ſuo mō materie prime ad
oẽs formas. vñ materia pma eſt pura poalitas nihil hñs
actualitatis. primū prinm eſt actus purus nihil hñs potē
tialitatis. vñ dicit phũs in 4°. huius ꝙ accidunt oīa par
ticipare malo pter vnū. vñ inter oīa entia quecunqʒ ſint
illa maxime diſtātia ſunt pm prinm ⁊ prima mã nam di
ſtant ſicut pura poa ⁊ purus actus ⁊ ſic pʒ ꝙ ncc̃e eſt po
nere primaʒ materiā. ¶ Tertiū ꝙ eſt declarandū eſt. ſ.
ꝙ ia prima mã. eſt vna ⁊ hoc declarat cōmētator. dicit. n.
ipſe ꝙ in pura poalitate nō eſt gradus. oīs enī diſtinctio
eſt per actū aliquē. Si ergo illa potētialitas nō eſſet vna
ſʒ plures. tūc quero aut ille due potētialitates ſunt equali
liter poalitates aut vna eſt magis vel maior potētialitas
⁊ alia nūero ⁊ magis accedens ad actū ſi tu dicas ꝙ ſunt
equaliter poalitates ⁊ equaliter accedētes ad nihil tūc nō
ſunt niſi vna poalitas. Si tu dicas ꝙ vna illaꝝ eſt minor
⁊ alia maior potētialitas tūc ia que eſt minor potētialitas
hʒ aliquid actualitatis ⁊ nō eſt pura potētialitas ⁊ ſic nō
eſt mã prima. ſʒ alia que eſt pura potētialitas ⁊ ſic patet
ꝙ illa pura potētialitas que dicit materia prima eſt vna
⁊ non plures.

Ad rationes rñdendum eſt ad primā cū
tu dicis in illo genere cauſe
nō eſt ſtatus in quo non eſt ponere aliqd primū um eſt. ſi
tu dicis ꝙ in gnẽ cāe materialis nō eſt pm prinm nec pnm
qm̄ incorporibus celeſtibus inuenit mã ⁊ in iſtis īferio
ribus. Sine dubio ſi nos vellemus ponere pōm cōmē.
iſta ratio nō obuiaret nobis. poſuit ēt cōmētator ꝙ incor
poribus celeſtibus nō inuenit materia pprie. Sed ſi tu
uis dicit cōmentator. illud appellare mãm. hec in pprie
eſt. ſʒ poſuit ꝙ corpus celeſte erat ſicut mã ipſius intelli
gentie mouētis ipʒ ⁊ ipſa intelligentia erat ſicut forma ⁊
ſic nō obuiaret ratio nobis. q2 quādo tu dicis. ſi ſit ſtatus
in cauſis mãlibus opʒ inuenire primā materiā. verū eſt
in oībus habētibus eam vniformiter. ¶ Sine dubio cre
do ꝙ incorporibus celeſtibus inuenit mã proprie. vnde
poſſumus accipe materiā dupliciter. vno mō poſſumus
accipe materiā oīo ſeparatam ⁊ per in dīam ⁊ ſi ſic acci
piatur mã. credo ꝙ eadem eſt mã incorporibus celeſti
bus ⁊ in iſtis inferioribus. vñ ſi eſſet poſſibile ꝙ corpus
celeſtes ſepararet a mã ita ꝙ forma corporis celeſtis ſe
pararet a materia ſua ⁊ forma corporis īferioris ſeparet
a ſua mã credo ꝙ ſi eſſet poſſibile iſtud remaneret eadeʒ
h ⁊ ibi. Alio mō poſſumus accipe materiā ſm ꝙ eſt ſba
dimēſionibus nã dimenſiones referunt ad formam. mã
enim incorporibus celeſtib9 hʒ aliam ppōnem ad for
mam ⁊ incorporibus īferioribus. Nam per formā cor
poris celeſtis totaliter terminat appetit9 materie. Iſtis
autē inferioribus nō totaliter terminat appetitus materie
⁊ q2 tota ratio equocationis ſumit ex forma ⁊ aliā ⁊ aliā
propōnem hʒ materia ad formam h ⁊ ibi. ppter h dicit
materia equiuoce h ⁊ ibi. ⁊ ſic pʒ ſolo ad primaʒ rōnem
ad ſcdam tu dicis. Inter ens ⁊ nihil eſt magna diſtantia
ſiue īfinita. veꝝ eſt ſine dubio per tāto q2 nihil ad ens nō
eſt pportio ſicut nihil ad mãm ⁊ vacui ad plenum ſicut
dicit in 4°. phiſicoꝝ nō eſt proportio. ſʒ ppter hoc non
ſequit qm̄ ſit poſſibile deuenire ad primā mãm abſtra
hendo per intellectū vnam formā ⁊ poſtea aliā quouſqʒ
fiat deuētus vſqʒ ad primā materiam ſicut ſi ego habeaʒ
4. denarios ⁊ tu nō habeas aliq̃ īter te ⁊ me nō eſt pro
portio qm̄ inter hñtes denarios ⁊ non hñtē nulla eſt pro
portio. Sequit ne pp hoc ꝙ non poſſint auferri a me illi
4. denarij ⁊ ꝙ nō poſſim deuenire ad hoc ꝙ nō habeam
aliquē denariū certe non imo poſſunt a me auferri. quot
habeo ⁊ ero ſitis tibi ⁊ non hēbo aliquē denariuʒ ſicut ⁊
tu ſimiliter ex alia parte. ¶ Ad aliō tu dicis mã facta eſt
Ariſ. in p° celi ⁊ mūdi diſtinguit tres modos ingeniti di
cit enim ꝙ aliqd eſt ingenitū ꝙ hʒ eſſe p9 non eſſe ſʒ non
per generationeʒ ⁊ hoc modo dicit motus ⁊ tactus eſſe
ingenitus. ſcdo° dicit aliquid eſſe ingenitū ꝙ eſt de diffi
cili genitum ⁊ tertio° dicit aliquid eſſe ingenitū ꝙ cum
fuerit īpoſſibile eſt generari ⁊ eſt ſine virtute per ꝙ̃ poſ
ſit generari ⁊ vt qñqʒ ſic ⁊ quādoqʒ non ſic ⁊ tūc dico ꝙ
materia vno mō facta eſt alio mō non eſt facta. materia
enim nō dicit eſſe facta ꝙ fiat per motū ⁊ trāſmutationē
⁊ ideo mã dicit ſic eſſe īgenita ꝙ hʒ eſſe p9 non eſſe ⁊ nō
per motum ⁊ trāſmutationē ſicut motus dr eſſe ingeni
tus. Sed alio mō dr materia eſſe facta ſm opinionē phi
ꝙ̃ motus aliqs qui in tpe incipit eſſe q2 motus talis hēt
eſſe p9 non eſſe in duratione ⁊ etiā materia pōt dici hēre
eſſe poſt non eſſe. ſʒ hēre eſſe poſt non eſſe pōt eſſe duplr
añ ſm ordinem nature añ ſm ordinē durationis. tunc ſʒ
pħm dico ꝙ materia eſt ſic facta ꝙ hʒ eſſe poſt non eſſe
non q2 hēat eſſe poſt nō eſſe ordine durationis q2 tūc non
eſſet coeterna ipſa materia ſʒ dicit hēre eſſe poſt non eſſe
ordine nature. vñ lʒ phũs poneret materiā eſſe eternaʒ ⁊
mundū eſſe eternū tñ bene cōſentiebat in hoc ꝙ materia
prima ⁊ mūdus totus lʒ eſſent eterna erāt facta a p° pn°
vñ dicit cōmētator. in 2° huius ꝙ eſt vnū ens ⁊ vnū veꝝ
⁊ oīa ſunt entia ⁊ natura per oē ⁊ per veritatē.

**Amplius autem ⁊ quod eſt cuius cauſa fi
nis eſt. Tale vero quod nō eſt alius cauſa: ſed
⁊ alia illius ⁊c. Tex. viii.**

¶ Queſtio Uigeſima.

q **Ueritur** vtrū ſit ſtatus in cauſis fina
libus ⁊ vr ꝙ non qm̄ fines
in agibilibus ſunt ſicut prina in ſpeculabilibus
vt dr in 2° phiſi. ⁊ 6°. eth eth. ⁊ 5°. ſed in pri
cipijs ſpeculabilib9 eſt ire in infinitū qm̄ ex pricipijs ſpe
culabilibus ſp pñt abſtrahi alie ⁊ alie cōclōnes ſicut pʒ in
geometria ergo vr ꝙ in pncipijs agibilibus ſit ſilr pce
dere in infinitū ſʒ fines ſunt prina agibilium ergo vr ꝙ in
finibus ſʒ ire in īfinitū. ¶ P. ꝙ̃to aliquid īmediatius eſt
ipſi fini tāto magis educunt alia per ipm in ſuū finē. vbi
gratia vt ſi potio ſit ppinquior ſanitati ꝙ̃ colligere her
bas tūc poſſumus dicere ꝙ herbe colligunt ppter poti
onem. cum ergo primū principiū finis ſit oīum ⁊ ſit vir
tutis infinite videt ꝙ reducendo alia in ipm per aliquid
ꝙ magis appropinquat ad ipm ſic pcedere in infinitum
cum ipm ſit virtutis infinite ita ꝙ reducēdo hoc in ipſuʒ
per h ⁊ hoc per hoc īmediatius adherens ei erit pcede
re in infinituʒ cum ipm ſit infinitum ⁊ ſemp poſſit facere
altiorem effectū ſemp altiorem in infinitū ergo vt videt
non eſt ſtatus in cauſis finalibus. ¶ P. dicit phũs in 3°.
huius ꝙ ſi principioꝝ erunt pncipia tūc principia irent in
infinitum ergo ſi finiū erunt fines tūc fines ibunt in infini
tum ſed finium ſunt fines vt vr velle p°. eth. ergo fines
ibunt in infinitū. ¶ Ad opm eſt phũs. dicit eniʒ ipſe ꝙ in
cauſis finalibus non eſt ire in infinitum.

Ad iſtam queſtionē poſſumus dicere ꝙ du
pliciter poſſumus accipe fines pu
ta fines in artificialibus ⁊ fines in naturalib9 rebus. tunc
dico ꝙ in finibus rerū naturalium eſt ſtatus ⁊ in finibus
etiā rerum artificialium eſt ſtatus. ¶ Qō autem in fini
bus rerū naturalium ſit ſtatus hoc ſic primo patet. dicit
enim philoſophus primo. moral ꝙ eſt dupliciter actio.
ſcilicet partis ⁊ actio totius. actio partis ordinat ad actio
nem totius ſicut pars ordinat ad totuʒ ⁊ ſicut duplex eſt
actio corporis. ſ. actio partis ⁊ actio totius. ſimiliter du
plex eſt finis quia finis partis ⁊ finis totius ⁊ finis par
tis ordinatur ad finem totius. Nunc autem ita eſt ꝙ to
tum vniuerſum eſt ſicut quoddam corpus ⁊ habet ſuas
partes ſicut corpus humanum habet ſuas partes inte
grantes ipſum ⁊ ideo ſicut totum corpus habet aliquē fi
nem vel aliquod bonum ad qō ordinatur ſic totum vni
uerſum hʒ aliquod bonū aliquem finem ad quē ordina
tur ⁊ ille finis totius vniuerſi eſt primū principiū ⁊ in il
lud bonū ꝙ eſt deus glorioſus totum vniuerſuʒ ordinat

immediate ⁊ ad ipſum ⁊ ĩmediate reducitur. ¶ Item probat᷑ ſic qm̄ aliquid ordinat᷑ ad aliquod bonuʒ per aliquid aliud. vt ſi b. ordinat᷑ ad a. per c. tunc oʒ ꝙ illud ordinet᷑ ad illud per qd̾ ordinat᷑ vt ꝙ. b. ordinatur ad. c. ⁊ tunc illud per qd̾ ordinat᷑ in ſuũ finem ⁊ in ſuum bonuʒ eſt amplius maius bonũ q̃ʒ illud ſicut.. c. eſt maius bonũ q̃ʒ ſit. b. cum per. c. ordinet᷑. b. ad a. Nunc autẽ ita eſt qd̾ citra primũ prinᵐ non inuenit᷑ maius bonum q̃ʒ totũ vniuerſum ⁊ ideo totũ vniuerſum ĩmediate reducit᷑ ⁊ ordinatur in ſuũ bonum ⁊ ſuũ finem ꝙ eſt deus glorioſus ⁊ non per aliqd aliud ⁊ ita in tali ꝓceſſu non ſolum eſt proceſſus in infinituʒ ĩmo ſtatim occurrit finis. vltimus ſiue inter medius partes aũt totius vniuerſi ſunt ſicut ſpecies ⁊ hn̄t ſuum finem ita qd̾ vnaqueqʒ ſpecies entis ſiue totius vniuerſi hʒ aliquod bonũ ⁊ aliquẽ finem ita qd̾ minus bonũ non eſt nata hr̄e illas ſpecies in vniuerſo. Nã niſi hoc ꝯtingeret ſequeret᷑ ꝙ aliquid eſſet vitioſuʒ in nã ⁊ ideo niſi ſpecies entis ordinaret᷑ in ſuum finẽ ⁊ in ſuuʒ bonuʒ ⁊ eſſet ſtatus in talibus finibꝰ iam ſpecies vniuerſi que ſunt partes eius eſſent ocioſe ⁊ ideo in finibus reruʒ naturaliũ eſt ſtatus. ¶ Hoc etiã apparet ex alio quoniaʒ ſimile eſt de toto ⁊ parte ⁊ iō ſi totum vniuerſum habet finem ⁊ bonũ determinatũ in qd̾ ordinat᷑ tunc vnaqueqʒ ſpecies entis que eſt pars vniuerſi hēbit ſuum finẽ determinatũ ⁊ ſic pʒ qd̾ in finibus rerũ naturalium eſt ſtatus ⁊ non eſt ꝓcedere in infinitũ. ¶ Qd̾ autez in finibus agibilium nõ ſint ꝓcedere in infinitũ hoc pʒ ſic quoniam artificialia fiũt ab intellectu. Intellectus autez ſicut dicit phũs non agit aliqd niſi prius moueat᷑ a fine ſi ſit intellectus rectus ⁊ tũc intellectus poſtq̃ʒ motus eſt a fine tunc proſequit᷑ ad inquirendũ ea per que hr̄ finis ⁊ ideo in finibus reꝝ agibiliuʒ non eſt ire in infinitũ ita ꝙ hoc fieret per illud ⁊ illud ꝓpter illud ⁊ ſic in infinitũ ⁊ tunc nihil ageret intellectus. quomodo enim ageret aliquid intellectus non futurus ad terminum cum intellectus omnis recte agens agat illud quod agit propter aliquem finem ſicut dicit᷑ in 2° huius ⁊ 3° de anima ⁊ ſic patet qd̾ nec in finibus reꝝ naturalium nec in finibus reꝝ agibilium eſt procedere in infinitum.

Et tunc ad rõnem primã dico qd̾ non eſt ſimile per omnẽ modũ de principijs ſpeculabilibus ⁊ de ꝑ̇ncipijs agibilibus quoniaʒ in ſpeculabilibus non eſt accipe primũ ⁊ vltimũ. ĩmo ſi accipiat᷑ ſicut primũ principium non oʒ accipi vltimuʒ qd̾ pōt ſequi ex illo principio ſʒ accepto prin° pōt homo tm̄ ſpeculari ⁊ extrahere de prin° ⁊ ſp cõcluſiones q̃ʒtũ vult ſʒ in agibilibus nõ eſt ita. ĩmo oʒ habere prinᵐ medium ⁊ vltimũ primuʒ in intentione qd̾ eſt vltimũ in proſecutione ⁊ oʒ habere ſimiliter primũ in oꝑatione ⁊ ideo nõ valet nec eſt ſile. Ad aliud tu dicis minus bonũ reducit᷑ in maius bonũ. per maius bonũ dico qd̾ hoc non eſt per qd̾cunqʒ maius bonũ vñ ſi vermis ſit maius bonum q̃ʒ leo. non opʒ qd̾ reducat᷑ ipm̄ prinᵐ per ipſum leonẽ. ita qd̾ leo per illud ⁊ illud per aliud ⁊ ſic in infinitũ. ¶ Ad aliud tu dicis ſi principioꝝ eſſent ꝑ̇ncipia irent in infinitũ veꝝ eſt ſi prinoꝝ inq̃ʒtum principia eſſent ꝑ̇ncipia qd̾ tũc principia irent in infinitũ ⁊ ideo ſi finiũ inq̃ʒtũ fines eſſent fines tunc fines irent in infinitũ ſi non ſic eſt. ⁊c̈.

Sed nec qd̾ quid erat eſſe conuenit reduci ad aliam diffinitionem multiplicantem rationem. Tex. x.

¶ Queſtio Uigeſimaprima.

q Queritur vtrum ſit ſtatus in cauſis formalibus ⁊ vr̄ qd̾ non dicit enim phũs in 8°. huius qd̾ forme ſubſtãtiales ſunt ſicut numeri ſʒ numeri vadũt in infinituʒ. ergo vr̄ qd̾ in formis ſubſtãtialibus ſit ꝓcedere in infinitũ. ¶ P̄. forme accidẽtales ſunt infinite et tn̄ procedunt ex formis ſubſtãtialibus. ergo videtur qd̾ in cauſis formalibus non ſit ſtatus.

Ad iſtam qõnem eſt intelligendũ ꝙ finitum ⁊ infinitum q̃ʒtitati cõpetit ⁊ ſʒ ꝙ aliqua magis accedit ad rõnem infiniti ⁊ finiti. Nunc autez ita eſt ꝙ forma pōt tripliciter cõparari. p̄t enim comparari ad ipm̄ anologum ſiue cõe ⁊ poteſt cõparari ad nr̄m intellectũ ⁊ 3° modo pōt comparari ipſa forma ſm ꝙ accipit᷑ in ſe. Nunc ita eſt ꝙ ipſi forme ſm ꝙ comparant᷑ ad ipm̄ cõe. cõpetit q̃ʒtitas qm̄ ſub aliquo cõi p̄nt ꝯtineri plures forme et q2 plurificatio reducit᷑ ad naturaʒ q̃ʒtitatis aliquomõ ꝑꝑ hoc ipſi forme ſm ꝙ comparat᷑ ad aliqd̾ cõe competit q̃ʒtitas aliquomõ. Ipſi autẽ forme ſm ꝙ comparant᷑ ad noſtrũ intellectum competit q̃ʒtitas aliquo mõ qm̄ vnam formam p̄t intellectus pluribus rõnibus cognoſcere pōt enim intellectꝰ cognoſcere formã tuam inq̃ʒtum dat tibi eſſe ⁊ tunc dr̄ entitas p̄t etiã intellectus illã eãdẽ formã cognoſcere inq̃ʒtũ dat tibi viuere ⁊ tunc dr̄ aĩa ⁊ ſic pʒ ꝙ forme ſm ꝙ cõparat᷑ ad noſtrũ intellectum aliquo° cõpetit q̃ʒtitas. Silr̄ q̃ʒtitas cõpetit ipſi forme aliquoꝰ ſm ꝙ accipit᷑ forma in ſe tũc dico ꝙ nec informis ſm ꝙ cõparant᷑ ad aliqd̾ anologũ ſiue cõe nec ſm ꝙ cõparat᷑ ad noſtrũ intellectum nec ēt ſm ꝙ accipiunt᷑ in ſe ineſt infinitas ꝙ aũt non ſic ꝓcedere in infinitum ſm ꝙ comparant᷑ ad ipm̄ cõe. hoc pʒ quoniã ſub aliquo cõi continent᷑ plures forme ⁊ q2 ſpēs finite ſunt que ꝯtinent᷑ ſub aliquo cõi. ꝓpter hoc informis ſic cõparatis non eſt ire in infinitũ ⁊ nõ loquor de cõi ꝙ eſt ſpēs quoniã diõ ſiue multipli° ſpeciei nõ eſt niſi per materiaʒ ⁊ non per formã ⁊ iō talis multipli° eſt p̄ter intentioneʒ ſʒ loquor de cõi ꝙ eſt genus. Nã multipli° generis eſt ꝑ formã ⁊ ideo cũ ſpēs ſint forme vt dicit cõmẽtator in 3° hꝰ. poſſumus dicere ꝙ ĩformis ſm ꝙ cõparant᷑ ad ipm̄ cõe ꝙ eſt genus nõ eſt ꝓcedere in infinitũ. poſſumus tm̄ meliꝰ dicere ꝙ in informis nõ eſt ꝓcedere in ĩfinitũ comparãdo vnam formã ad aliã non ad q̃ʒtũcunqʒ ſʒ ad formã q̃ʒ ꝑ̄ſuppõ ſicut cõparando formam hoĩs ad formaʒ corporis celeſtis ⁊ formã corꝑis celeſtis ad intelligentiã ⁊ intelligẽtiã ad motorẽ pᵐ ⁊ ſi nos cõparemus formas ad ipm̄ anologũ anologia tali. ſ. ꝙ vna forma hēat eſſe ꝑ aliã. tũc pʒ ꝙ informis non eſt ꝓcedere in infinitũ q2 oʒ deuenire ad primã formã exemplare oĩum ſicut ad pᵐ effñtez. ¶ Pʒ ēt ꝙ informis ſm ꝙ comparant᷑ ad nr̄m intellectum nõ eſt procedere in infinitũ. quoniã cognitio completa facit ſpeciẽ ſpecialiſſimã ⁊ cognitio incõpleta facit genus ⁊ quãto illa cognitio eſt incompleta tãto magis illud genus eſt cõmunius tũc ergo in cõibus non ſit procedere in infinitũ eũdo ſemper ad magis cõe ſed eſt deuenire ad maximũ cõmune ꝙ eſt ens apparet qd̾ in formis ſm qd̾ comparant᷑ ad noſtruʒ intellectũ non eſt ire in infinitũ ſm qd̾ intellectus incipit a maxime cõi. ꝙ eſt ens ⁊ iſtum modũ tangit phũs nõ pᵐ. ¶ Qd̾ arguit᷑ informis ſm ꝙ accipiunt᷑ in ſe non ſit ꝓcedere in infinitum. hoc ſic apparet. duplex eniʒ eſt forma. ſ. materialis ⁊ ĩmaterialis. Unde forma mãlis in ſe accepta eſt finita forma in materialis in ſe eſt infinita. vñ ſi eſſet color ſeparatus ille color eſſet infinitus vt haberet in ſe cõmunem rõnem coloris ſed que eſt cauſa qr̄ iſte color materialis non eſt habẽs cõmunem rationẽ coloris ratio eſt q2 recipitur in materia ⁊ quicquid recipit᷑ in aliquo ſm modũ rei recipientis recipit᷑ ⁊ ideo color materialis receptus in materia nõ hʒ cõmunem rationẽ coloris ſed ſi eſſet color ſeparatus ille eſſet infinitus. materialis autẽ forma in ſe accepta eſt finita ⁊ nõ infinita. q2 forma materialis non habet omne illud ꝙ eſt de rõne eius ſʒ forma ſeparata ⁊ inꝰmaterialis in ſe accepta eſt infinita. non q2 habeat in ſe communẽ ſiue omnem rationeʒ entitatis ⁊ perfectionis quia illud tantũ competit prime forme que eſt. deus ſʒ dicitur intelligentia infinita. quia intelligẽtia habet in ſe quicquid eſt de ratione eius. Unde dicit᷑ in libro de cauſis quod intelligentia eſt compoſita ex infinito ⁊ finito. Nam eſſe eius ꝙ eſt finitum recipit᷑ in ſubiecto intelligẽtie que eſt infinita. ſicut dictũ eſt. q2 hʒ illud ꝙ eſt de rõne eius. propter hoc dicit auctor de cauſis ꝙ intelligẽtia

eſt compoſ ex infinito ⁊ finito ⁊ ſic pꝫ quomodo in formis eſt ꝓcedere in infinitū ⁊ q̄ūo non. ¶ Et ſi nos vellemus ad aptare q̄s ea que dicta ſunt rōnibus pħi pateret ꝙ tres rōnes alias facit pħūs que ↄcludunt ꝙ nō ſit ire i infinitū in cāis formalibus illis tribꝰ modis quidā ſunt. Nam pª ratio ↄcludit ꝙ non ſit ꝓcedere in infinitum in cauſis formalibus ſm ꝙ comparant̄ ad ipſum cōmune. ¶ Scōa ratio q̄ facit pħūs eſt.ſ.ꝙ tūc non ↄtingeret ſcire ſi non eēt ſtatus que ↄcludit ꝙ in formis ſꝫ ꝙ comparant̄ ad noſtrū intellectum non ſit ꝓcedere in infinitū q: tūc non ↄtingeret ſcire q: non eēt deuenire ad formā ſpecificam incipiēdo a cōi qui modus cōpetit itellectui nr̄o cui ſunt nota ↄfuſa magis. ¶ Tertia ratio q̄ facit pħs.ſ. ꝙ mā̄ finitur a forma eſt.ſ.ↄcluderet ꝙ in formis mālibus in ſe acceptis.ſ.in iuí nº.non ſit ꝓcedere in infinitum q: finite ſunt ⁊ hoc pꝫ conſideranti.

Ad rationes ad primā cū tu dicis forme ſbales ſe hn̄t ſic numeri.verū eſt ꝙ in aliquo forme ſbales aſſimilant̄ numeris ⁊ in aliquo non vn̄ ſimilitudo non currit per oēm modum. Si autē forme ſubſtātiales in hoc ſicut numeri qm̄ ſicut quelꝫ veritas addita numero facit nouā ſpēm ⁊ ita ⁊c̄.ſicut patebit. ¶ Ad aliō tu dicis ꝙ forme accidētales ſunt infinite ⁊ tn̄ ꝓcedunt ex formis ſpālibus. dico ꝙ non valet quoniā qualitates pᵉ ſunt finite.⁊ ſunt tm̄ q̄ttuor licet qualitates ſcōe fortaſis ſint iſinite. ſimiliter eſt ex iſta ꝑte vel pt̄ aliter dici ꝙ forme accidētales non ſunt infinite lꝫ ſint multo plures q̄ ſubſtātiales vel ſi ſint infinite ſunt infinite quo ad nos.⁊c̄.

Qua propter ſemper exiſtentiū principia eſſe veriſſima neceſſe eſt:⁊c. Tex.

¶ Queſtio Uigeſimaſecūda.

q **Ueritur** ſine argumētis vtrū ſit eadem diſpō rei in ſua veritate ⁊ in ſua entitate. dico ad hoc ꝙ ſicut priꝰ dictū eſt veritas ↄſiſtit in quadā adequatione Nunc aūt ita eſt ꝙ triplex eſt adequatio.Eſt.n.quedam adequatio rei ad ſua pинª. ⁊ quedā adequatio rei ad noſtrum intellectū quē mēſurat: ⁊ quedaꝫ adequatio rei ad intellectū diuinū qui res menſurat. Nunc dico ꝙ loquēdo de veritate que ↄſiſtit in adequatione rei ad ſua prinª ſimilis eſt diſpō rei in ſua veritate ⁊ in ſua entitate. Naꝫ q̄to aliqd adequat̄ ſuis ꝑncipijs tanto magis eſt illud ſicut q̄to magis ignis adequat̄ ꝑncipijs ignis tāto magis verioꝛ ē ⁊ magis ignis. ¶ Loquēdo ēt de veritate que ↄſiſtit in adequatione rei ad noſtrū intellectū queꝫ menſurat ad hoc hꝫ ueritatē.ſ.ꝙ ſimilis eſt diſpō rei in ſua veritate ⁊ in ſua entitate qm̄ illa eadē prinª que ſunt ꝑncipia eſſendi illa eadē ſunt ꝑncipia cognoſcēdi rem ab itellectu ſꝫ differunt ſm rationē.quoniā prinª ↄſiderata particulariter ſunt ꝑncipia eſſendi rē.ꝑncipia autē eadem conſiderata vl̄r ſunt principia cognoſcēdi ipſaꝫ ab intellectu nº. ¶ Similiter ſi loquamur de veritate que ↄſiſtit in adequatione rei ad intellectū diuinū a quo mēſurant̄.ad hoc dico ꝙ ſimilis eſt diſpoſitio rei in ſua ueritate ⁊ in ſua entitate quoniā res ſm hoc ꝙ adequant̄ intellectui dīno ſꝫ hoc ſunt ueſtigium artis dīne: ⁊ ſm ꝙ magis adequant̄ intellectui dīno ſm hoc ſunt magis ueſtigium artis dīne ⁊ maiorem entitatem hn̄t: ⁊ ſic pꝫ quomō eſt ſimilis diſpoſitio rei in ſua ueritate ⁊ in ſua entitate.

¶ Explicit liber ſcōs meth.

Eſt aūt ſcīa quedam que ſpeculatur ens in quantū ens: ⁊ que huic iſūt ſcōꝫ ſe. Tex.i.

¶ Liber Quartus methaphiſice. Queſtio Prima

q **Ueritur** vtrum aliqua ſcīa poſſit cōſiderare ens inquātuꝫ ens ⁊ vī ꝙ non. dicit eni pħūs in libro poſteriorū ꝙ ſcīa eſt vniꝰ generis ſbi partes ⁊ paſſiones ſbi ↄſiderans: ſꝫ ens non hꝫ aliquas paſſiones vt ꝓbabo ergo ⁊c̄. ꝓbō aſſumpte.paſſio non eſt ipm̄ ſbm vn̄ riſibilitas non eſt hō ⁊ ideo ſi ens hēret aliquas paſſiones ille paſſiones nō eſſent ens ⁊ tunc eſſent nihil tn̄ non eēnt ens ergo ⁊c̄. ¶ Pꝫ.ſcīa eſt habitus acquiſitus ergo ſcīa nō eſt de his que ſunt in nobis vel qī innata ſꝫ ens primo ipꝛimitur in anīa ⁊ impſſionē entis nulla precedit impreſſio alicuius ſicut dic̄ Auicē.i pº ſue methaphiſice ergo ſi ens primo imprimit̄ in aīa ⁊ impreſſio entis eſt quaſi innata nobis ⁊ ſcīa eſt habitus acq̄ſitus. videt̄ ꝙ de ente nō poſſit eſſe ſcīa. ¶ Ad opᵐ eſt pħūs ⁊ arguit̄ rōne ſcīa particularis ↄſiderat ea que in ſunt huic enti ꝑticulari ⁊ ſcīētia vniuerſalis ↄſiderat ea que in ſunt enti ſm ꝙ eſt ens: ſed ſcientia que conſiderat ea que in ſunt enti ſꝫ ꝙ ens oꝫ ↄſiderare ens ſm ꝙ ens.ergo de ente ſm ꝙ ens erit ſcīa.

Ad iſtam queſtionem eſt intelligendū ꝙ ſcīa ſortitur.ſibi quattuoꝛ ex ſbo. ſortit̄ enim ſibi ſcīa ſpēm ⁊ formā ex ſbo. Naꝫ ſbm ſcientie eſt obm ſcīe ſicut actus virtutis ſortit̄ ſpeciem ex ſbo ſic ſcīa ſortitur ex ſbo ꝙ eſt obm eius. ¶ Scōꝫ ꝙ accipit ſcīētia ex ſbo eſt ordo. Nam ſcīa accipit a ſbo ordinem ⁊ ſꝫ gradum abſtractionis quē tenet ſbm.tenet illa ſcientia. ſicut pꝫ de methaphiſica.mathe.pħica. ¶ Tertiuꝫ ꝙ accipit ſcientia a ſbo eſt ꝙ quicquid cōſiderat conſiderat ſub ratione ſubiecti ſicut virtus ſiue poꝰ quicquid cognoſcit: cognoſcit ſub rōne obi proprij.ſicut ſcientia quicquid conſiderat: ↄſiderat ſub ratione ſbi ꝙ eſt obm eius proprium ¶ Quartū autē ꝙ accipit ſcīētia a ſbo eſt.ſ. virtus ⁊ poteſtas. Nam ſcīētia accipit a ſbo virtutem ⁊ poteſtatem. ita ꝙ ſcientia particularis cōſiderat ſbm particulare limitatum ⁊ habꝫ virtutem limitatā ⁊ particulatam. Scīētia autē que conſiderat ſbm vniuerſalem hꝫ virtutē ⁊ potentiam vl̄em. Ex iſtis quattuoꝛ poſſumus cōpꝛhendere ꝙ ens ſm ꝙ ens eſt ſbm iſtius ſcīētie. pº patet ꝙ ens eſt ſubiectum iſtius ſcīētie ex hoc ꝙ ſcīa que conſiderat aliqō ens ꝑticulare vt ens mobile ad vbi.dicit̄ ſcientia particularis.vnde ex hoc dicit̄ ſcīētia particularis q: conſiderat aliquā partem entis ⁊ ſcientia dicit̄ vniuerſalis ⁊ rōnis quia cōſiderat ens pᵉ. cum ergo iſta ſcīētia que dicit̄ methaphiſica ſit maxime cōmunis inter omnes ſcīas. ⁊ ſcientia ſortit̄ ſibi ſpeciē ⁊ nomen ex ſbo. pꝫ ꝙ iſta ſcīētia conſiderabit id ꝙ inter oīa entia eſt maxime cōe ⁊ maxime vniuerſale ſit ens opꝫ dicere ꝙ ens ſm ꝙ ens ſit ſbꝫ iſtius ſcientie ex quo poſſumus ꝑpendere ꝙ ens eſt ſbm iſtius ſcīētie quoniā ſcientia ſicut dictū eſt ſortit̄ ordinem ex ſbo.cum ergo iſta ſcīētia inter omnes ſcīētias ſit maxime abſtracta ⁊ maxime cōmunis.pꝫ ꝙ dꝫ habere pro ſbo illud ꝙ eſt maxime abſtractū ⁊ maxime cōe.ens autem ſm ꝙ ens eſt huiꝰ.ergo ⁊c̄. ¶ Quod aūt iſta ſcīētia ſit maxime abſtracta pꝫ quoniam naturalis philoſophus nō abſtrahit a materia ſenſibili ſimpliciter ſꝫ ab hac ⁊ ab illa. Mathematicus autē abſtrahit a materia ſenſibili penitus non autē a materia intelligibili ⁊ iō mathematicus non abſtrahit penitus ab omni materia.ſꝫ methaphiſicus abſtrahit ab omni materia iō ⁊c̄. ¶ Patet ex 3º. ꝙ iſta ſcīētia conſiderat ens ſm ꝙ ens. Naꝫ dictū eſt ꝙ ſcientia quicquid conſiderat: cōſiderat ſub rōne ſubiecti. ⁊ ideo cum iſta ſcīētia quicquid cōſiderat: cōſiderat ſub ratione entis pꝫ ꝙ iſta ſcientia hēbit pro ſbo ipſuꝫ ens. ¶ Patet licet ex quarto.ſcilicet ꝙ iſta ſcīētia conſiderat ens ſm ꝙ ens. Naꝫ ſicut dictū eſt ſcientia accipit virtutē ⁊ poteſtatem a ſubiecto ⁊ ideo cum iſta ſcīa habeat virtutem ⁊ poteſtatem maxime vniuerſalē ⁊ cōmuneꝫ.maxime poſſumus cōpꝛhendere ꝙ iſta ſcīa habeat pro ſbo ipſuꝫ ens ⁊ hoc eſt declaratio pħi in prinº huius.4.

Ad rationes ad primam dō m.cum tu dicis paſſiones entis non ſunt ens dico ꝙ nō vniformiter ſumuntur paſſiones ſborum particulariū ⁊ ſbi vniuerſalis. vn̄ non dn̄r paſſiones entis ſm ꝙ ens q: in ſunt omni enti ſicut non dn̄s qō iſta ſcientia conſiderat cauſas entis ſcōm ꝙ ens intelligendo ſic qō cauſe ille ſunt cauſa omniū entium quia idem eſſet cauſa ſuiipſius ſed dominis qō conſiderat cauſas entis ſecundū qō ens quia conſiderat cauſas omnium en-

tiū habentium cauſas. ſic dico ꝙ paſſiones entis non dñr eſſe paſſiones entis ẜm ꝙ ens ꝙ paſſiones in ſint oī enti ſȝ q: nō determinatur ad aliqđ genus entis ꝙ eſt ẜm alicuius ſcientiaꝝ particulariū. ¶ Ad aliud dđ ꝙ lȝ ens p° ĩprimatur in aīa tñ ea que in ſunt enti ẜȝ ꝙ ens nō imprimuntur p° in aīa nec cog° eoꝝ eſt nobis innata ⁊c̃.

Omnis aūt generis vnius ſenſus eſt vnus atqȝ ſcientia: vt grāmatica vna ens omnes ſpeculatur voces. Tex. ii.

¶ Queſtio Secunda.

q **Ueritur** vtrum iſta ſcia ſit vna ⁊ vr̃ ꝙ non qm̃ ſicut dicit phūs veritas ſcie aſſilatur veritati ſenſus ſed ſenſus dr̃ eſſe vnus qui eſt vnius ꝯrietatis ⁊ pp̃ hoc dr̃ in 2° de aīa c°. de tactu. ꝙ tactus nō eſt vnus ſenſus q: non eſt vnius ꝯrietatis ergo ſcia vna vt videt̃ dȝ eſſe talis ſibi ꝙ ſit vnius ꝯrietatis ſȝ eſt non eſt vnius ꝯrietatis ſȝ pluriū. ergo ⁊c̃. ¶ Ad op^m eſt phūs in littera qui dicit ꝙ ſicut oīuȝ ſonoꝝ eſt vnus ſenſus. ſiue vna ſcia ſic oīum entiū eſt vna ſcientia.

Ad iſtam qōnē eſt intelligenduȝ ꝙ veritas ſcie aſſilatur veritati ſenſus. Nunc āt ita eſt ꝙ po^a non dr̃ vna ex his que nāliter recipit. vñ ⁊ lȝ album ⁊ nigrū in ſe accepta dr̃ant formaliter ⁊ in ſpē tñ viſus nō cognoſcit album ẜm ꝙ albū nec nigrum ẜm ꝙ nigrū. ſȝ cognoſcit albū ⁊ nigrum ẜm ꝙ ꝯueniūt in quadam rōne cōi. vt rōne coloris ⁊ ex veritate illius rōnis formalis ſub qua rōne viſus cognoſcit ea po^a viſiua dicit̃ vna. vñ viſus cognoſcit albū ⁊ nigrū ſub quadā rōe vlī. nam q: in iſta rōne cōi viſus ꝑcepit album ⁊ nigrū ideo albuȝ dr̃ eſſe idē nigro. dr̃ illa ratio cōis ⁊ ēt dicitur cōis q: nō alio ſenſu p̃t ꝑcipi album ⁊ ab albo nigrū ſȝ eodeȝ ſenſu cognoſcit album ⁊ nigrū. vñ ⁊ lȝ viſus cognoſcat album ⁊ nigrū ſub rōne coloris. ratio tñ cognoſcit album per ſe differre a nigro ⁊ ẜm ꝙ virtus altior eſt ẜȝ h̃ ſub rōne magis cōi cognoſcit ea que cognoſcit virtus īferior ſicut pȝ de ſenſu cōi qm̃ cum ſit virtus ſuperior q̃ȝ ſenſus particularis illud ꝙ cognoſcit ſenſus cōis cognoſcit ſub vlīori ⁊ magis cōi rōne q̃ȝ alij ſenſus ꝑticulares. Similiter eſt de veritate ſcie nā dr̃ eſſe vera ex veritate vel rōis formalis formali ſub qua rōe ꝯſiderat ea que ꝯſiderat ipſa ſcia. ⁊ ideo cū ſcia meth. ꝯſideret ea que cōſiderat ſub ratione cōi. vt ſub rōne entis ſcia meth. dr̃ eſſe vna. vñ q̃ȝto ſcia altior ē. tanto magis ꝯſiderat ea que cōſiderat ſub ratione magis vlī ⁊ ea que ꝯſiderat ſcia inferior ſub rōe particulari ꝯſiderat ſcia ſuperior ſub ratiōe vlī ⁊ ad hoc plus. ſicut eſt de virtutib⁹ altioribus. vñ intelligendū eſt ꝙ diuerſitas que ſufficit ad cauſandū diuerſitatē in virtutibus īferiorib⁹ non ſufficit ad cauſandū diuerſitatē in virtutibus ſuꝑioribus ſicut pȝ de ſenſibilib⁹ particularibus ⁊ cōi ſimiliter ī ꝓpoſito eſt nā veritas que ſufficit ad cauſandū veritatē virtutis oīs non ſufficiāt ad veritatē vīrtutis inferioris ſicut pȝ aliqua enī veritas ſufficit ad veritatem ſenſus cōis que tñ non ſufficit ad veritatē ſenſus particularis. Sic eſt de veritate ſcie. Naȝ veritas aliqua ſufficit ad veritatē ſcie cōis que non tñ ſufficit ad vnitatem ſcie particularis. vñ intelligendū eſt ſicut dicit phūs 5°. meth. ꝙ vnū multis modis dicit̃. vnū numero. vnū ſpē. vnū genere. vnum ꝓportione ⁊ vnuȝ anologia. tūc dico ꝙ veritas ẜm numeꝝ non ſufficit ad veritatē ſcientie qm̃ vnum ẜm numerū eſt particulare ⁊ ſig^atū ⁊ de tali non eſt ſcientia. ⁊ ideo veritas ſecunduȝ numerum non ſufficit ad veritatem ſcie. Ueritas etiā ẜm ſpēm nō ſufficit ad veritatē ſcientie. cui⁹ ꝓbatio eſt quoniā eadem eſt ſciētia ꝯrioꝝ ꝯria aūt differunt ſpē ⁊ iam veritas ẜm ſpēm non ſufficit ad veritatē ſcie ſpālis. Sed non pōt eſſe ꝙ aliqua ſcia vna ſpālis ꝯſiderat directe anologū aliqđ. vñ lȝ medicina ꝯſiderat de oībus generis. hoc nō eſt directe non per ſe. ¶ Credo tñ ꝙ medicina non ꝯſideret p° ⁊ per ſe niſi corpus humanū ẜm ꝙ ſanū ⁊ egrū. quoniā medicina ſani ⁊ egri eſt ſcia. Et iō veritas que eſt ẜm anologiā non ſufficit ad veritatē ſcie ſpālis ⁊ ideo dicit cōmen. in 2° h⁹ ꝙ q: q̃ȝtitas non tñ vniuocat̃ de q̃ȝtitate ꝯti^a ⁊ diſcreta non eſt vna ſcia doctrinalis que ꝯſideret de eis. ſed plures. ſȝ vna ẜm g⁹. ſed veritas que eſt ẜm anologū bñ ſufficit ad veritatē ſcie cōis. ⁊ ideo oīum entium bñ pōt eſſe vna ſcia cōis. ẜm ꝙ ꝯueniūt ī ēte quēadmodū omniuȝ ſonorum eſt vna ſcientia. vñ dicit phūs ꝙ non ſolū oīum eoꝝ que dñr ẜȝ unā nām eſt vnius ſcie ſpeculari ſȝ vni⁹ ſcie eſt ſpeculari oīum eoꝝ que dñr ad vnam naturam.

Ad rōnem dđ cum tu dicis ꝙ vnius ſenſus eſt vnius ꝯrietatis ſi hoc hȝ veritatē de ſenſu hȝ veritatē de ſenſu ꝑticulari et non de ſenſu cōi. ſimplr̃ eſt de ſcia ſȝ non de ſenſu qui ſimplr̃ eſt ſcia.

Quare quoniam vnum multipliciter dicit̃ ⁊ hec multipliciter quidem dicetur. Tex. iiii.

¶ Queſtio Tertia.

q **Ueritur** vtrū ens ſint equiuocuȝ an anologū et vr̃ ꝙ ens ſit equiuocū ad ea de qbus dr̃ ens: et hoc eſt ꝙ dicit phūs in libro phi^r. ſ. in 7°. ꝙ latent equiuocationes in generib⁹ ⁊ quibus ſȝ ſicut dr̃ in. 1° h⁹ inter oīa vnum ⁊ ens ſunt maxime cōmunia ergo vr̃ ꝙ in ente ſit maxime equiuocatio.

Ad idem ar̃ ſic. Magis ꝯueniūt ea que ſunt in genere. q̃ȝtitatis in q̃ȝtitate q̃ȝ ea que ſunt ſb ēte ī ēte: ſȝ q̃ȝtitas nō dr̃ vniuoce ſȝ equoce de q̃ȝtitate ꝯti^a ⁊ diſcreta: vt cōmentator dicit. in 2° h⁹. ergo ens non dr̃ vniuoce ſȝ equiuoce de eis que ꝯtinen^a ſub ente. ¶ P. cauſis dr̃ equiuoce de latrabili ſydere celeſti ⁊ piſce marino cum tñ ꝯueniant in ſba ſi ergo ſba magis ꝯuenit cuȝ ſba q̃ȝ accñs cū ſba ⁊ tñ iſta dñr equiuoce que cōtinent̃ ſub cane magis vt vr̃ dicent̃ equiuoce que ꝯtinentur ſub ente. ¶ Ad op^m eſt phūs. qui dicit ꝙ ens non dr̃ equiuoce ad aliquā vnā nām cōem ſicut ſanuȝ non dicit̃ equiuoce de oībus ſanis ſȝ anoloyce ſic ens non dr̃ equiuoce ſȝ dr̃ de oībus entibus per attributionē ad nām ſbe ſicut dicit philoſophus.

ad iſtam qōnem eſt intelligendū ꝙ tota ratio equocationis ſumit̃ ex forma: vñ ⁊ phūs vocat formā ꝙ quid eſt: ⁊ in 2° phyſicoꝝ dr̃ ꝙ forma eſt rō eſſendi. vñ ipſa diffinitio dat̃ per formā: vñ ⁊ ſi in diffinitione ponat̃ mā hoc non eſt niſi inq̃ȝtū mā ꝑticipat nām forme: ⁊ inq̃ȝtum eſt ſub forma: ⁊ pp̃ hoc dr̃ in 7°. h⁹ ꝙ oēs partes poſite ī diffōne ſunt forme: totā rō equiuocationis ſumit̃ ex forma. vñ dr̃ in 2° de anīa ⁊ in multis alijs locis ꝙ recedēte aīa a corpore: corpus nō remanet niſi equoce: vñ caro mortua non eſt caro niſi equiuoce: pȝ igr̃ ꝙ tota rō equiuocationis ſumit̃ a forma. vñ ſi aliqđ nomē imponat̃ pluribus per cōparationē ad diuerſas formas: tunc cuȝ tota ratio equocationis ſumit̃ ex forma illud nō dr̃ de eis equoce. Si aūt īponatur aliqđ nomen aliqbus pluribus per comꝑationē ad aliquā formam vnā: tunc aut illa forma equalr̃ ſaluat̃ in illis pluribus aliq̃ non equaliter ſi primo°. tunc illud nomē dr̃ de eis vniuoce penitus ſicut hō penitus dr̃ vniuoce de illis que ꝯtinent̃ ſub ipſo penitus vniuoce. Si aūt illa forma non eq̃liter ſaluet̃ in plurib⁹ hoc triplr̃ p̃t eſſe aut q: illa forma ſaluat̃ in illis plurib⁹ ſimplr̃: ſȝ ī vno nobiliori mō q̃ȝ in alio ſicut nomē aīalis ita ponit̃ per cōparationeȝ ad formaȝ que ſimplr̃ ſaluat̃ in ſuis ſpēbus ſȝ nobiliori mō ſaluat̃ in hoīe q̃ȝ in aſino: ẜo mō aliqua forma non ſaluat̃ in pluribus eq̃liter: q: illa forma in vno inuenit̃ ſimplr̃ ⁊ in alio ẜm quid ſicut pȝ de ente: entitas. n. in ſba eſt ſimpliciter: in accñtibus ẜm quid t° mō dicit̃ forma non ſaluari eq̃liter in plurib⁹ q: in vno illoꝝ inuenit̃ ſimpliciter ⁊ in alio ẜm ſimilitudinē ſicut pȝ de aīi vero ⁊ de aīi picto ⁊ tunc dico ꝙ anolo^a illa que eſt qñ aliqua forma ſimpliciter ſaluat̃ in plurib⁹ ita ꝙ in vno illoꝝ nobiliori mō q̃ȝ in alio: talis anolo^a multū ꝓpinqua eſt vniuocationi ⁊ ideo ar̃ dicit̃ vniuoce ad ſuas ſpēs: ⁊ q: forma aīis lȝ ſaluetur ſimpliciter in ſuis ſpēb⁹: q: tñ nobiliori mō ſaluat̃

in vno q̃ in alio ſicut eſt de forma cuiuſlȝ generis: ꝓpter
hoc dr̄ in 7°. phiſicoꝝ. ꝙ latent equiuocationes in generi
bus. Anologia at̄ que eſt qn̄ aliqua forma ſimpliciter ſal
uatur in vno ⁊ in alio ſm ſilitudinem talis anologia mul
tum accedit ad equiuocationē ꝓꝓ hoc dr̄ ꝙ al' dr̄ equoce
de ali' vero: ⁊ de ali' picto. Sed anologia que eſt qn̄ aliq̃
forma ſaluat' in vno ſimpl'r ⁊ in alio ſm quid talis anolo
gia nō accedit penitus ad equocationē: nec pure ad vniuo
cationē: ſȝ tenet mediū. Inter equiuocationē ⁊ vniuoca
tionē ⁊ ꝓꝓ hoc ens non dr̄ pure equiuoce vniuoce ſȝ dr̄
anologice ⁊ hoc eſt mediū inter vniuocationē ⁊ equiuo
cationē. Sed ſi nos vellemus dare aliaȝ diſtinctionē poſ
ſemus ſic dicere ⁊ meli⁹ credo ad intentionē phi. Nam ſi
cut dictū eſt tota rō equiuocationis ſumit' ex forma ⁊ iō
ſi ſit diuerſitas in forma erit equocatio ſicut dictū eſt. Si
aūt ſit veritas in forma: aut eſt veritas forme per p̄dicati
onē: aut eſt veritas forme per attributionē. Et eſt intelli^m
ꝙ qn̄ eſt veritas forme per predicationē: tunc eſt vniuo
catio: qn̄ aūt eſt veritas forme per attributionē tunc erit
anologia: ⁊ ſi tu dicis qūo ſit qn̄ erit veritas per attributi
onē: ⁊ qn̄ erit veritas per p̄dicationē. dico ꝙ hoc eſt ſatis
facile. Nam qn̄ aliqua plura ſunt talia per aliqd ꝙ eſt in
eis tūc eſt vnitas per p̄dicationē: ⁊ eſt vniuocatio: ſicut cū
oīa al'ia dn̄r al'ia per ad ꝙ eſt in eis tūc ſunt oīa aīalia: al'ia
vniuoce. Sȝ qn̄ aliqua plura ſunt talia nō per aliqd ꝙ eſt
in eis: ſȝ per aliqd ꝙ eſt in alio: tunc nō dn̄r talia vniuoce
ſȝ anologice: ſicut oīa entia dn̄r eſſe entia nō per aliquid
ꝙ eſt in eis ſȝ per aliqd ꝙ eſt in alio: ſicut in ſba: vnde ⁊ ſi
accn̄a dicant' eſſe entia hoc nō eſt ꝑ entitatē que eſt in eis
ſȝ per entitatē que eſt in ſba: ſicut patebit in 7° huius. ⁊ iō
ens anologice dr̄ ⁊ non equoce ⁊ hoc vr̄ eſſe intentio phi
ſi aliqs bene conſideret.

Et tunc ad rōes. ad primā cū dr̄ latent equi
uocationes ⁊c̄. dōȝ ꝙ ibi accipi
tur equocatio large pro oī anologia. ¶ Ad aliud cū tu di
cis: q̃ȝtitas nō dr̄ niſi equiuoce ſicut dicit cōmentator. de
ꝯti^a. ⁊ diſcreta. dico ꝙ ibi loquit' de equiuōe: per oī ano
logia que impedit vnitateȝ ſcie ſp̄alis. ¶ Ad aliud qn̄ tu
dicis canis dr̄ equiuoce de latrabili ſidere celeſti ⁊ piſce
marino que tn̄ vniuoce ꝯueniunt in ſba dico ad hoc ꝙ lȝ
iſta in ſe accepta cōueniant in ſba magis q̃ȝ ſba ⁊ accidens
in ente: tn̄ accn̄s ⁊ ſba magis cōueniunt in ente q̃ȝ ita tria
ſm ꝙ comparantur ad hoc nomen canis.

¶ Queſtio Quarta.

q Ueritur vtrum oīa que dn̄r anolo
gia dicant' anologia ꝑ ano
logiam ad vnū numero. ⁊ vr̄ ꝙ non qm̄ oīa ſa
na dn̄r ſana per anologiā ad ſanitatē que eſt in
ai̇̄ que quidē non eſt vna numero ergo ⁊c̄. ¶ ꝯ. vniuo
ca magis ſunt vnū q̃ȝ anologa ſȝ vniuoca non dn̄r talia ꝑ
aliqd̄ vnū numero ergo nec anologa dicent' eſſe anolo^a ꝑ
aliqd̄ vnū numero. ¶ Ad op^m ar' ſic. ſicut oīa va dn̄r eſſe
vera per aliquā vnā veritatē in numero. vt per veritateȝ
primā ſic oīa entia dicent' eſſe entia per vnā aliquā entita
tem. vn̄ dicit cōmentator. ꝙ eſt vnū ens per ſe ens ⁊ per
ſe veꝝ ⁊ oīa dn̄r entia ⁊ vera per entitatē ⁊ veritatē eius
Si ergo oīa entia dn̄r eſſe entia per aliquā entitatē vnam
que eſt vna numero pȝ ꝙ omnia anologia dn̄r anologia
per attributionem ad vnum numero.

Ad iſtam qōneȝ eſt intelligendū ꝙ cōmētator
dicit in iſto 4. ꝙ aliqua tripl'r dicūt'
anologia ad aliqd vnum. aut. ſ. per attributionē ad vnum
efficiens aut per attributionē ad vnū finem. aut per attri
butionē ad vnaȝ mām. Uerbigratia de p° aliqua dicunt'
anologice. per attributionē ad aliqd̄ vnum efficiens ſicut
medicare dr̄ ⁊ de eo qui hȝ artē medicinalē ſicut de me
dico ⁊ de eo ꝙ eſt natū ſuſcipe opera medicine vt de in
ſtrumento medicinali ⁊ de eo ꝙ eſt faciēs oꝑa medicine
ſicut vetula facit oꝑa medicine ſine arte ſicut ponit cōmē
ato 2 ex^m. ⁊ medicinale dr̄ de oībus iſtis per attributio
nē ad vnū afficiens ꝙ eſt medicus. Sil'r dn̄r eſſe aliqua
anologia per attributionē ad vnū finem ſicut alia dn̄r eſſe
ſana per attributionem ad vnum finem vtpote per attri
butionē ad ſanitatē que ē finis oīnȝ iſtoꝝ ſicut cibi dietate
⁊ vrine. ¶ Similiter dn̄r aliqua eſſe anologa per attribu
tionē ad vnam materiā ſicut oīa dn̄r eſſe entia per attribu
tionem ad ſbam que eſt ſbm ⁊ mā oīuȝ accidentiū ⁊ oēs
iſtos modos anoloyce tangit phs in lr̄a. Sed ſciendū eſt
ꝙ tertius modus anoloyce ſicut ꝙ aliqua dn̄r per attri
butionē ad vnam mām. diuidit' in 4. modos ſicut dr̄ in
h. ꝙ aliqua dn̄r entia per attributionē ad ſbm q: ſunt pri
uationes ſbe cauſat' oīa entia priuationes ſunt min⁹ entia
Aliqua aūt dn̄r entia q: ſunt rōnes ipſius ſbe. ⁊ talia in
ter oīa entia exceptis ꝑuationibus ſunt min⁹ entia ſicut cō
mentator dicit in 11°. hui⁹ in illo ca°. vbi Ariſ. mouet qō
nem ſiue iſtam dubitationē. vtrū. ſ. ſint eadem prin^a rōnis
nis ⁊ ſbe ⁊ dicit cōmentator ibi ꝙ rōnes inter oīa entia
hȝ debilius eſſe ⁊ iō ſignāter inquiſiuit phūs. vtꝝ ſint ea
dem prin^a rōnis ⁊ ſbe aut que ſint dicit cōmentator. ꝙ ſi
phūs queſiuiſſet vtrū ſint eadē prin^a ſbe ⁊ q̃ȝtitatis iaȝ vi
ſus eſſet phūs innuere ꝙ q̃ȝtitas eſſet minus ens q̃ȝ alia en
tia ⁊ iō ſignāter queſiuit phūs vtrū eadem ſint principia
rōnis ⁊ ſbe. 3° mō dn̄r aliqua eſſe entia ſicut motus dn̄r
eſſe entia q: ſunt via in ſuba 4°. mō dn̄r eſſe aliqua entia
q: ſunt diſpōnes ſbe ſicut qualitates ⁊ q̃ȝtitates dn̄r eſſe
entia ⁊ alia q: ſunt diſpōnes ſbe. Alia aūt dn̄r eſſe entia ſi
cut ſbe que hn̄t entitatem per ſe ſȝ nō vt per ſe ⁊ per oēm
modū. vn̄ ſicut dīms accn̄a eſſe entia nō per ſe ſȝ per attri
butionē q̃ȝ hn̄t ad ſbam. ſic eſt ſicut quedā ſbe materiales
⁊ quedā imateriales. ſbe mal̄es nō dn̄r eſſe entia niſi per
attributionē ad ſbas imal̄es. ⁊ ſbe imateriales alie a prio
prin°. nō dn̄r eſſe entes q: hēant entitatē per ſe ⁊ per oēȝ
modum ſȝ ſi dicant' eſſe entes hoc eſt per attributionē ad
ſbam primā que eſt ipſe ds glorioſus ita ꝙ tā ſbe mal̄es
ſ. ⁊ imal̄es alie a p° prin°. q̃ȝ accn̄a dicunt' eſſe entia per
attributionē ad vnū ens per ſe ens ⁊ per ſe veꝝ per cui⁹
eſſe ⁊ veritatē oīa dn̄r uā ⁊ entia ſicut cōmētator dicit in
2° huius. ⁊ ex hoc pȝ ꝙ anolo^a non pn̄t dici anolo^a niſi ꝑ
attributionē ad aliqd vnuȝ numero. nō enim pn̄t dici ali
qua anolo^a per attributionē ad aliquā formam que ſit in
eis. Nam veritas in forma tollet anologiā ⁊ equocationē
⁊ ponit vniuocationē. vn̄ quecūqȝ ꝯueniūt in numero ſȝ
formam illa ſunt vnū per predicationē. vn̄ veritas infor
ma ponit vnitatē in p̄dicatione. vn̄ prius dcm̄ fuit ꝙ q̃ȝto
aliqua plura ſunt talia per aliq̃ȝ formā que eſt in eis tāto
magis dn̄r eſſe talia ⁊ ꝯtineri ſub ipſo vniuoce. Et ſi tu di
cas nōne oīa ſana dn̄r eſſe ſana per attributionē ad ſanita
tem que eſt in aīalib⁹ ⁊ iſta ſanitas nō eſt vna in numero
ſȝ eſt vna in ſpē. Sine dubio d°ꝙ h lȝ ſanitas q̄ eſt in aīali
ſit vna ſm ſpēm ⁊ multiplicet' ſm numeꝝ nō eſt h⁹. niſi
per accn̄s. ſȝ ꝙ oīa iſta ſana dn̄r eſſe talia ꝓꝓ ſanitatē que
eſt in aīali. Nā ſi illa ſanitas que eſt in aīali. multiplicat'
ſm numeꝝ h non eſt in eis que dn̄r ad ipſam ſanitatē ano
logice ſȝ multiplicat' ſanitas ſȝ numeꝝ i his ad que ſe hȝ
al' vniuoce ⁊ ſic poſſemus dr̄e in ſba. vn̄ licȝ oīa ſana dn̄r
eſſe ſana per attributionē ad ſanitatē que multiplicat' ſm
numeꝝ. h tn̄ eſt per accn̄s. ſ. ꝙ multiplicet' ſm numeruȝ
inq̃ȝtum. n. iſta dn̄r eſſe ſana ꝑ attributionē ad ſanitatē que
eſt in aīali: nō multiplicabit' in eis dr̄ anologice ⁊ ſic pȝ
ꝙ oīa anologa dn̄r eſſe anologa per attributionē ad vnuȝ
numerū. ⁊ ſi ſint multa in numero h eſt ꝑ accn̄s reſpectu
anologie. q: non repitur in ſanis anologia ꝓut ſanitas
multiplicatur ſm numerū ſed reperit' ibi. vniuocatio vn̄
ſanum de oībus aīalibus ſanis dicitur vniuoce.

Ad rationes ad quaꝝ primā iam pȝ ſolu
tio ꝑ iam dicta. ¶ Ad ſcdaȝ
cum tu dicis vniuoca ſunt magis vnum q̃ȝ anologa ⁊ ta
men nō ſunt talia per aliquod vnū in numero. dico ꝙ vni
uocorum eſt vnitas lȝ ſit in ſpē vna ⁊ non vna numero in
ſpecie tamen maiorem vnitas vniuocorum quā vnitas
anologorum in numero. per q̃ȝ vnitatem in numero om
nia talia dicuntur eſſe ſicut patet in anime conſideranti ⁊
ideo non valet.

Et phia eſt de oibus poſſe ſpeculari. Naz ſi non phi quis erit qui inueſtigabit: ſi idē Socrates ⁊ ſocrales ſedens: aut ſi vnum vni contrarium: aut quotiens dicitur. ⁊c. Tex. v.

¶ Queſtio Quinta.

Ueritur vtruz vnū ꝙ eſt prinm numeri ꝯuertatur cū ente ⁊ videt ꝙ ſic qm̄ vt ſcribit in libro de vnitate ⁊ vno oē ꝙ eſt ideo eſt: qꝛ vnū numero eſt ſed vnū in numero eſt prim numeri ergo ⁊c̄. ¶ Pꝰ. omne ꝙ eſt: eſt hoc aliqd ſꝫ ꝙ eſt h̄ aliqd eſt vnū nūero ergo ⁊c̄.

Ad iſtam qōnem dn̄t aliqui ꝙ vnū qd̄ eſt p̄nm numeri cōuertit cum ente ⁊ ad hoc oſtendendū ꝓcedunt ſic. dn̄t enim ꝙ oē ꝙ eſt in ente eſt in aliquo genere entis ſꝫ cū nihil ſit in genere qn ſit in aliqua eius ſpē ⁊ nihil ſit in ſpē quin ſit in aliquo eiꝰ indiuiduo ⁊ illius ſpēi ⁊ oē indiuiduū ſit vnū numero. ⁊ vnum numero eſt ſic principiū numeri ⁊ ex hoc cōcludunt ipſi ꝙ vnū qd̄ eſt prinm numeri ꝯuertitur cū ente. ¶ Iſti nō bn̄ dn̄t qm̄ non oē ꝙ eſt in ente eſt in aliquo gnē entiſ. qm̄ primū pm inuenit in ente non tm̄ eſt in genere ⁊ etiā dicit cōmenta. ꝙ intelligētie ſunt forme carētes genere iō ⁊c̄. deficiunt ēt iſti in alio qm̄ nō valet ſi hoc eſt hoc aliqd ergo eſt vnū numero qꝛ per aliqd eſt hoc aliqd: ⁊ per aliud eſt vnum numero qm̄ vnūqdq; per ſuam entitatē ⁊ ſbaz eſt hoc aliqd ⁊ eſt vnū numero per aliqd additū eē eius ⁊ ideo alr̄ ē dd̄ ſicut mihi vr̄ ꝙ vnū ꝙ eſt prinm numeri non ꝯuertit cum ente. Et ad hoc videndū eſt intelligēdū ꝙ nos poſſumus vnū qd̄ eſt prinm numeri cōparare ad ſuū genus ⁊ ad numeꝝ ⁊ ad ariſmetricuz ⁊ ex iſtis tribꝰ poſſumus ꝯcludere qd̄ vnū qd̄ eſt prinm numeri nō conuertitur cū ente. Si aūt nos cōparemus vnū ꝙ eſt prinm numeri ad ſuū genus tunc pꝫ ꝙ vnū qd̄ eſt prinm numeri eſt in genere q̄ꝫtitatis ⁊ eſt q̄ꝫtitas diſcreta. ergo cū vnuz ꝙ eſt prinm numeri nō trāſcendat ſuū genus. ſ. q̄ꝫtitatem ⁊ nā ſiue ens trāſcendit q̄ꝫtitatem appꝫet ⁊ ita tale cū ente non ꝯuertit. ¶ Iſtud ēt pꝫ ſi nos cōparemus vnum qd̄ eſt prinm numeri ad numeꝝ. dicit enī phūs in. 10. meth. ꝙ numerus eſt quedā multitudo ⁊ nō oīs multitudo eſt numerus. Si ergo nō omnis multitudo eſt numerus ⁊ cuiuſlꝫ multitudinis ꝓncipium eſt aliqua vnitas tunc erit aliqua vnitas que nō erit prinm numeri qm̄ ſi oīs vnitas eſſet prinm numeri cū cuiuſlꝫ multitudinis ſit aliqua vnitas iam oīs multitudo eſſet numerus ꝙ eſt falſuz. ⁊ ideo cum ſit aliqua vnitas que nō eſt prinm numeri ⁊ oīs vnitas eſt ens vel aliq̄ entitas iam erit aliqua entitas que nō erit vnitas que eſt prinm numeri. ⁊ ſic appꝫet qd̄ cuz ens ſit in pluſq̄ꝫ vnū ꝙ eſt prinm numeri ꝙ vnū ꝙ eſt prinm numeri cū ente non ꝯuertitur. ¶ Hoc idem pꝫ ſi nos cōparemus vnū ꝙ eſt prinm numeri ad ariſmetricū. Si enī vnum ꝙ eſt prinm numeri ꝯuertit cum ente tunc ariſmetricus determinaret de oī ente. cū ergo nos videamꝰ ariſmetricus ꝯſiderare de vno qd̄ eſt prinm numeri ⁊ de oībus entibus que cadūt ſub numero ⁊ tm̄ non ꝯſiderat de omni ente vl̄r apparet qd̄ vnuz qd̄ eſt prinm numeri nō ꝯuertitur cū ente. ¶ Et notandū ꝙ prime due rōnes probant ꝙ vnū ꝙ eſt prinm numeri non ꝯuertit cum ente q̄ꝫtum ad ſignificatum. 3ºuº probat qd̄ non conuertitur cuz ente quantum ad ſuppoſitum.

Ad rationem primā. cū tu dicis omne ꝙ eſt ⁊c̄. Sine dubio ſi noſ volumus excuſare auctorē poſſumus dr̄e ꝙ ipſe accipit ibi vnum numero pro oī eo ꝙ eſt hoc aliqd ⁊ ideo nō valet argumentū qꝛ non ſequit vt dictum fuit prius. hoc eſt h̄ aliquid ergo eſt vnum numero. ¶ Ad aliud argumētuz patet ſolutio ꝑ iam dicta ⁊c̄.

Quoniam ergo vnius inquantum eſt vnuz ⁊ entis inquantum eſt ens eedem ſcd̄m ſe paſſiones ſunt. ⁊c. Tex. v.

¶ Queſtio Sexta.

Ueritur vtrū poſſit eſſe aliqd̄ vnuz ꝙ ꝯuertatur cuz ente ⁊ vr̄ ꝙ non qꝛ ſi aliqd̄ vnum ꝯuerteret cū ente aut hoc eſt vnū ꝙ eſt prinm numeri aut h̄ eſt vnuz ꝙ eſt vnū ꝑ eſſentiā ſꝫ neutrum iſtoꝝ modoꝝ poteſt eſſe ergo ⁊c̄. pꝓbo aſſumpte vnū enim ꝙ eſt prinm numeri nō pōt ꝯuerti cum ente qm̄ vnum ꝙ eſt prinm vnuz nō trāſcendit genus q̄ꝫtitatis. ens aūt tranſcendit genus q̄ꝫtitatis ergo vnū qd̄ eſt prinm numeri non ꝯuertit cuz ente. vnū etiā qd̄ eſt vnum per eſſentiaz non pōt ꝯuerti cum ente. bonum. n. ſcd̄m opinionē platonicoꝝ ⁊ dr̄ de eo qd̄ eſt in actu ⁊ de eo qd̄ eſt bonū in poª. Nam ille qui eſt ſanus in actu non tm̄ dr̄ eſſe bonus imo ille qui eſt ſanus in poª Nam ſi aliquis ſit ſanabilis hoc eſt alicuius bonitatis. Sed ens ſcd̄m ꝙ ens dr̄ tm̄ de eo qd̄ eſt in actu. Nunc āt ita eſt qd̄ ipſi dicebant qd̄ vnum ꝯuertitur cum bō ita ꝙ oē bonū eſt vnum ſꝫ bonū eſt in pluſq̄ꝫ ens ergo ⁊ vnuz eſt in pluſq̄ꝫ ens. ſi ergo eſt in pluſq̄ꝫ ens cum eo nō ꝯuertitur igit nec vnum ꝑ eſſentiā nec vnum qd̄ eſt prinm numeri ꝯuertit cuz ente. ¶ Pꝰ. qn̄ aliqd̄ diuiſibile diuidit in aliqua plura nullum diuidēs eſt euacuās totū diuiſuz nec aliqd̄ diuidētium pōt ꝯuerti cum diuiſo ſicut pꝫ de aīali reſpectu rōnalis ⁊ in rōnalis. ſꝫ ens diuidit in vnuz ⁊ multa. ergo vnum ꝯuerti nō poterit cuz ente. ¶ Pꝰ. arguit ſic ſicut arguebat parmenides quicqd eſt p̄ter ens eſt nō ens vel nihil ergo ſi vnū ⁊ ens ꝯuertunt quicqd eſt p̄ter vnum eſt nihil. Si igit vnum ꝯuertit cum ente ergo tm̄ vnum eſt. ſꝫ iſta eſt falſa tm̄ vnum ē. ergo vnum non conuertit cum ente. ¶ Ad opm arguit per dictum phi in litera. dicit enim phūs qd̄ ens ⁊ vnum ſe inuicem conſequuntur ⁊ eſt eadē natura entis ⁊ vnius ſꝫ non vna rōne illa natura dicitur ens ⁊ vnum ergo ⁊c̄.

Ad iſtam qōnē eſt intelligenduz ꝙ ens ⁊ vnū ꝯuertunt ita ꝙ quicqd eſt ens ē vnū ⁊ quicqd eſt vnū eſt ens ⁊ hoc pꝫ ſic ad h̄ enim ꝙ aliqua ſe ꝯſequunt ſufficit ꝙ rō vnius cōſequatur oē aliud ſicut pꝫ nam hō ⁊ riſibile ſe conſequunt qm̄ riſibile accipit a tali ꝓprietate que ꝯſequitur nāliter nām humanā. Nunc aūt ita ē ꝙ rō vnius ē indiuiſio. Nam ex hoc ꝙ aliqd eſt indiuiſum a ſe ⁊ diuiſuz ab alio ex hoc aliqd dr̄ eſſe vnū. Nunc aūt ita eſt qd̄ ꝓprietas que ē indiuiſio a qua indiuiſione ſumit rō vnius illa indiuiſio ꝯſeqtur oēm entitatez Nam eo ipſo qd̄ aliqd hꝫ eſſe eo ipſo eſt diſtinctuz ab oī alio ⁊ indiuiſuz a ſe. Nā per illam eandē formā ⁊ mām per q̄ꝫ hēo ꝙ ſim hō hēo qd̄ nō ſim aſinꝰ ⁊ nō ſim ꝙ capª ⁊ hēo eſſe diſtinctū ab oī alio ⁊ iō cum vnum iportet talem ꝓprietatē. ſ. indiuiſionē que ꝯſequit oēm entitatez ſicut declaratuz ē pꝫ ꝙ vnum ⁊ ens ꝯuertunt ⁊ ꝯſequunt ſe inuicē ſicut dicit phs qd̄ cuiuſcunq; cōpetit rō entis ei cōpetit rō vnius ⁊ oē ens eſt vnū ⁊ oē vnum eſt ens. ſꝫ ſi ens ⁊ vnū ꝯuertunt ſi iſta ē uā tm̄ ens eſt. nōne iſta eſt uā tm̄ vnum eſt. ¶ Sine duº iſtud ē difficile uidere. utrū. ſ. iſta ſit uera uel nō. Intellim ergo qd̄ qn̄ aliqua duo hn̄t aliquº ꝯrietatē inter ſe ⁊ aliquº nō. tunc nihil ꝓhibet ꝙ dictio excluſiua addita vni illoꝝ non ut hꝫ appōꝫ ad aliud qd̄ non excludat reliquū ⁊ qd̄ dictio excluſiua addita vni illoꝝ: ꝓut hꝫ oppōnē ad aliud qd̄ excludat ipꝫ. verbigr̄a hō ⁊ aīal non opponunt ſimpliciter īter ſe ſꝫ aliquº hn̄t oppōꝫ inter ſe ſicut vl̄e ⁊ ſingulare ⁊ iō ſi dicat ſic tm̄ hō eſt non ꝑꝑ h̄ ſeqtur ergo nō aīal eſt. qꝛ aīal includit in rōe hoīs nec addit rei iſta additio excluſiua tm̄ ut hō hꝫ oppōm aliquº ad aīal hō enī ut in ſe acceptꝰ non hꝫ oppōꝫ aliquº ad aīal. Si āt diceret tm̄ particulare eſt bn̄ ſequit non gº vniuerſale ē. qꝛ ꝑticulare ⁊ vniuerſale opponunt. Similiter eſt de vno ⁊ de ente. nā lꝫ vnū ⁊ ens iportent eandē naturā nec hn̄t oppm ſimpliciter īter ſe nihilominꝰ vnū ⁊ ens aliquº opponunt. naz rō entis alia eſt a rōne vnius. ⁊ ab alio ſumit rō entis ⁊ vniꝰ. nā rō entis ſumit ab eſſe rō uero vnius ſumit ab indiuiſione ⁊ iō cuz ratio entis ſumat ab eſſe nihil opponit enti niſi nō ens: cuz nō ens tm̄ opponat ei a quo accipiebat rō entis. ſ. eſſe ⁊ iō

iſta propoſitio eſt vera. tm̄ ens eſt. q: iſta ꝓpoſitio reſpuit tm̄ non ens ꝙ opponit̄ ei. vero aūt vnius accipit̄ ab indiuiſione ⁊ iō illud ꝙ opponit̄ vni eſt multū ſiue multitudo ⁊ iō cum dr̄ ſic tantū vnum eſt iſta ꝓpō reſpuit multa non eſſe ſiue multitudinē non eē ⁊ cum oīs multitudo ſit ens iaꝫ per iſtā propoſitionē ſequeret̄ ꝙ aliquid ꝙ eſt ens ſit non ens q: qui dicit vnū tantū eſſe excludit oppo^m^ vni. ſ. multum eē ⁊ ſic ſig^c^ multum nō eſſe. ⁊ cum omne multum ſit ens tunc ſequeret̄ ſicut dictū eſt ꝙ ſi tantum vnum eſt ꝙ aliqḋ ens ſit nō ens ⁊ ideo propoſitio iſta falſa eſt. tantum vnum eſt. ꝫ iſta ſit uera tantum ens eſt. ⁊ ꝫ etiam ens ⁊ vnum conuertantur.

Ad primam rationē cum tu dicis bo^m^ dicitur de eo ꝙ eſt in po^a^ ⁊ de eo ꝙ eſt in actu: ens āt non ꝫ tantum de eo ꝙ eſt in actu ſine dubio platonici poſuerūt ꝙ bonum erat maxime vl̄e. vn̄ ſi quereſ ab eis quid eſt ds̄ dicent ꝙ ds̄ eſt vnitas ⁊ bonitas ⁊ poſt vnū ⁊ bonum ipſi ponebāt ꝙ ens eſt maxie cōe. vn̄ dicitur in 4. ꝓpoſitione de cāis ꝙ prima rerum creaturaꝝ eſt eſſe. Sine dubio iſti decepti ſunt ex hoc ꝙ non accipiebāt ens ⁊ bonum vniformiter ꝫ accipiebant bonum in ſua vl̄itate ſm̄ ꝙ bonum eſt cōe ad bonum in actu ⁊ ad bonum in po^a^ ꝫ non accipiebāt ens vniformit̄ ꝫ ip̄m ꝯhebant ad ens in actu ⁊ bn̄ verum eſt ut ipſi dicebant ꝙ ens ⁊ bonuꝫ in actu cōuertunt̄ ſil̄r ens ⁊ vnum in actu ꝯuertuntur ꝫ ſi nos accipiamus ens vniformiter ſm̄ qḋ eſt cōe. ad ens in actu ⁊ ad ens in potētia tunc oē ens eſt bonum ⁊ omne ens eſt vnū ⁊ omne bonū eſt ens ⁊ omne vnū eſt ens ita ꝙ ſicut illud qḋ eſt bonuꝫ in actu cōplete participat rationem bonitatis ⁊ ſicut illud qḋ eſt bonuꝫ in po^a^ incōplete participat ratiōnē bonitatis ſic eſt de ente. Nam ens in actu cōplete habet entitatē ens uero in po^a^ incomplete. ¶ Et tunc ad alia eſt intelligenduꝫ ꝙ quando aliqḋ diuiſuꝫ diuidit̄ in aliqua diuidentia ſi illa diuidentia ſint in pmixta uez eſt qḋ neutrum illoꝝ ꝑtinet totum diuiſum nec aliqḋ illoꝝ conuertitur cū diuiſo ſicut pꝫ de rationabili ⁊ in rōnabili reſpectu aīalis ꝫ ſi illa diuidentia ſint permixta ita ꝙ ratio vnius ſaluet̄ in alio ſaltim aliquo modo tunc non opoꝛtet ꝙ vnum illoꝝ non contineat totum diuiſum nec opꝫ quod vnum illorum non conuertat̄ cum diuiſo. verbigratia ens diuidit̄ in bonum ⁊ malum. ſed iſta. ſ. bonum ⁊ maluꝫ permixta ſunt nam ratio vnius ſaluatur in alio aliquo mō ſicut ratio boni aliquo mō ſaluatur in malo. Naꝫ nō eſt dare pure malum ſicut dicit phūs in primo moral̄ ⁊ ideo ꝫ diuidatur ens in bonū ⁊ malum: q: tum permixta ſunt ita ꝙ ratio vnius aliquo mō ſaluatur in alio. ꝓpter hoc non opoꝛtet quin bonum ꝯuertatur cum ente ⁊ euacuet totū ens ſimiliter ſe habet de vno ⁊ multo q̄uis enim ens diuidat̄ in vnum ⁊ multa q: tū̄ iſta ſunt permixta. ita ꝙ rō vnius ſaluatur in multo. Ná ſicut nō eſt dare pure malum. ſic nō eſt dare pure multum. vn̄ nullum eſt multum qn̄ ſit alio modo vnū ſicut dicit ꝓculus ꝙ omnis multitudo in vnitate radicat̄ ⁊ reducitur in aliquā vnitatem ⁊ ꝓpter hoc cum vnuꝫ ⁊ multa ſint permixta nihil prohibet quando ens diuidatur in vnū ⁊ multum cum conuertat̄ in vnuꝫ cum ente ⁊ euacuet tantum ens. ¶ Ad alíud patet ratio per iam dicta. ⁊ c̄.

¶ Queſtio Septima.

q **Ueritur** vtrum vnū addat aliquid ſupra ens ⁊ videtur ꝙ ſic quoniā ſi vnum non adderet aliqḋ ſupra ens tunc vnum nō eſſet poſterius addens ſed hoc eſt falſum q: vnum poſterius intelligit̄ q̄ ens ergo ⁊ c̄.

¶ Oppoſitum arguit̄ ſic. dicit enim phūs qḋ ens ⁊ vnū non ſeparant̄ in generatione ⁊ coꝛruptione ꝫ ſi vnum adderet aliqḋ ſup ens tunc ens vnum poſſet coꝛrūpi abſq; eo ꝙ coꝛrumperet̄ ens ꝫ hoc eſt falſum ergo ⁊ c̄.

Ad iſtam queſtionē poſſumus dr̄e qḋ vnum addit aliqḋ ſuper ens ⁊ hoc pꝫ prio ex dicto Auicē. dicit enim Auicen. in prin^o^ ſue metha. ꝙ ens ⁊ res primo ip̄rimūtur in aīa ⁊ ip̄reſſiones iſtoꝝ nō precedit impreſſio alicuius ſed oīa alia ab ente poſterius impreſſa ſunt in aīa et talia ſe habēt per additionē ad illud ꝙ p^o^ intelligitur ſed ens et vnum ſunt hui^9^ quoniā ens primo imprimit̄ in anima ꝓpter hoc dico ꝙ vnum addit aliqḋ ſuper ens. ¶ P. hoc idē poſſumus accipere ex dicto phi dicit enim phūs in littera ꝙ illud prin^m^ de quo ꝫ aut negō aut affirmatio uā eſt primum prin^m^ inter oīa complexa ꝫ non eſt dignitas ꝯ complexa prima niſi quis ſimplicia eius p^a^ ſunt ſimplicia eius ſunt ens et non ens et ideo pꝫ p̄hm ꝙ ens eſt primo apprehēſum ab aīa īter omnia que app̄hendūtur ab ipſa. ꝫ omne ꝙ poſterius apprehēdit̄ ſe habet per additionē ad illud ꝙ primo apprehenditur. Sed quid ſit illud ꝙ addit vnum ſr̄ ens ſine dubio hoc eſt difficile. dicit enim Auicē. ut ſibi imponit cōmentatoꝛ ꝙ ſicut album ⁊ muſicū addunt aliqḋ reale ſr̄ aliud ſiue ſuper naturam rei ſic vnum addit aliquid reale ſuper ens ſed hoc ſtare non pōt. nam ſi hoc eſt uez tunc ens et vnuꝫ ſeparari poſſent incoꝛruptione ita ꝙ poſſet coꝛrumpi ens vnuꝫ et tamē non coꝛrumpet̄ ens. quoniam quecunq; aliqua ita ſe habēt ꝙ vnuꝫ addit aliquid reale ſuper aliud vnū poteſt coꝛrumpi alio remanēte. ſicut patet pōt coꝛrumpi hō albus cuꝫ tamē remaneat hō et ſic eſſet de ente et vno ſumū adderet aliquid reale ſup ens ſicut po. auicē. et ꝓpter hoc opꝫ alium modū inuenire et hunc ponit cōmentatoꝛ dicens ꝙ vnum non addit aliquid reale ſup ens ſed tantum rōnis. et dicit ſic cōmentatoꝛ ꝙ in ſp̄alibus eſt ita ꝙ ꝫ vnum ſp̄ale addat aliquid reale ſup alterum bene pōt eſſe ꝙ vnum illorum conuertatur cum reliquo ſicut pꝫ de homine et de riſibili. Sed in generalibus et trāſcendentibus non eſt rōnale ꝙ vnuꝫ addat aliqḋ reale ſuper aliud et tamē conuertat̄ cum eo. Et ad hoc declarandum eſt intelligēdum. duas ꝓpōnes 6°. ꝙ trāſcendens a n̄ tranſcendēti differt in duobus p̄mo quoniā tranſcēdens p̄teter de oībus non tranſcendens āt de oībus predicari non poteſt. et i^a^ ꝓpoſitio eſt per ſe uera. ſcd̄a propoſitio eſt. ꝙ illud qḋ ineſt alicui rōne tranſcendentis. illud non tantū ineſt ei et omnibus talibus uerum etiā ineſt omnibus que continentur ſub eo reſpectu tranſcēdente ſicut patet. ſi enim aliqḋ ineſt homini non rōne hominis ſed ratione aīalis illud non tantū ineſt oībus hominibus imo ineſt oībus que ſunt ſub aīali. ex his duabus ꝓpoſitionibus arguit cōmentatoꝛ. ſic ꝙ ſi vnum adderet aliqḋ reale ſup ens tunc quero de illa reali. ſup addito vtrum ſit vnum aut non. ſi tu dicas ꝙ illud ſup additum non ē vnum. tunc hoc ꝯtra primā ꝓpoſitioneꝫ. ſ. ꝙ tranſcendens p̄teter de oībus. Si tu dicas ꝙ illud ſuper additum ē vnum. tunc q̄ro utrum ſit vnum per aliqḋ ſup additum aut non. ſi tu dicas ꝙ tale ſup badditū aut nō. ſi tu dicas ꝙ tale ſup additum non eſt vnū per ſe ꝫ per aliquid ſup additum tunc etiaꝫ querā de alio ſup addito et ſic eſſet ab ire in infinitū. ¶ Si tu dicas ꝙ illud ſup additum reale ipſi enti nō ſit vnum per aliqḋ ſibi per additum ꝫ ſit vnum per illud ꝙ eſt ens. tūc eadem ratione dicam de primo ente. nam ſcd̄a ꝓpoſitio dicebat ꝙ illud ꝙ ineſt alicui rōne tranſcēdentis ineſt oībus alijs et ideo ſi illud vnū ſuper additum non ē vnū per aliud ſibi additum. ſed ē vnū ratione qua ens tūc illud ineſt oībus entibus. ita. ſ. ꝙ vnū qḋ eſt ens erit vnuꝫ per illud per ꝙ eſt ens. vn̄ illud arg^m^ qn̄cunq; non eſt ſtanduꝫ in primis eſt procedere in infinitum nō eſt bonum niſi comparatio ſit vniformis interea. vn̄ ſi ſit comparatio vniformis ītera optimum arg^m^ eſt. ſ. qḋ ſi non eſt ſtandum in primis ergo eſt procedere in infinitū. et ſic eſt in ꝓpoſito et ideo ſi aliquod ens non eſſet vnū per ſe. ſed per aliqḋ ſup additum tunc in infinitum eſſet ꝓceſſus in illud vnum ſicut dicit cōmentatoꝛ in lr̄a. Similiter argumentū illud. ſ. qḋ ſi ſtatur in aliquo ergo i p^o^. non valet ubi ēt ſit comparatio vniformis interea et tūc ſi ſit comparatio vniformis iter ipſa optime ualet et ideo cum in ꝓpoſito ſi ſit vniformis comparatio ſi ſit accipere aliqḋ vnuꝫ ſup additū qḋ non ſit vnum per aliqḋ aliud ꝫ ſit vnū ratione qua eſt ens tūc eadem ratione ſtandū eſt in primo cum ſit ibi vniformis

comparatio ꝛ ſic pꝫ ꝙ vnum non addit aliquid reale ſupra ens. ꝛ qđ cum ente ꝯuertitur.

Ad rationem pꝫ ſolutio. nam cum phůs ait ꝙ non addit aliquid reale cum addit aliqđ reale cum non ſeparat̃ in generatiõe nec incorruptione non excludit̃ qn addat aliqđ rõis. ꝛc̃.

Queſtio Octaua.

q Ueritur vtrum vnũ addat aliquid rõis ſupra ens ꝛ vĩ ꝙ nõ quoniã ens ꝛ vnũ importans eandem nãm. ergo cum ens nõ importet aliqđ rationis vĩ ꝙ vnum nõ addat aliqđ rationis ſupra ens. ℂ Pꝫ. ratio vnius ſumit̃ ab indiuiſione ſꝫ indiuiſio eſt priuõ multitudinis ergo vnũ eſt priuatio multitudinis. ſꝫ ꝓuatio cognoſcitur per habitũ ergo vnũ cognoſcitur per multitudinem. ergo multitudo eſt prior vno.

Ad iſtam queſtionẽ intelligendũ eſt. qđ ſicut dicit Auicẽ. ens ad. ꝛ res. prĩo imprimunt̃ in aĩa ꝛ omnia alia ab ente poſterius imprimũtur in aĩa. ꝛ ideo cũ vnum ſit poſterius ad ens ꝛ omne poſterius addat aliqđ ſuper illud dicit̃ cuius eſt poſterius oportet qđ vnum cũ poſterius ſe habeat ad intellectum ꝙ addat aliqđ ſuper ens. nũc autẽ ita eſt ꝙ vnum poſterius ſe haberi ad itellectũ entis hoc põt dupliciter eſſe vel ita ꝙ vnũ ſit aliqs modus ſpãlis eſſendi vel ita ꝙ vnum addat aliqđ ſuper ens. Nunc aũt ita eſt ꝙ vnũ non poteſt ſe habere poſterius ad intellectũ entis. ita ꝙ ſint qĩ ſpãlis modus eſſendi. quoniã ſi vnum eſſet modus ſpãlis tunc ꝯtraheret ens ꝛ tũc non poſſet conuerti cum ente relinquitur ergo qđ vnum ſic ſit poſterius ad intellectum entis ꝙ addit aliqđ ſuper ens. Nunc nũc ita eſt qđ omne qđ additur alicui eſt preter nãꝫ eius cui additur ꝛ illud cui ſit additio non põt predicari de eo qđ addit̃ ſibi ꝛ ideo cum ſint duo que ſunt preter rõnem entis de quibus ens nõ poſſit predicari. ſ. rõnes ꝛ priuationes qꝛ priuationes de ſe non ſunt aliqđ ſꝫ ſunt non aliquid. vnde dicit phũs. pº phyſicoꝝ qđ priuatio de ſe eſt non ens. Relões ẽt de ſe non ſunt aliqđ. ſed ſunt̃ ad aliquid ꝛ ideo opꝫ qđ vnum addat tale qđ ſuper ens ꝙ illud ſit preter rõnem entis ꝛ hoc non põt eſſe niſi illud ſit priuatio vel rĺo. Et tunc dico ꝙ vnum non addit aliquid relationis ſup ens immo bonũ ꝛ verũ addunt hoc. ſ. aliquid relationis ſuper ens. Nam verũ addit relationem ad intellectum. bonũ vero relationẽ ad appetitum. vnũ autẽ addit ſup ens priuationem. ſ. indiuiſionẽ. vnde ratio vnius accipit̃ ab indiuiſione. nam ex hoc aliqđ dicit̃ eſſe vnum qꝛ eſt indiuiſum in ſe ꝛ diuiſuꝫ ab omni alio ꝛ ex hoc pꝫ quid veritatis hẽat illa diſtinctio que ſit cõmuniter qđ vnum ꝛ ens cõuertuntur q̃ꝫtum ad ſuppoſita ſed non ꝯuertuntur q̃ꝫtum ad ſignificata. nam iſta diſtinctio ꝛ eſt uera ꝛ eſt falſa. quoniã ſi tu intelligas. qđ aliqua nera ſignificatur nᵉ alˢ noĩe vnius per vnum que nõ ſignificetur per es. falſum itelligis. Si aũt intelligas qđ nõ cõuertuntur in ſignificato ſic itelligẽdo qꝛ eſt aliqua nã ſubiecta cui nẽ competunt ille due ꝓprietates a quibus accipitur ratio vnius ꝛ ratio entis. nam rõ vnius eſt ratio indiuiſionis. ratio autẽ entis eſt ratio eſſendi ꝛ ſic debemus intelligere qđ ens ꝛ vnuꝫ non ꝯuertuntur in ſignificato non qꝛ ſit alia nã vnius ꝛ alia entis ſignificata. ſꝫ qꝛ alia eſt ratio aqua accipit̃ nomẽ vnius ꝛ alia rõ eſt aqua accipit̃ nomen entis. Et tũc ad rationẽ primam cũ tu dicis ſi vnum adderet aliqđ ſup ens non eſſet eadeꝫ natura entis ꝛ vnius dico ꝙ debemus ſic itelligere qđ entis ꝛ vnius eſt eadem nã ſꝫ non ſub ea rõe ꝯſiderata vel ſignificata ſicut dicit phũs in littera. Ad aliud tu dicis vnum dicit priuationẽ multitudinis. dñt aliq qđ vnũ dicit priuationem diuiſionis ꝛ nõ priuationẽ multitudinis. ita ꝙ intellectus primo itelligitur rẽ eſſe ꝛ poſtea intelligit rẽ non eſſe ꝛ intelligẽdo hoc dñt qđ intellectus intelligit rẽ eſſe vnam. Sine dubio illud nõ videt̃ eſſe ad intentionem phĩ ꝛ cõmentatoris. Nam phũs ꝛ cõmentatoꝛ dñt qđ vnuꝫ dicit priuationẽ multitudinis ꝛ ideo cũ ſint credendi vr̃ mihi melius poſſumus dicere. ſ. qđ vnũ dicit priuationẽ multitudinis. ſꝫ illa priuatio multitudinis magis eſt ſm modum intelligẽdi ꝛ intellectũ q̃ꝫ ſm rem ꝛ veritatem. Naꝫ ſi eſſet lapis vnus ꝛ non eẽt aliqđ aliud in toto mundo niſi ſolus ille lapis adhuc ſequeretur qđ eſſet ille lapis vnus ꝛ ideo lꝫ vnũ dicat priuationẽ multitudinis. illa priuõ magis ſm intellectũ q̃ꝫ rem ꝛ veritatem. vel poſſumus dĩe ſicut dicit Auicẽ. ꝙ multitudo eſt notioꝛ ſm ymaginationẽ ꝛ ſenſuꝫ q̃ꝫ ſit veritas tñ vnitas eſt magis nota ſm intelˡᵐ q̃ꝫ ſit multitudo ideo. ꝛc̃.

Queſtio Nona.

q Ueritur vtrum differat vnũ qđ eſt prinᵐ numeri ab vno ꝙ ẽ ꝯuertibile cum ente qꝛ eniꝫ videt̃ cõiter aſſignari talis dĩa. ſ. qđ vnum qđ eſt cõuertibile cum ente nõ addit ſup ens niſi priuationẽ. vnũ ãt qđ eſt prinᵐ numeri nõ dicit priuationẽ. ſꝫ dicit aliqđ ponitur ideo qꝛ vtrum hoc hẽat veritatẽ. ſ. qđ vnuꝫ qđ eſt prinᵐ numeri non dicit aliqđ priuõnis. ſꝫ aliqđ põnis. ꝛ vĩ qđ non qm̃ qđ ꝯuertit̃ cum ente dĩ iportare priuationẽ multitudinis ſi ergo vnum qđ ꝯuertit̃ cum ente dĩ iportare priuationẽ ꝛ non aliqđ poſitiuũ cum iportet priuationeꝫ multitudinis cum vnũ qđ eſt prinᵐ numeri iportet priuationẽ multitudĩs: vĩ qđ talis dĩa non debeat aſſignari inter vnũ qđ eſt principiũ numeri ꝛ vnuꝫ qđ ꝯuertitur cuꝫ ente. ℂ Pꝫ. dicit phs in 5º. meth. ꝙ vnitas nulloº diuiſionẽ iportat nec põneꝫ ꝛ vnitas eſt principiũ nũeri gº vĩ ꝙ vnũ qđ eſt pñᵐ nũeri nõ dicit aliqđ poſitiuũ. gº ꝛc̃.

Ad iſtaꝫ qõnem dico qđ vnuꝫ qđ eſt pĩcipiũ numeri non addit aliqđ priuatiuũ ſꝫ ens ſꝫ aliqđ poſitiuum. rõ cuius eſt. qꝛ illud qđ eſt per ſe nõ ens non p̃t eẽ principiũ entis ꝑ ſe. cũ gº q̃ꝫtitas ſit ens per ſe vt dicit phs in 5º. meth. ꝛ vnuꝫ qđ eſt principiuꝫ numeri ꝛ numerˢ ſit q̃ꝫtitas tunc vnuꝫ qđ eſt pĩcipiũ numeri ẽ principiuꝫ entis ꝑ ſe. ſ. q̃ꝫtitatis gº vnuꝫ qđ eſt pĩcipiuꝫ numeri non p̃t iportare priuationẽ. ℂ Pꝫ. ſpẽs entis non p̃t ꝯſtitui ex nõ ente ꝑ ſe ergo cuꝫ numerˢ ſit ſpẽs entis ipſius numeri non p̃t ꝑ ſe eſſe pĩcipiuꝫ aliqđ. ſ. qđ ſit non ens cũ gº vnuꝫ ſit pĩcipiuꝫ numeri iꝓſſibile eſt ꝙ vnuꝫ qđ eſt pĩcipiuꝫ numeri iportet priuationẽ cuꝫ priuatio ſit non ens ꝑ ſe. ſicut dicit phs in pº phyſi. pꝫ ergo qđ vnum qđ eſt pĩcipiũ numeri non iportat priuationẽ. tũ qꝛ eſt pĩcipiuꝫ entis ꝑ ſe. tuꝫ qꝛ ſpẽs entis ex nõ ente ꝯſtitui non p̃t ſꝫ q̃đ ſit illud qđ iportat vnuꝫ qđ eſt pĩcipiuꝫ numeri ſine duº valde difficile eſt. cõmẽtatoꝛ tñ ꝛ multi alij vident̃ dĩe qđ illud poſituꝫ qđ iportat vnum eſt mẽſuratio quodã ꝛ hoc ꝑꝑ iſtã rationẽ qm̃ ratio q̃ꝫtitatis ſumit̃ a mẽſuratione. vñ de ratione q̃ꝫtitatis eſt mẽſurare ꝛ cuꝫ ratio mẽſure maxĩe ſaluet̃ in q̃ꝫtitate diſcreta ꝛ vnuꝫ eſt pĩcipiũ q̃ꝫtitatis diſcrete. ꝑꝑ hoc dñt ipſi qđ illud poſitum qđ vnum qđ eſt pĩcipiuꝫ numeri iportat vnuꝫ eſt mẽſuratio quedã. ℂ Sine duº credo qđ hoc non ſit bñ dictum quoniã mẽſura eſt rĺo q̃dam. ergo cõmenſuratio eſt rĺo q̃dam. Nunc ãt ita eſt qđ numerus eſt ſpẽs entis abſoluta. tunc arguo ſicut arguebat̃ priˢ. ſ. qđ vnuꝫ non poſſit iportare aliqđ priuatiuuꝫ qꝛ ſpẽs entis ex non ente ꝯſtitui non p̃t ſicut arguo hic qđ cum vnum ſit ſpẽs ẽtis abſoluta ꝛ cõmenſuratio ſit q̃daꝫ ſpẽs entis non abſoluta qꝛ rĺo q̃dam eſt que eſt ꝑ cõparationẽ ad aliud ꝛ iõ ſicut ſpẽs entis non p̃t ꝯſtitui ex non ente. ſic ſpẽs abſoluta non p̃t ꝯſtitui ex non ẽte. ſic ſpẽs abſoluta non p̃t ꝯſtitui ex non abſoluta ſiue reſpectiue gº numerˢ qui eſt ſpẽs ẽtis abſoluta ñ p̃t ꝯſtitui ex ꝯmẽſuratione que eſt ſpẽs entis reſpectiua ꝛ ſic vnuꝫ qđ eſt pĩcipiuꝫ numeri non iportat commenſurationẽ ꝛ ideo credo qđ meliꝰ p̃t dici alr̃. Et pºintelligẽdum qđ res q̃ dĩ q̃ꝫtitas forma q̃dam eſt ꝛ p̃t ꝯſiderari iª forma duplr̃. vnoº ſm qđ iª forma ꝑficit rem in ſe ꝛ abſolute. Alioº ſꝫ qđ ꝑficit rẽ non in ſe ſꝫ per comparationẽ ad ſuas ptes. vñ ſilr̃ eſt de ſenſu ꝛ de itellectu qꝛ ſenſus ſicut ꝓbat ꝑſpectiuus fert̃ in totam rẽ pº aſpectu ꝛ poſtea fert̃ in rẽ cõparationẽ ad ſuas ptes ſilr̃ eſt de intellectu. Nã intellectus pº fert̃ in rẽ totaꝫ. non qꝛ primo

feratur in rem per comparationem ad ſuas partes ſz fertur ipſe intellectus in rē totaz primo aſpectu rē ipſam cognoſcēs ⁊ poſtea cognoſcit rē per comparationē ad ſuas partes. Nūc dico ꝙ illa forma que eſt vl' dr̄ q̄titas quecunqz ſit illa p° ꝑficit rem in ſe ſubiectā. ſicut intellect⁹ p° intelligit rem in ſe ⁊ ēt illa eadē forma non tm̄ ꝑficit rem in ſe ſz ꝑficit rem per cōparationē ad ſuas ptes. Sicut eſt vna ⁊ eadem res que dr̄ actio ⁊ paſſio differens ſm rē ⁊ illa eadē res eſt ab agēte ⁊ eſt in patiēte ſic dico ꝙ eſt vna ⁊ eadē forma ſm rem quecūqz ſit illa que ꝑficit rez in ſe ⁊ ꝑficit rem per cōparationē ad ſuas ptes tūc dico ꝙ illa forma ſm ꝙ ꝑficit rem in ſe nō per cōparationē ad ſuas partes. illa forma ſic ꝯſiderata dr̄ vnitas que eſt pricipiū numeri. ſicut res ipſa dicit̄ actio ſm ꝙ eſt ab agēte. Illa aūt eadem res ſm ꝙ ꝑficit rem per cōparationē ad ſuas partes dr̄ q̄titas ꝯtinua. ſicut eadē res ſz ꝙ eſt in patiēte dr̄ paſſio ⁊ ſub iſtis rōnibus vna ⁊ eadē res ꝯſiderata facit diuerſa p̄dicamēta. vt p̄dicamētuz actus ⁊ paſſionis ⁊ tm̄ eſt vnus ⁊ idē actus realiter actio ⁊ paſſio. Simil'r eſt vna realiter forma que ꝑficit rē in ſe ⁊ ꝑficit rem in comparationē ad ſuas ptes ⁊ ſm ꝙ illa forma intelligit̄ ab intellectu vt ꝑficiens rem in ſe dr̄ vnitas que eſt prin^m numeri ſz āt ꝙ illa eadē forma intelligit̄ ab intellectu actu perficiēs rem ſubiectā. ſ. ipm ſubiectū per comparationē ad ſuas partes. dr̄ illa forma ſic ꝯſiderata q̄titas ꝯtinua. Ita ꝙ ſicut actio ⁊ paſſio ſunt vna ⁊ eadem res differt tm̄ ſm rōnem prout eſt ab agente ⁊ prout in patiente ſic eſt vna ⁊ eadem forma ſm rez quecūqz ſit illa que dicitur vnitas que eſt prin^m numeri ⁊ que eſt q̄titas ꝯtinua ſed differt ſm rōnem q: ſicut viſum eſt illa forma dicit̄ vnitas que eſt principiū numeri ſm ꝙ perficit rem in ſe dr̄ etiā q̄titas ꝯtinua ſm ꝙ intelligit̄ vt perficiēs rem in cōparationē ad ſuas ptes. Et ſi ſic dicat̄ credo ꝙ pt̄ per hoc reddi cauſa oīum eoꝝ que dn̄r de vno. dicit enim ꝙ q̄titas diſcreta eſt prior q̄ ſit q̄titas ꝯtinua quoniā prius eſt intelligere rē in ſe q̄ per cōparationē ad ſuas partes. q: illa eadē forma dicit̄ vnitas que eſt prin^m numeri vt ꝑficiens rem in ſe que dr̄ q̄titas ꝯtinua ſm ꝙ intelligit̄ illa forma vt ꝑficiens rem in cōparationē ad ſuas partes. pp hoc q̄titas diſcreta dicit̄ prior q̄titate ꝯtinua ſicut actio dr̄ eſſe prior q̄ paſſionaliter: quoniā eſſe ab agente ſz numerum prius eſt q̄ eſſe in patiēte. ⁊ pp hoc actio prior ē paſſione ſp eſt diſcrete ex 1^a pte ⁊ ſic dr̄ q̄titas diſcreta eē prior cōtinua. Ex hoc ēt pōt reddi cauſa q: indiffinitione ꝯtinui ponūt̄ partes ⁊ indiffinitione vnitatum ponit̄ priuatio partiū: ⁊ rō aſſignari poteſt per illud ꝙ dictuz eſt. dictum eſt. n. ꝙ illa forma dr̄ q̄titas ꝯtinua ſm ꝙ intelligitur vt ꝑficiens rem per cōparationem ad ſuas ptes ⁊ propter hoc in diffīone ꝯtinui ponunt̄ partes. vz ꝙ continuū eſt cuius partes copulant̄ ad aliquē cōmunez terminum. vnitas vero que eſt prin^m numeri diffinit̄ per priuationes partiū cuius rō eſt. quoniā illa forma ſm ꝙ intelligitur vt ꝑficiens rem in ſe dr̄ vnitas que eſt prin^m numeri ⁊ pp hoc nō diffinitur per ptes ſz per priuationem partiū. dicitur ēt ꝙ vnitas nō eſt ſba poſita punctus autez eſt ſba poſita cuius rō eſt q: pō importat ſitū partiū ⁊ ordinem partiū. vn̄ pō nihil aliud eſt q̄ quedā ordinatio ⁊ ſitus partium in toto. ⁊ iō cū illa forma dicatur quātitas ꝯtinua ſm ꝙ intelligit̄ vt ꝑficiens rem in cōparationem ad ſuas partes ⁊ pūctus eſt principiuz q̄titatis continue ⁊ videt̄ eſſe quedā ordinatio partiū pp hoc dicit̄ eſſe ſba poſita: vn̄ non dr̄ punctus ſba poſita q: ſit in re materiali ſed dr̄ ſba poſita pp illud ꝙ dictū eſt. vnitas autē non dr̄ ſba poſita pp non q: vnitas non ſit in re mālí ſed dicit̄ vnitas non eſſe ſba poſita. q: vnitas nihil aliđ eſt q̄ forma intellecta vt ꝑficiens rem in ſe: non in cōparationē ad ſuas partes ⁊ q: non videt̄ quodāmodo iportare ordinē partium. ꝑpter hoc vnitas dicit̄ ſba non poſita. punctus aūt dicit̄ ſba poſita ⁊ ſic pōt reddi cauſa oīuz eaꝝ que dicunt̄ de vno ⁊ q̄titate. Eſt autē intelligendū ꝙ circa ronem ſunt 4. vnitates. Illa enim forma ſm ꝙ dat rei ſubiecte eſſe in ſe. dicit̄ vnitas que eſt principiū numeri ⁊ iſta vnitas que eſt principium numeri non reducitur in vnuz ꝙ conuertit̄ cum ente. quoniā vnum ꝙ ꝯuertitur cum ente dicit priuationē. hoc autē vnitas non eſt priuō immo eſt quedam forma ⁊ iō illa vnitas non reducit̄ in vnuz ꝙ cōuertitur cum ente ſz reducit̄ in entitatem. Iſta ēt forma dicit̄ vnitas quedā ſm ꝙ ꝑficit rem in comparationē ad ſuas partes ⁊ ēt iſta vnitas non reducit̄ in vnum ꝙ ꝯuertitur cuz ente. quoniā iſta vnitas nō eſt priuatio ſz eſt q̄titas. vnum autē ꝙ conuertit̄ cum ente eſt priuatio quedā ⁊ ꝑpter hoc iſta vnitas nō reducitur in vnum ꝙ cōuertitur cum ente ſz reducit̄ in ens. Sunt aūt ⁊ alie due vnitates. Nam ſicut ſunt due vnitates ſm ꝙ iſta forma dat duo eſſe hoc ⁊ hoc. ⁊ ille due vnitates non reducunt̄ in vnum ꝙ cōuertitur cum ente ſic ſunt due vnitates ſm ꝙ illa forma dat duo eſſe hoc ⁊ hoc ⁊ iſte due vnitates ſm ꝙ dat illa forma duo eſſe nō hoc ⁊ h reducunt̄ in vnum ꝙ ꝯuertitur cum ente quoniā ſunt priuationes quedam.

¶ Eſt autē vlterius intelligendū ꝙ lz vnitas que eſt principium numeri ⁊ vnitas que eſt q̄titas cōtinua ſit vna ⁊ eadem forma ſicut actio ⁊ paſſio ſunt vna ⁊ eadez res. tm̄ vnitas que eſt principiū numeri nō mētur dici q̄titas ſz principium q̄titatis. quoniā de rōne q̄titatis eſt habere partes. ⁊ q: forma intellecta ſm ꝙ ꝑficit rez cui ineſt abſolute nō incomparatione ad ſuas partes ꝑpter hoc vnitas que eſt principiū numeri nō dr̄ q̄titas ſed principiū numeri. Illa aūt vnitas que dicit̄ ſm ꝙ perficit rem in comparationem ad ſuas partes dicitur q̄titas.

Ad rationes pz ſolutio ⁊c.

¶ Queſtio Decima.

Queritur vnum ꝙ eſt prin^m numeri inueniatur in ſubſtātijs ſeparatis ⁊ vr̄ ꝙ ſic q:m vnum ꝙ eſt principiuz numeri vr̄ importare quādam cōmenſurationem. ſz cōmenſuratio inuenit̄ in ſubſtātijs ſeparatis ergo ⁊c. ¶ P̄. vnitas non hz poſitionē. ergo in illis videt̄ eſſe vnitas que nullā hz poſitionē ⁊ talia ſunt ſba ſeparate. g° ⁊c. ¶ P̄. vnitas eſt indiuiſibilis g° in illis vr̄ poſſe inueniri talis vnitas que ſunt maxime indiuiſibilia ſbe aūt ſeparate ſunt maxime indiuiſibiles. ergo ⁊c. ¶ Ad opp^m ar̄ ſic ſi vnuz ꝙ eſt prin^m numeri inueniret̄ in omni ente. ſequit̄ ꝙ ariſmetricus determinet de oī ente. cum ergo ariſmetricus nō determinet de oī ente ⁊ tm̄ determinat de oībus que ſe extendit numerus. videt̄ ꝙ vnum ꝙ eſt principium numeri nō inueniat̄ in ſubſtātijs ſeparatis.

Ad iſtam qōnem dxīt quidam ꝙ vnum qđ eſt prin^m numeri ꝯuertit̄ ⁊ ꝯuenit oīb⁹ entibus ⁊ ſbijs ſeparatis ⁊ hij fuerūt platonici q:m platonici poſuerūt ꝙ numeri erant ſbe ipſaꝝ rez ⁊ ꝑpter hoc cum ipſi ponerēt numeros eē ſbas oīum reꝝ dixerunt ꝙ vnum qđ eſt prin^m numeri inuenit̄ in ſubſtātijs ſepatis. ¶ Iſta pō non pōt ſtare. Impoſſibile eni eſt ꝙ numeri ſint ſbe reꝝ ꝙ numerus eſt ſpēs q̄titatis ⁊ ſpecies q̄titatis eſt accn̄s ⁊ ideo numerus eſt accn̄s ⁊ ideo cum ipoſſibile ſit accn̄s eſſe ſubſtātiā rei impoſſibile eſt numeros eſſe ſubſtantiā oīum reꝝ ſicut ipſi ponebant. Poſuerunt etiā quidam al'r ſicut Auicē. ꝙ vnum qđ eſt principiū numeri iportat quoddaz accn̄s ꝙ in omnibus entibus inuenit̄ ⁊ ꝑpter hoc inueniebat̄ in ſubſtantijs ſeparatis ⁊ in oībus entibus. Iſta poſitio ſtare non pōt cū inueniat̄ aliqđ ens in quo non inuenit̄ aliquid per accn̄s. ¶ P̄. illud per accn̄s ꝙ importat vnum nō eſt nūq̄. cuz ergo ens trāſcendit q̄titatem ⁊ vnum qđ eſt principium numeri nō tranſcendat q̄titatē apparet ꝙ vnum nō inuenitur in oī ente. ¶ Sine dubio q̄tum ex verbis Auicē. poſſumus apprehēdere. bn̄ ſentiebat auicē. ꝙ vnuz. ſ. dicebatur ab indiuiſione ſz illud qđ decepit ipſum Auicē. fuit. ſ. q: credidit ꝙ ad rōnē accidentis ſufficeret illa priuatio aqua priuatione ſumit̄ rō vnius ⁊ hoc non videtur eſſe uerū. nam illa priuatio nō eſt niſi ſm modum intelligendi vel ipſe forte fuit ſic deceptus in hoc. ſ. qđ credidit illam priuationē aqua accipit̄ ratio vnius ſignificari noīe

vnius. ¶ Alij tñ aliter dñt ꝙ in ſubſtantijs ſeparatis non inuenitur vnũ ꝙ eſt prinm numeri quoniã dñt ipſi vnuz ꝙ eſt prinm numeri dicit aliquid per accñs ⁊ omne per accñs eſt per mãm. cum ergo in ſbijs ſeparatis nõ ſit mã dñt ipſi ꝙ vnum qđ eſt principiũ numeri nõ poterit eſſe in ſubſtãtijs ſeparatis. ¶ Sine dubio ꝯº iſtiꝰ poſitionis natura eſt ſicut credo. ſ; rõ non eſt bona quoniã in ſbijs ſeparatis bñ inuenitur aliqđ per accñs lz careant omni mã ſicut eſſe eaꝝ ꝙ eſt accñs. Nam ſbe ſeparate ſunt compoſite ex infinito ⁊ finito vñ ſicut forma materialis recipit̃ i mã. ſic eſſe in eis recipit̃ in nã. vñ vnum ꝙ eſt principiũ numeri. al' non q2 iportat qđcũq; accñs ſ; iportat prinm qtitatis accñs in eis nõ inuenit̃. ſed q2 dicit ⁊ eſt principium qtitatis. Nũc aũt ita eſt ꝙ qtitas in ſubſtãtijs ſeparatis inueniri non põt ⁊ pp hoc ſine dubio melius eſt dđ ſicut mihi videt̃ ꝙ vnũ qđ eſt prinm numeri non inuenit̃ in ſubſtãtiis ſeparatis quoniã numerus nihil aliud eſt q vnitas replicata. cũ ergo vt cõmentator dicit in 2º. huius numeratio fiat. per materiaz ⁊ mã non ſit in ipſis ſubiis ſeparatis pz ꝙ vnum qđ eſt principiuz numeri in ſubſtantiis ſeparatis inueniri non poteſt.

Ad rationem primã cum tu dicis. vñ qđ eſt prinm numeri vꝫ iportare cõmenſurationẽ. qualr̃ aũt in ſbiis ſeparatis inueniatur menſuratio hoc patebit in. xi. ¶ Ad aliud tu dicis vnitas non hꝫ põm dico ꝙ vnitas per ſe non habꝫ põm per accñs tñ bene hꝫ ſicut fuit viſum in p̃cedenti qõne. ſed q2 ſbe ſeparate nec per ſe nec per accñs hñt põm. ꝓpter hoc ⁊c̃. Similiter dđ eſt de alio. ⁊c̃.

¶ Queſtio Undecima.

Queritur vtrum de vnitate q̃ eſt p̃ncipiũ numeri poſſit predicari qtitas ⁊ vꝫ ꝙ ſic quoniã ſicut ſe hñt principia ſbe ad ſbam ita ſe habent principia qtitatis ad quãtitatẽ ſ; de principiis ſbe predicat̃ ſubſtãtia. gº de principiis quãtitatis predicabit̃ quãtitas. ¶ P̃. ſi de principiis quãtitatis non predicaret̃ quãtitas aut q2 magis hꝫ eſſe q ſubſtãtia aut q2 minꝰ hꝫ eſſe ſed quãtitas nõ habet magis eẽ q ſubſtãtia ⁊ ideo nõ dicit̃ quãtitas nõ predicari de ſuis p̃ncipiis q2 ipſa habeat maxime eſſe. gº ſi non predicat̃ de ſuis principiis hoc eſt q2 hꝫ mĩme eſſe ſed hoc non põt eſſe q2 relatio inter cetera entia eſt mĩme ens ⁊ tñ predicat̃ de ſuis principiis. Nam ſicut dicit phs p̃ncipia rl'onis ſunt relationes. ergo ⁊c. ¶ Ad opm ar̃. ſic de ratione quãtitatis eſt hẽre partes ſ; vnitas que eſt p̃nm numeri ⁊ punctus non habet partes. ergo ⁊c̃.

Ad iſtam qõnem eſt intelligendũ ꝙ latent equiuocationes in generibus. nunc' ar̃ ita eſt ꝙ quedã eſt anoª que tollit nãm generis. quedam aũt eſt que non tollit imo ſequit̃ genus ⁊ predicat̃ etiaz vniuoce. ſ; eſt intelligendũ ꝙ triplex eſt anoª eſt cꝰ quedam anoª que eſt ſm qđ illud nobilis ſaluat̃ in vno q in alio ſicut color nobilius ſaluat̃ in albo que in nigro. Nunc ãt ita eſt ꝙ aliquid ſicut gꝰ predicari non põt de principiis ⁊ principiatis cũ in principiis ⁊ principiatis non ſit aliqđ cõe qđ equaliter predicet̃ de principiis ⁊ principiatis ⁊ ideo non eſt ſic dđ qđ ſubſtãtia que eſt genus predicetur de materia ⁊ forma ⁊ cõpoſito ſicut genus ſ; predicatur de eis ſicut anologũ. Subſtãtia enim que eſt genus non predicat̃ ſicut genꝰ niſi de ſubſtãtiis cõpoſitis ſ; de iſtis principiis ⁊ principiatis bñ predicat̃ aliqñ aliqđ anolom ita ꝙ aliqñ ſic ⁊ aliqñ non: qñ enim aliqđ competit principiis ⁊ principiatis. itaqđ principiatis per naturã principioꝝ ⁊ principiis per naturã principiatoꝝ tũc de ipſis principiis ⁊ p̃cipiatis põt aliqđ predicari anologice ita qđ rõ anologice illiꝰ accipit̃ ab eo ꝙ erat vnius per ſe ⁊ alterius per naturã alterius ⁊ ſic de mã ⁊ forma p̃dicari põt h nomen ſbe ſed hoc eſt anologice ex hoc ꝙ materia ⁊ forma aliquomõ ꝯueniunt rõni aqua accipit̃ nomẽ ſbe Nam nomen ſbe accipit̃ ab ſubſtare vel aliquo huius ⁊ q2 mã ⁊ forma cõueniunt in rõne iª pp hec mã ⁊ forma que ſunt p̃cipia ſbe cõpoſite ꝯueniunt anologice in noīe ſubſtantie ſ; qtitas non predicatur de vnitate nec de puncto ſicut ergo ſicut dictũ eſt prius. nec etiã anologice qm̃ oporteret tũc ꝙ vnitas ⁊ p̃ctus ꝯuenirent in rõne aqua accipit̃ nomen quãtitatis. Nunc aũt ita eſt qđ nomẽ quãtitatis vr̃ ſiue ex diuiſione. Nã de rõne quãtitatis eſt habere partes ⁊ iđ dico cũ vnitas ⁊ punctus nullo mõ conuenirent in rõne iſta aqua accipit̃ nomen quãtitatis dico ꝙ nec anologice. nec ſicut genus p̃dicatur quantitatis de principijs quantitatis.

Ad rationem primã cuz tu dicis prinª ſbe ⁊c̃. dico ꝙ nõ eſt ſimile de principiis ſbe ⁊ de principiis quãtitatis. quoniã p̃cipia ſubſtãtie. ſ. materia ⁊ forma quodãmodo participant de rõne aqua accipit̃ nomen ſbe. principiũ autẽ quantitatis non ꝯueniunt in rõne aqua accipit̃ nomen quãtitatis ſicut dictũ eſt. ¶ Ad aliud dđ ꝙ quãtitas non predicat̃ de p̃ncipiis quãtitatis q2 hẽat maxime eẽ. nec q2 habeat mĩme eſſe ſ; pp hoc illud ꝙ dictũ eſt. Si tñ vellet dẽe aliqs ꝙ nomẽ quãtitatis accipit̃ ab aliquo ſiue ab aliqua ꝓprietate in qua ꝯuenire pñt vnitas ⁊ punctus poſſet dici ꝙ qtitas diceretur de his anologice ⁊ ꝯuenirent anologice in nomine quãtitatis ſed vel illã proprietatez non bñ video nec forte eſt poſſibile. ⁊c̃.

Sunt autem quidam qui vt diximus dicebant contingere idem eſſe ⁊ non eſſe ⁊ exiſtimare. ⁊c. Tex. ix.

¶ Queſtio Duodecima.

Queritur vtruz circa illud principiũ impoſſibile eſt aliqđ ſimul eſſe ⁊ non eſſe. poſſibilis ſit errore. ⁊ vꝫ ꝙ ſic qm̃ prinª in ſpeculabilibus ſe hñt ſicut finis in agibilibus ⁊ primũ prinm in ſpeculabilibꝰ vꝫ ſe hẽe ſicut primus finis in agibilibus in pº ſicut poſſibilis eſt error ſicut pz pº moral' ergo vꝫ ꝙ in pº prinº in ſpeculabilibus p̃t eſſe error. ¶ P̃. nõ ſit ꝙ ipoſſibile ẽ fieri ſ; Eraclitꝰ ⁊ anaxaª erraueñt circa illđ p̃nm gº circa ipꝫ ẽ error poſſibil'.

Ad iſtam qõnẽ poſſumus ꝓcedere vel dẽe ꝙ circa illud prinm dicere eſſe erroꝛez poſſibilem h põt eſſe duplr̃ aut directe aut indirecte tunc dico ꝙ circa illud prinm errorẽ eẽ directe nõ eſt poſſibile qm̃ ad hoc ꝙ ſit error directe circa hoc requirunt̃ plura pm eſt ꝙ ĩtelligit in actu ille qui errat q2 qñ ĩtelligit aliqs in poª quis circa illud nõ errat ſm ꝙ requirit̃ eſt ꝙ hẽat aliquã rationẽ que faciat ipm opinari ꝯtrium veritati. naz ſine aliqua rõne non ꝯtingit aliquẽ opinari ꝯtrium veritati 3m ꝙ requirit̃ eſt ꝙ illud circa ꝙ ſit error lateat ipm qui errat ſicut dicit phũs in littera. Oĩs decipiunt̃ circa que ignorant. ¶ Nũc dico ꝙ ſi nos inſpiciamus ad iª tria non eſt poſſibilis error circa illud principiũ quoniã intellectꝰ in actu non põt intelligere intelligibile niſi prius ĩformetur ſpẽ illius intelligibilis ita ꝙ cũ aliqua ſpẽ ſibi appoſita nõ informet̃ ⁊ cum intellectus in actu. preſupponitur principiũ illud. ſ. ꝙ impoſſibile eſt aliqđ eſſe ſimul ⁊ nõ eſſe. ꝓpter ꝙ non eſt poſſibilis error circa illud p̃cipiũ ſi non aſpiciamus ad intellectũ in actu: quoniã ſicut viſuz eſt intellectus in actu non põt intelligere niſi p̃ſupponat̃ illud p̃cipiuz. ¶ P̃. ſi aduertamus ad ſcđm pz ꝙ circa illud principiũ nõ poſſumus errare qm̃ non hẽmus aliq̃ rõnem in ꝯtrium. Nam cum oĩs ratio ſit ex ꝓpoſitionibꝰ ⁊ oĩs propõ ĩnititur iſti prinº ⁊ ipm preſupponit patet ꝙ circa ipm non poſſumus errare directe per aliquã rõnez que faciat nos aſſentire oppoſito huiꝰ principii. ¶ P̃. pz ꝙ nos non poſſumus errare circa illud principiuz ſi nos aſpiciamus ad 3m. ſcilicet ꝙ illud qđ circa ꝙ ſit error latet illum qui errat. Nam ſicut dicit cõmẽtator in 2º de aĩa ſenſus nõ errat circa cõia ⁊ intꝰ ſimilr̃ non errat circa cõia ⁊ maxime circa illud cõiſſimũ ad ꝙ oĩa alia reducuntur intꝰ veritate oĩa alia radicant̃. ſ. p̃nª ⁊ ſic pz ꝙ non eſt poſſibilis error circa iſtud principiũ directe tũ q2 non p̃t intꝰ in actu ĩtelligere niſi prius preſupponat̃ veritas hꝰ tũ q2 non poſſumꝰ hẽe rationẽ in ꝯtriũ hꝰ principii tũ ẽt q2 illud

p̄ncipiū non latz ſʒ maxime appet ⁊ eſt ſicut locus ianue in domo. Sed eſt ne poſſ erro: circa ipſum indirecte dicendum eſt ꝙ ſic. ⁊ h̄ dupl'r. vel quia aliquis ponit aliquid ad qḋ ſeqꝛ negatio iſtius principij ⁊ conceſſio oppoſiti ipſi⁹ ⁊ ſic errauit circa ipſuʒ Anaxa. qui poſuit ꝙ lʒ in quolibet ⁊ quodlʒ de quolʒ v̄ificari. ⁊ ſic quicūqʒ ponit aliquā ꝓpōnem falſam negat illud p̄ncipiū. ſicut ille qui ponit aliquā ꝓpōnem verā ponit illud p̄ncipiū. Nā ſicut oīs ꝓpō v̄a quecunqʒ ſit illa aut ꝯ° aut p̄ncipiū initiꝛ iſti p̄n°. ſ. de quolʒ ⁊c̄. ⁊ cū oīs ꝓpō falſa quecunqʒ ſit illa aut ꝯ° aut oppoᵐ p̄ncipij initiꝛ p̄ncipio oppoſito illi⁹ p̄ncipij. ita qḋ q ponit aliqūod falſū ponit oppoſituʒ iſti⁹ p̄ncipii alio modo errare ꝯuenit circa illud p̄ncipiū indirecte ſicut qñ aliquis ignorat aliquā ꝯditionem que reqꝛitur ad aliquā verā ꝯdictionē ⁊ ſic errauit Eraclit⁹ c̄c illḋ p̄nᵐ nō enim ponit ipſe aliquid ſimul eſſe. ⁊ non eſſe ſed poſuit eraclitus entia. eſſe intanto fluxu ⁊ intāta trāſmutatiōe. ꝙ ſi dixiſſet aliquis. ſoz. ē. ita cito eēt tranſmutatus ꝙ verū fuiſſet dicere de ipſo ſoz. nō ē. ita dicebat ipſe ꝙ non contingebat loqui. ſed tm̄ digito monſtrare niſi eſſet mentiens. ¶ Ad rōnem primā dōm ꝙ eſt ſiꝛe ⁊ non eſt ſiꝛe. ē eni ſiꝛe q̄tū ad h̄ ꝙ ſicut int⁹ p̄cticus incipit ab vltimo fine ⁊ vadit ad alia ſicut int⁹ ſpeculatiuus incipit a p° p̄ncipio ⁊ vadit ad ꝯclōnes. ſed eſt diſſiꝛe qm̄ verū ⁊ falſū ſunt in aīa bonum ⁊ malum ſūt in reb⁹ ⁊ iō bn̄ cōuenit ꝙ aliquis hunc finem q̄rat in aliquo ꝑticulari et circa particularia bn̄ eſt error. iſta āt p̄nᵃ ſunt cōia apud animaʒ ⁊ circa coīa non eſt erro: ſed circa ꝓpria ꝑꝑ h̄ igiꝛ eſt erro: circa p̄mū finem. circa āt p̄mū p̄ncipium non. vñ cuʒ hō ſtat in iſto fine vl'r nunq̄ʒ ad hoc errat. nullus enim ē qui vellet eſſe beatus. ſed cum homo deſcendit ad ꝑticulare ad querendum btītudinem tūc circa iſtum vltimū fineʒ bene errat et decipitur ſicut pʒ in p̄mo moraꝛ. ⁊c̄.

Volunt autem ⁊ hoc demonſtrare quidaʒ propter in eruditionem. eſt. n. in eruditio non cognoſcere quorum opʒ querere demōſtrationem. ⁊ quorū non opʒ. ⁊c. Tex. viiii.

¶ Queſtio Decimatertia

Queritur vtꝝ illud p̄ncipiū ipoſꝛe ē aliquid ſimꝛ eſſe ⁊ non eē poſſint demr̄ari. ⁊ vr̄ ꝙ ſic. dicit enim phūs in p̄mo poſterioꝝ ꝙ ſillꝰs demr̄atiu⁹ eſt ſillꝰs faciens ſcire. ergo vt videtur illa ſunt demonſtrabilia q̄ maxime faciunt ſcire ſed illud p̄ncipium et alia conſimilia maxime faciunt ſcire. ergo maxime pn̄t demr̄ari.

Ad iſtam queſtionem intelligendum ē ꝙ quedam ꝓpōnes ſunt que non ſunt per ſe ſed per accidens ſicut ꝓpōnes que ſunt contingētes. vt homo albus currit: et iſtarum ꝓpoſitionum contingētiuʒ vt contingentes ſunt non eſt demonſtratio qm̄ demr̄o eſt ex his que neceſſaria ſunt ⁊ ſemꝑ ⁊ iō contingentium vt contingentia ſunt non eſt demr̄o ſed ipoꝝ ꝯtingētium ſ̄ʒ ꝙ habent in ſe aliquid neceſſitatis bene pōt eſſe demonſtratio. Sunt alie ꝓpōnes que ſunt per ſe ſed nō ſūt ꝑ ſe et primo ſiue per ſe et immediate ſicut iſta ꝓpō yſocheꝛ habet tres h̄ autē ꝓpō yſocheꝛ ⁊c̄. bene eſt per ſe ſed nō īmediate qm̄ habere tres ineſt yſocheꝛ per triangulum et talium ꝓpōnum que non ſunt per ſe ⁊ īmediate. ſʒ ſūt per ſe tantū bene pōt eſſe demonſtratio. Sicut oīs triangulus habet tres yſocheꝛ eſt triangulus. ergo yſo. habet tres ſunt alie ꝓpōnes que ſunt per ſe ⁊ p̄us ſiue immediate ⁊ h̄ dupl'r aut immediate in genere ſubi. aut immediate in genere cauſe. Iſta enim ꝓpoſitio triangulus h̄ēt tres ē per ſe ⁊ immediate in genere ſubiecti quoniā triāgulus eſt primum ſubiectum cui ineſt habere tres ⁊ nō ineſt triangulo per hoc qḋ inſit alij ſubiecto ⁊ talium propoſitionum que ſunt per ſe ⁊ immediate in genere ſubiecti poteſt eſſe demonſtratio per aliud genus cauſe q̄ʒ per illud genus cāe in quo ſunt immediate. Sicut omnis figura plana tribus lineis concepta tres triangulos eſt figura ⁊c̄. ergo triangulus habet tres. Sunt autem ⁊ alie propoſitiones que ſunt immediate in genere cauſe ⁊ hoc ē dupl'r aut eni ſūt immediate in genere cauſe ⁊ ſic ſunt petitionis in ſciētijs ſpeculabilibus et iſte ꝓpōnes que ſunt immediate in tali genere cauſe non poſſunt demonſtrari quoniam demonſtratio eſt per alteram cām: ⁊ ideo cuʒ iſte propoſitiones que dicuntur petitiones ſint immediate in genere cauſe non poſſunt demonſtrari in ſcientia ſpeciali per aliquid aliud ſed iſte propoſitiones bene ingrediuntur demonſtrationem ⁊ ēt̄ ſubſtantiam ſic̄ pʒ conſideranti. Sunt alie propoſitiones in genere cauſe immediate que fiunt ex his q̄ inſunt enti ſ̄m qḋ ens aut fiūt ex ente ſicut ſunt iſte propoſitiones. oē totum ⁊c̄. de quolibet autem negatio aut affirmatio ⁊c̄. ⁊ quecunqʒ inſunt vni ⁊ eidem ſunt equalia ⁊c. ⁊ iſtarum propoſitionum q̄ fiunt his que inſunt eſſe ſ̄m qḋ ens non poteſt eſſe demōſtratio quoniam demonſtratio eſt per cauſam. Iſte autē propoſitiones que dicuntur cōes cōceptiones non habēt cauſam ⁊ ideo non poſſunt demonſtrari: ſed opʒ ſicut dicit phūs de his primo ſcientes venire ad ſcientias ⁊ audientes iſtas cōes conceptiones non opʒ querere rationeʒ de ipſis ſicut fuerunt quidam qui voluerunt eas demonſtrare ⁊ hec fuit ſicut dicit commentato: ⁊ phūs ꝓpter paucitatem inſtructionis in logica ⁊ iſte propoſitiones lʒ non poſſint demonſtrari ingrediuntur tn̄ demōſtrationeʒ non ſ̄m ſui ſubſtantiam ſicut faciunt petitiones: ſed tantū ſ̄m virtutem vnde ſicut virtutes inferiores initūtur virtuti ſuꝑiori ſic omnes demonſtrationes ſpeciales inituntur principiis communibus que dicuntur cōmunes cū conceptiones ⁊ omnes demonſtrationes ingrediunꝛ iſte ꝯclōnes cum conceptiones v̄tuaꝛr non tn̄ ſ̄m ꝓpriaʒ formam. vnde dicit cōmentato: ꝙ ſi geometra velit oñdere de linea ꝙ nō ſit recta non accipiet illud p̄ncipiū d̄ quolibet aut neg° vel affir° v̄a. ſed accipiet illḋ p̄nᵐ oīs linea aut recta aut curua: ⁊ ſic pʒ ī multis alijs d̄mr̄onis.

Ad rationem patet ſolutio per iam dicta ⁊ cetera.

¶ Qō Decimaquarta.

Queritur vtruʒ ſ̄ꝛe ſit demōſtratio. non vtruʒ ſuba ingrediatur demonſtrationem: hoc enim certum ē q: de ipſa aliquid demonſtratur. ſed queriꝛ vtꝝ ipſa de aliquo demonſtretur ⁊ videtur ꝙ ſit quia demōſtratiōis ⁊ diffinitiōis eſt aliqua anologica. vt dicitur p° poſteriorum eſt enim diffinitio aut demonſtrationis p̄ncipium aut ꝯclō demonſtrationis aut tota demonſtratio poſitione differens ſed ſubſtantie eſt diffinitio impoſſibile eſſe diffinitionis. quare ⁊c̄. ¶ Preterea demōſtratio eſt ſillogiſmus faciens ſcire quare magis ſcibiliū erit magis demonſtratio ſed ſubſtātie ſunt magis ſcibiles q: magis entes. ergo ⁊c̄. ¶ Contrarium dicitur in p̄ncipio ſexti methaphyſice. ¶ Dicendum eſt ꝙ vt dicit Auerroys ſuper principium. 6. methaphyſice ſubſtantie non eſt demonſtratio. quia ſi ſubſtantie eſſet demonſtratio d̄mōſtraretur de aliquo ſubiecto ⁊ ita ſube eēt ſubſtantia et ſic in infinitum. vt cōmentato: arguiꝛ ⁊ phs. ꝙ ſi p̄ncipium eſſet principium iretur in infinitum. Non tn̄ ꝙ h̄ non eſt ſatis generaliter dictum quia ſaltim non ſufficit pro ſecūdis ſubſtantijs vt ſunt genera ⁊ ſpecies que ſunt in alijs que pro tanto non habent plenam rationem ſubſtantie quia vt dicitur ſeptio huius vniuerſalia non ſunt ſubſtantie vt putauit plato. vnde adhuc dubium de his ſecundis ſubſtantijs vtrum poſſint demonſtrari. Unde dicendum eſt ꝙ duo ſunt que principaliter ingrediuntur demonſtrationem vnum ſcilicet medium. medium eniʒ eſt illud ꝙ ſubſtantialiter ingreditur demonſtrationem. Aliud eſt principium ꝙ ingreditur virtualiter ſolum ſicut principium ꝙ eſt dignitas per ipſum enim predicatum de ipſo ſubiecto in maiori ⁊ ipſum predicatum ī minori predicatur paſſio in ſubiecto de ꝯ°ne vt per virtutē dignitatis. ſ. dici de omni vel huius dignitatis. vt quando alterum de altero predicatur vt d̄ ſubiecto ⁊c̄. hee autem dignitates non ingrediuntur demonſtrationē ſuba-

liter ſed virtualiter ⁊ continent in ſe dignitas generaliter ꝙ ꝯcludit ꝯ° ſpāliter per mediū dignitatis. vbi gr̄a. non eſt h̄ duo reꝑire vbi non eſt poſſibilis demonſtratio hoc aūt non eſt inuenire in ſub̄a. ꝙ pꝫ per medium indemonſtratione ꝙ ſic ſe dꝫ habere ꝙ ipſum ſit alterū a paſſione igitur per p^m mediū ſit īmediatū ſic in ſb̄o ꝙ eius non ſit altera cauſa in ſub̄o per qđ demonſtraret̄. ſed per ipſum demonſtratur paſſio ⁊ per paſſionem demonſtrat̄ que ſit cauſa ſc̄de paſſionis ⁊ per ſecūdā t^a ita ꝙ prior paſſio ſit cā poſterioris paſſionis inherentis in ſub̄a. Nunc autem vē ꝙ dī de eē ⁊ ſb̄a vniuſcuiuſqꝫ non eſt altera cā q̄ ſint ſub̄o imo ſeipſa nāe ⁊ ideo rō medij demonſtratiua deficit in ſub̄a: ⁊ iō nō pōt concludi de aliquo demonſtratione ⁊ ex ꝯn̄ti d̄ficit dignitas que deberet virtualiter igredi demonſtratione quia hic concludit in ſe in generali et demonſtratiōis in ſpāli expmit per ꝯnexionem p̄miſſarum per mediū qđ ē cā. his igitur de cāis ſub̄a de nullo demonſtrari pōt. vt dī in 6° metaphiice. Ad primum ꝙ illa diff̄ō que ē tota demr̄o pōne differens non competit ſb̄e vt dicit Auicē. ſed accidenti ꝙ eſt demōſtrabile cuiꝰ non ē diffō v̄a per additamenta. ¶ Ad aliud ſb̄a ꝓpe nō ē eādem quia ſcīa eſt complexi .ſ. ꝯclōnis demōſtratiue. Intelligibile v̄o loquēdo de intelligibili ꝙ ē hitus ⁊ cognitio principiorum que cognoſcimus inquantum terminos cognoſcimus quia huiꝰ intelligere ē incōplexi et huic cognitioni rn̄det diffinitio ſb̄e vnde ſit veriſſime ens non eſt cā demonſtrabile. ⁊c̄.

¶ Explicit liber Quartus methaphiice.

Principia ⁊ cāe querūtur entiū palā autē ꝙ īquantuꝫ ſunt entia. ⁊c̄. Tex. i.

¶ Liber Sextus methaphiice. ¶ Queſtio ꝑria.

Queritur de illo v̄bo in p̄n° hꝰ ſexti pōita .ſ. vna cognitiōe demonſtrat̄ ſiue declaratur ꝙ qđ ē ⁊ ſi eſt vel eē. Ex quo ſciendū eſt ꝙ cū vna cognitiōe vtrunqꝫ declaratur ꝑꝑ hoc illa ſcīa demr̄at ſubm ſuū eē ſed vt̄ ſupponit ipm eē vel accipit ipſum aſſignari vel a ſuperiori ſcīa vt dī. in predcā littera. ſed cū dī ꝙ vna cognitione declaratur qđ quid ē ſubi ⁊ ſbi eē non eſt intelligendum de quocūqꝫ ſub̄o ſic vt accipiatur oē illud de quo poteſt aliqua paſſio demonſtrari ſed ꝓprie eſt intelligenduꝫ de illo ſb̄o qđ eſt ſb̄m in aliqua tali ſcīa. cuiꝰ rō eſt qꝛ ſubm i ſcīa non eſt illud in quo eſt ſcīa nec in ſb̄o: vt intellectꝰ nō eni intell̄s in quo eſt ſcīa eſt ſubm ſcie ſed ē ſubm illud de quo eſt ſcīa. ſubm enim ſcie verius ē ob̄m intꝰ ſcientis ad ⁊ in ſcīa ſit actus vel hitus quidā actꝰ dn̄t ⁊ habitꝰ recipiunt ſpēm ab ob̄o ſicut ſil̄r po^c paſſiōis terminat̄ ꝑ actꝰ ⁊ actus ꝑ ob̄a. ꝑꝑ qđ ſcīa recipit ſpēm ⁊ eē ab ob̄o ꝙ ſbꝫ ſcie. Ad hoc igit̄ ꝙ aliqs ſciens per ſuam ſciam de ſub̄o cie aliquid demōſtrat. oꝫ ipam ſciam preexiſtere ⁊ eſſe ſcīa aūt cū ſit actus vel hitus entitatem ſuam ⁊ ſpeciē hēt ſab ob̄o ꝙ eſt ſubm ſcie quia opꝫ ſubm p̄eſſe. vnde nō poteſt eē demr̄o de ipſo qꝛ tūc ſequeret̄ ſubm ſit̄ eſſe ⁊ non eē. ſil̄r ſciam de ipſa ſimul eſſe ⁊ non eſſe. Sed ſciendum ꝙ illud eſſe ꝙ non eſt demr̄abile de ſub̄o eſt eē ſumptuꝫ in ſuo habitu ſimpl̄r ⁊ nō ꝯctum ꝙ ſit ſumptum idem ē cū eo ꝙ quid ē cuiꝰ rō eſt qꝛ ſm Auicen. in ſua metha^a h̄ ſūt de primis ꝯceptionibꝰ intell̄s ⁊ iō nihil an̄ ea per q̄ demonſtrat̄. nam ſm eum ꝙ quidē ⁊ eē idē ſunt ſil̄r ⁊ pōt intelligi de eſſe tali ꝯcto .ſ. de eſſe talis ſubi. Si enim de triangulo eqlatero debeat demonſtrari aliqua paſſio nō ſolum oporteret ipſum eē triangulum ſed ēt eqlateruꝫ eſſe aūt qđ eſt eſſe actuale ꝙ hꝫ quodāmō in hoc nām accidentis ꝙ eſt preter eſſentiā ſubiecti vt noīe accn̄tis comp̄hendatur eſſe qđ eſt preter nām ſubiecti. q̄nis eſſe actuale compoſiti quodammodo reduci poſſit in genus ſub̄e ſicut motus ad naturam quia via eſt in vnam tale eſſe poteſt demonſtrari. ¶ Queſtio Secunda.

Quoniam itaqꝫ multipliciter dicitur ens: primum de eo quod ſc̄dm accidens eſt dicēdū qđ nulla ē circa illđ ſpeculatio. ⁊c̄. Tex. iiii.

Queritur vtrum ꝯn̄r accn̄a habeant aliquā entitatem ⁊ nāꝫ. ⁊ vī ꝙ ſic: quia que habent eſſe per ſe in genere habent quidditatem ⁊ nāꝫ accn̄a aūt ſunt huiꝰ quia habent p̄nta diſtincta ⁊c̄. ¶ P̄. motus oīs hēt fieri ad n^am aliquā ſed ad accn̄a fiet motꝰ. vt pꝫ 5° phycoꝝ. qꝛ motus eſt in tribꝰ predicamentis .ſ. in q̄titate vt augmentum in qualitate. vt alteratio. ⁊ in vbi. vt motus localis. ergo ⁊c̄. ¶ Solō h̄ augmentū verum ꝯcludit̄. nam accidentia hn̄t aliquam entitatem ⁊ aliquā nām dixerunt tn̄ quidam ꝙ nullam penitus entitatem ⁊ moti ſunt hac rōne. Cū enim ſm ꝑꝫ. 4° metha. ens de ſubiꝭ ⁊ accn̄tibꝰ dicat̄ anologice ⁊ ꝑ attributiōem ita qđ de ſb̄a dī prīo ⁊ ꝑ ſe qꝛ ſb̄a eſt q̄ ꝑ ſe hꝫ eſſe de accn̄te v̄o non niſi qꝛ attribuitur vni enti prīo ⁊ ꝑ ſe .ſ. ſb̄e ſicut ſanitas primo ⁊ nāe dī de ſanitate q̄ eſt in aīali vel in humoribꝰ. de cibo autē dr̄ ſanitas ꝑ attributionem ad illā eandem ſanitatem nūero que eſt in aīi ſil̄r in vrina non qꝛ ſit in ipſa aliqđ ſanitatis qꝛ eſt ſignificatiua ſanitatis ita dn̄t ipſi in accn̄tibus q̄ dn̄r entia non quia in eis vt in ſb̄o ſit aliqđ entitatis: ſed quia attribuuntur ſb̄e que ſola eſt ens tanq̄ꝫ diuerſe diſpōnes. ¶ Iſtud ſtare non pōt .ſ. ꝙ nullo modo habeāt aliqđ entitatis quia tūc nullā haberent diſſōnem nec ſimplicit̄ nec ꝑ additamenta. ¶ Alij dn̄t ꝙ hēnt eſſentiam ⁊ entitateꝫ eādem q̄ꝫ hꝫ ſb̄a eadem. ⁊ ſicut ſub̄a ſimplicit̄: ſimplicit̄ hꝫ qdditatē ita ⁊ accn̄a. ¶ Iſtud etiā ſtare non pōt quia tūc ſic accn̄s accidit ſb̄e ſimiliter ⁊ ſb̄a accidit accn̄ti ꝙ improbatur quia vt dicit̄ in p̄mo phicoꝝ ꝙ nāe eſt vniuerſali accidit. Itē Ariſt. dicit in 7° hꝰ loquens de accn̄tibus dicit ꝙ nō eſt dāda qdditas ſimpl̄r ſed ſm qd. ſm ꝙ ſūt entia oꝫ eniꝫ qđ latitudo ſmonis ſit vnaqueqꝫ re ſm ꝙ oꝫ ⁊ nec magis nec minꝰ danda eſt igit̄ accn̄tibꝰ eēntiali ⁊ nā vt ei ꝯpetit. ¶ Dicendū igit̄ cū Ariſ. .ſ. ꝙ accn̄tis hꝫ entitatē ſm diminutam ⁊ iſtud diuerſimode exponitur a qbuſdā qdā ſic dn̄t ꝙ ſicut in quolibet gn̄e eſt reꝑire vnū p̄mū ⁊ vni in vnū ad qđ reducūt̄ oīa illius gn̄is ꝙ qdeꝫ ē menſura oīum illius gn̄is. vbi gr̄a. Albedo que ē minimū i gn̄e coloris ⁊ ideo q̄to quidē magis ꝑticipat de albedine tāto plus vel minꝰ ꝑticipat de nā coloris. ita eſt ⁊ in ente. ⁊ iō neceſſe ē ponere ens vnū in quo prīo ſaluetur rō entis ⁊ q̄ ꝓpingora ſunt illi ſūt plus ꝑticipātis ens vt intelligentie poſt p̄mū immediate q̄ ſunt incorꝑales. ⁊ imāles pꝰ hos corꝑa celeſtia que ſm phm nec ſūt generabilia nec corruptibilia. ſūt tn̄ corꝑalia ⁊ mobilia ſaltim ad vbi pꝰ h̄ elaria corꝑa ⁊ ſenſibilia viuꝰ habentia nō nāe entitatis qꝛ ſunt generabilia et corruptibilia. ſic igit̄ ſm hoc accn̄tia hn̄t entitatē ſm diminutionē ſed h̄ via nō ē ſm mentē phi qui ponit 4° metaphiice ens non dici de ſubiꝭ ⁊ accidētibꝰ non penitus equoce ſicut dixerūt qdā aſſerentes accn̄a nulla ꝓrſus hēre nām nec penitus vniuoce ſicut dixerunt quidā alij ponentes ea hēre eandem nām et quidditatem q̄ꝫ et ſub̄a lꝫ diminuta eſſet reſpectu ſub̄e non tn̄ ita diminuta quin ſufficeret ad rōnem entitatis ſed media via que ponit ens de ſubſtātiꝭ ⁊ accidentibus anologice et per q̄dam attributionem. Nam in numero proprie eſt veritas predicationis et vnitas nature in genere quidem vnius nature reperte in pluribus licet illa natura complectius ſit i vna ſpē q̄ꝫ in alia. quare q̄dā aīalia dn̄t̄ ꝑfcā quedā imꝑfcā ꝓpter ꝙ latēt equiuocationes ⁊ anologice in gn̄ibus. vnitas autem attributionis ē ad vnū nūero vt frequēter diximus niſi ꝑ accn̄s aliqn̄ al̄r īueniatur non tn̄ ꝙ illa natura ꝑticipet̄ ab his que attribuuntur ei: ſanitas enim qua cibus dicitur ſanus per attributionem ad vnam ſanitatem ſcilicet ad illam que eſt in animali. nec eſt aliquid illius ſanitatis in cibo niſi ſic in effectiuo ſil̄r ⁊ vrina per attributionem ad illam eādem ſanitatem que eſt in animali dicitur ſana quia ſignificatiā ſanitatis. Similiter eſt in accidente, habēt enim accidentia entitatem ſm diminutiua h̄ modo ſicut ⁊ hꝫ diſſōnes .ſ. ex additamēto ⁊ h̄ eſt entitatis nō ſimpliciter denomiat

accñtis. quia qꝺ eſt ſm quid non denominat ſimpliciter ⁊ abſolute: ſed cum additamento. ſ. ꝙ quid ⁊ diminute. Si enim nullo modo nominaret ita ꝙ illa entitatis inueniretur in accidentibꝰ tunc ens de ſuba ⁊ accñtibus diceretur poſitus equiuoce quia vnum nomen ⁊ diuerſe rationes ſicut homo de homine vero non dicitur per eādē rationem ⁊ formam qua dicitur de homine mortuo. dī enim de homine vero per formam ⁊ nām ſuam. ſed de homine mortuo non per illam rationem ſed per māz q̄ aliquando fuit ſub illa forma. Sed ꝓpter h̄ vellet aliquis dicere ꝙ accidentia habent entitatem diminutam ſed nō tanta diminutione quin in ipſis ſit aliqua nā in qua bene ſaluatur rō entis q̄uis non incomplete vt in ſubi ſic dicens non euadit aliquid inconueniens ꝙ ens ſit genꝰ vniuocum ad ſubam ⁊ accidens. genus enim p̄tur de ſpēbꝰ ꝑ vnā nām reptam in ipſis ſpeciebus q̄uis illa natura i vna ſit complete ⁊ in alia incomplete ꝓpter qꝺ dictuʒ ē latēs equocationes in generibus ⁊ anologice. h̄ enim diminutio nē in altera ſpecieꝝ compatitur ſecum vnionem generis. Qꝺ igitur non vadit via Ariſt. dicendo. ſ. ens eē ad ſubam ⁊ accñs anologum neceſſario incidit in alteruʒ dictoꝝ inconuenientiū ⁊ qui dicit ens ad ſubam ⁊ accñs oīa equiuoce aut omnino vniuoce ⁊c̄.

¶ Explicit liber ſextus meth.

Ens igitur qꝺ principale ē non illud qꝺ eſt aliquid ens: ſed ens qꝺ ē ſimpliciter ē ſbā. Et principale dicit̄ multis modis. ⁊c. Tex. iiii.

¶ Liber ſeptimus metaphice. Queſtio prima.

Q Ueritur de illo verbo Ariſt. ꝙ ſba eſt prior accidente cognitione diffinitōe ⁊ tpe. Et querit̄ vtꝝ ſba ſit prior accñte tpe. ⁊ vī qꝺ non. q꞉ tūc eēt tp̄s ante tp̄s in infinitum. ſilr tp̄s poſt tp̄s in infinitum. gͦ ⁊c̄. ¶ Iteʒ ſm hoc tp̄s in tpe eē aut in tpe eſt menſurari tpe q꞉ ꝙ eſt in tpe menſuratur tpe ea autē que menſat tēpꝰ ⁊ p̄cedit ⁊ ſeq̄t quia ſicut ea que ſunt in loco claudunt̄ loco. ita ea que ſunt in tpe claudunt̄ ⁊ ſic tempus claudere tpeꝛ ⁊ ita an̄q̄ eēt tp̄s ⁊ poſtq̄ eēt tp̄s eēt tp̄s. ¶ Itē hoc dcm̄ phi aut intelligit̄ de accñte ſimplr aut ꝺ illo accñte qꝺ ē i ſba a qua cātur. Si intelligit̄ de quolibet accñte hoc ſtat̄ nō pōt q꞉ aliqua accñtia ſūt eterna ſm viā phi. vt motꝰ ⁊ tēpus ⁊ eterno ē nihil prius. Si āt intelligit̄ de accñte ꝙ in ſubo exiſtit ꝑ ſe. adhuc hic ſuba non eſt prior tpe q꞉ ſi ē ſba ipſa hʒ eē ſm eſſe actu eſt accñs. q꞉ ſm Auic. eſſe non ingredit̄ diffōnem. ⁊ iō ſi h̄ eēt ſuba eſſet an̄q̄ eſſet. Si aūt dicatur qꝺ ſuba eſt prior tpe accñte ꝑ accñs ſiue cōi nō tamen accñte ꝑ ſe adhuc h̄ nō vr̄ q꞉ q̄uis ſuba ſit p̄oꝛ hic accñte puta ꝙ lʒ hō ſit priꝰ hō q̄ ſit albus: nō tn̄ oī accidente eſt p̄oꝛ tpe. q꞉ q̄ cito ē hō tam cito hʒ aliqꝺ accidens ēt cōe q꞉ ſi factꝰ eſt ex non albo ⁊ non quocūqʒ ſʒ ex nigro. ⁊ ſic prius fuit nigro. ⁊ ita vlterius poteſt ꝓcedi. ¶ Solutio ſm quoſdam eſt ꝙ tempꝰ poteſt ſm̄ ꝓprie ⁊ ſm qꝺ eſt menſura oīum motuum vel ꝓ quacūqʒ duratione. ſimiliter ſuba pōt ſm̄ ſm qꝺ generalis ⁊ corruptibilis eſt prout habet eſſe hic ⁊ nunc ⁊ h̄ modo ſba nō p̄cedit accñs ꝙ eſt tempus. Uel ſuba pōt ſm̄ ſʒ eē eēntie ita q̄tum. ſ. eſt vl̄e. non qꝺ vl̄e ſm rem ſit in intellectu. i mo vl̄e eſt in rebus ⁊ accidit tali vl̄i eſſe in intellectu ſʒ talis ſubſtantia ⁊ ſi non tpe aliqua tamen menſura eē menſuratur. quia oē qꝺ eſt vl̄e eſt menſura vel eſt menſuratū ⁊ ſic accipiendo tp̄s ꝓ quacunqʒ menſura hoc modo ſba precedit accñs tpe ⁊ quia eēntia ⁊ nā ſic accepta nō eget ad ſui eēntiam aliquo accidente. ꝯmen. tn̄ ⁊ Auic. aliquaʒ ſnīam dant huiꝰ vbis dicentes ꝙ ſuba p̄cedit accidēs tpe hoc eē veꝝ de ſubijs ꝯpoſitis de his q̄ p̄cedūt tpe accñtia q̄ aduenīūt ſibi poſt ꝯpōem eoꝝ de his ēt que fiunt ſilr cū ipſa ꝯpōne ſubē adhuc eſt veꝝ. q꞉ ſuba. ſ. maᵃ p̄cedit accidentia hꝰ tpe in eodē ꝯpoſito pōt ēt dici alr ꝙ multa ſunt vā ꝑ ſe q̄ ſunt fl̄a per accñs h̄ enī ē nā hō per ſe non eſt albus. nec ꝑ ſe niger. nec per ſe medio colore coloratus. ſilr h̄ ē vā ſuba ē p̄oꝛ accñte tpe ⁊ in hoc ꝙ ſba ſepabilis eſt i

hoc fundat̄ phūs in declaratiōe illiꝰ dci. ⁊ ſi bn̄ in ſpiciat̄ in tribꝰ expōnibꝰ illiꝰ dci appareret ꝙ oīm pōnum radix ⁊ fundamētū eſt illud ideʒ ꝙ dicit Ariſ. Qꝺ lʒ ſuba nulla vn̄ ſi ſenſil̄ ſit ſine accñte tn̄ q꞉ nō eget ꝑ ſe accñte q̄tū ad ſuā eſſentiā ⁊ ꝑ ſe poſſit ſepari ꝓ tāto dʒ intelligi ꝙ p̄cedat accñs tpe vnde ſubſtantia rōne ſue eſſentie precedit accñs tpe ⁊ eē actuale ⁊c̄.

At v̇o neqʒ hoc ē ex eoꝝ numero que ꝑ ſe eē dicūt̄: aut nō ſcd̄m ſe. ⁊c. Tex. xii.

¶ Queſtio Secunda.

Q Ueritur ꝯſr̄ter vtꝝ accñtia habeant diffōnem ꝑ additamenta. ¶ Ad iſtā q̄ōnem aliq̄ ſic rn̄derunt. ꝙ ſicut in ſubijs repit̄: aliq̄d qꝺ eſt cōe. vn̄ ſumitur rō g̃nis. ⁊ aliq̄d ſpāle. vn̄ ſumit̄. rō dr̄e ita ⁊ in accñtibꝰ aliquid ē cōe ⁊ ſpāle. vn̄ pōt ſumi rō g̃nis ⁊ dr̄e ⁊ tunc coniungendo genꝰ ad differētiā hn̄s diffōnem aliquaʒ que nō erit ꝑ additam̄ta cū ſit abſqʒ pōne ſubi q̄tū ad aliq̄d ꝓ iſta pōne vī eſſe Ari. in hͦ 7ͦ metha. q̄ vult ꝙ in diffōne accñtiū cōium nō apponat̄ ſubm̄ Nam cū accñtia non ſint entia entis niſi ꝑ ꝯpatiōeʒ ad ſubm. Cū igr̄ qꝺ quidē rei ſit nr̄i intꝰ obm in oī q̄dditate accñtis explicite vel iplicite ponit̄ ſbm. ¶ Ad cuiꝰ euidentiā aduertendū ꝙ ſi h̄ dcm̄ dubiū hʒ ⁊ maxie vr̄ eē dubiū in accñtibꝰ cōibus q̄ dicit phūs diffiniri abſqʒ pōne ſubi ꝙ ſatis apparet ex diffōnibꝰ datis de ipſis. dn̄s enīʒ ꝙ albedo eſt color diſgregatiuꝰ viſus i qua diffōne nullū ſubʒ ponit̄. ¶ Et iō eſt notādū ꝙ etiā in iſta diffōne apponit̄ ſbm iplicite. nā ⁊ ſi hꝰ accñtia cōia nō determinēt ſibi ſbʒ rōne ſui determināt ſibi ſbʒ rōe ſui g̃nis. ſicut albedo determīat ſibi ſbʒ ratione coloris ꝓꝑ ꝙ eo ipſo ꝙ color ponit̄ in diffinitione albedinis ponit̄ ibi ſbm vl̄ coloris. ſ. corpꝰ termīatuʒ Nā cū ſꝑ ꝓ noīe poſſumꝰ accipe diffinitionē rationis maxime vbi ratio idem ē nomini ⁊ diffinitioni. vn̄ ſicut dicitur ꝙ albedo eſt color diſgregatiuꝰ viſus ita poſſumꝰ dicere ꝙ albedo eſt extremitas ꝑſpicui in corꝑe terminato diſgregatiua viſus. pʒ igit̄ ꝙ ſemꝑ idiffinitione accñtis ponit̄ ſbm iplicite vel explicite. ¶ Et ratio āt q̄re accñs hʒ diffinitionē ꝑ additamenta ex tribꝰ collr̄. nā diffō ꝑ ſe ad tria vī hr̄e ꝯpationem. ſ. ad diffinitū ad nr̄m intelꝫ ⁊ ad ꝑtes diffōnis ad diffiᵐ ꝑ ſe ꝯpat̄. q꞉ oʒ diffōnem eſſe ꝓportionabilē diffͦ. q꞉ ſm phm oʒ eē ꝓportionē totius ſmonis ad totā rē. i. totiꝰ diffōis ad totū diffinitū. ¶ Itē diffͦ vr̄ hr̄e ꝯpationē ad nr̄m intellcm̄. Nā ꝙ q̄d ē vī eē obm intꝰ ꝙ q̄dē āt per diffinitionem exp̄mit̄ ꝓꝑ qꝺ diffinire intell̄s ſimplicis eſt accñtia. ¶ Itē difͦ vī hr̄e per ſe ꝯpationem ad ſuas ꝑtes. ſcribit̄ enī in h̄ ſeptio ꝙ diffͦ eſt ſmo oīs aūt ſmo hʒ ꝑtes vī ergo per ſe diffōni cōpetere ꝙ ſit ꝑtium ꝯtēpꝉa. ¶ Ex his igit̄ tribꝰ ad que diffō ꝑ ſe ꝯpari vī arguere poſſumꝰ diffinitionem accñtiū ex additamento eē. prio enim apꝑet ꝯpando diffinitionem ad ip̄m accñs cꝰ eſt. nā cū ip̄m accñs non habeat entitatē ſed ſicut oīa ſana attribuūt̄ vni ſano ſic oīa accñtia attribuuntur vni enti ⁊ ſicut non pn̄t intelligi alia ſana inq̄tuʒ ſana niſi per attributionē ad illud ſanū reſpcū cꝰ dicūt̄ oīa alia ſana ita non pn̄t intelligi accidētia eē entia niſi per attributionem ad illud ens reſpcū cꝰ dn̄r entia. cur apꝑet ꝙ ſemꝑ indiffinitionem accñtia oʒ exponi illud ſubʒ per qꝺ accñs hʒ eē vt ſit ens cum non diffiniat̄ niſi ſʒ qꝺ eſt ens. Iſta aūt veritas ꝙ diffinitio accñtis eſt per additamenta. nō ſolū apꝑet ꝯparando diffinitionē ad accidens cuiꝰ eſt ſed h̄ apꝑet ꝯpando eē ad intellꝫ a quo format̄ nā ſemꝑ intellectꝰ intelligendo aliq̄d format illud formatū ꝑ intellcm̄ vel erit enūciatio cū itelligit ꝯpoſita vel eſt diffinitio cū intelligit ſimplicia. iſta aūt diffͦ q̄ format̄ ab intellectu cū intellcm̄ terminet. ideo dī terminꝰ cognitionis dī vt hꝫ 5ͦ hꝰ. cū ergo aliq̄d qꝺ non terminet q̄diu eſt ip̄m dependens. ⁊ cū ip̄m accñs ſit ſemꝑ dependens ad ſubm nūq̄ accñtis itellcm̄ termiabit nec erit terminꝰ ⁊ ꝑ ꝯn̄s diffō niſi ibi apponat̄ ſubm ꝑ cꝰ appōnem illa dependentia terminetur. ¶ P. cum nr̄a cognitio incipi-

at reb⁹ oꝫ ꝙ ſicut res ſe hẽt ad eẽ ita ſe hꝫ ad cognoſci ea
vero que neqꝫ ſm eſſe actuale nec ſm eſſe eſſentie ha-
bet eſſe ſeparatum nullo modo ea intellectus intelliget:
ſꝫ qꝛ accidentia nõ habent eẽ ſepatũ nec ſepantur ⁊ ſi ens
nec ſm eẽ actuale nec ſm eẽ eẽntie: quia poſteriora ſunt ⁊
ad aliã depẽdẽtiã hẽat intellectus intelligendo intelligit ac
cidẽtia per ſubm: ⁊ qꝛ ꝙ intellectũ informat in intelligen
do. illud ẽ diffõ iuxta illud ꝙ hr̃ in fine. 4. pꝫ ergo ꝙ cõ-
parãdo diffõnem ad intellectũ. diffõ accidentis eſt ꝑ ad-
ditamenta. ¶ ſ[?]ꝫ ⁊ tº. ſ. ꝯpando diffõnem ad ſuas par-
tes. Nam diffõ que non ẽ per additamenta tanqꝫ ex par-
tibus conſtat ex genere ⁊ dr̃a. ita ꝙ illud ꝙ ſe hꝫ vt pot̃e
ſe hꝫ vt genus ⁊ illud ꝙ eſt ibi vt actuale eſt ibi vt diffe-
rentia. Cum igit̃ diffinimus ſimũ ⁊ dicimus ꝙ ſimus eſt
naſus cauus. ſi iſta diffõ eſſet non per additamenta cũ na-
ſus ſit ibi pot̃e. cauitas vero actuale. quia naſus eſt mã in
qua fundatur cauitas: ⁊ ſemper mã ⁊ ſubm ſe habent vt
poſſibile reſpectu actualitatis ⁊ forme ſequeret̃ ꝙ ſe ha-
beret vt genus ⁊ cauus vt dr̃a ⁊ ſi hoc eẽt accideret incon
ueniens: ⁊ ſi concederemus ꝙ cauus eẽt dr̃a ſimi ſeque-
retur cauus ſigᵃret. eẽt ideꝫ ꝙ ſimus. Itẽ ſi concederem⁹
ꝙ naſus cauus eẽt genus ⁊ dr̃a cõcauũ ad ſimũ. dicendo
naſum ſimum bis dr̃etur naſus. ꝙ ſi tamen concederem⁹
ſimul vterqꝫ coniunctim. ſ. ꝙ naſus eẽt genus ⁊ dr̃a cauũ
dicendo naſus ſimus. ĩficies dr̃etur naſus ⁊ quia iſta tria
inconuenientia ſunt. nam inconueniens eſt cauum eẽ ideꝫ
ꝙ ſimum cum ſimũ non poſſit intelligi ſine naſo. cauum
autem poſſit ⁊ cum cauum poſſit eſſe in aliquo ſubiecto ĩ
quo non poſſit eſſe ſimus. Itẽ cuꝫ recte poſſit addi ꝓprie
tas ſubiecto. ꝓpter h̃ licite poteſt dici naſus ſimum. incõ-
ueniens eſt ꝙ in tali dicto cõmittatur nugatio. ſ. ꝙ bis di-
catur viſus. vel ꝙ magis eſt inconueniens. ꝙ. ſ. infinicies
dicatur naſus ꝙ aũt hoc ſequatur ſic pꝫ. Nam ſi cauũ eẽt
differentia ad ſimum cauum conuerteretur cum ſimo. ⁊
eſſet idem cum ſimo. Nam cum ſemper diffinitio ꝯſtat
ex vna dr̃a ſolum. illa dr̃a de neceſſitate conuertitur cum
diffinito ⁊ rõ eſt quia ſi aliqua ratio conſtãs ſoluꝫ ex dua
bus partibus conuertitur cum aliquo nomine ſi vna illa
rum partiũ ſe habet vt contrahens ſolum ⁊ alia vt cõtra
cta ſolum illa que ſe habet vt contrahẽs de neceſſitate cõ
uertitur cuꝫ illo nomine. vt ſi animal rõnale conuertatur
cum hoĩe ⁊ rõnale ſolum contrahit al̃ ita ꝙ non contrahi
tur. quia nulluꝫ diuidentiũ vel diuidens excedit aliquod
diuiſarum. Unde cum aĩal diuidatur per rõnale ⁊ in rõ-
nale. impoſſibile ꝙ rõnale excedat animal qꝛ igit̃ rõnale
ſolum contrahit al̃ ⁊ non ꝯtrahitur de neceſſitate conuer-
titur cum homine. Si enim non conuertitur aut eſt qꝛ ex
cedit aut quia excedere. ſed excedit ergo eſt aliquod rõna
le ꝙ non eſt homo. Et tunc quero de illo ꝙ non ẽ homo
vtrũ. ſ. ſit animal aut non. Si diceretur ꝙ ſit animal ha-
betur contrariũ dicti. ſ. ꝙ ẽ aliquod rõnale ꝙ non ẽ homo
ꝙ fuit ꝯ hypoſtaſim cũ dicebatur ꝙ aĩal rõnale conuerti
tur cum hoĩe. ſi autem illud rõnale ꝙ non eſt homo non
ſit animal adhuc habetur contrarium hypoſtaſis. ſuppõe
batur enim ꝙ rõnale ita contraheret aĩal ꝙ aĩal non ꝯtra-
heret rõnale qd̃ ſi tñ aliquod rõnale non eẽt animal ſeque
retur ꝙ animal contraheret rõnale ẽt ſi homo excederet
rõnale ad hoc haberetur contrarium ypoſtaſis. quia. ſ. re
periret̃ aĩal homo qui non eẽt rõnalis ⁊ ſi non eſſet rõna l̃
non eſſet rõnale animal ⁊ ita haberetur contrarium dcĩ.
Supponebatur enim ꝙ rõnale animal conuerteret̃ cum
homine. pꝫ igitur ꝙ quotienſcunqꝫ in aliqua diffõne po-
nitur genus ⁊ vna dr̃a ꝙ illa differentia de neceſſitate con
uertitur cum diffinito. ſi igit̃ eẽt bõa diffõ ipſius ſimi na-
ſus cauus ⁊ non eẽt per additamenta eſſet ibi ſolum vna
dr̃a. ſ. cauum. ⁊ ita conuerteretur cum ſimo ꝙ declarare
volumus. Poſtq̃ꝫ eñ declarauim⁹ pm⁹ declarem⁹ ſm
. ſ. ꝙ ſi naſus eẽt ibi vt genus: dicendo naſus ſimus bis di
ceretur naſus. Nam ſemper loco noĩs cuiuſlibet põt acci
pi diffõ: vt pꝫ per phm̃. ſi ergo loco ſimi accipiatur diffõ
ſimi. ſ. naſus cauus. ⁊ ita dicendo naſus ſimus ẽ dr̃e na-
ſus naſus cauus. ⁊ ita bis dicitur naſus. Si concedimus
ꝙ naſus ſit genus ad ſimum. ꝙ ſi tñ concedim⁹ vtraqꝫ ſi
mul. ſ. ꝙ naſus genus ⁊ ꝙ cauus ſit dr̃a. tunc dicendo na
ſus ſimus. infinicies dicitur naſus. Nã loco ſimi accipiã
diffinitionem eius. ſ. naſus cauus ⁊ tunc bis dicitur naſus
⁊ erit dictum naſus naſus cauus. ⁊ quia cauus cũ ſit dr̃a
vt dictum eſt conuertitur cum ſimo ⁊ eſt idem cũ ſimus
tunc loco cum accipiam ſimum ⁊ loco ſimi accipiam dif-
finitionem ſimi. ſ. naſus cauus ⁊ tunc cur diceret̃ ibi na-
ſus ⁊ quia ſemper pro cauo accipiam ſimum ⁊ pro ſimo
diffinitionem ſimi: infinicies ibi diceretur naſus. ⁊ ita vt
pꝫ ꝙ ſi naſus ſimus non eẽt diffinitio per additamenta ꝙ
ſequeretur tria inconuenientia que narrat phus in lr̃a. ſ. in
h̃. 7º. ſ. ꝙ cauum ſit ideꝫ ꝙ ſimum ꝙ ſequeretur ex eo ꝙ
cauum ponitur dr̃a ſimi ꝙ dicendo naſus ſimus bis dice
retur naſus ꝙ ſequitur ex eo qd̃ naſus ponitur gen⁹ ſimi:
⁊ ꝙ ĩfinicies dicatur naſus ꝙ ſequit̃ ex vtroqꝫ. ſ. ex eo qd̃
naſus eſt ibi vt genus ⁊ cauus vt dr̃a. ſed ſi ſic dicimus ſi
cut credo bene eſſe dictum: vt nunc dictum eſt ex iſta vl-
tima declaratione tria dubia conſurgunt. primum eſt qd̃
non videtur ꝙ oporteat ꝙ naſus ponatur genus ſimi ad
hoc ꝙ ſit nugatio dicendo naſus ſimus. Nam ſemper ꝓ
ſimo poſſum accipere diffinitioneꝫ ſimi. ſ. naſus cauus et
ita naſus cauus abſqꝫ aliqua ypoſtaſi implicabitur nuga-
tio ⁊ idem erit ꝙ naſus cauus. ¶ 2ᵐ dubium eſt quia di
cebatur ꝙ ſi cauum eſſet differentia ſimi ꝙ ſi conuertere-
tur cum ſimo ⁊ idem eſſet ꝙ ſimum ⁊ qd̃ ſemper pro ca
uo poſſemus accipere ſimum ꝙ non videtur verum. nã
ſi rationale eſſet vltima differentia hominis eſt bona dif-
finitio hominis animal rõnale bene ſequeretur ꝙ rõnale
conuerteretur cum homine: ſed non ſequeretur ꝙ rõna-
le eſſet idem ꝙ homo ⁊ ꝙ vnum poſſemus accipere lo-
co alterius quia tũc ſequeretur ꝙ ſicut homo eſt animal.
ita rationale eſſet animal rationale ⁊ tunc genus predica
retur de differentia ꝙ eſt contra Ariſt. 3º metaphꝭice ⁊ in
7º thopicoꝝ. vbi dicitur ꝙ ſi genus predicaretur de dif-
ferentia tunc vnũ animal eſſet multa aĩalia. ¶ 3ᵐ dubiũ
ẽt ex iſto dubio trahitur certum. Nam dicendo hõ ani-
mal infinicies dicetur animal. ſicut dicendo naſus cauus
infinicies dicitur naſus ꝙ non eſt verũ quia non ſemper
pro rationali poſſum ſumere hominem q̃uis pro homi
ne poſſum ponere diffinitionem hominis. ¶ Circa pmũ
notandum ꝙ aliquid dat intelligere aliud dicit̃ vel ex eo
ꝙ eſt de primo intellectu: vel ex eo qd̃ eſt de ſecundo. d̃
primo intellectu rei dicũtur eſſe ea que ſunt de eſſentia
rei. ſicut genus ꝙ eſt de primo intellectu rei dicunt̃ eſſe
ea que ſunt de eſſentia rei ſicut genus qd̃ eſt de primo in
tellectu ſpeciei de ſecundo intellectu rei dicuntur eſſe ea
que non ſunt de eſſentia rei tamen propter dependentiaꝫ
q̃ꝫ ad ea res dantur intelligi per rem differentia auteꝫ in
ter iſta ⁊ illa eſt h̃ quia ea que ſunt de primo intellectu q̃ꝫ
tumcunqꝫ apponantur ſemper intelliguntur. Nam q̃ꝫtũ
cunqꝫ apponatur animal dicendo animal homo ſemper
ibi intelligitur animal ⁊ ratio ẽ quia cũ ſit de eẽntia hoĩs
h̃ ꝙ dico animal propter appõnem animalis ad hominẽ
non tollatur eſſe hominis ab homine propter talem ap-
poſitionem non remouetur ea qua animal intelligitur in
hoĩe. ⁊ ideo cum apponitur aĩal hoĩ adhuc animal intel-
ligitur in homine. Ea autem que ſunt de ſecundo intel-
lectu ſiue apponantur intelliguntur: ſed ſi apponantur nõ
vlterius intelliguntur. vnde dicendo duplum per ſe dat
intelligere dimidium. ſed dicendo duplum dimidium.
vlterius dat intelligere dimidium. ita dicendo ſimũ dat
intelligere naſum: ſed dicendo naſum ſimum non vlteri⁹
dat intelligere naſum. ⁊ ratio huius eſt quia vnum rela-
tiuoꝝ non eſt de eẽntia alterius ſed ſolum per ſe habet d̃
pendentiam ad illud ⁊ ex tali dependentia dat intellige-
re ipſum ⁊ quia vt dictum eſt ſubiectum non eſt de eſſẽ
tia paſſionis ſed ſolum paſſio per ſe habet dependentiaꝫ
ad ſubiectum. ⁊ ideo quãdo ponitur ſine ſubõ ⁊ vnuꝫ re
latiuoꝝ ſine alio ꝓpter dependentiam que eſt ibi: quia
talis depẽdentia nõ ẽ termĩata paſſio dat intellĩre ſbm et
vnũ relõꝝ aliud ſed aliquando relatiuuꝫ addit̃ relatiuo

⁊ paſſionem additur ſ̄bm q̄ dependentia q̄z habet vnuz
relatiuoꝝ ad aliud relatiuū terminata eſt ⁊ amota eſt ꝑꝑ
appōm alterius q̄ dependētia erat in cauſa quare daret
intelligere aliud r̄l̄m ⁊ amota cā.ſ.dependentia amouet̄
effectus.ſ.intell̄s alterius relatiui ⁊ ideo dicit Ariſto. in
libro ethi. ꝙ non debemus ꝯcedere ꝙ idē ſignificet nom̄
⁊ oꝛ̄o.ut ꝙ idem ſignificet duplum per ſe ſumptū ⁊ du/
plum dimidio additū q̄ duplum per ſe ſumptū dat ītel
ligere dimidium ſ3 addito dimidio nō amplius dat ītel
ligere dimidium ⁊ ſicut eſt ex ꝑte relatiuoꝝ ita eſt ex ꝑar
te paſſionis q̄ paſſio per ſe ſumpta ꝓpter dependentiaz
quā habet ad ſ̄bm dat intelligere ſ̄bm ſed paſſio ſumpta
cum ſ̄bo q̄ illa depēdentia eſt āmota non vlterius dat in
telligere ſ̄bm ⁊ ideo nō debemus concedere ꝙ idem ſi/
gnificet ſimū per ſe ſumptum ⁊ ſimū cum ſ̄bo.ſ.cuz naſo
q̄ ſimum per ſe ſumptum dat intelligere naſum ſ3 ſimū
cum naſo nō vlterius dat ītelligere naſuz: ⁊ ideo dd̄o na
ſus ſimus inq̄ztum ponitur ꝙ ſimus ſit quedā r̄l̄o ⁊ ꝓꝑe
tas naſi nullum incōueniens ſequit̄ nec aliqua nugatio eē
ibi cognoſcit̄ ſ3 ſi naſus poneret̄ genus ſimi tūc naſus eēt
de pꝛimo intellectu ſimi ⁊ iō q̄ztūcunq3 poneretur ſꝑ in/
telligeretur ⁊ ideo dd̄o naſum ſimū non eſt nugatio ſim
pl̄r loquēdo niſi hac ſuppōe.facta ꝙ naſus ſit genus ad ſi
mū ꝙ pꝛimo tanq̄z dubitabile ponebat̄. ¶ Ad ſ̄m dubi
um declarandū eſt notandū ꝙ genus ⁊ d̄ia in diffinitio/
ne accidentiū non ſumunt̄ ſicut in diffinitione ſubſtantiaꝝ
Nā in diffinitione ſ̄baꝝ ꝙ eſt ibi potētiale ſe h3 genus vt
⁊ ꝙ eſt actuale ſe h3 vt d̄ia vt aīal ſe h3 vt genus ⁊ rōna/
le vt d̄ia ⁊ ideo diffinitū ⁊ ꝙ eſt ibi potentiale cadunt di
recte in eadem linea predicamētali vt homo ⁊ aīal tamē
diffinitum cum eo ꝙ eſt ibi actuale.nō cadit in eadem li
nea vt homo ⁊ rōnale. Nam homo cadit in recta linea.
rationale vero a latere ſ3 in diffinitione accidentiū eſt mo
dus cōtrarius: q̄ illud ꝙ eſt actuale eſt ibi ut genus ⁊ ꝙ
eſt ibi potētiale eſt ibi ut d̄ia vnde cauus eſt ibi ut g⁹ pro/
pꝛie loquēdo. Nam ſicut aīal in ſe acceptum ſtat genera/
liter. ⁊ cum additur ſibi rōnale ſpecificatur ⁊ ſtat pro ho/
mine ſic cauū in ſe acceptum ſtat generaliter pro omni ca
uo ⁊ cuz addit̄ ſibi naſus ſpecificatur ⁊ ſtat pro ſimo ⁊ iō
ſicut in diffinitione ſubſtantiaꝝ diffinitum ⁊ illud ꝙ erat
ibi potētiale ſicut genus cadebat in eadē linea ut homo ⁊
aīal ita ⁊ in diffinitione accidentiū diffinitum ⁊ ꝙ eſt ibi
actuale ut gen⁹ cadunt in eadē linea ut ſim ⁊ cauus ⁊ ideo
ſicut in diffinitione ſubſtantiarum non ualebat rōnale con
uertebatur cum hoīe qd̄ erat idem qd̄ homo ⁊ ꝙ vnum
poterat accipe pro alio ⁊ loco alterius ꝙ rōnale ⁊ homo
non cadunt in eadem linea ſ3 ſi aīal conuerteretur cū ho/
mine eſſet idem qd̄ homo ⁊ vnum poſſet accipi loco alte
rius q̄ tunc nō differret niſi ſicut ueſtis ⁊ indumentū. cū
igit̄ cauum ⁊ ſimū cadant in eadem linea ſi ſimū conuer/
teretur cū cauo eſſet idem ⁊ vnū poſſet accipi pro a° ꝑꝑ
ꝙ p3 qd̄ illa argu° bona erat in tali materia.ſ.in diffinitio
ne accidentiū non tn̄ valet in diffinitione ſubſtantiarū pro
pter qd̄ ⁊ ſc̄d̄m dubium remō. ¶ Cum autem 3° dubi/
tatur qd̄ dd̄o aīal homo ꝙ animal infinicies dicetur. du/
pliciter rn̄deri pōt p° qd̄ ſi hoc ꝯtra concederet̄ nihil ha/
beretur cōtra nos.ſ̄m qd̄ ſpectat ad preſens.negocium.
Nam vno incōuenienti dato multa ſequunt̄ ⁊ q̄ incon/
ueniens eſt ſpeciē addere generis ſi ex inconuenieti ſequa
tur incōuenienti.nihil incōueniens. Sed q̄ pꝛopꝛia paſ/
ſio pꝛopꝛie addit̄ ſ̄bo pꝛopꝛio ex tali additione nō ſequit̄
inconueniēs niſi ad aliud qd̄ eſſet inconuenienti eſſet ſup/
poſitum ⁊ illud inconueniēs erat ꝓpter ꝙ ſequebatur in
conueniens.dicebat̄ enim naſus ſimus. ⁊ addebat̄ pꝛo/
pꝛietas.ſ̄bo ex eo qd̄ ſupponebat̄ accidentia habere diſ/
finitionem ſimpliciter tū q̄ dd̄o aīal tū q̄ dd̄o al̄ homo
non d̄r ibi infinicies al̄.⁊c̄.al̄ homo: homo non dicit̄ infi
nicies ⁊ ideo poſſumus rn̄dere per interēptionem.ſ. ꝙ
dd̄o naſus ſimus infinicies dicet̄ naſus tn̄ dd̄o homo al̄
non infinicies dicetur aīal ⁊ eſt ratio. q̄ ſi pro ſimo acci/
perem diffinitionez ſimi.ſ.naſus: cauus dd̄o naſus ſimus
tunc bis haberē naſum et q̄ ſemꝑ pro cauo poſſum acci/
pere ſimū et pro ſimo diffinitionem ſimi in infinitum po
neretur ibi naſus ſ3 dd̄o homo aīal.pro hoīe acciperē aīal
rōnale et ita bis haberez aīal ſ3 q̄ ꝓ rationali non poſſez
accipere hominē ſicut pro cauo poteram accipe ſimū iaz
non eſſet proceſſus in infinitū in appōne aīalis ſicut in ap
poſitione ſimi non erat hac ꝓceſſus in īfinitū. Patefactis
dubijs concludamus tripliciter eſſe declaratū acciña non
habere diffinitionē ſimplicez p° cōparādo diffinitionē ad
diffinitū cuius eſt diffinitio.ſc̄d̄o comparādo eam ad in/
tellectum a quo formať.tertio cōparando ipſam ad ꝑtes
in quas diuiditur.ſ.ad genus et differentiam per que de
claratum qd̄ propoſuimus et queſtionis huius veritas
elucēſcit.etcetera.

Utrum autem idem eſt aut alterū ꝙ quid erat eſſe ⁊ vnumquodq3 perſcrutanduz eſt: eſt enim aliquod.⁊c. Tex.xx.

¶ Queſtio Tertia.

c **Onſequenter** querit̄ vtrū res ſit idē cū ſua q̄d
ditate ita ꝙ ipſa ſit ſua q̄dditas. et videť ꝙ ſic
q̄ in ſubſtātijs idez predicať de ſe ipſo et hoc
pꝛecipue in indiuiduis ſ̄be q̄r ſi pro noīe ponatur diffini/
tio que dicit quidditatē videť ꝙ ī talibus idez eſt d̄re ꝙ
diffinitum eſt ſua quidditas. ¶ Itē predicatū ſtat pro n̄a.
ſed quidditas dicit nām q̄ poteſt p̄dicari de eo cuius eſt
q̄ erit idem cum eo de quo p̄dicatur. ¶ P̄. diffinitū di
cit totū ſimiliter diffinitio ſiue quidditas dicit formā que
eſt totius et totu3.totum autē de toto pōt predicari.ergo
etc̄. ¶ Contra ſi hn̄s quidditatē eſt ſua quidditas.tunc q̄d
ditas h3 quidditatē et ſic in infinitum et ideo hn̄s quiddi
tatem non ipſa ſua quidditas.dd̄m qd̄ difficultas in hac
queſtione eſt ex eo ꝙ non videť quō ſit idem quidditas
cum eo cuius eſt quidditas. Auicē. enim dicit 7°. meth.
ſue ꝙ in his que ſunt per ſe.ſcilicet in ſubſtātijs eſt idem
quidditas cum eo cuius eſt quidditas. In alijs autez nō
propter ꝙ difficilis eſt et de per ſe et de eſſe idē aliquid
cum alio. Nam eſſe idē aliquid cum alio ut hoc eſſe idez
huic eſt dupliciter. Aut qd̄ nihil ſit in hoc ꝙ nō pertineat
ad naturā.ſcil3 cum quo eſt idē et hoc eſt dicere qd̄ non
habeat aliq̄d extraneum qd̄ non ſit de natura illius alio
modo intelligit̄ hoc eſſe idem huic.ſcil3 ꝙ hoc ſit h̄ dire
cte. Similiter eſſe per ſe dicit̄ intelligitur aut q̄ aliq̄d nō
h3 eſſe in alio vt in ſ̄bo ſicut accn̄s in ſ̄bo h3 eſſe.aut per ſe
enim eſt ꝙ nō h3 aliqd̄ accn̄s nec implicat aliqd̄ accn̄s in
his que nō ſunt in ſ̄bo vt accn̄a.quidditas eſt idem cū eo
cuius eſt.i.nō comp̄hendit aliq̄d ꝙ non ſit de n̄a eius cu
ius eſt q̄dditas.ſ3 per hūc modū illud cuius eſt q̄dditas
non oīo eſt idē quidditati.q̄ l3 nō in ſe.tn̄ rō ſuppoſiti ſin
gularis.ſ.īplicat aliq̄d ꝙ nō eſt de nā quidditatis.ſ. mā3
hanc ſigͣtā que eſt per accn̄s idē quidditati. ¶ Propter
ꝙ aduertendū ꝙ īplicare aliqd̄ accn̄s.hoc eſt tripl̄r.que
dam.n.ſunt que nͨ per ſe hn̄t accn̄s nec per aliud impli/
cant vt eſt cauſa p̄ma. Aliqua vero ſunt que per oēm mo
dū implicāt aliqd̄ accn̄s vt ſunt ſ̄be ſenſibiles. quedā aūt
ſunt que medio modo.ſ.que ꝑtim īplicant ⁊ ꝑtim non vt
intell̄e. Que pꝛimo⁹ nihil implicāt nec per ſe nec ꝑ accn̄s
de hui⁹ per oēz modū p̄t predicari ſua q̄dditas ⁊ oīo idē
ſunt ſua q̄dditas ⁊ ſuū eſſe que vero per eſſe in modū im
plicant aliqd̄ accn̄s vt ſ̄be ſenſibiles iſta non ſunt penitus
idē cū ſua quidditate abſtractiue loquēdo q̄ īplicāt mām
que non ſolū eſt aliq̄d quidditatis ſ3 in rōe ſuppoſiti ma
teriā hn̄t ſingularē que eſt extra naturā q̄dditatis. Que āt
medio mō ſe hn̄t vt intell̄e.que l3 nō implicent hanc ma
teriā implicant tn̄ eſſe actuale ⁊ iō medio mō idem ſunt
cū ſua quidditate ⁊ nō oīo idem. l3 pluſq̄z ſ̄be ſenſibiles
propter ꝙ dn̄t quidam ꝙ intell̄e non ſunt ſua q̄dditas l3
tamē Auer. expreſſe velit ꝙ ſic. ⁊ etiaz Auicē. h̄ quodam
modo innuit ſed verba ſua poſſunt expōi vt habet vide/
ri ſupra 8°. metha. q̄ āt in ſubſtātijs ſenſibilibus nō poſ/
ſit predicari ſua forma in abſtractione vt dicať homo eſt
humanitas. vt tamen cauſa hui⁹ appareat aduertendum.

ꝙ totum ⁊ pars oppoſitos modos habent in cõcludendo ⁊ excludendo q̃to enim totum plura includit ⁊ pauciora excludit tanto verius hꝫ rationeꝫ totius ⁊ econuerſo. de parte q꞉ q̃to ps pauciora includit ⁊ plura excludit tanto verius habet rõnem partis. Ex quo patet ꝙ cõtra rationem partis eſt de aliquo p̃ri. Nam predicatio ſbalis eſt ratione incluſionis ⁊ ꝯtinentie ⁊ totalitatis. ⁊ ideo quando genus vt al' p̃tur de homine tunc non habet rationeꝫ partis ẜm rem ſed ẜm rõneꝫ. ⁊ ideo dicitur 4°. topicoꝝ ꝙ ſi genus eſſet pars ſpẽi non predicaretur de ſpẽ. Nunc autẽ quedam ſunt que non ſolum nõ excludunt ſed includūt ẽt per accidens vt ſbe ſenſibiles ſingulares. quedam autem ſunt que nec includūt nec excludunt per accidens aliquod implicant tñ ratione ſuppoſiti per accidẽs in quo ſuppoſito habent eſſe ꝙ per ſe implicãt accidens nec hñt repugnantiã ad illud licet non includãt nec excludant de ſe. vt natura ſumpta in cõcreto vt homo ⁊ aĩal que in predicamento ſtant pro nª. que quidẽ in ſe homo ⁊ aĩal non ſolum ſignificant formã ſed etiã aggregatum ⁊ q꞉ in ꝯcretione minus excludūt eo ꝙ nõ repugnant alicui per accidens magis hñt rationeꝫ totius. Quedam autẽ ſunt que non includit ſed excludūt per accidens. non tñ repugnant accidenti eo ꝙ pñt eſſe in aliquo ꝙ includit per accidens vt humanitas. humanitas eſſe per accñs excludit vt in abſtractione ſignificatur ꝓpter ꝙ hꝫ magis rationeꝫ partis ⁊ ideo non p̃tur niſi in ꝯcretione. ſ. aĩal vel homo ꝙ quidem nõ tot excludit. plura tamẽ includit ⁊ ideo magis rationem totius. ⁊ q꞉ in primo eẽ non põt eſſe in ſuppoſito eius aliqua natura que repugnat ſue quidditati ideo ipm̄ in abſtractione ⁊ in concretione eſt omnino ſua quidditas ⁊ entitas. ⁊c̄.

In dictis vero ſcõm ſe ſemper neceſſe eſt idem eſſe. ⁊c. Tex. xx.

Queſtio Quarta.

q **Queritur** ꝯñr. vtrum quidditatis ſit quidditas vt dicit Auer. ſuper 6°. meth. ⁊ videt' ꝙ non q꞉ ꝙ quid eſt terminus cognitionis vt dicit' 5°. metha. quia non reſoluentur vlterius ab intellectu. ⁊ ideo cum nõ reſoluatur in aliquã ſtabit igit' in prima q̃dditate ita ꝙ eius non erit aª quidditas. Item ꝙ quidẽ eſt de intellectu ſimplicium. ſimplicia autẽ non reſoluuntur in aliud ergo ⁊c̄. P̃. omnis actio intel'lis eſt ſill's aut diffinitio. que actio eſt ratio quedam. diffinitio autẽ eſt primᵐ ſill'i quare diffinitio eſt prima actio intꝰ que vlterius in vlteriorem non reſoluetur. Cõtra ſr' primũ phycoꝝ. dicit cõmentator. ꝙ quid eſt. intra materiã primam ⁊ formã vltimam eſt materia ⁊ forma cõpoſiti quare forma ĩter media poterit reſolui in vlteriorẽ formam quare ⁊ in quidditatem. Circa hanc queſtionẽ diuerſimode ſentit' a pipateticis Empedocles enĩ volens oſtendere ꝙ noſter intel'ls poſſit intelligere ſubſtãtias ſepatas dicit ꝙ poſſumus abſtrahere quidditatẽ a quidditate ⁊ ab illa aliã donec tandem deueniamus ad quidditatẽ omnino ſimplicẽ ⁊ h' erit intelligentia ſepata Auer. aũt ſuper 3°. de anima illud argᵐ partim ꝯcedit ⁊ partim negat dicens ꝙ verũ eſt ꝙ conuenit abſtrahere quidditatẽ a quidditate donec perueniamus ad quidditatẽ ſimplicem ſꝫ erit eiuſdem generis cũ prima quidditate a qua ſit abſtractio. erit enim ſbe ſenſibilis. vñ non ꝓpter h' intelligĩus ſba ſeparatas q꞉ alia eſt q̃dditas ſubſtãtie ſeparate ⁊ alia ſbe ſenſibilis. videtur ergo velle cõmentator. ꝙ quidditas poſſit hẽre aliam quidditatem vlteriorẽ Ariſ. tñ perypateti. dux vr' in 1° 7°. negare ꝙ quidditas ſit quidditatis. vt igit' pateat iſta diuerſitas. dõ ꝙ eſſentia quidditas ⁊ nã ideꝫ ſunt. dĩa forte ẜm rõnem. ſ. vt dicatur eẽntia inq̃tum dat eſſe quidditas ꝓut eſt obm intellectus. nr' vero inq̃tum in ſe cõſideratur vel prout eſt primᵐ motus vel ſaltim alicuius operationis: ⁊ q꞉ eſſentia eſt idẽ ꝙ quidditas. ideo h' eſſentia poteſt dupliciter cõſiderari uel inq̃tum res quedam uel inq̃tum quidditas. ſ. inquantũ intellectus negociatur circa ipſam primo mõ quidditas non habet quidditatẽ. ſcdo mõ põt ulteriorem hẽre aliquo mõ. primũ pꝫ ex hoc. q꞉ quidditas dicit formã ſubſtantialẽ que ſi haberet aliam quidditatem hẽret aliam formã ſubſtãtialem in ipſa re. ſ. in ipſo compoſito. eſſent igit' due forme ſbales in ipſo compoſito ꝙ eſt impoſſibile q꞉ ſicut vnius rei unicũ eſſe ita ⁊ forma ẜm rem eſt vna. Itẽ forma ſbalis hꝫ ſubiectum in poª. ſꝫ accidens hꝫ ſbm in actu quare ſi in cõpoſito aliqua alia forma ſbalis adueniret ſupra aliã formã ſubſtantialẽ illa vltima eſſet accidẽs q꞉ hẽret ſbm in actu iam ꝯſtitutũ per formã precedentẽ ſbalem. ꝙ non põt eſſe. eſſentia igit' ẜm rem. ſ. inq̃tum eſt res quedã non hꝫ quidditatẽ aliaꝫ ⁊ hac via p̃cedunt oĩa argumenta Ariſ. 7° meth. ꝙ pꝫ ex rõnibus fr'is quarum prima fuit ſi quidditas hẽret aliaꝫ quidditatem ⁊ hñs quidditatẽ hẽret aliam quidditatem tunc quidditas hñs aliaꝫ quidditatẽ ⁊ quidditas habẽtis quidditatẽ eſſent diuerſe q̃dditates ſꝫ quoꝝ quidditates ſunt diuerſe ipſa ſunt diuerſa. quare q̃dditas habẽs quidditatẽ eſſet diuerſa ab eo cuius eſt ꝙ hꝫ per incõuenienti cõſtat aũt ꝙ non eſt incõueniens ꝙ illud cuius eſt quidditas ẜm rõnem differũt a ſua q̃dditate. differre vero ẜꝫ reꝫ bñ eſſet incõueniens. ita. ſ. ꝙ aliq̃d eſſet in quidditate ꝙ nõ eſſet de nã eius cuius eſt q̃dditas. Item alia rõ Ariſto. eſt in 7°. ꝙ q̃dditatis inducũt' alias vt q̃dditates accidentiũ ad q̃dditates ſbaꝝ q꞉ recipiunt ſbm in ſui diffinitione. In quibuſdã aũt quidditatibꝰ ſtatim ꝯuenit ſtare ita ꝙ nõ reducũtur ad alias vt eſt in ſbijs ⁊ hꝰ rõ ẽ. q꞉ nõ eſt realiter in ſbo compoſito niſi vna foꝛa ẜm rem ideo ẜm rẽ non reducit' ad aliam quidditatẽ ſed ẜm rõnem ſunt ibi plures forme. Similiter accñs hꝫ quidditatem dependenteꝫ ẜm rem a ſba ⁊ iõ ẜm rem reducit' ad eam. Itẽ tertia ratio phi eſt: ꝙ ſi quidditas hẽret quidditatem pari rõne ⁊ illa hẽret aliam quidditatẽ ⁊ ſic iret' in infinitum pꝫ aũt ꝙ hec ratio nõ valet niſi intelligeret: ſi q̃dditas hẽret quidditatem in eo ꝙ quidditas ⁊ per ſe ſicut ẽt arguit phũs 3°. meth. ꝙ ſi primᵐ hẽret principiũ iretur in infinitũ. Intelligit enĩ in eo ꝙ primᵐ. vnde licet plures forme ẜm rationẽ ſint in compoſito ſi tñ ſumatur forma ẜm reꝫ q꞉ tũc non ſumit' forma niſi ẜm ꝙ forma: forme aũt non poteſt eſſe forma in eo ꝙ forma ſed rõne compoſiti: ⁊ q꞉ forma eſt cõpoſita ẜm rationem inq̃tum poteſt reſolui in formã magis ab abſtractam ⁊ cõmuneꝫ ſed bene forma ẜm rationẽ hꝫ formã ideo quidditas abſtracta ẜm rem nõ hꝫ quidditatem iretur enĩ in infinituꝫ. Si autẽ ꝓpter hoc dicat' ꝙ quidditas ẜm rationẽ habet quidditatẽ in eo ꝙ quidditas a per ſe dico ꝙ non: ĩmo hoc deficit dupliciter ⁊ per ſe. primo q꞉ non eſt vl'e non enim eſt vl'r uerum oẽm quidditatem ⁊ ẜm rationẽ habere quidditatẽ: q꞉ iretur in ĩfinitũ deficit etiã a per ſe nõ eſt ẜm ꝙ ipm̄ uel in eo ꝙ tale q꞉ ſi dicat' homo eſt al' ibi aĩal ꝙ eſt quidditas hominis accipit' pro nã ſed inq̃tum ſuppoſitũ: termini enĩ eſt terminus ⁊ medij mediuꝫ ſed non in eo ꝙ terminus uel mediũ. Ad primũ ergo dõ cum dicis ꝙ q̃d eſt: eſt ter'ius cognitionis. ueꝝ eſt ꝙ eſt terminus cognitionis que ſit per accñia: q꞉ accñia magnaꝫ parteꝫ cõferunt ad cognoſcendũ ꝙ quid eſt. vnde habita prima cognitione accidentiũ ⁊ ſbe ut ſbi in quodam confuſo ⁊ indeterminato. Nam ĩpoſſibile eſt intelligere accidens ſine ſbo uel determinato uel ĩdeterminato poſtea deueniemus in cognitionẽ ſbe d'terminate ⁊ ibi ſiſtimus. ⁊ ideo ꝙ q̃d eſt: eſt terminꝰ cognitionis. Ad ſcõm dõ ꝙ quidditas eſt de intellectu ſimpliciũ ẜm ꝙ ſimplex nõ hꝫ vlterioreꝫ quidditatẽ inq̃tum hꝰ. ſed ẜm ꝙ cõpoſita. Ad tertiuꝫ dõm ꝙ diffinitio eſt actio intel'ls reſpectu ſill'i uel enũciationis nihilominꝰ vna diffõ eſt p̃oꝛ alia ⁊c̄.

Quoniam autem diffinitio rõ eſt: ⁊ omnis ratio partes habet. ⁊c. Tex. xxxiii.

Queſtio Quinta.

q **Queritur** vtrum diffinitio hẽat partes ⁊ vr' ꝙ non q꞉ format' diffinitiõ ẜm intelligentiã ſimpliciũ quare nõ

habet partes. ¶ Itē diffō dicit qd̄ gd eſt ſꝫ in intellcū
ꝙ gdem non ſūt ptes. quia non eſt ibi ꝯpō quoniā non ē
ibi niſi nꝫ verꝝ nꝫ falm̄. ergo ⁊c̄. ¶ P̄. ſi diffinitio hꝫ ptes
cum vnicuiqꝫ pti diffōis poſſumus nomē imponere vni
uſcuiuſqꝫ partis erit diffō quia vt dicitur ſeptio hꝰ ſꝫ trāſ
lationē commē. qui non diffinit non imponit nomē ⁊ ſic
de partibus illius diffōnis vltimū in infinitū in accñtibꝰ
intellꝰs aūt nō itur in infinitū quia tūc nō eēt ſcire gº ⁊c̄.
¶ Dicendū ꝙ diffō eſt ꝓprie actio intellꝰs quia intelle-
ctus ſemꝑ aliquid format ⁊ agit: vt intelligendo ſimpli-
cia format diffōnem. ⁊ intelligendo cōpoſita format enū
ciationem actio aut ē medium inter virtutem ⁊ obm. gº
actus pōt trahere cōditiones ſuas ex vtroqꝫ. ſ. vel ex ob-
iecto vel ex ipſo intellectu ex parte ipſius intellectus con
ſiderando actionem diffiniendi illa ſolum ⁊ ꝓprie habēt
diffōnem q̄ intellꝰs directe intelligit ⁊ quia naturaliter in
tellectus non intelligit aliquid ſine fantaſmate. ideo cū ſo
la ꝯpoſita ex materia ⁊ forª habeant fantaſmata h̄ ſola dif
finiuntur ⁊ iō dicit commen. ꝙ ſimplicium nō eſt diffō.
¶ Itē ex parte obiecti quia cuꝫ diffō ſit terīus rei illa tm̄
diffiniūt ad que cognitōis ē reſolutio hiꝰ aūt ſunt ſubſtan
tie. ⁊ ideo genera ⁊ accñā nō diffiniuntur qꝛ lꝫ ab his in-
cipiat cognitio non tñ ſiſtit in his nec terminat ad hoc. vñ
non eſt his dare terminum vel dffōnem lꝫ noſtra cogni
tio incipiat ab accñte non tamē ſiſtit: ſed vadit vlterius
ꝑꝑ qd̄ accñtium nō ē diffō nꝫ terminis. ¶ P̄. h̄ pꝫ de ge
neribꝰ ſpēs enim ſpecialiſſime ſunt athome ⁊ forme indi
uiſibiles qꝛ non diuidūtur vlteriꝰ per formā vel formas
gñā autē diuidunt. ⁊ ideo lꝫ a generibus incipiat noſtra
cognitio quia a confuſis que ſunt nobis notiora ſicūt ſūt
gñā a quibꝰ incipit nr̄a cognitio vt dꝛ in p̄rio phicorum
nō tamen in his ſiſtit nr̄a cognitio iō nō damꝰ eis termi-
nū neqꝫ diffōnem qm̄ in eis nō ē ſtatus cognitiōis in ſpē
aūt ſpāliſſima ē ſtatus ⁊ iō harꝫ ꝓp̄e eſt diffō inq̄ꝫtū diffō
hēt rōem termini ⁊ nō generꝝ. ¶ Aduertendū tamen ꝙ
ꝑ̄us ē incognitione nr̄a genus loquēdo de genere inq̄ꝫtuꝫ
ē quoddā totū. genꝰ. n. ⁊ totum ē ⁊ pars gº ergo inq̄ꝫtuꝫ
ē totū ē prius ſimplr̄ ſpē q̄ꝫtum ad cognitiōem nr̄am qꝛ
ſic eſt qōdaꝫ confuſum a quo nr̄a cognitio incipit. vt dem̄
ē inq̄ꝫtū āt ē ꝑs diffinitiua ſpēi ſic ē poſterior ⁊ ſic dicit di
ſtinctam cognitionem ⁊ quia ſpēs ſpāliſſima in rebus ſen
ſibilibꝰ ē quoddā ꝯpoſitū hn̄s ptes ⁊ ē ſola ſpēs diffinia-
tur. vt patuit ⁊ talia nō diſticte cognoſcūt niſi diſtincte co
gnoſcātur partes eius iō diffō dicimus cognitionem ꝙ
quid ē hꝫ ptes. Sed querit cuius ptes habeat diffō vide
tur verā materiā ⁊ verā formam que vt dictū eſt diffō
diuidat diſtinctam cognitionē ptium diffiniti ſed partes
diffiniti ſunt vera mā ⁊ vera forma quare hee ptes po-
nētur in diffōne. ¶ Contrarium tñ videmus qꝛ ī diffōne
nō ponit mā ⁊ forma. ſed genꝰ ⁊ dr̄a. genꝰ aūt non ē mā
lꝫ dr̄a aliquomō poſſit dici forª que ē altera ꝑs ꝯpoſiti.
¶ Ad h̄ vidēdū notādū ꝙ indiffōne nō ponunt ptes rei
ſed ptes rōnis ptes non ſicut dixi non ponuntur ſed ſi po
nant hoc ē indirecte qꝛ partes rōnis oriuntur quodāmō
a re ⁊ ē rō. quia res non habent diffōnem niſi inq̄ꝫtū cir-
ca eas v̄ſatur intellectus ⁊ negociatur. opꝫ igitur ꝙ dif-
finitio habeat partes rōis ptes āt rōnis ſunt genus ⁊ dr̄a
⁊ h̄ partes rōnis ſumunt a re. qꝛ genus ſumit a mate-
ria dr̄a v̄o a forma ⁊ per hunc modū ptes diffinitōis cor
rn̄dent ptibus rei. ⁊ ſic quodāmō indirecte indiffiniti-
one ſumunt ptes rei. ſ. per quādam reſpondentiā īq̄ꝫtuꝫ
ab ipſis ſumunt partes ſm̄ rationē quia ſi ptibus ſm̄ ra-
tionē vel corrn̄dēt a pte rei eēnt pēitꝰ figmēta. qꝛ diffō ē
rerum incorruptibilium ⁊ immobiliū qꝛ quorꝝ eſt diffō
⁊ ſciā: ſciā aūt eſt immobiliū ⁊ incorruptibiliū ⁊ quia q̄
dam pticularia ſunt incorruptibilia vt corꝑa celeſtia ⁊ ma
thematica vt h̄ circulꝰ ⁊ h̄ trianglꝰ. h̄ ēt celum incorrupti-
bile eē. ⁊c̄.

Eſt autem vt neqꝫ elemēta omnia ſyllabe in ratione in ſunt: vt hec certa aut que ſunt in aere. ⁊c. Tex. xxxiiii.

¶ Queſtio Sexta.

Queritur vtrꝝ particlare mathem̄ ſit incorruptibile vel immo-
bile ⁊ vr̄ ꝙ non. qꝛ cum oē mathem̄ ſit īmobi
le quia dicitur ſexto methaphice ꝙ quedā matheª ſūt du-
pliciter īmobilibus q̄dā d̄ mobilibus vt aſtroª. ¶ Item
in p̄mo de gñatione caº de tactu dicit ꝙ opꝫ mathem̄ da
re locū quare ſi ſic oꝫ ēt ipſis dare motuꝫ quia non que-
reretur locus niſi eēt motus. vt dicit 4º phicorꝝ. ſicut ſi
non eēt trāſmutatū non quereretur mā vt dicitur 8º me-
thaphice. ¶ Itē in actione ⁊ paſſione ē motus tactus aūt
eſt eorum que agunt et patiunt. mathe. aūt debetur ta-
ctus vt dicitur primo de generatione ergo ⁊c̄. ¶ Cōtra
omne ꝙ mouetur hꝫ materiā matheª non habet veram
ſenſibilē ſed intelligibilē non qdem intelligibilem in ītel
lectu poſſibili qui ē poª aīe rōnalis ſed intelligibilis. ideſt
imaginabilem qꝛ imaginatio ē intellectus paſſiuꝰ quare
pticularia matheª non mouentur dōꝫ ꝙ ſicut dicit Auer
roys in ſolutione qōnis Joānis grāmatici ꝙ tota rō cor
ruptionis ſumitur ꝯrietate a gñate. ſ. eaqꝫ aliquid habet
ꝯtrarium vel ꝙ eſt compoſitum ex ꝯtrariis vt ſcientia in
homine corrumpit corrupto hoīe ſm̄ dictum eorū qui
dicunt ſciam non manere poſt hanc vitam. ſ. poſt mor-
tem ꝯtrarietas ꝓprie ē in qualitate ⁊ ēt poſſumus ꝓbare
ꝙ ꝓprie non mouētur ſi. n. aliqua de quibus conſiderat
methaphicus mouerent hoc maxie videret de aſtroloª
que conſiderat de corꝑe celeſti. ꝙ ē mobile ⁊ moto ſꝫ h̄
ipm corpus nō conſiderat aſtrologus inq̄ꝫtum mobl̄e vt
plane dicit Auer. ſuꝑ 2º methaphice dicēs ꝙ lꝫ ſubiecta
aſtrologie mota ſint ſcilicet corpora celeſtia non tamen
conſiderat in eis aſtrologꝰ ſm̄ ꝙ ſūt mota ſed conſiderat
de forª ⁊ ſitu eorꝝ ſm̄ qualitateꝫ eorum nihil igitur conſi
deratur mathematicus inq̄ꝫtum tale ꝙ ſit mobile. ¶ Sꝫ
ſurgunt hic due dubitationes de partibus maiorū quoni
am eſſe particulare inq̄ꝫtuꝫ particulare ſm̄ h̄ ⁊ nūc eſt eē
in tꝑe ⁊ ꝙ eſt in tꝑe menſurat tꝑe eſt ꝙ menſuratur tꝑe
mō in tꝑe cuꝫ igitur pticularia math. hēant eſſe hic ⁊ nūc
erunt mobilia. Itē particularia math. nō abſtrahūt a q̄ꝫto
q̄ꝫuis abſtrahunt a mā ſenſibili. ſ. a plantis ⁊ aīalibus ⁊
hꝰ in quibꝰ eſt mā nālis nō tñ abſtrahunt a mā ītelligibili
. ſ. a ꝯtiº que ē mā intelligendi. Matheª igitur ſunt con-
tinua ⁊ q̄ꝫta per ſe. per ſe aūt q̄ꝫtitas eſt illud ꝙ ꝑ aliquid
eſt in loco per ſe. ſed que per ſe ſunt ī loco per ſe ſūt mo-
bilia quare mathª parª ſunt mobilia ſicut dicit Auer. īſuf
ficientia ſua per id per quod adeſt in loco per ſe per illd̄
non ē materia nꝫ mā ſꝫ oꝫ ꝙ ſit aliquid per accidens ſcilꝫ
q̄ꝫtitas ⁊ ideo dicit Ari. 4. ph. ꝙ ponere locum diuiſionē
ſeparatā ⁊ ponere in ipſa cepi corꝑa ē ponere duo ꝯtradi
ctoria ſimul. Et tunc ad primū dubiū ꝙ cum dicitur pti
culare eē. h̄ ⁊ nunc li nūc non dꝛ ꝓprie. ſ. ꝓ non temꝑis.
vel eē in tꝑe ſed eſſe hic ⁊ nunc ſumitur ibi vt dn̄t eſſe ſi-
gnificatū. dn̄s enim de pticulari ſubā huiꝰ celi ꝙ eſt hic
⁊ nunc non ꝙ ſbā celi menſurat tꝑe immo eſt incorrupti
bilis ſm̄ oēs phos ⁊ eternuꝫ vel eterna. ſ. ex parte pꝰ. ſed
dicit ibi q̄ꝫdā ſignificationē māe ita ⁊ pticulare math. nō
ē hic et nunc non ꝙ ſit in tꝑe. ſed dicit eē ſignatum et ē rō
quia mathª non abſtrahunt a ꝯtiº q̄ꝫto hec aūt ē materia
imaginabilis imaginatio virtus corꝑa ⁊ organica eſt oīs
aūt talis v̄tus quicquid repn̄tat repn̄tat ſub eſſe ſignato.
ideo in hunc modum intelligitur eſſe hic ⁊ nunc. ¶ Ad
aliud dubiū dō ꝙ mathª ꝓprie in loco et iō non ſunt mo
bilia per ſe. Et hec ē ſic videt q̄ꝫtitas enim et qualitas du
pliciter pn̄t accipi vel ſm̄ modū conſiderandi vel q̄ꝫtum
ad eē ſuum actuale. p̄mo modo. ſ. q̄ꝫtum ad modū conſi
derandi q̄ꝫtitas pōt eſſe ſine qualitate. ſcd̄o auteꝫ mō ſm̄
q̄ꝫtum ad eſſe actuale non pōt eſſe q̄ꝫtitas ſine qualitate.
lꝫ aliqua qualitas bene poſſit hr̄e eſſe ſine q̄ꝫtitate vt ſunt
hitus et diſpōnes et alie ꝑfectiones nᵉ intelligibil. qua-
rum multe. ſ. ꝑfectionum ſunt in genere qualitatis. q̄ꝫti-
tas. ergo ſm̄ modum conſiderandi pōt eſſe ſine qualita
te. quia vt vlt Themiſtius ⁊ Auer. ſuper. xiº. methaphice.
ſubſtantia q̄ꝫtitas et qualitas per ordinem ſe habent ſicut

pentagonum tetragonum et trigonum ita qđ ſubſtantia
eſt principium entium huic autem per mām īmediatius
ineſt vel aduenit q̄ꝫtitas ⁊ hac mediate aduenit qualitas
⁊ quia prius naturaliter poteſt abſtrahi apoſteriori. ideo
q̄ꝫtitas pōt conſiderari ſine q̄ualitate ⁊ q̄ꝫtū ſine q̄uali. ſꝫ
ſi accipiantur q̄ꝫtitas ⁊ q̄litas q̄ꝫtū ad eē ſuū actuale eꝯ
eſt. ⁊ qꝛ vt dictum eſt aliqua q̄litas pōt eē actu ſine quā
titate q̄ꝫtum ad eē actuale nulla tn̄ q̄ꝫtitas pōt eē actu ſine
q̄litate ꝯſtās ē inq̄ꝫtū ꝙ in ſubiꝫ ſpūalibus vbi nulla ē ta
lis q̄ꝫtitas multa ſunt per accn̄s q̄ pn̄t eē qualitates nō. n.
ē poſſe ꝙ quicq̄d eſt in talibus ſubiis ſit idem in re cum
ipſis h̄ ſolum in primo ente pōt veritatem cum oē ꝙ mo
uetur hꝫ eē actu ideo cum ꝑtiª matheª accipiantur ſcd̄m
modum conſiderandi ⁊ ſic ſint ſine qualitate ⁊ non hēant
eē in actu quia vt dictum eſt q̄ꝫtitas lꝫ q̄ꝫtum ad modum
conſiderādi poſſit eē ſine qualitate tn̄ quātum ad eē nō ꝑt
ex hoc igitur pꝫ ꝙ talia ꝑtiº non mouēt nec habent eſſe ī
loco vt ſic ꝯſiderata ⁊ per hoc pꝫ ſolō ad argumenta ⁊c̄.

Quoniā vero aīaliū aīa ē forma ipſorū. hec n. ſubā ē aīati q̄ ſcd̄ꝫ rōem ſubā ē: ⁊ ſpēs ⁊ qđ quid erat eē tali corpori ⁊c. Tex. xxxv.

¶ Queſtio Septima.

q **Ueritur** vtꝝ particularia poſſit diffi
niri ⁊ vꝫ ꝙ ſic qꝛ 10º. me
thaph̄. dꝫ ꝙ q̄ nō diffinit non pōſt nomen. gº
a pōne añcedentis qui imponit nomen diffini
re ſed oī ꝑticulari pōt imponi nomen ergo ⁊c̄. ¶ Jtē ſi
ꝑticularia non diffiniūt nō eſt hic alia de cā niſi quia ſunt
mobilia ⁊ corruptibilia quia vt vult Ariſ. 7º methaph̄ice
ꝑticularia non hn̄t diffōnem ſed cognoſcūtur cognitione
ſui vlis ⁊ ꝙ ꝑticularia non manent ſed corrumpūt ⁊ cū
recedūt a ſenſu nō eſt manifeſtum vel certū de eis ſi ſint
aut nō. cū igr̄ ꝑtiª matheª ſint īcorruptibilia ⁊ īmobilia qꝛ
abſtrahunt a mā ſuba motui nāli ſaltem talia habebunt
diffōnem. ¶ Jtē de q̄bus pōt eē ſcia ⁊ diffō: ſed đ eter
nis ⁊ īcorruptibilibus ē ſcia qꝛ ⁊ diffō: ſed q̄dā particula
ria vt celum ſignatum ⁊ corpora celeſtia ſunt huiuſmodi
q̄re ⁊c̄. ꝯtrarium dicit Ariſt. 7º methaph̄ice. ¶ P. Auer
roys in 7º methaph̄ice vꝫ dicere ꝙ particularia non ſūt
ſuba quia implicant ſignificationem mē h̄ aūt ſignificatio
eſt accn̄s qꝛ particulare eſt aggregatio ex ſubō ⁊ acciden
te qꝛ non hꝫ diffōnem ſicut nec homo albus ⁊ iō homo
ſigªtꝰ nō diffinit. ¶ Dicēdū ꝙ cum q̄rit vtꝝ ꝑticularia
habeant diffōnem non ē qđ. vtrum habeant diffinitionē
quocūqꝫ modo large accipiendo diffōnem. ſm ꝙ oīs q̄ꝫ
tum ſignificat nomē dꝫ diffō ſicut hiſtoria troiana tota eſt
diffō quia ſignificat idem ꝙ vnum nomen ſi illi hiſtorie
imponat. Sic enim oīa large loquendo pn̄t habere diffi
nitionē quodāmodo ⁊ ꝑticularia ⁊ alia. ſed de hoc non ē
queſtio nec de hac diffōne loquit Ariſt. in 7º methaphi
ce. Remoueamus igit a q̄ſtione p̄dcā hanc equocatio
nē diffōis ⁊ h̄ equocatiōe āmota vlterius dd̄m ꝙ ēt non
qđ vtrum ꝑticularia habeant diffōnem in ſuo vli ⁊ vām
diffōnem. quia certum ē ꝙ ſic. nam ſicut quodāmodo in
ſuo vli cognoſcūtur ſic ēt in ſuo vli diffiniūtur. Sꝫ eſt qđ
vtꝝ ꝑticularia habeāt ꝓpriam diffinitionē verā. ¶ Cir
ca ꝙ aduertendum ꝙ ſicut in oibꝰ ē conſiderandum illđ
ꝙ eſt per ſe. ſic et in hac qōne. Cum gº qꝛ vtꝝ particula
ria habeant ꝓpriam diffōnem conſiderandū eſt quid ſit
illud a quo ſumitur ꝑ ſe tota iō diffōis h̄ aūt eſt forma ꝙ
pꝫ qꝛ vt dꝫ in primo de aīa aīa egrediente vel remota a
corꝑe corpus macreſcit ⁊ corrumpit. cuiꝰ ratio ē quia li
cet adhuc dicatur corpus h̄ tn̄ eſt equoce. quia iaꝫ eſt ibi
alia forma q̄re eſt diuerſa rō ⁊ idem nomen. qꝛ eſt ibi vā
equocatio ex quo pꝫ ꝙ diuerſa diffinitio ſumitur a diuer
ſa forma. ergo per ſe tota rō diffōnis ſumit a forma nec ē
ꝯtrariū ſi dicatur ꝙ in q̄buſdā rō diffōis ſumitur a mā
vt in his in q̄bus materia ingreditur diffinitionem vt in
nālibus dicitur in primo đ anima. qꝛ lꝫ naturalis abſtra
hat ab hac materia ⁊ ab illa ſignificata non tn̄ abſtrahit a
materia. ſiue ſenſibili ſimpl̄r. non ꝑꝑ hoc ratio diffinitio
nis in talibus ſumitur a materia niſi inq̄ꝫtum facit ad eſſe
talis rei h̄ aūt eſt vt materia eſt informata quia igitur hoc
eſt per ſe ꝙ ratio diffinitionis ſumitur a forma. querere
tur vtꝝ hēat formam ꝓpaꝫ. Quidam autem dixerunt ꝙ
habent formam ꝓpam ⁊ h̄ oñdunt auctoritate ⁊ ratione
auctoritate quia dicit Auer. ſuꝑ ſm methaᶜ in illo capl̄o
qm̄ in fundamento nē: ꝙ mā prima recepit formas vni
uerſales ⁊ poſtea mediātibꝰ his vnus vl̄es. ⁊ ſic deſcen
dendo vſqꝫ ad formas indiuiduales ex q̄bus vt dicūt pꝫ
ꝙ ſicut competit habere ꝓpriam vlibus ſilr ⁊ indiuidu
is ⁊ particularibus. ¶ Jtem per rationē quia ſolus actꝰ
vel diſtinguit vel diuidit a nā autem potentialitatis nul
la eſt diſtinctio particularia autem habent eſſe diſtinctū
non eni ē aīa ſortis aīa platonis quia habent formas ꝓpꝰ
¶ Et dicendū eſt ꝙ particularia non habent formā ꝓpaꝫ
⁊ hoc declaratur tribus modis primo conſiderando ipſā
formam in ſe. ſecūdo comꝑando formam ad ſpēm ⁊ ter
tio ꝯparando ſpēm ad particularia p̄mo igit modo con
ſiderando ſpēm in ſe nō hēnt ꝑticularia formam ꝓpriam
quia vt dicitur 8º methaph̄ice forme ſunt ſicut nūeri. in
nūero autem ſic eſt ꝙ addita veritate in nūero non eſt ea
dem ſpecies cū numero p̄ori. Non eniꝫ differunt ſpēbꝰ
nūeri quoꝝ vnus habet tot veritates quot altere. vn̄ dici
tur in fine q̄rti phicoꝝ ꝙ idem eſt nūerus decē hominuꝫ
⁊ q̄tuor equoꝝ: ſed non eſt idem denarius. ⁊ eſt ratio qꝛ
q̄cunqꝫ dn̄t dr̄ia differunt ⁊ ideo que cadunt ſub eadeꝫ
dr̄ia ex vno latere non differūt. q̄re cum homo ⁊ aſinus
cadant ſub dr̄a vna corꝑis. ſ. aīatum quia corpus diuidit
per aīatuꝫ ⁊ in aīatum ⁊ hō ⁊ aſinus ſunt animata iō hō
⁊ aſinus ſunt idem corpꝰ. ſed non ſunt idem al̄ qꝛ cadunt
ſub appoſitis drījs aīalis. ſ. vnum ſub rōnali ⁊ aliud ſub
irrationali. ſic nūerus ſiue ſit equoꝝ ſiue hoīum cadit ſub
eadem dr̄a nūeri. ⁊ idem eſt nūerus h̄ ⁊ ibi. ſed non ideꝫ
denarius. Ad hoc igit ꝙ ſint diuerſi numeri ſpē opꝫ eſſe
plures vl̄ pautiores vnitates in vno nūero q̄ꝫ in alio ⁊ ut
dictum ē forme ſunt ſicut numeri ⁊ ideo q̄ differunt for
ma dn̄t et ſpē. ſed ꝑticularia non dn̄t ſpē nec dn̄t forª.
⁊ ꝓpter hoc ꝑticularibus n̄ rn̄det forma ꝓpria. ¶ Jtem
hoc idem pꝫ ꝯparando formam ad ſpēm qꝛ vt dꝫ ſeptiº
phyſicoꝝ. comꝑatio vera eſt ſolum in ſpē ſpāliſſima non
aūt in gn̄ibus ⁊ hꝰ ratio eſt quia in ſpē ſpāliſſima cū non
diuidatur vlterius per formas alias eſt veriſſima vnio
⁊ conceptui ſpēi ſpecialiſſime reſpondet vnitas ypoſtaſ
⁊ vnum fundamentum. Jn gn̄ibus autem non eſt ſic im
mo latent equocationes in gn̄ibus quia ꝓpter diuiſioneꝫ
forme gn̄is per formas conceptui generis non reſpondꝫ
vna ypoſtaſis nec vnum fundamentum. ꝑticularia igit n̄
habent ꝓpriam formam quia tūc differrēt per formas
et tunc in ſpē ſpāliſſima non eſſet vera vnio nec vna forª.
et non ibi vera comparatio cuius contrariū dꝫ ſeptimo
phyſicorum vt dictum eſt. ¶ Jtem hoc idem apparꝫ cō
parando ſpēm ad ꝑticularia oīa hec ē dr̄a īter ſpēꝫ ⁊ ꝑti
cularia quia ſpecies directo aſpectu intelligit ꝑticulaª āt
non niſi ꝙ intellectus vnit ſenſui ⁊ huiꝰ cā eſt quia omne
agens agit per formam ſuam eo modo quo eſt in forma
tum. opꝫ igitur ꝙ intelligere egrediat ab intellectu ſecū
dum formam que eſt in intellectu. Nunc autē forma di
uerſimode ē in intellectu et in ſenſu ⁊ in imaginatione cū
eniꝫ ſēꝰ vt oculus vel imaginatio ſint virtutes in corꝑe ⁊
in organo quicquid in oculo vel in imaginatione recipit
ſub eſſe ſignificato recipit. ⁊ quia q̄ꝫtum ad eſſe ſignatuꝫ
differt vnum indiuiduum eiuſdem ſpeciei ab alio ideo
ꝓpter hanc ſpeciem ſignate receptam informatur ocl̄s
vl̄ imaginatio ⁊ cognoſcit duo particulaª vt diuerſa quia
informatur his conditionibus particularibꝰ q̄ ſunt hic et
nunc in intellectu autem non ſic eſt forma quia eſt īmate
rialis ſicut forma īmaterialis non ergo informatur cōdi
tiōibus materialibus ⁊ particularibꝰ que ſunt hic ⁊ nūc
⁊ a mō inde oīs ſignificatio forma autē dūo ītellectū īco
gnitionem eo modo quo eſt in intellectu ipſa forma. iō
hoc modo agit intell̄s incognoſcendo ⁊ ideo ſolum dire
cto aſpectu intelligit ſpeciem que eſt in intellectu a quo

amota eſt oīs ſignificatio. Si aūt ptiª hērēt ꝓpriaꝫ for
mam directo aſpectu intelligeret̃ vt diuerſa per ſuas for
mas.ſ.ꝙ non eſt verum. ¶ Ad rōnes aūt ōñtium parti
cularia hēre ꝓprias formas dico ⁊ primo ad auctori com
mētatoris cū dicit i 2º methaphīce ꝙ mā pª recipit for
mas vl̄iores ⁊ his mediātibus minꝰ vl̄es ⁊ ſic vſqꝫ ad
formas indiuiduales hꝰ vbi non eſt ille ⁊ intentiōis nec
pōt eē illud ꝙ ipſi dñt qꝛ forme vl̄es non recipiūt̃ in mā
in modo quicqd recipitur in materia ſub eē ſignificato re
cipitur ⁊ ꝙ Auer. dicit p̄us recipi formas vl̄es intelligit
ꝑticulare forme vl̄ioris ⁊ ꝫꝫ hoc verū eſt. Naꝫ embꝛa p̄us
viuit vita plāte vt plante ſimpliciter q̄ꝫtum hmōi plāte
⁊ per conſequens plante q̄ꝫ hominis. ⁊ per conſequens
hoīs q̄ꝫ huiuſmodi hoīs ⁊ quod dicit vlteriꝰ ⁊ ſic deſcen
dere vſqꝫ ad formas īdiuiduales non intelligit formas
ꝑticulares immo ſepe conſueuit Ariſt. formas ſpecificas
athēes indiuiduales vocare ⁊ ſic decipiuntur illi propter
equiuocationem huius ꝙ eſt īdiuidualis. ¶ Ad aliud di
cendum ꝙ licet particulari eiuſdem ſpēi diſtinguantur ꝑ
formam aliquomō hoc non eſt per formas per ſe ſed per
accidens.ſ.inq̄ꝫtum forma eſt in materia ſignata: forma ē
tunc non per ſe diſtinguitūr vnde ſi eſſet abſtracta a mate
ria ſignata non diſtingueretur ⁊ ideo lꝫ vna ⁊ eadem res
ſit ille hō ⁊ hō ⁊ vnus homo vult tñ Ariſt. in ſeptio me
taphīce ꝙ vnius ⁊ eiuſdē rei vno modo eſt diffō aliomō
non: differtur enim inq̄ꝫtum ē non ſigªta non autem diffi
nitur inq̄ꝫtum eſt ſignata ⁊ eſt ad hoc rō Ariſ. ꝙ particu
la non determīatur per formā. immo accidit forme deter
minari ⁊ diſtingui in particularibus ſpēi aūt ſpālīſſime ē
diffō quia determinatur per formam. dōm ergo ad que
ſtionem ꝙ partiª ꝓprie non diffiniunt̃ quia non habent
ꝓp̄as formas. ¶ Ad argumenta in oppoſitū dōm ꝙ du
plex eſt eē.ſ. eēntiale ⁊ eē actuale. eē vero eēntiale eſt ma
gis ꝓprium ſpēi ⁊ vl̄ium. eē autem actuale ꝓp̄um indi
uiduorum qm̄ indiuidua ſunt ꝓprie que corrumpuntur
ꝫm eſſe actuale. vl̄e autem non corrūpit̃ ꝫm eē ſibi ꝓp̄uꝫ
.ſ. ꝫm eē eſſentie ſed corrumpūt̃ ꝫm accn̄s.ſ. inquātū eē
actuale indiuiduo corrumpit̃. quia eſſe actuale non ē ſine
eē ꝙ corrūpitur ꝑ accn̄s indiuiduo ꝭ ꝓ tanto quia ē meū
⁊ tuum actuale non ſicut idem: eſſe aūt eſſentie eſt ideꝫ iō
in re corrupta eſſe eſſentie non dicitur ſimplr̄ corrumpi
quia non ꝫm eſſe ſibi ꝓprium corrumpit̃. ſed per accn̄s
.ſ. corrumpitur cum eſſe actuali particule autem mathem
⁊ ſi corrumpit̃: corrumpit̃ per accn̄s non tñ ſic per accn̄s
vt vniuerſale quia cum corrūptio fiat quantū ad eē actua
le ꝙ eſt ꝓp̄um indiuiduoꝝ ⁊ ꝑticularium particulare au
tem mathem particulare eſt. ideo cum corrumpit̃ quā
tum ad eſſe actuale corrumpitur quomodo quantum ad
eſſe ſibi ꝓp̄um magis. ⁊ ideo minus per accidens corrū
pitur quā vniuerſale quia cum illud eſſe actuale non ſe
habet ꝫm ꝙ eſt in re naturali quia non eſt dare in eē actu
ali quantū ſine quali. ideo per accidens corrumpitur. ma
gis tamen ꝫm eſſe ſibi proprium quā vniuerſale. ideo
non eſt hmōi particularium diffō. ¶ Aliter dicitur quia
cū ꝙ qdē ē ſit obiectuꝫ intellectus per ſe ea ſolum habent
diffōnē vel ꝙ quid eſt que directo aſpectu apprehendū
tur ab intellectu ꝭ autem ſunt vniuerſalia eterna ⁊ incor
ruptibilia ⁊ ideo quāuis particulare mathem ſit eternuꝫ
⁊ incorruptibile quia tamen particulare eſt ⁊ in eo ꝙ ta
le non directe cognoſcitur ab intellectu ideo tale non dif
finitur īmo ſi ſit etiam particulare aliquod naturale incor
ruptibile ⁊ eternum vt hoc celum eius non eſt diffinitio
quia qui dicit hoc celum dicit formam in materia ſigna
ta ⁊ per hoc pꝫ rn̄ſio ad aliud argm ⁊c̄.

Sed rōnis ꝑtes que ſpēi ſolū ſunt: Rō vo
ē ipſiꝰ vniuerſalis. Circulo.n. eē ⁊ circulus et
aīe eē ⁊ aīa ideꝫ. ⁊c. Tex. xxxv.

¶ Queſtio Octaua.

q Ueritur vtrum partes q̄ꝫtitatiue i
gredîantur diffōnes ſui to
tius ⁊ videtur ꝙ ſic quia ſicut ſe habet acutuꝫ
ad rectuꝫ ita ſe habet rectum ad obtuſum. ſed acutuꝫ dif
finitur per rectum dicendo acutus angulus eſt minor re
cto quare ⁊ obtuſum diffinietur per rectum dicendo ob
tuſus eſt minor recto ſed rectus eſt pars quantitatiua ob
tuſi ergo ⁊c̄. ¶ Item partes que ingrediuntur diffinitō
nem ſunt partes p̄ores ſimpliciter quia ſunt partes forma
les ⁊ eſſentiales. naꝫ forma eſt que per ſe pertinet ad dif
finitionem. ꝫm autem Auerro. in de ſubſtantia orbis di
menſiones indeterminate p̄cedunt formam ſubſtantialeꝫ
in materia qꝛ cum precedant formam multo magis pre
cedunt reꝫ qꝛ cum dimenſiones dicant partes quanita
tiuas que quidem ſunt priores re ingrediuntur diffiniti
onem rei. ¶ Item circulo eſt eſſentiale continuū ſed eſſē
tiale eſt continuo habere partes quātitatiuas cū continu
um ſit ꝙ eſt per ſe diuiſibile quare partes quantitatiue
erunt eēntiales circulo quare poterunt ingredi diffinitio
nem circuli. ¶ Contrarium dicit Ari. ſeptio methaphyſi
ce et arguitur per rationem ſic ſicut non eſt circulo dmo
ſtrare ita non eſt circulo diffinire. non enim eſt circulo de
moſtrare quia ꝓbans aliquid ꝓbat illō eſſe ꝓbatum ab
illo vlterius. ſi igitur ꝙ p̄mo ꝓbatur: ꝓbatur p̄mo ꝓbās
p̄mum ꝓbat ſeip̄m ꝙ eſt inconueniens quare ſilr̄ non eſt
circulo diffinire cū igitur ꝑtes quātitatiue diffiniantur ꝑ
ſuum totum. non diffinient ſuum totum. ¶ Ad videndū
iſtam queſtionem ſciendum primo ꝙ duplex eſt ſbſtātia
ſenſibilis ⁊ intelligibilis: ſubſtantia ſenſibilis eſt que com
ponitur ex duabꝰ naturis. ſi ex materia ⁊ forma recepta
in materia ideo ꝭ ſubſtantia que ſignificationem habet ⁊
eſt hic ⁊ nunc ⁊ eſt quāta. ſubſtantia intelligibilis eſt que
non habet ſignificationem nec eſt hic ⁊ nunc nec quanta
ꝓpter quod queritur vtrum partes quantitatiue ingredi
antur diffinitionem rei non habet hic locum in huiuſmo
di ſubſtantijs intelligibilibus que ēt non habet diffōneꝫ
nec ꝑtes quātitatiuas quia non competit ipſis ſigªtio ma
terie ſed competit ſubſtantie primo mō dicte. ¶ Et ad
hoc notandum eſt ꝙ quicquid competit ſubē compoſite
ex materia ⁊ forma. competit ei rōne componentis.ſ. taꝫ
ratione materie q̄ꝫ rōne forme. ⁊ in hoc nulla eſt differen
tia q̄ꝫuis enim aliqua p̄ncipaliter competant rōne forme
vt actio ⁊ aliqua p̄nꝰ ratione materie vt paſſio vtraqꝫ tñ
competunt cōpoſito rōne vtriuſqꝫ partis cōponentis.ſ.
materie ⁊ forme ei mālis non agit niſi vt eſt in mā pro
pria. ſimiliter paſſio nō eſt per mā niſi inq̄ꝫtuꝫ eſt ſub for
ma. vt dicit Auer. ſuꝑ 8º. phyſi. q̄ꝫuis igit̃ aliqua compe
tant cōpō ⁊ principaliter rōne forme ⁊ aliqua rōne māe
oīa tñ que competunt cōpoſito competunt ei ratione taꝫ
materie q̄ꝫ forme ⁊ iō ꝙ ſubiecta materia eſt forma eſt
cauſa oīum accidentiū. ¶ Ulterius aduertendū ꝙ eſt ac
cipere triplices partes.ſ. partes rōis ſiue eſſentie que cō
ſequunt̃ totam ſpēm ſubeſſe ſignato. partes auteꝫ mālēs
non ꝯſequuntur totam ſpeciē nec oꝫ ꝙ accipiant̃ ſubeſſe
ſignato ⁊ in hoc hn̄t ſimilitudinē partes q̄ꝫtitate cū parti
bus rōnis: qꝛ vnumqōqꝫ compoſitum diuiditur tñ per
partes rationis q̄ꝫ per partes q̄ꝫtitas ⁊ qꝛ diuiſio ꝑ vtraſ
qꝫ partes competit cōpoſito tam rōne materie q̄ꝫ ratione
forme diuiſio per ꝑtes eſſentiales competit cōpoſito etiā
ratione materie: qꝛ huiꝰ diuiſio fit in materia ⁊ forma ſili
ter ⁊ diuiſio per partes q̄ꝫtitas competit cōpoſito ēt rōne
materie ⁊ forme. qꝛ forma nō diuidit̃ per partes q̄ꝫtitas
niſi habeat eē in materia ſigªta nec materia poteſt diuidi
niſi ſit ſub forma nihilominꝰ tñ per partes eſſentiales di
uiſio competit rei p̄ncipalius ratione forme qꝛ tota rō eē
principaliter ſumit̃ a forma. qꝛ forma principaliter facit
adeſſe. eꝯº aūt eſt de partibus q̄ꝫtitatiuis: qꝛ ex hoc ꝙ in
telligis partes q̄ꝫtitatiuas in cōpoſito neceſſario eſt ſigªte
partes in ꝯtiº. Aliter enī non intelligis partes q̄ꝫtitatiuas
cū aliquid diuidis in q̄ꝫtitatiuas partes niſi cū ſignas par
tes. ⁊ qꝛ ſignas. ſigªtio āt proprie competit materie. qꝛ
diuiſio per partes q̄ꝫtitatiuas competit cōpoſito per ma
teriā ⁊ ex hoc iam pꝫ qꝛ partes q̄ꝫtitatiue non ingrediunt̃
diffinitionē. Nam cū diffinitio ſit actio intellectꝰ circa res
ſolum hoc modo hn̄t diffiniri ꝓut obijciuntur intellectui

non autem obijciuntur intellectui nisi per formam cuius ratio est qꝛ nr̃ intellectus solum est in poᵃ. est enim in genere intelligibiliũ īfimus ⁊ vltimus ⁊ ideo cũ sit de se in poᵃ. non vadit ad actum nisi per aliqđ ens in actu qꝛ res intelligibiles non educunt̃ in intellectu de poᵃ ad actum nisi ſm ꝙ sunt in actu. hoc aũt est solum per formam suã qꝛ res per formã suam hẽt actum. ¶ Ex his relinquitur ꝙ ille partes que cõpetunt rei per formã per se ⁊ principaliter ingrediunt̃ diffinitionem. in oĩbus enim est attendendũ illud ꝙ est per se ⁊ dimittendũ ꝙ est per accidẽs. partes que cõpetunt rei per materiã non ingrediũtur ex his que dicta sunt patent. 4. que dicit Aristo. 7º. metha. ⁊ suus cõmẽtatoꝛ de partibus q̃titatiuis. s. ꝙ partes q̃titatiue sunt posteriores cõposito qꝛ consignatio presupponit esse compositi ⁊ cuꝫ partes quãtitatiue sumant̃ penes signationẽ indiuidui suppositi. partes huius sunt posteriores supposito suo. partes aũt essentie sunt priores qꝛ dãt esse. ¶ Item aliud pꝫ. s. ad aliud dictũ Auer. ꝙ hui⁹ partes sunt priores suo toto. in via generationis ⁊ tpis rõne potentialitatis posteriores aũt ratione actus ⁊ cõplementi presupponunt enim esse a quo sumit̃ omnis ratio complementi. ¶ Itẽ ꝙ huius partes subesse signato ꝯsequũtur totaꝫ speciẽ ſꝫ propinquiores sunt spẽi ⁊ forme ⁊ sunt vn⁹ per accñs q̃ partes materiales cuprũ enim est prius respectu circuli non eniꝫ est inuenire hunc circulum sine cupᵒ. ¶ Ad primũ dđ est ꝙ lꝫ pars quãtitatiua sit posterior toto ⁊ hoc mõ sumẽdo ipsam vt partẽ quãtitatiuam nunq̃ diffiniet totum. Si tñ pars quãtitatiua sumat̃ ſm aliquẽ modum ſm quẽ est primo obiectũ intellectus. sic potest diffinire totũ ⁊ hoc modo rectum quãuis sit pars obtusi pt̃ obtusum diffinire, inquãtum quideꝫ rectum est habitus respectu obliquitatis que importat̃ per obtusuꝫ ⁊ acutũ que obliquitas ⁊ priuatio non hꝫ cognosci nisi ꝑ habituꝫ. ¶ Ad aliud dicendũ ꝙ dimensiones indeterminate non ꝓcedũt formam simpliciter in mã de quo tñ poterit videri suo loco. ſꝫ formã particularẽ in materia hoc non hñt diffiniri. qꝛ particulariũ non est diffinitio. iõ ⁊c. ¶ Itẽ dato ꝙ dimẽsiones indeterminate ingrediant̃ diffinitionem forme sig̃te in materia. ille tñ dimensiones nõ ingrediunt̃ diffinitionẽ ſm partes quãtitatiuas sed ſꝫ suũ totum imo sicut visus fert̃ pᵒ super totum visibile ⁊ per ꝯsequens fertur sup partes visibilis ita intellectus sup tale totum fertur ⁊ per ꝯñs super partes. ⁊c.

Dubitatur aũt merito que speciei sunt partes ⁊ que non: ſꝫ simul sumpti: hoc. n. non manifesto existente. ⁊c. Tex. xxxvii.

¶ Questio Nona.

d

Einde querit̃ vtrũ genus indiffinitiõe ponatur vt materia ⁊ vꝫ ꝙ non qꝛ ꝙ ĩe forma est rationẽ materie non hẽt. sed oẽs partes diffinitionis sub forme vt dicit 7º. meth. qꝛ ⁊c. ¶ Item si genus hẽret rationẽ materie hoc non eẽt nisi respectu dĩe sed respectu dĩe non potest hẽre rationẽ mãe. probo oẽ ꝙ est magis abstractũ simplicius ⁊ formalius est ⁊ magis hꝫ esse actualitatis genus auteꝫ magis est abstractum q̃ dĩa qꝛ respectu dĩe non habebit rationẽ materie. ¶ Item hẽret rationeꝫ materie: aut est hec que est pars cõpositi aut que est totũ nõ materie que est pars qꝛ tũc genus non ꝓdicaret̃ de toto. sicut nec mã que est pars vt corpus que est altera pars hoĩs compositi. non ꝓdicat̃ de homine. ¶ Item aut hꝫ rõnem materie al' aut artificialis. hee eñi materie differunt in hoc ꝙ mã naturalis non dicit totũ sine totã subam rei naturalis. materia aũt artificialis dicit totã subam artificialiuꝫ propter ꝙ dicit Auer. supra pᵐ phi. ꝙ oẽs forme artificiales sunt accñña ſꝫ neutra haruꝫ materieꝝ pt̃ predicatione essentiali de eo cuius est qꝛ si genus hẽret rõnem alterius haꝝ materiarum non predicaret̃ de spẽ. hoc aũt falsum qꝛ gᵒ non habet rationem materie. ¶ Contrarium dicit commentatoꝛ 7º. methaph. ⁊ etiam ipse Aristo. dicit genus esse materiam.

Ad istam questionẽ. dđ ꝙ cõmentatoꝛ in pluribus locis soluit istam q̃onẽ ⁊ in scđo meth. in illo caᵒ. qm̃ in fundamento nature nihil est distinctum ⁊c. ⁊ in 8º. ⁊ dat tres dĩas inter genus ⁊ materiã prima dĩa est qm̃ genus est mediũ inter potentiam ⁊ actum. materia aũt poᵃ simpliciter. hanc ponit Auer. in 2º. metha. 2º ponit in. 8º. meth. ⁊ est. s. ꝙ genus est pars in poᵃ. materia vero est pars in actu. Ex his duabus elicitur 3ᵃ. differentia quã ponit ⁊ in 2º ⁊ 8º. eiusdem ⁊ est s. ꝙ genus ꝓdicatur materia aũt non ꝙ āt eliciatur ex prima dĩa ⁊ scđa sic pꝫ qꝛ cum mã sic in poᵃ simpliciter. genus aũt aliquid hꝫ actus qm̃ est medium inter potentiaꝫ ⁊ actũ genus est totum qđdam totũ aũt de toto predicat̃ vñ genus ꝓt̃ur de toto nõ aũt mã. Similiter ex scđa dĩa põt elici 3ᵃ. qꝛ res ſm suꝫ esse actuale hꝫ ptes reales. s. materia ⁊ forma que sunt ptes compositi ⁊ res per has partes ꝯstituta hñs esse actuale solum est intelligibilis in poᵃ: ⁊ qꝛ res hꝫ esse itelligibilis in poᵃ ⁊ hoc mõ genus est pars rei genus eñi est pars rei in potẽtia: ⁊ sic dĩe ptẽ in potentia eã dĩe partẽ ſm rõnem que est totũ ideo hoc genus ꝓt̃ mã āt non. Ex his igit̃ duabus differẽtijs elicitur. 3ᵃ dᵒ que est ꝙ genus ꝓt̃ materia vero non supra uᵒ dicit illud totũ ꝙ spẽs materia aũt partẽ simpliciter dicit ſꝫ genus vt dixi dicit illud totũ ꝙ spẽs. ſꝫ per modũ cuius dã ꝯfusi. ꝑꝑ hoc est mediũ inter potẽtiã ⁊ actũ. vñ ãtq̃ scđa dĩa ꝯtra dĩe prime qꝛ ꝯsiderãdo in se dicit mediuꝫ inter potentiã ⁊ actum mã vero dicit ptẽ in actu. vñ aduertendum ꝙ genus est ps rei ſm ꝙ res sunt apud intellectuꝫ diffinientẽ ⁊ iõ genus ps rõnis tñ. Istam res ſm ꝙ sunt in actuali suo esse sic habent esse. ꝙ solum sic sunt intelligibiles in potentia ꝙ qui est ps vt est in actu sed est pars in actu ꝙ aũt est pars rei vt est intelligibilis est pars rei ĩ potentia ⁊ est pars ſm rõnem. quia intellectus facit genus esse partem. ⁊ ideo genus predicat̃ quia dicit illud totuꝫ ꝙ dicit species lꝫ indistincte. materia vero non predicat̃ quia dicit partem que est pars rei ſm ꝙ res ẽ supra aũt rõnem talis partis est predicari eẽntialiter non dico dẽnominatiue. Naꝫ pars realis reał̃r differt a suo toto ⁊ ideo non predicatur de suo toto gen⁹ autem differt a re ſm rationem non ſm rem ideo essentialiter predicatur de re ⁊ est idem cum subiecto ſm rem de qua predicatur essentialiter differens tamen ſm rõnem. realis autem pars vt materia differt realiter a re. ideo materia nõ ꝓdicatur ⁊ sic pꝫ ꝙ ex hac scđa dĩa. s. ꝙ gen⁹ est pars ſm rõnem et est pars in potentia ⁊ ꝙ mã est pars ſm rem ⁊ est ps in actu. seq̃tur tertia dĩa. s. ꝙ genus predicat̃. materia vero non. ¶ Nunc videndũ est qũo genus assilatur materie. Ad qđ sciendũ ꝙ materia põt considerari dupl'r. s. scđm essentiaꝫ suam vel vt est sub forma primo modo sumẽdi mãm mᵃ est oĩum vna. sumendo aũt mãm 2ᵒ modo vt est sub formis hoc potest esse dupl'r aut prout est sub formis accñtalibus vel substantialibus. si prout est sub accidentibus adhuc dicit̃ aut est sub cõi aut ẽ sub ꝓpria ꝑ ꝓprio ⁊ per se si sub cõi. illud accidens ꝯsequitur materiã. Si sub ꝓprio illud accidens conseq̃tur formam siue speciem. si autem ꝓut est sub forma substantiali ad hoc dicit Auer. s. sub formis substantialibus habentibus ordineꝫ ad inuicem ⁊ tunc mᵃ methaphysice forma vłiori recipit ſam vt dicit Auer. sup 2ᵐ methaphysice aut sub formis substantialibus cõtrarijs tunc materia est in potentia ad vtrãq̃ nec est actu aliquid hoꝝ sed fit actu per alterum ꝑ formam in actu. In his quatuoꝛ ꝓꝓetatibus genus assimilatur materie: nam sicut materia ſm suam essentiam est vna oĩum non per vnam formam sed per indifferentiam q̃dam ad omnes formas. sic genus est vnum nõ ꝑ formam vnã sed per q̃dam indr̃iam ad plures formas non enim intellectui generis respondet ypostasis vni⁹ forme ſm Auer. in ꝯmento super primũ de anima qui dĩc cõceptinũ generis non respondet ypostasis vna quia non rñdet ei forma vna sed plures est enim concept⁹ generis extenui silitudine singulariũ sumptus speciem antẽ spe vult vnã formam eẽ ⁊ nãm. Item sicut

accñtia cōia ſeqtur materiā . ꝓpria vō ſpēm ſic eſt in gñe quia gen⁹ ꝯſeqtur accñtia cōia cuz enim videt qs a remo tis quid terminat viſū ⁊ ꝯſiſtens ſcit ꝙ eſt aliquod cor/ pus non autē corpus nāle cuz aūt ꝓpinquius videt per ſe moueri ſcit qm aīal. ¶ Item mā ſub formis ſpālibus ordinatis ꝑus recipit formam gñis q̄ȝ ſpēi ⁊ in hoc gēus magis appropinquat ad mām q̄to qdez eſt abſtractum ⁊ cōius tanto plus ē immenſū māe ꝑꝑ ꝙ eſt triplr prius viuit vita plante quā aīalis ⁊ quā hoīs. ¶ Itē q̄rto mo/ do conſiderando mām vt eſt ad formas ſubſtantiales con traria eſt in potentia ad vtrunqȝ recipit aūt deteriatiōeȝ per alteram formā eaȝ ita ⁊ gen⁹ eſt in potentia ad vtrū qȝ dr̄iam ⁊ accipit determinationē a dr̄iis eſt enim gen⁹ mā totius ꝙ eſt quoddam totum. dicit enī idem ꝙ totuȝ lȝ alio mō ⁊ in hoc differt a mā artificium quia licȝ dicat totam ſubām artifi^m non tñ dicit totum illud ꝙ res artifi cialis aliquid enim addit forma artis ſuper mām artifi^m ꝑꝑ ꝙ ⁊ illa mā nō pōt directe p̄dicari de artificialib⁹ ⁊c.

In hoc nāqȝ hō ⁊ albū multa quidem ſunt cū alterū nō inſit alteri. ⁊c. Tex. xxxxii.

¶ Queſtio Decima

q **Ueritur** cōſequenter vtrȝ dr̄ia hēat rōnem actualitatis ⁊ dicit quid in actu ⁊ vr̄ ꝙ non ſm enim ꝯmentato/ rem q̄nto methaph̄ice⁊ mā dicit potentiā pu ram ⁊ ideo non p̄dicat̄ aſili ſi dr̄ia dr̄et actum purū non p̄dicaret q̄ȝ ad hoc ꝙ predicet̄ opȝ ꝙ dicat mediū inter potentiā ⁊ actum quare erit quid potētiale ſicut ⁊ genus. ¶ Item ſpēs conſtat ex genere ⁊ dr̄ia ꝙ vtrunqȝ eſt in potētia. quia dr̄ in ſeptimo methaph̄ice ꝙ ex pluribꝰ exi ſtentib⁹ in actu non fit vnum. ¶ P̄. dr̄ia eſt ꝑs diffōnis q̄ȝ dicit quid potentiale cū pars ſit in po^a in toto. ¶ Iteȝ ad iſtam q̄ōnem dōm ꝙ dr̄ia illud ꝙ dicit: dicit per moduȝ actus ⁊ h̄ pȝ triplici rōe. Nam dr̄ia diſtingnit. oīs autem diſtinctio a forma ⁊ ab actu eſt ſolus enī act⁹ diſtinguit et a po^a vr̄i eſt diſtinctio ⁊ ex hoc enim contraria non diſtin guunt̄ cum ſunt in potentia imo eadem eſt mā ꝯtrarioꝝ ⁊ ideo cū dr̄ia diſtinguat hȝ rōnem actualitatis. Itē dr̄ia ē complementū diffōnis ⁊ hȝ rōnem complementi ⁊ rō dr̄ie ſumit̄ a parte que ē actus. Nam ſm Ariſt. partes q̄ ſunt pōres via gn̄ationis ⁊ tpis ⁊ ꝑtes q̄ntitatiue ⁊ mā les poſteriores via cōplementi ſunt poſteriores gn̄atiōe ⁊ tpe. ¶ Itē rō differentie ſumit̄ non a toto ſed a parte ⁊ ē rō quia cum gen⁹ ſumat̄ a toto ſi enī dr̄ia ſumeret̄ a to to non eēt contra rōnem dr̄ie inq̄ntum dr̄a ꝙ genus p̄di/ caretur de ipſa cum totum poſſit predicari de toto. ſicut nō eſt ꝯtra rōnem gñis ꝙ p̄dicet̄ de ſpē quia vtrunqȝ ſu mitur a tota nā. ſumit̄ igit̄ a parte ſȝ nō a parte que ē mā quia ſic non haberet rōnem ꝯplementi ſed ſumit̄ a parte que ē actus ⁊ a forma partis ⁊ quia forma hȝ rōneȝ act⁹ ⁊ ideo dr̄ia habet rōnem act⁹. Aīatum enī non ſignificat totū imo ſolum ſignificat idem ꝙ aīa differunt tñ in mō ſignificandi ſicut idem ſignificat album ⁊ albedo. differē tia tñ implicat totū genus autem ſignificat totū ſed mate/ rialr̄ quia q̄to aliquid ab intellectu conſiderat̄ ſub eſſe ab ſtractiori tanto magis conſideratur ſub modo magis con fuſo ⁊ indiſtincto ⁊ hoc ē magis mālit̄er conſiderare. dif ferentia vō per modum forme dicit totum non ꝙ dicat ſignificatū ſed implicatiue. ſpēs dicit totum per modum totius. ſ. materie ⁊ forme. Ex his igit̄ que dcā ſunt patēt illa quattuor que cōiter ſolent dici de genere ⁊ dr̄ia dr̄ enī ꝙ de ipſa non p̄dicat̄ genus. Item ꝙ dr̄a non cadit in re cto ordīe i li^a p̄dicam̄tali ſed cadit a latere. Item ꝙ ſem per p̄dicat̄ denominatiue. Item ꝙ dr̄a ē illud a quo dif/ finitio hȝ veritatem. ¶ Primū pȝ ſic. ſ. ꝙ genus nō pre dicat̄ de dr̄a quia dr̄a ſm ꝙ dr̄a ſignificatiue dicit formā vt aīatum ſignificat aīam. ſi igit̄ genus ſiue aīal p̄dicaret̄ de dr̄a ſm ꝙ dr̄a anima eēt animal. ſed hō non eſt anima ſed aīatum ⁊ per ꝯn̄s illud al̄ ꝙ predicat̄ de dr̄a vt dr̄a. ¶ Itē hō ē aīal ꝯpoſitū ex aīa ⁊ corpe. quare hō eēt plu/ ra aīalia ſi genus p̄dicaret̄ de dr̄a. ¶ Alio modo poteſt homo ꝓbari quia ſi genus p̄dicaret̄ de dr̄a. totū p̄dicare tur de ꝑte ſed ſi totū p̄dicat̄ de ꝑte cum vnum totū hēat plures ꝑtes tunc vnū eēt multe tota vna domus multe a domus ⁊ vnū aīal multa aīalia. ¶ Item nō cadit dr̄ie in recta linea p̄dicam̄tali q̄ȝ que in recta linea cadunt vnifor mit̄ ſumit̄ a toto dr̄a āt non ſumit̄ a toto nec gen⁹ ⁊ ſpe cies. iō gen⁹ ⁊ ſpēs cadunt in recta linea non autem dr̄a. ¶ Item ſemp dr̄a p̄dicat̄ de noīatiue quia cum differē tia ſumat̄ a forma que ē pars vt dictū eſt forma autē que ē ꝑs non ē totum ꝯpoſitū. iō dȝ ſumi in predicatione vel rōne ꝯcretionis ꝑ implicationē dicat quodāmō totum. ¶ Item pȝ 4^m. ſ. ꝙ dr̄a ſit illud per qd̄ diffō hȝ vnita/ teȝ. quia diffinitio nō hȝ vnitatē niſi ex eo ꝙ eſt vnius na/ ture ⁊ a nā vna diffiniti vnitas autem diffiniti ē ab enti/ tate ⁊ vnitate rei entitas autem eſt per formam que ē ꝑs cōpoſiti ⁊ que ē ꝑfectio ⁊ ꝯplementū ⁊ tota diffō ſumit̄ per reſpectū ad hanc formā. iō cum dr̄a vt dictū eſt ſūat̄ a forma. pȝ ꝙ ipſa eſt cā vnitatis diffōnis eꝰ ē de genere ꝙ genus nunq̄ȝ p̄dicat̄ de noīatiue eo ꝙ ipſū ſumitur a to to. ⁊ ideo non denoīatiue ſed eēntialr̄ p̄dicat̄. ¶ Item ca dit genus in recta linea quia ſumit̄ a toto ſicut ſpēs lȝ dif ferenter ⁊ vtrunqȝ cadit directe in linea. ¶ Item gen⁹ comp̄hendit ſicut totū ꝑtem. gen⁹ enim dicit totum. diffe rentia aūt ꝑtem. Itē gen⁹ p̄dicat̄ ſuas partes non ē aliq̄d niſi ſicut mā quia gen⁹ idem ſm rem totū ꝙ ſpēs ſȝ diffe renter quia ſpēs dicit totū ſm modū māe ⁊ forme gen⁹ aūt dicit idē totū per modū māe. et iō genus eſt aliud a toto ſm rōnem ⁊ nō ſm re: dr̄it aūt quidaȝ ꝙ rō dr̄e ſu mit̄ a tota nulla ſignificatiue ſed forte lȝ modo non ē faci le videre cām q̄re ſemp predicet̄ de noīatiue et q̄re pōa tur a latere niſi dicat̄ eo modoquo dictum eſt ſuperius ¶ Ad argumentū in oppoſitū dicendū et ad primum ꝙ quia ego non poſſum aliq̄d eē niſi per illud qd̄ in me eſt realr̄ illud aūt ꝙ in me eſt: ē per qd̄ totalr̄ ſuȝ illud ꝙ ſū iō illud totū per qd̄ totalr̄ ſum totuȝ ꝙ ſū poteſt de me p̄dicari. dicendo ſor. ē aīal ſor. eſt homo et ex hoc eſt ꝙ i ꝓpōne affirmatiua ⁊ vā predicatuȝ ⁊ ſbm ſunt ideȝ ſm rem. dr̄a ſm rationē non eſt igit̄ incōueniens genus eſſe totum ſm rem reſpectu ſpēi ⁊ eſſe partē ſm rōnem ⁊c.

Si itaqȝ hec ſi ſe ha ent palā. q̄ȝ finalis dif ferentia ſubā rei erit ⁊ diffō: ⁊c. Tex. xlv.

Queſtio Undecima.

q **Ueritur** ꝯn̄r vtrū addōdo dr̄iaȝ ge neri differre fiat nugatio ⁊ vr̄ ꝙ ſic. q̄ȝ ſi ex dr̄a addita generi ⁊ gnē non fit vere vnum ſicut nec ddo hō albus fit vere vnum eo ꝙ albū dicit aliā naturā ab hoīe hoc autē eſt in conueniēs ſȝ dicit illud totū ꝙ dr̄a ⁊ plura vr̄ addendo alteri idē dicet̄ his ⁊ erit nugatio. ¶ Itē ratio q̄r ddo al̄ homo eſt nugatio eſt q̄ȝ rō aīalis ſumit̄ ab eodem toto a quo nā hoīs q̄ȝ cum quelȝ pars diffinitionis dicat idē ꝙ totum ꝙ dr̄a addita q̄ȝ faciet nugationē. ¶ Iteȝ genus ⁊ qd̄cūqȝ alteꝝ ipſoꝝ exprimas ſp alterum in altero intelli getur q̄r erit nugatio. cauſa enī q̄r ſimus dat itelligere na ſum eſt q̄ȝ ddo naſus ſimus nō amplius dat itelligere na ſum q̄ȝ vnū. ſ. naſus non eſt de pᵒ intellectu ſimi. ¶ Cō/ trarū dicit Ariſto. ⁊ arguit per rōnē q̄ȝ nā diffinitio non continet ſupfluūȝ nec diminutū. ſȝ natura diffinitio fit ex genere ⁊ differentia q̄ȝ per ipſoꝝ cōiunctionem non erit ſuperfluitas neqȝ nugatio.

Ad iſtam q̄ōnem dōm ꝙ indiffinitione addo dr̄iam generi. nō fit nugatio ⁊ hoc pȝ duplici via. p^a via ſumit̄ amᵒ quē hȝ dr̄ia. habȝ enim modū accñtis. Accñtis aūt ſp eſt p̄dicari ⁊ nūq̄ȝ ſba vt in/ nuit. 4. meth. ꝙ pȝ q̄ȝ terius in ꝯto ſtat pro forma in ſbo uᵒ pro ſuppoſito. albū aūt ſolam qualitatē ſig^t ideo ꝯtra rōnem accñtis eſt ſbia nō dico q̄n bñ ſubijciat̄ generi ſuo ſȝ non tanq̄ȝ accñs ſȝ inq̄ntum ſpēs eſt ⁊ ita de dr̄a: dr̄a eniȝ inq̄ntum dr̄a nō ſubijcit̄ generi nec ſpēi. ¶ Si eniȝ dicat̄ aīatū eſt al̄ cum hoc dr̄a aīatum nihil aliud eſt q̄ȝ aīa vel

nihil significat nisi aiam inq̄ztū dīa nec qđ aīa sit aīal: sed qꝛ subm cui⁹ est act⁹ aīa est aīal. ¶ Item hꝫ modū accidentis ⁊ ꝯuenit cū ipso in hoc quia sicut sim⁹ cum dr̄ nasus sim⁹ exp̄sso naso nō dat amplius ipsū intelligere. nec ēt si non exp̄meret̄ dat ipsum intelligere q̄uis simus naso non addito det ipsum intelligere. ¶ Et qꝛ ista via non videt̄ sufficiens ad euadendū nugōnem credendū ē magis per aliam viam. s. considerando genus ⁊ dr̄iam q̄ztū ad ea a quibus sumit̄ rō ipsaꝝ. vnde ēt genus vt ꝑus visum est sumitur a toto siue a natura tota spēi. differentia vō ab eo qđ est pars. s. a forma ⁊ ex hoc est ꝙ vno addito alteri non erit nugatio. ⁊ hoc ē sic videre. nugō eniꝫ fit duob⁹ modis. aut. s. cuꝫ idem sub eadem voce bis dicit̄ ⁊ explicite aut cum aliqđ addit̄ alteri in quo addito illđ enim addit̄: addit̄ ē actualr̄ intellm̄ vt in hoīe actualr̄ intelligit̄ aīal. dicendo aīal hō ⁊ tunc a p̄te eius ꝙ adduur alteri non fit nugō ꝙ ipꝫ sub sua voce bis dicat̄. s. homo: hō ſꝫ apte ei⁹ cū fit additio dicit̄ idem bis. vnde animal homo est idem ꝙ animal. aīal fit igitur ista nugatio ex q° ꝙ aīal actualiter intelligitur in homīe si. n. aliqđ intelligeretur in aliquo potentialr̄ ex talium additiōe adinuicem non fieret nugō nec sufficeret talis intells̄ vnius in aliquo ad nugatiōem. genus āt nō itelligit actualr̄ in dr̄ia: nec differentia in genere ⁊ ideo ex additione vnius ad alteꝝ non fit explicata nugō vt dicatur explicite aīal: aīal bis. nec ēt fit implicite nugatio ita ꝙ intelligatur vnuꝫ in alio. quia nec vnum intelligit̄ in alio nec eͦ°. aīal eniꝫ non intelligitur intelligibl̄i quia ratio generis sumit̄ a toto. vnde animal dicit totum rō vero differentie sumitur a parte. s. q̄ est forma vel pars rei. vnde rōnale dicit partem realem totum aūt integrale nunq̄ intelligitur in sua p̄te. si eni sic esset cum totum integrale plures hēat p̄tes in quaꝝ qualibet intelligeretur in actu circa vnum totū esset multa tota ⁊ vna domus esset multe domus. ¶ Silr̄ enim si genus actualiter intelligeret̄ in differentia q̄ dr̄a dicit partē integralem totius tunc vnum aīal esset multa animalia vl̄ plura genus igr̄ nō p̄dicat̄ de dr̄a nec actualiter intelligitur in ea. nec dr̄a intelligit̄ in gn̄e. qꝛ q̄uis dr̄a includat̄ actu in genere vt ꝑs integralis in suo toto ſꝫ ꝙ dicit Ari. ꝙ gen⁹ comprehendit dr̄as nō tn̄ intelligitur dr̄a actu in genere ⁊ rō est. quia ſm rē totum intelligit̄ in toto actualiter si tn̄ idem siue vnum totum sit maioris abstractiōis ⁊ aliud minoris abstractionis vt idem totū ſm reꝫ dn̄t homo ⁊ animal. illud ꝙ est maioris abstractiōis ⁊ actualiter intelligit̄ in eo qđ est maioris abstractionis vl̄ animal actualr̄ intelligit̄ in homine. eͦ° aūt potentialiter hō intelligitur in animali q̄uis dicūt idem totum ſm rē dr̄a aūt vnus abstracta est genere ⁊ ideo lꝫ includat̄ in gener̄ ꝙ est totum vt ꝑs integral̄ nō tn̄ in ip̄a actualiter intelligitur quia igitur gen⁹ nūc actualr̄ intelligit̄ in differentia quia totum non actualiter intelligitur in p̄te integrali nec eͦ° dr̄a non actualr̄ intelligitur in genere sed potentialiter sicut minus abstractum in magis abstracto nō ē actualit̄ intellectus ⁊ ex hoc est ꝙ differentia addita gn̄i non facit nugationem. Sed h̄ occurrit magnū dubiuꝫ quia lꝫ ex additione vni⁹ differentie ad gen⁹ non fiat nugatio vt dcm̄ est tamen si in vna diffinitione cadant plures differentie per ordinē que addant̄ supp̄ma gn̄i ⁊ dicēdo corpus animatum sensibile rōnale per additionem posterioris dicit ad priorem videtur fieri nugatio quia iste differentie sic sumpte per ordinem prior sumitur a parte. s. a forma sicut ⁊ posterior cadūt eni in vna linea. s. a late oēs ¶ Item predicantur de nominatiue quare nulla dic̄ totum sed quicquid dicit vna dicit alia sicut genus quia ab eodem toto a quo sumitur homo sumit̄ animal vnde fit nu° dicendo ał lꝫ se habeant sicut magis ⁊ minus abstractum ita erit silr̄ de priore ⁊ posteriori pluribus positis ordinate in eadem diffinitione. s. ꝙ faciant nugationē sumuntur enim oēs ab eadē natura lꝫ ſm maiorem ⁊ miorem abstractionem ad istam autem rationem non videt̄ nisi vnus modus euadendi q̄ ānuit Arist. in lr̄a. 7° methaphice dicit enim ꝙ sola vltima differentia dicit totam rei subam ⁊ hec sola tꝫ locum dr̄e oēs autem dr̄e itermedie tenent locum ⁊ rōnem gn̄is p̄mi. Si enim non scireꝫ nomen gn̄is p̄mi ad hoiem accipe gn̄s remotuꝫ ⁊ aggregarē singulas dr̄ias in vno latere ordinatas q̄ cuꝫ gn̄e illo oēs circunloqunt̄ vnū gen⁹ p̄mi hoīs vt corpus aīatum sensibile ꝙ totum circūlocutio gn̄is est ꝙ est aīal. ꝙ quidem est genus p̄imum hoīs cui addit̄ dr̄a vltima. s. rationale que sola habet locum differentie oēs autē alie rōeꝫ gn̄is ⁊ sic perficitur diffinitionem hominis. vnde ille differentie ꝯtra genus non debēt distingui vt p̄tes diffōnis. quare vnum sit genus ⁊ aliud dr̄a sed debēt accipi vt totum illud sit nomen vnius generis per h̄ igit̄ q̄ dicta sunt iā patet. 4. que dicit Arist. in lr̄a de differentia. s. 7° in lꝫ 7° methaphice dicit eniꝫ ꝙ nō refert p̄ plures differentias vt per vnam diffiniti. quia oēs inter medie supplēt vicem vni⁹ generis p̄mi ad spēm. ¶ Itē dicit ꝙ differentia cōprehendit̄ a genere. s. sicut pars integrat̄ includitur in suo toto. ¶ Itē sola vltima differentia dicit totam subam ⁊ solo est vera differētia. ¶ Itē dicit ꝙ oꝫ ꝙ ille plures differentie in diffōne ponāt̄ ordinate ita ꝙ non ponatur vni⁹ abstracta prius ⁊ magis abstracta p̄mis quia hoc modo ex additione vni⁹ ad aliam fieret nugō ⁊ maxime si vltimā dr̄iam poneres que constituit specieꝫ fieret nugō ac si speciem adderes generi. ¶ Ad argumētum in oppositum dōm ꝙ differentia est aliud ⁊ non est aliud a genere. ē aliud quia nō est ipsum totū imo ꝑs est non est āt aliud p̄ illa parte totius. s. forma que ipsa est ꝙ genus dicit. si ē aliud g° nō fit ex ipsa ⁊ gn̄e vnum. sicut nec ex hoīe ⁊ albo dōm ꝙ non est sic oimoda diuersitas iter differentiā ⁊ genus vt inter subam ⁊ accidens. vt dictum est ideo ⁊ cetera.

Quēadmodū igitur dictuꝫ est latet ꝙ ip̄ossibile diffinire in sempiternis: maxie vero q̄cūqꝫ vnica: vt Luna ⁊ Sol: ⁊c. Tex. lv.

¶ Questio duodecima.

Queritur consequenter de subijs simplicib⁹ sepatis. vtꝝ. s. hēant diffōnem. videtur ꝙ sic qꝛ subaꝝ maxie ⁊ per se ē diffō h⁹i aūt maxie sunt sb̄e ⁊ per se ⁊ maxime subsistūt igit̄ quare ⁊c. ¶ Item si ille sube non habeant diffōnem hic non est p̄p aliud nisi quia carent partibus. sed h̄ non impedit. p̄bō gen⁹. n. ⁊ dr̄a sūt p̄tes diffinitionis ⁊ hee non sunt partes reales quia tūc nō predicarent de re sed sunt p̄tes numerus qꝛ p̄tes ꝯpetēs diffōni competere possunt h⁹ simplicibus quare poterunt diffiniri p̄tes rōnis q̄uis in ipsis non sint partes reals. ¶ Iteꝫ cum diffō sit actio intellectus illa sola diffiniunt̄ que directe ⁊ vr̄ in intellectu cognoscunt̄. Si igr̄ ista nō diffiniūt̄ h̄ esset qꝛ nō cadunt in intellectū nr̄m sed ꝙ cadūt intellm nostrum vr̄. Intellectus enim nr̄ simplex est ⁊ plus ꝯuenit simplex tn̄ simplici q̄ cū composito qꝛ si nr̄ intells̄ cognoscit compositū multo magis ⁊ simplex cū cognoscendo illa intellectus formet diffinitionē. ¶ Contrariuꝫ dicit Aristo. in lr̄a in hoc 7°.

Ad istam qōnē est aduertendū. p° ac videndū quō in sb̄is sepatis sic accipe finituꝫ ⁊ infinitū vt infinitū ⁊ finitū que ꝯti ꝯgruunt. sciendū g° ꝙ oīs forma mālis que recipit̄ in mā. tā sb̄alis ꝙ accidētalis ex eo ꝙ recipit̄ in mā cum receptio fiat per moduꝫ recipientis non rei recepte non recipit̄ in terio sue p̄fectionis ſm ꝙ total̄ forma in spē sed ſm p̄ticipationeꝫ ⁊ ſm plus ⁊ min⁹ ⁊ aª ⁊ in formis quideꝫ accidentalibus que ratio p̄prie intendunt̄ ⁊ remittunt̄ in sb̄a vt calidum manifestum est enim. ꝙ in igne ⁊ in aere recipit̄ ſm esse magis ⁊ minus intēsum vt in aere ſm esse minus intensum ⁊ in igne ſm magis intensum. in formis vero sb̄alibus receptis licet nō intendant̄ nec remittant̄ in se intenduntur tn̄ ⁊ remittunt̄ in accidentibus supra. tn̄ suppositi in quo sunt. vnde vnus homo magis operatur opera humana q̄ alius quia magis disposita est materia corporis in cōplexione. Si autem esset aliquod calidum separatum

penitus a materia ⁊ nō participaretur in aliqua materia illud calidū eſſet infinitum .ſ. ſm oēm pfectionez calidi in eo ꝙ tale. ita ꝙ quicqd in partibus calidis eſſet perfectionis ſm ꝙ calida eſſent pfectiſſime per eſſentiā in illo calido ſeparato. vñ tale calidū eſſet in vltimo ſue pfectionis ⁊ eſſet infinitū. non qꝛ eēt ens infinitum ſꝫ eſſet ens tale infinitum .ſ. calidū ⁊ ideo in eo ꝙ ens eſt hūs eſſe penitus non participatū. ſꝫ aīo ſeparatum ⁊ purum. vt primum in quo ſunt oīum entium pfectiones ſm ꝙ ſunt entia per eſſentiā. his viſis intelligendū ad qōnem ꝙ ſicut viſum eſt ſupra. diffinitio hꝫ comparationez ad tria .ſ. ad ſuas partes .ſ. genus ⁊ differentiā ⁊ ad intellectū diffinientem ⁊ ad illud cuius eſt diffinitio .ſ. ad diffinitum per cōparationem ad hec tria. patebit ꝙ ſimpliciū ſubſtantiarū ſeparataꝝ non eſt diffinitio ꝓprie. Nam vt dictū eſt genus ſumit a toto. dr̄a vero aperte .ſ. a forma qꝛ forma eſt pars cōpoſiti. Itē genus ſumit a potentiali ipſius rei differentia vero ab actuali in quibus nō eſt inuenire rōnez totius ⁊ partis vel potētie ⁊ actus. In his non eſt accipe genus ⁊ differētiā ⁊ per ꝯſequens nec diffinitionē. ¶ Et eſt ſciendū ſicut eſt reperire triplices ſubſtātias .ſ. primaz cām. intelligētias ⁊ ſbas ſenſibiles. ita in his conuenit diuerſimode accipe naturā ⁊ eſſe. In prīo quidē principio tā natura ꝙ̄ꝫ eſſe ſunt infinita per oēm modū. nec eſſe primi eſt receptū in natura nec nā recepta eſt in aliquo imo in ſua natura eſt ſuū eſſe ⁊ ideo eſt oīno ſimpl̄r in quo nō eſt accipere nec rōne totius nec ratione partis. nec potentie nec actus a quibus ſumit genus ⁊ dr̄ia. ideo primuz nullo modo eſt difficile nec finibile nec terminalē per diffinitionem. In ſubſtātijs vero ſenſibilibus compoſitis ex materia ⁊ forma. tam nā ꝙ̄ꝫ eſſe ſunt finita qꝛ vtrunqꝫ eſt receptum eſſe quidē in eis eſt receptū in natura. nā autez eſt recepta in materia ꝓpter ꝙ in his ꝓprie eſt inuenire rōnem totius ⁊ partis ⁊ potētie ⁊ actus ⁊ ideo talia ſunt proprie diffiᵃ qꝛ in eis eſt inuenire vnde ſumit ratione generis ⁊ differētie que ꝯſtruunt diffinitionē. ſbe autez mediate. ſcilicet intelligētie medio modo ſe habēt ⁊ quodāmodo habēt diffinitionē. ſimpl̄r autem non. qꝛ in eis non eſt niſi natura .ſ. forma que non eſt recepta in mā vt receptibilis ⁊ eſſe receptuz in natura pp ꝙ in libro de cauſis dicunt compoſitionē ex finito ⁊ infinito. ſcilicet ex eſſe recepto in nā ex infinito .ſ. ex natura penitus non recepta in aliquo ⁊ ideo cum non ſint adeo penitus ſimplices ſicut primum eſt iᵃ per aliquē modum inuenire conuenit. vñ ſumat genus ⁊ dr̄a cum in eis nā ſiue fora ſit ſimplex oīno ab ea non pōt ſine ratio generis ſm ꝙ genus ſumitur a toto qꝛ in tali natura non eſt totum nec pars cū ſit penitus ſimplex. ſimiliter differētia non poteſt ſine ab eᵒ quia eſſe non ingredit diffinitionem qꝛ eſſe eſt receptū in natura ⁊ omnis receptio quodāmodo reducit ad materiam ⁊ ad potentialitatē lꝫ non ſit in eis illud potētiale pura potentia qꝛ ipſa natura in eis forma eſt que ſp ⁊ vniuerſal̄r ⁊ ſꝫ ꝙ huius eſt delichi que ⁊ actū iportat vnde non eſt pura potētia nec etiā actus purus oīno lꝫ eſt actus aliquo modo permixtis potētie ⁊ ꝙ̄ꝫtum ad hoc eſt in eis aliqua ratio potētialitatis .ſ. rōne nāe ⁊ aliquid actualitatis rōne eſſe receptati. ſm igr̄ ꝙ natura intelligit importat rationem actualitatis ſic ab ea pōt ſine ratio generis que ſumit a potētiali ab eſſe uero recepto ꝙ importat rationez actualitatis ſumit differentia. lꝫ igit in ipſis ſubſtātijs nō poſſit aliquid inueniri. vnde ſumat genus inꝙ̄ꝫtuz genus ſumit a toto nec aliquid vnde differētia inꝙ̄ꝫtum ſumit a pte ⁊ ſic ſimpl̄r non habent diffinitionem qꝛ tñ genus ſumit a potentia differentia vero ſumit ab actu ⁊ eſt in ipſis ſubſtantiis inuenire aliqd potentiale ⁊ aliquid actuale ideo ſub aliquomodo diffinibiles. Ex his ergo pꝫ ꝙ huius ſubſtātie non habꝫ diffinitionē ſimpliciter. Si enim haberent diffinitionē ſimpliciter ſequerent tria inconuenientia. primum ꝙ differentia ſumeret in talibus a toto ſicut genus a toto ⁊ ex iſto ſequit vlterius ꝙ differentia predicaret de diffinito eſſentialiter ſicut genus ⁊ ex hoc ſequit ꝙ differentia poneret in eadem liᵃ cum genere ⁊ ex hoc vlterius ꝙ genus predicaret de differentia ⁊ ex hoc vlterius ꝙ addendo differentiā generi fieret nugatio vera. Qd̄ autem in talibus differentia ſumeret a toto ſicut genus pꝫ. differētia enim ſumit a forma ſiue a natura in his autem ſubſtātiis natura ſimplex eſt nō habent partem ⁊ partem ⁊ hoc ſequeret ⁊ tunc cum ſumeret a toto predicaret eſſentialiter ſicut genus ꝙ ſumit a toto et ex hoc ſequeret ꝙ caderet in eadem linea cum genere qꝛ dicit idem totum et ex hoc vlterius ſequeret ꝙ predicaret de differentia. ¶ Item addendo differentiaz generi in talibus eſſet nugatio ꝙ pꝫ ad hoc enim ꝙ fiat nugatio requirit ꝙ illud cui fit additio actu intelligat in eo cui additur vt dicēdo aīal homo qꝛ enim in ſpecie ꝙ eſt homo actu intelligit animal. ideo fit nugatio qꝛ bis dicit animal non autem homo. Nunc aūt differentia intelligentiaꝝ dicit idem ꝙ genus in ipſis qꝛ vtrūqꝫ dicit totum vnum intelligitur in aᵒ vnde non habent proprie diffinitionem. ¶ Hoc idem pꝫ per reſpectū ad intellectum noſtrum qꝛ cum diffinitio ſit actus intellectus ea ſola diffiniunt que directe cognoſcunt ab intellectu. hec autem ſunt que hn̄t fantaſmata que fantaſmata non habent intelligētie. et per dicta poteſt patere reſponſio ad oba. ⁊c̄.

¶ Explicit liber ſeptimus methaphiſice.

Ex predictis itaqꝫ ſyllogizare oportet et colligentes capitulum finem iponere oportet autem. ⁊c. Tex. i.

¶ Liber octauꝰ methaphiſice. Queſtio Prima.

q **Ueritur** de illa queſtione ꝙ̄ꝫ querit phs in li 8ᵒ. methaphiſice ſcilicet quid ſignificat per nā vtruz forma aut aggregatum. Et de hac queſtione breuiter ſe expedit Ariſtote. dicens ꝙ per nomen ſignificat vtrunqꝫ ſcilicet forma ⁊ aggregatū: ſed non vniuoce ⁊ non equiuoce ſed ad vnum. ideſt per attributionem ⁊ anologiam vnius ad alteruz. ſed non dicit quid eſt ꝙ ſignificat per li prius ⁊ qd poſterius ſꝫ qꝛ nomē ſignificat vtrunqꝫ .ſ. formam ⁊ aggregatū per anologiā. vñ autē eſt anologia ibi eſt prius ⁊ poſterius ideo opꝫ dr̄e quid per nomē ſignificet prius ⁊ poſterius. dicit autez ꝯmentator. ad hoc ꝙ per nomen per prius ſignificat forma ⁊ per poſterius aggregat .ſ. per attributionez ad formam ⁊ eſt ratio qꝛ res non ſignificat per nomen niſi ſm ꝙ cognoſcit. non autez cognoſcit niſi ſm ꝙ eſt actu. res autē per formā ſuam eſt actu ideo res per formā ſignificat ⁊ forma prima ſignificat. ⁊ ſicut dicit cōmentator ſup hunc paſſum. ſuper 8ᵒ. meth. ꝙ qñ aliqua duo ſic ſe hn̄t vt cauſa ⁊ cātum. ſi aliquid competit vtriqꝫ dignius eſt vt per ꝑus cōpetat cāe ꝙ̄ꝫ cauſato. ⁊ qꝛ forma eſt cauſa qꝛ aggregatū ſignificatur ideo ꝑus ſignificat ipſa. Sed hec ſolo videt habere calūniam. Nos eni videmus ꝙ res ſunt cā veritatis in aīa ⁊ tñ veritas per prius dicit de veritate in aīa ꝙ̄ꝫ de veritate in rebus. Itē cibus dicit ſanus qꝛ efficit ſanitatē in aīali ⁊ tñ ſanitas per ꝑus dicit de ſanitate que eſt in aīali ꝙ̄ꝫ de illa que eſt in cibo. ¶ Dicendū ꝙ ſi bñ intelligat cōmentator. veꝝ eſt ꝙ dicit ſi aūt male intelligit non eſt veꝝ. cā enim ⁊ cauſatū dupl̄r poſſunt cōſiderari vel in ſe: vel in comparationē ad nōis participationē ⁊ competentiā. Si in ſe ꝯſiderant non eſt incōueniens ꝙ aliqua duo ſe habeant ſicut cauſa ⁊ cauſatū ⁊ tñ aliquod nomē ꝑ prius attribuat vni .ſ. cauſato ꝙ̄ꝫ cauſe. vt pꝫ in exn̄s poſitis in obiectione. vbi aūt comparent cauſa ⁊ cauſatū ⁊ tamen aliquod nomen per ꝑus attribuat vni .ſ. cauſato ꝙ̄ꝫ cauſe vt patet in exn̄s poſitis in obiectione. Si aūt comparent cā ⁊ cauſatum ꝙ̄ꝫtum ad compotentiā nominis. ita ꝙ aliqd ſit cauſa qꝛ alteri .ſ. cāto attribuat nomen aliqd. oꝫ ꝙ per prius tale nomen cāe attribuat. ¶ De hac qōne Ariſto. non pl̄ dicit niſi ꝙ per nomē ſignificat vtrūqꝫ .ſ. forma ⁊ aggregatū. ſꝫ ad vnū .i. vnum per attributionē ⁊ anologā ad alteꝝ ⁊ non diſtinxit vtrū forma ſignificet per attributionē ad aggregatuz vel eꝯᵒ. contingit autē formā accipe dupliciter .ſ. vt eſt quoddam totū ⁊ vna ⁊ forma totius

vt in homine humanitas. Alio modo eſt forma partis vt anima ⁊ vno modo. ſcilicet partis ſignificat̄ per aggregationē ad aggregatum. ſ. ſuppoſitum. alio modo aggregatum. ſ. ſuppoſitum ſigatur. per attributionem ad formaȝ ſ. naturā. que eſt forma totius vt iam patebit vtraqȝ via. vñ vex eſt dictum Ariſto. ſ. ꝙ nomen ſigt ⁊ formam ⁊ aggregatū ſȝ per prius ⁊ poſterius. cōmentator tñ videt̄ intellexiſſe non niſi altera iſtaꝝ viaꝝ. ſ. ꝙ nomen ſigt naturā ⁊ formam per prius ⁊ per poſterius aggregatū vel ſuppoſitū vel ſi intellexit per verba nō tñ expreſſit. ¶ Ad hoc aūt aduertendū eſt. cum res non habeāt ſignificari niſi ſm ꝙ intellr. nec intelligunt̄ res niſi ſm ꝙ ſunt res in intellectu. Intellectus eni vȝ magis eſt receptiuus ⁊ mā ꝗȝ actiuus. igit̄ opȝ ſcire qualiter res habeāt intellectum agere. ſi opȝ ſcire qualiter res hēant ſignificari. Actioneȝ aūt intellectus nō poſſumus cognoſcere niſi ex alijs actionibus nālibus qꝛ enim male apti ſumus ad intelligendū opȝ res ex actionibus ſenſibilibꝰ deuenire in ꝯonem accidentiū intelligibili. In actionibꝰ āt naturalibus videmus ꝙ aliqd agit. ita ꝙ ipȝ non eſt ratio qꝛ alia agant vt lignū ignitū calefacit non tñ eſt rō ignis q̈ calefacit. qꝛ eſt qōdā calidum ⁊ uē ens. per ſe compoſitū ex mā ⁊ forma ⁊ eſt ratio calefactionis in altero. ſ. in ligno ignito. qꝛ. ſ. lignum ignituȝ calefaciat. calor aūt eſt rō qꝛ ignis calefacit ipſe tñ per ſe non calefacit qꝛ non pt hēre eſſe ſeparatū per ſe. ſȝ ſemꝑ eſt in ſbo. ita ꝙ in talibꝰ eſt tria ꝯſiderare. vnum ꝙ agit. ſ. ꝙ calefacit. non tñ eſt ratio calefaciendi alteꝝ vt lignuȝ ignitū. 2m eſt ꝙ calefacit ⁊ eſt ratio calefaciēdi alteꝝ vt ignis. ¶ Et 3m eſt ꝙ eſt ſolū ratio calefaciendi vt calor ignis. ⁊ ligni igniti. qui calefactionis cā eſt ⁊ ratio non tñ calor agit per ſe qꝛ non eſt per ſe ſȝ in ſbo. Sicut eſt de po mouente ꝙ eſt mouēs tm̄ ⁊ de vltimo moto ꝙ eſt motū tm̄ ⁊ de inter medio ꝙ eſt mouēs ⁊ motu diuerſis reſpectibus. Similiter qōdā ītelligibile agit in intellectū ⁊ nō eſt ratio agendi vt aggregatū vel ſuppoſitū qōdam agit in intellectū per ſe ⁊ eſt rō agendi alteꝝ in intellectū. ſ. nā ⁊ forma totius que eſt quidditas ſigta per diffinitionem que eſt propriū obm intellectus ⁊ eſt rō intelligendi ſuppoſituȝ ⁊ 3m eſt forma partis que nō ꝓprie intelligit̄. Si igit̄ cōparemus aggregatū. ſ. ſuppoſitum ad formam ⁊ naturā totius ad ſigom nois. cum forma talis ſit id ꝙ per ſe obijcit̄ intellectui ⁊ ſit rō qꝛ ſuppoſitum obijcitur hoc modo cōparando nomē per prius ſigt formaȝ ⁊ naturā ⁊ ex ꝯñti aggregatū. ſ. ſuppoſitū ⁊ hac via ꝓceſſit Auer. ꝙ nomē prius ſignificat formā. ſcdo aggregatū intelligendū per hoc de forma totius ⁊ de na ⁊ de aggregato ſ. ſuppoſito pp ꝙ dixit ꝙ res calide non hñt nomen caloris niſi pp calorē ignis qui eſt in fine. non eni dixit pp caloris ſimpliciter ſȝ pp calorē ignis qui eſt in fine. i. qui eſt ratio aliquoꝝ calefacientiū. Si aūt cōparemus. aggregatum. ſ. ſuppoſitū ⁊ formā partis. ſ. animā ad ſigom hois tunc eſt ecōtrario. qꝛ ſuppoſitū per pꝰ ſigatur qꝛ ipm tan ꝗȝ ens per ſe in oȝ ⁊ agit in intellectū forma aūt partis ſignificat̄ ex ꝯñti qꝛ hꝰi forma non ꝓprie ſigatur niſi inꝗȝtū eſt aliqua pars ſuppoſiti. vñ humanitas non ſignificat animam niſi exiſtenti. ſcilicet qꝛ eſt pars compoſiti.

Ad rationes in oppoſitum. poteſt patere per iam dicta. ⁊c̄.

Et hanc ſequuntur alie mutationes. Aliarum vero vt vnam aut duas: hoc non ſequitur. ⁊c. Tex. iiii.

¶ Queſtio Secunda.

q **Veritur** ꝯñr vtrū in corporibus celeſtibus ſit mā. ꝗȝ qōnē pertractat Auer. in duobꝰ locis. ſ. in 8. metha. ⁊ in de ſba orbis ipſam eandē pertractat diffuſius. venat̄ enim 4. de corpore celeſti. ſ. ꝙ ipm ſit compoſituȝ ex duabus naturis ⁊ ꝙ ibi ſit potētia ⁊ actus. Iteȝ ꝙ ibi potētiale non mētur nomē mē. ſed potius ſbi. Item ꝙ illud ꝙ eſt ibi actuale mēt̄ nomen aie. ¶ Item ꝙ celum ſit ſbm ſimplex. primū venat̄ ſic qꝛ nihil vnum ⁊ ideȝ ſȝ ꝙ tale eſt ſimul in potētia ⁊ actu. videmus aūt in corpore celeſti potentiā ⁊ actum. qꝛ oȝ dare nām aliam per ꝗȝ ſit in potētia ⁊ aliam per ꝗȝ ſit in actu ꝙ aūt ibi ſit potētia ⁊ actus pȝ ꝙ eſt prima tale. ipm eſt magis talis ꝗȝ alia. corpus celeſte eſt primo mobile ⁊ mouet̄. pmo qꝛ ipm motum eſt per ſe. ſed oē motm ex ſe vt dꝛ. 8. phyſicoꝝ diuiditur inter alia duo quoꝝ vnuȝ eſt per ſe mouens reliquū eſt per ſe motum. qꝛ in corpore celeſti eſt inuenire duas naturas. ſ. mouens ⁊ motum ⁊ per ꝯſequēs potentiaȝ ⁊ actum. ¶ Ex his vlterius venat̄ formam qꝛ illud qd eſt ibi potentiale non meret̄ nomē materia. qꝛ cum duplex ſit tranſmutatio. quedaȝ. ſ. in ſba ⁊ ex hic ſit diuerſitas ſm ſpeciem alia eſt in accidentibus ⁊ hoc trāſmutatio nō diuerſificat ſpēm. hee due tranſmutationes in hoc ꝯueniūt qꝛ vtriuſqȝ trāſmutationis ſbm eſt materia. ſed differunt in hoc qꝛ illud ꝙ eſt ſbm in tranſmutatione diuerſificare ſpeciē eſt in potētia pura ⁊ ideo eſt materia vel potentia vere. cuius eſſe eſt eſſe in potētia. Subijcit̄ enim vt dicit̄ per poſſe. materia autē que ſubijcit̄ alteri tranſmutationi aliqnādo eſt in actu ⁊ ideo verius dicit̄ ſbm ꝗȝ materia. ideo cum corpus celeſte ſit incorruptibile ⁊ intrāſmutabile non pōt diuerſificari ſpecie ſed ſolum trāſmutabile trāſmutatione que eſt in accidentibus. ſ. ſm ⁊ ſitum. ideo ꝙ ibi ſubijcit̄ non eſt materia. ſed ſbm ⁊ ex his venat̄ ꝙ forma celi non eſt vbi aīa tm̄ ⁊ non forma corporalis. qꝛ ſi eſſet formalis et celū vtiqȝ eſſȝ compoſitum ex naturis ſibi repugnātibus ad inuicem ꝗȝtum ad motum. ita ꝙ celum moueret̄ motu circulari contra inclinationē motus ſui naturalis qr necē eſſet tandem meis mouens fatigari et laxari hoc enim eſt tota cauſa fatigationis in aīalibus ꝙ anima moȝ ad omnē differentia impoſitionis. corpus compoſituȝ ex elemētis in quo neceſſario dominant̄ grauia. quoꝝ motus naturalis ſolū eſt in vnam differentiaȝ poſitionis. ſ. deorſuȝ. eſt igit̄ forma celi non forma corporalis vel corporis. ſed aīa tm̄ ꝗȝ pro tanto dicit anima in qꝛ influit opera vite. ſ. appetituȝ et alia. ¶ Ex hoc ſequit̄ vlterius ꝙ cum celum habeat aīam ipſum mouet̄ ex ſe ſola enim aīata mouent̄ ex ſe. dicit tamē ꝙ propter hanc compoſitionem celum nō opȝ dici compoſituȝ ſed ſimplex ſbm. qꝛ illa aīa non facit ad eſſe celi tm̄ ſed ad motuȝ celi tm̄. Unde ipſum corpus celeſte eſt materia intelligētie et eſt materia ſue anime qd vlterius non componit̄. illud tamē non videt̄ bene dictuȝ. ſ. qd aliqua materia corporalis poſſit eſſe ſine forma hoc enim nō videt̄ intelligibile. hoc nō bene cōmentatoris quidam improbant per hanc rōnem qꝛ cum intelligibilia illa ſicut dicit Auer. nō faciat ad eſſe corporis celi ſȝ ad motum. ſi āmouerat illa intelligentia non mouebit̄ qd celum nihilominus tamen erit. qꝛ intelligentia nihil facit ad eſſe qꝛ cum tunc ſit ſbm ſimplex ſm Auer. eſſet ſm qd tale intellectum in actu. hoc enim eſt de proprietate ois ſimplicis. ſed hoc eſt falſum. cōiuncta enim ei intelligentia non eſſet ibi cōpoſitio materie et forme eſſet tñ ad hoc ibi compoſitio accidētis ſcilicet ꝗȝtitatis in ſubſtātia celi ꝙ autē eſt actu ꝗȝtuȝ non intelligit̄ in actu vt tale eſt vtrū autem iſta ratio hñ iprobet dictum Auer. relinquat̄. ¶ Dicendū autē contra commentatorem alio mō qꝛ qui querit de cōpoſitione alicuius querit de quidditate rei ad hanc aūt quidditatem cognoſcendam deueniemus per effectū a poſteriori. cuȝ. n. ſubiecta mā cum forma cauſa ſit omniū accidentium mā ⁊ forma in cōpoſito cauſant aliqua accñа ſibi ꝓportionabilia ⁊ hec ſunt via ad ſbam per que deueniemus in cognitionē ipſius quidditatis que qdditas dicitur terminus vel diffinitio qꝛ terminat cognitionē inchoataȝ ab accidētibus. propter ꝙ dicit̄ primo de anima ꝙ accidētia cōferunt magis ad cognitioneȝ ꝙ quid ē rei inꝗȝtum habent anologiam a proportione ad rem. qꝛ omnia que fiunt rei proportionabilia poterūt ducē nos in cognitionē quidditatis. quidditatibus autē rerum ſenſibiliū competūt tria ſcilicet ꝙ ab eis fluunt accidentia. ¶ Item ꝙ ſint pōite obiectum intellectus noſtri ex eo ꝙ habēt fantaſmata eſſe eſt ꝙ pōite noſtro intellectui obꝛ necē eſt hēre fantaſmata

per que mouere poſſit fantaſiam. ¶ Tertium eſt ꝙ plu-
rificentur per indiuidua ſub vna ſpē. cū ergo corpus ce-
leſte ſit ſenſibile oībus iſtis vijs poſſumus venari quiddi
tatem ſuā. ¶ Dicendū igit ꝙ corpora celeſtia habēt vnā
materiā. Ad ꝙ notandū ꝙ quedā accⁿ conſequitur ma-
teriā tanq̄ proprie paſſiones eius ⁊ hoc ſunt eſſe h̄ ⁊ nec
ſub eſſe ſignato ⁊ hec ſunt principia indiuiduātia ⁊ qꝛ non
eſt propriū ſine eo cuius eſt propriū in celo eſt inuenire h̄
⁊ nunc cū iſta ſint proprie paſſiones materie in celo pro-
prie erit materia ⁊ hoc forte voluerunt intelligere qui cō
mentatorē duxerunt ad impoſſibile in illa rōne dn̄tes. ꝙ
incōuenienter dicit Auer. dicens celū ſbm ſimplex ſeque
retur tunc ꝙ eſſet ītellectus in actu ꝙ incōueniens. ⁊ qꝛ ſi
ſꝑ manet q̄tum ſi ſb tᵃ habeat intelligentia q̄tum autē
in actu non intelligit in actu. Iſti enī vidēt in actu q̄tum
eſſe ſignatū ſub hoc ⁊ nr̄. ¶ Itē ꝙ celum habeat mām
pȝ ex eo ꝙ intellectus oīum ſubſtantiarū ſenſibilium for-
mat quidditates ⁊ diffinitiōes quas nec̄e eſt habere par
tes que faciunt ad eſſe ſpēi qꝛ nc̄e eſſe difficile hr̄es par-
tes que faciunt adeſſe. cū ergo oēs quidditates rerū ſenſi-
biliū a nr̄o intellectu intelligant ⁊ hoc non ſic ſine ꝑtibꝰ
opȝ ēt ſubſtantias hr̄e partes qꝛ ⁊ materiā. ¶ Item ꝙ
celum hēat materiā pȝ ex ſenſibilitatis eius dixerunt enī
aliqui magis īprobantes opinionē cōmentatoris ꝙ ſi ce-
lū eſſet forma ſimplex ⁊ non eſſet forma in materia ꝙ ce
lū eſſet quid intelligibile non quid ſenſibile. Sȝ ad hoc
rn̄dit cōmentator ꝙ lȝ celum non ſit compoſitū ex diuer
ſis ſubſtātijs vt ex materia ⁊ forma eſt tn̄ compoſitū ex
ſba ⁊ quātitate rōne cuius eſt quid ſenſibile. Et iō aliud
eſt dīe ꝙ ſi celū eſſet forma in materia ⁊ ſimplex ꝙ nō
eſſet ſuſceptibilis quātitatis nec ſenſibiliū qualitatū ⁊ ali
ud eſt ſimplr̄ aſſerere ꝙ ſi celū eēt forma non in materia
ꝙ eſſet quid intelligētie nō ſenſibile. Si enī poſſet eē for-
ma ſubſtātialis cū quātitate ⁊ cū qualitatibus ſenſibili
bus ſine materia ſicut poſuit cōmentator de celo illud eēt
quid ſenſibile. Sȝ dicemus cōtra cōmentatorē ꝙ forma
ſine materia non eſt ſuſcepᵃ qualitatū ſenſibiliū vt vult
¶ Ph. in pᵒ ce. ⁊ mun. vbi ait ꝙ cū celum ſit quid ſenſi
bile eſt pars partiū mundi ⁊ oē ſenſibile vt ait eſt ſenſibi
le per materiā vnde cōmentator ibidē ab ipſa veritate co
actus ait ꝙ oē ſenſibile eſt ſenſibile per materiā ⁊ ibidem
dicit ꝙ oē ſenſibile eſt cōpoſitū ex materia ⁊ forma nec
pȝ ꝙ cōmentator diceret celū eſt cōpoſitū ex materia qꝛ
intelligentia eſt ibi tanq̄ forma ⁊ celū tanq̄ materia nā
amota intelliᵃ adhuc celū eſſet quid ſenſibile ⁊ celū ſenti-
retur a nobis ⁊ videret. Si ergo oē ſenſibile eſt compo-
ſitum ex materia ⁊ forma ⁊ admota itelligentia adhuc ce
lum remaneret ſenſibile gᵒ preter intelligentiā adhuc in
ipſo corpore celi oporteret ponere compoſitū ex materia
⁊ forma ſȝ ſic iſtam rōnē. vn̄ proponendo non minus ad
profundum intentū phi nam. ¶ Ph. nō tn̄ arguit compo
ſitum in celo ex materia ⁊ forma ex ſenſibilitate celi q̄tū
ex indiuiduatione eius vult ipſe ibidē ꝙ cum dico celum
dico formā ⁊ cū dico hoc celum dico materiā intellectus
vl̄is rei eſt per formā particulatio per materiā dicemus
ergo ꝙ quedā forme indiuiduant ex eo ꝙ recipiuntur in
materia ⁊ ſunt forme ſenſibiliū ⁊ tales ſunt apte nate mul
tiplicari per diuiſionē materie celum aūt non eſt celum ſȝ
eſt hoc celū particulatū ⁊ ſenſibile. Omne tale eſt forma
in materia vult. ¶ Ph. ꝙ ex ꝑticularitatū ⁊ indiuiduatiōe
celi ꝙ celum ſit forma in mā ⁊ ꝙ ſit multiplicabile rōne
forme in multiplicabile rōne materie qꝛ ꝯſtat ex tota ma
teria ſua ergo ſi ꝯſideretur quātitas celi ⁊ ſi cōſiderē ſpiſſi
tudo ⁊ dyaphanitas eius ⁊ eius indiuiduatio pȝ ꝙ celū
eſt forma in materia. ⁊c̄.

Ad rationes ꝯtra nos factas a cōmentato-
re dico bn̄ ſequit illa habent
materiā. ergo poſſunt eſſe ⁊ nō eſſe ſȝ non eꝯᵒ ex vno illo
rum. ſ. ex nō poſſe non eē: non ſequit non hēre materiam
ſed ex vtroq̄ ſimul ſumpto illud quo res non pōt eſſe et
non p̄t non eſſe nō eſt materia. ¶ Ad aliud ꝙ dicit Auer.
ꝙ mā eſt in potētia pura ſȝ in corporibus celeſtibus mā
eſt i poᵃ pura. dō per intentionē ꝙ in celo eſt aliquo mō
poᵃ pura. vel dō ꝙ in celo non eſt poᵃ pura verū de mā
que eſt ſbm trāſmutationis ſȝ non eſt verum de materia
que facit adeſſe. ⁊c̄.

**De materiali aūt ſubā oȝ non latere: qꝛ ⁊ ſi
ex eodem oīa primo: aut eiſdem aut primis: ⁊
eadem materia. ⁊c. Tex. xi.**

¶ Queſtio Tertia.

q **Ueritur** ꝯn̄r vtrū eadem ſit mā in
corporibus celeſtibus ⁊ in
iſtis inferioribus ⁊ vī ꝙ non. qm̄ vt dī a com
mētatore in prinᵒ. 11ᵒ. meth. corruptibile ⁊ in
corruptibile nō hn̄t idem prinᵐ. ſȝ mā hȝ rōnē principij
vt dī in prinᵒ 10. ⁊ 5ᵒ. meth. vbi dī ꝙ quot modis dī cā
tot modis dī prinᵐ. cā āt dī de forma ⁊ mā ⁊ de alijs qꝛ
mā dī prinᵐ ergo mā non erit eadē in celo ⁊ in iſtis infe
rioribus. ¶ Itē ſm cōmentatorē 8ᵒ. meth. mā equiuoce
dī de celeſtibus ⁊ inferioribꝰ. qꝛ idem ꝙ prius. ¶ Itē
vnitas generis eſt qꝛ vnitas māe. ſȝ celeſtia ⁊ hꝰ inferiora
differunt gn̄e gᵒ differunt in mā. ¶ Contrariū arᵣ ꝑ rōnē
qꝛ ꝙ per ſuꝑabundantiā dī vni ſoli ꝯuenit ꝓꝑ ꝙ Ariſ. in
9ᵒ hꝰ dicit ꝙ vnū vni tn̄ eſt ꝯrium qꝛ ꝯria ſunt que maxīe
diſtāt qui ergo ponit plures mās primas ponit appoſitū
in adiecto qꝛ dō primā ponit vnā tn̄ dō plures ponit
non primas. ¶ Itē hoc ꝓbat per ſil'e in alijs cāis ꝯuenit
enī in cauſis efficientibꝰ ponere efficiens pᵐ ſilr̄ in cauſis
formalibus formā primā ⁊ in cauſis finalibꝰ finē pᵐ vel
vltimū. qdcunq̄ magis plȝ vel pᵐ vel vltimum dicit. n.
Auer. ſic ſuꝑ metha. 10. ꝙ ds eſt in triplici gn̄e caliditatis
reſpectu oīum rerū. ſ. efficientis formalis ⁊ finalis qꝛ erit
imponere vnā primā mām oīum habentiū eā dō ꝙ de
hac qōne ſi bn̄ verū dixiſſet Themiſtius ſicut imponit ei
Auer. ſuꝑ 11ᵒ. metha. nō eſſet difficultas in hac qōe. dixit
enī Themiſtius ꝙ corpora celeſtia de ſe ſunt corruptibi
lia ſȝ ꝑuant ēt ⁊ ꝑmanentia per virtutē eſſe ꝑmi ⁊ coactꝰ
fuit hoc dīe ꝓꝑ rōnem Ioānis grāmatici qui dicebat ꝙ
oē ꝙ in infinitū ꝑuat ineſſe hoc nō fit niſi per potentiā exi
ſtentē in eo infinitā in celo aūt non eſt potētia infinita qꝛ ce
lum eſt corruptibile ⁊ qꝛ Themiſtius nō potuit hoc eua
dere. ⁊ vidit ꝙ Ariſ. hec corpora poſuit īcorruptibilia iō
qꝛ adherēs vtriq̄ dixit ea eē corruptiᵃ de ſe ⁊ ſe īcorruptiᵃ
per virtutē primi. ſȝ iſte modus ponēdi nō ſaꝑ phia. qꝛ ſi
celum eſſet ꝑ ſe corruptibile corrūperet vtiq̄ aīn. qꝛ oē
corruptibile neceſſario corrumpit. Itē ſi illa incorruptio
ineſſet celo a prinᵒ ab extra eēt celo violentia nullū autē
violentū eſt ꝑpetuum. nec cogit rō Ioānis grāmatici vt
ſic dicamus vt Themiſtius. corpora enī celeſtia durāt in
infinitū per potentiā infinitā poſitionē in ipſis exiſtentem
qꝛ non eſt in eis potētia infinita poſitā. ſȝ eſt in eis infinita
potētia priuatio Motus aliqd corruptionē ⁊ qꝛ nos ſm
phm ponimꝰ corpora celeſtia ſimplr̄ incorruptibilia de
ſe ideo difficilis eſt iſta qō. ſ. vtrum ſit eadē materia in ce
leſtibꝰ ⁊ in iſtis inferioribꝰ. ¶ De hac qōne ſunt tres opi
niones. quarū due tenent extrema directe appoſita. tertiā
vero tenet viam mediā: prima poſitio eſt ſequentiū Aui
cebrō qui dn̄t in oībus eſſe materiam vnā per formam
vnā dn̄t enī ꝙ aliud eſt forma qua qd eſt corpus ⁊ alia
qua quid ē aīl ⁊ aliqua qua quid eſt hō ⁊ ita exponunt ꝙ
qn̄ ignis generatur ex aere corrumpit forma ſpecifica ae
ris ſed non corrumpit forma corporis ⁊ eꝯᵒ ita ꝙ in vtra
que tranſmutatione forma corporis manet vna etiā nunc
quia hn̄t ergo modum omniū habentium materiam non
ſolum eorū que generant ex ſe inuicē erit vna materia ꝑ
formam vnam. Sed hoc pō non eſt rōnalis. qꝛ poſito or
dine plurium formarum ſecundū rem non poſſet reddi
cauſa quare diffinitio eſſet vna quia tunc diffinitum non
eſſet vnum in actu ab vno actu immo a pluribus cum
vna quam daret aliquod eſſe cum ſint omnes ſenſibiles.
¶ Item poſteriores forme poſt primam eſſent acciden
tia: quia aduenirent rei complete ineſſe. ¶ Item ſecun
dum hoc cū genus remaneat idem nunc formis ſpecifi

cis corruptis ⁊ veriſſima tunc vniuocatio eſſet in ſic in ſpecie ſpecialiſſima. ꝙ eſt ꝯtra phm̄ 7°. phiſicoꝝ genere reſpondet enim tunc generi vna ypoſtaſis. i. Intellectuꝫ vnius forme ꝙ contra Themiſtium ſuper primo de anima. Propter ꝙ alij dñt tenentes viam oppoſita in alterum extremū ꝙ in omnibus habētibus materiā per nullum modum eſt materia vna: nō vna per formaꝫ nature vna per indifferentiā. dñt enī ꝙ ſi a materia corporis celeſtis ⁊ a materia corruptibiliū ſm ꝙ huius tollitur quaſi totus appetitus eius nō eſt terminatus per formaꝫ ꝑꝑ hoc ad formā q̄ꝫ hꝫ actu non hēt appetitum ideo ſubijcit talis materia tranſmutationes de vna forma ad aliā. Si igit materia illa eſſet eadē de ſe tū materia corporis celeſtis ipſa nō eſſet nata de ſe terminari per formam vnam q̄ꝫtum ad ſuū totum appetitum. cum non habet oēs formas corporales in actu appetit eas quas homo hoc naturalis autē appetitus non poteſt eſſe fruſtra ex quo ſequūtur duo in cōi nam. primū ꝙ celum eſſet corruptibile de ſe ſcd̄m ꝙ materia celi fieret aliqñ ſub forma corruptibili ꝙ eſt incōueniens oportet igit dīe ꝙ ille due materie indifferunt nec valet ſi tunc cōtra arguā per ꝙ ergo differunt ille materie cū ſolus actus diſtinguat vt dicit in 7°. huius iſte ſunt materie ſcd̄m ſuppoſitioneꝫ ſeparate ſunt ab omni actu diſtinguente tunc dñr ipſi ꝙ non ſꝑ diſtinguit aliquid per actum qui eſt ſꝫ etiā per actum qui pōt ineſſe vt pꝫ in aure ⁊ in oculo qui lꝫ non actu videat vel audiat in ſe tamē diſtincta ſunt per actitudinem ad tales actus. Sed iſti ſic dñtes vtimur ignorare naturā materie ℏ nō dicendū ꝙ in corpore celeſti ⁊ in iſtis inferioribus eſt vna materia ⁊ ℏ per indifferētiā. ideſt ſubtracta omni forma nō haberent ille materie per qd differrent. ℭ Ad cuius euidentiā vnū eſt principaliter declarandā. primuꝫ ſ. qualiter ſe habeant illa que differunt per eſſentiaꝫ. ⁊c̄. ℭ Primū patet ſicut in oībus que differūt per eſſentiaꝫ oportet dare gradū minoruꝫ cuꝫ numeri ſint: ſint forme ⁊ eꝯ° impoſſibile eniꝫ eſt aīa duo diuerſa per eſſentiam eam diſtare a p° ymaginabimur. ergo ꝙ ſicut omnes numeri procedunt ab vnitate ita oīa entia procedunt adeo ita ꝙ ipſe ſolus eſt vere vnum ⁊ oīno ſimplex. Sicut ergo non ſunt duo numeri eſſentialiter differentes niſi qꝛ vnus magis diſtat ab vnitate q̄ꝫ alius ⁊ ideo quaternarius differt eſſentialiter a quaternario qꝛ plus diſtat ab vnitate q̄ꝫ quaternarius ſic nūq̄ꝫ ſunt duo entia eſſentialiter differentia niſi vnū plus diſtet ab vno q̄ꝫ aliud ⁊ loquimur de habētibus ordinem eſſentialeꝫ qꝛ interea que ſunt idē ſpeciei ꝓprie ⁊ ꝑ ſe non eſt eſſentialis ordo. Si ergo materia proprie eſt poᵃ pura ⁊ eſt prope nihil ⁊ per conſequens tm̄ diſtat a primo principio quantū diſtare poteſt īpoſſibile eſt ꝙ materia abſoluta ab omni forma dr̄at ab alia materia ſic abſoluta vel ꝙ vna poᵃ pura dr̄at ab alia. Nam ſi ordo eſſentialis ſumit reꝝ ſm anologiam ⁊ diſtantiā ab vnitate. ſ. ab actu primo due pure potentie ſm ſe non poſſunt eſſentialiter differre qꝛ habēt eandē diſtantiam ad primū principiū reſpectu vnius ⁊ eiuſdeꝫ actus puri nec poteris dare duas primas potētias puras eſſentialiter differentes ꝙ ſi velles ſaluare duas primas materias eſſentialiter differentes ponas duos actus puros et duo principia. ꝑma ⁊ duos deos ⁊ dicas ꝙ hoc mō hec potētia pura differt eſſentialiter ab illa potētia pura quia hec deriuatur ab illo actu primo ⁊ ab illo dō ſed quādiu ponis vnū actum purū ⁊ vnum deū ꝙ neceſſe eſt ponere pones vnam materiā primā ⁊ potentiā puram ꝙ neceſſe eſt etiā ponere. Ex hac aūt via declaratur ꝙ dicebatur in precedentibus preambulis dicebat ꝙ ſi in genere intelligibiliū non poſſumus ponere potentiā puram que non ſit eiuſdem rōnis cum alia potētia pura ꝙ multo magis non poterimus hoc ponere in genere entiū. Naꝫ potentia pura in genere intelligibiliū non eſt potentia pura ſimpliciter ſed hꝫ actum admixtum ſed potentia pura in genere entium nullum habꝫ oīno actum admixtum ideo Inter talia nullam differentiā eſſentialem aſſignare poterimus. ex hac autē ſcd̄a via fortificatur magis prima. Ad ſoluendū omnia argumenta de hac materia eſt ſciendūꝫ ꝙ aliquoruꝫ eſſe vnam materiā multipliciter eſt primo quādo vnū generatur ex altero ⁊ eꝯ° vt dicitur 8°. meth. que generantur ad inuicem habent materiā vnam. ſ. que eſt ſubm̄ tranſmutationis ⁊ ſic omnia que ſunt in ſꝑa actiuorum ⁊ paſſiuorū habent materiam vnaꝫ aliᵒ dicit aliquorum materia vna per vnam anologiā ⁊ per formam ſcilicet in quibus inuenit vna ratio recipiendi formam ⁊ ſic omnia inferiora habēt vnam formaꝫ inter ſe ⁊ omnia corpora celeſtia inter ſe non autē comparando inferiora ad ſuper celeſtia. 3° modo dicuntur aliqua habere vnam materiā per indifferentiā ita ꝙ ſublata omni forma non haberet vna materia per quid differret ab alia ⁊ iſto mō tam corporum celeſtium quē inferioꝝ eſt ⁊ mā materia ſimpliciter ⁊ per hoc pꝫ ad rationes verūtamē quia illa ratio eſt in qua mouent ad dicenduꝫ mās celeſtiū ⁊ inferioꝝ differre inter ſe. pōt aliter ſolui per dimenſiones inde non ſolū vt ſupra ſoluta eſt ſed qꝛ ꝯtinet in ſe ꝑfcās ꝑfectōeꝫ omniuꝫ formaruꝫ virtualiter. Reſtat ſpecialiter tractare de dimenſionibus indeterminatis quō. ꝓcedant formam ſubſtantialem in materia. ⁊c̄.

Dubitatio autem quedam emergit: ⁊ quare vinum non materia aceti. nec potentia acetum: quāuis ex ipſo fiat acetum ⁊ viuens potentia mortuus: aut non. ⁊c. Tex. xiiii.

ℭ Queſtio Quarta.

Queritur vtrum dimenſiones indeterminate precedāt formā ſubſtantialē in materia ⁊ videt ꝙ non qꝛ ſubā priorem accidēte cognitione diffinitione ⁊ tpe vt dicit 7°. metha. dimenſiones ſiue determinate ſiue indeterminate ſunt accidētia qꝛ ⁊c̄. ℭ Item ſubiectā materia cum forma tam accidentiū oīum que fiunt in ea vt dicitur ꝑmo phyſicoꝝ qꝛ cum cauſa ſit prior cauſato ſubſtātia erit prior dimenſionibus. ℭ Iteꝫ ſi dimenſiones indeterminate precederent formaꝫ ſubſtantialē in materia ſequeret ꝙ diffinitio ſubſtantiaꝝ eſſe per additamēta ꝙ pꝫ qꝛ diffinitio principaliter ſumit a forma ⁊ quicqd cadit in diffinitione ſiue materia ſiue aliud cadit ratione forme qꝛ ꝙ prius eſt quaꝫ forma poneretur indiffinitione conſtat aūt cum ſint accidentia ꝙ ſunt extra naturā ſubſtantie qꝛ indiffinitione ſubſtātie cadit aliquid ꝙ nō eſt de eſſentia talis ſubſtātie: talis autē diffinitio eſt per additamenta vt pꝫ indiffinitione accidentiū qꝛ ⁊c̄. ℭ Item yle ⁊ materia proprium eſt ſubm̄ tranſmutationū ſubm̄ autem in trāſmutatione. opꝫ manere in tranſmutatione ei aeris in igne nihil manet ꝯͤ nihil mā pᵃ que non vꝛ hr̄e eſſe niſi ꝑ formā ſbalez qꝛ ⁊c̄. ℭ Contrariū dicit cōmē. inde ſba orbis vbi ꝑtractans iſtaꝫ qōnem īponit Auicē. ꝙ dixerit ſbalem formā p° recipi in mā ⁊ poſtea dimēſiones ⁊ ex hac qōe duxit ipꝫ cōmen. ad tria incōuenietia q̄ꝫuis poſſet eū ducere ad plura. Naꝫ ſi p° reciperet forma ſbalis in mā ex ℏ ſequeret ꝙ forᵃ illa nō eēt diuiſibilis diuiſione mē nec ꝑ ſe nec per accn̄s ita ꝙ tota forᵃ eſſet in toto ⁊ tota in parte. ℭ Itē ſequeretur ꝙ tale cōpoſituꝫ eſſet eternum ⁊ oīo in gn̄ale ⁊ incorruptibile. ℭ Itē ſequeret ꝙ mā non reciperēt niſi hanc vitā formaꝫ tanq̄ꝫ ſibi ꝓpriaꝫ ⁊ nō plures nec ſil nec ſucceſſiue: qualr̄ aūt ſequant iſta tria incōuenientia nō declarat Auerroys ſꝫ ꝓcedit ſibi ſatis obſcure. ℭ Ad oñdēdū aūt qualiter hec ſequant opꝫ declarare vnū quo viſo patebunt oīa ℏ. Ita ei eſt ꝙ qñ aliquid recipitur in aliquo alio mediante quodā alio recipit receptū per modū ⁊ nām rei illius mediāte qua recipitur vt pꝫ de albedine de ſe indiuiſibilis eſt. tm̄ diuiſibiliter recipit ita ꝙ omne in ꝑticipale ſi recipit in aliquo mediāte particuli participalr̄ recipit. Si igit diuiſio eēt modus fieret eꝯ°. vñ ſi aliqd̄ ꝑticule reciperet īmediāte in ꝑticuli illō particule recipet in ꝑticipalr̄. cū igit mā de ſe ſit inꝑticul nec hēat ꝑtē. ⁊ partē imo eſt per nā poᵃ nullum actū hñs vel diſtinctionē ſꝫ q̄ꝫtitas eſt illud per ꝙ diuidit ſimiliter

forma ſubſtãtialis in ſe indiuiſibilis eſt. Si igitur mediante forma ſubſtantiali preexiſtente in mã q̃ʒtitas vel dimenſiones reciperent̃. reciperent̃ indiuiſibiliter eẽt itaqʒ aliqđ compoſitũ indiuiſibile ex quo iã pʒ prinᵐ ꝙ forma illa nõ diuideret̃ diuiſione mãe que oĩo eſt indiuiſibilis ex hoc autem ſequitur ꝙ tale compoſitũ eſſet immobile quoniã omne mobile eſt particl̃e ⁊ eꝯº. Ex his duobus ſequitur. 3ᵐ. ſ. ꝙ in materia non eſſet niſi vnita forma penitus ⁊ nõ plures nec ſimul nec ſucceſſiue ꝙ ſic patet ꝑm Auer. ſuꝑ principiũ ſcđi metħ. Nullus appetitus naturalis eſt fruſtra nec ocioſus. mã autẽ naturaliter appetit formã q̃ʒ non appeteret formã niſi illam q̃ʒ poſſibile eſt habere ſi enĩ appeteret q̃ʒ hẽre non poſſet eſſet ocioſus ille appetitus. ſucceſſiua autẽ pluralitas formaꝝ non eſt ſine motu ⁊ trãſmutatione mouemur aũt non põt tale cõpoſitum cum ſit in particl̃e cũ non poſſit eſſe partim intĩo a quo ⁊ partiʒ intĩo ad quẽ. q̃ꝛ nec haberet plures formas nec appeteret plures ⁊ cum in oĩbus habẽtibus materiã materia ſit vna ſicut ſupra eſt dictũ: eo ꝙ non hẽt per qđ differatur tota materia nõ hẽret nec appeteret niſi formã vnam in numero. Cum igit̃ hec oĩa ſint incõuenientia ⁊ ſequantur ex dicto Auicẽ. ⁊ viſum eſt quõ ſequũtur. opʒ dĩe ꝙ dimenſiones indeterminate ꝑcedant formam ſubſtantialem in mã. Sed tũc quid ponemus iſtas dimẽſiones indeterminatas eſſe vel realiter aut ꝑm ymaginationẽ ſolum ⁊ rõneʒ aut qualiter. ¶ Ad ꝙ nõdũ ꝙ materia de ſe ſolum eſt poª nec habet aliq̃ʒ actum de ſe ⁊ ideo ꝙ materia ſit tantũ vel tãta multa vel pauca hoc nõ habʒ de ſe ſʒ a q̃ʒtitate oʒ ꝙ quãdo generat̃ ex aere ignis vel ẹ eꝯº ꝙ nl̃ vtrobiqʒ de perdit̃ de materia. imo tm̃ de materia ⁊ adeo multa ⁊ equal̃r erit in igne generato ſicut ſub forma aeris corrupta ⁊ eꝯº non ꝙ occupet locum maioreʒ q̃ꝛ generans q̃ʒtum dat de forma tm̃ dat de loco. ſed oʒ ꝙ tm̃ ſit de materia in generato ſicut q̃ʒtum fuit in corrupto ſicut dicit̃ in libro de generatione ꝙ ex vno pugillo aque fuit .4. aeris nũc aũt q̃ʒtitas materie nõ eſt a forma aeris: q̃ꝛ tũc corrupto aere nõ tanta maneret materia nũc autẽ manet eadeʒ q̃ʒtitas ſub forma ignis. Similiter per eandeʒ rõnẽ illa q̃ʒtitas non eſt a forma ignis ex cõis pʒ ꝙ illa multitudo vel paucitas materie eadẽ eſt priori que erat cũ forma ignis vel aeris q̃ꝛ non corrũpitur ad corruptionem eaꝝ. Sic igr̃ eſt intelligendũ in materia ꝑcedere dimẽſiones indeterminatas formã ſubſtantialẽ in mã vt aũt ſoluat̃ arª q̃ꝛ aliq̃ʒ vnũ cogere. eſt mã ꝙ in dimẽſiones in deteriate precedit formã ſbalem in materia precedunt quidẽ ꝑm eſſentiã: nõ ꝑm eſſe. Item precedũt eã modo accñtali nõ eẽntiali primũ pʒ ſic q̃ꝛ accidentia non ſunt entia niſi per ad tributionẽ ad vnum ad primũ ens. ſ. ſbam. ita ꝙ ſint entitas accidentiũ eſt ab entitate ſubſtãtie ita eſſe accidentiuʒ eſt ab eſſe ſbe ſiue ipſius ſuppoſiti ꝑꝑ ꝙ dicimus plura accidẽtia eſſe eodẽ numero lʒ per accidens. q̃ꝛ ſunt in eodẽ ſuppoſito vel ꝓpter vnum eſſe vniꝰ ſuppoſiti. Sicut igit̃ variat̃ ſubſtantia per generationeʒ ⁊ corruptioneʒ ſic ⁊ accñа variant̃ ⁊ ſicut materia manet eadẽ ꝑm eſſentiaʒ in generatione: ⁊ corruptione variatur tñ ꝑm eſſe diuerſa que acquirit ſub formis diuerſis ſic ⁊ accña. ſ. dimenſiones indeterminãte manent ꝑm eſſentiaʒ ħ eedẽ ⁊ variatur ꝑm eſſe ⁊ ſic ꝑm eſſe non precedũt formam ſubſtantialẽ in materia. ¶ Scđm pʒ ſic q̃ꝛ vt viſuʒ eſt dimenſiones iſte nõ precedunt formam ſubſtantialeʒ niſi propter hoc vt dent forme eſſe particl̃e ⁊ tranſmutabile hoc autẽ ſunt accñtalia forme q̃ꝛ forme de ſe in particl̃ares ⁊ in trãſmutabiles. vñ accidentaliter precedũt ille dimenſiones formã ſubſtantialẽ ⁊ non eſſentialiter: q̃ꝛ nõ eam precedunt niſi ad hoc vt forma poſſit corrũpi: ⁊ generari ꝙ nõ eſt in natura forme per ſe ⁊ per hoc patet reſponſio ad argumenta. ⁊c̃.

¶ Queſtio Quinta.

Adhuc queritur quomõ dimenſiones indeterminate precedãt formã ſubſtantialẽ in materia. Et eſt dicendũ ꝙ eſt reperire duplices dimenſiones indeterminatas que precedũt formam ſubalem in materia. ¶ Ad ꝙ declarandũ opʒ duo videre. ſcilicet ꝙ ibi ſint dimenſiones ⁊ ꝙ ille ſint indeterminate. primũ pʒ ſic quia ꝙ vnus pugillus terre ſit denſior vno pugillo aque hoc non eſt ex eo ꝙ aqua ſit magis poroſa. Naʒ ignis qui mĩme poroſus eſt: eſt rariſſimus: nec eſt ex hoc ꝙ partes magis propinque iaceant adinuicẽ q̃ʒ aqua equaliter: cum vtrũqʒ ſit cõtinuuʒ ſed eſt ex hoc ꝙ in pugillo terre eſt magis de mã q̃ʒ in pugillo aque ⁊ propter hãc conuenientiã in aliquo cõi dicit 2º. de generatione Ariſto. contra Empedoclem elemẽta eſſe cõparabilia ⁊ ex hoc pʒ ꝙ in materia eſt inuenire multuʒ ⁊ pauc̃ ſicut quãtitas eſt ꝑm q̃ʒ dicit̃ equale ⁊ inequale: que quãuis ſint in predicamẽto r̃onis fundantur tamẽ in quãtitate. Similiter multum ⁊ paucum lʒ ſint in ꝑnto r̃onis fundant̃ tamen in aliqua quantitate. Cum autẽ materia de ſe ſit penitus in potẽtia: a ſe non hʒ ꝙ ſit multa vel pauca: opʒ igitur ꝙ hoc habeat ab aliqua quãtitate ħ ergo quãtitas eſt in materia: ⁊ ante omnẽ formam ſubalem: ꝙ ſic pʒ nã. non eſt ratio aª q̃r natura non poteſt facere ex genero milij montem niſi ꝙ plus eſt de materia in mõte q̃ʒ in milio. Si ergo nec poſſet ſuꝑ multum ⁊ paucum de materia: ita ꝙ poſſet facere de pauca materia multaʒ tũc poſſet etiã facere ex grano milij montem faciendo de pauca materia multã penitus nullo addito ⁊ ſine rarefactione ꝙ ergo de minori faciat maiꝰ vel econuerſo nullo addito nec rarefactio vel denſo nec condempſato: eſt oĩno contra rõnem augmento ⁊ diminutionis igit̃ natura non põt ſuꝑ multum ⁊ paucuʒ ĩ materia immo limitat̃ conſiſtit actionẽ ad formas ſubſtantiales ⁊ determinatas in materia quas põt ſucceſſiue ĩ materia inducere ⁊ remouere ⁊ in hoc etiaʒ natura differt ab arte: q̃ꝛ ars ſolum põt ſubm̃ tranſmutare: quãtum ad formas accidentales: nõ autẽ quãtum ad formas ſubſtantiales: ſʒ natura quãtum ad vtraſqʒ ſe extendit vltra autem formã ſubſtantialem ⁊ ſibi ꝯſequẽtia non ſe extendit natura vel actio ipſius: ex quo pʒ ꝙ quãtitas in qua fundat̃ multuʒ ⁊ paucum materie non eſt de accñtibus ꝯſequẽtibus formam ſubſtantialẽ in materia eſt igit̃ illa quãtitas añ formam ſubalem in materia. ¶ Reſtat igit̃ videre qualiter illa quãtitas ſit indeterminata ⁊ hoc pʒ ſic nam dĩ quãtitas indeterminata que interminatũ locum occupat: multum enim ⁊ paucũ in materia ſunt per que põt occupari locus: nõ autẽ locum determinatũ occupatum in actu: q̃ꝛ eadem multitudo mãe aliqñ occupat minorem locuʒ vt in vno pugillo terre: aliqñ maiorem vt qñ ex illo vno pugillo fiũt quattuor aeris pro tanto igit̃ dicit̃ dimenſio indeterminata. igit̃ habemus vnũ modum dimenſionum interminataꝝ precedentium ſubalem formaʒ in materia ⁊ hunc modũ dimenſionũ interminataꝝ nõ videt̃ venari Auerroys in de ſba orbis. ¶ Nunc videndũ eſt de ſcđo modo dimenſionũ indeterminataꝝ ⁊ hunc magis venat̃ Auerroys vnũquodqʒ itaqʒ corpus ⁊ eſt corpus eſt tale corpus vt ignis eſt corpus ⁊ eſt tale corpus. Si igit̃ generat̃ ex aere ignis ⁊ ecõuerſo. aer corrumpit̃: q̃ꝛ hoc corpus corrũpit̃ ſʒ non corpus ſimpl̃r. ſimiliter de igne corrupto eſt: manet corpus vtrobiqʒ corpꝰ. ergo hac mã eſt prius hoc corpore ⁊ q̃ꝛ corpus ſequunt̃ dimẽſiones. corpus ſimpl̃r ſequit̃. dimenſiones ſimpl̃r ⁊ ħ corpus has dimẽſiones ⁊ dimẽſiones ſimpliciter ſunt priores his dimenſionibꝰ ſicut corpus hoc corpore. Sũt ẽt interminate q̃ꝛ non rñdet eis locus determinatus: ſʒ locus ſimpliciter q̃ꝛ corpus eſt in loco: ſʒ non in hoc loco determinato: hoc aũt corpus eſt in hoc loco determinato: nã q̃ʒtum agens vel generãs dat igit̃ vel aere de forma ſpecifica tantum dat eis de hoc loco determinato. Sic igit̃ hm̃s duplices dimenſiones indeterminatas ꝑcedentes formaʒ ſubſtantialem in materia. Differũt autẽ in hoc quoniã prime dimenſiones indeterminate precedũt omnem formam in materia tam ſpecialem q̃ʒ generaleʒ: q̃ꝛ quecunqʒ forma recipit̃ in materia opʒ ipſam diuiſibiliter ⁊ partibiliter recipi hoc autem vt viſum eſt ſupra non poteſt eſſe niſi dimenſiones indeterminate precedant omnes formas

ſubſtantiales tam generales q̄ʒ ſpeciales in materia. Sed
ſcđe dimēſiones indeterminate non precedūt omnez for
mam in materia qꝛ non p̄cedunt formas corporis ſimpli
citer imo ſequūtur ſed ſolum formā ſpecificam .ſ. huius
corporis puta ignis. vel aeris. ¶ Ex hac dīa ſequūt̄ ſcđa
differentia inter has dimēſiones qꝛ prime dimēſiones in
determinate fundant̄ in materia prima. ſimplr: vt in ſbo
qꝛ precedunt oēm formam ſubſtantialē: ſcđe aūt dimen/
ſiones non fundant̄ in materia prima vt in ſubiecto ſʒ in
cōpoſito ex mā̄ ⁊ forma: non enim precedūt corpus ſim
pliciter ſʒ corpus tale. Ex hac dīa tertia dīa ſequunt̄ .ſ. ꝙ
prime dimenſiones indeterminate realiter precedūt for
mam ſubſtantialē. ſcđe autem non niſi ſm modum ꝯſide
rari nā in omni cōpoſito non eſt niſi vna forma ſm eē ſpe
cifici ſi eniʒ in vno cōpoſito eſſent plures forme ſubſtātia
les quelʒ daret aliqđ eſſe ſubſtātiale: ⁊ tunc non eſſet cō
poſitum vnū ⁊ quelibet ingrederet̄ diffinitionem: ⁊ tūc
non eſſet diffinitio vna. Si enī generet̄ ex aere ignis nul/
la forma realiter eſſet in igne que prius fuerit in aere: cō/
ceptui enī generis non rn̄det aliqua ypoſtaſis vnius for/
me realis: qꝛ itellect⁹ generis ſumit̄ extenui ſimilitudine
ſingulariū: manet igni corpus i trāſmutatōe aeris in ignē
vt prius quoddā .ſ. vt genus qđ realiter non eſt pri⁹: nec
aliud a ſuis ſpeciebus: ſʒ ſolum ſm rationē ⁊ moduʒ con
ſiderādi qꝛ ꝯſideras igneʒ ⁊ aerē inquātū corpus vtraqʒ
non corrūpitur niſi aliquid in quo h̄ duo dn̄t ſic conſide
rata: ⁊ ſicut corpus ſm rationē ſic cōſideratum eſt prius.
ſm rationē tm̄: ſimiliter ⁊ dimēſiones ſimpliciter que ip
ſum ſequūtur ſunt priores his dimēſionibus non realiter
ſʒ ſm rationē. Ex his ſequitur 4ª. dīa. ⁊ eſt ꝙ prime di/
menſiones indeterminate realiter dn̄t a dimenſionib⁹ de
terminatis. Si aūt dimēſiones in terminate non dn̄t ſm
rem a dimēſionibus determinatis ſʒ ſolum ſm rationeʒ
non enim realiter differt vl'e a particulari nec diſtinguit̄
ab eo niſi ſʒ rationē: ⁊ ſicut determinata dimēſio eſt que
determinatū locū occupat: ſic eſt indeterminata que de/
terminatum locum non h̄ēt: nec occupat. ¶ Prime autē di
menſiones indeterminare a terminatis realiter dn̄t quia
materia eius de multitudinis vel paucitatis eſt ſub vno
pugillo terre ⁊ .x. aque facte. ex illo vno pugillo. Deter/
minate vero dimēſiones occupant maiorē locum deter/
minatum ſub forma aque q̄ʒ terre. Cum igr̄ in trāſmuta/
tione terre in aquā dimēſio indeterminata maneat qꝛ ea/
dem eſt multitudo vtrobiqʒ materie. non aūt manet di/
menſio determinata eadē: qꝛ non idē locus aque determi
natus manet. pʒ ꝙ dimēſio indeterminata realiter differt
determinata. ¶ Ex his ſequit̄ qnta dīa ꝙ prime dimen
ſiones indeterminate comparant̄ ad terminatas ſicut mā̄
ad formam. ſcđe vero indeterminate comparātur ad ter
minatas ſicut forma ꝯfuſa magis ad formā particularem
Et ulterius ſeqtur ꝙ ſicut materia que realiter ⁊ eſſentia
liter diuerſa eſt a forma terminat̄ per formā ſic dimenſio
nes ꝓprie indeterminate que realiter ⁊ eēntialiter ſunt di
uerſe a terminatis. terminant̄ per terminatas. Nate ſunt
igit̄ prime dimēſiones indeterminate terminari ſucceſſi
ue per oēs dimenſiones terminatas qꝛ vna forma ſubſtā
tialis adueniens materia nō inducit niſi vnā dimēſionem
talem q̄ʒ ꝯſequit̄ altera ⁊ alia aliā ⁊ ex hoc eſt ꝙ ex vna
forma ſubſtātialis recepta in mā̄ non eſt determinat⁹ ap/
petitus materie. Ad illaʒ formā ſubſtantialē q̄ʒ ꝯſequunt̄
alie dimēſiones terminare per quas dimēſiones indeter
minate p̄cedentes formā in materia nate ſunt terminari
non eſt aūt ſic de mā̄ celi que q̄ʒuis abſtracta ſit ab oī for/
ma ſit eadē cū materia corruptibiliū in ydēptitatem que
per priuationē dr̄e qꝛ tunc non haberēt ille materie per ꝙ
differret multum tn̄ ⁊ vnicū rei materia corruptibilium
eſt alterius rōnis a multo et pauco in mā̄ celeſti ꝙ pʒ qꝛ
multum de mā̄ facit dēpſum in iſtis inferioribus Auicē.
vero facit raꝝ in celeſtibus aūt paucum facit tranſparētiā
ſiue dyafanitatē multum nō facit ſpiſſitudinem et lūnoſi/
tateʒ ſm ꝙ dicimus ꝙ ſtella eſt denſior pars in orbe. vn̄
indeterminate ille dimēſiones non ſunt nate terminari a
quibuſcūqʒ dimenſionibus terminatis. ideo adueniente
vna forma ſubſtātiali que inducit vnā dimenſionem talē
terminat̄ appetitus illius materie lʒ igit̄ mā̄ per indiffe
rentiā ſit vna i iſtis et in illis. non ꝑꝑ hoc opʒ corpora ce/
leſtia eſſe corruptibilia vt hec inferiora ꝑꝑ appetitum ad
diuerſas formas quas nata eſt habere materia et non hʒ
et cauſa per iam dicta eſt etc̄.

¶ Explicit liber octauus methaphiſice.

Unum qꝛ multis modis dicitur indiuiſis de quotiens dictum eſt prius. ⁊c. Tex. i.

¶ Liber decimus methaphiſice. ¶ Queſtio Prima.

Queritur igit̄ de ipſa mēſura .ſ. vtrū
ſit in eodem genere cū re/
bus menſuraʒ h̄ntibus. et videt̄ ꝙ ſic ꝙ men
ſura ſit cū eo cuius eſt mēſura. ſcribit̄ eniʒ 4°
phyſicoꝝ ꝙ nāqʒ que res menſuratur per aliqd ſui gene
ris qm̄ vnitates vnitatem menſurat̄. ¶ P̄. Ariſto. dicit
decio methaphſice ꝙ ſi omnia entia eēnt colores albuʒ
eēt menſura eoꝝ ſed album ē in gn̄e coloꝝ. ergo menſu
ra ē in eodem genere cum eo cuius ē menſura. ¶ P̄. ſʒ
Ariſ. ibidē menſura ſꝑ eſt vnigeª menſurato. ſʒ ꝙ eſt vni
geᵐ alicui videt̄ eſſe eiuſdem generis cū ipſo quare ⁊c̄.
¶ Contra ſm Ariſ. 10. meth̄. opʒ querere vnam mēſurā
oium ſubſtantiaꝝ hoc aūt eſt ſubſtantia prima .ſ. pª cauſa
ſm cōmentatorē ibidē non eſt aliqđ ꝯc principium eius
reſpectu cuius eſt mēſura ſʒ principiū ⁊ participiatū non
eſt nec̄e eſſe in eodē genere qꝛ ⁊c̄.

Ad hanc qōnem dicendū ſm cōmentatoreʒ
in. 10. meth̄. ꝙ menſura primo ⁊ ꝑ
ſe reperit̄ in quātitate ⁊ maxime in q̄ʒtitate diſcreta ⁊ a
q̄ʒtitate diſcreta trāſfert̄ ad aliam qꝛ in q̄ʒtitate diſcreta
per ſe ⁊ primo reperit̄ cumulus partium quē per vnita
tem menſurant̄ ⁊ ſi in alijs menſurā accipimus. hoc eſt
inq̄ʒtum induūt rōnem numeri nō enim eſt deſcēdere a
genere in genere niſi magnitudines numeri ſint vt dicit̄
primo poſterioꝝ ⁊ ideo oīa alia inquantū h̄nt propōneʒ
nobis nataʒ hoc eſt ꝓut in eis reperit̄ nā̄ numeri ⁊ ex h̄
enim dn̄s aliam q̄ʒtitatem eſſe menſurabilē ⁊ ꝓportio/
nabilē alij q̄ʒtitati ex eo ꝙ reperit̄ aliqua quantitas cōis
vtriſqʒ que ſm aliquid metit̄ vtraqʒ ⁊ iđ ꝙ cum ſpaciū
eſt nobis notum hoc eſt rōne numeri. inq̄ʒtum .ſ. ſcimus
quot ſtadioꝝ vel miliarioꝝ ſit. vn̄ lʒ ratio menſure per ſe
⁊ primo reperit̄ in q̄ʒtitate diſcreta tn̄ ex q̄ʒtitate diſcreta
transfert̄ ad alia genera vt dicit Auer. in hoc. x. Iſta autē
tranſlatio pōt eſſe duplex qꝛ vnitas duplr̄ comparat̄ ad
numerū vt intelligimus vnitatem numeꝝ menſurare p°
enim comparat̄ ad numerū ex eo ꝙ per ſui replicationē
metitur numeꝝ ⁊ iđ Ariſ. in hoc. 10. ait ꝙ oʒ ꝙ menſura
menſuratū ſiue numeri ſunt vnitates ⁊ non vnitas per ꝙ
poſſumus itelligere ꝙ vnitas nō plurificata per replica/
tionem vel per reiterationē ſaltem numeꝝ non mēſurāt.
¶ Scđo modo comparat̄ vnitas ad numeꝝ vt menſura
illius tanq̄ʒ illud per ꝙ cognoſcit̄ numerus ⁊ ideo Ariſ.
in eodem. 10. ēt ait. ꝙ menſura eſt illud per ꝙ cognoſcit̄
q̄ʒtitas. ⁊ ideo ibidem ſubdit ꝙ oēs numeri cognoſcūtur
per vnū g° poteſt eſſe duplex trāſlatio vel ex eo ꝙ men
ſura iterat̄ ⁊ replicatur in menſurato. vel ex eo ꝙ mēſura
eſt cauſa qꝛ ipm̄ menſuratū cognoſcatur primo° transfert̄
nomen menſure ad q̄ʒtitates ⁊ ad pondera ⁊ ad hmōi ſi
milia ⁊ ideo videmus ꝙ vlna per ſui replicationē mēſu
rat cannā ⁊ ſimiliter videmus librā per ſui replicationeʒ
menſurare aliud pōdus ⁊ vnciā libram. ¶ Scđo modo
transfert̄ ratio menſure ex eo ꝙ aliqd eſt ratio qꝛ alia co
gnoſcant̄ ⁊ qꝛ oēs res in aliquo genere h̄nt eſſe ſʒ aliquē
ordinem graduū .ſ. ſm maiorem vel minorē appropin/
quationē ⁊ remotionē in reſpectu ad aliud in quo menſu
ratur nā̄ illius generis ſimplr̄ ideo ſi oīa entia eſſent colo
res album eſſet menſura eoꝝ qꝛ ex cognitione eius poſſu
mus deuenire in cognitionē aliorum tanq̄ʒ ex cognitione
ei⁹ ꝙ magis participat naturā lucis que eſt ypoſtaſis co/
lorum ⁊ ſm iſtam viaʒ poſſumus dr̄e principiū ens eſſe

menſuram omnium entiuꝫ.qꝛ ex cognitione primi entis habet̃ cognitio aliorum ⁊ qꝛ diuerſimode tranſfertur nomen menſure ⁊ non reperit̃ vniformiter in rebus. ideo oportet per diſtinctionem dr̄e ad queſtiones. Nam ſi loquamur prout mēſurat res per ſui replicationem ⁊ iterationem tūc menſura nō eſt in eodem genere cum menſurato per ſe loquēdo nec tamē eſt extra genus mēſurati qꝛ hꝰi menſura eſt in genere menſurati vt prin^m prin^a enim non ſunt extra genus qꝛ reducunt̃ ad genus principiati ⁊ inq̈ntum talia nō ſunt in genere. qꝛ inq̈ntum talia non ſunt in genere. qꝛ inq̈ntum talia non cadunt per rectā lineaꝫ ⁊ ideo vnitas q̄ eſt menſura numeri eſt in genere per reductionem ad q̈titatem diſcretā ⁊ ſi aliq̄ menſura ſit vere q̈titas ⁊ ſic in eodem genere ꝭm rectam lineam cū alijs q̈titatibus continuis ſicut pondus vncie eſt in eodē genere cum alijs ponderibus. hoc eſt per accidens qꝛ non hēt inq̈ntum eſt menſura. Nam inq̈ntum menſura quid indiuiſibile exiſtit ⁊ indiuiſibile prout indiuiſibile eſt non eſt q̈tū lꝫ ad q̈titatē reducatur. ideo Ariſto. volens ſoluere rōnem menſure in talibus diſtinguit in decimo huiꝰ duplicem indiuiſibilitatis modū qꝛ aliqua ſunt indiuiſibilia qꝛ ipſa ſunt vt q̈titas ⁊ aliqua ſunt indiuiſibilia qꝛ volumus hoc eſt per inſtitutionē noſtram ⁊ ſic alicui cōtinuo vt linea ⁊ alicui pōderi vt vncia competit ratio menſure ⁊ ita pꝫ ꝙ menſura per replicationē cuius menſuratum eſt plures menſure per ſe loquēdo non eſt extra genꝰ mēſurati lꝫ non cadat ꝭm rectam lineā in illo genere. Unde cōmentator dicit. 4. phyſicoꝝ circa finem ꝙ menſura in quolibet nō eſt extra genus menſurati de qua autē menſura intelligat pꝫ per hoc ꝙ ſequit̃ ſed totum menſuratū eſt plures menſure. ꝙ non eſt niſi in menſura per replicationem. ¶ Scḋo modo dicebat̃ ꝙ fiebat tranſlatio menſure ad alia a quantitate diſcreta rōne cognitionis. Iſtud autem ex hoc habet eſſe ꝙ in aliquibus reperit̃ anologia q̄dam ꝭm quā anologiam vnū aliq̄d fac̄ ad cognitionē aliorum ⁊ tunc hꝰi anologia accipiendo genus ꝓprie non ſignificat veritatem gn̄is niſi velle vnus accipere eſſe in eodē genere quecunqꝫ hn̄t vnitatem ⁊ ꝓportionem ad inuicem ad nos: ſed loquimur de genere ꝓprie dicto ⁊ ꝓpter hoc ſciendū ꝙ aliquid ꝭm anologiam q̈dā ⁊ ꝓportioneꝫ poteſt facere ad cognitionem aliorum ⁊ per conſequens eſſe menſuram eorum triplr̄ ꝭm triplicem anologie moduꝫ quia aliquid hꝫ anologiā ad aliquid ꝙ non ē extra genus ipſoꝝ ꝭm eſt in genere eoꝝ ꝭm rectam lineam ⁊ iſto mō album anologat̃ cum alijs caloribus in calore. ſcḋo mō poteſt eſſe anolo^a inq̈ntum ꝙ hꝰi anolo^a non eſt in genere eorum que reſpicit ꝭm rectam lineā ⁊ eſt extra rectam lineam ⁊ eſt extra genus ipſoꝝ ⁊ ꝭm iſtum modū eſt anolo^a puncti ad lineaꝫ ⁊ iſtantis ad tēpus. ¶ Tertio modo poteſt eſſe anologia. ita ꝙ habens anologiam non eſt in genere ꝭm rectam lineā cum alijs ⁊ etiam eſt extra genus ipſorum ⁊ ſic eſt anologia que eſt inter primā ſb̄am que eſt deus ⁊ alia que prima ſb̄a nō eſt in genere ſubſtātie ꝭm rectam lineam nec reduci hꝫ ad genus ſubſtātie. Et omnibus his modis anologie aliquid pōt dici menſura alterius et ideo ꝓpter primum modū habemus ab Ariſto. in 10. huius. ꝙ album eſt mēſura coloꝝ aliorum. propter ꝭm habemus ab eodem. 4. phyſicoꝝ ꝙ inſtans menſurat tēpus et etiā poteſt ⁊ hoc etiam ab eodeꝫ in 5° phyſi. et alibi ꝙ pūctus eſt terius linee. et ſi quis accipiat ymaginatione ſua lineam finitā accipiet eam ſtare ad duas deciſiones ſiue ad duo puncta. ¶ Propter 3^m habemus in 10. hꝰi. ab ipſomet. ꝙ oꝫ querere vnaꝫ ſubſtantiā menſuram omniū alioꝝ ſubſtantiarū et iſta ſubſtantia eſt motor primus et principiū primum et actus purus et vltimus cui nō eſt admixtum aliquid de potētia animo vt cōmentator. exponit et ita pꝫ ſolo. ꝙ non opꝫ menſuram eſſe in eodeꝫ genere cū menſurato niſi accipiamus genus pro oī eo in quo reperitur vnigenitas tn̄ menſurat aliq̄ ꝭm rectam lineam in genere menſuranti aliq̄ per reductionem aliq̄ neutro modo. ¶ Ad pmum ergo dicendū ꝙ menſurari per aliquid ſui generis intelligit̃ ibi de eo ꝙ per replicatiōem ē menſura vt numerus equoꝝum vnitate equina menſuratur ⁊ hꝰi eſt in genere menſurati ſaltem per reductionem vt per accidēs vt patuit. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ aliqua menſura pōt cadere in genere ꝭm rectam lineam cum alijs menſuratis. ſicut ꝯuenit in albo reſpcū alioꝝ colorum ſed non arguit oēm menſurā ſimplr̄ eē talem. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ menſura hꝫ vnigeneitatē ad menſuratū non ꝙ ſit eiuſdem generis ſed quia eſt quedam ꝓportio ⁊ anologia int̄ menſura ⁊ mēſurā. ⁊c.

Menſura enim eſt illud per qḋ cognoſcit̃ q̈titas: ⁊ quātitas cognoſcit̃ ſcḋꝫ qḋ ē q̈tias aut ꝑ vnū aut ꝑ nūerum. ⁊c. Tex. ii.

¶ Queſtio Secunda.

Queritur vtrum oīa que menſurant̃ menſurent̃ aliqua vna mēſura ⁊ videt̃ ꝙ ſic quia vt poteſt haberi ex ſententia Ariſt. in hoc decio oīa menſurant̃ mīmo ſui generis ſed minimū in aliquo genere non pōt eſſe niſi vnū qꝛ ꝙ ſupabundantiam dicit̃ vni ſoli ꝯuenit ergo ⁊c. ¶ Cōtra Ariſt. arguit in. 10. hꝰ. ꝙ oꝫ nos querere menſurā ſubam vnam oīum aliaꝝ ſubaꝝ. ergo a ſimili de q̈buſcunqꝫ opꝫ nos querere vnā menſuram aliorum. ¶ P̄. ſicut ſe hꝫ tempus ad ea que menſurat̃ tempore. ita ſe hēt menſa quelꝫ ad ea que menſurant̃ illa menſura ſed vnuꝫ eſt tp̄s menſura omniuꝫ tempoꝝ vt dicit phūs. 4° phic. igitur vna erit menſura omniū habentium eam. ¶ Iteꝫ ꝭm Ariſto. 4. phyſicoꝝ. non eſt dare duas menſuras ſimul niſi vna ꝯtineat aliam. ſicut annus ꝯtinet diē ergo nō eſt dare. d. menſuras ſimpliciter. ¶ In contrarium eſt ꝙ ꝭm phūm. 10. methaphiſice menſura non eſt vnuꝫ numero ꝭm magis forte plura. ¶ Item cōmentator ſuper. 4. phyſicoꝝ dicit. ꝙ oꝫ ꝙ tempus iſtius motus. ſ. primi ſit prius temporibus. ſ. alijs ⁊ enumerat illa ergo nō eſt dare ſolum vnum tēpus ſed eſt etiā dare multa tempora ⁊ ita non eſt vna menſura tēporis omniū habentium talem menſuram. ¶ P̄. menſura videt̃ eſſe quedam perfectio menſurati. ſed opꝫ multiplicari perfectionem ꝭm multiplicationem perfectibilium cum ergo ſint multa perfectibilia alia. ſ. menſurata oꝫ eſſe multas menſuras.

Ad iſtam queſtionem dicendū ꝙ de diuerſitate menſure ⁊ eius vnitates fit diuerſe ſn̄ie qꝛ quidaꝫ attendentes ad hoc ꝙ menſurata aliquo modo vniuntur cum omne ꝙ menſuratur. menſuratur aliquo mīmo ſui generis vt dicit Ariſto. 4. phiſicoꝝ ⁊ cum omnis menſura ſit vnigenea menſuratio vt dicit̃. 10 methaphiſice dixerūt ꝙ genus generaliſſimū in quo omnia illius generis cōuenientiam anologiam hn̄t eſt menſura omnium eoꝝ que ſunt in illo genere ⁊ ſi iſta via bona eſſet tunc menſura reſpectu habentiuꝫ ipſam eſſet vna non vnitate numerali ſꝫ vnitate generis. ſed iſta pō ſtare non pōt. qꝛ cum ꝭm phūm. 10. methaphiſice vbi loquit̃ de tali menſura dicat quod vnū in quolibet genere ſcilꝫ menſura que eſt natura aliqua ſimplr̄ ⁊ non eſt vnuꝫ natura alicuius eoꝝ que menſurant̃ per eam. Ex hoc auteꝫ dupliciter ip̄robare iſtā poſitionē poſſumus. primum qꝛ natura generis generaliſſima nō eſt vna nā ſimpliciter cū cōceptui generis nō rn̄deat ypoſtaſis vnius forme vt dicit Themiſtius ſup primum de aīa in prologo ⁊ ideo lꝫ natura ſpecifica poſſit hēre rōnem menſure eo ꝙ ſpecies natura quedā vult eſſe vt ibidem Themiſtius dicit. ⁊ iō propter ſui vnitatē que excedit vnitatem generis pōt habere rōnem menſure genus tn̄ non poteſt cuꝫ in eius nā non ſit vnitas per ſe ꝭm vnū gradum eſſentie ſed ſolū ꝭm ordinem graduū. ¶ Ruſus poſſumus ip̄robare iſtam pōm ex eo ꝙ in eodē. x. dicitur hꝰ ei ibi ꝙ natura menſure eſt differens a natura menſuratoꝝ. nā generis eſt eadē nature cuiuſlꝫ exn̄tis ſub eo. qꝛ vlr̄ a particulari nō differt ¶ Improbat etiam iſta pō ab aliquibus qꝛ cum gꝰ non videatur certificare nec diffinitā cognitionē dare eoꝝ que ſunt in genere. menſura vero nō eſt hꝰi qꝛ certificat. Sed hoc improbo nō eſt bona q̄m menſura eſt illud ꝙ nobis p̄i

us vniuoce ſcit q̃z ipſum menſuratum ⁊ poſtmodum ex cognitione menſure per quãdam ſolertiam ⁊ acumẽ ĩge nij deueniemus in cognitionẽ menſuratoꝝ ⁊ q̃zũ adhuc ſatis apparet ꝙ nã generis d̃beat dici menſuratũ qꝛ ſunt nobis nota ꝯfuſa magis vt dicit' p° phyſicoꝝ in prin° tñ etiã qꝛ ex cognitione huius ꝯfuſoꝝ in cognitionez magis diſtinctoꝝ deuenimus ⁊ vt ſint ad vnũ dr̃e cognitio men ſuratorum in menſura añq̃z applicet' menſura ad menſu rata eſt cognitio in vli ⁊ in ꝯfuſione quadam ſicut eſt co gnitio eoꝝ que ſunt in ipſo genere anteq̃z per cognitionẽ generis ꝓcedamus in cognitionem diſtinctã exiſtentium in genere. ¶ Alius modus autẽ dõm ieſt reſpectu vnita tis menſure eoꝝ qui dñt menſuram eſſe vnã reſpectu mẽ ſuratoꝝ qꝛ mã eſt vna. vñ ꝭm rationez iſtoꝝ ipſa materia eſt vna menſura reꝝ habentium materiã ⁊ ꝭm iſtam viã materia eſt vna vnitate eſſentie: ⁊ nõ vnitate eſſe. que vni tas eſt prout materia vna abſtracta ab oi forma non hẽret per quid differet ab alia ſic accepta iſti aũt ſic opinantes. 3° motiuo moueri vnũnt'. p° enim mouentur qꝛ menſu ra per ſe ⁊ primo reperit' in vnitate reſpectu numeri vt viſuz eſt. vnitas aũt non hz ꝙ ſit menſura numeri niſi ex eo ꝙ reiterat' ⁊ per reiterationẽ menſurat numeruz ⁊ ni hil eſt ꝙ in entib' reiterari videamur preter materiã ꝙ materia eſt illud ꝙ ꝭm eſſentiã idez manens iteꝝ ⁊ iterũ aliud ⁊ aliud eſſe accipit. ¶ Secõm aũt motiuuz eſt eoꝝ ꝙ vnitas in potẽtia eſt omnis numerus vt dicit Boeti' in ariſmetrica ſua. ⁊ materia eſt in potẽtia omne illud ꝙ ex materia ſit. Naz primo eſt iſte modus ꝭm q̃z Ariſto. docet ymaginari materiã p° phyſicoꝝ. ſ. ſi volumus intel ligere materiã debemus intelligere ad ꝙ nõ habeat for mam ſz in potentia ad oẽm formaz. ⁊ in 2° methaphiſice dicit de ſcribendo naturã materie prime ꝙ in fundamen to nature nihil eſt diſtinctũ nec ſb̃a. nec quale. nec q̃ztum nec aliquid oĩno. debemus tñ intelligere ꝙ materia ſit in potentia ad oia illa. ¶ Tertiũ motiuũ eoꝛum eſt. qꝛ mã eſt illud ex quo alia entia ſiunt ⁊ vnitates ſunt ex quibus ꝯſtituitur numerus ⁊ ideo materia põt dici menſura om nium materialiuz ꝓpter dicta tria. propter que vnitas di citur menſura numeroꝝ. ¶ Sed hoc ſtare non põt quia ꝭm Ariſto. in. 10. meth. menſura eſt illud per ꝙ aliud mẽ ſuratur ⁊ ideo menſura eſt magis nota q̃z ipſa mẽſurata. Si igit' menſura hẽret rõnez menſure tunc materia eſſet magis nota q̃z res materiales ⁊ forme cuius oppoſitũ vi demus qꝛ ꝭm Auer. ſuper 2m methaphiſice mã eſt indro uia cognitionis ⁊ p° phyſicoꝝ. ſcribit' ꝙ materia non co gnoſcitur niſi per anologiã ad formam ꝓpter ꝙ ali' mo dus dicendi eſt. ſ. ꝙ vnitas menſure eſt ex vnitate primi entis. Nam primũ ens per lumen intellectus ſui menſu rat omnia ⁊ ideo ſicut per lumen in dyafano receptũ ſub ſtantificant' colores ita per lumen pentis oia entia ineſſe ſubſiſtunt ⁊ licz iſta põ vera ⁊ bona ſit cui cõmentatoꝛ ad haberet in. 10. tñ ſic accipiendo vnitatẽ menſure non ſatiſ facit ad qõnem. qꝛ qõ noſtra eſt non ſoluz de mẽſura om nium entiuz ſz etiam de menſura cuiuſlz generis in ſe cõ ſiderando per diuerſas partes entis. ¶ Et ꝓpter hoc dõ ꝙ illud ꝙ per ſe ⁊ primo in mẽſura ꝯſiderare debemus eſt ꝙ menſura debet eſſe illud in quo ẽ ſtatus. vñ ⁊ phs in. 10. methaphiſice ait ꝙ illud ꝙ extimat' ſine diminuti one ⁊ additione eſt menſura uã ſed oẽ tale in quo ẽ ſtatus eſt vnum numero ꝓpter ꝙ cõmentatoꝛ dicit ibidez ꝙ il lud ꝙ eſt menſura ẽ vnum non vnitate cõi ergo per ſe lo quẽdo menſura ſemꝑ ẽ vna omniũ habentium eaz: tamẽ iſta vnitas per accidẽs impedit'. hoc autẽ impedimentuz tripl'r ꝯuenit. primo enim impedit' h'i vnitas ex eo ꝙ il lud cui cõpetit. ratio mẽſure eſt quid in materia receptũ ⁊ ideo ſi album eſt menſura coloꝝ non opz vnum album eſſe numero ſed ſi coloꝛ haberet eſſe nõ in materia rece ptum ita ꝙ non diuerſificarent' per diuerſa eſſe tũc quot ſunt colores tot eſſent coloꝝ ſpecies ⁊ tunc menſura colo rum eſſet vna numero. 2m ꝓpter ꝙ impeditur h'i vnitas menſure eſt ex eo ꝙ menſura ſine ſui reiteratione ⁊ rece ptione non ſꝑ menſurat menſuratum ⁊ propter hoc dicit Ariſ. in hoc. 10. huius ꝙ non ſꝑ eſt menſura vnũ numero ſed magis forte plura. ꝙ potuit eſſe appoſitũ ex eo ꝙ h' pluralitas videt' per accidens ꝯtingere ⁊ de hoc ipſe ibi dem exm ſubdit ꝙ dyamet' menſuratur per duo vt eſt in penultimuz. 4. geometrie latus exagoni ꝙ eſt menſura dyametri opz bis iterari vt menſurare habet dyameter. 3° modo impedit' h'i vnitas ex eo ꝙ illud ꝙ hz rõnem menſure non eſt indiuiſibile ſimpliciter ſed eſt indiuiſibi le qꝛ volumus. i. per inſtitutionẽ noſtram ⁊ vt vncia vel libꝛa vel eſt indiuiſibile ꝭm ſenſibiliuz vt pondus generi vel oꝛdei vt cõmentatoꝛ ponit exm. Iſtos aũt duos mõs indiuiſibilitatis innuit Ariſto. in eodem. 10. ⁊ qꝛ hi' men ſure non habent rõnem menſure hoc eſt per ſe qꝛ quicun que ponunt menſuram aliquã ponunt eam rõne indiuiſi bilitatis ⁊ ideo in talibus maioꝛ menſura reducit' ad mi noꝛem vt libꝛa ad vnciam nec hz per quod menſuretur li bꝛa niſi ex eo ꝙ certificat' per vnciã ⁊ ſi eſſet aliqua men ſura minoꝛ vna puta dꝛagma vncia nõ mẽſuraret niſi per illam menſuratã eſſet ⁊ ita. per ſe loq̃ndo vna eſt menſu ra per accidẽs autẽ menſura plurificari poteſt. ¶ Ad pri mum dicendũ ꝙ arguit de vnitate per ſe tñ non pꝛopter hoc remouent' quin poſſint eſſe multe menſure per acci dens qꝛ vero in omnibus reperitur minimũ ſimpliciter vt menſura ſed aliquãdo aliqua eſt mẽſura qꝛ volomus ꝙ ſit minimũ ⁊ per hoc pz ſolutio ad alia argumẽta que hoc cõcludebant. ¶ Ad primũ incontrariũ dõm ꝙ men ſure ſunt plures m° quo diximus vt qꝛ dyameter men ſuratur per duo. ¶ Ad 2m dõm qõ diuerſa ſunt tempo ra temporaliũ conſiderando de menſuris intrinſecis de quibus non loquimur. ¶ Ad 3m dicendum ꝙ menſura non eſt perfectio menſuratorũ vt dependens ab eis ſed magis menſurata dependent ab ipſo ſicut motus qui eſt menſura omniũ motuum alioꝛum non hẽt eſſe vt in ſb̃o in omnibus alijs nec dependet ab eis ſed magis ipſa mo bilia dependent a tali motu ⁊ ideo motus ille eſt vnus ſimpliciter non ex vnitate omniũ mobilium ſed ex vnita te primi mobilis. ⁊c̃.

In oĩbus autem his metrum ⁊ pꝛincipiuz vnũ aliquid ⁊ indiuiſibile: quoniã ⁊ ĩ lineis vti mur quaſi ĩdiuiſibili pedali. ⁊c. **Tex. iii.**

¶ Queſtio Quinta.

Q Ueritur ꝯſequenter vtrum omnia menſurentur mĩmo ſui ge neris ⁊ videtur ꝙ non. Nam ſicut dicitur 7° phicoꝝ motus diuiditur ꝭm partes ẽ igr' ma ioris magnitudinis inter plures partes cum maioꝛe ma gnitudo qꝛ ⁊ motus maioꝛ ſed primus motus ſiue prim mobile cuius motus eſt diuturnus eſt maximũ corp' ce leſtium coꝛpoꝝ erit ergo eius maximus motus ſi illo mo tu oẽs motus menſurantur vt dicitur decimo metaphice quare non menſurant' motum mĩmo ſui generis ſed ma ximo. ¶ Item album eſt menſura oĩum coloꝝ. ſed albe do plus continet de luce que yppoſtaſis oĩum coloꝛum q̃z alij coloꝛes quare alij coloꝛes non menſurantur minimo ſui generis ſed maximo. ¶ P̃. oĩa habent menſuram qꝛ omnia facta ſunt in numero põdere ⁊ menſura ſed in oĩ bus non eſt inuenire numeꝝ ad minus inq̃ztitate ꝯtinua: quia ipſa diuiditur in infinitum quare idem ꝙ prius con trarium dicit Ariſt. ¶ Item ꝓbatur h̃ per rõnem Ariſt. in decĩo qꝛ menſura vera ex h̃ eſt nũeri qꝛ in ea min' eſt deceptio ⁊ erroꝛ hẽant eſt in minimo nũeri quare ⁊c̃.

Ad hanc qõnem dõm ꝙ rõ menſure primo eſt inq̃ztitate ⁊ inq̃ztitate diſcreta ex vnitate que eſt pꝛincipium numeri ⁊ ex hac transfert' ad alia qm̃ quando tranſfert' ſub̃m tranſferunt' ⁊ pꝛopꝛieta tes per ſe ꝯñtes ad illud ſub̃m: quare rõ numeꝝ eſt ratio menſure ⁊ tranſfertur ad alia ex vnitate que eſt pꝛincipiũ numeri tranſfertur autez ratio menſure ex vno dupl'r. ſ. inq̃ztum per ſui replicationem numerat vel menſurat nu merũ ꝭm anologiam q̃zdam ⁊ iõ videndum eſt quomõ ꝯpetat vni ꝙ ſit mĩmuz reſpectu numeri ⁊ ita tranſfertur

vnum ad alia ſm hmõi diuerſas rões vñ aduertendũ ꝙ vnũ inꝗ̃tum eſt minimum reſpectu numeri cõſequit̃ tria. primum eſt ꝙ vñ eſt quid ſimplex numerꝰ autem eſt quid compoſitũ. ſcðm ẽ ꝙ vnitas quia ſimplex eſt. ẽ ẽt vniformis difformitas enim eſt de multitudine ⁊ pluralitate numerꝰ autem eſt difformis. 3^m eſt ꝙ vnitas eſt indiuiſibilis numerꝰ vero diuiſibilis. qñ igitur volumꝰ vnitatem transferre ad menſurã aliaꝝ rerum non oꝫ ſm oẽs tres mãs transferre ſit autem tranſlatio menſure ad tria gña reꝝ. ſ. ad motum vel ad eſſe ſucceſſiuum ⁊ ad eẽ ꝑmanens ⁊ ꝗ̃tum. ¶ Item ad ea que actualiter permanent non vt ꝗ̃ta ſunt. ¶ Ad hoc igit̃ tria genera reꝝ rõ mĩmi non transfertur ſm vnum modũ quia ad ſucceſſionem ⁊ motum rõ mĩmi transfertur ſm vniformitatẽ et ordinem quendã quia ordo eſt vniformitas quedam ſed ad eſſe ꝑmanens ꝗ̃tum transfertur rõ mĩmi ſm indiuiſibilitatẽ. ¶ Ad tertiũ autem. ſ. ad eſſe permanens non in eo ꝙ ꝗ̃tum transfert̃ ſm ſimplicitatem ſic enĩ reperitur minimũ ꝙ eſt menſura inꝗ̃titate ⁊ in alijs. oẽ ãt ꝙ menſuratur: menſ̃at ſm ꝙ eſt actu non poᵃ qm̃ cũ ꝯria ſint eadẽ potentia ſi ens in poᵃ menſuraretur qua ratione vnũ cõtrariorum ens in potentia menſuraret aliud eadẽ ratione mẽſuraret̃ ab illo ⁊ eꝯͦ cũ in potentia ſint eadẽ. Itẽ ens ſiue entia non menſurãtur niſi ſm ꝙ habent eſſe diſtinctũ in ſuis generibꝰ ſolus ãt actꝰ diſtinguit vt dicitur ſeptio methaphẽce igitur actus cum dicat eſſe reſpicit eſſe. aliꝗ̃ igitur menſurantur ſm ꝙ hñt eſſe cũ ergo ſꝫ eẽ ſucceſſiuoꝝ conſiſtat in ordine ꝑtium nõ ſiſtare quia preteritũ ordinatur ad futurum ſic ſumitur menſura ex ordĩe ⁊ vniformitate. Inuenitur autẽ triplex difformitas. vna ꝗ̃tum ad introductionem actus hꝰi qui eſt ſucceſſiuus. videmꝰ etiam ꝙ aliqñ aliqua quieſcunt ⁊ aliquando mouentur alia difformitas quo ad variationem moti ſm qð mota nãliter velocius mouentur in fine ꝗ̃ in ꝑ̇ncipio. eꝯͦ eſt ð violentis motibus vel de violenter motis. 3ᵃ difformitas eſt ex pluralitate motus in eodem mobili vt vnum ⁊ idẽ mobile. ſ. vnus orbis celeſtis nũero motu diurno ab oriente in occidentem. ⁊ motu alio proprio ab occidẽte verſus orientem. Nunc autem menſura debet continere vniformitatem ⁊ debet nos certificare ⁊ ꝗ̃to aliquid eſt magis difforme tanto minus certificat. oꝫ igitur ꝙ ſi menſura in ſucceſſiuis debet eſſe vniformis ꝙ ille motus qui debet eſſe menſura ſit a virtute que moueat ſine laxitudine vt motus ille vnꝰ cum ſit continuus ⁊ non interruptꝰ ex hoc enim ꝙ ſm Ariſt. ⁊ Auer. in de ſuba orbis motũ quieſcit aliqñ quia motus illius mobilis mouet mobile ſm fatigationem. Item oꝫ ꝙ ille motus ſit a virtute inuariabiliter mouente non ꝙ nunc moueat velocius ⁊ poſtea tardius. ¶ Item ꝙ ſit a virtute que ſit prima in gñe motorum ad hoc vt non ſit in illo mobili ſub illius motu penitus difformitas nec diuerſitas nec pluralitas motuũ ⁊ quia motus primi mobilis eſt a virtute ſub oĩbus conditionibus. ideo ille motus ẽ menſura ⁊ minimum oĩum motuũ alioꝝ ⁊ non obſtante ꝙ illud pri^m mobile ſit corpus maximũ ⁊ hoc innuit Ariſt. in. 10. methaphẽce breuibus verbis dicens ꝙ ille motus ẽ minimus minutate tẽporis. h̃ aũt eſſe non poteſt niſi ſit a virtute valde excellẽti que eſt primũ in genere motoꝝ cui non accidit laxitudo. ¶ Diuidit̃ autem in ſexto phĩcoꝝ dupliciť ſm rẽ mobilẽ ⁊ ſm diuiſionẽ tẽporis ⁊ h̃ ſcðoꝰ dionis eſt ille primus motus ⁊ minimus. Tunc ẽ videre qñō minimũ inꝗ̃tis permanentibus dicat indiuiſibilitatẽ ⁊ ſatis pꝫ ex hoc ꝙ ꝗ̃to minor eſt quãtitas que dꝫ eſſe menſura tãto minus decipimur ⁊ erramus. vnde ſciendũ ꝙ indiuiſibile dicitur dupliciter. ſ. indiuiſibile ſimpľr ⁊ hoc minimũ nõ eſt in talibus ꝗ̃tis permanentibus. vel indiuiſibile ſcðꝫ noſtraꝫ inſtitutionẽ. ſ. quia volumus ⁊ hoc modo rõ minimi transfertur ad alia ꝗ̃ta ⁊ quia in eis ſic eſt menſura ꝗ̃uis non ſit ſimpľr indiuiſibilis menſurat tñ ſub ratione ꝗ̃ta qua indiuiſibilis. Scðꝫ aũt ꝙ ſumitur minimũ ĩ aliis rebus ꝗ̃uis ꝗ̃tis non tñ vt ꝗ̃tis ibi accipitur minimũ ꝓ ſimpliciſſimo vt in coloribus albedo ⁊ his vijs ſoluũtur argᵃ quia primũ argumentum arguit in ſucceſſiuis vbi non ſumitur minimũ ꝗ̃tum ad corpus ſubiectũ. ſꝫ minimũ in tẽpore. ¶ Ad aliud argu^m de minimo ſimplicitate. ſ. ꝙ eſt ſimpliciſſimum. ¶ 3^m argumentũ ꝓcedit de minimo ſimpľr inꝗ̃tis autẽ non inuenitur mini^m ſimpliciter ſed bene inuenitur ſꝫ noſtram iſtitutiõeꝫ ⁊c̃.

Secundũ ſubſtantiam vero ⁊ naturaꝫ querendum eſt vero modo ſe habeat quemadmodum. ⁊c. Tex. vi.

¶ Queſtio Quarta.

v **Iſo de** menſuris in generali hic queritur de eis in ſpeciali ⁊ primo de menſura ſubaꝝ ⁊ querit̃ vtrum oĩum ſubſtantiarum ſit vna menſura. ⁊ videt̃ ꝙ nõ quia vt dicit ꝯmentator ſuper vndecio methaphẽce. mobile ⁊ ĩmobile non habent idem principiũ cõe menſura autem videtur eſſe principium menſuratorum quare ſb̃e immobiles non habent eandem menſuram cũ mobilibꝰ ¶ P̃. non eſt vna talis mẽſ̃ ꝯmunis niſi eorum que cõicant in genere corruptibile autem ⁊ incorruptibile non ſolum differunt genere pluſquã genere. vt dicitur decio methaphyſice quare ſubſtantiarum corruptibilium ⁊ incorruptibilium non erit vna menſura cõis quia differunt pluſquã aliqua que vniuntur in aliqua menſura. ¶ Iteꝫ ſi eſſet aliqua menſura oĩum ſubſtantiaꝝ h̃ maxime eſſet prima cauſa vt dicit expreſſe ꝯmentator ſuper decio methaphẽce: ſed iſta non poteſt eſſe menſura quia inter menſuram ⁊ menſuratum aliqua eſt proportio. infiniti auteꝫ ad finitum nulla eſt ꝓportio. cauſa autem prima eſt infinita ſimpľr. quelꝫ autẽ ſubſtantia eſt finita. quare ⁊c̃. Si dicatur vt cõiter ſolet dici. ꝙ verũ eſt ꝙ deus eſt infinitũ ⁊ ideo alie ſubſtantie non habent proportionem ad ipm ꝓportio que eſt menſurationis ſed habent proportioneꝫ ordinis quia oẽs ſubſtantie ad ipſũ habent aliquẽ ordineꝫ. Contra h̃ arguo quia menſura dicit ꝗ̃dam ꝯmenſurationeꝫ menſure ad menſuratũ. cũ igitur deus ſit infinitus quãuis ad ipſũ remaneat proportio ordinis ad alias ſubſtantias. deficit tñ proportio cõmenſurationis in qua conſiſtit rato menſure. ¶ Contrariũ dicit Ariſt. decimo methaphẽce ⁊ arguit̃ per rationeꝫ ꝙ illud ꝙ facit ad cognitioneꝫ reruꝫ. videtur eſſe menſura earuꝫ. cauſa autem pria facit ad cognitioneꝫ oĩum ſubſtantiaruꝫ quia vt dicit ꝯmentator ſuper. 7ⁱ. methaphẽce non cognoſcitur ſubſtãtia demonſtrata ſenſibili niſi cognoſcatur prima cauſa quare ⁊c̃. ¶ Ad hãc queſtionẽ tria ſunt ſpecialiter declaranda. ſ. ꝙ menſura oĩum ſubſtantiaruꝫ non ſit in genere ſubſtantie. ¶ Item ꝙ ipſa ſit vna ſubſtantia. ¶ Et 3ͦ declarandum ẽ ꝙ illa ſubſtantia ſit deus. ¶ P̃. per modũ Ariſto. pꝫ in decimo methaphẽce vbi veãtur ſubſtantiaꝫ que ſit menſura in genere ſubſtantie. dicit enim ꝙ ſi ẽ in vnoquoqꝫ genere ſumere aliquid ꝙ ſit minimum ꝙ ſit menſura oĩum in illo genere vt in coloribus album ⁊ nũerus vnitatem ⁊ in figuris trigonum ſiľr ⁊ de alijs generibus predicamentoꝝ. oꝫ igitur in ſubſtantijs inueſtigare ſubſtantiam vnã que ſit vna menſura oĩum ſubſtantiaruꝫ in quo diligenter aduertendum ꝙ in alijs generibus venãdo menſuram non accipiebat genera que ſunt in illo gñe generaliſſimo ⁊ comparando ad ſuum genus generaliſſimũ: ſed vt diuerſa in illo genere genera accipiens venabatur in vnoquoqꝫ ipſoꝝ ſpecialem ſuã menſuram vt in genere coloꝝ ꝙ eſt ſub qualitate albũ accipiebat pro mẽſura eorum que ſunt de 3ᵃ ſpecie qualitatis ⁊ ſimiľr poſſet fieri in prima ſpecie qualitatis que ẽ habitus ⁊ diſpõ In genere ſciarum methaphẽca. In virtutibus auteꝫ prudentia non ſic auteꝫ facit Ariſt. in predicamento ſubſtãtie ibi enim queſiuit vnam menſurã ſubſtantiaꝝ que eẽt mẽſura totius generis ſubſtantie ⁊ oĩum ſubſtantiarum exiſtentium in genere ſubẽ. hanc autem differentem menſure inueſtigationem ⁊ minimi in alijs ꝑ̄dicamentis ⁊ in ꝑ̄dicamento ſubſtantie non videtur feciſſe Ariſt. ſine cauſa Eſt aũt hꝰ ratio ⁊ cã quia non eodem modo deſcenſus a

genere in ſpeciem ⁊ ab ente in decē predicamenta. Naꝫ deſcenſus generis in ſpecies eſt per differentias que differentia eſt aliquid preter rōnem generis. vnde genꝰ de differentia nō predicatur. dīa autem eſt pfectio ⁊ forma ſpeciei. Ens autem non deſcendit ſic in decē predicamenta per dīas quia tunc ens eſſet genus ad decē predicamēta ⁊ tunc non predicaretur de differētia ⁊ illa dīa tunc nō eſſet ens immediatus igitur eſt deſcenſus entis in predicamenta per ſe ⁊ non per dīas. vnde ſcdm ꝯmentatoreꝫ in .10. methaphēce ens nō eſt genus quia tunc ſignificaret decem predicamenta per dīas ſine mediate differentia. Si autem ponantur aliquando differentie entis ille dīe ſunt ſm rōnem ſolum ⁊ nihil ponunt in re vt ens verum ꝙ eſt in ꝯpōne aut ſūt dīe entis alie ad diuerſos modos eſſendi non in ipſo vt in decem predicamentis. Addit ſpecies ſuper genus dīam ⁊ perfectionem de qua non predicatur genus non ſic autem eſt dicit ente reſpectu predicamentorum ⁊ quia menſura habet rōnem actualitatis ⁊ perfectionis vt viſum eſt ſupra. ideo poteſt menſura cōpetere ſpeciei ſub aliquo genere generaliſſimo que tamē nō competit ei ratione illius generis ſed ratione ſui per ſe vt colori cōpetit aliqua perfectio vnde color que non competit ratione qualitatis que eſt ſuum genus generaliſſimum. ¶ Ex his pꝫ ꝙ eſt ſubſtantia ſit vere ⁊ ſimplr ens menſura que requiritur in ſubijs conuenit enti inq̄ꝫtum ens quare cōpetit toti ⁊ ex his apparet. 3ª. vel tres rationes quare nulli aliarum a ſubſtātia dꝫ queri menſura totius illius generis quoniā nullum predicamentū cōtinet vlr entitatem niſi ſuba. ¶ Item quia alijs p̄dicamētis non reſpondet hꝰ menſura niſi ſm ꝙ ſunt entia. nō āt ſunt entia niſi ꝙ ſunt entis. ⁊ ideo hꝰ menſura q̄ꝫtum ad totum non competit niſi ſoli ſubſtantie. ¶ Item illud eē per qđ alia predicamenta habēt eē ē oē ſimplr ſed eē ſimpliciter eſt ſolius ſube quare ſoli ſubſtantie competit tal' menſura que ſit totius ⁊ vniuerſaliter. ¶ Itē ad h adaptatur ⁊ 4m. ſ. ꝙ menſura habet rationem principij nulla autem principia appropriantˀ alicui predicamento q̄ ſunt principia totius entis. ſ. niſi ſoli ſube quare ſolius totius ſubſtantie debet queri menſura. ¶ Et ex his conſequenē apparet ꝙ illa ſubſtantia que eſt menſura in genere ſube non eſt per ſe nec directe nec per reductionem in illo gn̄e nec in gn̄e. quia illa ſuba eſt p̄ncipiū ſubaꝝ p̄nm aūt nō eſt directe in genere cū principiato nec ꝑ reductioneꝫ eſt in genere tale principium ꝙ eſt menſura ſubſtantiaruꝫ per hunc. n. modū eēt limitatum ad illud genus ad quod reducentur prima autem cauſa hꝫ vniuerſalitatem cauſalitatis ſuper oīa entia ⁊ ideo non limitatur ad aliquod genus. ¶ Conſequenter ex his declaratˀ ſm ꝙ erat declarandum. ¶ ꝙ illa ſubſtantia eſt vna. Omne enim menſurans aliqua in aliquo genere eſt tale ⁊ eſt primum tale vt albedo eſt color ⁊ eſt color primus quia ens menſurans ſubam ⁊ eſt ens ⁊ eſt primum ens. ex hoc auteꝫ ꝙ eſt p̄mum ens eſt ſimpliciſſimum ſimplr. ſicut ⁊ albedo quia eſt primus color eſt ſimpliciſſimus ſed non ſimpliciter ſed in genere colorum quare ſimpliciſſimū erit vlr ens ⁊ quia ſimpliciſſimum erit. ideo ⁊ menſura non plurificatur ſm ſpēm ſed ſm numeꝝ vt de menſura in colore q̄ eſt albedo que et ſi multiplicem h ſolum eſt ſm numeꝝ illud igitur ꝙ eſt menſura in genere ſubſtantie ſm eſſentiam ⁊ ſm eſſe ⁊ ſcdm ſpeciem eſt vna menſura menſurās omnes ſubſtantias ⁊ quia ſi menſura multipliceꝫ hoc ſolum eſt ſm numerum hꝰ plurificatio non eſt niſi per eēntiā in illa aūt prima ſubſtātia non eſt materia quia tūc eſſet compoſitum quid ⁊ non ſimpliciſſimū quare omnino non plurificatur immo eſt vnum. ¶ Itē menſura ſemper eſt vna per ſe nec plurificatur niſi per accidens in primo autem principio non eſt accidens quia accidens p̄ſupponit aliquā compōnem h autem menſura ſubſtantiaruꝫ eſt deus ꝙ pꝫ per quattuor que de deo ſolent dici. ſ. ꝙ ē actus purus cui omnino non āmiſcetur aliquid de potentia vt ꝯmentator ſuper decimo methaphēce. ¶ Item ꝙ in ipſo ſunt vt dicit ꝯmētator ſuper vndecio methaphēce perfectiones omnium generum. ¶ Item ꝙ hꝫ virtuteꝫ infinitam vt dicit ꝯmentator ſuper octauo p̄hicoꝝ ⁊ Ariſ. ibidem. ¶ Item ꝙ ipſe cā oīs entis. ¶ Primum patet ſic quia omnis menſura eſt tale ⁊ primum tale quare ⁊ h menſura ſubſtantie ⁊ ē ens ⁊ ē primum ens: ens auteꝫ hꝫ eſſe quare illud ens aut eſt ſuum eſſe aut aliud: non aliud quia tunc eſſet compoſitum ⁊ non p̄mum ſicut dīns intelligentiā compōi ex finito. ſ. eſſe receptioni eē ⁊ nª itelligētie ⁊ ex infinito. ſ. ex natura intelligentie quare primum ē ſuum eſſe ⁊ non aliud quare eſt actus purus ſine potētia penitus quia in eo idem eſt potentia ⁊ actus. ¶ Secūdū pꝫ. ſ. q2 illud primum congreget in ſe perfectiones oīum generum. Nam numerus informis ⁊ inq̄ſtitate diſcreta habet modum compoſitum. naꝫ nūerus inq̄ſtitate diſcreta q̄ꝫto fuerit aīo tanto habꝫ plures numeros in ſe ⁊ eſt magis compoſitus ⁊ q̄ꝫto fuerit minor tanto magis ſimplex vt dicitˀ octauo methaphyſice eſt eꝰ. Nam quanto forma poſterior eſt continens in ſe virtutē minoris forme tanto eſt ſimplicior ⁊ eſt continens in ſe virtutes ⁊ perfectiōes oīu forªꝝ p̄cedētium vnde negatiuum eſt in ſēſitiuo ſicut trigonum in tetragono ⁊ ideo ſenſitiua poſterior continet virtutes vegetatiue ⁊ eſt ſimplicior ea ſimiliter eſt de ſenſitiuo q2 cōtinetur in intellectum ſicut tetragonum in pentagono q2 intellectiua habens virtutem in ſe minoris numeri cōtinet omnes perfectiones cauſa ſenſitiue q̄ꝫ etiā vegetatiue ita ꝙ prima forma que in materia recipitur eſt minime ſimplex ⁊ minime habēs de perfecione alie autem poſteriores ſm ꝙ plus ⁊ minus recedunt ⁊ plus ⁊ minus multiplicantur ſūt ſimpliciores ⁊ q2 ſubſtātia prima eſt forma ſiue actus ſimpliciſſimus in infinitum diſtans a quacunqꝫ forma recepta in materia ideo illa forma hēt rationeꝫ numeri infiniti ⁊ in ipſa ſunt perfectiones infinite nō ſolum perfectio nec omniuꝫ entium exiſtentium. immo plures. ſcilicet omnes que eſſe poſſunt. q2 ſm cōmentatorem ſuper 3o phyſicoꝝ. in infinitum non ſolum continet omnia que ſunt ſed etiam que eſſe poſſunt h arguitur eſt ſolius dei proprietas q2 hoc erit menſura ſubſtātie. ¶ Iteꝫ ſequitur ex hoc. ſcilicet ipſum habere virtuteꝫ infinitaꝫ ꝙ cum ipſum ſit purū eſſe illud eſſe eſt infinitum tn̄ nihil ſit ibi niſi ſuuꝫ erit virtus eius ſuuꝫ eſſe erit igitur virtus infinita ſicut ⁊c. ¶ Quartum dictum de deo. ſ. ꝙ ſit cauſa omnis entis ſiue entitatis. patet q2 cauſa quare calor non eſt cauſa omnis calidi eſt. q2 calor eſt in materia. Cū igitur cauſa prima ſit ipſuꝫ eſſe penitus ſeparatuꝫ ab omni materia ⁊ potentia ipſuꝫ erit cauſa omnis entis ⁊ per hec dicta pꝫ ſolutio ad argumenta. ¶ Ad primum dicendū ꝙ licet mobile ⁊ īmobile non habeant ideꝫ cōmune principiū intrinſecuꝫ habent tn̄ principiū extrinſecū. ſ. primam ſbam que eſt menſura ſubſtantiaꝝ mobiliū ⁊ īmobilium.

Opponuntur autem vnum ⁊ multa ſcdm plures modos quorum vno vnum ⁊ multitudo ⁊ indiuiſibile. ⁊c. Tex. ix.

¶ Queſtio Quinta.

Queritur de vno ⁊ multo ⁊ primo q2 quomodo opponantur ⁊ videtˀ ꝙ opponantur priuatiue q2 vt dicitur 5o. methaphiſice ⁊ vnū ⁊ multa opponuntur vt priuatio ⁊ habitus q2 ⁊c. ¶ Item dicit indiuiſionem. multa vero diuiſione ſed indiuiſio diuiſioni opponitˀ priuatiue q2 ⁊c. ¶ P. numerus eſt ſpecies multitudinis q2 ſicut eſt oppō in ſpecie ita opꝫ ꝙ ſit in genere ſed multitudo vniuerſaliter opponitur indiuiſioni priuatiue q2 ⁊c.

Ad hanc queſtionem ſciendū ꝙ ſicut triplex eſt multitudo ita cōmune eaꝫ tripliciter inuenire. inuenitˀ enim in predicamēto rōnis et eſt in predicamento q̄ꝫtitatis ⁊ eſt extra genus. Nam multitudo ſm ꝙ dicit excedentiam q̄ꝫdam multitudinis nō ſm ꝙ dicit multitudinē ſimplr ſicut eſt in predicamento relationis ⁊ opponitur pauco ſicut ē videre in longitudiē ⁊ breuitate in linea. nō

omnis linea eſt longitudo ⁊ tñ ſm ꝙ linea dicit exceſſuꝫ longitudinis et breuitatis ad illud ꝙ exceditur ab alio ſꝫ longitudineꝫ ſic vtrunqꝫ eſt in predicamento relationis ⁊ fundatur in lõgitudine ſimpliciter ⁊ hoc modo dicit que daꝫ linea longa quedã breuis licet oĩs linea ſit longitudo ſimplr̄ ſilr̄ multitudo ſm ꝙ ſumitur ꝑ exceſſu in multitudine et paucitas que opponitur vtrunqꝫ eſt multitudo ſimpliciter vnde et tã in teatro ꝗꝫ inuico ſunt multi homines ſimplr̄ inuico tñ pauci dicuntur reſpectu multoꝝ i teatro ſilr̄ eſt de magno et paruo et deſurſuꝫ et deorſum ipõne multuꝫ igitur dicitur ſuper exceſſuꝫ in multitudie et paucuꝫ ſꝫ hunc moduꝫ ei appoſituꝫ eſt vtriuſqꝫ relatiui ad alteruꝫ fundatur in multitudine ſimpliciter ⁊ apponũtur relatiue ſicut relatia realia.i.qꝛ videtur ꝙ i vtroqꝫ relatiuoꝝ ponantur reľa ſm reꝫ reſpectu alterius vnde ſunt vere relatiua ſꝫ eſſe et eſt ſiľe de ſimilitudine que fũdatur ſuper albedineꝫ indiuerſis ſuppoſitis inuentã que ſĩitudo ẽ in predicamento relationis et albedo in qualitate. Si auteꝫ iſta relatio que eſt ſĩitudo noĩaretur nomine entis in quo fundatur vt diceretur albedo ſicut h̄ relatio que eſt exceſſus in multitudine noĩatur noĩe multitudĩs licet equiuoce ꝗꝛuis iſta equiuocatio diſtinguat̃ quodam modo per eius ꝓpꝛiuꝫ correlm̄ appoſituꝫ qđ eſt paucuꝫ tunc magis lateret in quo gñe eſſet albedo. Eſt alia multitudo que cõponitur ex vno ꝙ eſt ꝑncipiuꝫ nũeri ⁊ hui⁹ multitudinis ſpẽs eſt nũerus q eſt quedaꝫ multitudo ⁊ h̄ multitudo eſt in predicamento ꝗtitatis ⁊ hec oppõitur vni ꝙ eſt ꝑncipium numeri ſicut menſura ad menſuratũ ⁊ iſta non referuntur ad inuiceꝫ contrarie ita ꝙ reľo fundetur ſꝫ rẽ in vtroqꝫ extremo ita ꝙ vtrum ad alterum referatur per ſe ſed talis multitudo que eſt menſura ꝑ vnũ referuntur. vnum autem ꝙ eſt menſura talis multitudinis non refert̃ ad multuꝫ per ſe ſed quia multuꝫ per ſe refertur ad vnum. ideo vnum refertur ad multum ſicut ſciẽtia per ſe refertur ad ſcibile econuerſo vero soluꝫ ſꝫ rationem eſt relatio quia non poteſt ſcientia ĩtelli referri ad ſcibile niſi quodãmodo ⁊ ex conſequenti intelligatur ſcibiľe referri ad ſcientiam. vnde in talibus non ponitur relatio ſm rem in vtroqꝫ extremoꝝ ſed in altero ſm rem et in altero ſecundũ rationeꝫ. ideo poſita ſcientia ponitur ſcibile ſed non ecõuerſo. ſimiliter ⁊ in propoſito poſita multitudine ponitur vnuꝫ ſed non econuerſo. Eſt ⁊ tertia multitudo que componitur ex vno ſecũdũ ꝙ vnũ conuertit̃ cum ente ⁊ h̄ multitudo non ẽ in genere ſicut ⁊ vnitas nõ eſt in genere immo eſt extra genus ⁊ hec multitudo appꝛonitur ſue vnitati ſicut habitus priuationi. vnum enĩ ſꝫ ꝙ conuertitur cum ente a natura priuationis originẽ trahit. Nam ex ea ꝙ aliquid habet eſſe ens ex eodem habꝫ ꝙ ſit in ſe indiuiſum ideſt idem ſibi ⁊ diuiſuꝫ ab alijs ab iſta autem indiuiſione vnuſcuiuſqꝫ entis a ſe que ẽ priuatio diuiſionis vel diuiſibilitatis ſui ipſius aſſumitur iõ vnitatis que vnitas conſequitur totum ens ideo hic vnitas conuertatur cum ente a natura tñ priuationis habet ortuꝫ non ſic autem de vnitate que eſt principium nũeri qꝛ ipſa dicit rem ſuam poſitiue ⁊ veriori modo dicit entitatẽ ꝗꝫ vnitas cũ ente conuertibilis ⁊ ideo non directe reducit̃ in vnum ꝙ conuertitur cum ente quia habitus non directe reducitur in priuationem ſed reducitur primo in ens ⁊ ex conſequenti in vnum tale ⁊ illud vnum ꝙ eſt principium nũeri eſt proprium nomen illius entis ſꝫ ꝙ ens tale acquirit eſſe per aduentum quãtitatis omnis enĩ forma tam accidentalis quã ſubſtantialis dat aliquod eẽ cõpoſito ⁊ aliquã perfectionem ⁊ per conſequens tale eſſe. Nam ſicut h̄ forma ſapᵃ dat eſſe ⁊ perfectionem aliquaꝫ ſapienti.ſ.eſſe ſapiens ⁊ per hoc ipſum ꝙ dat ſibi eẽ tale dat ſibi ꝙ ſit diuiſum ab alijs.ſ.ſtultis ⁊ ꝙ ſit in ſe indiuiſum.i.ꝙ ſit idem ſibi cum hec ſequatur omne ens iõ vnũ ſic acceptum conuertitur cum ente. Similiter quantitas adueniens compoſito dat ſibi eſſe tale.ſ.eſſe vnum nũeraliter ꝙ vnum eſt proprium nomen talis entis ⁊ hĩtus ⁊ tale eſſe ꝙ dat quãtitas ſm qđ perficit rem in ſe ⁊ abſolute ꝙ dicitur vnũ tale ꝙ eſt principium numeri magis ẽ ens poſitiue dictum ꝗꝫ priuatiue ſm autem ꝙ perficit rem in comparationem ad ſuas partes ſic eſt diuiſibile omne enim diuiſibile ꝙ diuiditur non diuiditur niſi inꝗꝫtum habet partes ⁊ ſic dat ſibi aliam vnitatem que eſt eſſe continuum ꝙ eſt primum diuiſibile ex hoc auteꝫ habet ꝙ ſit indiuiſum in ſe.i.idem ſibi ⁊ ab alijs diuiſuꝫ ideſt non continuus ⁊ vnum ꝙ eſt pꝛĩcipium numeri nõ tranſcendit genus quãtitatis. ſi enim excederet gen⁹ ꝗtitatis tunc mathematicus poſſet ſe intromittere de ſubſtãtijs quas conſequitur ꝙ conuertitur cum ente ꝙ quideꝫ excedit oẽ genus non eſt mirum in vna quãtitate fundari diuerſa genera ꝗtitatem.ſ.continuam ⁊ diſcretam cũ diuerſa predicamenta ariãtur ex nᵒ motus vt actio ⁊ paſſio hanc autem diſtinctionem triplicem de vno ⁊ multo ponit Ariſto. decimo methaphiſice in fine illius capituli. querenda eſt hic queſtio de vno ⁊ multo. ⁊ per hoc põt patere ad argumenta ⁊c̃.

¶ Queſtio Sexta.

q Uia dictum eſt primum ꝑncipium eſt mẽſura omnium ſubſtantiarum ⁊ oĩum entium. ideo ꝗꝛ vtrum hec ratio menſure competat deo proprie vel tranſſumptiue ⁊ vi͂ ꝙ tranſſũptiue per hoc ꝙ videtur dicere Ariſt. decimo methaphiſice ꝙ rõ menſure transfertur ab vnitate ⁊ diſcretis ad omnia ꝗre ⁊c̃. ¶ Pᵒ ꝙ eſt proprie menſura per ſui replicationem habet menſurare menſuratum vt de vnitate que replicata menſurat numerum quare cum primũ principium non ſic habeat menſurare competit ei ratio mẽſure tranſſũptiue. ¶ Itẽ perfectiones omnium generum ſunt in primo ſicut dicit ꝯmentator in quinto methaphiſice ſed tales perfectiones non competunt ei niſi inꝗꝫtum habet rationeꝫ numeri ꝗꝛ tranſſumptiue erit menſura. ¶ Incontrarium arguitur ꝗm̃ de ratione menſure ꝙ ſit actu ergo ꝙ maxime ẽ actu maxime ⁊ propriiſſime habet rationem menſure ſed pᵐ maxime eſt in actu quare proprie ⁊ non tranſſumptie cõpetit ſibi menſura.

Ad hanc queſtionem dicendum ꝙ cũ querit̃ vtꝝ menſura competat deo ꝑ tranſſumptionem vel proprie dicendum ꝙ queſtio eſt đ hoc non eſt menſura poteſt autem conſiderari dicit vel ꝗꝫtuꝫ ad omnis impõnem vel ꝗꝫtum ad nominis ſignificationem ſicut eſt videre in hoc nomine natura vt dicitur qnto methaphiſice ꝙ imponitur ab actu quia forma non notificatur nobis niſi per actum ꝗꝫtum tamẽ ad ſignificatiõeꝫ ſignificat magis forma quia natura eſt principium mot⁹ ⁊c̃. ratio ẽt principij magis competit forme. ideo nomen nature magis ſignificat formam ⁊ h̄ ſignificatio eſt q̃ magis intenditur in nomine ꝓpter ꝙ Ariſt. in eodem qnto methaphiſice reducitur omnia ad formam que ſũt dicta nomine nature. vnde materia eſt natura per reſpectuꝫ ad formam que eſt nã ⁊ motus in naturã quia eſt via in nãꝫ Sic dicendo dico ꝙ nomen menſure prĩo ꝗꝫtum ad ipſã nominis impoſitionem competit quãtitati diſcrete quia compoſita ⁊ ſenſibilia ꝑus nobis innoteſcunt ideo ab his ſumimus nominis impoſitionem. Si vero ꝗꝫtum ad ſignificationem nominis loquamur ſic dico ꝙ per omneꝫ modum primo principio competit ratio menſure ⁊ non tranſumptiue per omnimodã ſimilitudinem quia ſi illđ ad quod ſit tranſlatio ⁊ ea aquo eſſent omnia ſimilia tũc non eſſet tranſlatio ꝗꝫtum ad illam ſimilitudinem cũ trãſlatio fiat per ſimilitudinem defectiuam. Sic autem non transfertur ad dnñ immo omnis menſure proprietas perfectiſſime inuenitur in eo ꝙ patet per ea que competunt nomini menſure.ſ.ꝙ ſit manifeſta vel notiſſima propter ꝙ Ariſto. decimo methaphiſice dicit ꝙ menſura eſt per quã cognoſcuntur alia. ¶ Item ꝙ habeat ordinẽ ad mẽſuratum ⁊ ꝙ ſit minimũ propter hoc eniꝫ fuit dictũ ꝑus ꝙ quia hec omnia inueniuntur in vno.ſ.ꝙ eſt minimum indiſcretis ꝙ.ſ.habeat anologiam ad nũeꝝ. Item per replicationem ſui menſurat numeꝝ ideo ab ipſa transferebatur ad numerũ ⁊ ad quedam alia per replicationem mi/

nimū cuiuſdam vt in ponderibus vncia ad quedam alia per anologiam vt albuꝫ in coloribus quia alij colores referuntur ad ipſum non ꝙ per replicationem albi aliquotiens albi colores habeantur. De ratione igitur menſure eſt ꝙ ſit manifeſta ⁊ per hoc competit ꝙ ſit in variabilis ⁊ ꝙ ſit prima primū autem principium eſt manifeſſimū quia cum ſit ipſum primum verū ſicut vult phyloſophꝰ ⁊ Auer. ſcđo methaphiſice cum volumus videre ſi quid ſit primum oportet videre ſi alia ſint talia propter illud ⁊ ſi ſic illud eſt primū vt patet in igne propter quem quia alia omnia ſunt talia: eſt primum tale omne autem veruꝫ eſt verum propter verum primum vt dicitur ſcđo methaphiſice ⁊ ex hoc patet quod ipſum eſt manifeſtum in ſe quia oportet omne verū ſibi eſſe maᵐ vt dicitur primo prioꝝ capitulo de reduplicatione. ℭ Item primum eſt penitus in variabile ⁊ imobile vt probatur octauo phiſicorum ⁊ propter hoc etiaꝫ philoſophus in ethicis ponit iuſticiam et virtutes menſuras propter ſui invarietatē. p̄mū autem non mouetur per ſe ſicut mouentur corpa nec mouetur per accidens ſicut mouentur forme corporales nec mouetur ab intelᵃ ſicut mouenē ſubſtantie ſeparate que mouentur ab intra per deſiderium ⁊ appetitum ad finem vltimum cui intendunt ſe quantū poſſunt aſſimilari ⁊ ideo primum eſt penitus inuariabile. ℭ Item quantū ad ordinē quē habet menſura ad menſuratum ⁊ q̄tum ad h competunt menſure tria. videlicet ꝙ non dependeat a menſurato. Item ꝙ poſſit eſſe ſine menſurato ⁊ ꝙ ſit minimuꝫ in quolibet genere propter primuꝫ quia ſciētia noſtra dependet a rebus ſenſibilibus. ideo non eſt menſura ſcibilium ſed magis econuerſo ⁊ ſimiliter ⁊ ſcientia quarundam ſubſtantiarum ſeparatarum q̄tuis non depēdeat a rebus res tamen non dependent ab illorum ſcientia ideo nec eadem ſcientia eſt menſura ſcibilium p̄mi at ſcientia eſt cāns res ⁊ ab eadē dependent res propter qđ dicit Auer. ſuper vndecimo methaphiſice ſcientia p̄mi ē cauſa reruꝫ. noſtra auteꝫ eſt cauſata a rebus. ℭ Item oꝫ ꝙ menſura poſſit eſſe ſine menſurato non eꝯ. ⁊ propter hoc punctus non poteſt eſſe menſura quia non poteſt eē ſine linea. ⁊ ideo noſtra ſcientia non poteſt eſſe menſ̄a ſcibiliꝫ quia non poteſt eſſe ſine ſcibilibꝰ niſi omnes res cōparentur ad noſtruꝫ intellectum ſicut artificialia ad ſciam artificis ⁊ tūc oīs noſtra cognitio ſiū ſcientia eſſet menſ̄a omniuꝫ reruꝫ. ⁊ tunc non dependeret noſtra ſcientia a rebus iſto auteꝫ modo non comparantur nec ad nos nec ad aliquā niſi ſoluꝫ ad p̄muꝫ ad cuius intellcm̄ oēs res comparantur ſicut artificiata ⁊ cauſata ab eo ⁊ ideo ſciētia ſua poteſt eſſe ſine ſcibilibus. ℭ Itē oꝫ ꝙ menſura ſit mīmū in quolibet genere in primo autē principio eſt oīmō vniformitas ⁊ oīmoda ſimplicitas ⁊ penitus indiuiſibilitas ⁊ ẜꝫ has proprietates menſure diuerſimode transfertur ratio menſure ad alia oīa ab illa menſura quia oīa alia aliquo modo ſunt diuiſibilia ⁊ ēt ipſa vnitas aliquo modo ꝓpter hoc. ſ. ꝙ eſt incontinuo ſic igitur q̄tuꝫ ad ſignificationeꝫ nominis ꝙ eſt menſura oīa ſed ſunt de ratione menſure proprie ⁊ principalr̄ ſunt in p̄mo ⁊ ab ipſo trāſferūtur ad alia q̄tuꝫ ad nōis ſignificationeꝫ. ſed q̄tuꝫ ad nōis impoſitionē ⁊ q̄tuꝫ ad nos quia primo nobis ſunt nota cōpoſita ⁊ ſenſibilia transfertur nomē menſure a quantitate diſcreta ad alia ⁊ ꝓpter hoc pꝫ ad primū argumentum.

ℭ Ad ſcđꝫ dicenduꝫ ꝙ oīa que ſūt in p̄rīo ſunt ibi vt oīo ideꝫ ⁊ vnuꝫ ẜm reꝫ et non plura niſi per reſpectuꝫ ad intellectuꝫ nr̄ꝫ ⁊ q̄tuꝫ ad hoc ponimꝰ ipſuꝫ ſub ratione numeri infiniti cuꝫ dīꝯ ꝙ in eo ſunt perfectiones omniuꝫ generuꝫ ⁊ plus. vnde ſic ipſuꝫ ponere numerū non tollit in eo rationem vnitatis ⁊ ſimplicitatis. ℭ Ad tertiū dđꝫ ꝙ per replicationem ſui non ineſt menſure. vnde menſura eſt ſed tali menſure que eſt minimo inq̄titate reſpectu menſurati vt vnitas reſpectu numeri. Nam vnum tempus ꝙ eſt paſſio primi motus non menſurat omnes ſimul incertos ⁊ determinatos. et dico qđ menſure magis eſt proprium continere q̄ꝫ contineri vt patet in p̄mo principio et in alijs ſimul et omnium ſpiritualium ꝓpriū eſt magis continere q̄ꝫ contineri. vnde dicitur in libro de anima ꝙ anima magis continet corpus q̄ꝫ econuerſo. iō p̄muꝫ principium non eſt menſura tranſſumptiue ꝓpter hoc qđ non menſurat per ſui replicationem ēt non obſtante h pōt eſſe ꝓprie menſura.

ℭ Explicit liber decimus methaphiſice.

De ſubſtantia quid eſt theorica eſt: nā ſubſtantiarum principia ⁊ eſſe queruntur dubitabit autem vtiqꝫ aliquis ex quali non entis ē genere. Tripliciter enim non ens. Si itaqꝫ ē aliquid poſitio: attamen non ex quocunqꝫ ſed alterum ex altero: neqꝫ ſufficiens quia ſimul res omnes: ⁊c. Tex. i.

ℭ Incipit liber vndecimus methaphyſice.

ℭ Queſtio prima.

E ſubſtantia quidem theori. ℭ Hic queritur de illo verbo ꝙ dicit phūs contra Anaxa. ꝙ ſi mā ē vna ⁊ agens intellectu eſt vnū ꝙ effcūs ſit vnus quia diuerſitas effcūs preſupponit diuerſam materiam ⁊ videtur ꝙ ſic quia vt dicitur nono methaphyſice ꝙ terra non eſt ĩpotentia ad ſtatuaꝫ ſed cupꝛuꝫ: quia vnicuiqꝫ effectui adaptatur propria materia ſua quaſ̄ ⁊c̄.

ℭ Preterea dicitur in libro đ cauſis ꝙ oē qđ recipitur in aliquo recipitur per modum recipientis: ſed oīs receptio reducitur ad nūeruꝫ quare ſi diuerſi debent eſſe effectus oportet diuerſas eſſe receptiones et diuerſa recipiētia quare et diuerſe materie. ℭ Incontrariū eſt quoniā vnus artifex poteſt ex eadeꝫ materia facere ſcannuꝫ et archaꝫ que ſunt diuerſi effectus.

Ad iſtam q̄ōnem quidam ſic dicūt ꝙ cuꝫ omne agens reducatur ad vnuꝫ agens priᵐ ſimiliter et eē patiēs vel materia ad vnaꝫ materiaꝫ primaꝫ et tunc habēus vnuꝫ agēs p̄mū et vnaꝫ materiaꝫ primā et hec duo prinᵃ ſufficiūt ad diuerſitateꝫ effectuuꝫ et hic patet ꝙ materia nihil facit ad factuꝫ ſed diuerſitas reruꝫ eſt ab agente quia materia nō ſe extendit ad ſubſtantias ſeparatas quia in eis non eſt materia. oportet igitur ꝙ huiuſmōi diuerſitas effectuum nō ſit a diuerſitate materie ſed ab agente. Iteꝫ quanto agens ſuperius eſt tanto minus preſupponit ſubiectuꝫ ĩ ſua actione vt pꝫ in agente per arteꝫ quidē agens debilꝰ eſt inferius q̄ꝫ nulla ideo preſupponit in actione ſua compoſitū ex materia ⁊ forma. ⁊ ideo omnes forme quas inducē artifex ſunt accñtia natura vero que eſt agens potentiꝰ ⁊ ſuperius non preſupponit in ſua actione niſi tm̄ materiam. ⁊ ideo poteſt inducere formas ſubſtantiales in materia cum igitur primum agens nihil omnino preſupponat in ſua actione q̄ꝫ diuerſitatē reꝝ in ſuo p̄mordio poterit ꝓducere abſqꝫ diuerſitate materie. ſed iſti ſic dicentes bene dicunt in hac ſcilicet q̄tum ad primordium oīum reruꝫ non tm̄ eſt ẜm viam phī nec tutum per oēm vim negare viaꝫ Ariſto. modus enim platonicoꝝ ⁊ perypatheticoꝝ oppoſitus fuit inueſtigando platonici cuꝫ ad intelligendū incipientes volebant inueſtigare ſenſibilia perypathetici vero eꝯ. ſcilicet ſemper a ſenſibilibus ⁊ ab his que eis apparuerunt in ſenſu ꝓceſſerunt ad intelligibilia ⁊ iō omnes poſitiones Ariſto. ſemꝑ inueniuntur vere ſalteꝫ q̄tū aliquas vias eoꝝ que apparent in ſenſu ⁊ lꝫ Ariſto. non ponat factū mundum ẜm ꝙ oporteret ponere poſuit tm̄ omnia cauſata ab ipſo primo ⁊ facta ſed non incepiſſe in duratione ⁊ licet illud ſit factuꝫ non ĩpoſſibile dixit: dixit auteꝫ ex hoc q: ex apparentibus in ſenſu non potuit videre niſi mundū eternuꝫ q̄tuis etiam ex his non poſſit plus probari hoc q̄ꝫ illud. Et propter hoc pretermiſſis p̄mis reruꝫ primordijs loquamur ſicut loquitur Ariſto. in rebus iā factis: qualiter ex his reruꝫ inueſtigat diuerſitatē. Inuenerunt vel viderant perypathetici duplex agens in

natura vniuerſale. ſcilicet ⁊ particulare. vniuerſale corpora celeſtia particulare vt hūc hominē ⁊ hunc aſinum. vlterius viderunt ꝙ agens vniuerſale nihil eſt eorum que ſunt perfecta in genere generaret ꝑfecta quidē vt homo vel equus ⁊ ꝙ nihil ageret de ſine agente particulari cōueniente cū generato in ſpecie propter ꝙ dicit Ariſto. 2° phyſicoꝝ. ꝙ homo generat hominē ⁊ ſol. q̄uis Auicen. dixit ꝙ poſſibile eſſet hominem virtute ſtellarū generari ex terra vt matre q̄d deridet cōmentator. Aīalia vero imperfecta in genere hū generaret agēs vniuerſale ſine particulari vt bibiones de uino ⁊ apes de vaccis ſine particulari agente cōueniente in ſpecie. ſcilꝫ ape. vel bibione ⁊ hi⁹. per hoc deuenerunt in h ꝙ iſta non fiant ſine tranſmutatione ⁊ motu. vlterius diuiſerunt motū in duo. ſcilꝫ ī motū ad formam ⁊ ī motum ad ſitum ita ꝙ motū illum in quo eſt plus trāſmutationis ad tribuerūt agētibus particularibus inferioribus ⁊ hic eſt motus ad formā. Aliū autem motū in quo eſt minus tranſmutationis. ſ. motū localem qui non tranſmutat ſbām mobilis ad tribuerunt ſubſtātijs ſeparatis vniuerſalibus. vnde dixit ꝙ ab agentibus illis nō poteſt in materia aliqs motus vel tranſmutatio egredi niſi motus localis ad ſitū ⁊ mediate iſta cāūt alias formas ⁊ diuerſos effectus in inferioribus ⁊ ita ꝙ ſicut corporeū vniuerſale non poteſt in effectu maxime in genere niſi determinetur per agens particulare. Similiter ponebant ꝙ intelligentie ſeparate nō poſſunt ī tranſmutatione ad formā niſi determinētur per motū localē corporis celeſtis qui motus mediate agente ꝑticulari pt perfecta cauſare. vnde dicit Auer. ſup 5°. methaphyſice ꝙ nel tranſmutat materiā niſi per aliud quoddā prius tranſmutatū. ſ. corpus celeſte. ſm hoc igitur oportet qđ ad diuerſitatē rerū. vt iam viſū eſt non ſolū requirat diuerſitas agentiū particulariū ⁊ vniuerſaliū verū etiā diuerſitas materie que lꝫ ſit vna ſm ſubā in omnibus habentibus eam. eſt tn̄ diuerſa ſm diuerſas habilitates ordinate quodāmodo recipit oēs formas ad quas eſt in potentia. vnde exprimate equi non ſit homo. nec eꝯ. vn̄ materia proxima diuerſa eſt ⁊ quia Anaxa. poſuit diuerſitatē rex eſſe ab agente intellectu ex preſuppoſitione materie ⁊ hanc materiā poſuit vnā. ſcilicet vnū chaos ideo arguit hac via directe contra eū Ariſto. ꝙ non erit ſꝫ hoc niſi effectus vnus. ¶ Notandū autē ꝙ ſm commentatorē materia dicitur medium inter ens actu ⁊ non ens purū ꝙ nihil eſt. ⁊ qꝛ creatura eſt finita ⁊ comparata ad primā cauſā eſt interea finita diſtantia eo ꝙ primum eſt infinitū poſitiue. id eſt habet eſſe vel entitatē in itenſione vel vigore in infinitū cōparata vero ad nihil cōparatur ad infinitū priuatiue qꝛ nihil penitus. nihil ponit. Nūc autē ita eſt ꝙ creatura cōparata ad primā cauſā cū prima cā ſit infinita in appropinquādo ad ipſam non eſt ſtatus. vnde non eſt ponere aliquā intelligentiā adeo ſimplicem ⁊ propinquā p°. quin ſit ponere propinquiorē ⁊ ſic in infinitū qꝛ in infinitū diſtat primum ſimplex. vnde in creatura non eſt ſtatus in appropinquādo ad primū ſed indiſtando eſt ſtatus vt ad primā materiam. vnde eſt ꝯ° de creatura cōparata ad nihil. ꝙ non poteſt eſſe aliquid propinquius qꝛ dicitur eſſe medium in oīno nihil ⁊ ens actu ſed non eſt ſtatus indiſtando quia īfinita poſſunt eſſe media inter nihil ⁊ materiā primā ⁊ cauſā primā que a nihil diſtat in infinitū per conſequens ⁊ qꝛ eſt ſimpliciſſimū in fine ⁊ ideo q̄tū ens oīno eſt vnū ſimplex in q̄tū aūt intellectus. q̄uis nihil intelligat niſi ſe intelligit tn̄ ſe eſſe ens quoddā imutabile ab alijs entibus inq̄tum ipſum eſt. ſimilādos ⁊ excedit omniū entiū. Et ex dictis eſt videre ꝙ cū bonū dicat quid poſitiuū ⁊ a natura diminuta poſitiua vadit ad magis poſitiuā ꝙ tandem deueniet ad naturā ſinē poſitiuam in fine propter ꝙ conuenit porrexit bonū ſimpliciter cui nihil āmiſcetur de malo penitus. ecōuerſo autē eſt de malo ꝙ cū dicat naturam priuatiuā vadit deficiendo a natura deficiente poſitiua ⁊ qꝛ nunq̄ erit peruenire ad nihil immo q̄tumcūqꝫ ſit priuatio eſt tamen carentia in aliquo ſubo ꝙ dicitur priuatum aliqua natura ⁊ ideo non eſt ponere ſūme malū cū nihil ſit admixtū de bono. ¶ Ad argumentū incontrariū non arguit de factione naturali ſed artificiali. ⁊c.

Poſtea queqꝫ ex vniuoco fit ſubſtantia. Nam ⁊ que nature ſunt ſubſtantie ⁊ alia: aut enim arte: aut natura ſunt: aut fortuna: aut caſu. Ars igitur principium eſt in alio: natura aūt principium in ipſo: ⁊c. Tex. xiij.

¶ Queſtio Secunda.

Queritur vtrum generatum a ſimili ⁊ non generatum a ſimili ſed ē eiuſdē ſpeciei ⁊ quidā dixit ꝙ vniuerſaliter ſunt eiuſdē ſpeciei qꝛ homines qui generantur ex terra ſine hoīe generante ⁊ hoīes alij ſunt eiuſdem ſpeciei cuius opinionis fuit Auicē. vt Auer. ſup 8°. phyſicoꝝ ⁊ hoc falſū eſt qꝛ celum per ſe non poteſt ſine agente particulari in aīalia perfecta. agens enim particulare cōparatur ad agens vniuerſale non ſolum ad hoc ꝙ citius producatur generatū ſed aliquādo etiā ꝙ producatur. qꝛ aliqua poteſt agens vniuerſale cū agente particulari que non poſſet agens vniuerſale per ſe ſolū. Ideo dixerunt alii directe viā oppoſitam. ſcilicet ꝙ generatum a ſimili ⁊ generatū non a ſimili nunq̄ ſunt eiuſdē ſpeciei vt vnus mus generatus ex terra ⁊ vnus generat⁹ ex coitu ⁊ verū eſt ꝙ Auerro. dicit hunc murē ⁊ illū non eſſe eiuſdē ſpeciei. ſed propter hoc vniuerſaliter dr̄e non eſt conueniens non enī vniuerſaliter conueniens eſt dr̄e qđ ignis generatus ab alio igne ⁊ generatus a motu non ſit eiuſdē ſpeciei. imo omnis ignis omni igni eſt idem ſpecie ſicut omnis aqua omni aque propter ꝙ videt̄ eſſe tenendū viam meam. vnde aduertendū ꝙ ſicut homo generans hominē ex hoc ꝙ perfectū eſt in ſpecie hominis quia generans habet actu formam generati ⁊ in materia producit ſibi ſilē formā ⁊ ſimilitudinē. propter ꝙ tunc dicitur perfectū cum poteſt in generationē ſibi ſimilis. Sic ſimiliter in prima cauſa vt dicit Auerroys ſuper 11° methaphyſice congregantur omnes perfectiones quorū cunqꝫ generum ita ꝙ eſt forma omīs forme ita ꝙ poteſt quicquid poteſt quecūqꝫ forma ideo per ſe ⁊ ſine agente particulari poteſt in productionē cuiuſcunqꝫ ſpeciei ſimilis in ſpecie ita ꝙ productū ab ipſo per ſe ſolū ⁊ productum ab agente particulari per ſe ſunt eiuſdem ſpeciei penitus. Sed tamē qꝛ non videmus iſtū modum ad ſenſum in natura ideo dicendū eſt aliter. Sciendū igitur ꝙ vniuerſū ſic eſt ordinatū ꝙ ſemper ſuppꝛema inferiorū attingitur infima ſuperiorū vel ſuppꝛemorū ⁊ ideo ſꝫ yſaac noſter intellectus dicitur eſſe inumbra intelligentie ⁊ ſenſus inūbra rationis. vnde dicendū ꝙ corpus celeſte per ſe non poteſt in aīalia perfecta ſed poteſt in īperfecta Sed ratio eſt qꝛ aūt īperfectū eſt ſicut non aīal vel in ſenſibile perfectū ⁊ qꝛ celū poteſt in productionē in ſenſibilis ⁊ non animalis perfecti. ſcilicet ignis qui eſt ſicut anīal īperfectū ideo poteſt in productionē aīalis imperfecti ⁊ hoc eſt vltimū poſſe celi per ſe ſine agente particulari ⁊ ideo licet animal quantumcunqꝫ vile ſit nobilius igne non tamen eſt perfecte animal ſicut ignis eſt ignis ⁊ ideo generatus per motum celi eſt eiuſdem ſpeciei cū igne generato ab igne ⁊ ita perfectus eſt in ſpecie ignis vnus ſicut alter ꝙ pꝫ qꝛ vtrunqꝫ vel vterqꝫ preter ſibi ſimiles eiuſdem ſpeciei producere non ſicut eſt anīal per motū celi generatum ſolū. qꝛ eſt animal imperfectū ⁊ ideo non eſt eiuſdē ſpeciei cū animali ꝙ poteſt generare ⁊ ideo mus generatus ex terra per motū celi ſine corporis celeſtis non eſt eiuſdē ſpeciei cū mure generato per coitum. propter ꝙ hi⁹ animalia non a ſimili generata nunquam generant ⁊ ideo cum omnis mula ſit ſte

rilis mulus non eſt eiuſdem ſpeciei cum aſino q̄ꝛ aſinus generat ⁊ eſt ratio. q̄ꝛ quādo paſſum non pōt propter repugnantiaꝫ materie oīo aſſimilari agenti aſſimilatur quo quomodo etiā q̄ꝫtum vicinus pōt. ſicut eſt videre ꝙ corpus celeſte agens in hoc inferiora cum inferiora non poſſunt aſſimilari oīno corpori celeſti participant ſaltem formā q̄ꝫ per ſe habent corpus primo illud efficere per motum. ſcilicet caloreꝫ. Similiter cauſa prima agens in inferiora. cum inferiora non poſſunt aſſimilari ei participant ſicut poſſunt ēē tale. Sic ergo q̄dam generata non a ſimili in ſpecie. ſunt eadem in ſpecie cum generatis a ſimili in ſpecie ⁊ quedam non ⁊c̄.

¶Queſtio Tertia.

a Einde vltimo queritur de hac propoſitione Ariſto. ꝙ oē ꝙ fit: fit a cōueniente in ſpē de qua Themiſtius reprehendit Ariſto. dicens eū eſſe diminutū in propoſitione hac. q̄ꝛ aīalia generata per putrefactionem non fiunt a ſimili in ſpecie. dicit tñ̄ Alexāder vt recitat Auer. in cōmento ſuper. II. methaphiſice ꝙ iſte propoſitio verificatur tribus cōditionibus appoſitis. ſcilicet ꝙ illud ꝙ non fit a caſu ⁊ hoc dicit ꝓpter aīalia predicta que ponit fieri a caſu. Iteꝫ ꝙ nō fiat illud ꝙ fit ab agente ꝙ quideꝫ agens ſit q̄ꝛ inſtr̄m. vnde non oportet ꝙ ſi corrigia faciat dolorem in vmbilico ꝙ corrigia ſit dolor ſed bñ̄ eſſet forma doloris in agente principali niſi forſan ageret a caſu. ⁊ non ex intentione. ¶Item ꝙ non fiat illud ꝙ fit ab agente mediato. ſed īmediato. ꝙ dixit propter primuꝫ ꝙ eſt agens mediatū. ideo cuꝫ his que fiunt non cōuenit in ſpē ⁊ primo quidem illud vltimū verum non eſt q̄ꝛ omnia que ſunt ß inferius. ſunt quedā ſimilitudo primi agentis ⁊ q̄ꝛ Ariſto. habeat propoſitionē. ſ. omne ꝙ fit: fit a ſimili ſiue conuenienti in ſpecie ſibi. cōceſſit ſimpliciter ideo nō oportet ſic verificare quibuſdā appoſitis. cauſa autem q̄ꝛ Alexan. his conditionibus appoſitis ipſam verificauerit ē q̄ꝛ in his omnibus que fiunt ad ea a quibus fiunt querebat omnimodam ſimilitudinē in ſpecie. hanc autem non opꝫ querere in omnibus fit enim ex viro femina ⁊ mulus ex aſino. aīalia etiam generata per putrefactionē non fiunt a caſu q̄ꝛ nulla ſpecies in nā̄ eſt a caſu dicunť autem fieri a ſimili quoniā a corpore celeſti in quo quodāmodo ſunt omnes forme corporales ⁊ corruptibiles ⁊ per tanto q̄ꝛ forma celi terminat totum appetitū materie celi ad alias ⁊ ideo illa forma facit illi materie quodāmodo ꝙ facerent omnes forme corporales ſi eſſent ⁊ ideo fiunt a ſimili quodāmodo. Iterū non vidit Alexan. ꝙ forma artis ſimilis eſt artificiato. ita. ſ. ꝙ inquātum in omni inſtr̄o reſeruatur ratio artis ſm̄ intentionem q̄ꝛ inſtrumentum non agit niſi in virtute forme artis que in agente principali. ſcilicet in artifice ⁊c̄. ¶Hoc conſideratur in 2° methaphiſice. ¶Q.ð difficultas nō venit ex parte rei ſed ex in diſpoſitione ītellectus noſtri. ¶Q.ð prima veritas eſt cauſa omnis vnitatis. ¶Q.ð non eſt procedere in infinitum in aliquo genere cauſaꝝ neqꝫ ſm̄ rectitudineꝫ neqꝫ ſꝫ ſpeciem. ¶Que ⁊ quot impedimenta adiſcendi veritatē. ¶Q.ð ydee nō ſunt vtiles generari in ſed nocci ue. ¶Q.ð ydee non ſunt. ¶Q.ð ydee non ſunt aride res naturales. ¶Q.ð inconuenięs ipſas ydeas ponere ſubſtātias ſeparatas. ¶Q.ð incōueniens ipſas ponere eternas ¶Q.ð non ſunt apud res artificiales. ¶Q.ð ydeas quas plō dixit inſors non ſunt principia rerū naturaliū. ¶Q.ð non ſunt principia reruꝫ mathematicaꝝ. ¶Q.ð non ſunt principia reruꝫ geometricaꝝ. ¶Q.ð ydee non ſunt cauſa eſſendi. ¶Q.ð non ſunt cauſa cognoſcendi.

F I N I S

¶Queſtionibus ſuper nonnullos libros methaphyſice Ariſto. ſtragerite. clariſſimi ac excellentiſſimi Doctoris Egidij ex ſancti Auguſtini ordine nuper impreſſis.
¶Venetijs per Petrū de quarengijs Bergomenſem Anno ſalutis. 1499. die. 23. Decembris.

Regiſtrum huius Operis.

a
Prima vacat
¶Queſtiones
manifeſte ꝙ oēs
nis: ſuper additur

b
ni autem magis
deus ⁊ ſubſtantie
contraria eſt in

c
forma ipſius
ad fantaſmata ſicut
mouere cōmētatorē

d
in vno q̄ꝫ in alio
iſta propoſitio
feratur in rem

e
habet partes.
ammota eſt oīs
accn̄tia cōmunia

f
menſura omnium
vnum ad alia
omnis linea eſt

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

Tabula

¶ Incipit tabula q̄onū methaphyſicaliū Egidij romāi archiepī ordinis diui Auguſtini ſup libros meth. Ariſto.

Liber primus

Utrum methaphiſica ſit finis ſiue beatitudo ipſius hominis. 1.
Utrum vnūquodqꝫ nāliter feratur in ſuum finē. 2.
Utrum hoīes nāliter appetitu ſcientiā deſiderent. 3.
Utrum omnes homines appetāt methaphiſicā. 4.
Utrum deus ſit ſbm in meth. 5.
Utrum idem ſit eſſe de cōſideratione alicuius ſcientie ⁊ eſſe ſbm illius ſcientie. 6.
Utrum deus ſit ſbm alicuius. 7.
Utrum deus ſit de ꝯſideratione alicuius ſcie ſpāli. 8.
Utruꝫ deus poſſit eſſe de ꝯſideratione methaphiſici. 9.
Utrum ſcientia ſit nobilior ex eo ꝙ non ꝯſiderat deū pro ſbo ſed conſiderat ipm inq̄ꝫtuꝫ ens. 10.
Utrum cauſa ſit ſbm iſtius ſcientie methaphiſice. 11.
Utrum ſenſus preter vtilitatem vite debeat diligi. 12.
Utrum probare dilectionē ſcientie per dilectionē ſenſus ſit probare dilectionem ſcie per ſignum. 13.
Utrū viſus ſit magis diligēdus inter oēs ſenſus. 14.
Utrum viſus dr̄as plurium reꝝ nobis oſtendat. 15.
Utrum bruta habeant prudentiam. 16.
Utrum ſolus auditus ſit ſenſus diſciplinabilis. 17.
Utrū experimentum ſit: ex pluribus memorijs. 18.
Utrum ars generetur experimento. 19.
Utrum artifex ſit melior experimento. 20.
Utrum artes mechanice ſint meliores ſpeculatiue. 21.
Utrum ſapientis ſit omnia ſcire. 22.
Utrum ſapientia ſiue methaphiſica ſit difficilis. 23.
Utrum ſcientia iſta ſit certiſſima. 24.
Utrum iſta ſcientia ſit libera vel ſerua. 25.
Utrum iſta ſcientia habeat regulare alias. 26.
Utrū ſubſtantiis cōpetat ſuſcipere magis ⁊ minus. 27.

¶ Sup ſecundum librum. hee queſtiones tanguntur.
Utrum veritas ſit poſſibilis. 1.
Utrum veritas habeat eſſe in ipſo intellectu. 2.
Utrum aliqua veritas ſit incomplexa. 3.
Utrum veritas ⁊ ſcientia differant. 4.
Utrum veritas incomplexa ſit difficilis ad cognoſcendum. 5.
Utrum veritas ſit difficilis. 6.
Utrum veritas ſit impoſſibilis ad cognoſcendū. 7.
Utrum difficultas in cognitione veritatis ſit ex parte noſtra an ex parte rerum. 8.
Utrum intellectus humanus corpori corruptibili ꝯiunctus poſſit deus ⁊ ſbas ſeparatas intelligere. 9.
Utrum dato ꝙ intellectus eſſet preparatio quedaꝫ ſicut poſuit Anaxa. poſſemus per talem preparationē intelligere ſubſtantias ſeparatas. 10.
Utrum intellectus nr̄ per intellectum iſtaꝝ. quidditatuꝫ inferioꝝ poſſit ſbas ſeparatas intelligere. 11.
Utruꝫ intellectus noſter per hoc ꝙ ſeipꝫ intelligit poſſit hꝰ ſubſtantias intelligere ⁊ ēt materiales. 12.
Utruꝫ dignius ſit ipm intelligendū intelligere ſubſtātias materiales q̄ꝫ imateriales. 13.
Utrum ex vnione. nr̄i intellectus ad intellectū agentē poſſumus ſbas ſeparatas intelligere. 14.
Utrum hō in hac vita poſſit hꝰ ſbas intelligere. 15.
Utrum ſit vna aliqua veritas ſimplex. 16.
Utrum ab vna veritate oīa vera poſſint dici vera. 17.
Utrum ſit ſtatus in cauſis efficientibus. 18.
Utrum ſit ſtatus in cauſis materialibus. 19.
Utrum ſit ſtatus in cauſis finalibus. 20.
Utrum ſit ſtatus in cauſis formalibus. 21.
Utrum ſit eadem diſpoſitio rei in ſua veritate. ⁊ in ſua entitate. 22.

¶ Super quartum libruꝫ. hee queſtiones ſunt.
Utrum aliqua ſcia poſſit ꝯſiderare ens ſm ꝙ ens. 1.
Utrum iſta ſcientia ſit vna. 2.
Utrum ens ſit equiuocum an anologum. 3.
Utrum omnia que dr̄ anologa dicantur. ⁊ per anologiam ad vnum numero. 4.
Utrum vnum ꝙ eſt principium numeri ꝯuertatur cum ente. 5.
Utrum poſſit eſſe aliqđ vnū ꝙ ꝯuertatur cuꝫ ente. 6.
Utrum vnum addat aliquid ſupra ens. 7.
Utrum vnum ꝙ eſt principium numeri differat ab vno ꝙ conuertitur cum ente. 8.
Utrum vnū addat aliquid rōnis ſupra ens. 9.
Utrum vnū ꝙ eſt principiū numeri inueniatur in ſubſtātiis ſeparatis. 10.
Utrum de vnitate que eſt principiū numeri poſſit predicari q̄ꝫtitas. 11.
Utrum circa illud prinm impoſſibile eſt aliqđ ſimul eſſe ⁊ non eſſe poſſibilis ſit error. 12.
Utrum illud principiū impoſſibile eſt aliquid ſimul eſſe ⁊ nō eſſe poſſit demoſtrari. 13.
Utrum ſubſtantia de aliquo demoſtretur. 14.

¶ Super ſextum librum. hee ſunt queſtiones.
Utruꝫ vna cognitione declaret̄ quicqđ eſt vel eſſe. 1.
Utrum accidentia habeant aliquā entitatem. 2.

¶ Super ſeptimum libruꝫ. hee ſunt q̄ones.
Utrum ſba ſit prior accn̄te tempore. 1.
Utrum accn̄a hēant diffinitionem per additamēta. 2.
Utrum res ſit idem cum ſua quidditate. 3.
Utrum quidditas ſit quidditas. 4.
Utruꝫ diffinitio habeat partes. 5.
Utruꝫ particulare mathematicū ſit incorruptibile. 6.
Utrum particularia poſſint diffiniri. 7.
Utrum partes quātitatiue īgrediantur diffinitionem ſui totius. 8.
Utruꝫ genus indiffinitione ponatur vt materia. 9.
Utrum dr̄a habeat rationem actualitatis ⁊ dicat quid in actu. 10.
Utrū addēdo dr̄aꝫ generi indiffinitiōe fiat nugatio. 11.
Utrum ſbe ſeparate habeāt diffinitionem. 12.

¶ Super librum octauum. hee ſunt q̄ones.
Utrum per nomen ſignificet̄ forma ante aggregatū. 1.
Utrum in corporibus celeſtibus ſit materia. 2.
Utrum eadem ſit materia in corporibus celeſtibus ⁊ in iſtis inferioribus. 3.
Utrum dimenſiones indeterminate precedant formam ſubſtantialem in materia. 4.
Utrum quomō diuiſiones interminate precedant formā ſubſtantialeꝫ in materia. 5.

¶ Super decimum. hee ſunt queſtiones.
Utrum menſura ſit in eodeꝫ genere cū menſurato. 1.
Utrum omnia que menſurantur: menſurantur vna menſura. 2.
Utruꝫ oīa menſurentur minimo ſui generis. 3.
Utrum omnium ſubaꝝ ſit vna menſura. 4.
Utrum quō opponantur vnum ⁊ multa. 5.
Utrum ratio menſure competat deo proprie vel tranſumptiue. 6.

¶ Super vndecimum. hee ſunt queſtiones.
Utrum ſi materia eſſe vna ⁊ agens ꝙ eſſet ſemper effectus vnus. 1.
Utrum generatum a ſimili ⁊ generatuꝫ non a ſimili ſint eiuſdem ſpeciei. 2.
Utrum illa propoſitio Ariſto. ꝙ omne ꝙ fit: fit a ſimili in ſpecie ſit vera. 3.

F I N I S

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

ut mater ipse a matre domini ad profectum
sui pignoris salutetur; sed quasi hoc
non humani meriti. sed divine gratie mu-
nus esse cognoscat. ita dicit. Unde
hoc mihi? hoc est. quanto donum in ac-
cidit. ut mater domini mei veniat ad
me? Nunc cognosco mihi. Unde hi
mihi? Qua iusticia? Quibus factis?
Pro quibus meritis? Non usitata hec
officia feminarum sunt: ut veniat
mater domini mei ad me. Miraculum
sentio: cognosco misterium. Mater
domini utero feta: deo plena est. Ecce enim
ut facta est vox salutationis tue

saris procurante pon[tio]
pilato iudeam. Et [...]
qua. Omelia sancti Gregorii pape. [...]
Redemptoris precursor quo
tempore verbum p[redica-]
tionis acceperit. me[mo-]
rato romane rei publice princ[ipe]
et iudee regibus designatur cum
dicitur. Anno quinto decimo i[mperii]
Tiberii cesaris. procurante ponc[io pi-]
lato iudeam. tetrarcha autem ga[lilee]
herode. philippo autem fratre eius te[trar-]
cha yturee et traconitidis re[gionis]
et lisania abiline tetrarcha.

[illegible]: exſurgit humilis
[illegible]. Venit, propinqua ad
[illegible]nam, minor ad ſeniorem. Pre
[illegible] venit: ſi etiam prior ſalu
ta[illegible]. Decet enim ut quanto eſſet
[illegible] tanto humilior ſit. Ho
[illegible] deferre ſenioribus: ſic magiſtra hu
militatis: in qua eſt profeſſio caſtita
tis. Eſt et cauſa pietatis. Eſt etiam
et norma doctrine. Condeſcendendum
eſt enim· quia ſuperior venit ad inferi
orem, ut inferior adiuvetur. Ma
ria ad Elyſabeth: Chriſtus ad Iohannem.
Deinde etiam poſtea ut ſanctificet

[illegible]
ſanctus: [illegible] et Marie. Exultavit
Iohannes, et exultat et Marie ſpiritus. Exul
tante Iohanne repletur Elyſabeth: Ma
ria cum non repleri ſpiritu. Et ſpiritum eius
exultare cognoſcimus. In comprehenſi
bilis enim, incomprehenſibiliter operabatur
in Maria; et illa poſt conceptum reple
tur. Iſta autem conceptum. Benedicta
tu inter mulieres, et benedictus fructus
ventris tui. Et unde hoc mihi ut veniat
mater domini mei ad me? Novit ſer
monem ſuum ſpiritus ſanctus. nec unquam oblivi
ſcitur; prophetia non ſolum rerum comple

Lecō. iij

TO
BIBLIOTE[illegible]
Dep.
Núm.

Egidii: 1499. Venetii

INC
21